

تصویر ابو عبد الرحمن الکردي

۲۲

زنجیره‌ی هزری هاوچه‌رخى نیسلاهی

دویم

پیاوانی له‌ده‌وری پیغهمبه‌ردا

خالد محمد خالد

وهرگیزیانی

سهام به‌رزنجی

پیاوئی آدوه وری پیغمبر

بیادنی لہ وری ہینو مبر

مہربان۔ از مخبرہ عزیزی و محرمہ شری

❁ ده ولہ منہ مذکور دینی پستخانہ کی کوریہ بہ گرانگترین و کاریگر تہ ترین دہ قی سہ و کیستانہ

کہ مرشد خانی سریرینی ہزری ہا وچہ رئیسلا مین .

ماشنا کردنی خونینہ رولاوی موسلمانان کوردہ بددہ بے کشتیا بازی

کہ سرچا وہن بڑوشنیری ئیسلامی وسازیتہری رابونی ئیسلامین .

● شماره زاکردنی راسته و خوی لاوی کوردیم برچاوانه، نازا کردنی

لگشت کُوت و بہ ندو بنوچنی تہ سکی عزبایہ تی و تاکرہ وی و رہ و تکرہ ریانی ۔

• بناغہ یہ کہ بنی ہونیادمانی کہ سایہ تیر کی نیلای بہ ہیر بونہر تاکنگی

موسلمانی کورد، ہاتھوں ہاتھ بنجامانی نہ وگوزا کلاریا نہ حبیبی، کہ خواہی

پہرہ رنڈکاری نی سیپاردوہ .

ده گدازینزو ته قدیرمان بوپروای نوسه رانی ئیم زنجیره ، مه برچش نه

یہ خبر بابہ بندی ہے موبیر و یوچونہ کانیاں ہیں ۔

باده ستوریشمان له وه رگرتن فدرمايشته که ی خوی په روه ردگارنیت؛

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ ۚ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ

هَدَيْنَهُمُ اللَّهَ وَأَوَّلَيْتِكَ هُمْ أُولُوا الْأَلْبَابِ ﴿١٨﴾

النفسي

پیاو لا قیلا و وری پیو تمبر

نورسین

خالد محمد خالد

وہ رکیا ف

سہام بہ رزنجی

پنیا جونو و لیکولینہ و و پاست کردن روی

وہ سہی فز و سہی گاہ فسیر

ماڻي له چاپ داندهوي پاريز راوه ٻو نوسينگه ي ته فسير

ناوي ڪٽيب به عاره بي: رجال حول الرسول
 ناوي نوسهر: خالد محمد خالد
 ناوي ڪٽيب به ڪوردي: پياوائن له دموري پيغمبر ﷺ
 ناوي وهر ڪيهر: سهام بهر زنجي
 چاپ و بلاو ڪردنه وي: نوسينگه ي ته فسير / همولير
 خست: نهوزاد ڪوي
 نه خست: شهنسازي: جمعه صديق ڪاڪه
 بهر ڪ: ته مين مخلص
 نه وهر و سالي چاپ: دوم ۱۴۲۹ هـ - ۲۰۰۸ ز
 نه وهر: ۳۰۰۰ دانه

له بهر ٻو بهر ايتي ڪشتي روشنبري و هونهر همولير (ماري سپارڊني ۱۲۰) ي سالي ۲۰۲۰ دراومتي

تفسير

ٻو بلاو ڪردنه وي و راهڪي پانڊن
 همولير - شهنسازي - ڏيهر ڪوئي شيرين پانص
 ت: ۲۲۲۱۶۹۵ - ۲۲۲۰۹۰۸ - ۲۵۱۸۱۲۸
 موبائل: ۰۷۷۰ ۱۲۸ ۷۲ ۹۱ - ۰۷۵۰ ۴۶۰ ۵۱ ۲۲
 tafseeroffice@yahoo.com
 tafseeroffice@maktoob.com
 altafseer@hotmail.com

پټفهمبر

نوکاتې دهمانويست هم کتیبه پاچفه (ترجمة) و چاپ بکېن، دهمانزانی لټرو له وې پرسپار و مقومق دهریاره ی چاپ و بلاوکردنه وې دهوروژنرې، چونکه چاند چه مکيکی دور له راسته کانی میژوی له خق گرتووه و دانر خاوهنی بیروکیه که، که پیچوانه ی تیکه یشتنی نیسلامه بقی میژو. هروها دانر که وتوته ژیر کاریگری روزه لاتناسه بی نینسافه کان و هندی له میژونوسه قین له ده کان.

دیاره نیمه هر له سه رته ی شهسته کانه وه سات به سات و تاو به تاو له گه ل هم کتیبه دا ژیاوین، به نه ندازه ی تیکه یشتنیشمان بقی نیسلام و به هاوکاری راگړینه وې نوسر و دانر و میژونوسه نیسلامیه کان، خاله لاواز و به هیزه کانمان تندا به دیکردوه.

هوی پاچفه و بلاوکردنه وې هم کتیبه ش، به م خالانه ی خواره وه کورت هلدیت:

۱- دانر وېرای نه وې، دهریاره ی گوتراوه و ده گوتري، به م کتیبه ی شوینه واریکی گوره و به رزی هتاوته کایوه، تا خه لک نارهمه ندی میژوی نیسلامی بن، هروها به هوی رانوندنی لایه نه سرنج راکیشه ره کانی ژیانی هم که له پیاوانه و شتوازی سانا و دل راکیش، خوشویستنیانی له دلی خه لکی چی کردوته وه.

۲- خواست و داوای گشت ناسته کان بقی هم کتیبه، به تاییه تی چینی گه نجان، هروا کاریگری روونی هم کتیبه له گه شانه وې رابونی نیسلامی پېرؤز، بوونه هانده رمان بقی پاچفه و بلاوکردنه وې، بقی نه وې نه وې به پړزی کورد، نه وانه ی زانست به زمانی خویان تیده گن، له م کتیبه گوره دا بی به ش نه بن..

۳- دانره ی هم کتیبه، خالد محمد خالد، هروکه نه ریت و خوی هوشمندان و خوازیارانی راستی، وېرای ون بون و سرلنیشیاوی و ساتمه کردن و خلیسکانیان، له رۆشتن و کاروانی

گورج و گول و خیرایان بهره و شکوی و بهزیونه، به لام له کوتادا شاره زای راستیی ده بن،
 بۆ ریگای بهره و خوا چو نیش، ده بنه چرا و مه شخه لیکي روشن..

٤- هه ندی ماموستا و شاره زامان بۆ لیکولینه وهی ئەم کتیبه راسپارد، تا له په راویزی
 کتیبه که دا، تیبینی به پیویسته کامان بۆ تۆمار بکه، شته کانی تریشمان بۆ زیره کی و
 هۆشمه ندی خوینهری به پێژ جێهێشتوو.

له گه ل ئه و په پێ دله خوشیمان به ده رجوونی ئەم کتیبه، له خوای گه و ره داواخوازین
 سه رکه و تومان بکات بکات و پیرۆزی بخاته ئەم کاره مان و میله ته که شمان پیتی به هره مه ند
 بێت.

فهرستی ناسنامه

٢٠٠٣/١/١٢

به ناوی خودای به خشنده ی میهره بان

پیشه کی

قسه ویاسیک نیه هه لښه سترې، یان فریفتلیک نیه بگوتړیته وه، نو باس و به سهراته ی که میژوو له باره ی مه زنتړین ده سته ی خاوه ن بیرویاوه و نیمان که له سر زه ویدا ده رکه وتبیت هه والی پی داوین...!!

له بهرته وه ی به ریژالی و دیرینی میژوی مړفایه تی، متمانه و راستگویی و راستبینی وه نو ماوه یه ی میژوی نیسلام و شونکته وته پشیننه کانی به خړوه نه دیوه، به جوړی که بق لی توژیښه وه به دوا دچوونی هه وال و باسه کانی توانایه کی زوری مړی بی وینه ده سته بهر کرا، که چهنډین نه وه ی پیشپرکی کار له زانایانی لی هاتوو ه ستاون پتی و هیچ هه لوښته یه کی چهرخی یه که می نیسلام، یان چرپه یه کیان واز لی نه هیتاو هه موویان خسته بهر ورده کاری پشکنین و پوښنایی لی کولینه وه وره خنه.

* * *

نو که وره ییه سر سوړه یتنه ره شی له سر لاپه پره کانی هم کتیه له باره ی نو پیاوه به رزانه ی هاوه لانی پټغمه بری خوا څخه به دی ده که ین، نه فسانه یه که نیه، با له خسته پووی نمونه کم وینه کانیدا وه که نه فسانه خوی بنوین...!!

به لکو نه وانه راستین و که سیتی و ژیانی هاوه لانی پټغمه بر پیکدینیت و.. به رز ده بیته وه و خوی ده نوین، به و جوړه نا که نوو سهران و پیاوه لده ران ده یانه ویت، به لکو به و راده یه ی که هاوه ل و که سه کانی ویستوویانه و، به پیی نو کوشش و هه وله بی وینه و ره گیراوه ی که له پیتاوی سره رکه وتن و ته واکاریدا داویانه.

هم کتیه ش نو توانایه له خوی رانابینیت که ته وای نو که وره ییه بی وینه یه بق خویننه ران بخاته روو، به لکو نه ونده ی ده وئی که ناماژه به ټاکاره کانیا ن بکا و له ناسمانه کیان پخوانی.. له راستیدا میژوو پیاوانیکی دیکه ی وه های به خړیه وه نه بینیه که به جوړی نیت و عه زمیان خسته بوه خزمه ت ناما دجیکی بی وینه له دادوهری و به رزیدا و، پاشان ژیانی خویان به شتویه کی بی وینه له قوریانیدان و جه سوړیدا له پیتاویدا به خت کرد-وه که نه وه ی هاوه لانی دهوړی پټغمه بر نواندیان...!!

* * *

له کات و ساتی چاوه پوانکراو و، واده ی دیاریکراوی خړیدا هاتنه ژيان. له ساته وه ختیګدا ژيان چاوه پتی که سانیګ بوو به ما رځیه کانی سر له نوی بېوژنیتته وه، نه وان له که ل پیغه مېره به پړزه که یاندا وه که مژده به خش و خواپه رست هاتن..

له ده میګدا که چاوه پوانی په کی بوو کوت و زنجیری سر مرقایه تی لابیات و، بوون و ټاینده ی دهریاز بکات، نه وان له شوین پیغه مېره مرنه که یانه وه وه که سوارچاک و رزگارکار هاتن..

له کاتیګدا که چاوه پتی که سانیګ بوو ناسوی نوی و چاک بق شارستانی مرقایه تی بهینیت، نه وان هاتن وه که سره مشق و ریز لی گیراو..

* * *

باشه نه و زاته پاکانه چو تونیان هه موو نه وه ی به دهستیان هینا له چوند سانیګدا نه دجام بدنه...؟! چو جیهانی کونیان به و هه موو نیمبراتوریت و هیزه یه وه گړی و کردیانه خوله میش...؟!؟

چو چونی به قورثانی پیروز و وشه کانی جیهانیکی نوی ټاوه ها جوانیان هینا په کایه وه که له به رزی و مرنیدا بی وینه یه و سرنج دهه ژینی و.. له توانا دهسته لاتدا زور بلنده...؟! بهر له هه موو نه وانه و، له سه روی هه موو یه وه.. چو تونیان وه که خیرای تیشک ویزدانی مرقایه تی به حقیقه تی په کخواناسی رووناک بکه نه وه و بق هه میشه بت په رستی هه موو چرخه کان رامال...؟!؟
نه وه یه موعجیزه راسته که یان..

هه روه ها، موعجیزه راسته قینه که یان له و توانا دهروونی به رزه دا خوی ده بینیتته وه که چاکه کانی خویان پی دپازانده وه و به جوریکی که م وینه دهستیان به نیمانیانه وه گرتبو...؟! له که ل نه وه شدا هه موو نه و موعجیزانه ی که به دهستیان هینا و جی به جیان کرد، نه نها رهنګدانه وه یه کی خاکه پای (متواضع) نه و موعجیزه که وره یه یه که به سر دنیادا هات نه و روزه ی خوی که وره موله تی دا که قورثانه پیروزه که ی بیتته خورای و، پیغه مېره راستګو و دهست پاکه که شی که یانندی له سر بیت و، کاروانی نیسلامیش له سر پړګای رووناکي هه نګای خوی دهست پی بکات...!!

* * *

له م کتیه شدا، که پیشت له پینچ به رګی جودادا بلاکراوه ته وه، نیستاش له م به رګ یه کګرتوه ته واده ده یخه ینه روو، که سیتی (شهست) هاوه لی پیغه مېره ی خوی له خوګرتوه - علیهم افضل الصلاة وأبهی السلام -.
هه روه که کونایی کتیه که شدا باسما کردوه، نه و (شهست) هاوه له هه لېژارده و

نوښتې چې نښه هېڅکله نه و، د پېښې دیکه یانې که هاوسه رده می پیغمبر بوون و باوه پیاواری پټی هیڅکله نه و، سهریاخستووه و پشټیوانی بوون.. له وینې و هلس و که و تیاندا شیوه و ټاکاری هم مو هاوه لاندې ده که یې.

نیمانیان، دامه زلوی و، پالوانیتي و، وه لایان یې خودا و پیغمبره که یې ده بینین، نه و کوششه به دی ده که یې که نه نجامیان داوه.. له گڼل شو ناپه حه تیانه یې که له ژیریا ریدا خو یان گرت.. له تکه شو سهرکه و تنه یې که به ده ستیان هیڅکله..

هروها نه و رولې چې شانا زیه یان ده بینین که پټی هستان یې رزگار کړدی هم مو مړوفايه تی له بټه رستی ویزدان و، ونیوونی ټاینده..

خوښه له نټو نه و (شهست) هاوه له دا هرجوار خه لیفه که یې پیغمبره: ابوبکر، عمر، عوسمان، علی، به دی ناکات، خوی گوره یارمه تی داین یې هریه که یان کتیبیکمان دانا به ناوی (وجاء ابوبکر.. بین یدی عمر.. فی رحاب علی.. وداعا عثمان..)^۱

* * *

نښتاش با به ملکه چی و شادی وه له و مرده چاکه کارانه نښه و پېښواری جوانترین و به رزترین نمونه یې چاکه یې مړوفايه تی بکه یې و.. با به رزترین نمونه یې مه زنی و ته وای که دنیا به خوښه و دی دپیټ به دی بکه یې و.. سهرچی که تیبه کانی حق بده یې له کاتیکدا که جیهانی کون به بیروباوه پیاواری ده پېچنه وه و، که شی ټاسمانیان چه حال کړدوه به ټالا نویکانی حه قیقه که یې که خواناسی په روه رډگار و، ټازاد کړدی دروستکراوانیان پې راگه یاندوون.

خالد محمد خال

۱ شایانی باسه نه و چوارکتیبه یې نو سهر له یه که به رډگا نښتاش هیه به ناوی - خلفا و الرسول - .
(وه رگڼې)

پہلے

نور و ناکہ می شوینی کہ وتن

چ ماموستايه ك بوو.. چ مرقټيك...؟؟
 نه و سهرچه شمې مېزني. و.. ده سټپاكي. و.. پايه بلنديه...؟
 بېگومان نه وانه مېزني نه و سهرسامي كړدن هه قيانه..
 نه وانه مېزني خويان له پېتناودا به خشي هه نه و ان قازانجيان كړد...!
 (محمد) كوپي (عبدالله).. نيردراوي خوا بڼ لاي خه ك له گهرمې ناخوشي ژياندا...
 چ نه پيښيېه ك بڼي ره خسا واي ليكړد بيكانه مرقټيك نه وې مرقټايه تيش ريزدار بكات...؟
 چ ده سټيكي بالا، له لاي ناسمانه وې بڼي كرايه وې، هه موو دېروازه كاني به زه يې و،
 به خشي و، رينمايي به فراواني بڼ والا كړا...!! چ باوه پټك و، چ جه سورييه ك و، چ رووناك
 كه ره وده يه ك بوو...؟!

چ راستگريه ك و، چ پاك و، بېگه ردييه ك...!!
 چ خاكه پايي (تواضع) و.. خوشه ويستي و.. وده يه ك بوو...؟
 چ به پيرزگرتنيكي هق بوو..
 چ ريزگرتنيكي ژيان و.. زيندوان بوو...؟!
 خوي گوره نازو نيمه تنې به و نه اندازه پې به خشي تا بېټه شاپسته مې لگري نالاكې و
 قسه كړدن به ناوېيه و، به لكو به جوړي ك به بيكانه دوا پيغه مېرمنه..
 نا ليره و، نه زلي خوي بالاده ست زور گوره بوو له سهرې..
 بڼي هه رچه نده گرو و نيلهام و پيښوسه كان له باره يوه بدوڼ و، سرود بڼ مېزني نه و
 بلين، هه هه موويان وه كه نه وې وان كه له شويڼي خوياندا نه جولاڼ و، هېشتا زمانيان به
 و ته يه ك نه كړد بېټه و..

نه گه راپه رېه كاني سهره تاي نه م كتيبه مې به ستيان نه وې بېټ به باسكړني پيغه مېرمنه راځي
 ده ست پټ بكات، نه و چاوي نه بېرپوه ته نه وې كه نه و قسه كړدنه مافي خوي بدات و.. هه رگيز
 وا خوي ناوېټي كه پيغه مېرمنې مېزني به خوي نه راني ناشنا كړد بېټ.

به لكو نه م ته نه و نامازه پيښوونكي شهرمانه يه بڼ هه نديك خه سله تنې سهر كه وتن و مېزني
 نه و، كه وايكړدووه دلي خه لكي به ره وروي بېټ و، نه وانه بڼ لاي خوي كيش بكات و
 دؤستايه تنې كې بڼي نه يان بڼي هه بېټ كه نه م كتيبه له باره مې هه نديكيانه وې ده بوڼ له
 مواجير و نه نصاره كان، نه وې بوو هه له گه ل وې رگرتني بڼه كې، هه موو شنه با و شه ماله كاني
 ژيان بوونه مرگيني دهر و شادي به يته و، بوونه نيردراو بڼ هه موو پيڼگ و نشينگه يه كې مرقټ كه

هه لگړی بڼه ماکانی بانگه واز و، بژن و بهرامه ی بانگه وازکار و، راستیتي هه لس و کهوت و بیړیوچوون و.. مه زنی ماموستا.. رووناکی په یام و.. سؤز و بهزه یی پیغمبر بوو.. به لئ.. ته نها ئو نامانجه بوو، بهس.

که له بهر روشنایی تیرژی ئو رووناکییه چوپړېدا سه رنجی هه ندیک له خه سلته مه زنه ده گم نه کانی بده یی که وه لائی بېوادارانی بؤ لا بانگه پښت ده کرد و، وای لیده کردن نامانج و ریگا و.. ماموستا و هاوېئ.. تییدا به دی بکه ن..

چی وایکړدبوو سرگه وره کانی هوزه کی به خیرایی به ره و روی په یام و ثابنه کی بیتن، (ابوبکر و طلحة و زبیر و عثمان کوپی عفان و) (عبدالرحمن کوپی عوف)، (سعد کوپی ابی وقاص).. بهو خیراییه ده ست له هه موو ئو سه روهری و پلو پاییه هه لگرن که له ناو هوزه کانیاندا هه یانبوو و، بیتنه ناو ژیانیک که پرپه تی له کؤسپ و ته گه ره ناو په حه تی و ماندوویوون و، سه ختی و، مملانی.؟!

چی وای له لاوازو کم ده ست لاتانی هوزه کی کردبوو که خؤ بده نه په نای و، به ره و لای ئالا و بانگه وازه کی رابکه ن، له کاتیکدا که ده یانبینی بی سه روت و سامان و.. چه که.. تووشی ناو په حه تی ده کړیت و خرابه کاران به شتویه کی زؤر سامناک به شوینیوه ن، به بی ئه وهی که پیغمبر ﷺ نازیر ﷺ توانای به رگریکردنیانی هه بیت..؟!

چی وای کردبوو دلره قترین که سی سه رده می نه قامی - عمری کوپی خطاب - له کاتیکدا که ده چو سه ری مه زنی به شمشیره کی ای بکاته وه، به دلکی پر باوه پوهه بگه رپته وه و به هه مان شمشیر که نوری باوه پر شنګارتری کردبوو سه ری دوژمنان و ئو که سانه ی دهریه ده ریان کردبوو بپه پښت..؟!

چی وای کردبوو پیاو ما قولانی شاری مه دینه و ریش سپیانی به ره و روی بیتن تا په یمانی پی بده ن که له گه لیدا ناماده ن بچه ده ریاو مه ترسییه وه، له کاتیکدا که ده یانزانی جهنګی نیوان ئه وان و قوړه یش گه وره تره له کاره سات..؟!

چی وای لیکرد بوو که ئو که سانه ی باوه پی پی ده هینن له زیادبووندا بن و که مېوونه وهی بؤ نه بیت، له کاتیکدا که ئو به یانی و ئیواره پیی ده فهرمون: (له توانامدا نیه که هیچ سوود یا زیانیکم هه بیت بؤتان و.. نازانم چی به سه رمن و ئیوه ش دیت)؟؟

چی وای لیکردبوون که بېوای پی بکه ن و به پاستی بزنان که دنیا به پووی ئه ماندا ده کړپته وه، قاچی ئه مان له نیو زپ و مرواریدا نغری ئه بیت و.. ئو قورئانه ی که به په نهانی ده یخویننه وه، به وپه پی ده نګ خؤشی و به رزییه وه له ناسؤیلنده کانداه نګ ده داته وه، نه که له نه وهی ئه ماندا.. یان له دورگی ئه ماندا و بهس.. به لکو له هه موو کات و ساته کان و، له گشت جیگایه ک..؟!

چی وایکړدبوو بېوا بهو پیښهاته بکه ن که پیغمبره که یان بؤی باس ده کړدن، له کاتیکدا که ئه وان هیچیان له ده وروپشت و راست و چه پی خویاندا به دی نه ده کرد، جگه له نه هاهه تی و

برسیتی و.. بهردی وهك پشکو گرم کړلو و.. چندها نرهختی وشك، كه سریان وهك سهری
شهیتانه کان واپو...؟؟؟

چی وایکرد دلایان پر بیت له جه سوری و دلنایایی...؟

(محمدی کوږی (عبدالله)..

کتی دیکه هیه یو نم کاره جگ لهو...؟؟

به چاوی خویان هه موو چاکو باشه کانیاں بیټی.

پاکي و، خوکړی و، ده ستپاکي و، دامه زړو و نازایه تیه که یان به دی کرد.

به سوزی و سهریه رزییه که یان بیټی.

ژیری و دانایان چار پی که وت.

بینیان خور خوی نه نویتي خوندنی راستی و مه زنی نهو.

بیستیان که گه شهی ژیان به ناخی ژياندا ری ده کرد، لهو کاته ی که محمد دهستی کرد به

رژاندنی نیگا کانی نهو رژه ی و سر خدانه کانی نویتي به سهریدا...؟؟

هه موو نه وانه یان بیټی، زور له وه زیاتریش، نهك له پشت پرده وه.. به لکو روپه پوو، به

هلس و که وت و، به بهر چاوپوونی و ناشکرایي..

کاتیک عهره بیتکی نهو سرده مه شتیک به دی دهکات و ده پیشکنی، نهوا وهکو پسپوړتیک

هه والت ده داتی..

نهوان خه لکیتکی سهرناس و قیافه تناس (القیافه والعیافه) بوون، یه کتیکیان شوین پیټیه کی

له سر ریگایه که ده بیټی، پیټی ده وتی: که نه مه چی پیټی فلانی کوږی فلانه...!!

یان کاتیک بونی هه ناسه کانی قسه که دهکات، ده زانیت چی له ژیر سهردایه له راستی و

درؤ...!!

نهوانه، (محمد) یان بیټی و له گه لیدا ژیان، هه لهو کاته وهی هاته بوون.

هیچ شتیکي ژیانی نهویان لا شاراو نه بوو.

ته ناته قوناغی ساواییشی، نهوهی که ته نها خزم و که سی مندال ده بیټیت.. به لام هی

(محمد) له لای هه موو خه لکی مه کهک ناشکرا و بینرلو بوو..

چونکه مندالیتی نهو وهك هی مندالانی دیکه نه بوو.. هه زرو سهرنجی خه لکی بؤخوی

راکتشا به پیټی نهو پیاو ته پی شوه خته ی که به مندالی تییدا ده رکه وت، بهو راده یه ی که

له بری یاری کردنی مندالانه کاری پیاوانه ی ده کرد...!!

بؤ نمونه، قوره یشیه کان باسی کوږه زاکه ی (عبدالمطلب) یان ده کرد که هه ز به یاری و

گالته چاری مندالانه ناکات و، هه رکه تیک به رهو لای بانگ بکرایه ده یگوت: (من بؤ شهو دروست

نه کراوم)...!!

یان نهو هه والانه یان باس ده کرد که له (هه لیمه) ی دایه نیه وه بیستبوویان، کاتیک که

هینایه وه بؤ لای خرمانی، باسی سهرنجی و نهوهی که لهو منداله دا به دی کړدبوو، نهو

نه زمونږه ي که له گه ليدا هه يه تي هيناويه تيه نهو باوه په ي که مندالنيکي ناسايي نيه و، نه ينيه يکي واي تيا دايه که ته نها خودا نه يزان، دواتر يش روژگار ناشکراي ده کات.

لاوتيشي-ثاي چ گه نجبيه يکي پاک و بيگه رد بوو- زياتر روون و ناشکرا بوو.. به جزيک بوو که جبي قسه و باسي خزم و که سي و سه رقالي بوونيان بوو پيوه ي، زياتر قول و گه وره تر بوو.

پياووتيشي پر به هه موو چاو و، گوئ و، دلتيک بوو.

له سه رو ي هه موو نه مانه وه، ويژداني کړمه لگه و هژده که ي، هه موو هه لسوکه ونيکي رهوا و، جوان و چاكيان به پتي خوړپه وشت و هه لسوکه وتي نهو ده پتوا...!!

* * *

که و ابو ژياننيکي روون و ناشکرا و خوښندراوه يه..

له بيشکه وه تا مردن..

هه موو بچوونه کاني.. گشت هه نگاهه کاني.. تيکړاي وشه کاني.. هه موو جوله کاني ته نانه ت گشت خهون و خوژگه و خوړپه کاني دلبيشي، هه هه موويان له په کم روژي شادبوونيه وه به دونيا ديار بوو بچ تيکړاي خهک.

وهک نه وه ي خواي گه وره به هژي نه وه وه بيه وټ به خه لکي بلتي: نه مه پټغمبه ر و نيتردراوي منه بچ لاي نيوه، مه نطيق و ژيري به ده سته وه يه.. نه وه ش هه موو ژياني له و ساته وه ي کورپه يهک بوو له سكي دايکيدا..

ده سا نيوه ش به هه موو نهو مه نطيق و عه قلعي که هه تانه، بپيشکنن و، حوكمي له سه ر بدهن..

هيج گوماننيکي تيدا ده بينن..؟ هيج فيلنيکي تيدا به دي ده کن..؟

ثايا هيج جاري درؤي کړوه.. يان هيج کاتي ناپاکي نواندوه..؟ يان هيج که په تيک سوکايه تي کړوه..؟ يان سته مي له هيج مروفن کړوه..؟ ثايا نهنگي که سيکي هه لماليوه..؟ يان ده ستي به سه ر هيج سپارده يه کدا گرتوه که لاي دانراييت..؟

ياخود وازي له خزمه يه تي هيناوه..؟ يا شوپنکه و توواني خوي فه راموش کړدوه؟ يا وازي له پياوه تي و نازايه تي هيناوه..؟ ياخود قسه ي به هيج که س و توه..؟ يان به رامبه ر هيج بتيک وه ستاوه..؟

چاک لتي بکړنه وه و، به ته واي بپيشکنن، نه وه تا هيج قوناغيک له قوناغه کاني ژياني په رده و داپوشه ري له سه ر نيه..

خو گر ژياننيشي هه وهک ده بينن و به دي ده کن بچ خه وشي و، راستي و، مه زنيه.. ثايا مه نطيق و عه قل رده دا که پياويک نه وه ژياني بيت پاشي چل سال له ته مه ن درؤ بکات..!

له سر کېش درق بکات...؟ خودا و.. وای دهربضات که نیردراوی نه وه، هلیبزارېوه و پاکي کړېته وه و نیگای یق نارېوه...؟؟؟
نه خیر..

هست و زړنگی.. وا ده لټن..

مه نطیق و عه قل.. وا ده لټن..

ده سا تیره به چ شتواړیک بیرده که نه وه...؟ و چ راستیه که به درق ده خه نه وه...؟

* * *

نومه - به بچوړونی نیمه - تپړوانینی نیماندارانی سره تا بوو به رانېر پټغمبهري خواځه
به موهاجرین و.. نه وانه ی که شوینی که وټن و سه رویان خست..
له راستیدا نه وه تپړوانینیکی په کلاکه روه و خیرابوو، که چېگه ی دودلی و لیلی تیدا
نه بوو.

مرق ټیک که نه و هم مو ژیاڼه رووناک و بیکه رده ی ه بیت، ناکریت به ناوی خوی گه وره وه
درق ه لېه ستیت.

تا به م به رچا وېړونیه به چېته نرلوه وه، نه و پروادارانه رووناکی خوی گه وره یان به دی کړېو و
شوینی که وټن.

به دلناییه وه سوپاسگوزاری نه و به رچا وېړونیه یان دېن کاتیک پاشتر ده بینن پټغمبهري
خوا په روه ردگاری سهری ده خات و، هم مو نورگه ی عهره یی ملکه چی دېن و، دهر وازه کانی
روزی و ده سکه وټیان لیده کړېته وه، که نه و ان حسابیان یق نه کړېوو، به لام نه و هر نه وه و،
ته نها دونه وېستی و خوا په رستی و، خو گوشتین و، خو پاراستن (ورع) ی زیاده دکات، تا
ده گاته وه لای په روه ردگاری نه و ساته ی پټی شاد نه بیت، له کاتیکدا که نه و له سر ه سیریک
خه وټوه شوینه واری پوهه کانی له سر لاشه ی چیده هیلن...!!

یان له کاتیکدا که ده بینن، نه و پټغمبهري سهره رز و سهره وټوانه نالاکانی ناسق پر
ده کهن، کاتیک ده چټه سهر دوانگه (منبر) به گریانوه روو له خه لکی ده کات و ده فهرمویت:

(هره که سیک قامچی من له پشته درلوه، نه وه پشته منه با توله ی خوی بکاته وه و.. هر
که سیک پاره ی که وټوته لام، نه وه سامانی منه بیت بیباته وه).

یان کاتیک ده بینن، که (عباس) ی مامی دلاوی لیده کات که کاریکي پټ بسپزیت له و
کارانه ی که به زقریه ی موسلمانانی ناسایی دوه، به نر میوه به پټی ده کات و پټی
ده فهرمویت:

(مامه، سویند به خوا نیمه نه و نیش و کاره به که سیک ناده ین که خوی دلاوی بکات، یان
سوریت له سهری...!)

یان شو کاته‌ی که نه‌ییین، ته‌ن‌ها به‌ش‌داری هاتنی خه‌م و ناسوړی بۆ سر خه‌ك ناكات و به‌س، به‌لكو بڼه‌مايه‌ك بۆ خۆی و خاو‌خیزانی داده‌نیت كه لټی لاند‌ه‌ن، به‌وه‌ی كه (یه‌كه‌مین كه‌س بن برسیان بیت كه برسیتی روی له‌خه‌ك كرد و، دواكه‌سیش بن له تیریووندا گه‌ر خه‌لكی تیری روی تیکردن).

به‌لن، موسلمانانی پیشین زیاتر سوپاسگوزاری خوا ده‌بن له‌سر شو به‌رچاروونیه‌یان كه به‌چاكي كارویاریان له‌سهره‌تاوه پټ به‌دی كړېوه، پاش شو‌وه‌ی كه زیاتر و زیاتر سوپاسگوزاری خوی گه‌وره ده‌بن له‌سر شو‌وه‌ی كه رڼوینی كړېوون بۆ باوه‌په‌ن‌ان. هه‌روه‌ا ده‌بینن شو ژیا‌نه‌ی چا‌ك‌ترین به‌لگه‌بوو له‌سر راستیتی خاوه‌نه‌كه‌ی كاتيك پی‌ی فرموون: ((من پیغمبر‌ی خودام بۆ ئیوه)) به‌راستی زۆر مه‌زنه و، به‌و گه‌وره‌یی و بی‌گه‌ر‌سیه‌وه چا‌ك‌ترین به‌لگه‌ی له‌سر راستگویی ماموستای مه‌زن و پیغمبر‌ی به‌ر‌یز، ناست و پایه‌ی شو له بلندی و سه‌ره‌ر‌زیدا بۆ چركه‌ساتیکیش دانه‌به‌زیوه و نه‌كه‌وت‌وته له‌رزه، به‌لكو وه‌ك خۆی بووه له كات و ساتی سر بی‌شكه‌وه تا مردن.

ئهم ژیا‌نه‌ی ب‌ری و پاش شو‌وه‌ی گه‌یشته تر‌پ‌ی‌كي، وه‌ك رۆژی رووناك پر‌ش‌نگی د‌ل‌وه كه خاوه‌نی ئهم ژیان و په‌یامه، بۆ پله‌وپایه و، سامان و، سه‌روه‌ی، هه‌ولی نه‌داوه، هه‌ر بۆیه له‌كاتيكدا كه هه‌موو ئه‌وانه به‌و په‌یمان‌ه‌ش‌وه هاتنه به‌رده‌ستی كه خۆی كه‌سی یه‌كه‌م بیت تئیدا هه‌موویانی ره‌ت‌كرده‌وه و.. ژیا‌ن‌ي‌كي د‌ن‌یانه‌و‌یستانه‌ی تا‌دا چركه‌ساتی ژینی برده‌سه‌ر. هینده‌ی تاله‌موویه‌ك له مه‌به‌سته مه‌زنه‌كاني ژیا‌نی خۆی لای نه‌دا..

واده‌ی خۆی له په‌رستش و جیه‌ادا نه‌ش‌كاند له‌گ‌ل په‌روه‌ر‌دگاری.. شو هیش‌تا نیوه‌شو دانه‌هات‌بوو هه‌ل‌ده‌ستا و، ده‌ست‌ن‌و‌ی‌زی ده‌ش‌وشت هه‌روه‌كو هه‌میشه له‌سه‌ری راهات‌بوو له په‌روه‌ر‌دگاری ده‌پا‌پا‌یه‌وه فرم‌ی‌س‌كي ده‌پشت و.. نو‌ی‌زی ده‌كرد و ده‌گ‌ریا..

وه‌ك گرد سه‌روه‌ت و سامانی ده‌هاته به‌رده‌ست و، نه‌گ‌ز‌پا و، ته‌ن‌ها هینده‌ی موسلمان‌ي‌كي زۆر هه‌ژار و كه‌م ده‌ستی لای هه‌ل‌ده‌گرت.. كاتيك‌یش مرد زوی پۆشه‌كه‌ی له بارمه‌دا بوو...!! هه‌موو ولاتان هاتنه ژیر ر‌ك‌ی‌نی بانگ‌وازه‌كه‌یه‌وه و، زۆر‌ي‌ك له پادشایانی سه‌ر زه‌وی به‌ترس وله‌رزه‌وه به‌رانبه‌ر شو نامانه‌ی راوه‌ستان كه تئیدا د‌ل‌وای لی‌ك‌ر‌د‌بوون موسلمان بن.. هینده‌ی گه‌ردیله‌یه‌ك له‌خۆبایی بوون و خۆبه‌گه‌وره‌گرتن نه‌یتوانیوه به‌لایدا بگ‌وزه‌ر‌یت با له‌دووری چ‌ه‌ند فه‌رسه‌خ‌ت‌ك‌یشه‌وه بیت...!

كاتيك بینی هه‌ند‌ي‌ك له‌وانه‌ی ده‌هاتنه خزه‌متی ده‌ش‌یوان و ترسیان پتوه دیار بوو، پتی ده‌فرموون: (له‌سه‌رخ‌و بن، من دایكم قاوومه‌) گ‌وش‌تی وش‌ك (كراوه‌ی) ده‌خوارد له‌مه‌كه‌ه...!! هه‌موو نوژمنانی ئاینه‌كه‌ی چه‌کیان فر‌پ‌د‌لو، ملكه‌چی خۆیان راگه‌یاند كه چی پټ باشه وایان له‌ت‌ب‌كات، له‌كاتيكدا كه ده‌هزار شم‌ش‌یر له رۆژی (فتح‌دا) به‌سه‌ر به‌ر‌زاییه‌كاني مه‌كه‌وه به‌ده‌ستی موسلمان‌ه‌كانه‌وه ده‌بر‌ی‌س‌كایه‌وه، ته‌ن‌ها هینده‌ی به‌نوژمه‌كاني ئاینه‌كه‌ی فرموو:

(برېښ، ښه نازان)...

ته نانت خوی به دور گرت له بېښی ښه سرکه وتنه ی که ژانی خوی له پیناودا به خت کرد، له گڼ کاروانی سرکه وتواندا روژی رڼا کردنی مه که ده پوښت، ساری نوی کرېبوو به جوړک خه لکی نه یانده توانی سیمای بېښن و، له ده روونی خویدا سوپاسگوزاری و شوکرانه بژړی به ده م گریانده به وپه پی شهرمه وه... به ره وای په روه ردگاری بالاده سستی نوویات ده کرده... هه تا گیشته که عبه و، روویه رووی قهره بالقی به کان بووه، ده سستی دایه ته وړک و فرمووی:

﴿جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا﴾ الإسراء: ۱۸.

جا نایا هیج جیگه ی گومان ماوه ته وه له په یامه که پدا...؟

مروفتک هه موو ژانی به خت بکات بڼ بانگه وازه کی، که هیج ده سته و ټیگی تاییه تی خوی بڼ دوه له مند بڼون تیا دا نه بیت، یان پله وپایه، یا سره ټکی ته تی... ته نانت نه مری میرووی که سستی خوی، هیج له مانه له خه یالی نه ودا نه بڼون، چونکه ښه ته نه ا بهوای به ژانی لای خوی گوره هیه...

مروفتک ژانی له مندا ټیته وه تا چل سالی به بېگه ردی و رامن به ریته سر، پاشان له چل سالییه وه تا کړتایی به پرستش و ریتوینی و جیهاد و ټیگوشان، هه موو دنیا به پرویدا بکړتیه وه، واز له ټیگرایس سره ورپه پر وچه کانی به ټیټ و، ده سته بکړت به ریتکه و پرستشی په یامی خوی وه، پاش ښه وروڼ ده بیت...؟

باشه ښی له چیدا درق بکات...؟

به راستی مروی ښه... پیغمبر ټی ښه بېگه رده...!!!

* * *

وه ک پیشتیش وتمان مه نطق و ژیری له زودا-و تا نه مړش- چاکترین به لگن له سره راستگی محمد کاتیکه فرمووی: (من پیغمبر ښه خولم).

نایه به خه یالی هیج خاوه تپوانینیکی ته ورو عاقله ندیکی هوشیاردا که مروفتک ښه ژانی بیت له سره تاوه تا کړتایی و درق به ناوی خوی گوره وه هله بیت...

بهوادارانی پېښن که خیرا چون به ده م بانگه وازه کی وه، ښه وانه ی که له سر روویه پی ښه کتبه جیگای شانازیمانه که ناشنای به شیک له به سره مات و هوالیان بین، له دوی هدایه تی خوی گوره، به لگو نیشانه ی منطق و عقلیان پڼ بووه، به لام چون به لگه یه...
 نا ښه (محمد)، پېش په یامه کی...
 ښه تانی، پاش په یامه کی...
 هه ښه، ښه تانی نوینگی مردن ده پیچته وه.
 جا نایا چاوه له موو ژانی ښه ودا هیج به رز و نرمیه که به دی ښکات...؟

نه خیر... هرگز.

نیستاش.. با هلوېسته يک له سړ سالانی سهره تاي هاتنی په يامه کې بکېن.. نو سالانې له خوږاگرۍ وراستگري و مرنيدا نمونه يان زړد که مه له ميژودا...!!
هر نو سالانه ش له سالانی دیکه زياتر لايه نه باشه کانی ماموستای مرقايه تی و رينوینی کاربانی دهرخست...!!

هر نو سالانه، ددنه وه دده ستيپکی په رتووکيکی زيندوو بوو.. په رتوکی ژيان و پالوانيتيه کانی نو.. نه که هر هينده، به لکو زياتر له هموو شتيکی دی بيشکې موعجزه کانی بوو...!!

تا له سالانده که پیغهمبه ری خودا ته نيا و بیچه که بوو، هموو جیگایه که به جی ده هیلت که حوانه وه و ناسایش و جیگیربونی تیدا بیت و.. دیتته دهره وه بقی لای خه لکی به و شته ی که پیی ناشنا نه بوون، به لکو به وه ی که رقیان لئی ده بوویه وه.

چوو بقی لایان و وشه کانی ناراسته ی عه قلیان کرد، چی له وه نارپه حهت و قورس تره که په یام و وتاره که ی ناراسته ی عه قلی جه ماوهر بکات له بری سوزیان.

(محمدی نیردراوی خودا، ته نها نه وه ی نه کرد و به س،.. چونکه له وانه یه نارپه حهتی وتاریک که ناراسته ی عه قل کراوه کهم بیتته وه گهر له بازنه ی داب و نه ریتی هاویه ش و نومیدی وه که یه کدا بیت.

به لاکم کاتیک له ناینده یه کی دووره وه بانگیان ده که یت،.. که تق ده بیینی و نه وان به دی ناکن و.. تق له ناویدا نه ی و نه وان هه ستی پی ناکن..

به لئی.. کاتیک عه قلیان ده نوینیت و هله ده ستيپته وه بقی نه وه ی بنه ماکانی ژيانیان له بنه په توه به ده ستيپکی و دل سوزیه وه بپوخیښ، بی هیچ کینه یه که، یا سه روه ری و، ناره زوویه که، تا لیړه وه نه م مه ترسیبه ته نها که سانی خاوه ن عزم له چاکه کاران و پیغهمبه ران نه بیت که سی دی له توانیدا نیه...!

له راستیشدا پیغهمبه ری خودا پالوانی نه م هلوېسته و.. ماموستای مه زنی بوو.. له کاته خدا په رستنی بت.. په رستش بوو، دروشمه کانیشی.. ناینی خه لکی بوو.. پیغهمبه ری خودا په نای بقی فیئل کردن نه برد-هیچ فیئل کردنیک-.

هه راز و نشیوی ریگا و، سه ختی نه رکه که ی، تکاخوازیوون بزی گهر نو زیره کییه ده گمه نه که ی به کار به یینیت بقی سازکردنی ده وونه کان بهر له وه ی که تووشی سه رسو پمانیان بکات به وشه ی په کخواناسی..

نو له توانیدا بوو، مافی ته وای خوشی بوو، که هه ستيپت به داپړینی کومه لگا له و خویانه ی که سه ده ها سال بوو ده یان په رستن، وه بزاف ی ده وړه گرتن و له وسه روه که پانه وه (التفاف) ده ست پی بکات، به پیی توانا دوور له روویه پوویوونه وه ی ناهه موار و ناکاو که

ده زانیت له یه کهم چرکه ساتدا هه موو کینه و رقی هۆزه که ی له دژی ده جولنیت و، له یه کهم چرکه ساتیشه وه ئه وان هه موو ئه و چه کانه ی که پیاوان له دژی به کاری ده میتن.

به لām ئه وه ی نه کرد... نه مش به لگو و نیشانه یه که ئه و پیغمبره، گوپیستی دهنگی ناسمان بووه، له دلی خۆیدا پیتی فهرمووه ههسته... ئه ویش هه ستاوه... به خه لگی رایگه یه نه... رایگه یاند به بی شارینه وه و هه لاهتن...!!

له یه کهم چرکه ساته وه به ناوه رۆکی به یامه که ی و کرۆکی کیشه که وه رووبه پرویان بوویه وه:

(ئهی خه لکینه، من نیردرای خوام بۆ ئیوه، بۆ ئه وه ی بیهرستن و، هیچ شتیک نه کهن به هاوتای ئه و... ئه م بتانه هیچ و پوچ و نا په وان و، له توانایاندا نیه سود یا زیانیان هه بیت بۆتان.)

له چرکه ساتی یه که مه وه، به و وشه روون و پارلوانه رووبه پرویان بوویه وه، بیهرده، هه ر له چرکه ساتی یه که مه وه، به ره ورووی ئه و جهنگه سهخته بوویه وه که له سه ری ده نوسرا بیکات هه تا مالئاوی له زیان...!!

جا ئایا بره وادارانێ سه ره تا پتوپیستان به هیچ هانده ریک هه بووه که ببیته پالنه ر بۆیان تا برۆن به یمان به م پیغمبره بدهن...!!

چ ویردانیک زیندوو، ئه م دیمه نه جوان و سه نگین و بیژینه یه نایه روشیتن...؟
دیمه نی پیاویک که خه لگی ته نها به خاوه ن عه قلنیک ته واو، خو په وشتنیک کامل ناسیان، به ته نها به رانه به هۆزه که ی وه ستاوه به بانگه وازیک رووبه پرویان بۆته وه که له به رانه به رگرنی و سه ختیبه که یدا چیا دیته له رزه و... به ئاشکرا و جوانی وشه کان له دل و ده می دینه ده ره وه... وه ک ئه وه ی هه موو هیزی داهاتو و توانا و نه خشه کانی له ناخدا بالوو بویته وه، هه ر وه ک ئه وه ی قه ده ریک بیت و په یامی خۆی بدا به گوئی یاندا...!!

به لām، پیده چیت که ئه مه هه لویتسه یه کی گیانی چاکه بیت، پاشی ئه وه (محمد) بگه رپته وه سه ر خۆی و، چۆنی ئاره زوو لایه خودای بیهرستیت و، واز له خوا وه نده کانی هۆزه که ی بهیتیت به پیتی خۆیاندا برۆن و، ده ست له دینی هۆزه که ی هه لگرتیت به پیتی خۆیدا بجیت...
گه ر ئه م خه یاله له و کاته دا هاتبیت به دلی هه ندیک که سدا، ئه و (محمد) ﷺ رۆژ زوو ئه وه ی پوچه ل کرده وه... به ته واوی بۆ خه لگی روون کرده وه که ئه و پیغمبره وه نیردراره و له سه ری ته بیگه یه نیت و... ئه وه ی له ده ستدا نیه که بیده نگ بیت یاخود ئه و هه ق و رووناکییه ی که رینوینتی ئه و ی بۆ کراوه ته نها هه ر بۆ خۆی بیت.

به لگو تیکرایی هیزه کانی جیهان و سه وش، توانای بیده نگکردن و به ریبه ستی نیه، چونکه خوای گه وره خستویه ته گر و، ده بجولین و، هه نگاوه کانی به رپۆه ده بات...

قوپه یش رۆژ خیرا به رپه رچیان دایه وه، وه ک بلتسه ی ئاگریک په شه بایه کی ویرانکه ر مینابیتی...!!

نه مچا ده سترګا به تنګ پټه لچنښی د پروونی، که به درېزایی ته مڼی ته نه اګه وړه و
رېز لېګیرا و راهتېو... رېزیک که له و بلندتر نه بیت...

پیغه مېرمنه وه ک ماموستایه کی پټینه و... به هونه رېکی سرسوپه پټه وړه... د سستی کرد به
وتنه ووی په کم وانهی...

له راستیدا وینه یی هم دیمه نه ه موو کات و جیګایه ک... بګره میژووشی پټ ده کرد. خاوه ن
وړدانه زیندووه کانی نیو مه که خورشحال دېسونه و، سرسامی دایده گرتن و، نزیک
ده بوونه و...

پیاوړکی سریلند و پایه داریان بیڼی...
نازان: ثایا سهری درېز پټه و ګه یشتو ته ناسمان و خوی یی دوه... یاخود ناسمان
له سهری نه و نزیک پټه و شوکداری کرد...؟!
له خوپران و، خوګری و، مهنیان به دی کرد...

سهرنج راکشترین شت که بینیان و، جواترین شت که که و ته به رچاویان، نه و رژه بوو که
پیاوماقوالانی قورپه یی چوونه لای (أبو طالب) و پټیان گوت:
(نه یی) - أبو طالب - توی ته مڼ و ریز و پایه یکت له نیوماندا هیه، داوی وازمېنای
برازاګه تمان یی کردیت، به لام وازی یی نه مېناین...

نیمه - سویند به خوا - حق ناګرین له سهر نه و جنتوانه یی به باویا پیرانمانی دده و،
خوه کانمان به کم دهرانیت و، نه نګی و شورپه یی دداته پال خواوه نده کانمان، یا نه و ته
وازی پټ دده مېنی لیمان، یان له وده دملمانی له ګل نه و و توشدا ده کین، هه ته په کیګمان له ناو
ده چیت...)

(أبو طالب) یی هه وال یی برازاګه یی دهریت و پټی ده لیت:

(برازی نازیم...)

هوزه که هاتنه لام و، له باره یی توره قسه یان یی کردم، من و خویشیت به پټه و تووشی
کارنګم مه که توانای به رګه گرتنیم نه بیت...)

ده بیت نه و رژه هه لویستی پیغه مېرمنه چی بیت...؟

ته نه پیاوړک که پشستی ده گرت، نه و ته وه ک نه ووی دېستی یی هه لګریت... یان و
دیاره، که ناماده نیه و توانای روپه پوړبوونه ووی قورپه یی نیه که له هه موو لاره که لېه کانمان
له تیت کردو ته و...

پیغه مېرمنه هېچ دوول نه بوو له وه لامدانه و، د پروونی به رزی نه لری... نه خیر...
به دوی چنده و شهیه کا نه ګه را تا دلنایایی خوی پټ جیګیر بکات...

تا له ویدا دلنایایی نه و له سهر دوانګه یی ماموستایه یی هه ستایه و، به مېزترین وانه یی یی
هه موو مرقایه یی دا و، ګه وړه ترین بڼه ماکانی دا به گوئیاندا.

نا بهم جوړه قسمی کړد... جا نازانین.. نه مه مړۍ تیکه و دهوۍ...؟ یاخود هه موو
بوونه و هره و سرو نیک ده چریت...؟!
(مامه..)

سویند به خوا، گر خور به نه دهسته راستم.. مانگیش له دهسته چه پم، هه تاو ده کو
دهست له م کاره هه لگرم، تا خوا خوی سهری ده خات یان له پیتاویدا تیا ده چم، هه رگیز وانی
لی ناهینم...!!

سلاو و به زهیی و بهر که تی خودات له سهر بیت نهی پیغمبر، نهی سهر وری هه موو
مردان، به راستی قسه کانت مردانه بوو...!!!

* * *

(ابوطالب) دهست به جی پيشه نگاهی تی و میزی خوی و باپیرانی هاتوه بیر و، هه روو
دهستی خسته سهر شانی بر ازاکهی و پیتی و:
(چیت پی خوشه بیلې، سویند به خوا به هیچ شیوه یه که به دهسته وه نادم)..
که واته (محمد) پشتیوانی و پاراستنی له مامه یوه و هرنه ده گرت که چپی ده یتوانی، به لکو
(محمد) خوی په نادان و پاراستن و دامه زراوی بق که سانی ده روپشتی لی ده باری...!
چ مړۍ تیک له خه لگانی شهرفه مند، نیمه نیکي ئاوا به دی بکات، دلې، بهوپه پی
خوشه ویستی و نیمان و ریژه وه، بق لای نه و پیغمبر له شه قهی بال نادات...؟

* * *

دامه زراوی نه و له سهر حق و خوراکری په یامه که پدا و.. نارامگری له سهر نارپه حتی له
پیتاوی خودادا، نه که له پیتاوی خوی و سوو دمه ند بوونی.
هه موو نه واته و دهکات که خاوهن هوشه زیره که کان سهر سام بن و.. عه قله زیندووه کان به
ناگا بینیت و، شوین نه و رووناکیه بکهون که بانگیان دهکات بق لای و، خیرا به ره و لای نه و
راستگری ده سپاکه بپون که هاتوه پاکیان بکاته وه و، رینوینیان بکات..
خه لکی ده یان بیننی ئازار له گشت لاوه ده وری داوه، نه و ته نها (ابو طالب)ی مامی و
(خدیبه)ی خیزانی دلخوشکری بوون، نه و انیشی له دهستی چوو، له چه ند روژیکي نزیك
به یه کدا هه رووکیان مردن..

نه و که سهری بیه ویت راده ی دهر به دهر کړدن و چه وساندنوه و ریژه ی نه و جه نگی قوپه یش
به رانبر پیغمبر به یتیته پیش چاو، نه و هینده ی به سه که بزانت (ابولهب) به ته نها خوی،
که پیستری و دلره قترین نورمنی بوو، روژیکیان ویزدانی نارپه حهت بوو به و دی که دیتی، بویه

رایگه یاند که نو پیغمبره ده پارزیز و دالده ی شهادت و، بهرنگاری هموو دوزمنکاریه ک
نه بیته وه بکړته سهری...!!^(۱)

به لام پیغمبر په نادانه کي روت کرده وه و به سهرلندی و بیداری و، ریزه وه مایه وه..
هیچ کهس نیه نازار و نارچه حتی له سر لادبات، چونکی هیچ کهس توانای لادانی نازاری نیه
له سهری...!!

ته نانه (ابوبکر)ی مه زنیښ، جگه له گریان توانای هیچی دیکه ی نه بوو..
روژیکیان پیغمبر روشت بق که عبه، له کاتیکدا به دوریدا ده سوراپه وه، گوره پیاوانی
قوپه یشی هاتن دهوره یان گرت و، پښیان وت: تږی به خواکامنان ناوا و ناوا ده لیتیت...؟
به هیمنی وه لامي دانوه: به لئ... من وا ده لیم...!!
پاش نوره به کراسه که ی رایده کیشن، (ابوبکر)یش به دهم گریانوه تکایان لئده کات:
(پیاویک ده کوژن ته نها له سر نه وه ی که ده لیت په روه ردگارم خواجه)...؟؟

* * *

نه و که سهری له روژي (طائف)دا پیغمبره ی بینسی، به لگو نیشانه ی راستگویی و
له خوربورویی نو به و جوړه ی که لتي دوه و شپته وه و، شایه نیه تی بینپوه..
رووی وهرده گپرت به ره و لای (ثقیف) و بانگپشتیان ده کات بق لای خوی تاک و خاوه ن
ده سته لات..

نایا هینده ی به دده سستی هوز و کهس و کاره که ی خوی تووشی بوو به سی نه بوو...؟
وه نایا چه ندباره ی نه و نیښ و نارچه تیه به ناگای ناهینیتته وه، کاتیک ده چیت بق ناو
هوزیک که هیچ سیله ی رهم و خزمایه تی له نتوان هم و نه واندانیه...؟
نه خیر.. له هیچ کاتیکدا سر نه دجامه کان ناچه نیو بیرکړنه وه و برپاری نه وه وه..
په روه ردگاری بالاده سستی فرمانی پښ کړپوه: ((عليک البلاغ: راگه یاندنت له سهره)).
یان روژیکي دپته وه یاد که قسه و گالته جاری هوزه که ی تږی بق هینا و، گه رایه وه ماله وه،
غه مگین و دلته نگ له جیگه که یدا خوی داپوښی، کاتیکي زانی ده نگیک له ناسمانه وه له
دهرگای دلی دا، ده ست به جی نیگای بق هات، نو فرمانه ی به سهردا دایه وه که پشتر له
روژي نیو نه شکوته که دا به سهریدا درا..

۱ له هیچ په کیک له په رتوکه کانی سهری پیغمبر ﷺ هم هه لویتستی (ابو لهب)م به دی
نه کړپوه نه مزانیوه هه بیت، چونکه نو هر له سهره تایی بانگپشته ی پیغمبر بق هوزه کانی
نیو مه کهک بق په کتابه رستی به رانگاری بویه وه و نه فره تی لیکرد و به شیت و گه مزه ی له قه له م
دا، بویه ش خوی گه وره تداخلی کرد و نیگای نارده خواره وه و له عنف و نه فره تی
هه تاهه تایی لیکرد و فره موی: (تبت بدا ابي لهب وتب) -لیکولر-

(پایاها المدثر، قم فانذر المدثر: ۱-۲).

که واته راگه نه و ترسینه ره.. و

پیغمبر ښک هېج باکی له نازار و نه شکه څه نیه و، به شوین هوانه وده ناگه ریت، ده پوات
بق (طائف) تا په یامی خوی گوره به خه لکه کوی بگه یه نیت..

له ویش گوره پیاوانی شار دهره یان دا و، له دږسته کانی شاری مه ککه یان خراپتر بوون،
مندال و تینه گه یشتوه کانیان ل هاندا، خویان له پیروزترین خه سله تی عهره ب دامالی، که
نه ویش ریزگرتنی میوان و په نادانی په نامه ندمیه..

تینه گه یشتو و مندال کانیان خسته شوین پیغمبر ﷺ تا به ردی تی بگرن..

نه و پیاوړی که قورپیش پیشنیاریان بق کرد که هیندوی پاره بق کږده که نه و له
هموویان دهوله مندتر بیت..

له پلو ریزیش به جوریک بیکاته سه روك و پادشایان، نه و پی رازی نه بوو، فرموی (من
ته نها بنده و نیردرای خوام)..

نه و تا هر نه و له (طائف)، خوی خستوته په ناپه رزینی باخیک تا له و گمزانده شوینی
که وتون په نای بدات.. ده سستی راستیشی به رزگردتوه بق ناسمان و له په روه رښکاری
ده پارپتوه.. به ده سستی چه پیشی نه و به رډانه له ده موچای ده گپرتوه که تی ده گرن، له و
کاته دا له به دیه نهر و په روه رښکاری خوی ده پارپتوه و ده فرمویت:

(گر تَق توبه نه ییت لیم من باکم نیه، به لام له گال نه مش لی خوشبوونت بق من
فراوانتره)..

به لڼ، بیگومان نه و پیغمبره چاک ده زانیت که چن به وپه پی نه ده ب و ریزوه له گال
په روه رښکاری بدوی..!

نه و کاتیک رایده گه یه نیت که باکی له نازار چه شتن له پیناوی خودا نیه، له همان کاته
رایده گه یه نیت که پتویسته کی زوری به لیبوروی مه یه، که خوی گوره پتی بیه خشیت..
له ناو ها هلویتیکدا، شانازی به نارامگری و نازیای خویوه ناکات و، خوی به به رز
نیشان نادات، نه و جورده خق به رز نیشان دانه له م هلویتستدا له وانه یه واتای منعت گردن
به سهر خوادا هلویت..

(محمد) یش له و که سانه نیه نه مه ی ل شاروه بیت..

هر له بهر نه و به باشرین شت له و هلویتستدا که گوزارشت له نازیایه تی و خوگریه کی
بکات، ده نگی نوزانه و و پارپانه و په تی..!

به م جورده داوی لی خوشبوونی له په روه رښکاری ده کرد و ده پارپاوه:

(په روه رښکارا سکالای که م هیزی و، که م توانای و، که میم لای خه ل بق تږ ده که م.. نه ی
به به زیترینی به زه یکاران، تږ په روه رښکاری بین ده سته لاتانی و، په روه رښکاری منی، ده مددیه
ده سستی کی؟ بق بیگانه یک روویه کی گرژم بداتی؟ یان بق لای نوژمنیک کارو فرمانی منت

داوډه د سستی...؟ گهر تر توره نه بیت لیم من باکم نیه، به لام له گال نه مهش ای خورشید بونق من فراوانتره... به پوښنایی و نوروی وهجهت که هه موو تاریک په کانی روڼاک کړدوه و، کاروباری د دنیاو دواړو په هڅو ډاک بوو، په ناده گرم له وهی توره بیت به سرما بیاری، یان خه شم و قینت له سرم بیت... په شیمانی بقی لای تزیه تا رازی نه بیت و... هیچ تواناو هیتریکم نیه به تر نه بی...)

نه مه چ خۆشه ویستی که که پیغمبر به رانېر بانگه وازه کوی هیه تی...؟
که سیکې بی چکه... روو له هر لایه که ده کات و بقی هر کوپیه که ده پوات، روو په پووی فرت و فیل و ته له که بازی ده بیت هوه...

هیچ هڅاړیکې ژیا نی دنیای نیه پشستی پی بیه سستیت، ننجاش نه وه موو سووریوون و، خۆگری و خۆشه ویستی یی هه لگرتوه...

خه لکی بینیان له (طائف) دوه ده گه راپهوه بقی (مه که که)، نه به نانومیدی، نه به تیکشکاو، به لکو زیاد له رادده نومید و مژده و خۆشحالی پیوه دیار بوو.

سهردانی هڅاړیکانی ده کړد و، خۆی ده چووه گهره که و شوینی نیشته چی بوونیان:

روژنیک بقی لای هڅزی (کنده)...

روژنیک دی بقی لای (بنی حنیفه)...

روژنیک که بقی لای (بنی عامر)...

به و جوره، هڅز له دواي هڅز...

به هه موو نه وانه ده لیت:

(من نیردراوی خودام بقی لای نیوه، هه رمانتان پیده کات که ته نها خوا به رستن و هیچ هاوه لپه رستیکې بقی دامه نین و، واز له و بتانه به نین که ده یان په رستن).

له لای نشینگی هڅز نزیکه کان، (ابولهب) شوینی ده کهوت و به خه لکی دهوت: باوه پی پی مه که کن، به لکو بقی گومرایی و سهرلی شپوان بانگتان ده کات... !!!

خه لکی پیغمبر ﷺ خودا ﷻ یان تا له و هه لومهرجه نارېحه ته دا بیننی، به دواي بهروداران و پشتیواناندا ده گه را، به لام روو په پووی که له په قی و دژایه تی ده بوو په وه.

تا له و ساته دا ده یان بیننی هه موو سازشیک (مسامو) روت ده کاته وه و، رازی نابیت که نیمان ترخیکې له دنیا هه بیت، ته تانته نه گهر نه و نرخه ته نها واده و به لیتنیک بیت له وه وه بقی پله و پایه یان ده سته لات.

تا له روژگار ه ناخوځ و گهرمانه دا، سهردانی هڅزی (بنی عامر بن صعصعه) ی کرد، له لایان دانیشیت و باسی خودای بقی کړدن و قورنایی بقی خویندنه وه، لیتان پرسى:

(تایا گهر نیتمه په پیمانان پیدلایت له سهر نه و کاره ی تر، پاشان خودا توی به سهر نه یارانندا سهرخست، تایا له پاش تر کارو فرمان بقی نیتمه ده بیت)؟؟

پیغمبر ﷺ و هه لامی داننه وه هه رمووی:

(کارو فرمان به دده ست خودایه، له کوڅی بویت له ویی داده نیت)...!!
 که نه وه یان بیست، بلکوه یان لیکرد و گوتیان: هیچ پیویستمان به کاری تو نیه..
 پیغه مېرمنه ښوېتی هیشتن و به دوی نه و پرواداران دا ده گه را که نیمانه کی خویان
 به نرخیکی که م نافروشن...!!

* * *

له راستیدا خه لک بینیان، که سانیکي که م پروایان پښه نېابوو... له گه ل نه وه شدا و، وپړای
 که می ژماره شیان نه و هاو ده می و هاو له یی تیدا به دی ده کردن..
 له ولاشه وه قورپه ش بپاری داوه که ده بیت هر هوزیک ته مېن کردنی پرواداران خوی
 له نه ستق بگرئ..

له پړیکدا نازار و نه شکه نجه وه که رده لولیکي شیت داباریه سهر تیکړای موسلمانان و،
 بښاوه پان هه موو جوره تاوانیکیان به رامېر کردن..

تا لیره دا نه و شته چاوه پوان نه کراوه روو ده دا که له خه یالدا نه بوو.
 (محمد) فرمان به موسلمانان ده کات که بڼ (هه به شه) کوچ بکن و، خوی به تنها
 ده مېنیتته وه و به رننگاری دوزمنکاری ده بیتته وه..

باشه بڼ خوی ش کوچ ناکات و، په یامی خوی گوره له شوینیکي دیکه رابگه یه نیت، خو
 خودا په روه رننگاری جیهانیه و، تنها په روه رننگاری قورپه ش نیه...؟؟

یان، بڼ له دهوری خوی نایانېتته وه، خو هیشتنه وه یان سوودی مسوگري تیدا یه.
 مانه وه یان له مېکه سهر پای که می ژماره یان که سانی دیکه وای ده کات که بڼا بهینن و
 بیتنه ناو دینی خوا.

پاشان نه و که سانه ی که له خیزانه بهرز و به هیز و خاوه د ده سلاته کانی قورپه ش
 له ناویاندا ژماره یان که م نیه..

نه و تا بڼ نمونه له (بنی امیه) - عثمان کوپری عفان - و، هه مری کوپری سعید کوپری عاص
 و، خالدی کوپری سعید کوپری عاص.

له (بنی اسد) یش، زبیری کوپری عوام و، اسودی کوپری نوفل و، یزیدی کوپری زهمعه و، هه مری
 کوپری امیه.

له (بنی زهره) ش، عبدالرحمن کوپری عوف و، عامری کوپری ابی وقاص و، مالک کوپری امیب
 و، مطلب کوپری ازهر..

نه و تا نه وانه و که سانی دیکه شیان له نیودایه که بڼه ماله کانیاو ماوه په کی زور له سهر
 چه وساندنه وه و نازار دانیان نارام ناگرن.

باشه بڼ پیغه مېرمنه ښوېتی له دهوری خوی نایانېتته وه، تاوه که پشته بگرن و سهر چاوه ی
 هیزیک بن له بهر ده ستیدا...؟؟

ئا لیږده دا مه زنی (محمدی) پټفهمبه ښکاري خوا د دهره وشيټه وه.. نو ناشووی ناوټ و، شه ږنګی ناوڅږیښی هه به ست نیه، با نه گری سهرکه وټنی څوږیښی ټنډا بیت، به لکو با ته او له سهرکه وټنی څوږی دلنیاښ بیت...!!

ئا لیږده به زوی و مرقایه تی نو دهره که وټ، چونکه به رګه ی نو وه ناګریت که ببینیت څه لکی به موی نو وه بازار دهرین، له گال نه وه شدا چاک ده زانیت به وای که قوربانیدان باجی هه موو جیهادیکی پیروز و بانګه وازنکی گوره یه، به لام با کاتیک قوریانی بدریت که هیچ دهره فت و بوری دیکه نه ماییت.

وهی ئیستا، که ریګایه که هیه بڅو پاراستن له نه شکه نجه، با مسولمانه کان به و ریګایه دا به ږن.

نهی بڅی څوږی له گالیا ناپوات...؟؟
چونکه نو هښتا فرمانی کڅ کړنی پی نه کراوه، نیره جیګای نو وه.. له سر زهوی به ته کان..

به رده و امیش ده بیت له سر هاوارکړدن به ناوی خودای تاک و ته نها.. و به رده و امیش به ږن بیژاری ترس و بازار و نه شکه نجه ده چږی.. چونکه هم بازار نه درې نه نو لاواز و که م ده سته لاتانه ی که به وایان پی هیناوه و شوینی که وتوون..

به لکو نو که سه ریژدارانه ش که به وایان پی هیناوه و شوینی که وتوون...!!
هه رکن وینو نمونه ی دامه زوای و جوانی څو به خت کړنی ناوه ها ده زانیت، با بڅمانی به ږن..

به راستی نو وه بلندی به که ته نها که سانی خاوه ن عزم له پټفهمبه ران و هه لږ ږن دبر اوه کان له توانایان دایه...!!

* * *

مرقایه تی و پټفهمبه رایه تی، به شیوه یه کی پته و زږد جوان له (محمد) دا به یه که به شتون، نو که سانه ښی گومانیان له په یامه که ی هه بوو، گومانیان له مه زنی و بی څه وشی ناوکرک و بیکه ردی مرقایه تی که ی نه بوو..

نو خودایه شی که ده زان+ پی په یامه که ی له کوډ داده نیت، مرقایکی وه های بڅ هه لیژارد، که نه و په پی ریژ و بلندی و سهریه رزی و ده ستپاکي که هه سنی مرقایه تی ثاره زوی ده کات، پاکانه ی بڅ ده کن..

څه لکی گویبستی بوون و ده یانینی چون سهرزه نشتی نه وانه ی ده کرد که زیاده په وییان له گه وره کړنی نو دا ده کرد، به لکو له وانه ش که زږد زږد له زیاده په ووی نرمتر بوون..
سهرزه نشتی ده کردن له سر نه ووی کاتیک که دهاته لایان و نه وان دانیشتبوون، له بهری هه لده ستانه وه، پیانی ده فهرموو:

(وهك فارسه‌كان هلته‌ستنه‌وه، كه هه‌نديكيان هه‌نديكي ديكه به‌گه‌وره ده‌گرن)...

ديارده‌ی خورگيرانه‌كی رڼی مردنی كوپه‌ نازيزه‌كی كه‌ ناوی (نيراهيم) بوو، موسلمانان وایان باسده‌كرد كه‌ خوریش بڼ مه‌رگی (نيراهيم) دلته‌نگ و غمگین بووه، بڼه‌ روناکی لټ‌ې‌پړاوه، نا له‌و ساته‌دا پټغمبه‌ری ده‌ستپاك و م‌زن به‌ له‌و خپرا ده‌پوات بڼ پوچه‌لكرښه‌وه‌ی نو پړوپاگه‌نده‌یه، به‌ر له‌وه‌ی كه‌ بېټت به‌ نه‌فسانه‌یه‌ك و... وهك وتاریوژيک له‌نټو موسلماناندا ده‌وستیت و ده‌فرمویت:

(خور و مانگ دوو نيشانه‌(ثايت)ن له‌ نيشانه‌كاني خواي گه‌وره، له‌به‌ر مردنی يان ژيانی كه‌ سيك ناگړين...)!!!

نو پاريزه‌ريکی پاکی عقل و بيركړنه‌وه‌ی خه‌لکي‌يه و، هه‌ستانیشی له‌ مافدانی نو سپارده‌یه، چاكره له‌لای و له‌پيشتره‌ بڼی له‌ پ‌ر به‌ هه‌موو زه‌وی سه‌روه‌ی و به‌رې‌اگړتن... پټغمبه‌ر ښودا به‌ دلنبايه‌وه ده‌يزانی كه‌ نو نيردراوه‌ بڼ نو‌وه‌ی ژيانی مرؤفايه‌تی بگړيټ و، ته‌نھا پټغمبه‌ری قوپه‌يش نيه‌و به‌س، يان ته‌نھا بڼ عه‌رب نيردرايټت، به‌لکو پټغمبه‌ر و نيردراوی خوايه‌ بڼ هه‌موو خه‌ك...

خواي گه‌وره‌ش -سبحانه- نو زه‌مينه‌ به‌رفراوانه‌ی خسته به‌رچاوی كه‌ بانگه‌وازه‌كی پټی ده‌گات و، به‌يداخی نو‌ی به‌سه‌روه ده‌شه‌كټه‌وه...

به‌دلنبايه‌كی ته‌واوېشه‌وه‌ ثابنده‌ی نو‌ ثاينه‌ی بينی كه‌ مژده‌ی دابوو به‌ خه‌ك و، له‌گه‌ل نو‌ جاويدانيه‌ی(خلود) كه‌ بڼی ده‌بيټ، قا نو‌ كاته‌ی زه‌وی و نو‌وه‌ی له‌سه‌ريه‌تی بڼ خودا ده‌مينټته‌وه... سه‌ره‌پای هه‌موو نو‌وانه‌ نه‌ خوی و، نه‌ ثاينه‌كی و، نه‌ نو‌ سه‌ره‌كه‌وته‌ی كه‌ سه‌زه‌وی نمونه‌ی وهك نو‌وه‌ی به‌خووه نه‌ديوه، له‌ خشتيکی نټو ديوارېك زياتر نه‌هاته‌ پيش چاو...!!

نو مرؤفه مه‌زنه‌ نو‌وه‌ی ټټر به‌ روون و ټاشگرايی خسته‌پړوو، فره‌مووی:

(نمونه‌ی من و پټغمبه‌رانی پيش من، وهك نمونه‌ی مرؤفنيكه‌ خانويه‌کی به‌ جوان و رازاوه‌و چاکی دروست كړدبيټ ته‌نھا جيگه‌ی يه‌ك خشتی سووچيک له‌ سوچه‌كاني نه‌بيټ، خه‌لکی به‌سه‌رساميه‌وه به‌ ده‌ورېدا بسورپټه‌وه و، بلټين: خوزيا نو‌ خشته‌ داده‌نرا...؟؟ من نو‌ خشته‌م و، دواين پټغمبه‌ريشم)!!!

هه‌موو نو‌ ژيانه‌ی گوزه‌راندی...

تيكړای جيهاد و قاره‌مانټيه‌كاني...

سه‌رجه‌م مه‌زنی و بيگه‌رديه‌كی...

هه‌موو نو‌ سه‌ره‌كه‌وته‌ی ثاينه‌كی له‌ ژيانيدا به‌ده‌ستی هيټا و، نو‌ سه‌ره‌كه‌وتنه‌ی كه‌ ده‌يزانی پاش مردنی پټی ده‌گن...

هه‌موو نو‌وانه، ته‌نھا خشتيکه‌...

تاكه‌ خشتيک له‌ دروستكردنی خانويه‌کی به‌رز و ټيرين...!!

نه وه خویه تی راپده گه پټیت و، ده پلټه وه و، سوړه له سر ډوډیا تکرږنه وه...!!
 پاشان نه و قسه یی وه ځا که رایې (تواضع) نه ده دایه پال خوی، تا مه زنی خوی
 به گه وړه گرتنی نیو دهر وونی پټ تیر بکات.
 به لگو نه و مه لوښته ی وه که حقیقه تیک ډوډیا ت دهر ووه، که به پر سپاریتی گه یاندن و
 راگه یاندنی به شیک له کرځی په یامه کی پټک پټیت..
 چونکه ځا که رایې، سره پای نه وه ی که ره وشتیک بوو له خوږه وشته ره سته کانی
 (محمد)، به لگ و ټماژه ی که نه بووه بڼ گه وړه یی نه و.. چونکه له راستیدا مه زنی پټفمبه له
 به رزیوونه وه ره سته نایه تیدا گه یشتبووه ټاس تیک که خوی به لگو نیشانه بیت و سه لمینه ری
 خوی بیت..

* * *

تا نه وه تا ماموستای مرقف، دواړین پټفمبه ر.
 تا نه وه تانی نه و رووناکیی ی که خه لک بینیان وه که مرقف تیک له نیو خویاندا ده ژیا و.. پاش
 مردنیشی هه موو جیهان بینیان، وه که راستی و باسکردنیک..
 نیستاش، نیمه، له سر لاپه پره کانی داهاتووی نه م کتیبه، ده چینه دیداری چنه که سیک له
 هاوه له به پړزه کانی، سر سام ده بین به ټیمان و قوریانیدانیان و، مه زنی نه و مه به سته ی بڼی
 ژیان، به جوقر تیک که هاوشپړه ی به دی نه که ین.. هه موو هکاره کانی نه و کاره ناوازان ه بڼمان
 روون و ټاشکرا ده بیت..
 نه و هکاران ی که نه نه رووناکیی ی که بوو شوینی که وتن و به س..
 نه نه (محمد) نیژدراوی خوا بوو، که خوی گه وړه حق بینی و دهر وون به رزی بڼ
 کورکړدبوه وه و، ژیا نی پټ ریزدار کړد و، نه ندازه کانی مرقفایه تی پټ رڼن کړد...!!

دووم: نهوانه‌ی شوینتی که وتن.

۹

موصعبی کورپی عومده بر

یه کیمیا فریده شیر سلام

چەند جوانه به باسکردنی ئەم هاوەلای پیغمبەر دەست پێ بکەن.

خۆشه‌ویستترین گەنجی قورەیش و، له هەموویان جوانتر و، بەرێزتر بوو. میژوونوس و سەربەدەگێڕەوان له‌باسی گەنجیتیدا دەلێن: (بۆخۆشترین کەسی نیو مەککە بوو)..
 له نازو نیعمەتدا له‌دایک بوو، گۆشکراو، له‌سێبەریدا پێگە‌یشت..
 له‌وانە‌یه له‌نیوان گەنجانی مەککەدا کەسی دیکە نه‌بووبێت وەك (موصعبی کۆپی عومەیر) له‌لایەن دایک و باوکی‌وه نازی کێشکرا‌ی.

ئەو گەنجە ناسک و، نازدار و خۆشگوزەرانه، قسە‌ویاسی سەرزاری ئافەرەتانی مەککە و، گە‌وه‌ری کۆر و دانیشتنە‌کانیان بوو، ئایا دە‌کرێت بگۆی و ببێت به‌یه‌کێک له‌ئەفسانە‌کانی ئیمان و قوریانیان...؟؟

سوێند به‌خوا له‌هە‌وال‌و... دە‌نگ و باسی (موصعبی کۆپی عومەیر) یان (موصعبی به‌خێر) هە‌روه‌ك له‌نیو هاو‌ه‌ل‌انداناسرا‌بوو جوانتر نییە !!..
 ئە‌میش یه‌کێک له‌و کە‌سانە‌ی ئیسلام گۆشی کردن و (محمد) ﷺ پە‌روه‌رده‌ی کردن..
 به‌لام چ کە‌سێک بوو...؟

چەرۆک و به‌سەر‌هاتی ژبانی ریز و شانازییه‌ بۆ هە‌موو نه‌وه‌ی مرقایه‌تی ...
 ئە‌م گە‌نجە رۆژێکیان گوتی له‌و قسە‌و با‌سانە‌ بوو کە‌ خە‌لکی مەککە له‌ (محمد)ی دە‌ست پاک‌وه گوتیب‌ستی ده‌بوون...

ئە‌و (محمد)ی کە‌ ده‌لێت خوای گەرە وە‌ك مژده‌ده‌ر و ترسینه‌ر و، بانگه‌وا‌زکار بۆ پە‌رستنی خودای تە‌ك و تە‌نیا نارە‌ویه‌تی..
 له‌کات و ساتێکدا خە‌لکی مەککە شه‌و و رۆژیان ده‌گوزەراند و تە‌نها خە‌م و قسە‌و با‌سیک سەر‌قالی کرد‌بن پیغمبەر ﷺ و ئاینه‌که‌ی بوو، ئە‌م گە‌نجە نازداره‌ی قورە‌یشیش له‌هە‌موو کە‌س زیاتر گوتی له‌و قسە‌و با‌سانە‌ ده‌گرت.

چونکە ئە‌و سەر‌ه‌پای کە‌می تە‌مە‌نی و تازە‌پێگە‌یشتویی، رازینه‌ر و جوانییه‌خشی کۆر و دانیشتنە‌کان بوو، هە‌موو دانیشتنێک سوور بوون له‌سەر ئە‌وه‌ی (موصعب) یه‌کێک بێت له‌ ئاماده‌بوانی، چونکە جوانی روخسار و عاقلمە‌ندی و زیره‌کی له‌ خە‌سلە‌ته‌کانی (ئێبن عومەیر) بوون کە‌ دڵ و ده‌روون ده‌روازه‌یان بۆ والا ده‌کرد..
 له‌نیو ئە‌وه‌ی به‌رگوتی کە‌وتبوو بیستبووی کە‌ پیغمبەر و ئە‌وانە‌ی له‌گە‌لیدان و به‌روایان هێناوه‌ پێی، دوور له‌ ئازار و ئە‌شکه‌نجە‌و ئاگاداری قورە‌یش.. له‌ (حفا) له‌ مالی (ئە‌رقە‌می کۆپی ئە‌بی ئە‌رقە‌م) دانیشتن و کۆبوونه‌وه‌ی خۆیان ساز ده‌کە‌ن، بوودلی و، مانە‌وه‌ و،

چاوه پوانیکردنی زوری نه خایاند و، ئتوار په کیان بهره و مالی نه رقم به که یف و خوشیه وه که وته ری..

له ویندهر، پیغه مېر به هاوه لانی شاد ده بوو و، قورثانی بڼ ده خویندن و، نویژی بڼ خودای که وره و بالاده ست له گډل ده کړدن..

هیشتا موصعب، شوین و جیتی خوی نه گرتیو، ثایه تکانی دلی پیغه مېر که له سهر لیوی ددهر و شانه وه و، پاشان بهره و گوچکه و دلکان ریگایان ده گرت، له و ئتوار په دا دلی (ثیبن عومه یی) دلیکی واده پیدراو بیت..!!

هینده ی نه مابوو له خوشیان بال بگریت و، له که یف و خوشی دا جیگای به خوی نه ده گرت..

ثا له و ساته دا پیغه مېر ی نازیز دهستی راستی پېرؤزی بهوپه پی سؤزه وه بڼ دریز کرد هه تا بهر سنگه خرؤ شاهوکه ی و، دلکان نارام و جیگره که ی که وت، قولی نارام به خشیه که ی هینده ی قولی زه ریاکان بوو.

له چاوتروکانیکدا برپای هیثا و موسلمان بوو، به جؤری دیار بوو که داناییه که ی چهن دقاتی ته منی بیت و، نه خشه سانییه کی وای لاییت که ریژه وی زیان بگریت..!!

دایکی موصعب که ناوی (خوناسی کچی مالک) بوو، خاوه ن که سیټییه کی به هیژ و دیار بوو، شهرم لی کردنیسی که یشتیووه ناستی ترس و سام..

له و کات و ساته دا که (موصعب) موسلمان بوو جگه له دایکی هیچ هیزکی دیکه نه بوو له سهر زه ویدا که سلی لی پکات یا لیی بترسی.

گر هه موو مه که به گشت بت و پیاوما قولان و بیابانیه وه، ببوونایه ته نارچه تکاری رکابر به رانبری، (موصعب) هیچ باکی لیتان نه بوو..

به لام دژایه تی دایکی، نه مایان نه و نارچه تیه یه که بهرگی ناگری..!!
خیرا بیری کرده وه و، برپاری دا موسلمان بوونه که ی ناشکرا نه کات تا خوی که وره ده روی لی ده کاته وه..

پاش نه وه به رده وام هاتوچی مالی نه رقمی ده کرد و، لای پیغه مېر ی خودا ﷻ داده نیشست، سؤمای چای به نیمانه که ی و دووریونی له توپه بوونی دایکی که هوالی موسلمان بوونی نازانیت روشنتر ده بوو..

به لام شاری مه که، به تاییه ت له و رؤزگار ه دا، نه ټنی تیدا ون نه ده بوو، قوپه یش چاوو گوینان برپیووه هه موو ریگایه ک و، شوین هه موو جیگه پییه کی سهر لمه گرم و نه خشاوه که ده که وتن..

جاریکیان (عثمانی کوپی طلحه) نه وی بینی که به نه ټنی بڼ مالی (نه رقم) ده چوو..
جاریکی دیکه ش چای پیی که وتبوو که وهک (محمد) نویژی ده کرد، به په له و زور خیرا وهک

ره شه بای تیږه وی بیابان، بهر و لای دایکی موصعب ریشت و، نو ه و ا له ی پندا که نارامی له بهر بی...

موصعب له بهر دم دایکی و، ه و زه ک ی و، پیاو ماقولانی مه ککه که له دهوړی کزویو یونه و راه و ستا، به و په پی دلنیایی حق و خ و ا گریه و ه، نو قورنانه ی ب و خ و یندنه و ه که پیغمبر به ه و یه و ه دل ه کانیا ن ده شوات و، پ دانی و ری ز و، داد و ته قوای ده کات. دایکی ویستی به زله یه کی توند بیده نگی بکات، به لام نو ده سته ی که وه تیر ناراسته ی کرد، زوری پ نه چو له ناست نو روونا کیه دا که روخساری جوانتر و به او ری زکی وه های پیدابو ری زکی گرتنی ده سه پاند به سردا و، هیمنی و له سه رخ و یه کی قه ناعت پیکه ری پی به خشیبو و، خاوبویه و...

به لام، ناخو دایکی له ژر پاله په ستوی سوزی دایکایه تیدا واز له لیدان و نازاردانی دینیت، نو له توانایده به شیوازیکی دیکه توله ی واز هیثانی له خوا و نه ده کان لی بکاته و... به مجوره دایکی بریدیه سوچک له سوچه کانی ماله ک ی و، له و ی بهندی کرد و، به چاکی له سه ری داخست، به و شیوه یه به به ندکراوی مایه و ه، هتا ه ندیک له بپواداران کوچیان کرد ب و خاکی حبه شه، که نو ه و ا له ی بیست بیری له خوی کرده و ه و، دایکی و پاسه وانه کانی خا فلاند و، نه ویش به ره و حبه شه کچی کرد...

ماوه یه له گ ل هاوه له کانیدا له حبه شه مایه و ه، پاشان گه پایه و ه ب و مه ککه و، ب و جاری دووم له گ ل چه ند هاوه لیکیدا به فرمانی پیغمبر به ره و حبه شه و به و په پی گوپرایه لیه و ه کچی کرد.

به لام (موصعب) له حبه شه بیت یا له مه ککه، نه زمونی نیم انداریه ک ی له کاردا به رزو سه رکه و توه له ه مو شوین و جیه و و، له پوخته کردنی ژیا نی بوویو یه و ه له سه ر نو ره و ته نوییه ی که محمد نمونه ه لیزارده ک ی پیدابو و، موصعب دلنیا بو له و ی که ژیا نی وای لیها توه که شایانی نه و بیت گیانی خوی له پیناوی په روه ر دگاری بالاده ست و دروستکاری مه ز نیدا بکاته قوربان...

روژکیان به ره و لای ه ندیک موسلمان چو که له دهوړی پیغمبر ﷺ دانیشتبو و، کاتیک که چاویان پیی که و ت سه ریا ن نه ویکرد و چاویان داخست و فرمی سکیان له چار هاته خوارئ، له بهر نه و ی بینان... کراسیکی شری کونی له بهر دابو و، دیمه ن و روخساری بهر له موسلمان بوونیان هاته و یاد، نو دمه ی کالای وه ک گولی ناو باخچه دره وشاوه و، شهنگ و، بونخش بوو...

پیغمبر ی خوداش دانایانه و، سوپاسگوزارو خو شه ویستانه سه رنجی دا و، زه رده خه نه یه کی ری ز و خو شه ویستی له سه ر لیوه کانی دره وشایه و ه، فهرمو ی:

(پېښتر هم موضعه به مېښی، له نښو شاری مه ککه دا هیچ که نجیکی دیکه نه بوو وه نه م نازدار بیت لای دایک و باوکی، له بهر خوځه ویستی خوداو پښه مېرمنه کی وازی له وانه هم موی هیتا)!!!

دایکی پاش نه وهی که بې نومید بوو له که پانه وهی، له هم مو ناز و نیعمه ت و خوځه مېه ک بې به شې کرد و، نه ید هیتا که نه وانه ی پشستیان له خواوه ننده کان کردو و بهر نه فرینیان که وتوون، نانی نه و بخون، هه تا که ر نه و مرقه کوپی خویشی بیت...!!!
نواقف ناغی هویشی له که لیدا نه و کاته بوو که موضعه ب له حبه شه که پابوویه وه، هو لیدا جاریکی که به ندی بکاته وه، لای خوویه سویندی خوارد که نه و هو لی به ندرکونی بدات نه و نه هم هم مو نه و که سانه ده کوژیت که بې ندرکونی په نایان بې ده بات...
دایکی به چاکی ناشای دهر وون به رزیبه کی بوو، زانی هر چی بلیت ده بیاته سر، بویه به گریان وه مالئاواییان له یه کی کرد...

ساتی مالئاوایی و له یه کداپان سووریوونی سر سوپه یتیری دایکی له سر کوهر له لایه ک و سووریوونی که وره تری کوپه کی له سر باوه پ له لایه کی دیکه وه ناشکرا کرد... له کاتیکدا که له مال دهری ده کرد پتی گوت: بېق به پتی خوتدا... نیدی من دایکی تو نیم...
نه و له دایکی نریک بوویه وه و گوتی:

(دایه گیان، ناموژگاریت ده کم و، به زه یم به تودا دیته وه، دهی بهوا بیتنه و بلن: اشهد ان لا اله الا الله، وان محمد رسول الله)...

دایکی به توپه یی و رقه وه و له لای دایه وه و گوتی: سویند به نه ستیره کان، هر گیز نایه مه ناو ناینی تو، چونکه بیروپوچوون له ق ده بی و، عه قلیشم لاوا...!!!
به و جوړه (موضعه ب) له و خوځه گوزه رانه یی که تپیدا ده ژیا هاته دهر و ژیانکی پر له تنگی و بې نانی و هه ژاری به سر دا هه لېژارد... نه و که نجه بوقخوځه وای لیته اتبوو به زیرترین جل و بهر که وه ده بیتر، روژیک تیر و، چنه روژیک برسی، به لام گیانی دره و شاهو هی به به رزی عه قیده و، وابهسته به روناکی خوی که وره وه، کردبوویه مرقفیکی دیکه که چاوه کان پر له که وره یی و دهر وونه کان پر له جوانی ده کات...

* * *

تا له و کاته دا، پښه مېرمنی نازیز بې مرنترین کاری نه و ساته ی هه لېژارد، که ببیته نیردراو (سفری) بې شاری مه دینه و، نه و نه نصاریانه له نایین تیگیه نیت که نیمانیان به پښه مېرمن هیتا و له عقه به به یه تیان پندا و، خه لکانی دیکه شیان بې لای ناینی خودا بانگ بکات و، شاری مه دینه بې روژیک هیجره تی که وره ساز و ناماده بکات...

له نښو هاوه لانی پښه مېرمنه نه و کاته که سانی له و به ته مهنتر و پایه دارتر و، خزمی نریکی پښه مېرمنه نه و... به لام پښه مېرمنه (موضعه یی ختی) هه لېژارد و، چاک ده یزانی که

مه تر سیدارترین کښه یی شو ساته یی پښ سپارډوه و، ناینده یی نیسلا می له نښو شاری مه دینه داوه ته دهست که پاش کات و ساتنیکي که م ده بیته خانه و مالی کړچکردن و، پښگو و شوینی بانگه واز و بانگخوزان و، مژده ده ران و مواهیدان...

(موصعب) یش پشت نه ستور به و بیر و تیگه یشتنه بلیمه ت و ناکاره جوانه ی خوی گه وره پښی به خشیبو و شو سپارده یی گرتنه نه ستو و... به دویانه ویستی و به رزی و دلسوزیه کی دلی خه لکی مه دینه یی بق لای خو راکښا و، پؤل پؤل و دهسته دهسته هاتنه نښو نیسلامه وه... شو روزه یی که پټغه مېرمنه یی بق مه دینه نارد تنه ا دوازه موسلمانن لږبوو که پښتر له په یمانی عهقه به دا به یعتیان به پټغه مېرمنه دابوو، به لام هیشتا چند مانگیک نه بوو هاتډوه ناویان، شو خه لکه هاتن به دم بانگه وازی خوداو پټغه مېرمنه که یوه...!!

له وهرزی داهاتووی حه جدا بق په یمانی عهقه به، موسلمانانن مه دینه شانديکیان به نوښه رایه تی موسلمانانن شاره که یان نارد بق شاری مه که بق دیداری پټغه مېرمنه که ژماره یی نه دنامه کانی حه فتا بېواداری پیاو و نافوت بو و... له ژیر سرکرده یی ماموستا و نږدراوی پټغه مېرمنه بق لایان (موصعبی کوپی عومه یی)...

به راستی (موصعب) به لښاتووی و ناکار جوانی خوی سه لماندی که پټغه مېرمنه خوا ^{لک} زانیوویه تی چوڼ پیاوونکی مه لږاردوه...

(موصعب) به چاکی له په یامه کی گه یشتبو و له سنوره کانی شاره زابوو... زانیووی که شو بانگه وازکاره بق لای خودا و، مژده به خشه به ناینه یی که خه لکی به ره وروناکی رزگار یوون و، رښکای ته و او راست و دروست بانگ ده کات و، نه میس وه که پټغه مېرمنه کی که بېوای پښی هیتاوه، تنه ا گه یاندنی له سهره...

له وښ میوانی (نه سعه دی کوپی زاره) بوو، پټکه وه ده چوونه سهردانی موزه کان و مال و کړ و دانیشتنه کان و، نه وه له قورثانی پېرؤژ ناشنای بوون بق خه لکیان ده خوښده وه، به وپه پي نرم و نیانیه وه به خه لکه یان راده گه یاند که خودای تان و تنه ا (الله) به و به س...

له م پښاوه دا تووشی مه لوښتی نارحته یی وه ها بوو، گهر زیره کی و زرنکی عه قلی و، به رزی روحی نه بویه، له وانه بوو که بیته هوی تیاچوونی خوی و نه وانه شی که له گه لیدابوون...

روښکیان له کاتیکدا که ناموزگاری خه لکی ده کرد، له پړیکا (نوسه یی کوپی حوضه یی) سهرؤکی (بنی عبدالاشهل)ی شاری مه دینه، حه ریه کی به دهسته وه گرتبوو، به رقی و قینیکي زوره به ره وپووی شو که سه دیت که موزه کی له ناینه که یان مه لده گه پښتنه وه... داویان لیده کات که واز له خولونده کانیان به یتن و، دهریاری تان و نه یایی خوا قسه یان بق ده کات که پښتر هچیان له باره وه نه زانیوه و، له سهری رانه هاتوون...

خولونده کانی نه وان شوین و جیان جیگیره، گهر یه کیکیان پښویتی پښی مه بویه شوښنه کی ده زانی و رووی تیده کرد و به ره ولای ده چوو و، شو زیانه یی رووی تیگردبوو بوی

لاده برد و نهویش به دهم پارانه وه که یوه نه هات.. پیشتړ ناوا بیریان ده کرده وه و به خه یا لیا ندا نه هات.

به لām خودای محمد که هم نیردرای نه وه بۆ لایان بانگیان ده کات بۆ لای نه و خودایه، هیچ که س نازانی شوینی له کوپیه و، که س ناتوانی که بیینیت..!

کاتیک نه و موسلمانانای که له دهوړی (موصعب) دانیشتبوون بینیان (نوسیدی کوپی حوضه یی) به خشم و قینیکی درندانده به ره و لایان دیت، ترسیان لیتیشیت، به لām (موصعبی خیر) له شوینی خوی خوپاگر و، هیمن و، له سرخو مایه وه..

(نوسید) به تورپییه وه به رانبری وه ستا و، رووی دهمی کرده نه و (نوسیدی کوپی نزاره) و وتی:

(چی نه و ی گه یاندوته نیر، لاوازه کانمان گیل و نه قام ده که ن..؟ نه گه ده تانه وئ له زیاندا بمینن، برون لای نیمه مه میننه وه)!!!
تا لیره دا وه ک هیوری و به هیزی دریا..

وه ک ه لاهاتنی گزنگی به یان و ناوابونی.. رووی گه شی (موصعبی خیر) دره وشایه وه و به زمانیکی شیرین پتی وت:

(یه که م جار لامان دانیشه و گوپراگره...؟! گه رسه کانمانت به دل بوو قبولی ده که یت..
خو نه گه رقیشت لای بوو نه واز ده مینن له وهی حه زی پتی ناکه یت).
الله اکبر.. چند سهره تایه کی جوانه کوتایی پی شاد نه بیت...!

(نوسید) پیاوونکی دانوا ژیر بوو.. نه وه تا سهر ده کات (موصعب) ویژدانی خوی ده کاته دادوه و.. داوای لیده کات ته نها گوپرا دیریت.. گه برپای پتی هه بوو، نه و له سر بوجوونی خوی وازی لیدیت، گه رازیش نه بوو به رسه کانی نه و (موصعب) بئ زهره رو زیان ناوایی و هوزده کیان به جیده هیلیت و به ره و لای ناوایی و هوزیکی دیکه ده چیت.
(نوسید) که گوئی له وه بوو گوئی: راست ده که یت.. حه ربه که ی فریدایه سر زهویه که و دانیشیت گوئی بگریت..

هینده نه بوو (موصعب) دهستی کردبوو به قورئان خویندن و، رافه ی نه و بانگه وازه ی که (محمد کوپی عبدالله) ﷺ هیتاویه تی، رووی (نوسید) له گه ل واتای وشه کاندا گه شایه وه، زیاتر جوانتر ده بوو.

هیشتا (موصعب) رسه کانی نه و او نه کردبوو، (نوسیدی کوپی حوضه یی) هاواری له و خه لکه که ی درویره ی کرد و وتی:

(قسه ی له مه جوان و راستر نه.. باشه نه وه ی بیه ویت بیته ناو هم ناینه وه نه بیت چی بکات...؟؟)

خه لکه که به (لا اله الا الله) یه که وه لāmیان دایه وه زهوی له رانده وه، پاشان (موصعب) پتی وت:

(لاشهو جل و بهرگه کانی بشوات و، شاهیدی بدات که هیچ خوابه که نیه جگه له -الله-).
 (نوسید) بۆ ماوه یه کی که م لای نه وانی به جی هیشت و گه پایوه، سهری ناوی لیده چوړا،
 راوه ستاو رایگه یاند که (أشهد أن لا اله الا الله، وأن محمداً رسول الله)..
 هه والاکه وهک رووناکی بلایوویوه.. دواتر (سعدی کوپی مه عان) یش هات و گوئی له
 (موصعب) گرت و بپوای هینا و، موسلمان بوو، دواي نه ویش (سعدی کوپی عوباده)..
 موسلمان بوونی نه وانهش بوویه خیر و بهرکه ت و، خه لکی شاری مه دینه به یه کدیان دهوت:
 باشه که (نوسیدی کوپی حوضتیر) و (سعدی کوپی مه عان) و (سعدی کوپی عوباده)
 موسلمان بووین، نیمه بۆ دوابکه وین..؟ دهبا خیرا بهر و لای (موصعب) بپوین و، نیمه ش
 له گه لیدا نیمان بهینین، نه و هتا نه و خه لکه و باس ده که ن که حه ق و راستی ده لیت..!!

* * *

یه که م نیرد راوی پیغمبر ﷺ سهرکه وتنیکی بین وینه ی به ده ست هینا، سهرکه وتنیکی که
 شایسته ی بیت..

روژان و سال تپه رین و، پیغمبر و هاوه لانی کوچیان کرد بۆ مه دینه، قورپه یش بهر ده وام
 رق و کینه له دلایندا په نگی ده خوارده وه و، که لویه لی ناهه قیه که ی خویان ناماده ده کرد، بۆ
 نه و ی بهر ده وام بن له سهر راوه دونانی بنده چاکه کانی خوا و.. نه و بهر و غزای بهر رویدا و،
 تپیدا به جۆرک ته مبی کران که نارامیان نه مین و، هه و لی تۆله سندنه وه بدن و، غزای
 (ثوحد) بهر پابوو.. موسلمانان خویان ساز و ناماده کرد و، پیغمبر ﷺ له نیوه ندی
 ریزه کانیدا راوه ستا و سهرنجی سیمای بپواداره کانی ددها، تا یه کیکیان له نیودا هه لبریت بۆ
 هه لگرتی ئالاکه.. (موصعبی خیر) بانگ کرد.. هاته پیشه وه و ئالاکه ی هه لگرت..

نه و جهنگ ترسناکه دهستی پي کرد و، کوشتار گهرم بوو، تیرهاویژه کان سهر پچی
 فه رمانی پیغمبریان کرد ﷺ، کاتیک بینیان وا بین باوه پان به دپولوی بهر و دواوه
 ده کشینه وه، شوینه کانی خویان له سهر بهر زایی کتوه که به جی هیشت، به لام زوری نه برد نه و
 کاره ی نه وان سهرکه وتنی موسلمانانی کوپی بۆ شکست.. موسلمانان سهر سام بوون که بینیان
 سواره کانی قورپه یش له سهر کتوه که وه بویان دینه وه و، به شمشیره تینه و شیته کانیان
 هیرشیان بۆ دین..

کاتیک بینیان پشتوی و بیم ریزی موسلمانانی پارچه پارچه کرد، خیرا بهر و لای
 پیغمبر ی خوا ﷺ چون تا بیکوژن..

(موصعبی کوپی عومه رین) ههستی به و مه ترسیه ژوره کرد و، ئالاکه ی بهر زکرده وه و، وهک
 نه په ی شیر الله اکبری کرد و، بهر ده وام ده هات و ده چوو و په لاماری ددها.. هه موو هه و لیکیشی
 بۆ نه وه بوو که سهرنجی نوژمنان رابکیشیت و له پیغمبریان ﷺ دوور بخاته وه و به خویه وه

سهرقاليان بکات و، سويپايه کی ته وای له خوی پټکھيتا.. به لن، (موصعب) به تنها جهنگا وه نه وهی که سويپايه کی بی شومار بیت..

ده سټیکی نالاکه کی به پیروزی گرتبوو..

ده سټه کی دیکه شی به وپه پری هیزه وه شمشیری پیډه وه شاند.

به لاهم دوزمنان له سهری نذر بوون و، ده یانویست به سهر لاشه که یدا برېښ تا ده گه نه پیغمبر..

با گوئی بڼ شاهیډیکی ناماده بوو راگرین تا نه و دوا دیمه نی ژیا نی (موصعب) ی مه زلمان بڼ باس بکات..!!

(نبین سهد) ده لیت: (نیراهیمی کوپی محمدی کوپی شرحبیل العبدری) هه والی داینی که له باوکی بیستوه:

(موصعبی کوپی عومیر له رژی نوحودا نالاکه کی هه لگرتبوو، کاتیک موسلمانان هه لھانن، نه و هه له شوینی خوی بوو، (ابن قمیثه) که سوارچاکیک بوو بهر وپووی هات و له ده سټی راستی دا و په پاندي و، (موصعب) ده یگوت: (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل)، به ده سټی چه پی نالاکه کی گرت وه و نوشتایه وه به سهریدا، نه مجاره یان دای له ده سټی چه پی و نه ویشی په پاند، نه مجا به هه دوی شانی نالاکه کی گرت به سنگیه وه و ده یگوت: (وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل).

سټیهم جار رمیکی تیگرت و پټکای و له جه سټی چه قی، (موصعب) که وت و نالاکه ش که وت.

(موصعب) که وت و.. نالاکه ش که وت..!!

خشلی شه هادت و، نه سټیره ی شه یدان که وت..!!

که وت، پاش نه وهی له جهنگی قوربانیدان و نیماندا پاله وانیټیه کی مه زنی نواند..

نه وای گومان ده برد گر بکه ویت، ریگای بکوژان بڼ لای پیغمبر خود ﷺ له بهرگریکار و پاریزهران چول ده بیت..

به لاهم نه و له مه زنی خو شه ویستی پیغمبر و مه ترسی له ناوچوونی، گیانی خوی به خشی، کاتیک رښت و له گال هه موو لیدانیکی شمشیردا که بالټیکی ده په پاند ده بیوت:

(وما محمد الا رسول قد خلت من قبله الرسل) ال عمران: ۱۴۴.

نه و نایه ته که له پاش نه و به وهی هاته خواره وه و دوپاره ی کرده وه و، ته وای کرد و، کردیه قوربانیک بخوټیرټه وه..

* * *

پاش کزتابی هاتنی نه و جهنگه تاله، لاشی نه م شه یده تیگه یشتووه یان به راکشای دزیزه وه، دم و چاری که وتبووه سهر نه و خاکه کی که تیکه ل به خوټنه پاکه کی بوو بوو..

وهك ئه‌وه‌ی بترسێ كه‌ جه‌سته‌ی بێ‌گیا‌نیشی پێغه‌مبەر بپینیت خراپه‌یه‌كی توش ببیت،
ده‌م و چاری خۆی شار‌بۆوه‌ هه‌تا ئه‌وه‌ی ئێی ده‌ترسا و خۆی لێ‌ده‌پاراست نه‌پینیت...!!
یان وهك ئه‌وه‌ی شه‌رم بكات كه‌ شه‌هید بووه‌ به‌ر له‌وه‌ی دڵ‌نایبیت له‌ ده‌ریاز‌بوونی
پێغه‌مبەری خوا و، پێش ئه‌وه‌ی کاری پارێز‌گاری‌کردن و به‌رگری لێ‌کردنی تا کۆتایی ئه‌جم
بدات...!!
بۆ تۆیه‌ پاداشتی لای خودا ئێی (موصعب)... ئێی ئه‌و كه‌سه‌ی باس‌کردنت ژیا‌ن بۆ‌خ‌ق‌ش‌تر
ده‌كات...!!!

* * *

پێغه‌مبەر و هاوه‌لانی هاتن و به‌سه‌ر جینگای شه‌په‌كه‌دا ده‌گه‌پان و مائا‌وا‌ییان له
شه‌هیدەکان ده‌کرد، له‌لای جه‌سته‌ی (موصعب) دا، به‌خو‌پ فرمێسك هاتنه‌ خواری.
(خه‌بابی کو‌پی ئه‌ره‌ت) ده‌لێت:
((له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەری خودا ﷺ له‌پیتا‌وی خودا کۆچمان کرد، مه‌به‌ستمان ره‌زامه‌ندی
خو‌ابوو، پاداشتمان كه‌وته‌ لای خودا، تیا‌ماندا بوو كه‌ رۆشیت و، هه‌یجی له‌ پاداشته‌كه‌ی له
دو‌نیا ده‌ست نه‌كه‌وت، (موصعبی کو‌پی عومه‌ی) یه‌كێك بوو له‌وانه، له‌رۆژی ئو‌حوددا كۆژا،
هه‌یجی نه‌بوو بیه‌گه‌ین به‌ كفنی ته‌نها جاجمێك نه‌بیت... كاتیك سه‌ری‌مان پێی داده‌پۆشت،
قاچه‌كانی ده‌رده‌كه‌وتن، كه‌ قاچه‌كانمان پێی داده‌پۆشی سه‌ری ده‌رده‌كه‌وت، پێغه‌مبەری
خودا ﷺ فەرمو‌وی پێمان: وای لێ‌یك‌ن سه‌ری دا‌بپۆشیت و قاچه‌كانیشی به‌ سو‌پا‌ت‌كه
دا‌بپۆش...))

وێ‌پای ئه‌و ئازاره‌ غه‌مگینه‌ قو‌له‌ی كه‌ شه‌هید بوونی (حه‌زه‌ی) مامی پێغه‌مبەر و شت‌وان‌دی
جه‌سته‌ی له‌لایه‌ن بێ‌باوه‌پانه‌وه، به‌سه‌ر پێغه‌مبەریدا هه‌ینا و، بوویه‌ هۆی ئه‌وه‌ی چا‌وانی
پێغه‌مبەر ﷺ پێ فرمێسك و دلی پێ له‌ ئێش و ئازار‌بیت..
سه‌ره‌پای پێ‌بوونی گۆپه‌پانی جه‌نگ له‌ جه‌سته‌ی هه‌موو ئه‌و هاوه‌ل و هاو‌پێ‌نانه‌ی كه‌
هه‌ریه‌كه‌یان لای ئه‌و دو‌نیا‌یه‌ك بوو له‌ راست‌گویی و پاکی و رووناکی..
وێ‌پای هه‌موو ئه‌وانه، پێغه‌مبەر ﷺ له‌سه‌ر جه‌سته‌ی یه‌كه‌مین نێ‌رد‌را‌وی راوه‌ستا، مائا‌وا‌یی
لێ ده‌کرد و ده‌یلا‌وانده‌وه..

به‌ئێ... پێغه‌مبەری خودا ﷺ لای (موصعبی کو‌پی عومه‌ی) راوه‌ستا و چاوه‌كانی
ده‌وره‌درابوون به‌ رووناکی و سۆز و ئه‌مه‌کی ئه‌و فەرمو‌وی:
(من المؤمنین رجال صدقوا ما عاهدوا الله عليه) الاحزاب/٣٣.

پاشان به‌ غه‌مباریه‌وه سه‌ر‌جێ‌کی ئه‌و جاجمه‌ی دا كه‌ كرابوو به‌ كفنی و فەرمو‌وی:
(تۆم بینی له‌ مه‌كه‌كه، كه‌س نه‌بوو جلی له‌تۆ جوانتری له‌به‌ردابن، كه‌س نه‌بوو له‌تۆ
چاكتری پۆش‌یبیت... ئێستا‌ش ئه‌وه‌تانێ تۆ به‌ قژ ئالۆسكا‌وی له‌ناو ئه‌م جاجمه‌دا‌یت...!!؟

پێغه‌مبەر ﷺ سەردجێکی بەسۆزانی گۆرەپانی شەپەگە و هەموو هاوێلانی (موصەب) ی داو دەنگی بەرزکردەووە و فەرمووی:

(پێغه‌مبەری خودا لە رۆژی قیامەتدا شاھیدی دەدات کە ئێوێ لای خوا شەھیدن) ..

پاشان ئاوپێ لە هاوێلە زیندووەکانی دەورەبەری دایەووە و فەرمووی:

(ئەو خەڵکینە سەردانیان بکەن و، وەرە لایان و، سەلامیان لێ بکەن، سوێند بەو زاتە

گیانی منی بەدەستە، هەتا رۆژی قیامەت هەر موسلەمانێک سلاویان لێ بکات، وەلامی

سلاوەکەمی دەدەنەووە) ..

* * *

سلاوت لێ بیت ئەو موصەب ...

سلاوتان لێ بیت ئەو کۆمەڵی شەھیدان ..

سلاو و سۆز و بەزەیی و بەرەکەمی خوا لەسەر هەمووتان بیت ..

سہ ماہ فارسی

گذرہ سوسنی

پالوانی نه مجارهمان، له ولاتی فارسره دیت ..

له ولاتی فارس که پاشتر چه ندین بهواداری دیکه ی تیدا موسلمان بوون و، بوونه پالوانانیک له نیمان . و.. زانین . و.. ثابن . و.. دنیادا که سیان پی نه گات.

نهوهش په کیکه له جوانی و مه زنیه کانی نیسلام، نه چوته هیچ ولاتیک له ولاتان تا به شیوه یه کی سهرسوپه یتنه، هه مو تواناو وزه کانی نه بزویتی و، کرؤکی زیره کیتی و بلیمه تی نیو ناخی خه لک و دانیشتوانه که ی دهرنه مینیت .. نهوه تا فه یله سوفه کان، موسلمان بوون... دکتوره کان موسلمان بوون... شاره زایان موسلمان بوون... فه له کیه کان موسلمان بوون... داهینه ران موسلمان بوون... زانایانی بیرکاری موسلمان بوون...

به هؤی نه وانه وه له هه مو ناسویه که وه دهرده که ون و، له گشت ولاتیکه وه دین، هه تا چاخه کانی سهره تای نیسلام پر که سانی بلیمه ت ده بیت له هه مو بوره کانی عقل و، ویست و، ویزدان .. که سانیک نیشتمانیان جودایه و.. ثابیان په ک !!.. پیغمبر ﷺ پیشبینی نهو بلایوبونه وه پیروزه ی ثابنه که ی کرد، نه ک هه ر نهوه، به لکو له لایه ن په روه ریکاری بالاده ستیه وه واده ی پاستگزیانه ی پیدرابوو... پزؤکیان کات و جیی نیشاندرا و، به چاری خوی بیی نالای نیسلام به سهر شاره کانی سهر زهوی، کرؤشک و ته لاری گه وره کانیه وه ده شه کیته وه ..

له مه دا سه لمانی فارسی شاهید بوو، په یوه ندیه کی به تینی هه یوو به وه ی که رویدا.

نه مهش له پزؤی (خندهق) دا بوو... سالی پینجه می کرچی، کاتیک په کیک له گه وره پیاوانی جوله که به ره و مه که که وته پی، به مه بهستی کرمه کی کردنی بی باوه پان و کرؤکینه وه ی هؤزه کان و مینانیا ن بۆ سهر پیغمه مبه ری خوا و موسلمانان، په یمانیان له گه لدا به ستوون که هاریکاریان بکن له و جه نگی په کلاکه ره وه یه دا بۆ دهره یتانی ره گ و پشه ی نه م ثابنه نوییه .

نه خه شه ی نه و جه نگی سته مکارانه یه دانرا، به وه ی که سوپای (قوره یش) و (غه طه فان) له دهره وه ی شاری مه دینه وه هیرش به یتن و، (بنوقریظه) ش له ناوه وه ی مه دینه و له پشت ریزی موسلمانانه وه هیرش بکن، نه وانه ی له و کاته دا ده که ونه نیوان هه رنو ده ستپاره که وه ده یانهارن و، له ناویان ده بن و، ده بنه یاده وه ری !!..

پزؤکیان پیغمه مبه ر و یاوه رانی سهرسام بوون به هاتنی سوپایه کی بی شومار و پر چه ک و تفاق که له مه دینه نزیک ده بوویه وه .

موسلمانان دهسته وسان بوون، خهړیک بوو له تاو نو نه هامتیه گوره یه له هژنی خویان

چن..

قورناني پېرزیش بهم شتویه نه وه لویسته ی خستوته پوو، ده فېرمویت: -
 ﴿إِذْ جَاءَكُمْ مِنْ قُرَيْشٍ مَنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَكُفُّوا نَافِثَاتِ الْغُفُونِ: له ودهمه دا كه له ژوړ و ژیره و بۆتان هاتن، چاوتان ره شكه و پیښكه ی دهكرد، دلتان به ته په تپ كهوت و گه یشته قورقوړاگه تان، ژور خه یالی جوړاوجوړتان به دلدا دهات. الاحزاب/١٠.

بیست وچوار هه زار جه نكاوړ به سه روکایه تی (نه بوسوفیان) و (عینییه کوی حصن) ده هاتن له مه دینه نزیك ده بوونه وه تا گه ماروی بدن و دهستی گلاویان لی بوه شینن و کوتایي به (محمد) و نایینه کوی و، هاوه له کانی بهینن..

نه و سوپایه ش ته نها له قورپه ییش پیک نه هاتبوو... به لکو هه مو نه و هژ و خاوه ن به رزه و هندیانه ی له گه لدا بوو كه نیسلام به مه ترسی ده زانن له سه ر خویان.

نهم كوتا هه ولی په كلاكړنه وه یه كه دوژمنانی پیغمبر: تاك و، كومه له كان و، هژره كان و، خاوه ن به رزه و هندیه كان، پتی هه لده ستن..

موسلمانان خویان له هه لویستیكي نامه مواردی بینیه وه.

پیغمبر ی نازیزیش هاوه لانی به پیزی كوكړده وه تا له و باره یوه پاوړیزان پی بكات..

ناشكرایه له سه ر بهرگری و كوشتار په كده نك بوون.. به لام چون بهرگری بكه ن؟؟

نالیره دا پیاوړیكي لاق درژی قژ پر هاته پیښه وه، كه لای پیغمبر خۆشه ویستیه کی مه زن و پیزیكي گوره ی هه بوو.

(سه لماني فارسی) هاته پیښه وه و چوه سه ر گړتیکی به رزو، سه رنجی وردی پشكنیزانه ی مه دینه ی دا و، سهیری كړد- هه روك راهاتبوو- به شاخ و به رده لان دهوړه ی دراوه، به لام بۆشاییه کی فراوان هه یه و، گونجاو و له باره و، سوپا ده توانیت لیوه ی به ناسانی به پړیته وه.

(سه لماني) له ولاتی فارس شاره زایی چاکی ده رپاره ی هوكاره کانی جه نك و فیل و ته له كه کانی كوشتار فیر بوو بوو، چوه پیښه وه بقی لای پیغمبر ﷺ نه و پشنياره ی خوی خسته پوو كه عه رب پیښتر له جه نك كانیدا به کاریان نه هینا بوو.. نه وه ش بریتی بوو له هه لگه دننی خه نده قیك كه هه مو ناوچه كراوه کانی دهوړی مه دینه بگریته وه.

خواس چاكتړ ده زانیت، گه ر له و غزایه دا نه و خه نده قه یان هه لنه كه ندایه چ سه رنه نجامیت چاوه پروانی موسلمانانی دهكرد، قورپه ییش هه ركه بینیان سه رسام بوون و، سوپا كیه یان بؤماوه ی مانگیك دهسته وسان له په شماله كانیاندا مایه وه و نهیده توانی به پړیته وه بقی مه دینه، هه تا

شه‌ویکیان خودای گه‌وره‌ په‌شه‌بایه‌کی توندی زیخاوی بۆ هه‌لکردن په‌شماله‌کانیانی له‌بنه‌وه هه‌لگه‌ند و، به‌هیلاکی بردن!!

(نه‌بوسوفیان) هاواری له‌ سوپاکه‌ی کرد و فه‌رمانی پێککردن که به‌و په‌پی نا ئومیدی و سه‌رکزییه‌وه بگه‌پێنه‌وه به‌ره‌و ئه‌و جینگای لیوه‌ی هاتبوون!!

* * *

له‌ میانه‌ی هه‌لکه‌ندنی (خه‌نده‌ق) هه‌که‌دا سه‌لمانی‌ش شوینی خۆی له‌ نێو موسلماناندا گرتبوو که چالیا‌ن هه‌لده‌که‌ند و له‌ هه‌ول‌داندا بوون و ماندوو ده‌بوون، پێغه‌مبهری خوداش ﷺ پاچیک‌ی به‌ده‌سته‌وه بوو له‌گه‌ل‌یاندا کاری ده‌کرد..

له‌و به‌شه‌ی که سه‌لمان له‌گه‌ل ده‌سته و هاوه‌له‌کانیدا کاری لیده‌کرد، به‌ردیک‌ی زۆر په‌ق هاته به‌ر پاچه‌کانیان.

(سه‌لمان) لاشه‌یه‌کی پته‌و و، خاوه‌ن ده‌ست و مه‌چه‌کێکی به‌هێز بوو، ته‌نها لی‌دانیک‌ی ده‌ستی ئه‌و به‌س بوو بۆ شکاندنی به‌رد و پڕژ و بلا‌وکردنی، به‌لام له‌ ئاست ئه‌و به‌رده‌دا ده‌سته‌وستان وه‌ستا .. ئه‌وانه‌ی دیکه‌ی ده‌وریه‌ریشی هاتن، به‌لام ته‌نها خۆ هیاک کردنی زیاتریان بۆ مایه‌وه!!

(سه‌لمان) پوشت بۆ لای پێغه‌مبهری خوا ﷺ تا مۆله‌تی ئی بخوازی‌ت له‌به‌ر ئه‌و به‌رده سه‌خته پێره‌وی چاله‌که بگۆڕن..

پێغه‌مبهری ئازیز ﷺ له‌گه‌ل سه‌لماندا هات تا شوین و به‌رده‌که ببینی‌ت..

کاتێک بینی، داوای پاچیک‌ی کرد و، داوای له‌ هاوه‌لانی کرد که مێک دوور بکه‌ونه‌وه تا پارچه به‌ردیان به‌رنه‌که‌وێت..

پاشان ناوی خۆی ئی هێناو، به‌وپه‌پی جه‌سوری و هێزه‌وه هه‌ردوو ده‌ستی پێرۆزی به‌پاچه‌که‌وه به‌رزکرده‌وه و، دای له‌به‌رده‌که، به‌رده‌که شه‌قی برد، له‌ نێو که‌لێنه‌ گه‌وره‌که‌یه‌وه بریسه‌که‌یه‌کی پووناک به‌رزبوویه‌وه.

(سه‌لمان) ده‌لێت ئه‌و بریسه‌که‌یم بینی که ئه‌و ناوه‌ی پووناک کرده‌وه، واته‌ ده‌وریه‌ری شاری مه‌دینه‌ی پووناک کرده‌وه، پێغه‌مبهری خوا ﷺ به‌ده‌نگی به‌رز-الله اکبر-ی کرد و فه‌رمووی:

(الله اکبر.. کليلة‌کانی فارسم پیترا، له‌نێویدا کۆشک و ته‌لاره‌کانی (حیره‌) و (مه‌دانن) ی کیسرا پووناکی دا و، ئومه‌ته‌که‌ی من ده‌ستی به‌سه‌ردا ده‌گرن)..

پاشان پاچه‌که‌ی به‌رزکرده‌وه و لی‌دانی دووه‌می وه‌شاند، هه‌مان شت دووباره‌ بوویه‌وه و، به‌رده‌که بریسه‌که‌یه‌کی پووناکی ئی به‌رزبوویه‌وه، پێغه‌مبهر ﷺ هاواری کرد:

(الله اکبر.. کلپله کانی پښم پښ به خشرا و، کوشکه سوړه کانیان پووناکیدا بڼم و، نوممه ته که م دهستی به سریدا ده گرن)...

پاشان بڼ جاری سټیم پاچه کی لږدا، به رده که به ته وای ورد بوو، بریسکه په کی پووناکی بی وینې لی به رزیوویه وه، پیغهمبر ﷺ و هاوه لان پیکه وه -الله اکبر- یان کرد... پیغهمبر ه والی نه وه ی پیدان که نه و ئیستا که کوشکه کانی شام و صنعاء و شاره کانی دیکه ی سر زهوی ده بینیت که پوژیک دادیت نالای خودایان به سره وه بشه کیتته وه، موسلمانانیش به نیمانیکی مه زنه وه به دهنگی به رز وتیان: ﴿ هَذَا مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَصَدَقَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ: نه مه نه و به لینه یه که خودا و پیغهمبره که ی به نیمه یان دابوو، به لینی خوا و پیغهمبره که ی راستن. (الاحزاب- ۲۲-

(سلمان) خاوه ن بیرۆکه ی ه لکه ندنی خه ندق بوو.. خاوه نی نه و به رده ش بوو که ه ندیک له نه نښه کانی غیب و ناینده ی لټوه ده رکه وت، کاتیک پیغهمبر ﷺ پشتی به م به ست، (سلمان) له ته نیشته وه پاوه ستا بوو پووناکیه که ی بیني و، گوپیستی موزده کان بوو.. ته مه نیشی هیته دی خایاند تا هاتنه دی نه و مژده نی له ژیانیدا به دی کرد و، شاره کانی (قودس) و (رڼم) ی بیني..

کوشکه کانی (صنعاء) و (شام) و (میسر) و (عیراق) ی بیني..

همو لاکانی سر زهوی به دی کرد به و دهنگه پیروزه ده هژا که له هموو جیگایه ک له مناره ی مزگه وته کانه وه به رز ده بووه و پووناکی پښوینی و پژاریوون و چاکه ی پی بوو...!! نه و تانی ئیستا، له ژیر سټیبه ی داریکی چروپی به رده م ماله که ی خویدا له (مدائن) دانیشته وه و به سره هاتی قاره مانیتیه مه زنه که ی به مه به ستی گه پان به دوا ی پاستیدا بڼ نه و خه لکه ده گپرتته وه که له دهوړی دانیشتون و، بویان باس ده کات که چو ن له ناینی موزه که ی خوی (فارس) وه چوه سر ناینی مه سیحی، پاشان ئیسلام..

چو ن دوه له مه ندی باوکه سر یلنده که ی به جټه یشته و، خوی هاویشته کوشی هه ژاری، به مه به ستی پژار کردنی عقل و پڅی...!!

هه روه ها چو ن له بازار ی کویله فروشیدا فروشرا، له کاتیکدا نه و له سر پڼگای گه پان به دوا ی حه قیقه تدا بوو...؟؟

وه چو ن گه یشته به پیغهمبر ﷺ و چو ن باوه پی پی هیئا...؟

وه رن با له و دانیشته به پڼزه ی نوزک ببینه وه و، گوپیستی نه و هه واله سر سو په ینه ره بین که سرگوزشته ی خوی ده گپرتته وه..

(من پیاوونکی خه لکی (اصهبان) بووم، له گوندیک که پییان ده گوت (جی) .. باوکم سهرکاری ناوچه که ی بو.

منیش له خوښه ویستړین بهنده کانی خوا بووم لای ..

له ناگر په رستیدا پوچو بووم، تا نو پاده ی من هه لگړیستنه ری ناگره که یان بووم و، نه مده هیئت خاموش بییت ..

باوکم قه رزیکي هه بوو، پوژنیکان نارد می بوی بهیتمه وه، چوومه ده ری، له رینگا به ته نیشته که نیسه یه کی گاوده کاند ا تپپه ی بووم، گویم ئی بوو نوژیان ده کرد، چوومه ژورئ بقی لایان تا بزائم چ ده کن، نوژه که یان سهرنجی پاکیشام، به خوم گوت نه مه له و ناینه ی که نیمه له سهرین چاکتره، لایان مامه وه تا خور ناوا بوو، نه چووم بقی قه رزه که ی باوکم، نه شگه پامه وه بقی لای هه تا خه لکی نارد بقی سوراغ کردنم ..

کاتیک کار و بار و نوژی گاوده کان سهرنجی پاکیشام له باره ی بنه په تی ناینه که یانه وه پرسیارم ئی کردن، وتیان: له شامه ..

که گه پامه وه به باوکم وت: به لای خه لکانیکدا تپپه ی بووم له کلنسیاه کدا نوژیان ده کرد و نوژه که یان سهرنجی پاکیشام و، بینیم ناینه که ی نه وان له وه ی نیمه چاکتره ... ده ستمان کرد به گفتوگو و قسه له و باره یه وه ... پاشان کورت و زنجیری کرده قاچم و بهندی کردم ..

هه والم نارد بقی گاوده کان که من هاتومه ته سهر دینی نه وان و، پرسیار ی نه وه شم ئی کردن گهر کاروان له شامه وه هات بهر له گه پانه وه یان هه والم به دنئ تاوه کو له گه لیاندا بپوم بقی شام، نه وانیش وایان کرد، زنجیر و کوته ناسینه که م پساند و هاتمه ده ری و له گه لیاندا به ره و شام که وتمه پی ...

له ویی ده ریاره ی زانای دیاریان پرسیارم کرد، پییان وتم: نه و نه سقه فه ی خاوه نی که نیسه یه، چوم بقی لای و سهر یرده ی خوم بقی باسکرد، له لای مامه وه و خزمه تم ده کرد و نوژیم ده کرد و فیری زانیاری ده بووم ..

نه م نه سقه فه ش له ناینه که یدا پیاوونکی خراب بوو، هه لده ستا به کز کردنه وه ی خیر له خه لکی بقی نه وه ی دابه شی بکات، به لام بقی خوی هه لی ده گرت و کزی ده کرده وه .. مرد ..

یه کیکی دیکه یان هیئا و خستیانه چیگا که ی، هیچ که سم نه دیتبوو له ناینه که یاندا له و چاکتر بییت، زیاتر له و ناره زومه ندی دواپوژ بییت، هینده ی نه و دنیا نه ویست و له سهر په رستش به رده وام بییت ..

به جوریک خو شم ویست که پیشت هر هیچ که سم به و جوره خوش نه ویستوه ..

کاتیک نهجه لی نریک بپوه، پیم وت: نه و ده بین ی نه مری خوات به سهر دای، جا چ ناموزگاریه که ده که ی و بقی لای کی ده منیریت؟

نښه پټې وټم: نهی کوږم، که سټک ناناسم له سهر نه به بیت که نیمه له سهر وو، نه نا پیاوړک نه بیت له موصل.

کاتیک که وه فاتې کرد، چوومه لای ماموستایه کی موصل. سهربردهی خوم بڼ گپړایه وه و نه و ماوه یی که خوا ویستی له سهر وو لای ماموه و نښه وه فاتې کرد و خواپرستیکی بڼ ده ستنیشان کرد بوم له (نصیبین).

چوومه لای و سهربردهی خوم بڼ گپړایه وه و نه و ماوه یی که خوا ویستی له سهر وو له لای بوم و نښه وه فاتې کرد و فرمانی پڼ کرد بوم بچم بڼ لای پیاوړک له (عموریه) ی شاری رڼم و منیش چوومه لای و له لای ماموه.

بڼ بڼوړی ژیا مانگا و مه یم به خپو ده کرد... له پاشان نښه وه فاتې کرد.

کاتیک نه به له هات، پټم وټ: ده منیریت بڼ لای کی؟ پټې وټم: که س ناناسم له سهر نه به بیت که نیمه له سهر وو، تا فرمانت پڼ بکه م بچیت بڼ لای، به لام سهرده می پیغمبرک لیت نریکه که ناینی ئبراهیمی حنیف دینیت و... کچ ده کات بڼ جینگایه کی پر دارخورمای نیوان دووکیو، که توانیت دلسوز به بڼی.

نه و پیغمبره هندیک به لکه و نیشانه ی هیه ناشاربرته وه، نه و (صدهقه) ناخوات، دیاری وهرده گریټ و، موری پیغمبرایه تیشی به ناوشانیه وه یه تی، که بینیت خپرا ده یناستیه وه.

پوړتکیان کارونیک به لامدا تپیه پی، دهریاره ی ولاته که یان پرسیارم ئی کردن، تیگه یستم که خه لکی دورگه ی عره بن، پټم وټن: نه م مانگا و مه پانه ی خومتان پڼ ده دم بمگه یه ننه نه و شوینه ی خوتان، پازی بوون و وتیان: باشه...

له گه ل خویاندا بردمیان هتا گه یاندمیانه - رادی القری - له ویدا ستمیان لیکرم و، فروشتمیان به پیاوړکی جووله که... له وئ کومه له دارخورمایه کی رڼم بینی، حزم ده کرد که نه م نه و جینگایه بیت بڼ من باسکرا، که ده بیته شوینی کچ کردن پیغمبره ی چاوه پوانکراو، به لام نه وئ نه بوو...

لای نه و پیاوه ی کرپیو می ماموه، هتا پوړتکیان جووله که یه کی (بنی قریظه) هاته سهردانی، خاوه نه که م فروشتمی به و پیاوه، نښه وه لکه ل خوی بردمی هتا گه یاندمیه مه دینه!!

سویند به خوا هرکه بینیم تیگه یستم نه م نه و شوینه یه که بوم باسکرا...

لای نه و پیاوه ماموه و له سهر دارخورمای (بنی قریظه) کارم بڼ ده کرد، هتا خوی گوره پیغمبره ی نارد و پاشان به ره مه دینه هات و له (قباء) لای (بنی عمروی کوپې عوف) لایدا.

پوړتکیان به سهر دارخورمایه که وه بوم، خاوه نه که م له بنیدا دانیشتیوو، پیاوړکی جووله که ی ناموزای هاته لای و، له میانه ی قسه کانیدا وټی: خوا (بنی قبله) له ناو به ریت،

نوغانه له دهوړی پیاوړک کړیوونه ته وه له (قباء)، که له مکه کوه هاتوه و وا باس دهکښ که پیغمبر بیت..

سویند به خوا له گڼ شو قسه یی نه ودا موچرکه به له شمد ا هات، دارخورما که له ربه وه و خهړیک بوو بکه وم به سر خاوه نه که مدا!! به خیرایی هاتمه خواره وه، وتم: چی ده لیت؟ دهنگ و باس چی یی...؟

خاوه نه که م دهستی به رز کرده وه و زلله یی کی توندی لیدام، پاشان وتی: چ په یوه ندیت به وه وه هیه؟ دهی پړوه سر کاره کی خوت.. چومه وه سر کاری خوم.. که شو داهات نه وه کی که لام بوو کوم کرده وه، پاشان چومه دهر وه تا که یستمه خزمه تی پیغمبر ﷺ .. له (قباء) ..

چومه ژوره وه بقی لای، چنه د هاوه لیک کی له لا بوو، پیم وت: نپوه که سانیکی نامق و نه دارن و پتویستیتان به شت هیه، منیش خوراکم له لا بوو که کردیوومه خیر (صدقه)، کاتیک باسی شوینی نپوه بقی کرانیم که په و اتین که سن به و خیره بویه هینام بۆتان، خوارنه که م دانا، پیغمبر به هاوه لانی فرموو: به ناوی خودلوه بخون، داینا بویان و خوی دهستی بقی نه برد، له دلی خومدا وتم: سویند به خوا نه مه نیشانه یه کیان... شتی (صدقه) ناخوات!!

دواي نه وه که پامه وه، بقی به یانی داهاتو و چومه خزمه تی پیغمبر ﷺ، هه ندیک خواردم پی بوو، پیم وت: تقم ببینی (صدقه) نه خوارد.. شتی کم لا بوو پیم خوش بوو پرت ل بنیم وهک دیاری پیت بیه خشم، نه وم وت و له بهر ده میدا دامن، نه ویش به هاوه لانی فرموو: به ناوی خاوه بخون.. خویشی له که لیاندا خواردی..

له دلی خومدا وتم: سویند به خوا نه مه به لکه و نیشانه یی دووه مه.. شتی دیاری ده خوات!!

پاش نه وه که پامه وه و هینده ی خوا بیه ویت مامه وه، دواي نه وه که پامه وه بقی لای، بینیم له (بقیم) به شوین جه نازه یه که وه دهرات و، هاوه لانی به دهریه وه، دوو پشته مالی به سهره وهیه و به یه کیکیان سهری پچاوه، نه وی دیکه شی پویشیوو، سلوم لی کرد، پاشان چومه پشتیه وه تا سهری نیو شانی بکه م، زانی که من نه وم ده ویت، عه باکی له سهر شانی لادا، نیشانه که له نیو شانی دابوو، موری دوا پیغمبر، هه روهک ماموستاکم بقی باس کردیووم..

منیش خومدا به سهریدا و ماچم کرد و گریام، پاش نه وه پیغمبر ﷺ بانگی کردم و له بهر ده میدا دانیشتم، سهریده و باسه کی خوم بقی گپراهه وه، وهک نه وهی نانیتا بۆتانم باس کرد..

پاشان موسلمان بووم و.. کویلايه تی بویه له مپهر له نیتوان من و هه ردو غه زای به در و نوحود..

پښتکيان پښه مېر ﷺ فرمووی (خوت له خاوه نه که ت بکړه وه تا نازادت بکات)، منیش له گه لې پټک هاتم، پښه مېر فرمانی به ماوه لانی کرد تا کړمه کم بکن، خوی گه وړه له کړیلایه تی پزگاری کردم، و، موسلمانان به نازادی زیام و، له گه ل پښه مېری خودا به شداری غزای (خه نده ق) و هه موو جهنگه کانی دیکه م کرد.

* * *

به م وشه پرشنګدار و سازگارانه.. سه لمانی فارسی باسی پالوانتیه بېگه رده پیروز و مزنده کی خوی له پیناوی گه پان به دوی شو حه قیقه تی ثابنه یدا کرد که دهیگه په نیت به خوا و، پوئی خوی له ژیانیدا بۆ دیاری دهکات..

جا ده بیت شو مرقه چ که سیکی سر بلند بوو بیت...؟
چ بالاده سته کی مزین بوو گیانه پښه ننگه کی به ده سستی هینا بوو و، ویسته زاله که شی به سر کوسپ و ناسته ننگه کانیدا پتویستی کردبوو و، توانی تیپه پښی و، به سر هاله موتدا بگوزهری و سر کزی بکا بوی.. خواست و ویستی خوی له نامیزی دوه له مندی و ناز و نیعمه تی باوکی بیت دهری و بهر و نادیارې به پښی بگوت، به هه موو کم و کورتی و، سه ختی و ناسته ننگه کانیه وه و، له خاکیکه وه بگوزیتته وه بۆ خاکیکی دیکه و.. له ولاتیکه وه بۆ ولاتیکه کی.. به ماندوویه تی.. زه حمت و خوابه رسته یه وه.. به بهرچاوپوونیه په خنه گره کی خه لک و، مزه ب و، ژیا نی، ده پشکنی.. به و په پی سوریوونی مزنیه وه به دوی پاستیدا ده چوو، له گه ل شو خوبه ختکارییه بېگه رده ی له پیناوی به ده سته پینانی پښوینی دا، تا وای لیها ت وک کویله بغوشریت... پاشان خوی گه وړه پاداشتی گه وړه ده داته وه و، له گه ل حه قدا کوی ده کاته وه و، به پښه مېره کی ده گه په نیت و، پاشان ته مهنیکی دریزی ده داتی تا به چاوی خوی ببینیت نالای خودا به سر هه موو ولاتانه وه ده شه کیتته وه و، به نده موسلمانان کانیشی هه موو گوشه و جیگایه کی زه وی پډ ده کن له پو شنایی و، ناوه دانی و، دادپه روه ری...!!؟

باشه چی چاوه روان بکه یت له ئیسلامیتی پیاوینک شه هیمه ت راستگویی بیت؟
به پاستی وک موسلمان بوونی به واداره زور چاکه ته قواداره کان بوو... له دنیا نه ویستی و، زیره کی، خپاریزیدا (ورع) زور له (عومری کورې خطاب) ده چوو.

۱ شم قسانه که له - سلمان فارسی - یه وه ورگېراوه بۆ (ابن عباسی گېراوه ته وه (رضی الله عنهما) و، (ابن سعد) له کتیبی (الطبقات الکبری) ج ۴ چاپی (بیروت) گواستویه تی وه (به ده سکاریه کی که موه) وهرمانگرتوه.

چەند پوځيک سەلمان لە گەل (ابو دردەم) دا لە يەك خانودا پيښهوه بوون، (ابو دردەم) ت بەشەو هەلەدەستا و شەونوځي دەرکړ، رځپيش به رځو بوو... سەلمانيش ئەو زۆر زيات دەرپوييەي لە پرستشدا بهو جوړه به چاک نەدەزانی.

رځيکيان سەلمان ويستی رځووي سونەتي پي بشکيښت، (ابو دردەم) سەرکۆنەي کرد وتی: رځيکي ئی دەرکەيت کە بۆ پەرورەنگارم به رځو یم و، نوځي بۆ بکەم...؟! سەلمانيش لە وەلامدا پي وت:

(چاوەکانت مافيان هەيه لەسەرت، خاو و خيزانت مافيان هەيه لەسەرت، رځو بگرەو بشکيښتە (رځ نا رځ)، و... نوځي بکە و بشخەوه)...

ئەم قەسەيه گەيشتەوه پيغمبەر ﷺ و فەرمووي:

(بەراستی سەلمان لەزانيندا تير بووه...)

پيغمبەر ﷺ سەرخي زيرەکی و زانياريه رځرەکەي داوو...

لە رځي (خەندەق) يشدا، (ئەنصاريەکان) راوہستابوون و دەيان وت: سەلمان لە ئيمەيه، لە

ولاوہ (موهاجرەکان) دەيان وت: نەخير سەلمان لە ئيمەيه...

پيغمبەر ﷺ بانگي کردن و فەرمووي:

(سەلمان لە ئيمەيهي ئال و بەيتە)...!!

لە راستيدا شايسەتي ئەو پڙه بوو...

(عەلي کورپي ابوطالب) يش ت بە (لوقمانی حکيم) ناوي دەربرد، پاش مردنی پرسياريان ئی

کرد لە بارەيهوه، وتی:

(ئەو پياويکە لە ئيمە و بۆ ئيمەي (ئال و بەيتە)... کيتان هەيه وەك لوقمانی حکيم

بيت...؟)

زانستی سەرەتا و، کۆتايی پيډراوه و، کتبي يەکەمين و، دوايه ميني خوښدۆتەوه و،

دەريايەك بوو بي پرانەوه).

سەلمان لە نيو دلي هاوہلانی پيغمبەر يشدا ﷺ رځيکي بالا و جينگايەکی بەرزي هەبوو.

لەسەردەمي خيلافەتي (عومەري کورپي خطاب) دا، بەسەردان هات بۆ مەدينە، (عومەر)

کارځي بۆ کرد کە شک نابەين هەرگيز بۆ کەسي ديکەي کريدبت، ئەوه بوو هاوہلانی کۆکردەوه

و پي وتن:

(وہرن با بچينە دەرەوه بۆ پيشوازي سەلمان...!!)

بەو جۆرە هەمووياني برده دەرەوي شار بەمەبەستي پيشوازي کردنی.

سەلمان لەگەل پيغمبەر دا ژيا لەو سالەوي پي گەيشت و بپوای پي مينا و بوو

بەموسلمانتيکي نازاد و، موچاھيد و خواناسيک لەگەلیدا..

دوای نه وه ش له گه ل خلیفه (نبو به کری صدیق) دا ژیا و، پاشان له گه ل نه میری بېواداران (عومری کوپی خطاب)، له دوای نه ویش تا سرده می (عثمان) ژیا و له کاتی خیلایه تی نه ودا به ره و لای په روه رډگاری گه پایه وه.

له نږدیه ی نه و سالانه دا، نالای نیسلام ناسوکانی پر کړدبوو و، گه نجینه و سامانه کان وه ک باج و ده سته کوت ده مینرانه شاری مه دینه و، به شیوه ی به خشینې پیکراو، پله و پایه ی جیگر به سر خه لکیدا دابهش ده کرا و.. له سر ه موو ناسته کان به پر سپاریتی فرمانږه وایی نږد بوو بوو، کاروبار و پله و پایه ش به مزیانه وه زیادی کړدبوو..

ده بیټ سه لمان له و خۆشگوزه رانیه دا له کوږی بوو بیټ...؟ له و رږگاره ی خۆشی و ده وله مه ندی و ناز و نیعمه ته دا له کوږیدا به دی بکه ین...؟

چاوه کانتان به چاکی بکه نه وه...

تا نه و پیره به به ییبه ته ده بینن له و سیټه رده دا دانیشته وه و، قاپ و زه مبیله له په لکی دارخورما دروست ده کات...؟

نه وه سه لمانه...!!

جوان جوان سه یری بکه ن..

چاک بېواننه کراسه کورته که ی، نه ها له کوریتدا تا سر نه ژتوی هاتوه، نه وه سه لمانه، له شکومه ندی پیریه که ی و، سانایی گه رانه وه یدا..

له راستیدا نه و به خششی نږدی پی ددر... پشکی نه و سالانه چوار تا شش ه هزار ده بوو، به لاه نه و هه مووی ده به خشیه وه و، رازی نه بوو ته نها یه ک دره میشی لیی بق بیټ، نه وه تانی خۆی ده لیت:

(په لکه خورمایه کم ده کړی به دره میځ، چاکم ده کړد و، پاشان ده مفروشته وه به سی دره م، له وه دره میځم ده هیشته وه و، دره میځیشم بق مال و مندالم خه رج ده کړد و، دره مه که ی تریشم ده کړده خیر...

خۆ گه ر (عومری کوپی خطاب) یش ریگری نه وه ی لی بکرمایه وازم نه ده مینا و ده ستم لی هه لته ده گرت)!

پاشان چی تر، نه ی شوینکه و توانی محمد ﷺ...؟

چی دیکه پاشی نه وه نه ی ریز و سه ریلندی موقایه تی له هه موو سرده م و جیگاپه کدا...؟ هه ندیکمان له کاتیکدا گوپیستی له خۆگرتنه وه و خۆ گوشین و پاریزکاری (ورج) هه ندیک له هاوه لانی وه (ابوبکر) و (عمر) و (ابوذر) و براکانیان ده بووین، و امان گومان ده ږد که سروشتی ژیان له نیوه دورگه ی عه ره بیدا به و جوړه یه و، عه ره بی نه و جیگاپه پیدایو یستیه کانی خۆی له ساده و ساکاری دا ده بینییبه وه..

به لږم نه وړه تا نښتاکه نښمه له بهرامبر پياوړيکي فارس داين... له ولايتي سهريلندي و
خوشگوزهراني و شارستانيته و هاتوه و، له خه لکه نه داره که شي نه بووه... ده بېت بڼچي
نښتاکه سهره و سامان و ناز و نيمه و رت بکاته و، سور بېت له سهر نه وې که له
پوړيکدا به دره ميک رازي بېت که به کاري ده ستي خوې په داي ده کات...؟

چيپه تي بڼ له سهرکاري را ده کات و پتي رازي نابيت و ده لښت:

(که ر توانيت خوځل بخوځيت به لږم نه بېته نه ميري دوکه س، نه و او بکه...)

هوې چيپه له پله و پايه و سهرکاري راده کات، مه گره به نه ميري هيزک رازي بېت که
به ره و جيهاد بجيت... يان مه گره له کات و ساتيکدا بېت که جگه له و که سي ديکه بڼ نه و پله به
نه گوچي، تا له و کاته شدا به زور ده دريت به سهريدا و، به گريان و ترسه و به ره و هوې
ده چيت...؟

پاشان بڼ له کاتيکدا که به زور نه و سهرکاري به دريت به سهريدا رازي نابيت که
له به خششه حه لاله که ي به شي خوې بيات...؟؟

(ميشامي کوپي حسان) له (حسن) وه گپراويه تيه وه:

(نه و به خششه ي بڼ سهرمان برابووه و پينچ هزار بو، سهرکاري سي هزار که س ده کات
و و تاريان بڼ ده خوځيښته وه، عه پايه کي له به ردايه نيوه و راخسته تا له سهری دانيشيت و
نيوه که ي تريشي پوښيوه، کاتي به خششه که ي بڼ ده مات همووي ده به خششيوه و، به ري
په نجی شاني خوې ده خوارد...)

ده بېت بڼ واکات و، به و جوړه دنيا نه ويست بېت، که نه و فارسه و، رڼله ي نيو ناز و
نيمه و، گرشکراوي نيو شارستانيته...؟

با گوښتي و لږم بين ليڼي، له کاتيکدا له سهر نوښنگي مردن راکشاه و، گيانه مه زنه که ي
خوې ساز ده کات بڼ بيداري په روه رنگاري به رز و خاوه ن ميري.

(سه عدی کوپي وه قاهر) چو بڼ سهر داني، سهرمان ده ستي کرد به گريان...

(سه عد) پتي و: نه ي باوکی (عبدالله) چي وات لښه کات بگريت...؟ خو که پیغمبري خوا
وه فاتي کرد له تر رازي بو).

سهرمان و لږم دايه وه:

سوښد به خوا نه له ترسي مردن ده گريم، نه له بهر سوږيوون له سهر دنيا، به لږم پیغمبري
خوا ﷺ په يمانکي له گال به ستوبين و، فرموي: بابهي هر که س له نيو له دنيا دا
هښده ي تيشوي ريوارک بېت، نه و تا من هم همو پيوستيم له ده وړه!!

(سه عد) ده لښت: منيش سهرنجم دا، له ده وړي ته نها قاپيکي گوره و گوزه ي کم بيني، بڼه

پيم و:

نه ي باوکی (عبدالله) ناموزگاريه کمان بکه تا لښت وهرگرين، وتي:

(نهی (سه‌عد)، یادې خوا بکه له کاتې غه‌مباریتدا، گهر غه‌مت هه‌بوو..

وه له‌کاتې فرمان دهرکردندا گهر دابوهریت کرد..

و له‌کاتیکدا که به ده‌ستت شت دابه‌ش ده‌که‌یت..)

که‌واته هه‌ر نه‌وه بوو دهررونی به‌پراده‌یه‌ک پر ده‌وله‌مندی و، وازه‌پنان له دنیا به‌و هه‌موو سامان و، پله‌وپایه و، ده‌سه‌لاته‌یه‌وه کردبوو... په‌یمان وناموزگاری پیغمبري خوا ﷺ بۆ نه‌و و هه‌موو هاو‌ه‌لانی، که رینگه نه‌دمن دنیا به‌سهرتاندا زال بیت و، هیچ که‌ستان له هینده‌ی تیشووی پتیاریک زیاتری ل هه‌لنه‌گریت..

به‌راستی (سه‌لمان) نه‌و په‌یمان و ناموزگارییه‌ی پاراستبوو، له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا به‌خوې فرمیسکی ده‌رشت له‌کاتیکدا ده‌یبینی گیانی بۆ دهرچوون خو‌ی ساز ده‌کات، له‌ترسی نه‌وه‌ی نه‌بادا سنووری به‌زان‌دبیت.

ته‌نها قاپیکې له‌ده‌ور هه‌بوو نانی تیدا د‌ه‌خوارد و، گوزه‌یه‌ک ناوی تیدا د‌ه‌خوارد‌وه و ده‌ست نو‌یژی پی‌ ده‌شوت.. له‌گه‌ل نه‌وه‌شدا وایداده‌نا خو‌ش‌گوزه‌رانه..

من پی‌م نه‌وتن له‌هه‌موو که‌س زیاتر نه‌م له‌عوم‌ر ده‌چوو..؟

له‌و روژانه‌شدا که‌نه‌میری (مدائن) بوو، بار و د‌خو‌ی هیچ نه‌گوزابوو، هه‌روه‌ک بینیمان ر‌ه‌تی ده‌کرده‌وه که‌ ته‌نها دره‌مه‌یک له‌ ده‌ستخوشانه‌ی نه‌میری‌تی وهرگریت و.. به‌رده‌وام له‌به‌ری په‌نجی شانی خو‌ی د‌ه‌خوارد و، به‌کاری په‌لکی خورما چینیه‌که‌ی ده‌ژیا.. پ‌شاکه‌که‌شی به‌س عه‌بایه‌ک بوو هاو‌شویه‌ی عه‌با که‌نه‌که‌ی له‌خاکه‌پاییدا..

روژتکیان به‌ریگادا ده‌پ‌ویشت، پیاویکی خه‌لکی شامی پی‌ گ‌یشت که‌ باریک هه‌نجیر و خورمای پی‌ بوو..

باره‌که‌ کابرای خه‌لکی شامی هیلاک و که‌نه‌فت کردبوو، هیشتا که‌سیکی به‌دی نه‌کردبوو که‌ وا دیار‌بیت له‌خه‌لکه‌ نه‌دار و هه‌ژاره‌کان بیت، تا باره‌که‌ی خو‌ی بدات به‌شانیدا، که‌ گه‌یان‌دیه‌ جیگای خو‌ی له‌بری نه‌وه‌ شتیک‌ پاره‌ی بداتی..

ناماژه‌ی بۆ پیاویک کرد، نه‌ویش هات بۆ لای، پیاوه‌که‌ی خه‌لکی شام پی‌ی وت: نه‌م‌م له‌گه‌ل هه‌ل‌بگره‌.. نه‌ویش هه‌لی گرت و پ‌نکه‌وه‌ پ‌وشتن.

له‌ریگادا که‌ گه‌یشتن به‌کومه‌لیک که‌س، سل‌وی لیکردن، به‌پاوه‌ستانه‌وه‌ وه‌لامیان ده‌دایه‌وه: سه‌لام له‌سهر نه‌میری‌شمان..

سه‌لام له‌سهر نه‌میری‌شمان..؟؟

مه‌به‌ستیان چ نه‌میریک‌ بیت...!!؟ پیاوه‌که‌ی خه‌لکی شام به‌و جوړه له‌دلی خو‌یدا پرسى..

زیات‌ریش سه‌رسام بوو کاتیک‌ بینى هه‌ندیک‌ له‌و خه‌لکه‌ خیرا به‌ره‌و لای (سه‌لمان) د‌ین تا باره‌که‌ی ل وهریگرن و ده‌ل‌ین:

بیده‌ نی‌مه.. نه‌ی نه‌میر...!!

خاوهن یار ټنگه‌یشت که نه‌وه (سلمانې فارسي) نه‌مېری (مدانن)ه، تازه له‌ده‌ستی
 ده‌چوو، وشه‌ی داوای لی‌بوردن و غوړد خوازی له زاری ده‌رده‌په‌پښ و، نزيك بوویه‌وه تا باره‌که
 وه‌رگرښت، به‌لام سلمان داواکه‌ی پټ کرده‌وه و وتی:
 (نه‌ختر، رازی نابم تا نه‌تگه‌په‌نمه شوینتی خوت)...!!

روژنکیان پرسپاری لیکرا: چی وات لی‌ده‌کات رقت له سهرکاری و نه‌مېری بیت...؟
 وتی: (شپړینی سهره‌تاکه‌ی و، تالی گوتاییه‌که‌ی)...

روژنکیان هاوړپه‌کی دپته ماله‌که‌ی، ده‌بینیت هه‌ویر ده‌شیلیت، لیتی ده‌پرسیت: نه‌ی کوا
 خزمه‌ت کاره‌که‌ت؟

پتی ده‌لپت: (بۆ پټویستی‌هک ناردومه و، هه‌زیشمان نه‌کرد دوو کاری له‌یه‌ک کاتدا له‌سهر
 کړپکه‌په‌وه...).

کاتیک ده‌لپن ماله‌که‌ی، با به‌جوانی بزاین چۆن مالیک بو...؟ کاتیک سلمان دروست
 کردنی نه‌مه‌ی هات به‌خه‌یالدا که نیستا له‌گه‌ل چاوپوشینیدا پتی ده‌وتریت مال، پرسپاری له
 وه‌ستا کرد: چۆنی دروست ده‌که‌یت...؟

وه‌ستا‌کش شاره‌زا و زیره‌ک بو، ناشنای دنیا نه‌ویستی و پاریزکاری سلمان بو...
 بویه‌ وتی: ((مه‌ترسه... خانویه‌ک ده‌بیت له‌گه‌رمادا سی‌به‌رت بۆ بکات و، له‌سهرما بت
 پاریزیت، گه‌ر تپیدا به‌پټوه بوه‌ستیت سهرت لی‌بدات، که راکشایت له‌ناویدا قاچت به‌ر
 دیواره‌که‌ی بکه‌ویت)...!!

(سلمان) پتی وت:

(به‌لی، ناوای دروست بکه)...!!

هیچ شتیک له‌خوشیه‌کانی دنیا نه‌بوو بۆ ته‌نھا چرکه ساتی سلمان رووی ټیکردبیت، یان
 ده‌رونی وابه‌سته کردبیت پټوه‌ی، ته‌نھا یه‌ک شت نه‌بیت که ژور سوور بوو له‌سهری و، به
 نه‌مانه‌ت دابویه‌ ده‌ست ژنه‌که‌ی و، داوای لیکردبوو که له‌شویننکی دووره ده‌ست و پاریزراودا
 بوی بشارپته‌وه.

له‌کاتی نه‌خوشی سهرمه‌رگیدا، سهر له‌به‌یانی نه‌و روژه‌ی تپیدا گیانی سپارد، بانگی
 کرد:

(نه‌و شته‌ی پټم سپاردبویت بیشارپته‌وه بۆم به‌پته)...!!

هینای بوی، قووتویه‌ک بوو میسکی تپدا بوو، له‌روژی رزگار کردنی (جه‌له‌ولا)دا به‌ری
 که‌وتبوو، پاراستبووی تا بیپته‌ه‌تری روژی مردنی.
 دواي نه‌وه داوای ناوی کرد و میسکه‌که‌ی تی کرد، پاشان به‌ده‌ستی ټیکی وه‌ردا و،
 به‌ژنه‌که‌ی وت:

(بیپرژینه به دهوړمدا.. ثانیستا دروست کړاوانیک له دروستکراوه کانی خوا دینه سهردام، که خواردن ناخون و، هه زیان له بونی خوښه)...

کاتیک بونه کوی پرژاند، پتی وت: دهرگا کهم له سهر پیوه بده و بهر خوارۍ.. ژنه کهش چونی له رمان پی کړدبوو به جیتی هینا...

پاشی که میك هاتوه سهری بقی لای، سهیری کرد گیانه پیروزه کوی له جهسته ی جیا بۆتوه و مالئاوایی له دنیا کړوه و.. به دیداری مه لایکه ته پایه به رزه کان (ملا الاعلی) گه یشتوه، به سهر باله کانی روښناییدا به رز بۆتوه بقی لای، چونکه له ویدا ژوانی له گه ل پیغمبر ﷺ و، (ابوبکر) و (عمری) هاوړتی و.. دهسته ی کی پایه بلندی شهیدان و چاکه کاراندا هه بوو.

له وخته ی رووناکی له سه لمان ددهات تامه زړویه تی..

نهوا نیستا ده توانی که نارام بگریت و، تامه زړویه کوی بشکینتی..

نہ بودہ ری غیبار

سہ روز سہی نہ بالاطاف و وزنی نہ روت و سام

به ماستی و خوشپوه بهرو مهککه کهوته پئ...
راسته سهختی و ناپره حهتیهکانی سغهرو و گهرمای بیایان تووشی نازار و ماندویه تی زقریان
کرد، بهلام شو نامانجهی ههولی بقی دهدا، برینهکانی له بیر بردبوه وه؛ سهبوری و مژدهی
دهپرژاند به سهر گیانیدا..

به په نهانی هاته ناوی، وهک شهووی په کێک بێت لهو که سانهی که بقی تهواف به دهووی
خواوهنده مهزنهکانی که عبه هاتبیت، یان وهک شهووی ریوارێک بێت و بقی لی تیکچوو بیت؛ یا
وهک شهووی سغهرو و گهشتهکێ درێژهی کیشابیت و بقی حهوانه وه و به دهسته نهانی تی شو
په نای بقی هینا بیت.

خو گر خه لکی مهککه بیانزانیا به هاتوه به دواي (محمد) ﷺ دهگه ریت و گوئی لی
را دهگرت، شهوا له ناویان ده برد.

شهو هیچ باکی نه بو له وهی که لئی بدریت، بهلام پاش شهووی به دیداری شهو پیاوه هه
بیت که چهنده ها ریگای برپوه تا ببینی، نوای شهووی که باوه پری پی دهه مینیت، گر بهوای
هینا به راستگویی و دلنیا بو له بانگه وازه که ی..

دهمێک بو له دووره گوتیبستی دنگ و باسی بو، ههروهختیک که سانیکێ ببینیا به
له باره ی (محمد) وه چپه یهکیان بکردایه به وریاییه وه لییان نزیک ده بوه وه، ههتا وهکو له توئی
قهسهکانی تیره شهوئ هیندهی لا که لاله بو. (محمد) ی نیشان بدات و، شهو جێگایه شی ناشنا
بکات که ده توانیت شهوئ تیدا ببینیت.

روژیکیان ده مهویه یانی بهرو شهو جییه رۆشت، بینی پیغهمبر ﷺ به ته نهان دانیشتوه،
لئی نزیک بوویه وه و تی؛ به یانیت پاش برای عه رب..

پیغهمبر له وه لامیدا فهرمو ی؛ سهلام له سهر توش شهی برا..

(شه بوژه) و تی؛ له وهی ده یانیت بۆم بهۆنه ره وه..

پیغهمبر ﷺ فهرمو ی؛ شهووی ده یانیم شیمر نیه تا بۆتی بهۆنه وه، به لکو قورئانی
به یۆزه..

(شه بوژه) و تی؛ پاشه بیخوینه ره وه بۆم..

پیغهمبر دهستی کرد به خویندنه وه و، (شه بوژه) یش گوئی لی راگرتبو، ماوه یه کێ زقر
که م تپه پ بپو، (شه بوژه) هاواری کرد: (أشهد ان لا اله الا الله... وأشهد ان محمدا عبده
ورسوله)...

نه ما پیغمبر لئی پرسې: خه لکی کویت براکه م...

(نه بوذه) وتی: غیفار.

زه رده خه نه یه کی فرلوان له سر لټوه کانی پیغمبر ﷺ دره وشایوه و، روخساری سر سامی دایگرت...

(نه بوذه) یش به هه مان شیوه پیکه نی، نو نهینی نو سر سورمانه ی له سر روخساری پیغمبر دهرکوت دهرانیت، کاتیک زانی نو که سه ی له برده میدا موسلمان بوونی خوی ناشکرا دهکات پیاوینکی هژی (غیفار) ه.

چونکه (غیفار) هژی که هاوشانیان نه له دزی و جهرده یی و ری به کاروان گرتندا...!! خه لکه که شی بوونه ته نمونه ی پندی تالانکاری.. نه وانه هاوپه یمانی شه و تاریکین، تیاچوون بۆ نو که سه یه له شه ودا بکه ویت چنگی که سیکی هژی (غیفار).

ده بیت نه منق - که هشتا نیسلام نابینکی په نهان و ژړده سته یه - یه کیکیان لی بیت تا موسلمان بیت...!

(نه بوذه) سر برده که ده گپړته وه و ده لیت:

(...) پیغمبر ﷺ له سر سورمانیدا چاوه کانی ده کرده وه و سه یی ده کرد، کاتیک له غیفار وه بیت، پاشان فرموی: (ان الله یهدی من یشاء) خوی گوره ری نوینی هر که س دهکات بیه ویت...! به لټ، له راستیدا خوی گوره هر که سیکی بویت ری نوینی دهکات.

(نه بوذه) یش ﷺ یه کیک بو له وانه ی خودا ویستی ری نوینی بکات و، مه بهستی چاکه ی پی هه بوو...

که سیکی حق بین و بهرچا و روون بوو، ده گپړنه وه که نو له سرده می نه فامیدا یه کیک بوو له که سانه ی له دزی به کان هه لکه راپوونه وه و، بهرو برواهیتان به خودای به دیه پنه ری مه زن ده چوون.

به م شیوه یه هر که بیستی پیغمبر ﷺ ها تو وه بت و بتپرستی لاده بات و، خه لکی بۆ پرستنی خودای تانک و ته نه ای خاوهن ده ستلات بانگپشت دهکات، نو بهرو روی ههنگای هه لگرت و، پشتینی سه فیری بۆ به ست.

* * *

(نه بوذه) ده ست به جن موسلمان بوو...

ریزه ندیشی له نتو نه وانه دا که باوه ریان هیتاوه، پنجه م یا شه شه م که س بوو. که واته، موسلمان بوونی له رژیانی یه که م، به لکو له ساته کانی سره تای هاتنی نیسلامدا بوو و، موسلمان بوونه که شی ژور زو بوو...

نو کاته ی نو موسلمان بوو پیغمبر به په نهانی و چرپه بانگوازی ده کړد.. به چرپه له گال خوی و، نو پینچ که سې بهوایان هیڼابوو ده دوا، (ته بوذه) یش ده بوو نیما ښانه کی له نیو سنگیدا بیاریزیت و، به نهینی له مککه بجیته دهره وه، به ره و لای موزه کی خوی بگ پرته وه..

به لام (ته بوذه) - جوندی کړی جونده - سروشتی کی به جوش و خروش هه بوو. نو بقی نه وه دیوست کرابوو له دزی ناروا هه لگ پرته وه له هر کوی بیت.. نه وه تا نیستا به چاوی خوی ناروا ده بینیت.. به ریځی داتاشراوه، نه واته ده پیهرستن میژووی له دایکبونیان گوره تره له میژووی داتاشینی به رده کان، له به رده میدا هوش و سریان ده چه میتنه وه، خه لکی بانگی لیده کن: لبيک.. لبيک.. !!

راسته نو له ورژانه دا بیني پیغمبر نهینی و چرپه ی پښ باشتو بوو.. به لام هره ده بوو هم شورشگتړه پایه داره هاواری کی بلند بکات بهر له وهی پروات..

پاش نه وهی موسلمان بوو هم پرسپاره ی ناراسته ی پیغمبر ﷺ کړد:

به چی فرمانم پښ ده کیت، نه ی پیغمبر خا...؟

پیغمبر وه لاسی دایوه: بگ پرته ی لای موزه که تا فرمانی منت پښ ده گات..

(ته بوذه) وتی: بهو خوایه ی گیانی منی به ده سته ناگ پرته وه، تا به ناشکرا بقی نیسلام له مزگوتدا هوار نه کم نارپه وه... !!

نه ی پښ نه وتن...؟

نو سروشتی کی یاخیان ی به جوشی هیه، جا تایا له ساتیکدا (ته بوذه) جیهان کی نوی به هه مو نهینی کانیوه بقی ناشکرا بیت، که خوی له پیغمبر دا ده بینیت وه، که نیما ی پښی هیڼاوه و، له بانگوازه دا که مژده کانی له سر زاری نو گوی لی بوو.. تایا تا له چرکه ساته دا ده یانه ویت به بیده نگی بقی لای موزه کی بگ پرته وه...؟

له راستیدا نه وه کاریکه له سر و توانای نه وه...

لیره دا چوپیه که عیه و به هه مو ده نگی خوی هاواری کړد:

(أشهد أن لا اله الا الله.. وأشهد أن محمداً رسول الله)..

نو هاوار کړنه - وه کتیمه بزاین - په کم هاوار کړدن نیسلام بوو که به رهنګاری لوتبه رزی قورده یش بوویه وه و گوی زریگانده وه... خاوه نه که شی که سیکی نامویه له شاری مه که دا هیچ پله و پایه و خزم و کس و په ناده ریکی نیه..

نه وهی به زریګی خوی به ته ما بوو تووشی بیت، تووشی بوو.. بڼ باوه پان لای کړبوونه وه و که وتن لیدانی تا خشتیانه سر زه وی..

نو هه واله که یشت به (عباسی) مامی پیغمبر، به په له هات، به هوی فیل کی زیره کانه وه توانی له بن که لبه کانیان دهری بینیت، نه وه بوو پښی وتن:

(نهی خه لکی قورپیش، نئوه بازگانن، ریگاشتان به لای غیفاردا ده پوات، نه مهش پیاوئیکه له وان، نه گهر هؤزه کیتان لای هان بدات، نه وا ریگا له کاروانه کانتان ده گرن).. که پانه وه سر هؤشی خویان و وازیان لایی هیتا.

به لام (نه بوذه)، تامی شیرینی نازار چه شتنی له پیتناوی خودا چه شت و، نایه ویت له مه کهک بپوات هه تا چاکه ی زیاتر به ده دست به پیتیت...!!

به و جۆره، بۆ رۆژی دوهم - له وانیه هه ره مان رۆزیش بو پیت - ده گات به دوو ئافرهت که به دهوړی هه ردو و بتي (نوساف) و (نائيله) دا ده سوپنه وه و هواریان بۆ ده کهن، (نه بوذه) له سهریان دهو دستیت و جنيو به بته کانیان ده دات.. دوو ئافره ته که ده قیژئن، پیاوان وه که گولله ده بارن به سه ریدا و، ده ست به لیدانی ده کهن تا له هؤش خوی ده چیت.. کاتیک به ناگا دیته وه، جاریکی دیکه هاوار ده کات که (أشهد أن لا اله الا الله - وأن محمداً رسول الله)..

پیغمبر ﷺ سروشتی نه و قوتاییه هاتووه نوپیه و توانای بیروپنه ی له به ره نگرابوونه وه ی ناپه وادا تیده گات.. به لام هیتا کاتی نه وه نه هاتووه، بۆیه فه رمانه که ی دوو یاره ده کاته وه بۆی که بگه پته وه بۆ لای هؤزه که ی، هه تا کاتی ئاشکرا بوونی ئاینه که ی بیت بگه پته وه و به شداری له رووداوه کانیدا بکات.

* * *

(نه بوذه) ده گه پته وه بۆ لای کهس و کار و هؤزه که ی، ده ریاره ی نه و پیغمبره بۆیان ده ویت که خه لکی بۆ په رستشی خوی بیهاوه ل بانگپشت ده کات و بۆ لای ئاکاری په سه ند رینمایان ده کات، به و جۆره یه که به یه کی هؤزه که ی موسلمان ده بن و، ته نها به وه واز ناهیتیت که هؤزی غیفار موسلمان بن، به لکو ده گوژپته وه بۆ لای هؤزی (نه سه لم) و چراکانی خوی تیدا داده گیرسینن...!!

رۆزگار ده گوژه ری و، پیغمبر به ره و مه دینه کۆچ ده کات و، موسلمانان له گه لیدا له وئ جیگر ده بن، رۆژکیان کۆمه له سواره و پیاده یه کی رۆر، به کاروانیکی گه وره به ره و شاری مه دینه دین، زرمه ی پنی ئه سه په کانیان گوئی ده زینگانده وه.. خو گهر (الله اکبر) ی بلندیان نه بوايه، نه وا هه رکهس به دی بکردنایه وایده زانی سوپایه کی گه وره ی هیزی بیباوه پانه.

که ژاوه بی شو ماره که نزیک بووه وه و.. چووه نئو مه دینه وه.. به ره و رووی مزگه وتی پیغمبر و شوپنی نیشته جی بوونی بوونه وه..

نه و که ژاوه یه هه ردو و هؤزی (غیفار و نه سه لم) بوو، (نه بوذه) هه موویان به موسلمانن له گه ل خوی هیتا بوو.. پیاو و، ژن و، پیز و، لاو و، مندا ل...!! بۆیه پیغمبر ﷺ حه قی بوو زیاتر سه رسام بیت..

له دوینتیه‌کی دووردا زۆر سه‌ری سوپما کاتیک پیاویکی له هۆزی غیفار بینی له‌به‌رده‌میدا راوه‌ستاوه و موسلمان بوونی خۆی راده‌گه‌یه‌نیت، ئه‌وه بوو به‌سه‌رسامیه‌یه‌وه فهرمووی: (إن الله یهدی من یشاء)!!

به‌لام ئهمێ، ئه‌وه‌تان سهرجه‌م هۆزی غیفار به‌ موسلماننیتی هاتوونه‌ته‌ خزمه‌تی و.. چهند سائیکیان له ئیسلامیتیدا گوزهراندوه، پاش ئه‌وه‌ی خوای گه‌وره له‌سه‌رده‌ستی (ئه‌بوژه‌ن) هیدایه‌تی دان.. نك هه‌ر هینده، به‌لکو هۆزی (ئه‌سه‌لم)یشیان له‌گه‌ڵ خۆیان هیناوه.. زله‌یزانی جه‌رده‌یی و هاوپه‌یمانانی شه‌یتان، ئهمێ بوونه‌ته‌ پاله‌وان و زله‌یزنی چاکه و، هاوپه‌یمانی حه‌ق..

جا ئایا به‌پاستی خوای گه‌وره هه‌رکه‌سی بیه‌وێت هیدایه‌تی نادات..؟؟
پێغه‌مبەر ﷺ سه‌رنجێکی پرشادی و، سۆز و، خۆشه‌ویستی سیمای چاکیانی دا و.. سه‌رنجێکی هۆزی غیفاری کرد و فهرمووی:

((غفار غفر الله لها)).. غیفار خوا لێی خۆش بووه.

پاشان ته‌ماشای هۆزی (ئه‌سه‌لم)ی کرد و فهرمووی:

((وأسلم سالمهم الله)).. (ئه‌سه‌لم)یش خودا بێ‌زیان (سالم)ی کردن..

(ئه‌بوژه‌ن)یش.. ئه‌و بانگه‌وازه چاکه.. به‌هیز و خاوه‌ن په‌یمانه.. به‌ده‌سته‌په‌نهری ئه‌و

ده‌سته‌که‌وته پر به‌هایه.. ئایا پێغه‌مبەر ﷺ ریزی لێ نه‌نیت به‌ سلاویکی تاییه‌ت..؟؟

به‌لێ.. به‌پاستی پاداشتی ئه‌و زۆر زۆر ده‌بێت و، به‌خه‌یره‌اتنه‌که‌شی پێرژه، سنگی ئه‌و و، مێژووی ئه‌و، به‌رزترین نیشانه و، بالا‌مه‌ندترین ریز و جه‌سووری له‌خۆ ده‌گریت..

سه‌رده‌م و نه‌وه‌کان ته‌واو ده‌بن و، خه‌لکی هه‌مان بیروبووچوونی پێغه‌مبەر ﷺ له‌باره‌ی (ئه‌بوژه‌ن)ه‌وه دووباره ده‌که‌نه‌وه:

(زه‌وی که‌سی له‌سه‌رخۆی هه‌لنه‌گرتوه و، ئاسمانیش سیپه‌ری بۆ هه‌یج که‌س نه‌کردوه که

له (ئه‌بوژه‌ن) راستگوتر بێت)..!!

شیوازی قسه‌کردنی چاکتر بێت له (ئه‌بوژه‌ن)..؟؟

* * *

له‌راستیدا پێغه‌مبەر ﷺ داها‌تووی هاوه‌له‌که‌ی خوینده‌وه‌و، هه‌موو ژیا‌نی له‌و چهند وشه‌یه‌دا

کورت کرده‌وه..

چونکه راستگویی بو‌زانه، کرۆکی هه‌موو ژیا‌نی (ئه‌بوژه‌ن) بوو..

راستگۆی ناخی و، راستگۆی رواله‌تی..

راستگۆی بیرویاوه‌پی و، راستگۆی شیوازی دواندن.

جا به راستی هه موو ژيانيشی راستګویانه دهګوزه ریښی و.. خوږی به هه له دا نابات و، خه لګی دیکه ش تووشی هه له ناکات و، ریګه به هیچ که سیش نادات که به هه له یدا بیات..

راستګویه که شسی چا که یه کی بن زمانی لال نابیټ.. چونکه راستګوی بیده نگ لای (نه بوذر) راستګوی نیه..

به لګو راستګوی ټاشکراو ده ربړاوه.. ټاشکراکړدنی رخوا و به رهنګاریوونه وهی ناږموايه.. پشتګیری راست و پوچه لګردنه وهی هه له یه..

راستګوی پشتیوانی کړدنیکي جوامیرانه ی حقه و، گوزارشت کړدنیکي بویرانه یه لټی و، رویشتننیکي چاپوګانه یه له گه لټی..

پیغه مېرمنه (علیه السلام) به چاوپوونیه دروسته که ی له نادیاری دوور و نه زانراوی دووره وه هه موو نه و ناسته نگ و ناږه حه تیانه ی بینیبوو که (نه بوذر) به هوی راستګوی توندیه وه تووشی ده بیټ،

بویه هه موو کات فرمانی پیده کړد که له سه رخوی و نارامګری بکاته به رناملو ریښای خوږی. روژنیکیان پیغه مېرمنه (علیه السلام) نه م پرسپاره ی ناراسته کړد:

((نه بوذر، چی ده کیت گه ر مایت و بینیت کومه له سه رکارتک مالی ده سته کوت و سه رانه تاییت ده که ن به خوږیان و به س))..؟؟

وه لای دایه وه که:

(سویند به و که سه ی تقی به حق رخواه کړدوه، به م شمشیرم لټیان ده دم)..!!

پیغه مېرمنه (علیه السلام) پټی فرموو:

((نایا شتیکی له وه چاکرت نیشان نه دم..؟ نارام بګره تا به دیداری من ده که یتوه))..

ده بیټ بق پیغه مېرمنه نه م پرسپاره ی به تاییت له و کړد بیټ..؟؟

سه رکاران. و.. سامان..؟؟

له راستیدا نه وه کیسه یه که، (نه بوذر) هه موو ژیانی خوږی بق ته رخان ده کات و، نه وه گرفتنی نه م له گه ل کومه لګاو له گه ل داهاتوودا..

پیغه مېرمنه به چاکی ټاشنای ببو بویه نه و پرسپاره ی ناراسته کړد، تاوه کو نه و ناموزګارییه به نرخه ی بق بکاته تیښوو: ((نارام بګره تا به دیداری من ده که یتوه))..

(نه بوذر) یش راسپارده ی ماموستاو پیغه مېرمنه که ی ده پاریزیت.. نه و شمشیر هه لناګریت که په یمانی دابو له درټی نه و سه رکارانه ی سامانی میلله ت بق خوږیان خپ ده که نه وه به رز

بکاته وه.. به لام بق ته نها چرکه ساتنیکي روژیش لټیان بیده نگ نابیټ..

به لټی.. که پیغه مېرمنه (علیه السلام) ریګری نه وه ی لیده کات شمشیر له روویاندا هه لګریت، نه و ریګری نه وه ی لټنه کړدوه که حق له سه زمانه راست و دروسته که ی هه لګریت.. به دلناییه وه

نه وه ش ده کات..

سهرده می پیغمبر تپه پي و پاش نهویش سهرده می (نوبیه کر) و، سهرده می (عومر) یش له بالاده سته کی ته واتهیدا بوو به سهر گومراکارانی ژیان و پالنه ره کانی ناشویدا..

ته نانه ت نهو دهر و نانه شی مهیل و ناره زوویان لی پوو، هیچ که لین و ریگه یه کیان له بهر ده م ناره زووه کانیاندا به دی نه ده کرد..

نهو روزه، خواروختی و لای پوون نه بوو تا (نه بوذه) دهنکی خوی له دژیان بهر بکاته وه و به وشه گرم و بلنسه داره کانی دایان شو ریت..

سهرده می نه میری بر واداران (عومر) دريژه ی کیشا، به جوریک دنیا نه ویستی و، سگکوشین و، دادگری به سهر والی و نه میره کان و دهوله منده کاندانا نابوو، که له وانه بوو له سه روی توانای مرفه وه بیت..

جا والیه که له والیه کانی له عیراق، یا له شام، یاخود له صهنا، یا له هر ولاتیکی دیکه ی دور بوو بیت، نه یده توانی جوریک له شیرینی بخوات، که زریه ی زوری خه لکی توانای کرپنیان نه بیت، چونکه پاشی چنه د روریک هواله که دهگه شته وه به (عومر) و.. فرمانه راسته و خوکانی ده هات بقی نهو والیه که بیت بقی مهینه تا وه کو حسابی گرانی خوی وه رگریت...!!

جا که و ابو (نه بوذه) ده بیت پیریایی لی بکات و.. زور دلخوش بیت که فاروقی مهن نه میری بر واداران، له کاتیکدا (نه بوذه) هیچ شتی که ژیانیدا وه ک قوستانه وهی ده ستلات و قورخکردنی سه روه ت و سامان بیژاری نه ده کرد، نهو (عومر) کوی خطاب) به چاود پریکردنی توندی ده ستلات و، دابوهری له دابه شکردنی ساماندا ناسوده یی و دلنایی بقی نهو ده سته بهر ده کرد..

هر بویه خوی ته رخان کردبوو بقی پرستشی په روه دگار و.. جیهاد له پینا ویدا.. هر کاتیکش سه ریچیبه کی لیره یا له وی به دی بگردایه لپی بیده نگ نه ده بوو.. شتی واش زور که م ده بینرا..

به لام کاتی که مه زترین و، دادگرترین و، چاکترین فرمانده وای شیر ناسای مرفایه تی، له و روزه دا مالشواوی له دنیا ده کات و، له دوا ی خوی بز شاییه کی نیچگار گه وره به جی ده هیلیت و، کزچکرده نه کی کار دانه وهی وه های ده بیت که بواری لی هه لپه اتنی نیه و خه لکی توانایان نیه به رامبه ری، رزگار کردنی خاکی ولتانیش به رده وامه، له گه ل نهو یشدا رده ی ناره زو و گه یشتنی به خوشیبه کانی ژیان له و په ریدایه ..

(نه بوذه) نهو مه ترسیبه به دی ده کات..

خسته پیچی بهر زه وندی خوی له وانه یه نهو که سانه توشی ناشووب بکات که رژیان له ژیاندا نهو بوو به یداخی خودا بهر ز بکه نهو ..

دوڼیا به رازاندنوه پوچه له که ی و گومراییه زیان به خشه که په وه، له وانه په نه و که سانه تووشی ناشووب بکات که هه موو په یامه که یان نه و په ژبان بکانه کیلگه که بڼ کرده و چاکه کان... سامانیش که خوی گوره کردویه تیه خزمه تکاریکی گوپرایه ل بڼ مرقه، له وانه په بگړیت و بیته گوره په کی سته مکار..

له گه ل کن...؟؟

له گه ل هاوه لانی (محمد)، نه و (محمد) هی کاتن وه فاتی کرد زری پشه که ی له بارمته دا بوو، له سرده میګدا ده سته کوت و سامانه کان له بهر پییدا که له که کرابوو...!!
نه و فو پو بهر که تانه ی زهوی که خوی گوره به سر هه موو خه لکیدا رژاندوه و... مافی هه موویانی تیدا داناه و پپی ده بریت، گومان ده بریت که داگیر بکړیت و بیته هوی خو به گوره زانین..

ده سته لاتداریتی نه و بهر پرسیاریتی په که به هوی سه ختی لپرسینه وه ی خوی گوره له ستری دلی چاکه کاران له بهری ده له رزی، وا ده گړیت بڼ هوکاری بالا ده ست بوون و، ده و له مندی و، رباوردنی تیګدهری توند..

(نه بوذر) هه موو نه وانه ی به دی کرد، که چی له دوی نه وک و بهر پرسیاریتی بڼ خوی نه گه پا... به لکو هات و ده ستی راستی دایه شمشیره که ی و، له هه وای داو له تی کرد و، هه ستایوه به و شمشیره ی که ناشنای سر شوپی نه بووه روویه پوی کومه لگا بیته وه... به لام زقر خیرا ناموزگارییه که ی پیغه مبهری هاته وه یاد و، شمشیره که ی خسته وه ناو کالانه که ی، چونکه بوی نیه له رووی موسلماندا به رزی بکانه وه..

﴿وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَاً: بڼ هیچ برواداریک نیه که برواداریکی دیکه بکوژیت مه گره به هه له. النساء: ۹۲.﴾

نه مرق رولی نه و کوشتن نیه.. به لکو بهر هه لستی کردنه..

شمشیریش نامیری گورین و راستکردنه وه نیه، به لکو وشه ی راستگوی ده سته پاکي مردانه نامرازی گوران و راستکردنه وه..

نه و وشه دادگه رانه ی که ریگه ی خوی ون ناکات و، سر نه نجامی مه ترسیدار نابیت.

روژنکیان پیغه مبهر هه والی به کومه لیک له یاوه رانی دا، که زهوی هیچ که سنیکی هه لته گرتوه و، ناسمانیش سنبهری بڼ که س نه کردوه له (نه بوذر) راستگوتر بیت له قسه کردندا..

جا که سیک نه و هه موو توانایه ی هه بیت له راستی وتن و، دروستی بهوا پی هیناندا، چ پتویستییه کی به شمشیر هه..

نه نها وتنی وشه په که، کاریگه رتره له پر به زهوی له شمشیر..

دەبا بە راستگوییەو بەروای سەرکاران و، دەولەمەندان و، هەموو ئەوانەى کە بەهۆی چۆک دادانیان لەبەردەم دۆنیادا دەینه هۆی مەترسی بۆ سەرئەو ئاینەى کە بۆ رێنۆینی هاتوو، نەک دەست پانکریتهو و، پێغمەبەرایەتییە، نەک پادشایی.. بەزەییە.. نەک سزا و.. خاکەرایییە.. نەک لوت بەرزى.. هاوشانیە.. نەک جوداخوای، قەناعەت هێنانە.. نەک تەماح کاری و، تێزیوونە.. نەک رابواردن و.. لەسەرخۆییە لە وەرگرتنی ژيان، نەک تووشی فیتنە بوون بە دۆنیا و تیاچوون لەپێناویدا..

با (ئەبۆدەر) بۆ لای هەموو ئەوانە بگەوێتە رێ، هەتا خواى گەورە لەنیوان ئەم و ئەواندا بە حەق دانووەری بکات، کە لەراستیدا خواى گەورە چاکترینى دادوهرانە..

* * *

(ئەبۆدەر) بەرەو لای بنگەى دەستەلاتداریتی و سامان کەوتە رێ و، یەک بەیەک دای بەسەریاندا و، لەچەند رۆژێکی کەمدا بوو خاوەنى ئەو ئالایەى کە جەماوەر و زەحمەتکێشان لەدەوری کۆبوویوونەو..

تەنانتە لەو ولاتە هەژارانەش کە خەلگەکەى تا ئەو ساتە ئەویان نەدیوو.. باسى ئەویان پێگەیشتبوو.. وای لێهاتبوو کە ناوی لای هەر هۆژێک بھێنرایە دەبوو هۆی وروژاندنى چەندین پرسىارى گرنگ کە هەرەشەیان لە بەرزەوهندى دەستەلاتدار و دەولەمەندان دەکرد.

خۆ گەر ئەم شۆرەشگێڕ پایەبەلەندە ببووستایە خۆی و بزافەکەى ئالایەکی تایبەتیان هەبێت، ئەوا دروشمی هەلکۆلراوی سەر ئەو ئالایە تەنها لفاوێک دەبوو کە ئاگرێکی سوور و بێئەسەدارى لێدەهاتە دەرەو، ئەو سرودەشى کە لەهەموو کات و جێگایەکی دووبارەى دەکردەو و.. خەلکیش لەو وەو وەك سرود دەیانووتەو ئەم وشانە بوو:

(مژدە بدە بەو کەسانەى ئالتون و زیو کۆدەکەنەو بە کۆمەلە ئوتویەکی ئاگرین ناوچەوان و لاشەیانى پێ داخدەکرێ لە رۆژى دوايیدا)!!

بەهیچ شاخێکدا هەلنەدەزنا و، بەهیچ دەشتێکدا نەدەهاتە خوار و، نەدەچوو هیچ شارێک و، رووبەروى هیچ سەرکارێک نەدەبوو ئەو وشانەى لەسەر زار نەبوا.

تا وای لێهاتبوو کە خەلکی دەیانبینی بۆ لایان دێت بەم وشانە پێشوازییان لێی دەکرد:

(مژدە بدە بەوانەى سامان و مال کۆدەکەنەو بە ئاگر داخدەکرین).

ئەو دروشمەى بووبوو ئالایەکی سەر ئەو پەيامە، کە ژيانى خۆی بۆ تەرخان کردبوو، کاتێک کە بینى سامانەکان کەلەکە دەبن و قۆرخ دەکړن و.. کاتێک سەیری کرد دەستەلاتداریتی لوت بەرزى و قۆستەنەو. کاتێک دەبینى خۆشەویستی دۆنیا خەلکی سەرکەش دەکات و گومان دەبێت هەموو ئەو جوانى و پارێزگارى (ورع) و، دلسۆزى و، لێپرانەى لەماوەى چەند سالێکدا پەيامە مەزنەکە دروستى کرد زیندەبەچال بکړت..

له م رووه وه به بنكه يه ك ده ستي پيكر د كه له هه موويان زياتر ده سته لاتدار و مه ترسي دارتر بوو.. كه نه وېش شام بوو، له وئ (معاويه كوپي نه بو سفیان) فرمانپه وای خاكك بوو كه له هه موو ولاتانی ديكی ئيسلامی زياتر پې خيژ و بيژ و ده سكه وت بوو.. (معاويه) به بئ شومار سامانی دابهش ده كرد و، كه سانی پله وپايه دار و ناسراوی پئ له خوی نزيك ده كرده وه، ناينده ی خوی پئ مسوگر ده كرد كه ناره زوی دوری پئ هه بوو.

له وئ زه ویوزار و كوكش و تهلار و سه روه ت و سامان هه لكرانی بانگه وازی تووشی ناشووب ده كرد، ده با (نه بوذه) درك به و مه ترسيه بكات بهر له وهی گه ماروی بدات و بپوخئئ.. سه رده سته ی بهر هه لستكاران كراسه خاكه راییه كه ی هه لكر د و، زور خيژا بهر وه شام كه وته رئ..

خه لكه ئاساييه كه ههركه به هاتنی نه ويان زانی، به وپه پي جوش و خرۆشه وه چوونه پيشوازی و، بهر وه هه ر لايه ك بپويشتايه له ده وری بوون.. قسه مان بۆ بكه ئی (نه بوذه)..!

ده ی ئی هاوه لی پیغمبر ی خوا بۆمان بدوئ..! (نه بوذه) یش سه رنجیكي وردی ده وریه ری خوی ده دات و، ده بينيت زۆريه يان هه ژار و نه دارن.. پاشان سه رنجی لايه نزيكه كانی شار ده كات و كوكش و تهلار و زه ویوزار به دی ده كات..

پاشان هاوار له خه لكه كه ی ده وریه ری ده كات و ده لئيت: (سه رم سوپماوه له و كه سه ی زه م له ماله كه يدا شك نابات، چۆن شمشيره كه ی هه لئاكيشيت و بچيته سه ر نه و كه سانه)..؟؟؟!

ده ست به جئ نامۆزگاريه كه ی پیغمبر ی خوی ديته وه ياد كه له سه رخویي بخته جيگای هه لگه پانه وه، وشه ی بوژانه له جيگای شمشير دابني، واز له و زمانه ی شه پ ده ميئت و ده گه پيته وه سه ر زمانه مەنتيق و بپواپي ميئان، خه لگی فيرده كات كه هه موويان وهك ددانه كانی شانه يه كسانن.. هه موويان هاويه شن له ريق و رۆزیدا.. كه س ريز و چاكه ی (فه زلی) به سه ر نه وی تردا نيه به ته قوا نه نيئت.. ده بيت سه ركار و نه مير و والی خه لگی، يه كه مين كه س بيت برسی بيت، گه ر برسیتي روی له خه لگی كرد و، دوايه مين كه سيش بيت بۆ تيژيوون گه ر خه لگی تيژ بوون.

نه و بپياری دا كه به وشه و بوژيه كه ی رایه كي گشتی وا له هه موو ولاتانی ئيسلامدا دروست بكات كه زنگی و، بهرگري و، ميژنكي وه هايان پئ بيه خشيت كه بيتته لغاوی نه مير و ده وله منده كان و، نه ميلائيت كه چينيك په يدا بيت ده سته لات بۆ خویان بقۆز نه وه، يان سه روه ت و سامان قۆرخ بكن..

له روژانیکې که مډا، شام همووی بډ گوټپایه لڼی وه ک شانه ی هه نگ و ابوو که شاهه ننگه کی
خوی دوزیبتتوه، خو گهر (نه بوذن) تنها ناماژیه کی سرپیټی بدایه بډ شوږش نهوا ناگر
هه لده گپرسا.. به لام - وه وتمان - گرنگیدانی خوی له وده خه ست کردبووه وه که رایه کی
گشتی وا دروست بکات که ریژی خوی بسه پیټیت، و ته کانیشی بوو بوونه قسه ویاسی نیو کږ و
دانیشتنی مزگوت و ریگاو یان..

نهو روژه مه ترسیه کی له سر خاوه ن بهر ژوه ونډیبه کان زیاتر پهری سهند، که به
ناماده بوونی کومه لیک خه ک وتوژی له گه ل معاویه دا کرد و، ناماده بووی نیو کږه که بډ
که سانی ناماده نه بوویان گټپایه وه، بای شه مالیش هه واله کی بلوکرده وه..

(نه بوذن) له هموو که س راستگوتر، هه روه ک پیغه مبر و ماموستا کی وه سفی کرد،
راده وه ستا و بهی ترس و پیچ و په نا پرسپاری له معاویه کرد ده رپاره ی نهو سه روه ت
سامانه ی هه پیوو بهرله وه ی بیټه دهسته لاتدار و، نه وه ی نه مړی هه یه تی...!!

له باره ی نهو خانووه ی له مه که ته تییدا ده ژیا و، نهو کڅشک و ته لارانه ی نه مړی له شام
هه یه تی...!!

پاشان پرسپاره کی ناراسته ی نهو هاوه لانه کرد که له گه ل معاویه دا هاتبوون بډ شام و له و
دانیشتنده ناماده بوون و هه ندیکیشیان نیستا خاوه ن زهوی و زار و کڅشک و ته لارن.

پاشان هاوار له هه موویان ده کات: نیوه ن له گه ل پیغه مبر دا ده ژیان و قورثانی بډ ده هات
خواره وه...؟؟

له بری نهوان خوی وه لامي ده دایه وه: به لڼ خوی گه وړه قورثانی له ناوتان ناره خوار و،
له گه ل پیغه مبر دا چه ندین غه زاتان بینوه..

پاشان ده هات و ده پیرسی: نایا نیوه له قورثانی پیرژدا نه م نایه ته به دی ناکن:
﴿وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَفْقَهُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ، يَوْمَ يُخْمَىٰ
عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فُكْرُهَا فِيهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَأُخْرُؤُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لَا أَنْفُسَكُمْ فَذُوقُوا مَا
كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ: نهو که سانه ی زپ و زیو کډه که نه وه و له پای خودا به ختی ناکن، تو مزده یان
بده ری سهاره ت بهو نازاره به ژانه ی توشی دین، روژی که نه م زپ و زیوه له ناگری دوزخ
سوړ ده کرینه وه و ته ویل و که له که و پشتیان ی پی داغ ده کری، ده ردی نهو شته بچیژن که بډ
خوتان له سر یه کتان دانابوو. التوبة: ۳۴-۳۵...؟؟

معاویه ره وتی قسه ویاسه کی ده کږی و ده لیت: نهو نایه ته له سر نه ولی کیتاب هاتوته
خواری..

(نه بوذن) هاوار ده کات: نه خیر.. به لکو بډ نیتمه و نه وانیش دابه زیوه..

(نه بوذه) بهرده وام ده بیټ له سر ناموزگاری کړدنې معاویه و نه وکه سانه ی له گه لیدان و داویان لیده کات که واز له و هممو زهوی و زار و کوشک و تیار و سامانه بهینن که له بهر ده ستیاندا یه و، هر که سه ته نها پیویستی رژیڅ زیاتر لای خوی گل نه داته وه.. هوالی هم دیمانو دنگ و باسه ی (نه بوذه) بقی نیو کړې و دانیشن و کړیوونه و کان ده گویزیته وه....

سروده که ی (نه بوذه) یش له نیو مال و سر ریگاگاندا به رزتر ده بیټه وه: (مژده بده به وانه ی سامان و مال کډه که نه وه له قیامه ندا به ناگر داخده کړین). معاویه هه ست به مه ترسی ده کات و، وشه کانی نه و شو پشگپه پایه بلنده بیزار ی ده کات، به لام نه وده د زانیت که خاوه ن ریژی تاییه ته، بویه ده ستی خرابه ی بقی درژ ناکات، ده ست به جی نامه یه ک بقی خه لیفه (عوسمان ؓ) دهنو سی و پنی ده لیت: (نه بوذه) خه لکی شامی تیکدا وه.

(عوسمان) یش نامه بقی (نه بوذه) دهنو سی و بانگی ده کاته وه بقی مه دینه. له رژیڅکا که هر گیز شاری دیمه شق رژی ناوا گرم و گړی شادی و خوا هافیزی لیکړدنې به خوه نه دیوو، چاریکی تر (نه بوذه) کراسه که ی هله ده مالئ و له شامه وه بهرو مه دینه ده گپیته وه.

* * *

(هیچ پیویستی کم به دنیای نیو نه) ...!!

(نه بوذه) پاش نه وه ی که گیشته مه دینه نه وه ی به خه لیفه (عوسمان) وت، گفتوگویه کی دورو درژ له نیوانیادا دروست بوو.

خه لیفه (عوسمان) پاش کوتایی هانتی گفتوگوه ی له گه ل هارپکه یدا و، له و هوالانه شه وه که له هممو چیگاگانه وه پپی ده گشت ده ریاره ی بره ودانی خه لکی به بچیوونه کانی (نه بوذه)، به راستی له مه ترسی و هیژی بانگه وازه که ی (نه بوذه) تیگیشته، بریاری دا که لای خوی له شاری مه دینه بهیلتیه وه و، شوینی نیشته جی بوونی بقی دیاری بکات. نه وه بوو (عوسمان) بریاره که ی به شیوازیکی جوان و نرم و نیان به (نه بوذه) راگه یاند و، پپی وت:

(لیره لای من بمینه ره وه، توژ و خولی گومان له سهرت نامینیت و ده روات)..

(نه بوذه) وه لامی دایه وه: (هیچ پیویستی کم به دنیای نیو نه) ...!

به لن، نه و هیچ پیویستی به دنیای خه لکی نه و.. له و که سه دنیای نویستانه یه که به دای ده وله مهنی رچدا ویلن، بقی به خشین له ژاندان، نه ک وهرگرتن...!! داوی له خه لیفه (عوسمان ؓ) کرد که موله تی بدات بهرو (ره به ذه) بجیت، نه ویش

مؤله تی دا..

له بهر ه لستی کړدنیشدا نو هر به ده ستیا کی بڼ خودلو پټفهمبره کی مابوویه وه، له قولای د پرویندا ناموزگار په کی پټفهمبره کی ده پارسه که شمشیر بهر نه کاته وه، له راستیدا وه که نو دهی پټفهمبره هم مو غه یی بینیبیت و ابوو.. غیب و ناینده ی (نه بوذه)، بویه نو ناموزگاری به نرخه ی پی به خشی.

له گه ل نه وه شدا (نه بوذه) بیزاری و نارحمتی خوی نه ده شاده وه، کاتیک ده یی نی مه ندیک له وانه ی تامه زړی ه لک پر سینته ی ناشوین و ته کانی نو و بانگه وازه کی ده کنه هوکاری تیر کړدن تامه زړی و فیله کانیان.

نو کاته ی که له (ره به ذه) بوو، روژکیان شان دیک له کوفه وه هات دلوایان لیکر د نالی شوپش له دږی خه لیه بهر زکاته وه، نه ویش به وشه ی توند سه رزه نشتی کړن و وتی: (سویند به خوا گه ر (عوسمان) له سر درېژترین ته خته، یان شاخ، له خاچم بدات، هر گوئی بیست و گوئی په لی ده بم و، نارامی له سر ده گرم و، خوگر ده بم، نو به چاک ده زانم بڼ خځم..

یا گه ر له ناسووه بهرو ناسق پڼگام پی بکات، هر گوئی بیست و گوئی په لی ده بم و، نارام ده گرم له سهری و، خوگر ده بم و، نو به چاک ده زانم بڼ خځم.. گه ر بشم گه ر ښتته وه بڼ مالی خځم، هر گوئی بیست و گوئی په لی ده بم و، نارام ده گرم له سهری و، خوگر ده بم و، نو به چاک ده زانم بڼ خځم)....

نو پیاوه هیچ کام له مبهسته دونیایه کانی ناویت، پاشان خوی گوره روونکی بهرچا ورونی پی به خشیوه، جاریکی دیکه هستی به به لا و مه ترسی ناشوویی چه کداری کړیوو بویه خوی ئی نورخسته وه، هره وه چوڼ ده رکی به به لا و مه ترسی بیده نگ بوون کړیوو، خوی له ویش ده پارسه و، دهنگی بهر زده کړده وه - نه که شمشیر ه کی - به وشه ی حق و وتی راستی.

نه چا وچنڅکی گومرای ده کات و نه نه جامه کان ملکه چی ده کات...!

له راستیدا (نه بوذه) خوی بڼ بهر ه لستی کړدنیکي پاک و دونیانه ویستانه یه کلا کړیوو. هم مو ته مهنیشی بڼ سهرنجدان له هه له کانی فرمانپه وایی و سامان ترخان کړیوو، چونکه فرمانپه وایی و سامان نه و نه ده گومراکری و ناشوویان له خوگر تووه که (نه بوذه) ترسی هه یه تووشی نو برایانه ی بیت که له گه ل پټفهمبره د لای نالی نیسلامیان ه لکرتبوو، نو که سانه ی ده بم بهر ده وام ه لگری بن.

هره وها فرمانپه وایی و سامان، هر دووکیان ره کی ژیا نی نه ته وه و کومه له کانی، گه ر تووشی گومرای بوون، نو ناینده ی خه لکی روویه پوی مه ترسیه کی ته ولو ده بیت.. (نه بوذه) ناواتی نه وه ی ده خواست که هیچ کام له هاوه لانی پټفهمبره نه میرایه تی له

نوستو نه‌گړت، پان سامان کڼه‌کاته‌وه، وه‌کو جارارن سه‌ريازي رټونځي و، خواپه‌رست بن..
 نو به‌چاکی ناشنای درنده‌یی دنیا و درنده‌یی سامان بوو و، ده‌يزانی که (نه‌بویه‌ک) و
 (عومه‌ر) دو‌یاره نابنه‌وه.. زور جاریش له پټغمبه‌ري څخه ده‌بيست که هاو‌ه‌لانی له گوم‌پا‌بوون
 به‌هڅی نه‌ميرټي‌په‌وه ناگادار ده‌کرده‌وه ده‌يفه‌رموو:

((... نه‌وه سپارده‌يه و، له رڼی قیامه‌تدا سه‌رشقوي و په‌شيمانۍ‌په.. مه‌گر که‌سيک
 وه‌کو پټويست به‌پټوه‌ی برديت و، نه‌وه‌ی له‌سه‌ر شانيه‌تی به‌جټی هټنا‌بټ)) رواه مسلم.
 کار به‌وه گه‌يشتبوو که (نه‌بو‌ذه‌ر) له هاو‌ه‌لانی دو‌وره‌په‌ريز بټ، چونکه نه‌وان
 فه‌رمان‌په‌وايه‌تیاں گرته ده‌ست، به‌هڅی سه‌روشتی کاره‌که‌شيانه‌وه ده‌وله‌مندی روی تټکردن..
 رڼټکیان (نه‌بوموسای نه‌شعه‌ری) پټی گه‌يشت، هرکه بينی ه‌ر‌دوو ده‌ستی بڅ کرده‌وه و
 له‌خوشي بينندا هاواری کرد: (سلاوت لي بټ (نه‌بو‌ذه‌ر).. سلاوت لي بټ براکه‌م).
 به‌لام (نه‌بو‌ذه‌ر) له‌خوی دو‌رخسته‌وه و‌تی:

(من برات نیم، نو کاته برات بووم که هټشتا نه‌بو‌بو‌ويته والی و نه‌مير)..!
 ه‌روه‌ها رڼټکیش به (نه‌بو‌ه‌وره‌یره) گه‌يشت و له نامټزی گرت، به‌لام (نه‌بو‌ذه‌ر) پالی
 پټوه ناو پټی وټ:

(دو‌وريکه‌وه‌روه‌ه لټم.. نه‌وه تو نیت که نه‌ميريت وه‌رگرتووه و، کڅشک و ته‌لارت به‌رز
 کردټه‌وه، مه‌پ و مالات و کشتوکالت ه‌يه)..؟؟
 (نه‌بو‌ه‌وره‌یره)ش به‌رده‌وام بوو له به‌رگريکردن له‌خوی و پوچه‌لکردنه‌وه‌ی نه‌وه
 پړوپاگه‌ندانه..

وا دياره که (نه‌بو‌ذه‌ر) زور رڼټوويټ له‌وه‌لوټسته‌يدا به‌رامبه‌ر ده‌سته‌لات و سامان..
 به‌لام (نه‌بو‌ذه‌ر) خاوه‌نی بڼ‌چونټک بوو راستگويی له‌گه‌ل‌خوی و نيمانه‌که‌يدا بڼی دوست
 کردبوو، (نه‌بو‌ذه‌ر) به‌هيو او‌اوت و کرده‌وه‌کانی.. ټاکار و خه‌ونه‌کانی، له‌وه‌ناسته‌دا وه‌ستابوو
 که پټغمبه‌ري خوا و (نه‌بویه‌ک) و (عومه‌ری) هاو‌ه‌لی به‌جټیاں هټيشتبوو..

خو نه‌گر ه‌نديک که‌س نه‌وه به‌نومونه‌ی تټده‌گن و واداده‌نځن که‌کس پټی ناگات، نه‌وا
 (نه‌بو‌ذه‌ر) وه‌ک پټشه‌نگټک سه‌يري ده‌کات که نه‌خشه‌ی رڼگای ژيان و کار ده‌کټيشت، به‌تاييبت
 بڼ نه‌وه پياوانه‌ی هاو‌زيانی پټغمبه‌ري څخه بوون و، له پشتيوه نو‌يزيان کردوه، له‌گه‌ليدا
 جيهاديان کردوه و، په‌يمانیاں پټداوه له‌سه‌ر گوټپايه‌لی..

ه‌روه‌ها نه‌وه -وه‌ک پټشتریش باسماں کرد- به‌تټيگه‌يشتنه پړشنگداره‌که‌ی ده‌يزانی که
 ده‌سته‌لات و سامان چه‌ند کاریگه‌ريي‌کی په‌کلاکه‌روه‌يان ه‌يه له‌سه‌ر ثاينده‌ی خه‌لگی، پاشان
 هر نات‌ه‌واويي‌ک تووشي سپارده‌ی ده‌سته‌لات يان دادگري سامان بټ، نه‌وا ده‌بيته
 مه‌ترسيي‌کی خراب و پټويسته لابريټ و به‌ره‌لستی بکړت..

(نه بوذه) نه و نه دهی پټی کړا له ژياندا ه لگري ټالای پټشه نگی مه زنی پټغمه مېرغی و
 هردوو هاو له کی بوو، نه مه کدار بوو بویان و، پاسه وانی بوو،... ماموستا بوو له هونه ری
 زالبون به سر گومراییه کانی ده ستلای و، ساماندا.

دا وایان لیکرد له عیراق بیته نه مېر، وتی:

(نا به خوا... هر گیز ناتوان سر رنجم بوی لای دویاکه ی خوتان راکیشن)..

رؤژکیان هاو پیته کی بیی پو شاکتیکی کوئی له بهر دایه، لئی پرسی:

- چکه له مه هیچ کراسیکی دیکه ت نه...؟! خو هر له م چنه د رژه دا بوو دوو کراسی نویم

له لات بیی...؟

(نه بوذه) وه لای دایه وه:

(برلای نازیم... به خشینم به که سانی که له من زیاتر پیویستیان پټی بو)..

وتی: سویند به خوا... ترش پیویست پټیانه!!

(نه بوذه) وه لای دایه وه:

(خودایه لیان خوش بیته... به راستی تو دنیا زور به گوره ده گریت، نه م عابایه ی
 به سر شامه وهیه ناپیینیت...؟! دانه کی دیکه شم هیه بوی نویژی جومعه، بزنیکیشم هیه
 ده دیوشم، گویدر زنیکیشم هیه پټی ده پویم، ده باشه چ نیعمه تیک له وه مه زتره که نییمه ی
 تیداین)...؟!

* * *

رؤژکیان دانیشتبوو قسه ی ده کرد و ده یوت:

(نازیزه که م به حوت شت رایسپاردم..

فرمانی پیکردم به خوشویستنی نه داران و، نزیک بوونه و لیان..

فرمانی پیکردم که سهیری نه که سه بکه م له خوم خوارتره و، سهیری نه که سه نه که م

که له سه روی خومه وهیه.

فرمانی پیکردم که داوی شت له هیچ که سه نه که م.

فرمانی پیکردم که سیله ی رحم به جی به ینم.

فرمانی پیکردم که راستی بلیم با تالیش بیته.

فرمانی پیکردم له پیانوی خوادا له لومه ی لومه کاران نه ترسم.

فرمانی پیکردم که زور (لا حول ولا قوة الا بالله) بلیم.

له راستیدا له سر نه م راسپاردهیه مایه وه و، هه موو ژيانی خوی پی زاخو دابوو، هه تا

بوو بووه (ویژدانیک) له نینوان گه ل و نومه ته که یدا..

نیمامی عه ل ده لیت:

(نهمړی هېچ کهس نه ماوه له پېنځوای خوادا له لږمې لږمه کاران سل نه کات جگه له (نه بوذه)!!..!!)

ژیا بڼ دژایه تی کردنی قوستانه وهی دهستللات و، قورخ کردنی سامان..
ژیا بڼ له ناوېردنی مه له و، بونیاتنانی راستی..

دونیانه ویستانه بڼ بهرپرسیار ټی ناموژگار یکردن و ناگادار کړدنه وه ژیا..
ریگریان لیده کرد فتوا بدات، نو زیاتر دهنکی خوی بهر دکرده وه و، به ریگره کانی دهوت:

(سویند به خوا، گهر شمشیتر بخه سر مل و، دوی نه وه وا گومان بېم که من به جېته نړی وشه یکم که له پیغه مېرمن څخه بیستوه بهر له وهی لئی دهن، نو هر جېته جیئی ده که م..!!)

بریا نو کات و ساته موسلمانان گوپیستی قسه و ناموژگاریه کانی بوونایه..
نو نا شوو به کان هر له لانکدا دهمردن، نو نا شوو یانه ی که دواتر گوره بوون و مه ترسیان زیادی کرد و، دهولت و کومه لگا و نیسلا می توشی مه ترسی ودها کرد، که له وه مه ترسیدار تر نه بیت..

نیستاش (نه بوذه) له (ره بذه) چاره سازی نییش و ژانی سهره مرگی دهکات.. نو جېگایه ی که مه لیبارد بڼ نیشته جې بوونی پاش نا کوکبه کی له گال عوسماندا څخه، دسا وهرن با پتکه وه سلوی مالناوایی له م ریبار وهز نه بکه ی و، دوا دیمه نی ژیانی سهر سوپه نړی سهر بکه ی.

نو نافره ته گنم رهنه لاوازی له تنیشتیه وه دانیشته وه دهگری، خیزانه که به تی..
نویش لئی ده پرسیت: بچی دهگری که ده زانیت مردن حقه..؟
وهلامی ده داته وه که بڼ نه وه دهگری: (تو دهمریت و، هېچ پوښاکیم لا نه بیکم به کفن بوټ)!!..!!

زهرده خه نه یه کی مالناوایی ناسای بڼ دهکات و، پئی ده لیت: دلنیا به.
(... مهگری، روژکیان من له گال چند هاوه لیکدا لای پیغه مېرمن څخه دانیشته بووم، گویم لیبو فرموی: یه کیک له نټوه له دهشتایه کی وشکی سهره ویدا دهمریت، کومه لیک له برواداران ده بیین و ده نیژن..

همو نو هاوه لانه ی له و دانیشته دا له گالدا بوون له نټو کومه ل و ناوه دانیدا مردن و جگه له من که سیان نه ماوه.. نه وه تا منیش له م دهشته وشکه دا دهمرم، چاودیزی ریگا بکه..
کومه لیک بروادار دهرده که ون، سویند به خوا من نه دروم کردوه و نه دروشم له گال کراوه)..
رځی به ره و لای به روه دگاری که پایه وه..

راستی شی وټ..

نو کاروانه ی که له بیاباندا ریگا ده بږیت، له کومه لیک موسلمان پیکهاتوه، له سه روی هموویانه وه هاو له پیغمبري خودا - عبداللهی کوږی مه سعود - ی تډایه .
(نښې مه سعود) دیمه نه که به دی ده کات بهر له وهی پښی بگات.. دیمه نی لاشه یه کی راکښراو وه نه وهی مردبیت، له ته نیشته یوه نافرته ټک و مندالیک ده گرښ..
جلوی ولاخه کی ده سوړپښت و کاروانه شی له گله دا بهرو لای نو دیمه نه یان ده بات، هر که ته ماشای لاشه که ده کات، روخساری (نه بوذه) ی هاو له و برای له نیسلامه تی به دی ده کات، چاوه کانی پر له نه شک ده بن، له سهر لاشه کی ده وه سستیت و ده لیت:
(پیغمبري خوا راستی فرموو... به تنیا ده پږیت و.. به تنیا ده مریت.. به تنیا زیندو ده کریتته وه)..

* * *

(نښې مه سعود) داده نیشیت و نه ورسته یه بق هاو له کانی لیک ده داته وه.
(به تنیا ده پږیت و.. به تنیا ده مریت.. به تنیا زیندو ده کریتته وه)..
نه وهش له غه زای ته بوکا بوو... سالی تزی کچی، پیغمبر ﷺ فرمانی کرد که خویان ناماده بکن بق روپه پوویونه وهی رقم، نه وانه ی خریکی فرت و فیل و پلان دانان بوون له دژی نیسلام.
نو روژگاره ش خه لکی تډا بانگرا بق جیهاد روژانیکي سهخت و گرم بوو..
ریگا که دور و ناپه حهت و.. نوژمنیش سامناک...
هه ندیک له موسلمانان له چونه دهره وه دا ته مبه لیان کرد، جوره ها به هانه یان بق خویان ده هی تیا وه.
پیغمبر و هاو له لانی چونه دهره وه.. هرچند دریزه یان به رویشتن ده دا هیلاک و ماندووتر ده بوون، هرکه پیاوړیک دواکه و تايه، به پیغمبریان ده وت: نه ی پیغمبري خوا، فلان که س دواکه وت، ده یفرموو:
(وازی لښینن..
گر خه یری تډا بږیت نه وا خوی گه وړه ده یگه یه نیتته وه پښتان.. خو گر واش نه بږیت نه وا خوی گه وړه دهریازی کردن لښی)!!
جاریکان ناوریان داپه وه، (نه بوذه) یان نه بښی، به پیغمبریان ﷺ وت:
(نه بوذه) دواکه و توه و، حوشره که ی خا و ده پوات..
حوشره که ی (نه بوذه) له ژیر باری برستیتی و تینویتی و گهرمادا لاواز بوویوو، له ناپه حه تډا هه نگاره کانی سست بوویوو..
(نه بوذه) هه موو ه و له و کژشیتکی له گله دا کرد به هر فیل ی بووه به لکو به رده وام بیت له سهر روشتن، به لام ماندوویه تیه که ی قورسای خستبووه سهر حوشره که..

(نه بوذه) سهېری کرد گهر وا بړوا نهوا نه م له موسلمانان داده بړیت و لټی دیارنامینن، بویه له خوشتره کي دابهزی و، شت و مهک و باره کي هه لگرت و دای به سر شانی خویدا و بهی به نیوه پاکردن، له نیو نه و بیابانه زور گهرمه دا که وته ری، تا بگاته وه به پټغمبهړ څخه و هاو لانی..

سهر له بهیانی، له کاتیکدا که موسلمانان باره کانیاں کړد بووه وه تا به سیننه وه، په کینکیان ته ماشای کرد، گهرده لولټکی بینی تارمایی پیاوړکی له پشته وه دیاره که ده پوات. نه و پیاوړی نه و یی بی وتی: نه ی پټغمبهړی خوا، نه وه پیاوړیکه به ته نیا ریگا ده بړیت.. پټغمبهړ څخه فرموی: (ده ی نه بوذه بیت)..

گه پانه وه سر قسه و باسی خویان، هه تا نه وکه سه ی ریگا ده بړیت زیاتر لټیان نزیک ده بیتنه وه، نه وکاته ده زانن کټیه..

ریبواره پایه به رزه که ورده ورده لټیان نزیک ده بوویه وه.. هه نگاهه کانی له سر نه و له داخ بووه هه لده لگرت و، باره کي به سر پشته وه بوو نازاری دده.. به لام خوشحال و به خته وده چونکه گه میشتو ته وه کاروانه پیروزه که و، له پټغمبهړی خوا څخه و برا موجهیده کانی دوانه که و توه..

کاتیک گه پشته سهره تای کاروانه که، په کینکیان هاواری کرد: نه ی پټغمبهړی خوا، سویند به خوا خویه تی، (نه بوذه)..

(نه بوذه) به ره و روی پټغمبهړ چوو.. هر که پټغمبهړ څخه به دی کرد زهرده خه نه ی کی پر له سوز له سر لیوه کانی دره وشایه وه و فرموی:

(خوا ره م به (نه بوذه) بکات..

به ته نیا ده پوات..

به ته نیاش ده مړیت..

به ته نیاش زیندو ده کړیتنه وه..)

پاش تیپه پړوونی بیست سال یان زیاتر به سر نه و روزه دا، (نه بوذه) به ته نیایی وه فاتی کرد، له دهشتی وشکی (ره بذه) دا.. پاش نه و ی که هه مو ژیا نی به ته نها له سر ریگایه ک رۆشت که جگه له کس دی که به سرده نه پوښتېوو.. له مه زنی دونیانه ویستیه کي و، قاره مانیتی خپراگریه که یدا، میژووش به ته نیا یادی ده کاته وه.

هه روه ها لای خوی گورهش هر به ته نیا زیندو ده کړیتنه وه، چونکه به پراستی چاکه زور و هه مجرکه کانی، جیگا بؤ هیچ که سیکی دی که له ته نیشته وه ناهیلټ...!!!

سیلانی کوہی بہ باج

جنی باکر، دسہ غنئی و فدا سہ

(عومړی کورې خطاب)، کاتې باسې (نه بویه کر) له لای بکرایه ده یگوت:
(نه بویه کر سهره رمانه و، سهره ریشمانی نازاد کرد).

مه به سستی له وه - بیلال - بوو...

جا پیاوونک که (عومړ) ناز ناوی (سهره رمان) ی لې بنیت، به پاستی پیاوونکی مه زن و
خوښه خته...

به لام هم پیاوه په شتال، له پ و لاوازه، بالا به رزه، قز لول و چره، برق ته نکه، (هه روه ک
سهر برده گنډه وان باسیان کړدوه) که گوښی له وشه ی پیا ه لدان و باسکردنی ده بوو که
ناراسته ی ده کړا و، به سهریدا ده ووترا، سهری داده خست و چاوه کانی ده نوقاند، له کاتیکدا
تاره ق به نیوچاوانیدا ده هاته خوارې ده یگوت:

(به لکو من حه به شیم. و. تا دوتنیش کزیله بووم) ...!!

جا ده بیت نو حه به شیه کي بیت، که تا دوتنیش کزیله بووه...؟؟

نه وه (بیلال کورې په باح) ی بانگده ری نیسلام و، نابوتکری به کانه...

یه کیکه له موعجیزه کانی نیمان و راستگویی..

یه کیکه له موعجیزه کانی نیسلامی مه زن...

له وه ته ی نیسلام هاتوه و تا نه مړ و، هه تا نه و کاته ی خوا ویستی له سهریه تی، له نیو
هر ده که سی موسلماندا - لای که م - حه وتیان بیلال ده ناسیت..

واته له سده و سهرده مه کانی پیشه وه تا نه مړ به سده ها ملیون مړو (بیلال) یان
ناسیوه و، ناویان له بهر کړدوه و، ناشنای رولی نه و بوون، هه روه ک چوڼ شاره زای ژیا نی

هه ربوو مه زنترین خه لیفه ی نیسلام (نه بویه کر و عومړ) بوون...!!

گر بیت و له هر مندالیک بېرسیت که هیشتا له سهره تای ساله کانی خویندیدا بیت له

میسریا له پاکستان، له مه لایو، یا له چین...

له هه ربوو نه امریکا که و، له نه اروپا و، له روسیا..

له عیراق و، سوریا و، تورکیا و، نیران و، سودان..

له تونس و، جه زانیر و، مه غریب..

له قولابی نه فریقیا، له سهرده شتاییه کانی ناسیا و.. له هر جیگایه که موسلمانن تیدا

نیشته چی بیت، ده توانیت لئی بېرسیت، بچکول بیلال کی بوو؟

وه لامت ده داته وه که بانگده ری پیغه مېرمنه ﷺ بوو.. نه و کزیله یه بوو که سهرگه ورده کی

به بهردی گرم و قورس سزای ددها هه تا له ئاینه‌که‌ی پاشگه‌زی بکاته‌وه، نه‌ویش ده‌یگوت:
(أَحَدٌ ، أَحَدٌ .. خَوَاتَاک وَ تَهْنَاهِ ..)

کاتی‌کیش ئهم جاویدانیه ده‌بینیت که ئیسلام به‌خشیویه‌تی به بیلال .. ئه‌وا چاک بزانه که بیلال بهر له موسلمان بوونی ته‌نها کۆیله‌یه‌کی ده‌ست به‌سه‌ر بوو و خوشتری خاوه‌نه‌که‌ی به چه‌ند چنگه خورمایه‌ک ده‌له‌وه‌پارند، له‌چاره‌ی نووسرابوو-گه‌ر ئیسلام نه‌بوابه- کۆیله‌یه‌کی سه‌ر لێ‌شیاو و بێ و له‌و قه‌ره‌بالتیه‌دا بی‌ت، تا مردن ده‌بی‌چیت‌ه‌وه و به‌ره‌و قوڵایی له‌بهر چونه‌وه‌ی ده‌بات...

به‌لام راستی ئیمانه‌که‌ی و، مه‌زنی ئه‌و ئاینه‌ی به‌وای پێ هینا له‌ ژیا‌نیدا و، له‌ می‌ژووشدا جینگایه‌کی به‌رزیا‌ن له‌نیۆ گه‌وره‌ پیاوانی ئیسلام و پیاوسالتانیدا پێ به‌خشی...!!
زۆرێک له‌ که‌سانی خاوه‌ن پله و پایه و، ده‌سته‌لات و سامان و جێ، ده‌یه‌کی ئه‌و جاویدانیه‌ی (بیلال)ی کۆیله‌ی هه‌به‌شی‌یان ده‌ست نه‌که‌وت...!!

به‌لگه‌ زۆرێک له‌ پالانه‌وانانی می‌ژوو هینده‌ی بیلال له‌ می‌ژوودا نه‌ناسران..
له‌ راستیدا، ره‌شی پێسته‌که‌ی و، که‌می ره‌گ و ره‌چه‌له‌کی و، به‌که‌م زانی‌نی لای خه‌لک وه‌کو کۆیله‌یه‌کی به‌نده، کاتی‌ک که ئیسلامی هه‌لبژارد، بێ‌به‌شی نه‌کرد له‌وه‌ی که جینگایه‌کی بلند به‌ده‌ست به‌ی‌نیت که شایسته‌ی راستگویی و، دل‌نایایی و، بێ‌گه‌ردی و، لێ‌په‌رانه‌که‌ی بی‌ت..
هه‌موو ئه‌وانه، له‌ پێ‌دوانگی هه‌له‌سه‌نگاندن و ریز لێ‌ناندا لای هه‌یج سه‌نگێکی نه‌بوو، ته‌نها نه‌و‌کاته‌مایه‌ی سه‌رسوپه‌مان بوو که مه‌زنیه‌تی له‌که‌سه‌یکدا ده‌بینی‌ی که‌س گومانی مه‌زنی پێ نه‌ی‌دیدی...

خه‌لکی پێشتر وایان ده‌زانی، که کۆیله‌یه‌کی وه‌کو بیلال، خاوه‌ن به‌چه‌یه‌کی عه‌ره‌بی و، بێ‌که‌س و، بێ‌ده‌سه‌لات... له‌ ژیا‌نیدا خاوه‌نی هه‌یج نه‌یه و، مو‌لکی گه‌وره‌که‌یه‌تی که به‌ پاره‌ی خۆی کرپویه‌تی و.. له‌ نیۆ ته‌ویله‌ی و لا‌خ و خوشتره‌کانی گه‌وره‌که‌یدا دیت و ده‌چیت..
وایان ده‌زانی که ئه‌و جۆره‌ که‌سانه، توانایان به‌سه‌ر هه‌یج کارێکدا ناشکیت و ناتوانن ببه‌هه‌یج...

دوای ئه‌وه ئه‌و هه‌موو گومانه‌کانی ره‌وانده‌وه و، توانای به‌سه‌ر ئیمان هیناندا شکا، ئای له‌و که‌سه‌ی وه‌ک ئه‌وی پێ بکری‌ت... پاشان ده‌بی‌ته‌یه‌که‌مین بانگه‌ده‌ری پیغمبر ﷺ و ئیسلام، ئه‌و کاره‌ی هه‌موو سه‌ردار و گه‌وره‌کانی قه‌ره‌یش که موسلمان بووبوون و شوینی پیغمه‌به‌ر که‌وتبوون به‌ ئاواتیه‌وه بوون...!!

به‌لێ... (بیلالی کوپی ره‌باح) !
چ پالانه‌واتیه‌که... چ مه‌زنیه‌کی گه‌وره‌یه، ئهم سێ وشه‌ گوزارشتی لێ ده‌که‌ن (بیلالی کوپی ره‌باح)...!!؟

به‌لێ ئه‌و هه‌به‌شی بوو له‌ نه‌ته‌وه‌یه‌کی ره‌ش، رۆژگار کردبوویه کۆیله‌ی کابرایه‌کی نه‌وه‌ی

(بني جومح) له مکه، دایکیشی په کټک بوو له که نیزه ک و خزمه تکاره کانیان..
 زیانکی کزیلانه ده گوزهراند، روزه کانی سهخت و هاوشتوهی په کدی به سر ده چوون،
 بهی نه وهی له مړیدا هیچ مافیکی هبی و، هیچ نومیدیکی به سبهینی ه بیت...!!
 ورده ورده گوپیستی دهنگوباسه کانی (محمد) ده بوو، له کاتیکدا خه لکی مه ککه
 قسه کانیان ده گوزرایوه و نه و کاتانهی که گوئی له قسه و باسی گه وره کای و میوانه کانی
 ده گرت، به تابیبت (نومه یی کوی خه لف)، په کټک له گه وره پیاوانی (بني جومح)، نه و
 هوزهی که بیلال په کټک بوو له کزیله کانی..

گوئی ئی ده بوو (نومه یی) هندی جار له گال هاوریکانیدا له باره ی پیغه مبره وه ﷺ قسه ی
 ده کرد، زورجاریش له گال نه دنامانی هوزه کیدا، قسه کانی به شیوه یی کی پر له بوغز و کینه و
 غم و خراپه کاری بوو..

گوپیته کانی بیلال له نیو نه وشه رقابیه شیتانه دا نه و بنه مایانه ی ده بیست که نه م ناینه
 نوییه هیناویته و.. هه سستی ده کرد که نه وانه بنه ما گه لیکی نوین بق نه م ژینگه یی که نه می
 تیادا ده ژی... هه روه ها له قسه و باسه توند و تیژه کانیا ندا دانپیانانی به ریزی و راستگویی و
 ده ست پاکي (محمد)ی گوئی لیده بوو...!!

به ئی.. نه و لیانی ده بیست سهریان لئی سوږده ما و، سه رسام ده بوون، به وهی که (محمد)
 هیناویته و...!!!

هه ندیک به هندیکی دیکه ی ده ووت: (محمد) روزه ک له روزه دروزن نه بووه، جادوگر
 نه بوو و، شیت نه بووه.. هه تا نه مړی بین به وانه عه پیداری بکه یین و، ریزی له وانه بکه یین که
 خیرا به ره و ناینه کای ده رزن...!!

گوئی ئی بوو ده ربارهی ده ستپاکه کای ده دوان..
 باسی نه مکه و..

مه رداپه تی و.. خوږه وشت و..

پاک و بیگه ردی و عاقله ندیان ده کرد..

هه روه ها ده بیبیست نه و هکارانه یان به گوئی په کتردا ده چرپاند که وایان له ده کات
 روویه پووی ببنه وه و نوژمنایه تی بکن، نه وش: په که م پشتیوانی و خوشویستنی ناینی باو
 باپیرانه.. نووه م ترسیان له شکومندی قوږه ییش - نه و شکوپی که مه لېنده ناینه کای،
 وه ک پایته ختیکي پرستش و قوریانی کردن له هه موو دورگی عه ربیدا، پتی به خشیبوو- ،
 پاشان رق و کینه یان به رانبر (بني هاشم)، که له نیو نه واند پیغه مبر و نیردراوتک ده رکه ویت
 و له مان نه بیت...!

روژیکان (بیلالی کوی په باج) روناکی خوی به دی کرد و، له قولایی ده روونه چاکه کیدا
 گوپیستی له رینه وهی ده بیت و، به ره و لای پیغه مبره ی خوا ﷺ ده چیت و موسلمان ده بیت...

نږدی پسې ناچیت هه والی موسلمان بوونه کي بللو ده بېته وه... زهوی له بهر چاوی
سهرگه وره کانی له (بهني جه موح) سوږ ده خوات... نو سهرانه ی که لوت به رزی فووی
تیکردبوون و له خوږیایی بوون قورسی کړدبوون...!! شه پتانه کانی سهر زهوی له سهر سینگی
(نومه یی کوږی خه له ف) کږبوونه وه، که موسلمان بوونی کږیله ی که له کږیله کانیان به زله ی که
ده زانیت که مایه ی سهر شوږپی و شوره یی به بڼ ه موویان..

کږیله حه به شیه که یان موسلمان بیت و، بکه ویتنه شوین (محمد)...!!؟!

(نومه یی) به خوی ده لیت، له گډل نه وه شدا قهینا که... خوری نه موږ به مانه وه ی نه م کږیله
بی گوږیه له سهر ئیسلام ناوا نابیت...!!

به لام خور هر گیز به موسلمان بوونی بیلال ناوا نه بوو، به لکو به له ناوچوونی هه موو
بته کانی قورده یش و، پاریزه رانی بته رستی ناوا بوو..!

* * *

له و لاشه وه (بیلال) هه لویستیکی وه های هه بوو نه ک هر جی شانازی و ریزه بڼ ئیسلام و
به س - نه گره یش ئیسلام له هه موان شایسته تر بیت - به لکو ریز و شانازی بڼ هه موو
مروږ قایه تی..

نو له بهر ده م سه خترین جوړه کانی سزادا خوږاگر بوو وه ک خوږاگرتنی که سانی مه زن و
چا که کار.

وه ک نه وه ی که خوی گه وره کړد بیتیه نمونه بڼ خه لکی تابزان که رهش پیستیکی و
کږیله یه تی کار له مه زنی روح نا کهن گره ئیمانی تیدا بیت و، دهستی به خودای خوږیه وه گرت بیت
و په یوه سستی مافه کانی بیت..

به راستی (بیلال) وانه یه کی ره وانی به خه لکی سهر ده مه که ی و، هه مو سهر ده مه کانی دیکه
پیشکه ش کړد، بڼ نه وانه ی که له سهر ئاینه که ی نه ون و، له سهر هر ئاینیکی دیکه، وانه یه ک
کږو که که ی نه وه بوو که ئازادی ویزدان و سهر وریه که ی نافروږشرین به پږی زهوی زیږ، یان به
پږی زهوی له سزادان..

نو به رووت و بی پوږشکی خرابووه سهر پشکو، تا له ئاینه که ی پاشگه ز بیته وه، یان بیرو
بڼ چونه که ی بگوږیت، به لام رازی نه بوو..

له راستیدا پیغمبر ﷺ و، ئیسلام، نه م کږیله حه به شیه بی ده سلا ته یان کړد بووه
ماموستای هه موو مروږ قایه تی له هونه ری ریزگرتنی ویزدان و، بهرگری کړدن له ئازادی و
سهر وریه که ی..

نوغان له قرچې گرمای نیوه پواندا، کاتې بیابان دهبوویه دوزه خیکې بکوژ. ده یانبرده
د هره وه و به رووتی فریتیان ددهایه سر چه وه بلنسه داره کانی، دواى شه به چند پیاوړیک
به ردیکې زور گرمیان دههینا و دهیانخسته سر جهسته و سنگی...

نو سزا دپندنه په هم مو رږښک دوپاره دهبووه، هه تاوه کو له بهر سه ختی سزاگه ی دلی
هه ندیک له جه لاده کانی بڼی نه رم بوو، دواچار رازی بوون که وازی لی بهینن، به و هرجه ی
به چاکه ناوی خواوهنده کانیان بهینت، با به تنها وشه یه کیش بیت - بهس و زیاتر نه بیت - تا
لوت به رزی نوان بپاریزئ، قوردهش باسی شه نه کن که نوان رووخاون و له بهر امیر
خوږاگری و سوړبوونی کویله که یاندا چوکیان داداوه...

به لام شه و تنانته شه تاکه وشه ی که دهیتوانی به نابه دلی بیلیت و، ژيانی خوی پی
بکړتته وه، به یی شه وهی نیمانه که ی له دست بدات و، واز له بیروبوچونی بهینت...

تنانته شه تاکه وشه سر زاره کیش (بیلال) رازی نه بوو بیلیت...!

به لی.. رهی کرده وه که بیلیت.. له جیگای شه سروده نهمره که ی دوپاره ده کرده وه:
(أحد.. أحد.. خودا تـک و تنهایه...)

که جه لاده کانی هاواریان لی ده کرد، به لکو لیی ده پاپانه وه و دهیان وت:
(ناوی لات و عوزا بهینه).

نوهیش وه لای ده دانه وه: (أحد.. أحد..)

پتیان ده وت: نیمه چی ده لئین شه بلی..

به گالته جارپیه کی سر سوپهینر و، گالته پیکردنیکي جنیو نامیزه وه وه لای ده دانه وه:
(زمانم شه ی پی ناوتریت)...!!

(بیلال) له بهر گه رما و له ژیر به رده که ده مایه وه، هه تا کاتی نیواره هه لیانده ستانده وه و،
گورسینکیان ده کرده ملی، پاشان فرمانیان به منداله کانیان ددها که به دهوړی شاخه کانی
مه که و شه قامه کانیدا بیگین.. (بیلال) یش تنها زاری به سروده پیروزه که ی هه لدههینا و
بهس، ((أحد.. أحد...))

وه که شه وهی له گه لیاندایم ده زانم که شه و داده هات سازشیان له گه لدا ده کرد:

سبهینئ چند وشه یه کی چاک له باره ی خواوهنده کانمان بلی، بلی: په روهر دگارم لات و
عوزایه، تا وازت لی بینین بږیت به ری خوته وه، به پاستی له سزادانت ماندوو بوین، وای
لیتانه ده لئی نیمه سزا دهرین!

(بیلال) یش سری ده جولاند و دهیوت: (أحد.. أحد)

نمجا (نومه یی کړی خه له ف) بوغر و توپه ییه که ی ده تفتته وه و زلله یه کی لی ددهات و،
هاوار ده کات:

نهی کږیلې پدهش، چ شومی و به لایه ک بووی تووشمان بوویت...؟ سویتند به لات و عوزا ده تکه مه په ند بڼ ه موو کږیله و گوره پیاوان...

(بیلال) یش بهو په پری دلنیا یی بږوادارانه و مه زنی خواناسانه وه دیته وه لام و ده لیت: (اخذ... اخذ... خودا تانک ته نه پایه...)

مه روه ها نه و که سې رڼای که سیکې خاوه ن به زه یی پیدراوه، ده ست ده کاته وه به گفتوگو سازش و ده لیت:

— وازی ئی بینه نومه یه... سویتند به لات له نه مپږوه نیدی سزا نادریت... (بیلال) له نیمه یه... دایکیشی که نیزه کمانه، به راستی نه ویش رازی نابیت که به هڅی نیسلام بوونی نه موه ببینه قسه و باسی سه رزاری و گالته جاری قوپه یش...

(بیلال) چاری کرده وه و سه رنجیکې روخساری ته له که باز و دروژنیانی داو، به زه رده خه نه یه کی وه کزنگی به یان ده می کرده وه و به نارامیه کی وه ک بومه له رزه ی ه ژینه ر وتی: (اخذ... اخذ...)

سبه ینی هات و کاتی نیوه پڼ نژیک بوویه وه، (بیلال) به ره و نه و گرمایه برا، به رده وام بوو له سه ر نارامگری و خوپاگریه که ی.

له کاتیکدا که سزایان ددها، (نه بویه کری صدیق) ده چیت بڼ لایان و، هاواریان ئی ده کات: (نایا پیاویک ده کوژن تنها له بهر نه وه ی که ده لیت (الله) په روه ردا گارمه) ...؟؟ پاشان هاواری له (نومه ی کوپې خه له ف) کرد: ها له نرخه که ی خوی زیاتر وه ریگره و نازادی بکه ...

(نومه یه) ش وه نه وه ی له نغزو بووندا بیت و که شتی ده ریا زیوونی پی گه یشیتیت وا بوو... ده روونی ناسووده و به خته وه ر بوو کاتی گوئی (له نه بویه کر) بوو ناماده یه نرخ ی نازاد کردنی بدات، چونکه بی نومی د بوونی له ملکه چکردنی بیلال گه یشتبوه نه و په پی... مه روه ها له بهر نه وه ی که نه وان باز رگان بوون و، چاک ده یانزانی که فرو شتنی قازانجتره بویان له مردنی...

فروشتیان به (نه بویه کر) و نه ویش ده ست به جی نازادی کرد و، نیدی (بیلال) له نیو پیاوani نازاد دا شوینی خوی گرت...

له و ده مه شدا که (نه بویه کر) باله به ستراوه کانی (بیلال) ده کرده وه و به ره و نازاد کردنی ده برد، (نومه یه) پی وت:

— بیبه، سویتند به لات و عوزا، گه ر به نوقیه یه کیش رازی بوویتایه بیکریت هر پیم ده فرق شتیت...

(نه بویه کړی) زړنگ ټیځه یشت که نه و وشانه چ بڼی نومیدی و بیزار ییبه کیان له خو گرتووه و، شایسته ی وه لام دانه وه نه بوو...

به لام له بهر نه وه ی که هیرشی بوسه راېو و ریزی نه و که سه تیدایه که بوو به برای و، هاوېشتی، له وه لامي (نومه یه) دا وتی:

- سویند به خوا گر نیوه به سه د توقيه ش رازی بوونایه بیفروشن هر ده مکړی...!!

له گال هاوېکه یدا بهر و لای پیغمبر ﷺ خوا ﷺ که وته پښ تا مژده ی نازاد کړنی بداتی... له راستیدا نه وه ش خوښی و جهننکی مهن بوو!

پاش کوچ کړنی پیغمبر و موسلمانان بق مه دینه و، نیشته جی بوونیان له وې، پیغمبر ﷺ ریسای بانگدان بق نویژ داده نیت...

باشه ده بی کی روزه پینج جار بیته بانگدهر بق نویژ...؟ دهنگی (الله اکبر) و (لا اله الا الله) ی به رزی ټیکل به ناسویه کان بکات...

نه و که سه (بیلال) بوو... که پیش سیازده سال بازار هر په شه ی لی ده کرد و، ده بیر ژاند و، نه ویش هاواری ده کرد: (الله احد... احد... خودا تک و ته نه یاه).

پیغمبر ﷺ نه ی مه لېژارد تا بیته یه که م بانگدهر له نیسلامدا.

به دهنگ خوش و پاراو و، غه مگینه که ی، به رده وام ده کانی پر له نیمان و، گوپیه کانی پر له شادی ده کرد، له کاتیکدا که بانگی ددها:

(الله اکبر... الله اکبر... الله اکبر... الله اکبر...)

اشهد الا اله الا الله... اشهد الا اله الا الله...

اشهد ان محمدا رسول الله... اشهد ان محمدا رسول الله...

حي على الصلاة... حي على الصلاة...

حي على الفلاح... حي على الفلاح...

الله اکبر... الله اکبر... لا اله الا الله...

جهنگ و کوشتار له نیوان موسلمانان و، سوپای قوره یشدا به رپا بوو، که مه به ستیان بوو مه دینه داگیر بکن...

شه پښکی سهخت و نار په حه تی پر زیان... له یه که م غه زادا که نیسلام ده یکات (بیلال) ده مات و ده چوو، غه زای به در... نه و غه زایه ی که پیغمبر ﷺ فرمانی ده رکرد درو شمه که ی (احد... احد) بیت.

* * *

له م جهنگدها قوره یش پښی نا به جه رگی خویدا و، هه موو که وره پیاوانی به ره و مه رگی خوین درو چوون...!!

(نومه یی کوپی خه لږ) ویستی نه یته دهړی و به شداری نه کات... نو (نومه یی) یه ی که گوره ی (بیلال) بو و، به د پندانه ترین شیوه سزای ددها...

بیری له نه هاتنه دهر وه کړدې وه، گډر (عقبه یی کوپی اُبی معیط) ی هاو پتی نه هاتایه لای، که زانیبوی نیازی دانیشتن و دهر نه چوونی هیه، بو خور دانیکی به دده ستوه بو و، به ره و لای رُشت و، بینی له ناو هژده کیدا دانیشته و، بو خور دانه که یی خسته به رده می و پتی و ت: نه ی باوکی عی، خوتی پی بون خوش بکه، چونکه تر له پیپی نافرمانی...!!!!

نومه یی هاواری لی کړد وتی: خوا روپړه شت کات و نه ویش ناشیرین کات که هیناوت... دوا ی نه و هیچ ریگایه کی دهر نه چوونی به دی نه کړد و له گډل جه نگو اهراندا چوه دهر وه... چ نه نیه کی قه دهر، ده پیچیته وه و ده ی کاته وه...؟
پیشتر (عقبه یی کوپی نه بی موعیط) گوره ترین هانده ری نومه یی بو و بق سزادانی بیلال و، موسلمانان به دده سته لاته کانی دیکه...

نه مړش، هر نه و هانی ددهات که به ره و جهنگی به در بکه ویته ری، که تیا چوونی نه و تیډا ده بیت...!! هه روه ک تیا چونی (عقبه) شی تیډا ده بیت!
له راستیدا (نومه یی) له و که سانه بو و که دانیشته بو... گډر سه رزه نشتی (عقبه) نه بوايه به و جوره ی که بینیمان دهر نه دچوو بق شه...!!

به لام خوای گوره فرمانی خوی به جی ده گه یه نیت، ده بیت (نومه یی) ده ریچیت، چونکه حسابی کی کون له نیوان نه و یه کی که له بنده کانی خوادا هیه و، کاتی پاکتاو کړدنی هاتو وه و، قهرز کون ده بیت به لام نافرمانیت، وه ک چون قهرز ده کن، ده بیت ناو هاش بیده نه وه...!!!
قه دهر بوی دهره خسی که گالته به سته مکاران بکات... نه و تانی نه و (عقبه) یه ی که (نومه یی) گوپی له هاندانی ده گرت و، ناره زووه کانی له سزادانی بپوادارانی بی گونا هدا به جی ده هینا، هر نه و (نومه یی) به ره و تیا چوون ده بات...
به دده ستی کی...؟

به دده ستی خودی (بیلال) ته نیا (بیلال) و به س!!
هه مان نه و دده ستی که (نومه یی) به زنجیر ده ییبه ستوه و، خاوه نه که یی نه شکه نجه و نازار ددها...

هر نه و دده سته نه مړ و، له غه زای به دردا، واده و ژوانی هیه که قه دهر چاکترین کاتی بق دیاری کړدو، له گډل نه و جه لاده ی قورپه یشدا که به سته م و دوژمنایه تی موسلمانانی سه رکز کړدېو...

نه وه به ته وای پوویدا...
کاتیک شه لپ نیوان هه رپو لادا به رپا بو و، لای موسلمانان به دروشمه که یان (أحد...أحد) له ریبه وه، (نومه یی) دلی داخو رپا و، ترسی لی نیشته...

نډو وشه یه ی که دویښی کویله که ی له ژیر سزا و نه شکه چه دا ده یوته وه، نه مړی بۆته
دروشمی ثابینک به تیکړا و بۆته دروشمی هه موو نوممته نوی...!!
(أحد...أحد.)

تا به مجزوه ...؟ بهو خیراییه و.. نهو که شه کردنه مه زنه...؟؟

* * *

شمشیره کان به یه کدا چون و، شه پ گرم بوو...
له کانتیکدا که جهنگ له کوتایی نزیک ده بووه وه، (نومه یه ی کوپی خه له ف) (عبدولپه حماني
کوپی عوف) ی هاوولی پیغه مېرمنه ﷺ به دی کرد، هانای بۆ برد و، دلاوی لیکرد که لای شو
دیل بیت به لکو ژیاڼی رزگار بکات..
(عبدالرحمن) یش به دلاوکه ی رازی بوو و، په نای دا، پاشان به نیوه ندی گزپه پانی جهنگدا
به ره و چیځای دیله کانی برد.

له ریگادا (بیلال) چاوی پیکه وت و، هاواری لی کرد:
(سری کوفر...نومه یه ی کوپی خه له ف)... رزگار نه بیت گه نهو رزگار بیت..
شمشیره که ی به رزکرده وه تا نهو سهره ی پی بقرتینی که له خویایی بوون و لوت به رزی
قورسی کردبوو، (عبدالرحمنی کوپی عوف) هاواری لی کرد:
(نا... بیلال... نهو دیلی منه)

دیلی چی... که هیشتا جهنگه که گرم و به رده وامه...؟؟
دیلی چی هیشتا شمشیره که ی خوینی جهسته ی نهو موسلمانانهای لیده چوپرت که پیش
که میک له گه لیان ده جهنگا...؟

نه خیر... نهو لای (بیلال) پیکه تین و گالته جاری بوو به عه قله کان... (نومه یه ی ش به پیی
پیویست پیکه نیوه و گالته ی کردوه..
هینده ی گالته کردوه که هیچی نه هیشته وه بۆ روژتکی وه که نه مړی و، بۆ نه م تنگانیه
و، نه م سهر نه بجامه...!!

(بیلال) که بینی خوی به تنها توانای به زاندنی په نادانی (عبدالرحمنی کوپی عوف) ی
برای ثابینی نیه، بهوپه یی دهنک به رزییه وه هاواری له موسلمانان کرد:
(نه ی پشتیوانانی خوا... سری کوفر (نومه یه ی کوپی خه له ف) نهو تا، رزگار نه بیت
نه گه نهو رزگاری بیت)...!!

دهسته یه که له موسلمانان که شمشیره کانیاڼ مهرگی لیده چوپا، به ره و لای هاتن و، دهوړی
(نومه یه ی) و کوپه که یان دا -که له گه ل قوپه یشدا به شداری شه ری کردبوو-، (عبدالرحمن)

نیتوانی هیچ بکات.. نه ک هر شه به لکو له بهر جه نجالی توانای پاراستنی زړیپوشه کی
خویشی نه بوو..

(بیلال) به قولی له لاشه ی (نومه یه) راما که له ژیر شالووی شمشیره کاند ا که وتبوو، پاشان
به خیرایی لئی دورکه و ته وه و به دهنګه خوشه به رزه کی هاواری ده کرد: (أحد..أحد).

* * *

به مافی خومانی نازانم که نا له و شوین و جینه دا بۆ چاکی لی بورده یی لای (بیلال)
بگه پین...

خو نه گه به یه ککه یشتنی (بیلال) و (نومه یه) له ره و شیکي دیکه دا بوايه، نه و بۆمان هه بوو
که پرسپاری مافی لی بورده یی له (بیلال) بکه یین و، بۆ که سیکي وه نه و ئیماندار و خاوه ن
ته و نه بوو که رژی تیدا بکات.

به لام نه و دیداره ی که بوو، له شه پدا بوو، هر لایه و بۆ شه هاتبوو که دوژمنه کی له ناو
به ریت...

شمشیره کان گریان ده سهند و.. کوژراوان ده که و تنه سهر زه وی.. و.. هرگ به بوا ی یه کدا
ده هات، پاش شه بیلال چاوی به (نومه یه) بکه ویت، نه و (نومه یه) یه کی شوین
سهر په نه یه که له جه سته ی نه هیشته شوینه واری نه شکه نه یی نه وی پتوه نه بیت.
له کوئی ده بیینیت و چۆن..؟

له گره پانی جهنگ و کوشتاردا ده بیین، که به شمشیره کی سهری هر موسلمانیکي
بکه ویت به رده ست دروینه ی ده کات، خو گه به سهری (بیلال) یش بگه یشتایه نه و ده پیه راند..
نا له ره وشه دا نه و دوو پیاوه به یه که ده گهن، هیچ دادگه رییه کی تیدا نیه له (بیلال)
بپرسین: بۆچی به جوانی لئی نه بورا؟؟

* * *

روژان ده گوزهری، مه کهکه رزگار ده کریت..
پیغمبر ﷺ به سوپاسگوزاری و به دم -الله اکبر- وه، له پیش ده هزار موسلمان وه
ده چیته ناوی... خیرا به ره و (که عبه) ده چیت.. نه و جیگا پرۆزه ی که قوه یش به قه د ژماره ی
روژه کانی سال بتیان تیدا دانابوو، جه نجالیان کردبوو..!!
به راستی (حق) هات و، (ناحق) له ناو چوو..

له مړ به بواش نه عوزا و.. نه لات و.. نه هو به ل ده مینیت.. له نیسته به بواوه هیچ مړقی
له به رده م به ر دیکدا یان بۆ بتیک خوی ناچه مینیت وه و.. خه لکی پر به ویزدانیان جگه له و

خودایه ی که هاوشتووی نیه و، تاک و ته نیا و بیتاوه له و، که وره و پایه به رزه، هیچی دی ناپه رستن..

پیغمبر ﷺ ده چپته (که عبه) وه و، (بیلال) پیش له گه ل خزی ده بات....!

هر که ده چپته ژوروی رووبه پووی په یکه ریکی داتا شر او ده بیته وه، که وینه ی (نیراهیم) ده خاته روو که بهخت ده گریته وه، پیغمبر ﷺ توره بوو فرمووی:

(خو! بیان کوژیت... سه روه رمان نیراهیم بهخت گرووه نه بوو... ﴿مَا كَانَ إِبْرَاهِيمُ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ﴾ نیراهیم نه جوله که بوو نه گاور، به لام په کتابه رستیک بوو خوی به خوا سپارد بوو، هیچ هاوه لی بق خودا په پیدا نه ده کرد. ۶۷/ عمران.

دواي نه وه فرمانی به (بیلال) کرد که بچپته سر مزگه وته که و، بانگ بدات.

بیلال بانگ ده دات... ئای له جوانی و شادی و خوشی شو سات و، شوین و، بونه ی...!!

زیان له مه که ده له جوله وه ستا و، هه زاره ها موسلمانیش وه که شنه بایه کی وه ستاو راوه ستان و، به ملکه چی و له بهر خوره به نزمی له دواي (بیلال) وه وه شه کانی بانگیان ده وته وه.

هاوه لپه رستان له ننیو ماله کانی خویاندا بوون، خه ریک بوو باوه په نه کن:

نه وه (محمد) و نه وه ژارانیه که نوینی لیره دهر کران...؟؟

نهری به راست نه وه ده هه زار موسلمانیه له گه لدايه...؟؟

به راستی نه وه نه وه که سیه که دهرمان کرد و، له دژی جه نگان، خوشه ویستترین خزم و نزیکترین که سیمان کوشت...؟؟

نهری به راست نه وه، که پیش چهند ساتی بزمان دوا و، ملمان له بهر ده ستیدا بوو، پیمانی وت:

(برقون... نیوه نازادن)...!!

به لام نه وه ساته سیان له گه وره پیاوانی قورپه یش، له سیپه ری (که عبه) دا دانیشتبوون، وه که نه وه ی دیمه نی (بیلال) بیزاری کردین، که به کانیان ده خاته ژیر پیتی و، به سر خوله که له که بووه که یوه دهنگی بانگه کی وه که بقون و بهرامه ی به هار له تاسوی مه که بلوو ده کاته وه..

۱ نه وه جوړه بهخت گرته وه یه بریتی بوو له وه ی که سیک بیویستایه کاریک نه دجام بدات یا سه فهریک بکات یان نه یکا (واته دوو دل بیت)، ده یانوسی و ده یانخسته ناو په ردلخیکه وه به (بیکه) و (نه یکه) پاشان تیروپشکیان بق ده کرد -وه رگتپ-

نهو سې که سه ش (نهو سوفیانی کوږی هرب- که پیش چند ساتی موسلمان بوو-) و
(عهتابی کوږی نوسهید) و، (حارسی کوږی هیشام) بوون- که نهو دوانه یان هیشتا موسلمان
نه بوو بوون..

(عهتاب) سهیری (بیلال) ی ده کرد که بانگی ددها، وتی:
- خوا ریزی له (نوسهید) گرت که گوټی له مه نه بوو، که پټی ناپه حهت ده بوو.
(حارس) یش وتی:

- سویند به خوا.. گهر بمزانیایه (محمد) حهقه شوینی ده که وتم...!!

(نهو سوفیان) ی نژدانیس له باره ی قسه کانیانه وه وتی:
- من هیچ نالیم، چونکه گهر قسه بگم نهوا هم بهر دانه خه بهرم لی ده دن!!
کاتی پټغمهبر ﷺ (که عبه) ی به جی هیشت چاوی پټیان که وت، له چرکه ساتیکدا نیو
چاوانی خویندنه وه، له کاتیکدا که چاوه کانی به رووناکي خودا و، شادی سهرکه وتن
ده دره وشانه وه فهرمووی:

- زانیم که چیتان ده وت...!!!!

نهو ی که وتبوویان بوی باس کردن..

(حارس) و (عهتاب) هاواریان لی هه ستا:

شاهیدی ده دین که تو پټغمهبری خودایت، سویند به خوا که س گوټی لیمان نه بوو تا
بلین نهو هه والی پټداویت...!!

نهما به دلکی نویوه پیشوازیان له (بیلال) کرد.. که له دلپاندا نهو وشانه ده نگی
ده دایه وه که له پټغمهبریان ﷺ بیست له وتاری سهرتهای هاتنه نیو مه که ده ا:
(نهو) خه لکی قوړه یش!!! خوی گه وره خو هه لکیشانی نه فامی و خو هه لنان به باو و
باپیرنی له نیودا نه هیشتن، خه لکی له ناده من و.. ناده میش له خو له)..

* * *

بهو جزره (بیلال) له که ل پټغمهبردا ﷺ ژیا و هه موو دیمه نه کانی له که لدا بینی و، بؤ نویژ
بانگی ددها و، دروشمه کانی هم ناینه مه زنه ی ده بوژانده وه و ده پاراست، که له تاریکی
ده ربازی کردبوو بهرو رووناکي، له کویله په تیه وه ده ربازی کرد بهرو نازاد بوون...
ریزی ئیسلام به رزیووه وه، له که لیشیدا موسلمانان ریزداتر بوون، (بیلال) یش روژ له دوی
روژ له دلی پټغمهبری خوا نزدیکتر ده بووه وه، پټغمهبر له باره یه وه ده یفه رموو: (پیاوټکی
نه هلی به هشت)..

له که ل نهو ددها بیلال هه به چاکي و خاکه پایي مایه وه، تنه ا خو ی و ده هاته پیش چاو
که (حه به شیه که تا دوینی کویله بوو)...!!

رؤښکيان رښت دوو ثافرهت بڼ خوی و براگهی بخوازیټ، به باوکیانی وت:
(من بیلالم.. ټمهش برامه، دوو کویلهی حبهشین.. گومړا بووین خوا ریڼوینی کردین..
دوو کویله بووین خوا نازادی کردین.. گهر نهو دوو ثافرهته تان پیډاین، نهوا سوپاس بڼ خوا
و... نهگهر رازیش نه بوون، نهوا خوا گهره تره)!!

* * *

پیغه مبهري ﷺ وهفاتی کرد و به رهامه نندی و رازیکراوی گه پایوه بڼ لای په روه ردگاری
بالادهست و، له دواي نهو (نه بویه کر) خهلیفه ی کارویاری موسلمانانی گرتنه دهست..
بیلال چوویه خرمهت خهلیفه ی پیغه مبهري خواو پیی وت:
(نه ی جینشینی پیغه مبهري خوا..
گویم له پیغه مبهري خوا ﷺ یو دهیفرموو: باشترین کرده و ی برودار، جیهاد کردنه
له پیتناوی خوا)..

(نه بویه کر) پیی وت: باشه چیت دهوی نه ی بیلال...؟
وتی: دهمه ویت که خوم بیهستم له پیتناوی خوادا هتا دهمرم...؟
(نه بویه کر) پیی وت: نه ی کن بانگمان بڼ بدات...؟
(بیلال) چاوه کانی پر له فرمیسک بوون و، وتی: له دواي پیغه مبهري خوا بڼ هیچ کس بانگ
نادهم.

(نه بویه کر) پیی وت: نا بیلال... بمینه ره وهو بانگمان بڼ بده..
(بیلال) وتی: گهر نازادت کردوم بڼ نه و ی که بڼ تق بم، نهوا با چونت دهوی و ابکم، گهر
له پیتناوی خواشدا نازادت کردوم نهوا وازم لای پینه بڼ نه و ی که نازادت کردم له بهر نهو..
(نه بویه کر) وتی: له بهر خوا نازادم کردیت نه ی (بیلال)..
سهربرده گنډه وان جیاوازیان هیه، هی وایان هیه ده گنډه ویه که بڼ شام چووه، له وی به
موجاهیدی و، ناماده یی ماوه ته وه.
همه ندیکی دیکه یان ده گنډه ویه که داخوازییه که ی (نه بویه کر) قبول کردوه که له
(مه دینه) بمینیتته وه، کاتیک که مرد و، (عومهر) بویه جینشینی، مؤلته ی لی خواست و بهر وه
شام رښت.

به هر حال، (بیلال) نه و ی مابووی له زیان و تهمنی کردیه نه زری خویه ستن و
ناماده بوون بڼ جیهاد له و شوینانه ی که مه ترسی هه بوو له سهر نیسلام، سوور بوو له سهر
نه و ی که له سهر چاکترین کاریک بیت که خوا و پیغه مبهري لایان خۆشه ویسته تا شاد ده بیتته وه
به دیداریان.

نیدی له وه به دواوه به دهنگه خۆشه غه مگینه سامداره که ی بانگی نه دا، چونکه نه یده توانی

که به زمان بلایت: (أشهد أن محمداً رسول الله) له بهر نه وهی یاده وه پیه کانی هیږشیان بؤ ده هیښا و دهنگی له ژیر خه مه کانیاندا ون ده بوو و، به فرمیسک وشه و په نده کانی ده ده بپړی. دوا بانگیشی نه و جاره بوو که نه میری بپواداران (عومه) سهر دانی شامی کرد و، موسلمانان لئی پارانته وه که داوا له (بیلال) بکات که ته نها جارک بانگیان بؤ بدات. نه میری بپواداران (بیلال) ی بانگ کرد، له کانی بانگدا داوی لیکرد که بانگی بؤ بدات.. (بیلال) چووه سهر و بانگی دا.. هه موو نه و هاوه لانه ی که پیغه مېرمن بینیبوو بیلال بانگی بؤ ده ده دستیان کرد به گریان.. به جؤرک گریان که پیشت هرگیز وا نه گریاون.. (عومه) له هه موویان زیاتر ده گریا...!!

* * *

بیلال هه روهک ده یویست به جه نگاوه ری له شام کچی نوایی کرد.. نه مړش له ژیر خاکی نیمه شقدا نیسکی پیاوونک شاردر اووه ته وه که له مه زنتین پیاوونی مړغایه تییه له خؤر اگری و دامه زداوی له سهر عه قیده و باوه پ..

عبدلہی کوہی عومہ ر

کوٹہ وری فوہہ مار

له تر ټپکي ته مېنې دريژيدا هاته گډ ووتې:

(به يعمه دا به پښه مېرې خوا ښکاري... تا نه مړوش نه شکاندووه و نه گړپومه... هرگيزيش به يعمه به ناشوويکار نه داوه... هيچ به وادارنکيشم له گړه کيدا رانه چله کاندووه)..
 هم وشانه پوخته ي باوه پيښکړای ژيانې پياوچاکنکه که زياد له هه شتا سال ژياوه و،
 سه رهنای په يوه ندي کړدنې به نيسلام و پښه مېر وه له ته مېنې سيازه ساليدا بوو،
 کاتيک له گال باوکيدا هات بډ غه زای بهر، به و نوميده ي که له نيو موجهيداندا جتيگايه ي
 هه بيت، گه پښه مېر ښکاري له بهر که مې ته مېنې نه يگيږايه ته وه..
 له و روزه وه... به لکو بهر له و روزه کاتيک له گال باوکيدا کڅچي کړد بډ مه دينه..
 په يوه ندي هم منداله، که زور زو پياوته تيدا به ده رکه وت، به پښه مېر و نيسلامه وه ښکاري
 ده ستي پيکړد..

تا له و ساته وه تا نه و روزه ده گړپته وه بډ لای په روه رديگاري، له ته مېنې هه شتا و پيښ
 ساليدا، له هر کويدا پي بگه ين کولته دهري و توبه کاري تيدا به دي ده که ين، که هينده ي
 تاله موويه که له ريبازه که لاندات و، له و په يمانه ي که داويه تي پاشگه ز نابيته وه، هر
 به لپنيکيشي دايبت به که م سيري ناکات.

لاينه سه رنج راکيشه ره کاني (عبداللې کوپي عومر) زدين.

زانينه که ي و، خاکه پايي و، سه قامگري ويژدان و ريبازي و، سه خاوه تي و،
 پاريزگاري (ورغ) و، به رده وامي له سر پرستش و راستگوي ده سترگني به پيشه نگووه..
 به هه مو نه و چاکه و خه سلته تانه، (نيين عومر) که سايه تيه به هيزه که ي و، ژيانه بيگه رده
 راستگويانه که ي زاخا و دابوو..

له (عومري کوپي خه طب) ي باوکيه وه چاکه ي زور فير بوويو، له گال باوکيشيدا
 له پښه مېر وه تيکپاي چاکه و مه زنيه کان فير بوو..

وه کو باوکي نيمان هينانه که ي به خوا و، پښه مېر، چاک بوو، پاش نه وه ش چاوديري کړدنې
 نه و بډ هه ناگوه کاني پښه مېر مایه ي سه رسوپمانې عاقله ندان بوو..
 نه و سيري ده کړد، بزاني پښه مېر له هه مو کارنگدا چي ده کړد، نه ميش به وردی و
 ملکه چيپه وه لاسايي ده کړد وه.

بډ نمونه ليره دا پښه مېر ښکاري نوږي ده کړد.. نيين عومر يش له هه مان جتيگه دا نوږي
 ده کړد..

له ویشدا، پیغمبر ﷺ به پټوه ده پاپایه وه، ئیبن عومه ریش به پټوه ده پاپایه وه.
یان له ویدا پیغمبر ﷺ به دانیشتنه وه ده پاپایه وه، (عبدالله)ش به دانیشتنه وه
ده پاپایه وه..

ئا لږه شدا و، له سهه نه م رڼگایه رۆژنکیان پیغمبر له سهه وشتره که ی دابه زی و، دوو
رکات نوښی کرد، (ئیبن عومه) یش گه رڼی بکه وتایه ته سهه ه مان شوین و جی ه مان کاری
نه نجام ده دا..

نه که هه هینده، به لکو ده گڼپنه وه که وشتره که ی پیغمبر له و جڼگایه ی نیو مه که ده
دوو جار سوپایه وه، بهر له وه ی که پیغمبر ﷺ دابه زی و دوو رکات نوښ بکات، له وانه یه
وشتره که له خوپا وای کرد بیت تا شوینیک بۆ خوی بسازینیت.

به لām (عبدالله ی کوپی عومه) هه که بگه یشتایه ته نه شوینه دوو جار وشتره که ی
ده سوپانده وه، پاشان دایه دا و.. دواتر دوو رکات نوښی بۆ خودا ده کرد.. ته واو به و
شیوه یه ی که له پیغمبره ی بینیبوو..!!

نه م رۆر لاسایی کردنه وه ی پیغمبر له لایه ن (ئیبن عومه) وه، وای له عانیشه ی دایکی
بهواداران کرد بوو که له باره یه وه بلښت:

(هیچ کهس شوین پټی پیغمبره ی له جڼگای خویدا وه ک ئیبن عومه هه لته گرتوه).

ته مه نه درژه پیرۆزه که یشی به و خۆشه ویستیه به تینه وه به سهه برد، هه تا وه کو سهرده میك
هات به سهه موسلماناندا چاکه کاریان ده پاپایه وه:

(خوایه چه نده منت هښته وه (عبدالله ی کوپی عومه) یش به مینیته وه، تا شوین پټی
هه لگرم، چونکه بڼجگه له و کهس له سهه فه رمانه کانی سهه تا نابینم)..

* * *

به وه ی به هڼزی پشکنینی توند و به تینی هه نگاو وابه ستیه ی به سوننه ته کانی
پیغمبره وه ﷺ، (ئیبن عومه) هښتا له گڼپانه وه ی فه رموده له پیغمبره ی خواوه
ده ترسا، فه رموده ی نه ده گڼپایه وه تا به ته واوه تی یه که به یه کی پښته کانی له یاد نه بویه.
خه لکانی هاو سهرده می ده لښن:

(له نیو هاوه لانی پیغمبره ی خوادا کهس نه بوو هینده ی (عبدالله ی کوپی عومه) خۆپاریز
بیت له زیاد کردن بۆ فه رموده یان که مکردنه وه ی)...!!

به ه مان شیوه رۆر خوی ده پاراست له فه توا دان...

رۆژنکیان پیاویک هاته لای بۆ پرسیار کردن، کاتیک پرسیاره که ی ئاراسته ی (ئیبن عومه)
کرد، له وه لāmدا پټی وت:

(هیچ زانیاریم نیه له باره ی نه وه ی که تۆ پرسیار ی له باره وه ده که ی ت)..

پیاوړه که رښت به ریځای خوږه وه... هر که چنه هه نځایک دور که وته وه (نښه عومر) دهسته کانی به خوږی و شادی وه ده خشانده به یه کدا و به خوږی دهوت:

(نښه عومر له باره ی شتی که وه پر سیاری لیکرا که نه یه زانی، وتی نازانم)!

توریش ده ترسا له وهی له فه تواداندا نیجتهاد بکات و، هله بیته نیجتهاده کی، سه ره پای نه وهی که نه و بڼه ماکانی نایینیکی مه زنی په پړه وه کرد، که بۆ نیجتهادی هله پاداشتی که داده نیته، دوو پاداشتی ش بۆ هی ته واو، به لام وهره که ی زاتکردنی له سر فه توادان نه هیشته بو.

هروه ها دووړی ده خسته وه له پله و پایه ی دادوړی.

له و کاته شدا دادوړی تی به رزترین پله و پایه ی ده ولت و کومه لگا بوو و، ده ولت مه ندی و ریژ و شکوی بۆ خاوه نه که ی دهسته بهر ده کرد...

به لام (نښه عومر) ی پاریزکار چ پیوه سته کی به ده ولت مه ندی و پله و ریژ و شکو هیه...؟!

رؤتیکیان خلیفه (عوسمان) بانگی کرد و داوای لیکر که پله ی دادوړه وه ریگریته، لیبور دنی خواست، (عوسمان) رژی له گه ل وت، به لام نه و هر سوور بوو له سر لیبور دنه که ی...

(عوسمان) لیتی پرسی: سه ریچی فرمانم ده که یت؟؟

(نښه عومر) له وه لامدا وتی:

(نه خیر... به لام پیتم گیشته وه که دادوړی سی جوره...

دادوړه ری که به نه زانی دادوړی ده کات، نه وه له ناگر دایه...

دادوړه ری که به پیتی ویست و ناره زوی خوږی دادوړی ده کات، نه وهش هر له ناگر دایه...

دادوړه ری کیش نیجتهاد ده کات و ده پیکیته، نه وهشیان هر نه وهی بۆ هیه، نه گونا می

له سره، نه پاداشتی هیه...

منیش له بهر خاتری خوا داوات لی ده که م بمیوریت له وه رگرتی نه و کاره)...

(عوسمان) لیتی بورا، به لام پاش نه وهی که په یمانی لی وه رگرت که نه وه بۆ که س

نه گریته وه.

چونکه (عوسمان) پله و ریژی (نښه عومر) ی له دلی خه لکیدا ده زانی و، ترسی نه وهی

هه بوو گر پیاوچا کانی ته قوادار به وه رنه گرتی قازیتی که ی بزانه، شوین و پی نه و بگرن و،

نه و کاته ش خلیفه که سانی ته قواداری بۆ قازییتی ده ست نه که ویت...

رهنگه نم هه لویسته ی (عبداللهی کوپی عومر) وه ک نیشانه یه کی ناچور (سلیبی) دیاریت.

به لام له راستیدا وانیه، نه و که دادوړی تی نه ده کرد له کاتیکدا نه بوو که که سی دیکه

شایانی نه و شوینه نه بیت، به لکو رژی که له هاوه له چاک و پاریزکاره کانی پیغه مبهری خوا له

ژياندا بوون و، هندیکیان سره قالی کاروباری دابوهری و فتهوا دان بوون..

هروه ها دور که وتنه وهی (ثین عومر) یش نه بووه هزی له کارکه وتنی کاروباری دادوهریتی، یان بکه ویتنه دهست نه و که سانهی شیای نین...

به لکو نه وه های پی باشر بوو له گال دهرونی خؤیدا بمینتته وه و، به گوپراهلی زیاتر و، په رستشی زؤتر که شهی پی بدات و پاکی بکاته وه..

هروه ها له سرده مهی ژيانی نیسلاداد، دنیا به رووی موسلماناندا والا بوو، سهروهت و سامان به سریاندا رزبوو، پله و پایه و نه میرایه تی زؤر بوو بوو.

گومپایی سهروهت و سامان و پله و پایه له دلی هندی بربادار نزیك بووه وه، نه مه وایکرد که چهنین هاوهلی پیغه مېر، له نیواندا (ثین عومر)، نالای به ره لستی کردنی نه و گومپاگردنه به رز بکه نه وه و خؤیان بکه نه نمونهی دنیا نه ویستی و پاریزکاری و دور که وتنه وه له پله و پایه ی به رز و، شکاندنی ناشووب و گومپاگردنه کی...

* * *

له راستیدا (ثین عومر) هاوهلی شهو بوو، تئیدا هله دستایه وه و شهو نویژی ده کرد و.. هاوپی به ره به یان (سحر) بوو، به گریان و پاپانه وهی لیخوشبون به سهری ده برد...

له لاویدا خه ویتکی بینی، راه و لیکدانه وهی پیغه مېر څخه پی نه و خه ونه ی و ابوو که شهو نویژی کرده نه و په پی نومیده کانی عبدالله و، مایه ی خؤشی و شادیه کانی..

ده با گوپرا دیرین بوی، خؤی خه ونه که یمان پی ده گپرتته وه:

(له سرده مهی پیغه مېری خوادا څخه له خه وندا بینیم پارچه یك ناوړی شم به دهسته وه بوو، پی هر جینگه یه کی به هشت بمویستایه ده بیردم...

بینیم دوو که س هاتن پی لام، ویستیان بمبه ن پی ناو ناگر، مه لایکه یه کیان پی گه یشته وتی: مه ترسه، مه شل نهی، نه وانیش وازیان لی هینام..

(هه فسه) ی خوشکم خه ونه کی پی پیغه مېر څخه گپراه وه، نه ویش هه رموی: (عبدالله) چاکترین پیاوه، خؤرگه شهو نویژی ده کرد و زؤریشی ده کرد)...

جا له و زؤره تا گه یشته وه خزمه تی خوا، له مال، یان له سهفه ر، وازی له شهو نویژ نه هینا..

نه وه بوو نویژی ده کرد و قورنای ده خویند و، زؤر یادی په روه رډگاری ده کرد... هه رکه گوپی له نایه ته ترسینه رکه کانی قورن ده بوو، وه کو باوکی فرمیتک له چاوانی ده بارین..

(عوبه دی کوپی عومر) ده لیت: زؤرکیان نه نایه ته م پی (عبدالله کی کوپی عومر) خوینده وه:

﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا، يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا

وَعَصُوا الرُّسُولَ لَوْ نُفِىَ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا: ده بې چوڼ بې نه گهر نېمه له هر كومه لې هاوئاين يه كيكمان لې هه لېږارېدن كه بېنه شايه ت له سريان، تو شمان كرده شايه تيك له سر نه مانه... نه وې رږځې نه و كه سانه ي كافر بوون و به قسه ي پيغه مېريان نه كړد، هـز ده كـن له كـل زه وې تهـخت بكـرښ و، ناشتوانن هـيچ قـسه يـه ك لهـخوا بشپړنه وه. (النساء ۴۱/۴۲).

نـمـه وای له (نېن عومـه) كـرد دـهـسـت بـكـات بـه گـريـان هـمـا پـيشـي بـه فرميسكه كاني ته پـيـ
بوو.

رږځكيان له نيو براكانيدا دانېشت، نـمـ ثايـه تـه يـ خوښـده وه:
(وَيْلٌ لِّلْمُطَفِّفِينَ، الَّذِينَ إِذَا اكْتَالُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ، وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ، أَلَا يَظُنُّ أُولَئِكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ، لِيَوْمٍ عَظِيمٍ، يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ: هاوړه له كـم فرو شـان، نه و كه سانه ي به پيوانه شتې له مـر دـم دـه سـيـن، دـه شـي هـمـو يـان پـي بـدـهـن... نه گـر خو شـيـان بـويـان پـيـوان، يـان بـه كـيـشـانـه يـان پـيـدان، لـيـي كـم دـه كـن... ناخـق نهـوانـه نـازـانـن كـه هـر زـيـنـدو دـه كـرـنـه وه، بـق رږځـكـي كـه وـرـه و گـران، نه و رږځـه ي كـه هـمـو مـر دـم بـق دـيـداري پـر وـه رـد گـاري هـمـو دـنيا رـا دـه وـه سـتن. (المطففين ۱-۶).

پاشان به رده وام نـم ثايـه تـه يـ دو يـاره دـه كـر دـه وه:

(يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ)...

له كـه لـيـدا فرميسك باران ناسا ده هاته خوراي... هـمـا له بـهـر رږځـد تـامـه زړـويـي و گـريـاني بـو رايـه وه و كـه و ت!!

* * *

سه خاوه ت و نونيانه ويستی و پاريزكار په كـه ي نه و پيـكـه وه له هـو نه رږـكـي مـه زـنـدا كـاريـان دـه كـرد، بـق پيـكـه يـاني با شـتـر يـن چا كـه كـاني نـم مـر و فـه مـه زـنـه... كـه زړـي دـه بـه خـشـي، چـونـكه بـه خـشـنـده بـو...

هـلـلـي پـاكي دـه بـه خـشـي، له بـهـر نه وه ي خـو پـارـيز بـو...

باكي نه بو له وه ي به خـشـنـده يـيـه كـه ي هـر ژاري بـكـات، چـونـكه نـونـيا نه و يـسـت بـو...!!

(نېن عومـه) ت له و كـاسـانه بـو كـه دـا هـا تـيـكـي فـرا و ان و چا كـيـان هـمـو بـو، زړـيـه ي تـه مـهـني با زـر گـانـيـكـي دـه سـت پـاك و سـه ر كـه و تـو بـو... مو و چـه يـكـي زړـيـشـي له سـيـت الـمـال بـق بـر ا بـو و يـه وه...

بـه لـام هـر گـيـز نه و دـه سـتـهـا تـه ي بـق خـو ي كـو نه دـه كـر دـه وه، بـه لـكو بـه لـيـشـاو دـه يـنـار د بـق هـر ژار و نه دار و كـه م دـه سـتـان...

نـه و هـمـا (نـه يـويـي كـوړي وائـلي راسـيـي) با سـي يـه كـيـك له و بـه خـشـنـده يـيـانـه يـمـان بـق دـه كـات و،

هوالمان دده داتې که رږښکیان (ثین عومر) چوار هزار درهم و قدیفه یه کی بۆ هات..
 بۆ رږښی دواتر، (نویوی کورپی وائل) له بازار پینې نالیک به قهرز بۆ ولاخه کی ده کړئ..
 (نویوی کورپی وائل) چو بۆ لای کس و کاره کی و لئی پرسین: باشه دویتې چوار هزار
 درهم و قدیفه یه کی بۆ باوکی عبدالرحمن (واته ثین عومر) نه هات..؟
 وتیان: با...
 وتی: دهی نه مړی له بازار پینیم نالیکې بۆ ولاخه کی ده کړی و پاره کی پی نه بوو.

وتیان: نهو دویتې نه خوت هتا هم مو پاره کی به خشیه وه، قدیفه کی دا به شانیا و
 چوویه دهر وه.. که که پایوه نه ویشی پی نه بوو، که له باره یوه پرسیارمان ئی کرد، پی
 وتین: به خشیه ویتې به هه ژارک...!!
 (نویوب) چوویه وه دهر وه و هردو دهرستی دده به یه کدا، هتا گیشه بازار و چوویه
 شوپنیکې به رز و هاواری له خه لکی کرد:
 (نوی دهرستی بازرگانان...)

چی له دنیا ده کهن، نهو (ثین عومر) و هزاره ها درهمی بۆ دیت و ده یه خشیه وه،
 بۆ به یانیه کی نالیک بۆ ولاخه کی به قهرز ده کړت)..؟؟؟!!
 به ئی به راستی هر که سیک (محمد) ماموستای بیت و.. (عومر) یش باوکی، که سیکې
 مه زنه، شایانی هم مو مه زنیه کیشه...!!

به خشنده یی (عبداللهی کورپی عومر) و دنیا نه وستی و خوپارزیه کی، نه سئ خاسیه ته
 لای (عبدالله) راستیتی پیشه نگی و، راستیتی کورپایه تی ده خسته روو.
 که سیک به و راده یه شوین پی پیغمبر ی خوا هه لگړیت، ته ناته به و شتره که یوه له
 شوپنیک راده وه ستیت که رږښکیان پیغمبر ی بینیه به و شتره که یوه له وئ راوه ستاوه و،
 بلئ: (به لکو شوین پیپه کانی بکه ونه سر شوین پی)..!

نهو که سئ له چاکه و ریزگرتن و سرسوپمان به باوکیدا بگاته نهو ناستی که که سیکې
 (عومر) به سر دوزمنانیدا سه پاندبوو، چ جای خزم و کس و کار و مناله کانی..
 ده لیم: ناکریت که سیک وابه ستی نهو پیغمبر وه، نهو باوکه بیت ببیت به ندهی سه روه
 و سامان..

سامانی زور و به لیشاو دهاته لای.. به لام ته نها به لایدا تیده په پی و، به ماله کهیدا
 ده په پیه وه..

به خشنده یی که ی، یان به چاکه باسکردنی، مایه ی له خوپایې بوون نه بوو.
 پاشان، نهو تاییه تی ده کرد به هزار و نه داران.. زور که میش رویده دا که به ته نها نان
 بخوات.. هر ده بوو هتوئیک.. یان هه ژارکی له گه لدا بیت.. زور جار سه رکونه ی هه ندیک له
 کورپه کانی ده کرد، کاتیک ده بیینی ده وله مهندانیان داوه ده کرد و، هه ژارانیا له گه ل خویاندا

نه ده هیڼایه وه، پټی ده وت:

(بانگېښتی تیره کان ده کن و، برسپه کانیش به جی ده هیلن)...!!

هه ژاران ناشنای سۆزه کی بوون و، چیژی چاکه و خۆشه ویستیه کیان کردبوو و له سهر ریڅاکه کی داده نیشتن، تا بیانینن و له گول خوی بیانباته وه بۆ مال و.. وه ک چون کومه له ی ههنگ ده وړه ی گول ده دن بۆ مژینی شپله کی، نه وانیش ناوا ده وړه یان ده دا!

* * *

له راستیدا سامان له دهستی نه ودا خزمه تکار بوو.. نه ک فرمان به ده ست..

هۆکارکی پیداوپیستیه کانی گوزهران بوو، نه ک بۆ خۆشگوزهرانیو رابواردن.

سامانه کشی ته نه ا می خوی نه بوو، به لکو هه ژارانیش به شپکی دیاری کراویان تییدا

هه بوو، به لکو مافیکی وه یه که هیچی له وان جیاواز نه بوو..

دوینا نه ویستیه کی له به خشنده ییه فراوانه کیدا هاوکاری بوو... هه رگیز خوی بۆ دوینا

ماندوو نه ده کرد و، هه ولی بۆ نه ده دا، به لکو ته نه ا نه وند ه پۆشاکه کی ده ویست که جهسته

دابپوشیت و، نه وند ه خۆراکه ش که برسپه تی نه هیلنیت..

یه کیڅ له و برایانه کی له خوراسانه وه هاڼبوو کراسپکی نه رمی جوانی به دیاری بۆ هیڼا و،

پټی وت:

—نه م پۆشاکه م له خوراسانه وه بۆ هیڼاویت و، چاوه کانم رووناک ده بن، گه ربینم نه و جله

زیرانه ت لا ببهیت و، نه م جله جوانه بپوشیت..

(نپین عومه) پټی وت: ناده ی پیشانمی بده..

دهستی لیدا و وتی: نه ری نه مه ناوریشم نه...؟؟

هاوپنکه کی وتی: نه خیر.. لۆکه یه.

(عبدالله) که میڅ لئی راما، پاشان به دهستی لایبرد و وتی:

(نا.. له خۆم ده ترسم.. ده ترسم بمکاته که سپکی لوت به رز و له خۆبایی.. خوداش که سی

لوت به رز و له خۆبایی خۆش ناویت)...!!!

رۆژنکیان هاوپنیه کی کیسه یه کی پری به دیاری بۆ هیڼا..

(نپین عومه) لئی پرسی: نه مه چی یه؟

وتی: نه مه ده رماننیکي زۆر گه وړه یه له عیراقه وه بۆم هیڼاوی..

(نپین عومه) وتی: باشه نه م ده رمانه بۆچی چاکه...؟؟

وتی: بۆ هه رسکردنی خۆراک..

(نپین عومه) زه رده خنه گرتی و به هاوه له کی وت:

(خواردن هه رس ده کات...؟؟ من ماوه ی چل ساله هه رگیز تیر خواردن نه خواردوه)...!!

نهم پیاوړی که ماوړی چل ساله له خواریدن تیری نه خواریدوه، تیر نه خواریدنه که ی به هوی نه بوونیوه نه بووه، به لکو به هوی دنیا نویستی و پاریزکاری و، هولدانیوه بوو بق شوین پی مه لگرتنی پیغه مبهه که ی و باوکی..

نهو ده ترسا له وړی رڼی قیامت پی بگورت: ﴿أَذْهَبْتُمْ طَيْبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمُ الدُّنْيَا وَاسْتَمْتَعْتُمْ بِهَا﴾ له ژبانی دنیاتاندا ه موو خوښی و له زه ته کانی خوتانتان دوايي مینا و ته وواتان کړن، به نارهنووی خوتان به و ه موو نیعمه ته پاک و به له زه ته ی ه تانبوو راتان بوارد. ﴿الاحقاف/۲۰﴾

هروها به چاکی تیگه یشتبوو که له دنیادا میوان و، رتیاره.. له باره ی خوږه ده یگوت: (له و ته ی پیغه مبهه ی خوا ﷺ وه فاتی کړیدوه، نه خشم له سر خشت داناه، نه دارخورمایه کم چاندوه)... (مه یونی کړی مه ران) یش ده لیت:

(چوم بق لای (نبین عومر)، هرچی شتی نیر ماله که ی ه یه خه ملاندم، له نوین و لطف و پایخ و.. ه موو نهو شتانه ی که تییدا بوو، نرخی ه مووی نهیده کړده سدره م)!!!

نهمش به هوی نه دارییوه نه بوو.. چونکه (نبین عومر) ده وله مند بوو..

به هوی په زیلی شهوه نه بوو.. چونکه به خشنده یه کی ده سترکروه بوو..

به لکو نه وړی له بهر دنیانه نویستی و، خو دور گرتن له راپوړدن و، پابه ندیون به رتیاره که یوه له راستگویی و پاریزکاریدا بوو..

به پاستی (نبین عومر) ته مینکی نړی به سر برد و، له سرده می نه مویدا ژبا که پر بوو له مال و سامان و زهوی و زار نذر بوو، خوشگوزهرانی نړیه ی ماله کانی گرتیوه وه، به لکو بللی نړیه ی کوشک و ته لاره کانی گرتیوه وه.

له گهل نه وه شدا، نهم کیوه پایه بلنده به سر به رزی و خو پارگی مایه وه، رهوتی خوی نه گړی و وازی له دنیا نویستی و پاریزکاریه که ی نه هینا.

که باسی به شی دنیا و پیویستی کانی بکرایه، که نهو لئی ه لده هات، ده یگوت:

(من و هاو لائم له سر فرمانیک کق بوو بووینه وه، ده ترسم گه سر پیچیان بکم نه گم پیان)...

پاشان خه لکه که ی تیده گه یاند که نهو له بهر بیده سته لاتی وازی له دنیا نه هیناوه و، هرو د دوستی بهرو ناسمان به رز ده کړده وه و ده یگوت:

(په وړه ریدگارا.. خوت ده زانی گه له بهر ترسی تق نه بوايه پیشبیکتی قوړه یشمان ده کړد له دنیادا)...

بە ئێ... گەر لە بەر ترسی پەرەردگاری نەبوابێ لەم دۆنیایەدا پێشێڕکێی دەکرد و، لە سەرکەوتووەکانیش دەبوو.

بە لێکو پتووستیشی بە پێشێڕکێ نەبوو، چونکە دۆنیا بەرەو لای ئەو دەهات و، بە شتە چاک و فریودەرەکانیەوه بە شوێنێه دەهاتوو.

باشە دەبێت چی هەبێت لە پلە و پایەیی خەلیفایەتی زیاتر فریودەر بێت...؟؟
چەندین جار پێشنیار کرا بۆ (ئێبێن عومەر) بە لām ئەو خۆی لادەدا... هەرەشەیی کوشتنی لێکرا گەر پێی رازی نەبێت، ئەو زیاتر رەتی کردەوه و، خۆی ئی لاداد!!
(حسن) ت دەلێت:

(کاتێک (عوسمانی کوپی عەففان) کوژرا، بە (عبداللهی کوپی عومەر) یان وت: تۆ سەرورەیی خەلیکیت و، کوپی سەرورەیی خەلیکیت، وەرە پێشەوه تا وا بکەین خەڵک بە یەعتەت بدەن...
وتی: سوێند بە خوا من چەند لە توانامدا بێت ناھێتلم بەهۆی منەوه دڵۆپە خوێنێک بڕێ...
وتیان: دێیتە پێشەوه، یا لە مالەکەیی خۆتدا بکۆژین...
ئەویش قسەکەیی پێشترتی بۆ نوویارە کردنەوه...

تەماحیان خستە بەری... ترساندییان... بە لām هیچیان ئی هەلنەکراند)...!!
نواوتیش... کە رۆژگار دەگوزەرا و، ناشووب زیادی دەکرد، هەمیشە (ئێبێن عومەر) جێیی نۆمێد بوو، خەڵکی داکوکیان دەکرد تا پلەیی خەلیفایەتی وەر بگرت و ئەوانیش پەیمانی پێی دەدەن، بە لām هەمیشە رەتی دەکردەوه و رازی نەدەبوو...

ئەم رەتکردنەویە رەخنەیکە بەرەو رووی (ئێبێن عومەر) دەکێتەوه...

بە لām ئەو بە لگە و پاساوی خۆی بە دەستەوه بوو...

پاشا کوژانی (عوسمان) ت، باروێوخ تێک دەچوو، بە جۆرێک کە مەترسی و خراپیی ئی چاوەڕوان دەکرا.

(ئێبێن عومەر) گەرچی پلەیی خەلیفایەتی وەر نەدەگرت، بە لām رازی دەبێت بەرپر ساریەتیەکەیی و مەترسیەکانی لە ئەستۆ بگرت، بەو مەرجەیی هەموو مۆسڵمانان بە گوتیارەیی و ویستی خۆیان هەلیبژێرن، بە لām تەنها کە سێک بەزەبیری شمشیر بھێنرێت بۆ پەیمان بێدانی، ئەمە بوو ئەو رەتی دەکردەوه و لەگەڵیشیدا بە خەلیفایەتی رازی نەدەبوو...

لەو کاتەشدا، ئەم کارە لە توانا بە دەرووو... سەرەرای فەزڵەکەیی و، کۆدەنگی مۆسڵمانان لە سەر خۆشویستن و ریزگرتنی ئەو، بەهۆی فراوان بوونی ناوچەکانی ژێر دەستەلاتیان و، نووریان لە یەک و، ئەو جیاوازیانەیی کە و تەبوو نێوان مۆسڵمانان و، کۆدەبوونیە دەستە و کۆمەڵی جیا جیا و، مەترسی جەنگ و، شمشیر وەشاندنی لێدەکرا، هەموو ئەوانە وایان کردبوو کەش ساز و گونجاو نەبێت بۆ ئەو کۆ دەنگییە کە (عبداللهی کوپی عومەر) کۆدەبوویە مەرج...

رۆژێکیان پیاویکی پێگەبشت و پێی وت: هیچ کەس وەك تۆ بۆ ئوممەتی موحمەد خراب نەبوو..!

(ئێین عومەر) وتی: بۆچی..؟ سوێند بەخوا نەخوێنی کەسیانم پشتوو و، نە پێزی کۆمەلێانم شکاندوو و، نە هێزیانم پارچە پارچە کردوو..

پیاوێکە وتی: گەر تۆ ئارەزووت هەبواوە هەمان بەتۆ رازی بوون.

(ئێین عومەر) وتی: حەزناکەم کە بۆم ببواوە و، پیاویک بیگوتایە: نەخێر و، یەکیکی دیکە بیگوتایە: بەلی.

تەنانت پاش ئێوەی کە رووداوەکان قۇناغێکی درێژیان بپێ و، کاروبار بۆ معاویە بەکلا بوویووە.. لە دواى خۆیشی درا بە (یەزید).. پاشان (معاویە) ی دوو مەسی کوپی یەزید لەبەر دۆنیانەویستی پاش چەند رۆژێک لە وەرگرتنی خەلافەت وازی لێهێنا..

هەتا لەو رۆژەدا، (ئێین عومەر) هەر چەندە بەتەمەن بوو، بەلام هێشتا جیگای ئومیدی خەلکی و، ئومیدی خەلافەت بوو.. ئێوە بوو (مەروان) چوو بۆ لای و پێی وت:

— دەستت بێنە پەیمان بەتۆ بدەین، چونکە تۆ سەرورە عەرەب و کوپی سەرورەییان.

(ئێین عومەر) پێی وت: ئەى چى بکەین بە خەلکی رۆژەلات..؟

(مەروان) وتی: لێیان دەدەین هەتا پەیمانت پێ دەدەن..

(ئێین عومەر) وتی: (سوێند بەخوا پێم خۆش نیە کە حەفتا ساڵ تەمەنم بیت و، بەهۆی منووە تەنھا یەك پیاو بکوژیت)..!!

مەروان لای ئێوی بەجێ هێشت و، لەبەر خۆیەووە ئێم هۆنراوەی دەوت:

إني أرى فتنة تغلي مراحلها والملك بعد أبي ليلى لمن غلبا

واتە: من ئاشووب دەبینم جێی خۆدەکاتووە و دەستەلات پاش (پیاوکی لەیلا) بۆ ئێو کەسە یە بەسەردا زال بیت.

مەبەستی لە پیاوکی لەیلا (معاویە) کوپی یەزید) بوو..

* * *

ئێم رەتکردنەوێ لەبەر بەکارهێنانی شمشیر و هێز بوو، وایکردبوو لە (ئێین عومەر) کە هەلوێستی گۆشە گیرى و بێلایەنی لە ئاشووبی چەكدارى نێوان لایەنگرانى (عەلى) و، لایەنگرانى (معاویە) دا وەرگیریت و، ئێم وشانە بکاتە دروشم و رێپازى خۆی:

(هەر کەسێ وتبێت: (هي على الصلاة) بەدەمیووە چووم..

هەر کەسێ وتبێت: (هي على الفلاح) وەلامم داوێتووە.

هەر کەسێ وتبێت: وەرە بۆ کوشتنی برائى موسلمان و، بردنى مالەكەى، وتومە:

نەخێر..!!

به لّام له وگړشه گيری و بيلايه نيه يدا، خوار نابيته وه به لای ناپه وادا..
 له کاتيکدا (معاويه) نه وپه پي دهسته لاتی هه بوو، (ثيبن عومه) به جؤړک به رهنګاری کرد،
 نښی پښه ياند و شتواندی.. که (معاويه) په يمانی کوشتنی بدات و، هه ر معاويه ش بوو وتی:
 (ګر له نيوان من و خه لګيدا تاله موويه ک مابيت ناميتم بېچريت)!!..
 رؤژکيان (حه جاج) وهستا بوو وتاری ددها، وتی: (ثيبن زويهير) دهستکاری قورثانی
 کردوه!

(ثيبن عومه) به رپه رچی دايه وه و هاواری ليکرد: (دروت کرد.. دروت کرد.. دروت کرد..
 (حه جاج) له دهستی ده رچوو و، نه و کاره له ناکاوه رايچله کاند، له کاتيکدا نه و هه موو شتی
 ليی ده ترسی، په يمانی خراپترين سزای به (ثيبن عومه) دا..
 (ثيبن عومه) دهستی له رووی (حه جاج) راوه شاند و، وه لّامی دايه وه و، خه لکه کش
 سرسام بوو بوون، وتی:

(ګر نه وې په يمانت دا به جیي بهيتيت هيچ سهر نيه، چونکه تّ نه فاميکی
 سه پيتراوی)!!..

به لّام نه و -سهره پای به ميژنی و بوژييه کي- تا دوا رؤژي ته منی سور بوو له سهر
 نه وې که له ناشوویي چه کداريدا به شی نه بيت، رازی نه ده بوو لای هيچ دهسته يه ک بګريت..
 (نه و عاليه ي به راو) ده لّيت:
 (رؤژکيان له دواي (ثيبن عومه) وه ده رپيشتم، نه و ههستی پي نه ده کردم، گويم ليیو
 به خوی دوت:

(شمشيره کانيان خستوته سهر ملی يه کدی، هه ر يه که نه وې تر ده کوژي، ده لّين: نه ي
 عبداللهی کوپي عومه، دهستت بښه)!!..
 کاتيک ده بيینی خوږیي موسلمانان به دهستی خویان ده رپژي، له داخ و په ژاردها وهخت بوو
 به تي!!..

نه و -هروه که له سهره تاي قسه کانماندا له باره يوه خوږندمانه وه-، (هيچ برواداريکی له
 کوپه که يدا رانه چله کاندوه)..
 خړ ګر له توانيدا بوايه شه ر اګريت و، خوږن رشتن بوه ستينيت، نه و ده يکرد، به لّام

روداوه کان له و به ميژتر بوون، بزيه خوی گړشه گير کرد.

به لّام دلی هه ر له ګل (عهلی) دا بوو. به لکو وه که ورده که ویت دلنباييه که شی له ګل نه ودا
 بوو، ته نانت ليی ده ګپړنه وه که له دوا رؤژه کانی ته منيدا وتويه تی:

(داخ و که سهر بّ هيچ شتيک ناخوّم که له دنيادا له دهستم چووييت، ته نها بّ نه وې نه بيت
 که له ګل (عهلی) دا له دژي دهسته هه لکه راوه کان نه چه نګام)!!..

نو کاته ش که ناماده نه بوو له گال نیمای عیدای بیت که له سره حق بوو، هه قیش له گال نه ودا بوو، نو کاره ی بق ه لاتن یان دهریاز بوون نه بوو.. به لکو ره تکرینه وهی هه موو جیایایی و ناشوویه که بوو، بق حق دوور خستنه وه له کوشتریک که له نیوان موسلمان و هاوه لپرستدا نیه، به لکو له نیوان موسلمانان دایه، هه ندیکیان هه ندیکی دیکه یان ده خون..

نوه شی به ته وای روون کردوته وه، کاتیک که (نافع) لئی ده پرسیت:

نهی باوکی عبدالرحمن، تق کوپی عومریت و، هاوه لی پیغمبره ی خویات ﷺ و، تق ولو.. تق و... باشه چی ده ست دهری لیم کاره دا- واته له پشتیوانی کردنی عمل دا-؟؟

پتی وت: (نوه ی ریگرم لئ ده کات نوه یه خوی گه وره خوینی موسلمانی له سره رام کردوم، خوی گه وره هه رمویه تی:

﴿وَقَالُوا لَهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةً وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ...﴾ له گه لیان به ننگن تا نازاوه بنه ب بیت و ناین هه بق خوا بیت. البقره/۱۹۳.

نیمه ش به جیمان هیئا و، شه پی هاوه ل پرستانمان کرد هه تا ناینی خوا سه رکه وت، به لام نه مرق، له بهر چی به ننگین..؟؟

نوه کاته من جه ننگم، که عبه له گوشه یه وه تا درگاه ی پریو له بت، هه تا خوی گه وره خاکی عهره یی لی پاک کرده وه...

جا باشه نه مرق که سیک بکوژم که ده لیت: (لا اله الا الله)!!

نهمه بقوون و، پاساو و، بیرپای نه بوو..

که واته حق دوور گرتنی نه و له کوشتر و به شداری نه کردنی تیتدا، هه له اتن یان ناجوړی (سلبی) نه بوو، به لکو ره تکرینه وهی جه ننگی ناو خویی نیوان بهواداران و، به رزکړنه وهی شمشری موسلمان به رووی موسلماندا بوو..

(عبداللهی کوپی عومر) زور ژبا.. نه و روژانه ی بینی که ده روزه کانی دنیا به رووی موسلماناندا کرایه وه و، سه روت و سامان زیادی کرد و، پله و پایه زور بوو و، چاوچنؤکی و ناره زووه کان گه وره ده بوون..

به لام توانا ده روونیه گه وره که ی، پیکهاته ی سه رده می گړپی...!! سه رده می چاوچنؤکی و سامان و ناشوویی، لای نه و کرده سه رده می دنیا نه ویستی و، پاریزکاری و، ناشتی و، نه و کولنه دهره توبه کاره به هه موو دنیایی و خوا پرستی و به ریزیه کیه وه به ساری برد و، هرگیز به سه ر سروشته ده روینه باشه کیدا زال نه بوو که نیسلام له روژانی موزن و به رزی یه که میدا داپشتبوو و پاکي کردبووه وه..

له گال سه رده تای ده ست لاتی نه مویدا سروشتی ژبان گورا، هیچ ده روزه یه ک نه بوو بق دهریاز بوون له و گورانه و.. نه و سه رده مه بوو بووه سه رده می فراوان بوون له هه موو شتیکدا..

فراوان بوونیک که تنها چاوچنځکی دهولتی نه گرتبوه و بهس، به لکو چاوچنځکی کړمه ل و تاکه کانیښی گرتبوه.

له نیوهندی دهریای سرنج راکیشان و، جوش و خرؤشی سرده می شهیدابون به رووکاری فراوانخواری و، دستگوت و، خؤشییه کانی، (ثین عومه) له گه ل چاکیه کانی خؤیدا ده ژیا و، بهردهومی له سر بهر دان به پیشکوتنی رؤهی مه زنی له هه موو نه وانه سهرقالی کړدبوو.. له راستیشدا نو له پتویستیه کانی ژیا نه پایه به رزه که ی نه وندوی به دست هینا بوو که به ثاوتیه ووه بوو، هه تا هه ندیک له هاوسرده مه کانی له باره یوه ده لئین:

(ثین عومه که مرد، وهک (عومه) واپوو له چاکه دا.)

به لکو له بهر سهرسامیان به تیشکی چاکه کانی، ده یانویست که چاکه کانی نه م له گه ل (عومه) ی مه زنی باوکیدا به راورد بکن، ده یانوت:

(عومه له سرده می کدا بوو هاو شیوه ی هه بوو، به لام ثین عومه له سرده می کدا ژیا هاو شیوه ی نه بوو)!!

نه مه ش زیاده پڑیه که شایسته یی (ثین عومه) لیخؤشبوونی بق ده خوازیت.. به لام (عومه) له گه ل هیچ که سدا به راورد ناکریت و.. زؤر دووره له وه ی که له هه موو سرده مه کاندای نمونه ی هه بیټ..

له سالی هه فتاوسپی کړچیدا... خؤر بهر و ناوا بوون ده چوو، په کیک له که شتیه هه میښه یه کان خؤی پچاپیه ووه، بهر و جیهانه که ی دیکه و لای په روهر دگاری رؤیشت، که جهسته ی نوایه مین نوینه ری رؤزانی وه ی - له مه که و مه دینه سی له گه ل خؤیدا هه لگرتبوو، که نه ویش - عبداللهی کوپی عومه ر - بوو.

---

۱ نوایه مین هاو ل کړچی دوا ی کړدبیټ - نه نه سی کوپی مالیک ﷺ - بوو، که له به سره وه فاتی کرد، له سالی نه ووه و یه کی کړچیدا، یان ده لئین له سالی نه ووه و سینی کړچیدا وه فاتی کړدبوو.

سعد کوری نیبی وه قاص

سیره ده ههش . برونه

نو هو والانهی سهاره به هیڅ و ده ست درژیه کانی هیزه چه کداره کانی فارس بڼ
 سر موسلمانان و.. جهنگی (جس) که له تنها رڼڅکا چوار هزار شهید بوونه قوریانی و..
 شکاندنی خه لکی عیراق بڼ نهو به لاین و په پمانانهی له سریان بوو، گه یشته نه میری بڼواداران
 (عومری کوپی خطاب) نیگه رانی کردبوو..

بویه بڼاریدا که خوی به رو نهوئ بڼوات و له جهنگی یه کلاکه ره وده دا دژ به فارسه کان
 سه په رشتی سوپای موسلمانان بکات...
 نهو بڼو له گه ل کومه لیک له هاوه لاندیا به پئی که وت و (علی کوپی نه بو طالب) ی کرده
 جینشینی خوی له سر مه دینه..

به لام هیشتا له مه دینه دوور نه که وتبوه وه، هندیک له هاوه لان وایان پئی چاک بوو که
 بگه پتته وه و، بڼ نه م کاره گرنه هاوه لیکي دیکه راسپیږت له بری خوی..
 نه م بڼ چونهش (عبدالرحمنی کوپی عوف) هینایه ناروه و، رایگه یاند که ژیا نی نه میری
 بڼواداران به و جوړه بڼرته مه ترسییه وه له کاتیکه که نیسلام له رڼڅکاری یه کلابونه وه یدایه،
 کاریکی دروست نه..

(عومری) فرمانی دا که موسلمانان کڅ بڼه وه بڼ راویژ و بانگی نویژی به کومه ل(الصلاة
 الجامعة) کرا و (علی کوپی نه بو طالب) یش بانگ کرا، نهویش له گه ل هندیک له خه لکی مه دینه دا
 به رو نهو جیگایه رڼشت که نه میری بڼواداران و هاوه لانی ئی بوو.. بیروا به وه گه یشت که
 (عبدالرحمنی کوپی عوف) بانگه شهی بڼ ده کرد و، ناماده یوان بڼاریاندا که (عومری)
 بگه پتته وه بڼ مه دینه و، سر کرده یه کی دیکه له نیتو موسلماناندا بڼ روپه پوویونه وه ی
 فارسه کان هه لږ ژریت..

نه میری بڼوادارانش هاته سر نهو رایه و، له هاوه لانی پرسى:

—پاشه کیتان پئی چاکه بینیرین بڼ عیراق؟؟

بڼ که مېک بېده نگ بوون و بیرایان کرده وه...

پاشان (عبدالرحمنی کوپی عوف) هاواری کرد: دژیمه وه...!!

(عومری) وتی: کی پیه...؟

(عبدالرحمن) وتی:

(شیر له هه لمه ت بردندا... سه عدی کوپی مالیکی زومه ری..)

موسڵمانانیش پێشنیاره‌که‌یان به‌لاوه‌ په‌سه‌ند بوو، ئه‌میری یه‌واداران ناردی به‌دوای (سه‌عدی کوپی مالیکی زوه‌ری) دا - که (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) ه‌ - و کردیه‌ ئه‌میری عێراق و، فه‌رمانده‌ی سوپا..

ده‌بی ئه‌و که‌سه‌ که‌ی بێ که (شێره‌ له‌ هه‌لمه‌ت بردندا) ...؟
 ده‌بی ئه‌و که‌سه‌ که‌ی بێت گه‌ر به‌هاتایه‌ بۆ لای پیغه مبه‌ر ﷺ و، ئه‌ویش له‌نیۆ یاوه‌رانیدا بوایه‌، سلۆی لێده‌کرد و قسه‌ی خۆشی له‌گه‌ڵ ده‌کرد و ده‌یفه‌رموو:
 (ئه‌مه‌ خالی منه‌ .. ده‌ی بایه‌ که‌ک له‌ نیۆه‌ش خالی خۆیم نیشان بدات) ...!!
 ئه‌و پیاوه‌ (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) ه‌ ... باپیره‌ی (ئوه‌یه‌یی کوپی مه‌ناف) ه‌ ... مامی خاتوو (ئامینه‌) ی دایکی پیغه مبه‌ری خوا ﷺ ..
 له‌ته‌مه‌نی خه‌فده‌ سالی‌دا موسڵمان بوو، موسڵمان بوونه‌ که‌شی ژۆر زوو بوو، له‌ باره‌ی خۆیه‌وه‌ ده‌دوێت و ده‌لی:

(... رۆژگارێک بوو من سێیه‌کی ئیسلام بووم) ...!!

واته‌ ئه‌و سێیه‌مین که‌سی سه‌ره‌تا بوو که‌ به‌ره‌و ئیسلام هاتن.
 له‌ رۆژانی سه‌ره‌تا‌دا که‌ پیغه مبه‌ر ﷺ له‌ باره‌ی خودای تاک و ته‌نهاوه‌ ده‌دا و، مژده‌ی ئابینی نوێی بلاو ده‌کردوه‌، به‌ر له‌وه‌ی که‌ پیغه مبه‌ر ﷺ مالی (ئه‌رقه‌م) بکاته‌ په‌ناگه‌ بۆ خۆی و ئه‌و هاوه‌لانه‌ی که‌ باوه‌ریان پێی هه‌نابوو، (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) ده‌ستی په‌یمان‌دانی بۆ پیغه مبه‌ر ﷺ درێژ کرد..

له‌و باره‌یه‌وه‌ که‌تێبه‌کانی سه‌ره‌برده‌ و میژوو بۆمان ده‌گێرینه‌وه‌ که‌ ئه‌و په‌که‌ک بوو له‌و که‌سانه‌ی به‌هۆی موسڵمان بوونی (ئه‌بو به‌کر) و له‌سه‌ر ده‌ستی ئه‌و موسڵمان بوون..
 بۆی هه‌یه‌ له‌و رۆژه‌دا له‌گه‌ڵ ئه‌وانی تر که‌ ئه‌بو به‌کر قه‌ناعه‌تی پێهه‌نان موسڵمان بوونه‌ که‌ی راگه‌یانده‌ی، که‌ ئه‌وانیش (عوسمانی کوپی عه‌فان) و، (زویه‌یری کوپی عه‌وام) و، (عبدالرحمنی کوپی عه‌وف) و، (طه‌له‌عی کوپی عبیده‌الله) بوون..
 ئه‌مه‌ش پێ له‌وه‌ ناگه‌یت که‌ پێشتر به‌نه‌ینی موسڵمان بووبێت..
 له‌ راستیش‌دا (سه‌عدی کوپی ئه‌بو وه‌قاص) سه‌روه‌ری ژۆری هه‌یه‌ که‌ ده‌توانیت پێیان‌وه‌ بنازیت و شانازیان پێوه‌ بکات..

به‌لام ئه‌و ته‌نها به‌ دوو چاکه‌ی گه‌وره‌ له‌ چاکه‌کانی شانازی ده‌کرد..
 یه‌که‌میان: یه‌که‌مین که‌سه‌ له‌ پێتاوی خوادا تیر و پمی هاویشته‌ی..
 دووه‌میش: ئه‌و تاکه‌ که‌ سێکیشه‌ که‌ پیغه مبه‌ر ﷺ دایک و باوکی خۆی به‌قوربان کردبێت، ئه‌وه‌ بوو له‌ رۆژی (ئوحد) دا پێی فه‌رموو:
 (تیر به‌هاوێژه‌ ئه‌ی سه‌عد .. دایک و باوکم به‌قوربانن بێ) ..

به لې.. نو هه میښه شانازی بهو دوو به خشخشه مه زنه ده کړد و، سوپاسگوزاری خوا بوو له سهریان و ده پوت:

(سویند به خوا.. یکه مین پیاوم له نټو عه رېدا که له پټناوی خوادا تیری هاویشتبې)..

(عہل کورې نه بو طالب) یش ده لیت:

(هر گیز گویم ټی نه بووه پټغه مېر ښاد دایک و باوکی بکات به قوریانی هیچ کهس جگه له (سه عد)، گویم ټی بوو له رڼی (نوحود) دا ده یفه رموو:

(سه عد تیر بهاوړځه.. دایک و باوکم به قوریانت بی)..

به راستی (سه عد) یش یه کټک بوو له نازاترین سوارچاګانی عه رب و موسلمانان و دوو چه کی هه بوو.. رمه که ی و.. نزاګانی..

له جهنگدا تیری بڼ هر نورمنیک بهاویشتابه ده بیټکا.. هر پارانه وه و نزا به کیشی بکړدایه خوا گیرای ده کړد..!!

خوی و، هاوه لانیښ، هڅاری نه وه یان بڼ پارانه وه یه کی پټغه مېر ښاد بڼی ده که پانده وه.. نه وه بوو رڼنیکیان پټغه مېر ښاد شتیکی ټی بینی دلخړش و به خته وه ری کړد، نه م پارانه وه وه رگیراوه ی بڼ کړد:

(په روه ردګارا هاویشتنه که ی راست رهو بکه و.. نزاګانی گیرا بکه)..

بهو جزره له نټو برا و هاوه له کانیدا ناسرابوو که پارانه وه ګانی وه ک شمشیری بره و ان، خویشی له کارو کړده وه ی خویدا ههستی به وه بوو، بڼیه دعای له کهس نه ده کړد ته نها ده یدایه ده ست خوا.

لهو باره یه وه (عامری کورې سه عد) ده گپړتته وه:

(سه عد) پیاوکی بینی جنټوی به (عہل) و (طلاحه) و، (زوبیر) ددها، ریگری ټی کړد، به لام پیاوه که وازی نه هیتا.

سه عد پټی وت: که واته دعوات ټی ده که م.

پیاوه که وتی: ده بینم وه که نه وه ی پټغه مېر بیت هه په شهم ټی ده که یت..!!

سه عد رښت و ده ست نوپڅی گرت و دوو رکات نوپڅی کړد، پاشان ده سته ګانی به رزکړده وه و وتی: خودایه گهر ده زانی نه م پیاوه جنټو به که سانیک ده دات که پیشتړ چاکه یان لای تو هه بووه و جنټو پډانیشیان رقت هه لده سستینی، نه وا بیکره په ند و عیبره ت...

ته نها ماوه یه کی کورتی به سهردا تیپه پی.. هه تا رڼنیکیان خوشتریک له مالیکه وه هاته ده ری و به هیچ نه گیراوه و که وته نټو قهره بالنی خه لکه وه -وه که نه وه ی بڼ شتیک بکه پږت-، پاشان په لاماری پیاوه جنټوده ره که ی دا و خسته ی ژیر قاچه ګانی و، که وته سهری هه تا

مرد..!!

له راستیدا هم دیاردهیه، گیان ناسکی و بیګه ردی و، راستیتنی دنیایی و، قولی دلسوزی
نه و دهخاته روو.

به راستیش.. سهعد.. گیانه که ی نازاد و.. ددنیا بیه که شی پته و.. دلسوزیه که شی قول
وو.

همو کاتیکش به پارووی هل لال پشتگیری ته قوای خوی ده کرد، هردهم سوور وو
له سر ره تکرندووی هر دره میګ که جیګی گومان بوویت..

(سهعد) نه وندهش زیا.. هتا گیشته نه ووی له دهوله مندترین که سانی نیو موسلمانان
بیټ، نه و رژه یش که مرد سه روهت و سامانیکي چاکی له پاش به جیما.. له گه ل نه و شدا که
زوری سامان و هل لالیتی، زور کهم پیکه وه ریګه که ون، نه و لای (سهعد) کز وو بوونه وه و..
خوا زوری هل لال و.. چاکی پيدا وو..

به راستیش (سهعد) ﷺ له هونری مال به خشیندا ماموستا وو، هر وه که چوڼ له هونری
دهستګه وتندا ماموستا وو..

توانای نه و له کزکړندووی مالی هل لالی پوخت و بی خه وشدا، هاوتا- بګره به رزتریش-
وو له توانای به خشینی له پیناوی خوادا..

له هجی مالئاواید، نه و له گه ل پیغهمبر خوا دابوو له وی نه خوش کهوت، پیغهمبر ﷺ
چوه سر دانی، (سهعد) لئی پرسې:

(نه ی پیغهمبری خوا ﷺ.. من خاوه ن سامان و.. ته نها کچیکم هیه میراتګرم بی..
ده کړی دوو له سی به شی سامانه کهم بګه مه خیر..؟

پیغهمبر ﷺ فرمووی: نه خیر..

وتم: نه ی نیوه ی..؟

پیغهمبر ﷺ فرمووی: نه خیر..

وتم: نه ی سټیه کی..؟

پیغهمبر ﷺ فرمووی: به لی.. سټیه کیش زوره.. تو ګر میراتګره کانت به دهوله مند ی
به جی بهیلت.. چاکتره له ووی به هزاری به جیان بهیلی و چاویان له دهستی خه لکی بیټ،
تو هر شتیګ له پیناوی خوادا بیه خشیت پاداشتی خویت لی دهست ده که ویت، ته نانه ت
پارویه کیش که ده خواردی خیزانه که تی ده دهیت)..

نوا تر (سهعد) هر ته نها باوکی کچیک نه مایه وه و.. خوی ګوره پاش نه و نه ووی دیکه ی
پی به خشی.

(سه‌عد) له ترسی خوا ژور ده‌گړیا..

نډوهر کاتیک گوټی له پټغمهبر ﷺ بوايه ناموزگاریان ده‌کا و، بزبان دده‌وټی، چاوه‌کانی پر له فرمیسک دهبوون، تا ده‌گه‌شته نه‌وهی فرمیسکه‌کانی کوشی تپ بکات..
له راستیشدا پیاوټک بوو که نیعمه‌تی سرکه‌وتن و رازی بوونی پی به‌خسرا بوو..
رؤژنکیان، له کاتیکدا که پټغمهبر ﷺ له‌گه‌ل هاوه‌له‌کانیدا دانیشتبوو، چاوی بریبوه ناسق وه‌ک که‌سی گوټی له چرپه و په‌نهانیک بگری، پاشان سره‌رجی روخساری هاوه‌له‌کانی داو فرمووی:

(نیستا پیاوټکی نه‌لی به‌هشت دیت بق لاتان)..

هاوه‌لانیس سره‌رجی همو کوچه و لایه‌کیان دده‌ا تا به‌بینینی نه‌و که‌سه به‌خته‌وه‌ره سره‌فرازه خوښه‌خت و شاد بین..

پاش ماوه‌یه‌کی که‌م، (سه‌عدی کوپی نه‌بی وه‌قاص) هات بق لایان.
له‌دوای نه‌وه (عبداللهی کوپی عمری کوپی عاص) خړی که‌یاند لای و ژور به‌تکاوه لټی پرسى که نه‌و کار و په‌رستشانه‌ی پی بلټت که له‌خوای گوره‌ی نزیک ده‌کاته‌وه و، نه‌وی وا ئی کړوه شایانی نه‌و پاداشت و، مژده‌یه بیت.

(سه‌عد) پټی وت:

(هیچی زیاترنه له‌وهی که هموممان پټی هه‌لده‌ستین و ده‌یه‌رستین..
بیجکه له‌وهی که من هیچ رق و کینه‌یه‌ک به‌رامه‌بر به‌موسلمانان هه‌لناگرم).
تا نه‌ویه (شیرزی هه‌لته‌تبر) هه‌روه‌ک (عبدالرحمنی کوپی عوف) پټناسه‌ی کړد..
تا نه‌مه نه‌و پیاوه‌یه که (عومر) هه‌لټیزارد بق رؤزی مه‌زنی (قادیسیه)..
له راستیشدا همو چاکه‌کانی نه‌و له‌به‌رده‌م به‌رچاو روونی نه‌میری باوه‌پدرارانددا دده‌روه‌شایوه له کاتیکدا که بق ناپه‌ه‌تترین چالاکی که روویه‌پووی نیسلام و موسلمانان دهبووه‌وه هه‌لټیزارد.

نه‌و دوعای گړا بوو.. گهر داوای سرکه‌وتن له‌خوا بکات پټی ده‌به‌خشیت.

نه‌و خواردن پاک و.. زمان پاک و.. ویزدان پاک بوو..

نه‌و په‌کټک بوو له‌نه‌لی به‌هشت.. هه‌روه‌ک پټغمهبر ﷺ پټشبینی کړد.

نه‌و سوار چاکی رؤزی به‌رو.. سوار چاکی رؤزی نوحود و.. سوار چاکی همو دیمه‌نیک بووه که له‌گه‌ل پټغمه‌به‌ری خوادا ﷺ بینبیتتی..

چاکه‌یه‌کی دیکه‌ی، که هه‌رگیز (عومر) له‌یادی ناچیت و بی‌تاگا نیه له‌گرنگی به‌ها و جیگای له‌نیو نه‌و تاییه‌تمه‌ندیانه‌دا که پټویسته هه‌بیت له‌همو نه‌و که‌سانه‌دا که روویه‌پووی کاری مه‌زن ده‌بنه‌وه، نه‌ویش باوه‌پته‌ویه‌تی..

هه‌روه‌ها (عومەر) هه‌رگیز هه‌والی (سه‌عد) له‌گه‌ڵ دایکی له‌یاد ناچیت، له‌و رۆژه‌دا که موسلمان بوو و شوێنی پێغه‌مبه‌ر ﷺ که‌وت..

ئەو كاتەى كە ھەموو ھەولەكانى رىنگىرى كردن و پاشىگە زىكرىنەوئەى لەسەر رىنگەى خوا بىتاكەم بوو. دايكى پەناى بىردە بەر ھۆكارىك كە بىن گومان بوو لەوئەى گيانى (سەعد) شىكست دەھىنئەت و دەىگىرئەوئە بۆ سەر بت بەرستىى خىزم و كەسەكانى.

دایکی ده‌ست هه‌لگرتنی له‌خواردن و‌خواردنه‌وه‌را‌گه‌یاند، هه‌تا (سه‌عد) ده‌گه‌پتته‌وه‌سه‌ر
 ئایینی با‌وو‌پایر و‌نه‌ته‌وه‌که‌ی و، به‌وپه‌پی سه‌ختی له‌سه‌ر مانگرتنه‌که‌ی به‌رده‌وام بو‌و تا ته‌واو
 شه‌که‌ت بو‌و...

ئەو ھەموو ۋە سەعدىش ھەرگويى پىس ئەدەدا، ئيمانەكەي خۆي بەھيج شتىك
ئەدەكۆرپەو، ئەگەرىش ئەو شتە ژيانى داىكى بىت.

له كاتێكدا له مردن نزيك بوو بوویوه، هه نديك له خزم و كهسهكاني برديان بۆ لای دايكي تا سه رنجی مالثاوايی ئی بدات، بهو ئومێدهی به بينینی دايكي له سه ره مهرگدا دلی نه رم بیدت..

(سه‌د) رۆشت و.. دیمه‌نیکی بینی که بەردی دەتواندەوہ..
 بەلام ئیمانی ئەو بە خوا و پیغمبەرەکی ﷺ لە بەرد و پۆلا پتەوتر بوو، دەم و چاری
 بردە پیشەوہ لە روخساری دایکی و هاواری لێکرد تا ببیستی:
 (دایە بزانی، سویتێد بەخوا.. گەر سەد گیانت هەبێت و، یەک بەیەک دەریچیت، واز لەم
 ئاینەم ناھێنم بۆ هیچ شتێک..

ده توش که یقی خۆته، دهخۆی یان ناخۆی!!
دایکی وازی له مانگرتنه که ی هیئا و.. نیگا هاته خواروه و دهستخۆشی هه لۆیسته که ی
(سه عه د) ی کرد و، پشتگیری کرد، ده فهرمۆیت:

﴿وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَى أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا﴾: نه گهر هانيان دای
 هاوه لپه رستتیک بۆ من بهر بار بدهی که زانیاریت پێی نیه، له وه د گوێپایه لیبیان
 مه که. ﴿العنکبوت/۸﴾.

نہری بہ راستی نہ مہ (شیری ہل مہ بہ) نیہ ۹۹۰۰
کہ واتہ با نہ میری بہواداران ٹالای (قادسیہ) ہداتہ دہستی و، با تیربارانی زیاد لہ سہد
ہزار جہ نگاہری مہ شق پیہکراوی کوبوہوہی فارسی پٹ بکات، کہ بہ ترسناکترین تفاق
جہنگی نہو سہردہ مہوہ چہ کردار کرابوون... زیرہ کترین عہ قلی جہنگی نہو سہردہ مہ و،
فیلبازترین کہ سیان سہر کرداہ تہی دہ کرد۔

بهائی.. بقولای شہوان بہ لہ شکرہ سامناکہ کانیا نہ وہ، (سعد) تہ نہا بہ سی ہزار
 حہ نگاہری.. رم بہ دہستہ وہ.. تہ نہا رم و بہ س.. بہرہ و رویان دہ بیتہ وہ.. بہ لام لہ دلیاندا

وېستی هم ټاينه نوښه به وپه پي نيمان و، په روشي و، تازه زوومه ندي و دلخوشي به وه و مردن و، شهيد بوون هيه...!!!

هر دوو لا به يک گه يشتن...

به لام... نا... هيشتا به يک نه گه يشتوون...

(سعد) له وي چاوه پوانی رښویني و ناموزگاري ته ميري بروداران (عومر) دهکات..
 نه وهش نامه (عومر) بق نه و و فرمانی پښه کات که بگنه (قاسيه) که ده روازي فارسي و، په يامي رووناکي و رښویني ده دات به گویدا:
 {نهی (سعدی کړی وهيب)...!!}

له خوبايي نه بيت گروتر: خالي پښه مېرمنی خوا و هاو له يتي، چونکه ره چهلک له نيوان
 خوي گوره و بهنده دا نيه تنها به ملکه چی و گوږپايه لي نه و نه بيت... خه لکيش پايه بلند و
 بي پايه لای خدا وک يه که... په رور دگاريان خوايه و، نه و انيش به ندهی نه و... به هوی
 له ش ساغی و به هيزيان ريژدار دهن و، به هوی گوږپايه لييه وه پاداشتي لای خودايان ده سبت
 ده که ویت...

سهرنج بده نه و ری و شویني که پښه مېرمنی خواته ښه له سري به دی کرد، له ورژده و دی
 نيردرا و تا نه و ساتی ليمان جيا بويوه و، پابه ند به پيوه، چونکه به راستی نه و ری و
 شوینی ته و او... {

پاشان پي ده لیت:

{له باره ی هه موو کاروباريکتانه وه نامه بق بنووسه... چون داده به زن...؟ دوزمنتان
 ده که ویتته کویتانه وه... به هوی نامه کانتنه وه وام لي بکه، وک نه و دی ته ماشاتان بکه م
 وایی...!!}

به مجوره (سعد) نامه بق نه ميري بروداران دنوسیت و باسی هه موو شتيکی بق دهکات،
 هه تا وخته بگاته نه و راده ی که شوین و هه لوښتي هه موو سهريازیکي بق ديارى بکات..
 (سعد) له (قاسيه) داده به زیت، فارسيه کانیش به گل و سوپاوه کډه به نه وه، به جوړی که
 پېشتر وا کونه بونه ته وه، روسته مېش که ناودارترین و مترسیدارترین سهرکرده یانه
 سهرپرشتی سوپا ده گریته نه ستر...

(سعد) نامه بق (عومر) دنوسیت و، نه مېش و هه لامی ده داته وه:

{خه مبار مبه به وهی له وانه وه ده بیستی، یا نه و دی بۆتی ده هینن، پشت به خوا بیه سته
 و، په نای پی بگره و، چند پیاوکی هوشمند و خاوه ن بیروا و به غیرت بنیره بق لایان،
 بانگیان بکن بق لای خوا... و هه موو رۆژیکیش نامه بق من بنووسه...}

(سعد) دهگه پټه وه و نامه یو شمیری بهواداران دهنووسیت و ده لیت: {(رؤستم) سهریازگی له (ساباط) دناوه و نه سپ و فیلیان هیئاوه و، نیستا له ناماده باشیدن به رانبهرمان...}.

(عومر) یش وه لامي ددهاته وه و دلنای ددهکاته وه و ری نیشان ددهات...

(سعد) ی سوار چاکی زیره کی گیان له سهر دهمست، خالوی پیغهمبری خوا ﷺ و، ده ستپیشخه له موسلمان بوون و، پالوانی جهنگ و غه زاکانه، نه و که سیه شمشیره کی هله ناکات و، رمیشی لار ناپوات، له یه کیک له جهنگه میژورییه کاند له پیغه وهی سووپا که پیدا وه ستاوه.

وه ستاوه وه که نه وهی سهریازکی ناسایی بیت.. نه له خویایی بوون به هیژ و، نه پله و پایهی سهرکردایه تی، وایان ئی کردوه که تنها متعانه تی وواړی به خوی بیت.. به لکو په نا یو شمیری بهواداران دهیات له مدهینه، که ماوه یه کی زور نیوانیانه، هه موو رزیک نامه ی پرس و راویژی له که لدا نالوگر ددهکات و جهنگه گوره کهش له بهرپا بووندایه..

(سعد) بویه نه وهی دهرکرد چونکه دهیزانی که (عومر) به تنها خوی له مدهینه فهتوا نادات و، به تنها بریار دهرناکات.. به لکو پرس وړا به و موسلمانانه تی که له دهوړین و به هاوه لانی دیاری پیغهمبری خوا ﷺ ددهکات...

(سعد) یش وپړای هه موو رهوشیکی جهنگ نایه وئ که خوی یان سوپاکی له پیت و فهپی راویژ و لیکولینه وه کانیان به پش بکات، به تاییه ت له کات و ساتیکدا که (عومر) تیگه یشتووی مه زن له نئو گوره پیاویندا بیت.

* * *

(سعد) راسپارده کی (عومر) به جی دده لیت، و چند هاوه لیکي دهنیریت یو لای (رؤستم) ی سهرکرده ی فارس تا یو لای ئیسلام بانگی بکن..

گفتوگو له نیوان نوان و سهرکرده ی فارسدا دریژه ده کیشی، له دوایدا کوتایی به قسه کانیان دده لیت به وهی قسه که ره کیان ده لیت:

{خوای گوره نیمه ی هه لیزاردوه تا به هو ی نیمه وه نه وهی ویستی له سهره له دروستکراوه کانی له بته پرستی به وه یو یه کخواناسی دهریاز بکات و... له تنگی نونیاوه یو فراوانیه کی و، له ستم و زوری فرمانبره واکانه وه یو دادگری ئیسلامیان بیات...

نه وهی نیمه ی ئی قبول کردین، نیمه ش لئی قه بول ده که ین و، وازی ئی دینین، نه که سه ش به رانبهرمان به نگی، له دئی ده جهنگین تا به لئنی خوا به جی ده که یه نین...}

رؤستم پرس: باشه خوا واده و به لئنی چی داوه پیتان...؟؟

هاوه له که وه لامي دایه وه:

{په مهشت بڼه شه میده کاشان و، سرکه وټن بڼه زیندوانان...}

شاندۀ که گه راپه وۀ بڼه لای (سعدی) سرکرده ی موسلمانان، تا هوالی پڼه بدهن که جهنگ رو ددهات..

چاوه کانی (سعد) پر له نه شک دهن..

پڼی خورش بوو نهو جهنگه یا که میځ دوا بکه وټایه، یا که میځ پښبکه وټایه.. نهو روزه نه خورشیه که ی توند بوو له سوری و ناروحت و بڼه هیزی کرد بوو.. هه موو لاشه ی دوو مهلی دهرکردبوو به جوریک که نهیده وټوانی دابنیشیت، چ جای بټوانی سر بکه وټایه سر نه سپه که ی و به شداری شه پڼکی واکوره و پر له په لاماردان و دلره قانه بکات...!!

خو گر جهنگه که بهر له نه خورش که وټنی دهستی پڼی بگردایه، یان دوا بکه وټایه تا چاک دهبووه خوی دهگرت، نهوا تاقیرکونه ویه کی مهنی نه انجام ددها.. به لام نیستا.. به لام نا، پښه مېری خوا ﷺ فیزی کردوون که هیچ کامیان نه لیت: ((نه گن))..

چونکه (نه گن) مانای دهسته وسانی ددهات و، بروداری به هیزیش بڼه فرت و فیل نیه و، هر گیز دهسته وسان نابیت..

تا له و کاته دا (شیری هلمت بهر) له نیو سوپاکه یدا بڼه وټاردان راوهستا، بهم نایه ته پیروزه دهستی پڼکرد:

بسم الله الرحمن الرحيم

{وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرْثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ} الانبياء/۱۰۵.

پاش ته واکړدنی وټاره که ی، نوژی نیوه روزه به سوپاکه ی کرد و، پاشان به دهنکی به رز چوار جار (الله اکبر-الله اکبر-الله اکبر) کرد و پښواری له سهریازه کانی کرد.. گه رښوون دهنکی ددهایه وۀ و له گه دهنکی بلندی (الله اکبر) ته وان دهبوته و، دواي نهوه دهستی وګو تیری پڼکر روو کرده دوژمن، هاواری له سهریازه کانی کرد: له سهر بهر که تی خوی گه وۀ با بڼین..

خویشی بهو هه موو ژان و نازاره یه وۀ بهرو لای نهو که پره بووه وۀ که تپیدا داده نیشته و کردبوو به باره گای سرکردایه تیه که ی.. له گزشه یه کی که پره که یدا به سنگدا راکشا و سهرینیکی خسته ژیر سنگیه وۀ، دهرگای که پره که شی کراوه بوو.. به جوریک که که مترین هیزشی فارسکان بهس بوو بڼه نه وۀ که به زیندوویی یا مردوویی دهستگیری بکن.. به لام نهو سلی نه دهرکرد و نه دهرسا..

نومه له کانی گه وۀ دهبوون و کیمیان لی دهات، به لام نهو به شتیکی که وۀ سهر قال بوو، له گزشه یه کی که پره که دا بوو (الله اکبر) دهرکرد و هاواری دهرکرد.. فرمانی دهرده کرد بڼه ته وان: بهرو لای راست بڼه پښه وۀ.. بڼه نه ولنه ی دیکه ش: که لینه کانی لای چه پ پر بکه نه وۀ..

(موغیره) ټاگات له بېرده مې بڼې .. ئه ی (جریر) شوپنیا ن که وه .. ئه ی (نوعمان) لپیان ده .. ده ی (نه شعس) هیرش بهر .. توش ئه ی (قه عاق) .. ده ی هاوه لانی پیغمبر ﷺ بهر وه پېشه وه بړون ... !!

ده ننگه که ی عیزه ت و ثومیدی له خق گرتیو، هر تاکه سه ریا زکی ده کرده سوپایه ک ..
جه نگاوه رانی فارس وه ک میثی گپژ ده که وتن .. له گال نه وانیشدا بت په رستی و ناگر په رستی ه لده وه ری ... !!

کاتیک پېنیشیان سه ر کرده که یان و باشترین جه نگاوه رانیان کوژا ئیدی وره یان به ته ولوی نه ما، سوپای موسلمانان تا (نه هاوه ند) شوپنیا ن که وه .. پاشان (مه دائن) و چوونه ناویه وه تا ته خت و تاجی کیسرا وه ک ده سته که وت و غه نیمه هه لېگرن !!

* * *

له شه پی (مه دائن) دا (سه عد) تووشی نا په حه تیه کی گوره بوو ..
جه نگی (مه دائن) نزیکه ی دوو سال پاش جه نگی (قادیسه) بوو - که تپیدا پیکدانان له نپوان سوپای فارس و موسلمانان کانداه بېرده وام بوو، هه تا هه موو پاشماوه ی سوپا روخواوه که ی فارس له (مه دائن) کوپووه وه و .. بق دوا هه لویتست و یه کلابوونه وه خوی ساز کرد ..

(سه عد) تنگ یشته که کات له بهر زه وه ندی دوژمنه کانیدایه، بویه بپاری دا که نه وه له یان له ده ست بدات .. به لام نه وه ی چۆن بق بکریته له کاتیکدا رووباری دیجله له وه رزیکي پر لافاو و شه پلداردا ده که ویتته نپوان نه و مه دائن ..

تا لیره هه لویتستیک هه یه که ده یسه لمپنی به راستی (سه عد) هه روه ک (عبدالرحمنی) کوپی عه وف) وتی، (شپړه له هه لمه ت بردندا) ... !!

نیمان و سوور یوونی (سه عد) و چوست و چالاک یوون له روپه پروو یوونه وه ی مه ترسیدا و، به شپوه یه کی نه بهردانه به سهر (مه حال) دا زال بوو ... !!

به مجوره، (سه عد) فرمانی بق سوپاکه ی ده رکړد که له (دیجله) بپه پنه وه و .. فرمانی ده رکړد که بگړین بق بواریک له رووباره که دا تا بتوانن بپه پنه وه لپی .. له دواپیدا ته نکاویتکیان دوژپه وه که په پنه وه لیوه ی که م مه ترسیدار نه بوو ..

بهر له وه ی که سوپا کاری په پنه وه ی ده ست پی بکات (سه عد) ده رکړی به وه کرد که پتووسته جیگایه ک بق گه بشتن له وپه ر دابین بکریته که دوژمن ده وره ی گرتوه .. له و کاته دا دوو ده سته ی ناماده کرد ..

یه که میان: که ناویان نا ده سته ی نا په حه تیه کان (کتیبه الاھوال)، (عاصمی کوپی عه مری) ی کرده فرمانده یان ..

دووه میښیان: که ناوی ده سته ی بڼه ننگه کان (کتابخانه الخرساء) بوو، (قهقاعی کوږی عه م)ی کرده فرمانده یان..

نرکی سر شانی نه دوو ده سته یه بوو که بهر ده نگاری ناخوشه کان بڼه وه تا جییه کی بڼ ترس بق سوپا له ویره وه دابین بکن که به شوینیا ندا دیت.. به شیوه یه کی لیژانانه ی سر سوپه ټنر نه و چالاکیه یان نه نجام دا..

نه خشه کی (سه عد) نه و روزه سرکه وتنیکي وهای به ده ست هینا که میژوونو سانی سر سام کردوه..

سرکه وتنیک که (سه عدی کوږی ټبی وه قاص)یشی سر سام کرد..
هروه ها (سه لمانی فارسی) هاوړی و هاوړلی شه په که شی سر سام کردبوو.. له سر سامی و خوشیدا ده سته کانی ددها به په کدا و دهیوت:
{به پاستی نیسلام نوییه..}

سویند به خوا دهریاکانیشیان بق ملکه چ کرا، هروه ک چون وشکاییان بق ملکه چ کرا..
سویند به و زاتای گیانی (سه لمانی)ی به ده سته، به کومه ل لئی دهرده چن هروه ک چون به کومه ل چوونه ناویه وه..}

هرواش بوو.. چون به کومه ل چوونه ناو رویاری دیچله وه، به همان شیوه و به کومه ل لئی هاتنه دهره وه... تنها په ک سهریازیان له ده ست نه دا.. به لکو لغاوی نه سپیکیشیان ټیدا نه چوو..

په کیک له سهریازه کان په رداخه کی لی که وت، پی ناخوش بوو که له نیو هاوړه له کانیدا تنها نه و شتی لی ون بیت، بقیه هاواری له هاوړه له کانی کرد تا هاوکاری بکن بق گرته وهی، شه پو لیکي بهر به ره و لایه کی برد تا هندی که له وانه ی که ده په پینه وه توانیان بیگرته وه...!!
په کیک له سربرده میژووییه کان جوانی دیمه نی نه و په پینه وه یی دیچله مان بق باس ده کات و، ده لیت:

{(سه عد) فرمانی کرد که بلّین: حسبنا الله ونعم الوکیل..}

پاشان به سواری نه سپه که یه وه خوی کوتایه ناو دیچله وه.. خه لکه که ش له دوا ی نه و خویان تن کوتا، که س دوا نه که وت، پییدا ده پو شتن هروه ک به سر زه ویدا به ټن، له مېر تا نه و به ریان پر کردبوو، وای لیټا ټبوو له بهر ده سته ی نه سپ سوار و پیاده روی ټاوه که دیار نه ما بوو، خه لکه که له کاتی په پینه وه دا پیکه وه ددوان وه که نه وهی له سر زه وی به په که وه قسه بکن، نه مه ش به هوی نه و دلنایی و تاسایش و به وایوون به فرمانی خوا و سرکه وتنی و، واده و به لټنی پېشتگرییه ی ه سته یان پیده کرد...!!}

نو روژدهی (عومر) والیبتی عیراقی به (سعد) سپارد، دهستی دایه ټاوه دانگردنه وه و دروست کړینی خانوو بڼه څه ګ و، کوفه ی بنیات نا و، ریساګانی نیسلا می له و ولاته پان و بهرینه دا دامه زړاند.

روژدګیان خه لکی کوفه لای نه میری بېواداران شکاتیان لی کرد... سروشته هه لکه پلوه راپلپیه ګان به سریاندا زال بوو، شتیکی پڼکه نیناویان بڼه لېسته، وتیان: (سعد) نازانی جوان نوژمان پڼه بګات...!!

(سعد) یش پر به دهمی پڼکه نی، وتی:

{سوژند به خوا من به شیوه ی پښه مېری خوا څخه نوژیان پڼده کم... له دوو رکاتی په ګه مډا دروژنی ده ګه موه و، له دوو رکاتی دوه مډا کوړتی ده ګه موه}...
(عومر) بانګی ده ګات بڼه مدینه، هیچ توپه نابیت، به لکو ده ست به جی دواګه ی جوپه جی ده ګات...

پاش ماوه ګه (عومر) سوو ده بیت له سر نه وه ی که بیګرته وه بڼه کوفه، سعد به پڼکه نینه وه وه لای مداته وه:

{نایا فرمانم پڼده ګیت که بګرته موه بڼه ناو هژدګ که وا ه ست ده ګن من به جوانی نوژ ناګه...!!??}

وای به پاش زانی هر له مدینه بمینتته وه...

کاتګ نه میری بېواداران (عومر) بریندار کړا، له نږو هاوه لانی پښه مېرۍ شش پیاوی هه لېژارد، تا کاروباری هه لېژاردنی خه لیفه ی نوپیان به ده ست بیت، له باره ی هه لېژاردنی نه وانه وه، وتی که نه و شش ګه سی هه لېژاردنه کاتی پښه مېری خوا څخه وه فاتی کرد لپیان رازی بوو... (سعدی گوپی نه بی وه قاهر) په کڼک بوو له و شش ګه سه.

به لکو له دوا وته ګانی (عومر) دا دهرده ګه ویت ګر نه و په کڼکی له و هاوه لانه هه لېژاردایه بڼه خه لیفایه تی نه و (سعدی) هه لډه بژارد...

نه وه بوو له کاتګدا که هاوه له ګانی راده سپارد و مالټاوی لیده کردن پپی وتن:

{ګر (سعد) ګرته ده ست نه و چاګه...}

خو نه ګر به ګه سیتی دیکه یان سپارد نه و با پشت به (سعد) بیه ستیت}.

* * *

ته مهنی (سعد) دروژنه بیت و... ناشووی ګوره دیت به سر دا و... نه و ګر شه ګر ده بیت لپی... بګر فرمان به خوا و خیزان و ګه س و کاری ده ګات که هیچ هه والیکي نه و ناشووبه ی بڼه هینن...

روژنيکیان رووی خه لک بهره و لای شو وهرگه پا، (هاشمی کوړی عوتبه ی کوړی نه بی وه قاصی) برزای دهرات بۆ لای و پتی ده لیت:

—مامه، تا لیره دا سده هزار شم شیرتو به رهواترین کس ده زانن بۆ نم کاره.
(سه د) وه لامي ده داته وه:

{له و سده هزار شم شیره... تنها شم شیرتکم ده ویت... که گهر پتی له برودار درا هیچی لئ نه کات و... گهر پتی له بیباوه پ درا بیبریت}...!!

برازاکه ی له مهبسته که ی تیگه یشت و، له گوشه گهری و ناشتیه که پدا وازی لیته نا...
کانتیکش کاروبار بۆ (معاویه) یه کلا بووه وه و، کورسی فرمانده وایتی له دهستی نه ودا
جیگیر بوو، له (سه د) ی پرسى:

—نه وه بچی له گه ل نیمه دا نه جه نکایت...؟؟
وه لامي دایه وه:

{من به ره شه بایه کی توندا تپه پریم، وتم: نخ...نخ... خوشتره که م پالی دایه وه تا منیش
خوم دایه پالی...}.

(معاویه) وتی: له قورئاندا (نخ...نخ) نه، به لکو خوی گوره فرموویه تی:
{وَإِنْ مَكَانُتُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتُلُوا فَأَصلِحُوا يَتَّقُهُمْ إِنَّ مَبْقَئَهُمْ لَإِلَى الْخُلُقَى فَقَاتِلُوا
الَّتَى تَبْغَى حَتَّى تَبْزُقَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ: نه گره دوو دهسته له بروداران له گه ل به ک جهنگن، نیوه
ناشتیان بکه نه وه، نه گره یه کیان ویستی ناهمه قی له وری تر بکا، نیوه له گه ل نه وه بجهنگن که
ناهمه قی ده کا، مه تا بۆ فرمانی خوا ملکه چ ده کا. ۱۹ هجرات
توش له گه ل هه لکه پراوه کاندانه بوویت له دژی دادگه ره که... یان له گه ل دادگه ره که دا نه بووی
دژی هه لکه پراوه که.

(سه د) وه لامي دایه وه و وتی:

{نهمه توانی شه پ له گه ل پیاوینکا بکه م— مهبسته (عه لی کوړی نه بی طالب) بوو— که
پیغمبره ی خوا ﷺ پتی فرموویت: تو بۆ من له پایه ی (هاپون) دایت بۆ (موسا)، به لام له
نواى من هیچ پیغمبريک نایه ت}...

* * *

له یه کتیک له روژه کانی سالی په نجا و چواری کۆچیدا، تهمه نی (سه د) له هه شتا
تپه پریمو، له ماله که ی خۆیدا له (عه قیق) خۆی بۆ دیداری خوا ساز ده کرد...

کوړه که ی دوا ساته کانی ژیا نیما بۆ ده گپړته وه و ده لیت:

{سهری باوکم له کاتی گیاندا نه لسه کۆشم بوو، گریام، وتی:

کوړم چی وات لئ ده کات بگریت...؟؟

خوای گه وره هرگیز نازاری من نادات و.. من له نه هلی به هه شتم} !!!...
پته وی ئیمانه کوی هیچ شتیک لاوازی ناکات، ته تانه ترس و له رزی مردنیش..
نو پشتر پیغه ممبر ښودا مژده ی پیدابوو، نه ویش پته ودارترین ئیمانی به راستگویی
پیغه ممبر ښودا هه یه.. ئیدی له چی بترسیت..؟

{خوای گه وره هرگیز نازاری من نادات و.. من له نه هلی به هه شتم} !!!...
له گه ل نه وشدا نو ده یویست که ده گاته وه به خوای گه وره هه لکری جوانترین و
رازوهرترین یادگاری بیت که له گه ل ئاینه کوی کوی کرده توه و به پیغه مبری خوای ښودا
گه یاندوه.. پاشان ئاماره ی بقر سندوقه کوی کرد و کردیانه وه، کراسیکی کونی دپا و شپیان ئی
دهر هیتا، فرمانی دا به خاو و خیزان و که سه کانی که له وه دا کفنی بکن و وتی:
{ له رژی به دردا له نیو نه و کالایه دا به ره و روی هاوه لپه رستان بوومه وه و، بقر نه م رژه
هه لمرکتیوو} !!!...

به ئی.. تا نو به رگه کونه، ته نه کالایه ک نیه و به س.. به لکو ئالایه که به سه ر ژیانیکی دوور
و درژی سه ریلنده وه ده شه کیتته وه که خاوه نه کوی به بپواداری و، راستگویی و، نازیاه تی
گوزهراندویه تی!!

له سه ر شانی پیاوان لاشه ی دواين موجه میدی کچکردو به ره و مه دینه هه لگبرا، تا جیگای
خوی به هیمنیه وه له ته نیشت ده سته یه ک له هاوه لانی پاکي مه زنیه وه بگریت که به ر له و
به ره و لای خوا بوو بوونه وه و، لاشه تی کوشه ره کانپان ئارامگه یه کیان له کلکوی (به قیغ)
دژی وه.

مالئاوا.. ئهی (سه عد) !!!...

مالئاوا، پاله وانی (قادیسه) و، رزگارکاری (مه دائن) و، خاموشکاری ناگری په رستراوی
فارس بقر هه تا هه تایي !!!...

صوفیہ کی کوری سینا ہے

باورے یہ جیادہ عامہ کہ ہر لافانہ بھی کرے

له نيو ناز و نيمه تدا له دايك بوو...

باوكي فرمانډه وای (نوپله) و والي (كيسرا) بوو له سهری... له و عره بانه بوو كه سهرده مانی زور بهر له نيسلام پړ رهيان كړدبوو بڼ عيراق، له نيو كوشكه كه يدا كه به سهر كه ناری رووباری فوراندا ده پهلوانی، له ولاي (جهزيره) و (موصل)، تا له ويدا منداله كه به خوشی و به خسته وهری ژيا..

رؤښكيان ولات تووشی هيرشی رومه كان بوو.. نو رق له دلانه ژماره يه كي زوريان به ديل گرت و نو منداله ش كه (صوه يبي كوپي سينان) بوو كړيدانه كويله...

بازرگانانی كويله ده ستا و ده ستیان پيډه كړد، تا نو سورانه وه دوور و دريژدی له مه كه كوتايی مات و، فرقشرا به (عبداللهی كوپي جه دعان)، دواي شوهی قوناغی مندا ليتی و سهره تاي لاری له ولاتی روم به سهر بر دبوو، هه تا زمان و شيوازی قسه كړدنی شوانی وهرگرنبوو.

خاوه نه كهی به زیره كي و چوست و چالاكي و دلسوزييه كهی سهرسام ده بيت، بڼه نازادی ده كات و، بولری بڼ دهره خستينيت له گال خويدا بازرگانی بكات.

رؤښكيان... با ليگه پيښ (هماری كوپي ياسی) هاورپي له بارهی شو روزه وه بومان بدويت:

{له دهرگای مالی (نهرقم) كه يستم به (صوه يبي كوپي سينان)، كه پټفهمبري خواي ښكلا تيدا بوو...}

پيم وت: چيت ده وئ...؟

وه لامي دامه وه: نهی تر چيت ده وئ...؟

پيم وت: ده مه وئ بچم بڼ لای (محمد) و، گوښيستی شوه بم كه ده يليت.

وتی: منيش هه مان شتم ده وئ...

چوپينه ژوره وه بڼ لای پټفهمبر ښكلا و، شويش باسی نيسلامی بڼ كړدين و، موسلمان

بووین...

لواي شوه بهو شيوه يه مايه وه تا نژواره داهات...

پاشان به په نهانی و شارلوهی چوپينه دهره وه {!!!}

كه واته (صوه يي) به ريگای خوی بهرو مالی (نهرقم) ناشنا بوو...

ريگای خوی بهرو ريڼوڼی و رووناكي و، قوربانيدانی قورس و خزه خشيینی موزن

د ژبیه وه...

تپه پوښ به و دروازه دارینه دا که نیو مالی نهرقه می له دهره وهی جیا ده کرده وه، تنها تپه پوښ به دروازه یکه نه بو... به لکو مانای تپه پوښ له سنوړی هه موو جیهانی ده که یاند...!

جیهانی کون، به هه موو نه و شتانه ی له ناین و خوړه وشت و، رژیم و، ژیان که له خوی گرتبو... ده پرتنه وه بق جیهانیکی نوی به هه موو نه وهی له خوی گرتووه له ناین و خوړه وشت و، رژیم و، ژیان...

تپه پوښ به دروازه ی مال که ی (نهرقه م) یشدا، که پاناییه که ی له یکه پی زیاتر نه بو، له راستی و واقعیدا واتای برینی دریا یه کی به رین و فراوانی پر له نه هامت ی ددها... چوونه ژورده وه به و کړسپه دا، مه به ستم نه و دروازه یه یه، چار دانی سرده میتکی پر له لپړس راویتی گه وړه بو...!

به لای هه ژاران و، غریبان و، کویله کانیشو وه، چوونه ژورده وه به دروازه که ی مالی نهرقه مدا مانای قوریانی دانیک ی ده به خشی که له سه رووی هه موو وزه و توانایه کی ناسایی مرقفه وه بو...

(صوه یب) ی هاوړت شمان پیاویتی غریب بو... نه و هاوړتیه شی که له دروازه ی مال که دا پتی گه یشت، (هه ماری کوپی یاسر) پیاویتی هه ژار بو... ده بی چی وایان لی بکات که به دهم نه هامتیه وه بچن و نامیزیان بق پیشوازیی کردبوه وه...؟؟ نه وه بانگی نیعمانه که به ری ناگیریت...

نه مه سروشتی (محمد) ه ﷺ، که بژن و بهرامه که ی دلی چاکه کاران پر له پینوینی و خوشه ویستی ده کات...!

نه مه شنگیه کی نویی پرشن گداره، نه و عه قلانه رووناک ده کاته وه که له کونی بؤگن کردو و، گومرایی و ده ست به تالیه که ی بیزار بوون... بهر له هه موو نه وانه، به زه می خواجه بق هر که سی بیه ویت... رینوینی خدا هر که س رووی لی بکات به هره وه ری ده کات...

* * *

(صوه یب) له کاروانی بپواداراندا شوینی خوی گرت... له ریزی په پاگنده و سزادارانیشدا چیگایه کی فراوان و بلندی گرت...!! له ریزی کوششکار و خویه ختکارانیشدا هه روه ها چیگایه کی به رزی گرت... نه و تا به راستگو ییه وه دربارهی خوشه ویستی مه زنی خوی بق نه و به برپرسیا ریتیان ی که وه ک موسلمانیک په یمانی به پیغمبر ﷺ داوه و، هاتوته ژیر تالای نیسلام ده ویی و، ده لیت:

{پټغمبه‌ره ﷺ هېچ دیمه‌نیکې به‌دی نه‌کردوه، منی له‌گه‌لدا نه‌بوویت...

هېچ به‌یعه‌تیکیشی پی نه‌دراوه... من ناماده‌ی نه‌بوویم...

له‌گه‌ل هر ده‌سته‌یه‌کیش دهرچوویت... من ناماده‌ی بووم...

هېچ غه‌زایه‌کی نه‌کردوه، له سهرتا و کړتاییدا، لای راست یا چه‌پیه‌وه نه‌بوویم...

هر کاتیک موسلمانان ترسیان له پټشه‌وه‌ی خویان بوویت، نو من له پټشه‌ویان

بووم...

یا له پشته‌وه‌ی خویان مه‌ترسیان هه‌بوویت، نو من له پشتیانوه‌وه بووم...

نهمپشتتوه که پټغمبه‌ری خوا ﷺ بگه‌ویتنه نیوان من و دوژمنه‌وه، هتا نو روزه‌ی

گه‌یشته‌وه به‌په‌ره‌دگاری}...!!

نهمه نمونه‌یه‌کی سرسورپه‌تیه‌ری نیمانیکی به‌رز و خۆشه‌ویستی و پشتیانیه‌کی

مه‌زنه...

(صوه‌یپ)یش -خوای گوره‌ له‌و و له‌هموو برایانی رازی بیت-، له‌یه‌کم روزه‌وه که

پټشوازی له‌رووناکی خوا کرد و، ده‌ستی خسته‌نیو ده‌ستی پټغمبه‌ره‌وه ﷺ، شایانی نو

نیمانه به‌رزه‌بوو...

له‌و روزه‌وه، په‌یوه‌ندییه‌کانی به‌خه‌لک و، به‌دوینا و، بگره به‌خۆیشیه‌وه شیوه‌یه‌کی نویی

له‌خو گرت.

نو روزه، دهرونیکی پته‌وی، دونیانه‌ویستی لټپراوی به‌ده‌ست هټنا و، به‌هویه‌وه پټشوازی

له‌رووداوه‌کان ده‌کرد و ملکه‌چی ده‌کرد و، نه‌هامه‌تیه‌کانیشی سوک ده‌کرد...

-هروهک پټشتر باسماں کرد- به‌نه‌به‌ردی و جه‌سورانه‌ رووبه‌پووی نه‌نجامه‌کانی

ده‌بووه‌وه... له‌هېچ دیمه‌ن و مه‌ترسییه‌ک دوا نه‌ده‌کوت... سه‌رقالی و خۆشه‌ویستی خوی

له‌بری ده‌ستکه‌وت به‌بژاردنییه‌وه خه‌ریک ده‌کرد... له‌بری ناره‌زووی ژیان، شه‌یدای مه‌ترسی و

خۆشه‌ویستی مردن‌بوو...

سهرتای خه‌باتی پیرؤز و پشتیانوی پایه‌بلندی به‌روژی هېجرت ده‌ست پټکرد، نا له‌و

روژه‌دا ده‌ستی له‌هموو نو سامان و زټپه‌هه‌لگرت که له‌بازرگانیه‌ قازانجه‌نده‌که‌ی نو

هموو سالانه‌ی له‌مه‌که‌که به‌سهری برذبوو به‌ده‌ستی هټناوو... ده‌ست به‌رداری هموو نو

سهروت و سامانه‌بوو که هموو ده‌ستمایه‌که‌ی بوو، له‌ساتیکدا وازی لی هټنا که

شکومه‌ندییه‌که‌ی رټکه به‌نوودلی و په‌شیمان بوونه‌وه نه‌ده‌دا.

نوه‌بوو کاتیک پټغمبه‌ره ﷺ ویستی کړچ بکات، (صوه‌یپ) به‌وه‌ی زانی، له‌راستیدا

ده‌بوو نو یه‌کټک بیت له‌م سیانه: پټغمبه‌ره ﷺ و... نه‌بوېکرو... صوه‌یپ.

به‌لام قوره‌یشیه‌کان پیلانی خویان دانابوو بؤرټگرتن له‌کړچی پټغمبه‌ره ﷺ.

(صوه‌یپ) که‌وته ته‌له‌کانیانه‌وه و، ماوه‌یه‌ک له‌کړچکردن دوا که‌وت، له‌کاتیکدا

پیغمبر ﷺ و هاو له کوی له سر بهر که تی خوا ری خویان گرتبوه بهر..
 (صوهیب) گفتگو و بگره و بدهی زوری کرد، تا توانی له دهستی ناحه زانی دهریاز بیت،
 چوه سر حوشتره کوی و به غاردان که و ته برینی بیابان..
 قوه یشیه کان سیړه گرانی خویان به شوینیا نارد و پی گیشتن، هر که (صوهیب)
 چاوی پیتان که و ته بهر له و دی له نژیکه ووه روویه پوویان بیتوه، هاواری لیکردن:
 {نهی خه لکی قوه یش...!! خوتان دهرانن که من ده ستراسترین که ستانم له تیر
 هاویژیدا.. سویند به خوا نامیلیم پیم بگن تا هرچی تیرم پیته نه یاویژم، پاشانیش به
 شم شیر که م لیتان ددهم هه تا هیچ شتیکم له ده سدا نامیتن، دهی گه ده تانه وی وهر نه
 پیش...}

گر ده شتانه وی نه و سهره و ته و سامانه که متان نیشان ددهم و، وازم لی بینن...
 به زه بیان به خویاندا هاته و، رازی بوون که سامانه کوی بیه و پیتان و ته:
 - به هزاری و نه داری هانیه ناومان و، لای نیمه مالت زیادی کرد و، له نیتوماندان که یشتیه
 نه و پله یی پی گیشتی، نیتاش دته ویت به خوت و ماله که توه دهریچیت...؟؟
 نه و جینگایه یان نیشان ددهات که سهره و ته و سامانه کوی تیدا حه شاردابوو، نه وانیش
 وازیان لی هینا به پی خویدا بچیت و، بهر و مه که که گه پانه و..
 سیر له و دایه نه وان بی هیچ گومانیک باوه پیان به قسه کوی کرد، به بی دودلی و، داوی
 هیچ به لکه یه کیان لی نه کرد.. بگره سویندیشیان نه دا که قسه کانی راست بیت...!!
 نه مش هه لویتیکه بۆ (صوهیب) مه زنی زوری تیدایه که وهک پیاوکی ده ستریک و
 راستگوشایانیه تی...!!

(صوهیب) تنها و دلخوش له سر کچ کردنه کوی بهر ده وام بوو، تا له (قهبا) که پشته ووه
 پیغمبر ﷺ.

پیغمبر ﷺ دانیشتبوو، هه نیک له هاو له لانی له دهر دابوو، (صوهیب) بیان لی دهر که و ته،
 هر که پیغمبر ﷺ بینن به روویه کی که شه ووه بانگی لیکرد: {باوکی یه حیا له مامه له که یدا
 قازانجی کرد...!!}

باوکی یه حیا له مامه له که یدا قازانجی کرد...!!
 تا له و سته دا، ثم نایه ته پیرۆزه هاته خواره ووه:
 {وَمِنْ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاةِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ بِالْعِبَادِ: که سانی واهن بۆ
 ره زامه ندی خوا گیانیان دده به خشن، خودا له که ل به نده کانی خوی زود به سوز و
 به زه ییه. البقرة/۲۰۷.

به لی، (صوهیب) گیانه بپواداره کوی خوی به هه موو نه و سهره و ته و سامانه کی که
 لاویتی خوی له پیناودا به سر بریدوو.. هه موو لاویتی که و.. هر گیز هه سستی نه دهر کرد که

ئهو خه‌له‌ تاوه.

مال چیه، ئالتون چیه، هه‌موو دنیا چیه، که ئهو ئیمانه‌که‌ی، سه‌روه‌یه‌ی وێژدانی، ویستی ئاینده‌ی بۆ به‌مێنێته‌وه...؟؟

پێغه‌مبه‌ر ﷺ زۆری خوێش ده‌ویست... (صوه‌یه‌ب) یه‌ش له پال پارێزکاری و ته‌قوایدا، رۆح سوک و، قسه‌ خوێش بوو...

رۆژنیکان پێغه‌مبه‌ر ﷺ چاوی پێی که‌وت خورمای ده‌خوارد و، چاویکیشی کول ببوو...!

پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ پێکه‌نینه‌وه‌ پێی فه‌رموو: خورما ده‌خوێت و چاویکیشت کول بووه‌...؟

وه‌لامی دایه‌وه‌: جا چی تێدایه‌...؟ به‌ چاره‌که‌ی دیکه‌م ده‌یفخۆم...!!

ئهو له به‌خشینی‌شدا زۆر ده‌ستکراوه‌ بوو... هه‌موو ئهو پاره‌ی له (بیت المال) پێی ده‌هرا له پێناوی خوادا ده‌یه‌بخشی، هاوکاری ده‌ست کورتی ده‌کرد و... به‌هانی لێقه‌وماوانه‌وه‌ ده‌چوو... به‌ ویستی خۆی نانی ده‌رخواردی نه‌دار و هه‌تیو و دیل ده‌دا.

ته‌نانه‌ت ده‌ستکراوه‌یه‌یه‌ زیاده‌که‌ی سه‌رنجی (عومه‌ر)ی راکێشا بوو، ئه‌وه‌ بوو پێی وت:

ده‌ببین زۆر خواردن ده‌به‌خشیت تا که‌یشتۆته‌ ئه‌وه‌ی زیاده‌پۆیی تێیدا بگه‌ی...

(صوه‌یه‌ب) وه‌لامی دایه‌وه‌: له پێغه‌مبه‌ری خوام بیستوه‌ ده‌یفه‌رموو:

{چاکترین که‌ستان ئهو که‌سه‌یه‌ که‌ خواردن بیه‌خشیت}...

گه‌ر ژبانی (صوه‌یه‌ب) پێی بێت له چاکه‌ و مه‌زنی، ئه‌وا هه‌لبژاردنی له‌لایه‌ن (عومه‌ری کورێ خطاب)وه‌ تا پێشنوێژی بۆ موسلمانان بکات هه‌موو ژبانی پێ له‌ دره‌وشانه‌وه‌ و مه‌زنی ده‌کات...

ئه‌وه‌ بوو کاتی که‌ ئه‌میری بڕواداران له‌ نوێژی به‌یانیدا بڕیندار کرا...

که‌ هه‌ستی به‌ گۆتایی ئاکامی کرد، راسپارده‌ و دوا‌ین وشه‌کانی دا به‌ گوێی هاوه‌لانییدا و، وتی:

{با (صوه‌یه‌ب) نوێژ به‌ خه‌لکی بکات}...

له‌و رۆژه‌ (عومه‌ر) شه‌ش له‌ هاوه‌لانی هه‌لبژارد و، کاری هه‌لبژاردنی خه‌لیفه‌ی نوێی خسته‌ نه‌ستۆ...

خه‌لیفه‌ی موسلمانان خۆی پێشنوێژی بۆ ده‌کردن... به‌لام له‌و رۆژانه‌دا که‌ که‌وته‌ نێوان بڕینداری‌بوونی (عومه‌ر) و، هه‌لبژاردنی خه‌لیفه‌ی نوێ، کێ پێشنوێژی بۆ خه‌لک بکات...؟

(عومه‌ر)، به‌تایبه‌تی له‌و ساتانه‌دا که‌ گیانه‌ بێ گه‌رده‌که‌ی به‌ره‌و لای خوا‌ی گه‌وره‌ ده‌گه‌راپه‌وه‌، هه‌زار جار بیری ده‌کردوه‌ به‌ر له‌وه‌ی هه‌لبژێرت... گه‌ر هه‌لیشی بژاردایه‌، ئه‌وا که‌س به‌خته‌وه‌رت‌ریه‌ له‌و که‌سه‌ی که‌ هه‌لبژێردراوه‌...

عومه‌ر (صوه‌یه‌ب)ی هه‌لبژارد...

هه‌لبژێرد بۆ ئه‌وه‌ی بیه‌ته‌ پێشه‌وا‌ی موسلمانان له‌ نوێژدا تا خه‌لیفه‌ی نوێ ده‌ست به‌کار

دهبی.. هه لیږد و دهیزانی که زمانی (عهجه می) ایه، نه هه لیږدنهش له تهوای
نیعمه ته کانی خوی گوره بوو به سر (صوهی بی کوپی سینان) ی بهنده ی چاکیدا..

مہ عسازى کورپى جسہ پل
نلانا ترينيا جا بھسہ لاکل وھد پل

کاتیک پښه مېر څخه په پمانی عه قبه ی نوو می له گڼ نه نصاریه کاند د به ست، له نړی
 نهو هفتا که سې شانده کی لې پټکواتېو، لاوکی روو خسار گه شې، سهرنج راکښې، ددان
 برسکه دار دانېشتېو... به میمنې و سه گینه که ی بینرې سرسام ده گرد، که قسه شې
 ده گرد بینر زیاتر ده چه په سا...!!

نهو لاوه (مه عازی کوړې چه به ل) بوو T ..
 که وا بوو نهو پیاوکی نه نصاریه و، له روژی عه قبه ی نوو مډا په پمانیدا و، بووه
 موسلمانیکې پښین..

پیاوکی ش ناوهار زوو موسلمان بوو بیت و، وه نهو ټیمان و دنیایې مه بیت، له میج
 دیمه و جهنگیکدا له پښه مېرې خوا څخه دوا ناگویت، مه عاز مه روای گرد...
 له گڼ نهو شدا که شدارترین چاکه و، مه زنتین خاسیه ته کانی تیگ پښتن (فقه) که ی بوو.
 له فیه و زانیندا که یشتېو نهو ناسته ی شایسته ی فرموده که ی پښه مېر څخه بیت که
 له باره و په فرمودی:

{زاناترین که سی نومم تم له باره ی حال و هرامه وه، مه عازی کوړې چه به له} .
 مه عاز له عاقله ندی و به میزې زیره کیدا هاو شپوه ی (عومری کوړې خطاب) بوو، پښه مېر
 څخه که ناردی بې به من لټی پرسې:

- نه ی مه عاز به چی هوکميان ده که پت؟

له وه لامیدا وتی: به کتیبې خودا...

پښه مېر څخه فرمودی: نه ی نه گډ له کتیبې خودا نه تدوزیه وه...؟؟

مه عاز وتی: به پښې سوننه تی پښه مېر که ی څخه به جټی ده که په تم...

فرمودی: نه ی نه گډ له سوننه تی پښه مېر که یدا څخه نه تبینیه وه...؟؟

مه عاز وتی: به بې چونې خوم نیجه تاد ده که م و، که مته رخمی نا که م...

روخساری پښه مېر څخه که شایه وه و فرمودی:

{سوپاس بې خوا که نیرولوی پښه مېرې خوی سرکه وتوو کردوه بې نهو کاره ی که
 پښه مېرې خوا پښې رازیه} ..

جا پشتگیری و خوښه ویستی (مه عاز بې قورئان و، سوننه تی پښه مېر که ی پرده پوښې
 عه قلی نه ده گرد له چاودیزې گردنی بیرو چونه کاندیا، هروهار نهو راستیه زوره په نهانانې
 له عه قلی ناشاریته وه.. که چاودړوانی په کټکه ببندو زته وه و ناراسته ی بکات.

له وانه په هم توانایه له سهر نیجتهاد و، نو نازایه تیه ی له به کاره یتانی زیره کی و عه قلدا، وایانکړدبو له (مه عان) که له نیو برا و هاوه لانیدا له هموان زیاتر له فیه شاره زابیت، هره که پیغه مبه ریش ﷺ باسی کرد، بویه (زاناترین که س له باره ی حال ل و حه رامه وه).

سهربرده میژووییه کان وای ده خه نه روو - له هر جییه کدا بویه - عه قلنکی رووناکي به خش و به یتنی هه بوو که ده یزانی به چاکی کارویار په کلابکا ته وه..

نو ده تانی (عائذ اللهی کوړی عبدالله) بزمان ده گڼر یته وه، که روژنکیان له سهره تاي سهرده می خه لیا فیه تی عومه ردا له گ ل هاوه لانی پیغه مبه ردا ﷺ چوویه مزگوت، ده لیت:

{له نیو کړنکدا دانیشتم که له سی که س زیاتر بوون، هه موویان فهرمووده یان له پیغه مبه ری خواوه ﷺ ده گڼر پاپوه، له نیو دانیشتمه کدا لاوکی خوین گهر می، بیروا جوانی، دره وشاوه هه بوو، که له هه موویان که نچتر بوو، گهر گومانیان له فهرمووده یه که هه بویه ده یان گڼر پاپوه بوی و نویش فته وای بډ ده دان، هه تا پرسیاریشیان لی نه کړدایه قسه ی بډ نه ده کړدن، کاتیک کړه که یان ته و او بوو چومه نژیکه وه و لیم پرسى:

نه ی به نده ی خوا تر کتیت؟؟

وتی: من (مه عازی کوړی جه به ل) م.

نو هه تا (نه بو موسلیمی خولانی) ش ده لیت:

{چومه نیو مزگوتی (حومص)، کومه لیک پیاوی پیرم به دی کرد که نجیکی جوانی به توانای بیده نگ له ناوه راستیاندان دانیشتبوو.. گهر خه لکه که گومانیان له شتیک بډ دروست بویه روویان ده کړده نو و پرسیاریان لی ده کړد.. به که سیکي تنیشت خوم وت: نو هه کتیه...؟

وتی: مه عازی کوړی جه به له..

نیدی خو شه ویستی نو که وته نیو دلمه وه}..

(شه هری کوړی حه وشه ب) یش له باره یه وه ده لیت:

{هاوه لانی پیغه مبه ری خوا ﷺ گهر مه عازیان له نیو دابویه کاتیک قسه یان ده کړد، سهرجیان دودا وه سامیک بوی}...

نه میری پرواداران (عومه) ت زور جار پرس و رای پی ده کړد..

له هه ندی جیگا شدا که پشتی به بیرو چوون و تیگه یشتنی (مه عان) ده به ست، ده یوت:

{گهر مه عازی کوړی جه به ل نه بویه (عومه) به هیلاکدا ده چوو}..

وا دیاره مه عاز خواوه نی عه قلنکی چاک مه شق پتکرو و، پتگه یه کی کاریگری قه ناعه ت

هتیر بووه، که له هیمنی و شاره زاییه هه مه لایه نه که یه وه سهرچاوه ی ده گرت..

له میانی نو سهربرده میژوویانه شدا که پی ده گین، ده بینین - ره که پیشتر باسما ن

کرد - لابه ری گرنیه کانه..

که و ابو نو هه دانیشتبوه و خه لکی له ده ووره..

بېده نگیشه، قسه ناکات هه تا دانیشتونانی کژپړه که په روشی قسه ی نه بن..
 کاتیکیش دانیشتون له کاریکدا جیاپا بوون، ده یانگړپایه وه بۆ معاز تا په کلای بکاته وه..
 که قسه ی ده کرد، وهک یه کیک له هاوسه رده مه کانی باسی دهکات:
 {وهک نه وهی له زارییه وه رووناکي و گه وه پیتته دهر و ابوو}...
 نهو له سه رده می پیغمبر ﷺ و پاش وه فاتکردنیشی که هیشتا هه ر گنج بوو،
 گه یشتبووه نهو هه موو پله پایه له زانین و، نهو ریژگرتنه ی موسلمانان بۆی.. تا له سه رده می
 (عومر) دا ت (معاز) وه فاتی کرد که هیشتا ته مه نی سی و سئ سالی تینه په راند بوو...!!

* * *

(معاز) له ده ست و، ده روون و، ئاکاردا لیئورده بوو..
 داوای هه ر شتیکی لیئیکرایه به خۆشییه وه ده ییه خشی... به هۆی نهو مالیه خشین و
 سه خاوه تیه وه هه موو سامانه کی له ده ست دابوو
 کاتیک پیغمبر ﷺ وه فاتی کرد، (معاز) له یه مه ن بوو لهو ساته وهی که پیغمبر ناردی
 بۆ نهوئ تا موسلمانان فیئ بکات و له ئاین شاره زایان بکات..
 له سه رده می جیشینی (نهو به کر) (معاز) له یه مه ن ده گه پایه وه، (عومر) ده یزانی که
 معاز دهوله مند بووه.. پیشناری کرد بۆ نهو به کر که مال و سامانه کی له گه ل بهش
 بکات...!! عومر هیچ چاوه پروانی نه کرد، به لکو به په له هه ستایه وه و به رهو مالی معاز که وته
 پئ و قسه کانی پیگه یاند..
 له راستیشدا (معاز) ده ستپاک و، باخه ل پاک بوو، با دهوله مندیش بوو پیت، نهو
 خراپه یه کی نه کردووه، هیچ شتیکی گومانلیکراوی نه نجام نه داوه، له پال نهو هشا داواکه ی
 (عومر) ره تکرده وه و، لهو باره یه وه گفتوگۆی له گه لدا کرد.
 (عومر) له لای هه ستا و رۆشت..

بۆ به یانی، (معاز) به په له به رهو لای مالی (عومر) ده پویشت..
 که دهکات پئی خیرا ده ست دهکاته ملی و بهر له وهی قسه بکات، فرمیسک به چاوانیدا دیته
 خوارئ و ده لیت:
 {ته مشه و لهو خه ودا بینیم له ناو ئاوکیدا په له قاژه مه، ده ترسام که نغز بیم، هه تا تر هاتی
 نهی (عومر) و ده ریاژت کردم}..
 جا هه ردوکیان پیکه وه به رهو لای نهو به کر چوون و.. (معاز) داوای لیئکرد که ماله کی
 له گه ل بهش بکات.

(نهو به کر) پئی فهرموو: ((هیچ شتیکت ئی وه رناگرم)).
 (عومر) سه یری (معاز) ی کرد و وتی: ((ئیسنا پاک و حه لاله)).

نېوېه کړی له خواترسې پاريزگار تاگه دره ميکي بڼ معاز به جی نده هېشت، گهر
پيزاناييه به ناروا په پيدای کړېوه.

(عومر) يش هيچ ترمهت يا گوماننکي به رانېر (معان) نه بوو...

به لڼکو نه وه سهرده می نمونه ييه کان بوو، که ساننکي نږدی وای تڼدا بوو که بهر و تړوپکي
ته ولومه ندی خو شېبه خت پېشېرکتيان بوو، تڼياندا بوو وهک بالنده دهغې، تڼياندا بوو خيرا
دهوښت، تڼياندا بوو له خوی دهگرتوه... بهلام هموويان له نيو کاروانی چاکه دا دهوښتن و
ريگانان دهې.

(معان) کوچ دهکات بڼ شام و، له نيو خزم و کهسهکانی و نهو خه لکي روويان تڼدهکړد
وهک ماموستا و تيگه يشتوويهک دهژيا، کاتيک نه ميري شام (نه بو عوبه يده) که هارپي له دلا
شعريني گياني به گياني معاز بوو مرد، نه ميري بېواداران (عومر) نه وي له جيگاندا کړده والی
شام و، تنه چنده مانگيک به سر نه ميرتتيه کيدا تپه پي تا به هيمنی و توبه کاربیه وه بڼ لای
په روهردگاری گه پايه وه...

(عومر) ت دهيووت:

{گهر معازم بکړدایه به جيتشين و، په روهردگارم پرسيازی لي بکړدمايه: بڼ کړده
جيتشين؟ نهوا ده موت: گويم له پیغهمبه رکه ت بوو ﷺ دهيفه رموو: زانايان کاتيک ده چنه
خزمتی په روهردگاری بالاده ستیان، معاز له پيشيانه ويه}...

نهو جيتشينيه (عومر) لږده دا مه به ستيه تی، دانانيه تی له سر هموو موسلمانان، نهک
ته نها له ولاتيک يا ويلايه تیک...

(عومر) بهر له وهی که بهریت پرسيازيان ليکړد: گهر به کيکت بڼ دابناييه...؟ واته خوت
جيتشينکت بڼ دابناييه و نيمه ش په پمانان پي بدايثايه له سری...
له وهلامدا وتی:

{گهر معازی کوپی جه بهل زيندو بوايه و، نهوم دانابايه، پاشان که دهگه يشته وه
خزمت په روهردگارم و ده پيرسي لي: کيت له سر نوممته موحه مه دانا، منيش ده موت:
(معازی کوپی جه بهل) دانا، پاش نه وهی گويم لي بوو پیغهمبه رښتيا ﷺ دهيفه رموو: معازی
کوپی جه بهل پيشه وای زانايانه له روژي دواييدا}...

* * *

روژتيگان پیغهمبه رښتيا ﷺ نه رموی:

{نهی معاز... سويند به خوا خوشم دهوښت، توش با له بېرت نه چي دواي هموو نوږتيک
بلثيت:

(اللهم اعني على ذكرك و شكرک و حسن عبادتك: خودايا کومه کم بکه له سر يادکردن و
سوپاسگوزاری و چاک په رستنت){...}

به لى.. خوايه كړمه كم بكه.. پیغمبرى خوا ﷺ هميشه جهختى له سر نهو مانا مه زنه
ده كړده وه كه خه لكى به هوى وه تیده گن كه هيچ توانا و ده سلات و، په نا و پشتیوانيان
نيه جگه له خوا، بهس خوى بهرز و بى هاوتايان هيه..

(مه عان) یش به چاكي له وانه يه گه پشت و به جوانى به جنى مينا..

به يانیه كيان پیغمبر ﷺ پتی گه پشت و لى پرسى:

{ئى مه عاز چن رږژ كړده وه..؟؟}

وتى: وهك برودار يكي راست رږژم كړده وه ئى پیغمبرى خوا..

پیغمبر ﷺ فرمووى: هموو په وایه كه حقیقه تى خوى هيه، جا حقیقه تى نیمانكه ی

تو چیه؟

(مه عان) وتى: هيچ به يانیه كه هله ستاوم هه رده م وام گومان برودوه كه شهوم به سرده

نايهت.. هيچ شه وكيشم به سرده نه هاتوه دنا وام گومان برودوه كه ناگه مه به يانى.. هيچ

هه نكاويكم نه ناوه، مه گړ وا گومان برودوه كه هه نكاوى ديكى به شویندا نانيم... وهك نه وهى

سه يری هموو نوممه ته پيشينه كان بكم كه بانگده كړن بى لای نامه كه يان.. وهك نه وهى كه

به هشت نشينان به دى بكم له ناز و نيمه تى به هشتدان و.. ناگرنشيان بپينم له نيو ناگردا

سزا ده درين...

پیغمبر ﷺ پتی فرموو: چاكي بى چوويت، پابه ندبه پتوهى... {

به لى.. مه عاز هموو شتيكى خوى و نايندهى به خشيبوه خوا و، جگه له و هيچ شتيكى

ديكى به دى نه ده كړد..

(نوين مه سمود) له پياهلانیا چاكي بى چووه كاتى ده لیت:

{له راستيدا (مه عان) نوممه تيك بوو، ملكچ بى خوا و بى گړد بوو، نيمه مه عازمان به

(ثيبراهيم) ده چوواند...}

* * *

(مه عان) هميشه خه لكى بى لای زانست و، يادى خوا بانگ ده كړد..

بانگه شهى خه لكى ده كړد بى ده سترگرن به زانستى راستى سوودمه نده وه و ده يوت:

(به ناگا بن له خواريوونه وهى دانايان.. په وا به هوى په واوه بناسن، بزائن كه په وا رږژنایى

هيه)...!!

نهو په رستشې وهك مه به ست و، دادگه رى سه ير ده كړد..

رږژيان موسلماننيك پتی وت: فيرم بكه.

(مه عان) لى پرسى: نايا گړ فترت بكم گوپراه لم ده بيت..؟؟

پياوه كه وتى: من رږژيش له سر گوپراه ليت سووم..

مه عاز پتی وت: (رږژ نا رږژ به پلښو به..

شهنویز بکه و، بشخوه.. رۆزی په پيدا بکه و، خرابه مه که.. هر به موسلمانې بمره و..
به ناگا به و خق دوور بگره له پارانه وهی ستم لیکراو..

زانستی وهک ناسین و، کردار، سیر ده کرد و.. دهیوت:
(هرچی ده تانه ویت فیږی بن، بزائن که زانست لای خواي گوره هیچ سودیکتان پتی
ناگه په نیت هه تا کاری پی نه که ن)..

باوه پھتتان به خوا و یادکردنی وهک ناماده کردنی هه میشه یی مه زنی خوا و، پیداجوونه وهی
هه میشه یی ناکاری دهوون سیر ده کرد.

(نسهو دی کوپی هیلال) ده لیت: {له گال مه عازدا به رتگادا ده پویشتن، پتی وتین:
دانیشن با سعاتیک نیمان تازه بکه بڼه وه}..

له وانه یه هوی ژور بیده نگ بوونه کی نو کرداری رامن و بیرکړنه وه یه بوویت که له
ناخیدا نه ده سره وت و رانه ده وستا.. نه مه بوو که هروک به پیغه مېهر رښکړ و: هیچ
هه ناگوایک نانیت، وا گومان بیات هه ناگوایکی دیکه ی به دوا د ده نیت.. نه مهش به هوی زیاده
پوچوونیه وه له یادی په روه ردگاری و، پوچوونی له لیپیچینه وهی دهوونیدا..

* * *

ناکامی (معان) هات و، بانگرا بق دیداری خوا..

له کاتی ژانه کانی گیانکیشاند له نه سته وه راستی هه موو زیندوویه که درده که ویت و، نو
وشانه به سر زمانیدا دیت- گه توانای قسه کردنی هه بیت- که کاروبار و ژیا نی تیدا کورت
پوته وه..

نا له و چرکه ساتانه دا، معان چند وشه یه کی مه زنی درکاند که بهو اداریکی مه زن ناشکرا
ده کات.

نوه بوو سهرنجی ناسمانی دها و له په روه ردگاری خاوهن مېهری ده پاراپاوه و دهیوت:
(په روه ردگارا.. من پیشتر له تق ده ترسام، به لام نه مرق تکات لیده که م، په روه ردگارا.. تق
ده زانیت که من دینام به هوی رۆشتنی روپاره کان، یا روواندنې داره کانه وه خوش
نه ویستوه.. به لکو به هوی تینویتی کاتی گه رمای ژور توند و ناخوشیه کانی هندی کات و،
به ده سته یانی زانست و نیمان و گوپراهی زیاتره وه خوشم ویستوه)..

ده سستی راستی دریز کرد وهک نوهی ته وقه له گال مردندا بکات و، له بی هوشیه که یدا
دهیوت:

(به خیر بیت مردن.. خوشه ویستیکه له کاتی نه داریدا هاتوه)..

* * *

نه مچا (معان) گه پایه وه بق لای خوا..

میتزادی کوری عه مر

یہ کہ میں کس واریہاں لدا۔ شہر دم فل

هاوړل و نړستانى له باره يوه ددويڼ و، ده لټن:

(په کم کهس که نه سپى تاودا له پټناوى خودا، مىقدادى کوپى نه سوده بوو)...

(مىقدادى کوپى نه سوده) پالوانى نه مجارمانه و به (مىقدادى کوپى عه من) ناو ده برت، له سرده مى نه فاميدا په پمانى له گڼ (نه سوده دى کوپى عبد يغوث) دا به ست و شوېش کردى به کوپى خوى، بهو جوره به ناوى (مىقدادى کوپى نه سوده) موه بانگ ده کړا، تا نهو ثاپه ته پيروزهى قورنات هاته خواره وه و مندالى خه لک به مى خو کردنى هه لوه شانده وه، پاش نه وه ده چه له کى نه مىش درايه وه پال (همرى کوپى سه عدى) باوکى راسته قينه ي..

مىقداد له و که سانه بوو که زږد زوو موسلمان بوون و، هه ورته مين که سپيشه که موسلمان بوونى خوى راگه ياند و ناشکراى کرد، به وپه پى نازايه تى مەردانه و خوزگه ي نړستانه وه، پشکى خوى له سزا و نه شک دجه ي قوربه يشيه کان چه شت..

هه لويسنى رږزى (به در) يشى بږ هه مىشه وه ک تابليزه کى قه شەنگ ده ميتننه وه و هيچ به هاو نرخی کم ناکات...

هه لويسنکى بلند، هه موو نه وانه ي بينيان ناواته خواز بوون که هر که سه و خوى خاوه نى نه و هه لويسنه مەزنه بوايه..

(عبداللهى کوپى مه سوده) هاوړلى پيغمبرى خوا ﷺ، ده لټن:

(دېمه نټېکم له مىقداد بينى، من خاوه نى بوومايه، لام خو شه ويستر بوو له هه موو نهو شتانه ي که له سر زه ويدا هه يه)...

تا له و رږزه دا که به ناخوشى و ده ستى پيکړد... قوربه يشيه کان به هيزنکى به تين و سوور بوونکى زږد و، لوتبه رزى و خو هه لکيشانه وه هاتبوون..

تا له و رږزه دا، که موسلمانان کم بوون، پيشترېش له شه پرکړن له پټناوى نيسلامدا تاقي نه کړا بوونه وه، نه وه په کم مين جهنگ بوو که بېکەن..

پيغمبر ﷺ رلوه ستا و نيمان و ناماده باشى نهو که سانه ي له گه ليدا بوون تاقي ده کړده وه له رويه پوو بوونه وه ي نهو سوپا زږه پر پياده و سواره ي به رهو پوويان دټت.

هات و داواى راوړزى له و باره يوه کرد، هاوړلانى پيغمبر ﷺ ده يانزانى کاتېک داواى پرس و پلويژ بکات، نهوا به راستى کاره که نه دجام ددات و، راستى تپوانين و بډوونى ته لواى هه ريه که له هاوړنکاني ده وټت، خو گهر په کيکيان بډوونکى هه بولايه جياواز يان به پيچې وانه ي بيروپاى هه موويان، نهوا هيچ شهرم و نهنگى تيدا نه ي..

(میقداډ) ترسی نه‌وی هه‌بوو که له‌بار‌ی نه‌و جه‌نگ‌وه له‌نیو موسلمان‌ه‌کاندا هه‌لو‌یستی خۆپار‌یزی هه‌بیټ... به‌ر له‌وی که‌سی دیکه بدو‌یت نه‌و پ‌یش که‌وت تا به وشه تیژه‌کانی دروشمی شه‌په‌که بخاته روو، به‌ش‌داری له پ‌یکهاته‌ی ویژدان‌ییدا بکات... به‌لام به‌ر له‌وی لی‌وی ب‌جول‌ینن، (نه‌بو به‌کری صدیق) ده‌ه‌ستی به‌سه‌کرد، (میقداډ) زۆر دل‌تارام بوو... (نه‌بو به‌کر) قسه‌ی جوانی کرد... پاش نه‌ویش (عوم‌ری کوپی خطاب) دوا و قسه‌ی چاکی کرد...

پاشان (میقداډ) هاته پ‌یشه‌وه و‌تی:

(نه‌ی پیغم‌به‌ری خوا ﷺ)!! به‌ره‌و نه‌وی خوا خ‌ستویه‌تیه به‌رده‌س‌نت به‌پ‌ی بکه‌وه، ئیمه هه‌موومان له‌گه‌لت‌داین... سو‌یند به‌خوا هه‌رگیز وه‌ک نه‌وی به‌نی ئیس‌رائیل به (موسا)یان گوت پ‌یت نال‌تین: به‌رۆ تۆ و په‌روه‌ر‌دگارت بجه‌نگن، ئیمه ل‌یره‌دا داده‌نیشین... به‌لکو پ‌یت ده‌لت‌تین: به‌رۆ تۆ و په‌روه‌ر‌دگارت بجه‌نگن و، ئیمه‌ش له‌گه‌لت‌اندان ده‌جه‌نگین...!!

سو‌یند به‌و زاته‌ی تۆی به‌ه‌ق ره‌وانه‌ کردووه، گه‌ر به‌ره‌و چه‌قی ده‌ریامان به‌ب‌یت به‌بی ئاو‌پ‌دان‌ه‌وه له‌گه‌لت‌دا د‌ین تا ده‌گه‌يته شو‌ینی خۆت و، له‌لای راست و چه‌پ و له‌ دواوه و پ‌یشه‌وه‌ت ده‌جه‌نگین، تا خ‌وای گه‌وره سه‌رکه‌وتووت ده‌کات)...

وشه‌کانی وه‌ک ده‌ست‌پ‌یزی گولله ده‌ره‌پ‌ه‌ین و... ده‌موچاو و روخ‌ساری پ‌یغم‌به‌ر ﷺ که‌شایه‌وه و لی‌وه‌کانی به‌پارانه‌وی خ‌یر که‌ بۆ میق‌داډی کرد بر‌یس‌کانه‌وه... نه‌و وشانه‌ی که (میقداډ) در‌کان‌دی جۆش و خ‌رق‌شی خ‌سته نی‌و کۆمه‌لی به‌وادارانه‌وه، که به‌و په‌پی ه‌یز و به‌وای خۆیه‌وه جۆری قسه‌کردنی بۆ هه‌رکه‌سی به‌یه‌و‌یت بدو‌یت و... به‌شی‌وازێک بۆ هه‌ر که‌سی که به‌یه‌و‌یت قسه‌بکات دیاری کرد...!!

به‌ل‌ی... و‌ته‌کانی (میقداډ) مه‌به‌ستی خۆی له‌ د‌لی به‌واداراندا پ‌یکا و، (سه‌عدی کوپی مه‌ع‌ان‌ی سه‌ر‌کرده‌ی نه‌نصاریه‌کان هه‌ستایه‌وه و‌تی:

((ئیمان‌مان پ‌ی ه‌یناییت و به‌راستمان زانیت و، شایه‌تی‌مان دا که نه‌وی تۆ ه‌یناوته‌ حه‌قه، له‌سه‌ر نه‌وه واده و به‌ل‌ین و په‌یمان‌مان پ‌یدا‌یت، ده‌ نه‌ی پ‌یغم‌به‌ری خوا به‌ری بکه‌وه به‌ره‌و نه‌وی که ده‌ته‌و‌یت، دل‌نیا به‌ ئیمه له‌گه‌لت‌داین... سو‌یند به‌و زاته‌ی تۆی به‌ه‌ق ره‌وانه‌ کردووه گه‌ر بچ‌یه‌ نی‌و ده‌ریابه‌وه له‌گه‌لت‌ د‌ین، ته‌نها که‌سی‌کمان دوا ناکه‌و‌یت، ه‌یچ پ‌یمان ناخۆش نیه که سه‌به‌ینی رو‌وبه‌پ‌رووی نو‌رم‌ن‌یک‌مان بکه‌یت‌وه...))

ئیمه له‌ جه‌نگ‌دا ئارام‌گیرین و، له‌ روو به‌ رو‌وب‌ونه‌وه‌دا راست‌گ‌و‌ین. به‌لکو خوا نه‌وی چاوتی پ‌ی رۆشن ده‌بی‌ت له‌ ئیمه‌دا به‌دی ب‌ین‌یت... ده‌ی له‌سه‌ر به‌ره‌که‌تی خوا بمان به‌...))

د‌لی پ‌یغم‌به‌ر ﷺ په‌ریو له‌ شادی... و به‌هاوه‌له‌کانی فره‌موو:

(ده‌ی به‌پ‌ی بکه‌ون و، مژده‌تان لی ب‌یت)...

هه‌ر‌وو کۆمه‌ل به‌یه‌ک گه‌یش‌تن...

موسلمانان له وړوځه دا تهنه سئ ته سپ سواريان هه بوو بهس، ته وانيش: (ميقداډی کوږی عمر) و (مه رسه دی کوږی ته بی مه پسه د) و، (زویږی کوږی عوام) بوون، ټیکړای موجهیدانی دیکه به پیاده، یان به سواری وشتره وه بوون..

* * *

نو وشانه ی (ميقداډ) که پیشتېر باسماڼ کرد، تهنه نازایه تیه که ی ناخاته روو و بهس، به لکو دانایی دروست و، بیرکړدنه وه ی قولیمان نیشان ددهات..

(ميقداډ) نا بهو جوړه بوو..

دانا و، زینگ بوو، داناییه که شی تهنه به وشه ی رووت گوزارشتی له خوی نه ده کرد، به لکو به بنه مای بی وینه و، ناکاری پر به او راست گوزارشتی له خوی ده کرد و، نه زمونه کانیشی مایه ی به یز بوونی دانایی و نیشانه ی ژیریه که ی بوو..

جاریکیان پټغمهبر ﷺ ته میرایه تی جیگایه کی پئ سپارد، که گه پایه وه پټغمهبر ﷺ لئی پرسى: (ته میرایه تیت به لاره چوڼ بوو)؟؟؟

به پاستگړیه کی مه زنه وه لامی دایه وه:

(وات ئی کردم وها سهیری خوم بکم که له سهرو خه لکه وم و، ته وان هه موو له خوار منه ونه.. سویند بهو زاته ی توی به حق ره وانه کردوه له نه مړې به دوا تا هه تابه ته میرایه تی سهر دوو که سیش ناکم)...

جا گه ته مه دانایی نه بیت.. نه ی ده بیت چی بیت..؟؟

گه ته ویش دانا نه بیت.. ده بیت کوی دیکه بیت..؟؟

پیاویکه به هو ی دهروونی، یا لاوازییه وه هه ناخه له تی..

فرمانداری پئ ده دریت، له له خویایي بوون و سهرکه شی دهروونی ده ترسیت و، ته لاوازییه ی دهروونی بډ ده رده که ویت و، سویند ده خوا که خوی ئی دوور بگریت و، پاشی ته نه زمونه رته فرمانداریتي ده کاته وه و خوی ئی ده پارزیت و... پاشان سوینده که ی ده باته سهر و له دوی ته وه هر گیز نابیته ته میر..!!

ته هه همیشه ته وه فرموده ده یی له سهر زار بوو که له پټغمهبر ﷺ بیستبوو، که ته ویش:

((به خته وهر ته وه که سه یه که له ناشووب دوور بکه وینه وه))...

ته ویش کاتئ له فرمانداریدا لوت به رزییه کی به دی کرد تووشی ناشوویی ده کرد، یان له ودا بوو تووشی بکات، ته وا به خته وهری ته وه له خو دوور گرتندایه لئی..

زور له سهر خوی و هیدی بوونی له هه لسه نگاندنی پیاواندا.. یه کیکی دیکه بوو له نیشانه کانی داناییه که ی.

نهمهش له پیغمهبری خواوه ﷺ فیر ببوو. پیغمهبر ﷺ فیری کردبوون که دلی ئادهمیزاد له وهپگه پاندا خیرا تره له هه لگه پانه وهی مه نجه ل له کاتی کولاندا..

(میقداد) مه زنده و هه لسه نگاندنی خوی له باره ی خه لکوه دوا ده خست تا کاتی مردنی نه که سه ده مات، بۆ نه وهی دلنیا بیت که نه که سه ی نه م ده یویت هه لسه نگاندنی خوی له باره وه بخاته روو ناگوریت و گورانی تازه به سهر ژياندا نایهت.. یان هه یج شتیکی نوێ له پاش مردنی روونادات..؟؟

داناییه که شی له م گفتوگویه دا که یه کیک له هاوه ل و کورنشینانی بۆمانی باس ده کات، له زۆری شاره زاییه کهیدا دهره وشیتته وه، نه وه هاوه له ی ده لیت:

{رۆژیکیان لای (میقداد) دانیشتبووین، پیاویک به لایدا تییپه ی.. روویکرده (میقداد) وتی: خوش به ختی بۆ نه وه دوو چاوه ی که پیغمه بریان ﷺ بینیه .. سویند به خوا هه زمان ده کرد نه وه ی تر بینیت ئیمهش بهمان بینایه و، نه وه ی تر تیندا ئاماده بوویت ئیمهش تیندا ئاماده بووینایه ..

(میقداد) رووی تیکرد و پیتی وت:

((چی واتان لیده کات که خۆزگه به دیمه نیک بخوازن که خوا لیتانی په نهان کردوه، که نازانن گر تیندا ئاماده بووینایه چۆن ده بوون؟؟ کۆمه لانیک هاوسه رده می پیغمه بری خوا ﷺ بوون خوی گهره به سهر دهم و چاویان کردنیه نۆزه خوه .. نه وه بۆ سوپاسی خوا ناکنه ئیوه ی له و تاقیکردنه وه یه ی نه وان پاراست و، کردنیه بهوادار به پهروه ردار و پیغمه برتان))...

داناییه .. به لام چۆن داناییه ک...!!

ناگه یه به هه یج بهواداریک که خوا و پیغمه بری ﷺ خوش بوویت، ده بیینی ئاواته خوازی نه وه یه که له رۆژگاری پیغمه بر ﷺ دا بژایه و بیبینایه ...!

به لام بهرچاو رۆشنی (میقداد)ی دانای زیره ک ره هندی شاراوه ی نه وه خۆزگه یه ناشکرا ده کات..

ئایا ریی تی ناچیت نه که سه ی ئاواته خوازه له و رۆژگار ده بژایه .. له پێی نۆزه خیاب بوایه ...؟

ئایا له واته نه بوو که له گه ل به ئباوه راندا نه میش به ئباوه پ بوایه ...؟؟

که واوو چاک وایه نه که سه سوپاسگوزاری خوا بیت که له سهر ده مێکدا ژيانده یه تی ئیسلام له سه قامگیردایه و، نه ویش به ئی گری و به سه لامه تی وه ریکرتوه ..؟؟

نه م نید و بۆچوونه ی (میقداد) ، که له دانایی و زړنگیدا دهره وشیتته وه .. له هه موو هه لۆسته و، نه زمونیکی و، وشه یه کیدا، ژیریکی دانا بوو.

مێقداد خۆشه‌ویستیه‌کی مه‌زنی بۆ ئیسلام هه‌بوو.

له‌ پال ئه‌وه‌ شدا، تێگه‌یشتو و دانا بوو...

خۆشه‌ویستیش ئه‌و کات مه‌زنی و داناییه‌ که‌ خاوه‌نه‌که‌ی بکاته‌ مرقشیکێ پایه‌به‌رز، چێژی ئه‌و خۆشه‌ویستیه‌ له‌ خودی خۆیدا هه‌ست پێ نه‌کات.. به‌لکو له‌ به‌رپرسیاریتیه‌کانیدا بیدۆزێته‌وه‌.

(مێقدادی کوڕی عه‌م)یش له‌و پێپه‌ به‌بوو.

خۆشه‌ویستیه‌که‌ی بۆ پێغه‌مبەر ﷺ، دلی پێ کردبوو له‌ به‌رپرسیاریتی به‌رانبه‌ر سه‌لامه‌ت بوونی پێغه‌مبەر ﷺ.

له‌ شاری مه‌دینه‌دا هه‌ر ده‌نگێکی ناساز ببیسترایه‌، (مێقداد) له‌ چاوتره‌کانیکدا خۆی ده‌گه‌یانده‌ ده‌رگای پێغه‌مبهری خوا ﷺ و به‌سواری ئه‌سپه‌که‌یه‌وه‌ راده‌وه‌ستا و زۆر به‌توندی شمشیری به‌ده‌سته‌وه‌ ده‌گرت و له‌ خه‌مه‌تیدا بوو!!!

خۆشه‌ویستیه‌که‌شی بۆ ئیسلام، دلی پێ کردبوو له‌ به‌رپرسیاریتی ئه‌و به‌رانبه‌ر پارێزگاریکردنی ئیسلام.. نه‌که‌ هه‌ر له‌ فیل و ته‌له‌که‌ی نوژمنانی،.. به‌لکو له‌هه‌له‌ی دۆسته‌کانیشی..

رۆژێکیان له‌گه‌ڵ سه‌ریه‌که‌دا چوه‌ ده‌ر و، نوژمن توانی گه‌مارۆیان بدات، ئه‌میری سه‌ریه‌که‌ فه‌رمانی دا که‌ هیچ که‌س و لاخه‌که‌ی نه‌له‌وه‌پننیت.. به‌لام یه‌کێک له‌ موسلمانه‌کان ناگاداری فه‌رمانه‌که‌ی نه‌بوو و، سه‌رپێچی کرد، ئه‌میره‌که‌یان سزایه‌کی وای دا زیاد له‌وه‌ی که‌ شایسته‌ی بیٔ، یان هه‌ر شایه‌نی نه‌بووه‌..

(مێقداد) به‌لای ئه‌و پیاوه‌دا تێپه‌پی، ده‌گه‌ریا و هاواری ده‌کرد، کاتی له‌و باره‌یه‌وه‌ لێی پرسى و، ئه‌ویش به‌سه‌رهاته‌که‌ی بۆ گێڕایه‌وه‌..

(مێقداد) ده‌ستی گرت و، پێکه‌وه‌ به‌ره‌و لای ئه‌و ئه‌میره‌ روشتن و، (مێقداد) ئه‌وه‌نده‌ی گفتوگۆ له‌گه‌ڵدا کرد تا هه‌له‌که‌ی بۆ ده‌رخست و پێی وت:

(ده‌ی ئیستا، خۆت بخه‌ به‌رده‌ستی و... رێگه‌ی بده‌ تۆلێ لێ بکاته‌وه‌)...!!

ئه‌میره‌که‌ به‌گوێی کرد.. به‌لام سه‌ربازه‌که‌ لێی خوشبوو و هیچی له‌دڵدا نه‌ما، (مێقداد)یش به‌ مه‌زنی هه‌لوێسته‌که‌ و، مه‌زنی ئه‌و ئایه‌ی که‌ ئه‌م سه‌ره‌وه‌رییه‌ی پێداوه‌، زۆر شادومان بوو، وه‌که‌ ئه‌وه‌ی که‌ گۆرانی بلیت له‌به‌ر خۆیه‌وه‌ ده‌یوت:

(من ده‌رم و... ئیسلام ده‌سته‌لاتداره‌)...!!

به‌لێ.. ئه‌وه‌ خۆزگی ئه‌و بوو.. که‌ کاتێک به‌ریت ئیسلام ده‌سته‌لاتدار بیٔ... و به‌راسته‌یش بۆ به‌دیه‌تانی ئه‌و ئاواته‌ له‌گه‌ڵ تیکۆشه‌راندا هه‌ول و کۆششیکێ بۆ وێنه‌ی وه‌های دا که‌ شایسته‌ی ئه‌و بیٔ پێغه‌مبەر ﷺ پێی به‌رموویت:

((خوای گوره فرمانی پیکردم خوشم بوویت و.. هوالی پیداوم که توی خوش
دهویت))...

بہ عیدی کو پی عامر
سہزنی لہڑیوں کا کوندا

کې له نېمه ناشنای هم ناوړه په و، پښتو بیستویه تی...؟؟
 -وا گومان ده بهم- گر هر هه مووشمان نه بیت، نهوا زړه مان، هرگیز نه مان بیستوه..
 وک نهوهی له گه لتاندا بم نیستا که ده یخویننه وه، پرسپار ده کن: ده بیت هم (سه عیدی
 کوپي عامه کي بیت...؟؟
 به لی... نیستا ده زانین هم (سه عید) ه کتیه...!!

* * *

یه کیکه له گوره هاوړه لانی پیغمبري خوا ﷺ، با ناوړه کوشی وک ناوی گوره هاوړه لانی
 دیکه بلوړ و ناشنا نه بیت.

یه کیکه له گوره خوپاریزه په نهانه کان...!!

پېده چیت ناسایی و دوپاره کړنه وه بیت، که بلین له هه موو دیمه و غه زایه کدا له گه ل
 پیغمبر ﷺ دا بووه... چونکه نهوه پړه وی هه موو موسلمانان کان بوو، بې هیچ بهوادارک نه بوو
 که له ناشتی یان جیهاندا له پیغمبري خوا دوا بکوهیت.

(سه عید) بهر له رزگار کړنی (خه یبه) موسلمان بوو، له و ساته وهش که نیسلامی له نامیز
 کرت و واده و به لینی دا به پیغمبر ﷺ، هه موو زیان و، بوون و، ناینده ی خویشی پی
 به خشین.

گوپړاپه لی و، دونیانه ویستی و، به رزی... خو خه فکړدن و، وهر و، خو به رز گرتن،
 هه موو خه سلته چاکه کان له م مرقه پاک و بیگرد و برا و هاوړی گوره یه دا هه بوو..

کاتیکش هه ولده ده دین به مه زلیه گوی بگین و بیبینین، پتویسته که زرنگ بین تا بې ناگا
 نه بین له و مه زلیه و لیکه پین له ده ستان دهریچیت و خوی ون بکات..

کاتیک له نیو قهره بالفیدا چاومان به (سه عید) ده که ویت، هیچ شتیکی تیدا به دی ناکه بین
 جیگای رمان و سرچندان بیت..

چاو یه کیک له نندامانی ده سته ی هزاران ده بینیت.. قز نالوزکاو و ته پ و تزلوی... له
 پوښاک و، شپوهی دهره وهیدا، هیچ شتیکی تیدا نه به له موسلمانان هزاره کانی جودا
 بکاته وه...!!!

خو گډ پښاک و شپوړی دهره و دیمان کرده به لگه و نیشانه یې ناشنا بوونی حقیقه تی نه، نهوا هیچ به دی ناکه یښ، چونکه مهنی نه م پیاوه زور له وه ره سه تره که به رووک شتیکی دهوله مهندانه و نال و والا خوی بنوینیت.

نه و تانی نا له ویدا له پشتی ساده یی و پښاکه کزنه کانیوه خوی حه شارداوه...
نایا مرواری شاراوه ی نیو گویچکه ی ماسیتان بینیه...؟ نه میش شتیکی له و بابه ته یه...

* * *

کاتیک نه میری بروداران (عومری کوی خطاب) معاویه ی له والییتی شام لادا، به دهوړوبه ری خویدا چاوی گنپرا، بې که سیک دهگرا له جیگای نه و دایینیت.

شپوړی (عومر) یش له هلیژاردنی والی و یاریده دهره کانیدا نه و په پی به ناگا بوون و، وردی و، له سره خوی تیدا بوو... چونکه له و برپاوه دا بوو که هر والیه کی له دوورتین جیگای سره زهوی هه له یه بکات، خوی گه وړه له سر نه و پرسیار له دوو که س دهکات: په که میان عومر... دوه میان خاوه نی هه له که...

پیودانگیشی له هه لسه نکاندنې خه لک و هه لیژاردنی والیدا زور به وردیینی و توندی و، گشتگیری و، بهر چا و روونیه وه بوو، تا نه و په پی وردیینی...

شامیش، له و روژگارده جیگایه کی گه وړه بوو، ژیانیش تییدا بهر له گه یشتنی نیسلام بې ناویان به چهنین سده، له نیو شارسنانیته رکابه ره کاندان گورانی به سرده دههات و، ناوه ندیکی بازوگانې گرنګ و، چاوگه یه کی فراوانی نیعمه ت بوو، بویه به وانه وه و، له بهر نه وانه... خانه ی هه له تاندن بوو، هر بویه به بېچوونی (عومر) که سیکې دنیا نه ویستی، خواپه رستی، رازی بووی، تهویه کاری، پشت له دنیا کردوی ودهای دهویست که هه موو شه یقانه کانی گومرا کردن له بهر دم نه ویستنی نه ودا هه لیین...

(عومر) بانگی کرد: دوزیمه وه... (سه عیدی کوی عامر) م بې بانګ بکن...!!

دواتر، (سه عید) دپته لای نه میری بروداران و نه ویش داوی لی دهکات بیپته والی (حومر)...

به لام (سه عید) داوی لیپوردنی کرد و... وتی: (تووشی ناشویم مه که، نه ی نه میری بروداران)...

(عومر) به دهنگی بهر زوتی:

(سویند به خوا وازت لی ناهینم... نیوه سپارده کان و جی نشینیتان خستوته گهرنی من و...

پاشان به جیم دپلن...!! ۱۹۹۰!

له ماوه یه کی که مدا (سه عید) ی رازی کرد، چونکه به راستی وشه کانی عومر شایانی نه وه بوون که برپای پی بینیت.

به لڼی هېچ دادگه ری تڼدا نیه که سپارده و چی نشینیان بدهن به سر نه ودا و، پاشان به تهنه جیتی بهیژن.. جا گه ر که سانی وهك ((سهعیدی کوپی عامر)) له بهر پرسپاریتی هه لیژن، نیدی عومهر کی له سره فرمان په واییه گرانه کانی دابنیت...؟؟

(سهعید) له گه ل ژنه که یدا، که تازه بووک و زاوا بوون، به رهو (حومص) که وتنه پی، هاوسره که شی هه ر له مندالیه وه ژور جوان و نازدار بوو.. (عومهر) یش بهی پټویست له سامانی پیدان.

کاتیک له (حومص) جیگیر بوو.. ژنه که ی ویستی مافی خوی وهك هاوسه ریك له و سامانه بخاته کار که عومهر پټی به خشین و، دلاوی لیکردن که جل و بهرگیکی شایان و، پټویستی و که لوبه لی پی بکړن و.. نه وی دیکه ی هه لېگړن..

(سهعید) پټی وت: ده ته وی له وه چاکترت نشان بدهم..؟؟ نیمه له ولاتیکداین بازرگانیه که ی قازانجه منده، بازار په کیشی گرم و گوړه، ده با نم پاره یه بدهن به که سیك بازرگانی پټوه بکات بومان و بیبوژنیتته وه..

ژنه که ی وتی: نه ی گه ر له بازرگانیه که یدا زهره ری کرد..؟؟

(سهعید) وتی: پاراستنه که ی له سر نه و داده نیم..!!

ژنه که ی وتی: که واییت.. ژور چاکه..

(سهعید) چوپه دهره وه، هه ندیک پیدایویتی ژیانکی کوله مرگی پی کرې، پاشان هه موو سامانه که ی به سر هه ژار و نه داراندا به خشیه وه..

روژان تیپه پی و.. له نیوان هه ر ماوه و کات و ماوه یه کی که دا ژنه که ی له باره ی بازرگانیتیه که یانه وه پرسپاری لیده کرد، که قازانجیان به کوئی گه یشتوه..

(سهعید) یش وه لای ده دایه وه: بازرگانیتیه کی سرکه وتووه و.. قازانج له گه شه و زیاده بووندا یه.

روژنکیان له بهر دهم که سیکي نزیکیدا که به راستی کاره که ناشنا بوو هه مان پرسپاری لیکرد، زهرده خنه گرتی، پاشان پیکه نی به جوریك که ژنه که ی گومان و دوودلی بۆ دروست بوو، ژور دلاوی لیکرد که به راستی و رونی بوی بدویت، پټی وت: میړده که ت هه ر له و روژه دا هه موو سامانه که ی به خشیوه.

ژنه که ی (سهعید) گریا و، غمبار بوو که له و پاره سوودمند نه بوه، نه نه وه ی خوی ده یویست لټی کرې، نه پاره که ش ما..

(سهعید) سرنجی دا، فرمیسه که رژاوه کانی زیاتر جوان و قه شه نگیان کردبوو.

به ر له وه ی نه و دیمه نه سرنج راکټشه ده روونی لاواز بکات، به چاری عه قل سرنجی به هه شتی دا، هاوه له دیرین و کزچکرده کانی خوی تڼدا به دی کرد، وتی:

((هاوه لانتېکم هه بوو بهر له من بهر و لای خوا روشتن... منیش پټم خوش نیه گهر هه موو
 نه و دی له دونیادا هه یه بڼم بیت له ریگی نه وان لا بدهم...!!!
 گهر بشترا سیه که به جوانیه که هیلیک پټه وه، وهک نه و دی له گهل دهر وونی خویدا
 بدویت، وتی:

((ده زانیت که له بهه شتدا پهری چا ورهش و چاک و باشی وا هه یه، که گهر یهک دانیهان
 به پټر ټه سر زوی هر هه مووی رووناک ده کاته وه، رو شانییه که دی رووناکي خور و مانگی
 پټکه وه نه ده هیشت... دهی نیستا قوریانی به تر بدهم له پټناوی نه واندا، چاکتره له و دی
 نه وان بکه مه قوریانی له پټناوی تودا...!!!
 قسه کانی، هه روهک چون به هیمنی و، رووگه شی و، ره زامه ندی، ده ست پټکر دبوو به هه مان
 شیوهش کورتایی پی هیئا...))

ژنه که پشی دلنارام بوو، تیگه یشت هیچ شتیک نیه چاکتر بق نه و له رویشتن له سر ریگی
 سه عید و، هاندانی دهر وونی خوی بق لاسایی کردنه و دی نه و له دونیا نه ویستی و ته قواد...!!!

* * *

(حومص) له و روژگار ددا، به (کوفه ی دوهم) ناو دهربا، نه م ناو لیئانه شی به هوی زور
 هه لکه پانه و دی خه لکه که دی و راجیباییان به رانبر به والیه کانیان بوو...
 گرچی (کوفه) که له عیراقه له یاخی بووندا له پټشتر بوو، (حومص) یش ناوی نه و دی
 به هوی هاو شیوه ییه وه و درگرت...

سهره پای سهرقال بوونی (حومص) یه کان به یاخی بوونه وه، هه روهک باسما ن کرد، نه و
 خوی گهره دل کانیانی به رانبر نه و بنده چاکه که (سه عید) بوو ریئوینی کردبوو، خوشیان
 ده ویست و گوټرپایه لی بوون.

(عومر) روژکیان پرسیا ری لیکرد: ((خه لکی شام تو یان خوش ده ویت...))؟
 (سه عید) له وه لامیدا وتی: ((له بهر نه و هیه که هاو کاریان ده کم و دلنه واییان ده کم...))
 خوشه ویستی خه لکی (حومص) بق سه عید هر چه ند بیت، نه و بیژاری و سکالایان هر
 ده بیت و دهر یا زیوونی لی نیه... گهر هر بق نه و ده بیت بیسه لمټنیت که هیشتا (حومص)
 رکابری (کوفه ی عیراقه)...!!!

روژکیان، نه میری بپواداران (عومر) سهردانی (حومص) ی کرد و له نیو حه شاماتیکی
 زوری خه لکه که یدا پرسى: له باره ی (سه عید) وه چی ده لین...؟؟
 هه ندیک که س سکالایان لی هی بوو... به لام سکالایه کی پیروز، چونکه به هوی نه و
 سکالایه وه لایه نټکی زور سهر سوپه ټنری مه زنی نه و پیاوه دهرگوت... که زور جیگای
 سهر سوپمان بوو...!!!

(عومړ) داوای له پټې سکالا کاران کرد، که یه ک به یه کی خاله کانی سکالا که یان بخه نه

پوو...

قسه که رڼک به ناوی شو پټه وه هه ستایه وه و وتی: ((چوار سکالا مان له سر هه یه..

تا رڼ نه بیته وه نایه ته دهر وه بڼا مان...

به شه ودا وه لامي هيچ که س ناداته وه...

له مانگيځکا دوو رڼی هه یه که تڼیدا نایه ته دهر وه بڼا مان و نایبیین...

چواره میش، که شو هيچ دسه لاتیکي تڼیدا نیه، به لام ښمې بیزار کړدوه، نه ویش

نه وه یه که ناو یه ناو بی هوش ده بیت - واته ده بوریته وه -))...

پیاوړه که نه وه و وت و دانیش...

(عومړ) بڼا ماو یه ک مات و بیډه نگ بوو، رووی له خوا کرد و، به چرپه وه دهیوت:

((خودایه من وه ک چاکترینی به نده و تڼ ناسیومه..

خودایه پتشیبینی و شپوه ناسیه که م بڼی به خه سار نه بیت))...

جا بانگی کرد به رگری له خوی بکات، (سه عید) وتی:

((نه وه که ده لښ: تا رڼ نه بیته وه ناچه دهر وه بڼا لایان..

سویند به خوا پښم خوش نه بوو باسی هویه کی بکه م... له راستیدا خیزانه که م خزمه تکاری

نیه، خوم هه ویر ده شلم و، وازی لیدیم تا هه لدیت، ښجا نان ده کم، دواي شو ده ستونوږ

ده گرم بڼ نوږی چیتشه نگاو، پاشان ښم وه دهر وه بڼ لایان))...

روخساری (عومړ) که شایه وه و، وتی: سوپاس بڼ خوا.. نه و ده م...؟!

(سه عید) درڼی به قسه کانیدا:

((نه وه شی که ده لښ: به شه ودا وه لامي که س ناده موه..

سویند به خوا پښم خوش نه بوو باسی هویه کی بکه م.. من رڼم داناوه بڼ نه وان و،

شه ویش بڼ په روه رڼگارم))...

((نه وه یش که ده لښ: له مانگيځکا دوو رڼم هه یه ناچه دهر وه بڼ لایان تڼیدا..

خزمه تکارم نیه جل و بهر که کم بڼ بشوات و، جل و بهرگی ښکه شم نیه بیگریم، هر بڼی

خوم جل و بهر که کانم ده شوم و چاره پوان ده کم تا له دواي ماو یه ک وشک ده بیته وه.. له

کوتایی رڼی شدا ده چه دهر وه بڼ لایان))...

((نه وه یشی که ده لښ: که ناو به ناو بی هوش ده بم..

ناماده و کوزدانی (خو به یی نه نصاری) بووم له مکه که، که قورپه یش گزشته که یان لڼ

ده کړدوه، خستبوویانه سر خوشتریک و، پښان دهوت: پښت خوزه ښستا (محمد) له جڼگی

تڼدا بوايه و، تڼس ساغ و سه لامه ت بوویتا په...؟! وه لامي ده دانه وه و دهیوت: سویند به خوا

پیم خوښ نیه من له نڼو کهس وکار و منډاله کانمدا بم، له نڼو ساغ و سهلامه تی و خوښی
دونیا دا و، پیغمبر ی خواش درکښک بچیت به پښیدا..

هر کاتیک نهو دیمه نه م بیته وه یاد که بینیم و، که من نهو روزه له هاو له پرستان بووم،
پاشان بیرم ده که ویته وه که نهو روزه سرخستن خویهیم واز ئی هینا، له ترسی سزا و
نه شک نه جی خوا ده له رزم و له هوشی خوم ده چم..

و شه کانی (سه عید) کوتایی هات، که به تهری فرمښکی خوارنزی بیگه رښیه وه لیوه کانی
به جیده هیشت..

(عومر) خوی پڼی رانه گرا و له خوښی اندا، به دهنکی به رزوتی:
((سوپاس بق نهو خواجهی که پیشبینی و ناسینه که می به مه له نه برد))...!!
دهستی کرده ملی (سه عید)، نڼو چاوانه روښنه پایه به رزه که ی ماچکرد..

* * *

چ به ختیکه له رڼو ڼی نهو پیره دروستکراوه به دهستیان هیناوه...؟؟

چ ماموستایه ک بوو پیغمبر ی خوا ﷺ...؟؟

چ رووناکیه کی پرشنګار بوو کتیبی خوی که وره...؟؟

نیسلام چ قوتا بخانه یه کی نیلهام به خش و چ فیترکاریک بوو...؟؟

به لام، نایا زه وی ده توانیت ژماره یه کی زوری له م پیره له سر پشتی خوی هه لگړیت...؟؟

ګر نه وه روویدایه، نه و به زه وییه تی نه ده مایه وه و.. ده بووه فیرده وس..

به لی.. ده بووه فیرده وسی واده دراو..

له کاتیکدا که فیرده وس هیشتا کات و ساتی نه هات بیت، نه و نهو که سانه ی له م پیره

پایه دار و سه ریلندانه که به ژياندا ده ګوزه رڼ و به سر زه ویدا تیده پهن.. هه میسه که م و،

ده ګمه نن..

(سه عیدی کوپي عامر) یه کیکه له وانه..

به خشش و موچه که ی به پپی ټرک و کاره که ی زور بوو، به لام نهو هیندنه ی ئی هه لده ګرت که

به شی خوی و خیزانه که ی بکات و.. نهو ی دیکه ی به سر ماله هه ژاره کانداهه به خشیه وه..

روژنکیان پپی و ترا: به و زیاده یه خاو و خیزان و خزمانت ببوژننه ره وه..

له وه لاما ده یوت: ((باشه بق خاو و خیزان و خزمانم...؟؟

سویند به خوا من ره زامه ندی لای خوا نافروشم به خرما یه تی))...

چه نده جاریش پپی ده و ترا: (خه رجیی خوت و خاو و خیزانت زیاد بکه و له شته باشه کانی

ژيان به هرهره به).

به لام نهو هه میسه له وه لاما، نه م وشه مه زنانه ی دوپات ده کرده وه:

((نهخبر هرگیز له دهستی په کم دوا ناکه وم، پاش نه وی گویم لی بوو پیغمبري خوا
 ﷺ دهغه رموو: خوی گوره خه لکی بڼ لپرسینه وه کڅ ده کاته وه، بپواداره هه ژاره کان وه
 بوله کوتر به خوشیه وښ، پټیان دهوتریت: راوستن بڼ لپرسینه وه، ده لټن: هیچ شتیکمان
 نه بووه تا له سهری لیمان بپرسنه وه... خوی گوره دهغه رمویت: بهنده کانم راستیان وت و..
 بهر له خه لکی دهچنه به هه شته وه))...

* * *

له سالی بیستمی کڅچیدا، (سه عید) گه پایه وه بڼ لای په روه ردگاری، پاکتر له په په ی
 سپی، به ته قوا ترین دل و، جوانترین ژیان نامه ی هه بوو..
 مهیل و تامه زړویی بڼ گه یشتنه وه به دهستی په کم دریزه ی کیشا، که ژیانی خوی له
 پټیاوی پاراستنی به لټنه کی و شوین پی هه لگرتنیاندا نه زرد بوو..
 به لټی.. خۆزگی گه یشتن به پیغمبر و ماموستاکی و.. به هه مو هاوه له پټشین
 بڼ گه رده کانی دریزه ی کیشا..
 نهوا نه مږ، ئاسوده یی و، دلنیا یی دهر وون و، بار سووکیه وه پټیان ده گات..
 له باری دنیا و خۆشی په کانی نه هیچی پټیه و نه هیچی جیه پشته تا پشت وشانی قورس
 بکات..

ته نه خۆپارټیزیه کی، دنیانه ویستیه کی، ته قواکی، مه زنی دهر وون و ئاکاری پټیه.
 نه و چا کانه ی ته رازو قورس ده کن، به لام له سر پشت سوکن...!!
 له گه ل ئاکاری وا که خاوه نه کی دنیای پی هه ژاند و.. له خۆ بایبوون نه وی
 نه هه ژاند...!!

* * *

سلاو له (سه عیدی کوپی عامر)..
 سلاوی لټین له ژیان و، مردنیدا..
 سلاو و، پاشان سلاو، له ژیان و یادی..
 سلاویش له که سه به پټیز و بڼ گه رده کان.. هاوه لانی پیغمبري خوا ﷺ ...

جہ مزہ ی کو پی عبد اللہ

سبزی خور اور رولری / جہلام

مه که له خویځی قولدا بوو، پاشی رږځی پې کوشش و، ماندوویوون و، پرستش و،
ناره زوویان...

قورپه شیه کانیښ له نیو نوینه کانیاندا نه منیو و نو دیویان ده کرد... ته نها په کیکیان نه بیټ
که له ناو نوینه که یدا نارامی نه ده گرت، زوو ده خزیته ناوی و، چهند ساتیځی کم نیایدا
حه سایه وه، پاشان به خوی و شادییه کی مه زنه وه هله ده ستایه وه، چونکه واده ی له گال
په روه رډگاریدا هه بوو، رووی ده کرده شوینی نو یز کرده نه کی له ژوره که یدا و، به رده وام له گال
په روه رډگاری ده دوا و لپی ده پاراپیه... هر کاتیځ ژنه که شی به هوی پرخی سځی نکاکاری
و پارانه وه گرم و گوړه دوپاره بووه کانی به خه بهر بهاتبایه، به زهی پییدا ده هاته وه و، داوی
لیده کرد به زهی به خویدا بیته وه، به شی خوی بخویت، وه لای ده دایه وه و نه سرینه کانی
پیش وشه کانی ده که وت:

((سهرده می خه وتن به سهر چوو نه ی خه دیجه))... !!!

هیشتا کاره کی خه وی قورپه شی نه زړاند بوو، گهرچی له ودها بوو بیته مایه ی سهرنج
راکیشانیان، نو ساته هیشتا له سهره تای بانگه وازیدا بوو و، به چرپه و نهیټی وشه کانی
ده درکاند.

نو که سانه ی نو رږځانه باوه پیان پی هیټا بوو زور کم بوون...

جگه له نیمانداران که سی دیکه ش هه بوو ریږ و خوشه ویستی کی زوریان هه بیټ بوی و، به
جوش و خرڅو شیک مه زنه وه باله کانیان لیک بدن به رهو نیمان هیټان پی و روشن له نیو
کاروانه پیروزه کی. ته نها کاریگری عاده ت و ژینگه و، پاله په ستوی داب و نه ریت و بوماوه و،
دودلی له نیوان بانگی رږځاوا بوون و، بانگی رږځه لاتندا، ریږبوو...
(حه مزه ی کوړی عبدالمطلب) مامی پیغه مېرمنه ﷺ و، برای شیری... په کیځ بوو له وانه...

* * *

(حه مزه) به چاکی ناشنای مه زنی و کاملی برازاکه ی بوو... به روون و ناشکرای راست و
دروستی کاره کی و، کرځی خه سه ته کانی ده زانی...

نو ته نها وه مامیک ناشنای برازاکه ی نه بوو به س... به لکو وه ک برا و، هاوړی، ده یناسی...
چونکه (حه مزه) و پیغه مېرمنه ﷺ له یه نه وه بوون و، ته مه نیان نزیک بوو... پیکه وه گوره

بوون و، به یکه وه یاریان کرد و، بوون به برا و، له سهره تاي ريگاوه ههنگاو ههنگاو له گهڼ
یه کدا پیکه وه روشتن..

خو گهر گنجیتی هر یه که یان به ريگا یه کدا روشتبیت، نه وه همزه پيشی هاوته مه نه کانی
خو دی ده کوت له به ده سته پتانی خوشیه کانی ژيان و، کردنه وه یی جیگا بخو دی له نیو
پیاوماقولاتی مه ککه و گه وره پیاوانی قورپه یشدا... له کاتیکدا (موحه مه د) له خه لوه تدا بوو
له گهڼ روشتنیه کانی روحي که دهستی به روونا کردنی ريگای به ره و خوا چوون کردبو و،
قسه ی دلی که له ژاوه ژاوی ژيان دووری خستبو وه به ره و بیر کردنه وه و رامانی قول و، رووه و
خو سازدان بۆ ده ست خستنه نیو دهستی حق و وه رگرتنی..

ده لاین: گهرچی لاویتی هر یه که یان ناراسته یه کی جیای گرت، نه وا همزه بۆ چرکه
ساتیکیش له چاکه کانی هاوته مه ن و برازاکی دانه برا.. نه و چاکه و ریزداریانه ی که
خاوه نه که یان خستبو جیگا یه کی بلند له دلی هه موو خه لگیدا و، وینه یه کی ناشکرای بۆ ناینده
مه زنه که ی ده کیشا.

له سپیده ی نه و روژه دا، همزه وه ک کردبو یه خو، ها ته ده ری.
له لای که عبه کومه لیک له گه وره پیاوانی قورپه یش و پیاوماقولاتیانی به دی کرد و له گه لیان
دانیش، گوئی له قسه کانیا ن گرت..

ده ریا ره ی (موحه مه د) ده دوان...
همزه یه که مجار بوو ببینی بانگه وازی برازاکی خستونی ته دل راوکی.. قسه کانیا ن بۆنی
بوغز و کینه و، داخ له دلی و، تالی لیدیت.

نه وان پیشتر باکیان نه بوو، یان وایان ده خسته روو که گوئی پی ناده ن و به لایانه وه هیچ
نیه.

به لām نه مړی، دل راوکی و، خه م و، ناره زوومه ندی هه لمه تبردن بۆی، له روخساریاندا شه پۆلی
ده دات..

همزه به قسه و باسه کانیا ن زۆر پیکه نی و.. زیاده پوه ی و، خراپ لیکدانه وه ی دایه
پالیا ن..

به دوایدا (نه بو جهل) بۆ ناماده بوانی دووپا تکرده وه که همزه له هه موو خه لکی زیاتر له
مه ترسی نه وه ی (موحه مه د) بانگه وازی بۆ ده کات ناگاداره، به لām ده یه ویت کاره که لای
قورپه یش ناسان بکات تا بخافلین و، کاتیک به ناگا پیته وه، خراپترین روژی بیت و، کاری
برازاکی به سه ریاندا زال بوو بیت..

به رده وام له قسه کانیا ندا ده یاننه راند و هه ر شه یان ده کرد و.. (همزه) یش هه ندی جار
پیده که نی و، جاری واش هه بوو قینی هه لده ستا، کاتیکیش جیا بوونه وه و هه رکه سه و به پیی

خویدا روشت، (همزه) سهری به بیرۆکه ی نوئ و، خوړپه تازه که قورس بوو بوو، کاری
برازاکه ی ده مینایه بهرچاو و، سهر له نوئ له گه ل خویدا تاوتوئی ده کرد...!!!

* * *

روژان تنپه پی، هر روژه و بانگی لهوی دیکه ده کرد و، له گه ل هر روژنکدا قسه و باسی
قورپه یش له سهر بانگ وازه که ی پښه مېر څرگندا زیاتر ده بوو...
پاشان قسه و باسه کان ده گورپا بڼه شه ی فروشتن... (همزه) ش له دووره و چاودپری
هه لوښته که ی ده کرد...

خوپاگری برازا که ی سهرسامی کردبوو... لیپرا نه که ی له پیناوی ثیمان و بانگ وازه که یدا
لای هه موو قورپه یش شتیکی نوئ بوو، سهره پای نه و لیپران و خوگرپیه ی که پیی
ناسرابوو...!!

خو گهر له روژه دا گومان بیتوانیایه هر که س بهرانبهر راستگویی پښه مېر و مه زنی
خوړپه وشته کانی هه لڅخه له تیني، نه و توانای نه بوو که لین و جیگایه ک بوچوونه نیو تنیگه یشتنی
همزه بدوژننه و...

همزه له هه موان چاکتر ناشنای (موحه ممد) بوو... له کانی زور مندالیه و... تا لاویتی
بیگهردی... و تا کانی پیاویتی ده ست پاکي بهرزی...

نه و هک خوی دهیناسی، به لکو زیاتر له و ه ی که خوی ده ناسیت ناشنای بوو، له و کاته و ه ی
که پتیکه و هاتبوونه ژبان... به یکه و ه گوره بسون... پتیکه و پتیکه یشتن... ژبانی
(موحه ممد) یش هر هه مووی و هک تیشکی روژ بیگهرده...!! همزه هیچ گوماننکی به دی
نه کردوه سهاره ت به و ژبانه... نایه ته یادی روژنیک بینیبییتی توپه بیت، یان نا نومید، یا
چاوچنوک، یان ناره زوویان، یان بهر و ه و دارو و خواو بیت...
(همزه) ش ته نها خواو ه نی هیزی جهسته نه بوو بهس، به لکو خواو ه نی هوشمندی عه قل و،
به هیزی ویستیش بوو...

تا لیره و ه شتیکی سروشتی نه بوو که له شوین که و تنی که سپک دوا بگه ویت که نه و هه موو
راستگویی و ده ستپاکیه یی تیدا دهرک پی کرد بوو... به و جوړه له دلیدا پتچاپه و تا نه و
کاته ی به هوی کارنیکه و له روژنکی نژیکدا ناشکرا ده بیت...

* * *

روژی دیاریکراو هات...

(همزه) له مال هاتدهر و، تیر و که وانه که ی له شان کرد بوو و، بهر و هوی بیابان
ده چوو تا ناره زووه خو شه ویسته که ی و، وهرزه په سهنده که ی، که راوه، نه انجام بدات... که
راوچی به کی لیپا تووی که م وینه بوو...

به شیکي روژ له وې مايه وه... کاتیک له راو گهړايه وه، وهك كړدېويه پيشه، بهره و که عېه چو، تا ته وانی بگات، بهر له وهی بهره و مال وه بگه پټه وه.

له نزيك كه عېه خرمه تكارېكي (عبدالهي كورې جه دعان) ي پيگه بشت...

هر كه چاوي پټي كه وت، وتي:

((نهي باوكي (عوماره)... گهر ده تبيني (محمد) ي برازات چي به سهرات به ده ستي (نهبو
حه كه مي كورې هيشام)... نا له وې چاوي پټي كه وت دانيشتبوو، نازاري دا و، جنپوي پيدا و،
نوه وي پټي ناخوش بوو پټي كړد...))

نينجا نوه وي نهبو جه هل به سر پټه مېهري ﷺ هينا بوو بوي شيكړده وه...

حه مزه به چاكي گوښي له قسه كانې گرت، پاشان بؤ كه ميگ بيري كړده وه، دواي نوه
ده ستي برد كه وانه كې له سر شاني دانا و... به خپرايي و جه سورانه بهره و لاي كه عېه
روشت، بهر نوميدې له وې به نهبو جه هل بگات... خو گهر له وې نه يدوزييه وه، نوا له شوين و
جيگاي ديكه به دوايدا ده گه پټي تا پټي ده گات...

به لام بهر له وهی بگاته كه عېه، سيري كړد نهبو جه هل له حه وشه كه پيدا له نيو كومه ليك له
گه وړه پياناني قوپه يش دانيشتوه...

به هيمنيه كي ترسناكه وه، حه مزه له نهبو جه هل نزيك بووه وه، پاشان كه وانه كې
به رز كړده وه و داي به سري نهبو جه هلدا، شكاندي و خوښي لپها، بهر له وهی كه ناماده بووان
له سر ساميه كه يان به ناگابينه وه، حه مزه هاواري به سر نهبو جه هلدا كړد:
((جنپو به موحه ممد ده دهيت، له كاتيكا كه من له سر نايه كې نوم و نوه ده ليم كه
نو ده يلټ...؟! دهی گهر ده توانيت وه لامم بده ره وه...))

له چركه ساتيكا، هه موو ناماده بووان نو سووكايه تيه ي به (نهبو جه هل) ي سر كړده يان
كرا و نو خوښي له سري ده چوپا، له بيريان چو، نو وشه يي وهك هه وړه بروسكه داي
به سرياندا سر قالي كړدن... نو وته يي كه (حه مزه) تييدا رايگه ياند له سر نايي
(محمد) و، هه مان تيپوانيني هه يه و، نوه ده لټ كه نو ده يلټ...
نايا حه مزه موسلمان ده بيت...؟؟

به پريزترين و به هيزترين گه نجي قوپه يش...؟؟

به پراستي نه مه نه هامي ته كه قوپه يش تواناي بهر گه گرتني نيه، چونكه موسلمان بووني
حه مزه ريگه بؤ نذر كه سي هه لپزاده و دياي ديكه خوشت ده كات تا موسلمان بين و،
(موحه ممد) يش كه سانتيكي خاوهن توانا و هيزي له ده وړ كو ده بيت وه كه بينه مايه ي
به هيزبووني بانگ وازه كې و خو كړ كړدنه وهی و، روژيكيش قوپه يش به ده نكي نو پاچانه
بيدار ده بيت وه كه خواوه ند و بته كانيان ده شكينيټ...!!

به لې.. همزه موسلمان بوو، نه وهی له دلیدا پټاچا بوویه به بڼ خه لکی ناشکرا کرد و، هه موو
 نهو خه لکه حه په ساوهی به نانومیدی به جیهیتشت و، نه بوجه هلیش نهو خوښه ده سپری
 له سهره شکاره کوی دهاته خوارې.. همزه چارلکی دیکه دهستی دایه که وانه کوی و له سهر
 شانی راگرت و، به هه نگاوی چه سپاو و، نازایه تی به هیزیه به بهرو مال که وته ری..!

* * *

همزه خاوه نی عه قلیکی به جیهیتنه و، ویزدانکی راست و دروست بوو..
 که که پایوه ماله وه و، ماندویتی نهو رژی دهرچوو، دانیشیت پیری کرده وه و، نهو
 روودلوانه ی پیش ماوه یه کی کم روویدابوو ده میتایه خه یالی..
 چوڼ موسلمان بوونی خوی راگه یاند و.. کی..؟؟

له چرکه ساتیک له چرکه ساته کانی حه ماسه ت و توپه یی و هه لچووندا رایگه یاند..
 پټی ناخوښ بوو خراپه به رانبر برازاکی بگریت و، ستمی لی بگریت و نهویش هیچ پشت
 و په نا و سهرخه ریکی نه بیت، بویه توپه بوو، له سهر ریز و پایه ی به نی هاشم غبروت گرتی و،
 سهری نهو جه هلی شکاند و، موسلمان بوونی خویشی دا به روویدا..

به لام، نایا نهو ره گیایه کی په سنده تا مړو واز له ناینی باو یا پیر و هوزده کی به یتیت..
 ناینی چرخ و سهرده مه کان.. پیشوازی له ناینکی نوی بکات که هیتشتا بنه ماکانی تاقی
 نه کردوه ته وه و، له باره ی راستیتیه وه ته نها شتیکی که م ناشنا بیت..

راسته نهو بڼ چرکه ساتیکش گومانی له راستگویی (موحه ممد) و بیگه ردی مه به سته کی
 نیه.. به لام نایا ده گریت مړو واز له چرکه ساتیکی توپه بووندا پیشوازی له ناینکی نوی بکات
 و، هه موو نهو به رپر سیاریتی و ماندوویه تیه ی له نه ستو بگریت، هه و هکو نیستا همزه
 کردی..؟؟

له راستیدا نهو له دل و دهروونیدا ریزی هه بوو بڼ نهو بانگ وازه نوییه ی که برازاکی نالا
 هه لگریه تی..

به لام، گهر له سهری نورسراییت که یه کیک بیت له شوینکه وتوانی نهو بانگ وازه و، بپوادار
 بیت پټی و، پاریزه ری بیت.. ده بی کاتی گونجاو بڼ چوونه نیو نهو ناینه کی بیت..؟

له چرکه ساتیک غبروت و توپه یی..؟ یان کاته کانی بیر کردنه وه و له سهر خوی..؟؟
 بهو چوره راست رهوی ویزدانی و، بیگه ردی بیر کردنه وه، په سهر یاندا سه پاند که نهو
 بابه ته هه مووی سهر له نوی به چاکی و وردبینی بیر لی بکاته وه..

دهستی کرد به بیر کردنه وه و، چند رژیکی به سهر بود، له بیر کردنه وه نه ده سهروت و،
 شه وانه ش چاوه کانی نه ده چوونه خو..

کاتیکیش بمانه ویت به هوی عه قله وه راستی بدوژینه وه، گومان وه هکاريکی گېشتن به ناسینی خوی ده سه پینیت...

به جوړه، همزه هر که عه قلی خسته کار له توژینه وهی رهوشی نیسلام و، ثاینی کون و ثاینی نویی له گه ل په ک به راورد کرد، به هوی سۆزی خورسکی بؤماوهی به رانېر ثاینی باووباپیری و، ترسی خورسکی بؤماوهی به رانېر هممو شتیکی نوی، گومانیان له ده روونیدا وروژاند...

هممو یاده وریه کانی له باره ی که عبه و، خواوهنده کانی و، بته کانی... دهریاره ی نو سه روه ریه ثانیانه ی هاته وه پېش چاو که نو خواوهنده داتاشراوانه بؤ هممو قوپه یش و، تیگرای مه که که به گشتی ده سته بهر کرده...

دابړان له هممو نو میژوه و... ثاینه دیرینه ژور سهخته... نه وهش رستن و شیکردنه وهی مه زنی پتوپسته...

همزه سهری سوپده ما له وهی که چون ناده میزاد ده توانیت ناوا به ناسانی و خیرا ثاینی بلو و باپیرانی به جی بهیلت و په شیمان بووه وه له وهی کردویه تی... به لام گه شتی بیرکردنه وهی ژیرانه ی درېزه پېدا... کاتیکیش بینی که تنها عه قل بهس نیه به هممو دلسۆزی و راستگویییه کییه وه په نای برده بهر نادیار (غیب).

له لای که عبه، به ملکه چیه وه رویکرده ناسمان و، په نای برده بهر هممو شتیکی نیو نو گه رپونه له توانا و روشنایی، تا بهر و لای حق و ریگی راست ریتوینی بکن، ده با گوی له خوی بگرین، پاشماوهی به سهر هاته که مان بؤ باس بکات:

{... پاشان هه ستم به په شیمانی کرد به دابړان له ثاینی باووباپیر و هژده کم و... له کاره مه زنه به گومان بووم، به جوړیک که چاوم نه ده چپوه خه...}

پاشان هاتم بؤ لای که عبه، له خوا پارامه وه که سنگم بؤ حق بکاته وه، گومان و دوو دلیم لا نه هیلت. خوی گوره پاپانه وه که ی گرا کردم و دلی پر کردم له دلنایی.

بهر و لای پیغه مېری خوا ﷺ که وتمه پی و، هه والی سهر گوزه شته ی خوم پېدا و، نه ویش پاپایه وه بؤم که دلم له سهر ثاینه که ی جیگیر بیت...

به مجوره (همزه) موسلمان بو... موسلمان بوونیکي ته او به دلناییه وه...

خوی گوره به هوی همزه وه نیسلامی شکدار کرد و... سهریلند و بویرانه راوه ستا و

به رگری له پیغه مېری خوا و، هاوه له بؤده سه لاته کانی ده کرد...

نه بو جهل که بینی له ریزی موسلماناندا ده وه ستیت، تیگه یشت که جهنگ بهرپا ده بیت،

هر بؤیه هات و هانی قوپه یشیه کانی ده دا که نازار و نه شکه نه ی پیغه مېر و هاوه له کانی

بدن و، بهرده وام ریگی بؤ شپړیکی نیوخوی ساز ده کرد که به هویه وه سارپژی رق و کینه و

بوغزه کانی دلی خوی پی بکات...

دیاره (همزه) ش نه‌یده توانی ریځګری له هه‌موو نازاردانیڅ بکات.. به‌لام له‌ګډل نه‌وه شدا
موسلمان بوونی قه‌لغان و پاریزګارک بوو.. هه‌روه‌ا سه‌رنج راکیشانیڅکی سه‌ر که‌وتو ویش بوو
بڼ ژورک له هۆزه‌کان که به‌هوی موسلمان بوونی همزه و، پاشان (عومری کړې خطاب) هوه
نه‌وانیش ده‌سته ده‌سته بیته ناو نیسلامه‌وه...!!

له‌و ساته‌وه‌ی که همزه موسلمان بوو هه‌موو خۆشی و، توانا و میژ و، ژیاڼی بڼ خودا و
ثابته‌که‌ی نه‌ز کرد بوو، هه‌تا وای لیکرد پټغمبه‌ر ﷺ هم نازناوه مه‌زنه‌ی پی به‌خشیت:
{شیری خودا و، شیری پټغمبه‌ره‌که‌ی ﷺ}..

یه‌که‌مین ده‌سته‌ی موسلمانانیش که بڼ روو به‌روو بوونه‌وه‌ی نوژمن که‌وته پی، همزه
به‌رپرسي بوو..

یه‌که‌مین نالاش که پټغمبه‌ر ﷺ دایته ده‌ست یه‌کک له موسلمانان، نه‌وا به همزه درا..
نه‌و رژه‌شی له غه‌زای به‌ردا هر دوو کومه‌ل به‌یه‌ک گیشتن، شیری خودا و شیری
پټغمبه‌ره‌که‌ی ﷺ، له‌و غه‌زایه‌دا مایه‌ی سه‌رسوپمان بوو...!!

پاشماوه‌ی له‌شکری تیڅشکاوی قوپه‌یش له به‌دروه به‌ره و مه‌ککه به‌سه‌ر شلوی و
ناو میډی که‌پانه‌وه، نه‌بو سوفیانیش دلشکاو و، سه‌رشقپانه که‌پایه‌وه..

چونکه له نیو کړه‌پانی جه‌نگدا لاشه‌ی که‌وره پیاوانی قوپه‌یش وهک.. نه‌بو جه‌مل و..
عوتبه‌ی کړې ره‌بیعه و.. شه‌یه‌ی کړې ره‌بیعه و.. ثومه‌یه‌ی کړې خه‌لف و.. عوقبه‌ی
کړې نه‌بی موعه‌یت و، نه‌سوده‌ی کړې عه‌بدول نه‌سده‌ی مه‌خزومی و.. وه‌لیدی کړې عوتبه
و.. (نظر کړې حارس) و.. (عاص کړې سه‌عید) و.. (کعم کړې عه‌دی) و.. ده‌یه‌ها پیاوی
دیکه‌ی قوپه‌یش وهک نه‌وان که‌وره‌ی به‌جی هیشتبوو..

جا له‌به‌ر نه‌وه‌ی که قوپه‌یش به‌ ناشتی و هیمنایه‌تی نه‌و شکسته خراپه‌یان له‌یاد
نه‌ده‌چوو.. هر بڼیه ده‌ستیان کرده خق سازدان و، کړکردنه‌وه‌ی میژ و بی هوده‌بیان، تا
تڼه‌ی خو‌یان و ریژ و کوژاوه‌کانیان بکاته‌وه..

قوپه‌یش سوور بوو له‌سه‌ر شه‌پ..

غه‌زای نوحود هاته پټشه‌وه و قوپه‌یشیه‌کان ژور زوو به‌سه‌رکایه‌تی (نه‌بو سوفیان) بڼ
جاریڅکی که هاتنه دهره‌وه و، هه‌موو هۆزه عه‌ربه هاروپه‌یماننه‌کانی خو‌یان له‌ګډا بوو..

که‌وره پیاوانی قوپه‌یش له‌م جه‌نگه نوټیه‌یاند امانجیان دوو پیاو بوو: یه‌که‌میان
پټغمبه‌ر ﷺ .. دووه‌میشیان همزه له‌دوای پټغمبه‌ر.. به‌لی.. نه‌و که‌سه‌ی گوټیستی قسه و
باسی پلانه‌کانیان بوايه به‌ر له دهرچوونیان بڼ جه‌نگ، ده‌ییڼی که چوڼ همزه له‌دوای
پټغمبه‌ر ﷺ مه‌به‌ست و امانجی جه‌نگه که بوو..

به‌ر له دهرچوونیش پیاوټکیان هه‌لېژارد و کاری همزه‌یان پی‌سپارد، که نه‌ویش
کړیله‌یه‌کی حه‌به‌شی خاوه‌ن شاره‌زاییه‌کی که‌م وینه بوو له پم هاوټیدا... هه‌موو ټولی نه‌ویان

له جېنگه کېدا چې کرد بووه وه له وهی که لیدانیکي کوشنده ناراسته ی همزه بکات به پمه کې و، ناگاداریان کرده وه که جگه له وه به هیچ شتیکی دیکه وه سر قال نه بیت، ناگامی جېنگه که و ناراسته ی کوشتاره که هر چون بیت...

ته نها نه وه کاری نه وه...

واده و به لیتنی به هایکی زدر مه زنیان پیدا بوو که نه ویش نازاد کردنیه تی... نه و پیاوه که ناوی وه حشی بوو، کزیله ی (جوبه یری کوپی موعتم) بوو... له رژی به دریشدا مامی جوبه ییر تیا چووبوو،

جوبه ییر پی و ت: {له گله خه لکیدا برقره دهره وه، خو گهر توانیت همزه بکوژیت نه و ترق نازادیت}...!!

پاشان ناردی بق لای (هیندی کچی عوتبه) ی خیزانی نه بو سوفیان تا زیاتر هانی بدات و، پالی پیوه بنیت به ره و نه و ناماجه ی که ده یانه ویت...

هیند پیشتار له جېنگی به دردا باوکی و، مامی و، برایه کی و، کوپنکی تیا چو بوو... پیشتی و ترا بوو همزه هندی که له وانه ی کوشتووه و، ده ستیشی هه بووه له کوژانی نه وانی دیکه دا...

له بهر نه وه زوری ی پیاو و ژنانی قوپه پش سوور بوون له سر چوونه دهره وه بق جېنگ، ته نها بق هیئانه وی سری همزه و به س به هر نرخیک بووه و چه ندی ناپه حتی بویت...!!

هیند چه ند رژی که بهر له چوونه دهره وه بق جېنگ، ته نها کاری نه وه بوو هه موو رق و کینه ی بکاته نیو دلی وه حشیه وه و رژی خوی بق دیاریرکرد، خو گهر سرکه و توو بوو له کوشتنی همزه دا نه و به نرخترین خشلی خو پازاندنه وه که تافره ت هه بیبت پی بیه خشیت و، به په نجه کین له دله کانی گواره و مرواریه به نرخه کانی و گهر دانه زیړه که ی که گهر دنیان قهره بالغ کردبوو گرت و، له کاتی که دا که چاوه زه قه کانی برپیوه وه حشی و تی:

{هه موو نه مانه بق تویه، گهر همزه بکوژیت}...!!!

وه حشی لیکي له دم ده هاته خورای و... خه یالی به جوش و خرؤشوه به ره و لای نه و جېنگه له شقه ی بالی ده دا که نازاد بوونی خوی تیدا به ده ست ده هیئت و، نیدی به کزیله و ده ست به سری نامینیتووه و، هه موو نه و خشلانه یشتی که شان و ملی سرکرده ی تافره تانی قوپه پش و، ژنی سرکرده که یان و، کچی سرکرده که یانی رازاندو ته وه دیته ده ستی...!!

که واته پیلان بوو... هه موو نه و جېنگه ش همزه ی به شتیه یه کی روون و ناشکرا ده ویت...

جېنگی نوحود ده ستی پیکرد...

هر دوو کرمه ل به یه که یشتن و... همزه به کالای شه پوه که و ته نیوان زه وی مردن و کوشنار و، په ړنکی نه عامه ی له سر سنگ بوو که پیشتیش سنگی له جېنگدا پی رازاندووه...

دهستی کرد به هاتن و چوون، هر سه رڼکی بیویستایه به شمشیره که ی ده بیه پاند،
به رده وام له بی باوه پانی دده، وهک نه وهی مهرگ هات بیتته ژیر فرمانیه وه، هر که سنی بیویستایه
تیی ده گرت و یه کسر ده بییکا...!!

همه موو مسلمانان هله تیان برد تا له ودا پوو سه رکه وتنی ته واو به ده دست به پښن..
ته نانه ته هیزه شکاوه که ی قوپه ییش دهستی به کشانه وه کرد، هله ده مات.. گهر تیر هاونژان
شوینی خویان له سر کڅو ده که چی نه هیش تايه و، نه هات تايه ته خواره وه بق کڅو په پانی شه پ به
مه بهستی کڅو کړنه وهی ده سته که تکانی نوژمنی تی کشکاو.. خو گهر نه وان شوینی خویان
چول نه کړدایه و نه و که لیڼه گه وره یان له به رده م سواره کانی قوپه ییشدا والا نه کړدایه نه وا
جهنگی نوحدو کڅوستانیک پوو بڅه موو قوپه ییش" به پیاو و.. ژبیه وه.. به لگو به نه سپ و
حوش تریشیه وه...!!

سواره کانیان له پشته وه له کاتی بی ناگایدا له مسلمانان یان دا و، شمشیره تینو وه
شیته کانیان خسته کار بویان و.. مسلمانان سر له نوڅی ده ستیان دایه وه خو کڅو کړنه وه و،
شمشیره کانیان هله لگرت وه که هندیگیان کاتیک سوپای قوپه ییشی به دی کڅو پوو ده کشیته وه و
هله دیت دایان نابوو.. به لام به راستی نه و کاره چاوه پوان نه کراوه سخت و دژوار پوو..

حه مزه که نه وهی بیینی هیز و چوست و چالاکي و هه ولی چه د قات زیاتری کرد..
له راست و چه پ و به رده م و دواوهی خویوه لئی دده دان و.. (وه حشی) ییش له ویدا چاودیری
ده کرد و، چاوه پوانی ده رفعتی ده ستریزکی کردن پوو تا لیدانی خوی ناراسته بکات..
با لیکه پښ (وه حشی) خوی باسی نه و دیمه نه مان بق بکات، به ده می خوی:

{... پیاوړکی حه به شمی بووم، رم به شیوهی حه به شیه کان دوه شانده، زور که م هله م
ده کرد له گرته نیشانه دا.. کاتیک خه لکه که به یه ک گیشتن، چووم و سهیری حه مزه م ده کرد،
تا له نیو خه لکه که دا وهک حوشتری که له گت به دیم کرد.. به شمشیره که ی خه لکی له ت له ت
ده کرد و، هیچ شتیک له به رده میدا خوی نه ده گرت..

سویند به خوا خوم بق ناماده ده کرد و ده مویت، له پشت دره ختیکه وه خوم شارده وه تا
بیپیکم یا لیم نژیک بیتته وه، (سیباعی کوپی عه بدول عوزا) بر دیمه پی شه وه به ره و لای، کاتیک
حه مزه چاوی پتی که وت هاواری لیتی کرد: و ره به ره و پووم نه ی کوپی خه ته نه که ری کچان،
پاشان لیدانیکي وای لیدا سه ری له لاشه که ی کرده وه..

تا له و کاته دا رمه که م جوولان، هه تا به دلی خوم هاویشتم و دای له سنگی و له نیوان
قاچه کانیوه هاته دهر، هه ستایه وه به ره و لام، به لام توانای به سه ریدا نه شکا و مرد..
چوومه سه ری و رمه که ی خوم هله گرت، پاشان گه پامه وه بق سه ریا زگه و تیتیدا دانیشتم،
چونکه من هیچ پتویسته کی دیکم نه پوو تیتیدا و، نه وم کوشت تا نازاد بم... {
هیچی تیدا نیه گه راز له و حشی به پښن قسه کانی خوی ته واو بکات:

{کاتیک که پامه به بڼه مه که که نازاد کرام و، له وږی مامه وه تا پټفهمبره خوا څخه له روږی رزگار کړدنی مه که که دا هاته وه ناوی، منیش هه له هام بڼه تائیف..

کاتیکش شاندی تائیف به وه لای پټفهمبره خوا څخه چوون تا موسلمان بین دوو دل بووم که روو له کوږی بکه م، وتم: بکه مه شام، یا به مهن، یا هر جیکایه کی دیکه..

سویند به خوا من تا له و خه فته دا بووم پیاوږک پی و، تیا چوون بڼه تو...!! سویند به خوا پټفهمبره خوا هر که س بیته ناو ناینه که یوه نایکوږت..

منیش هام تا که یشته خزمه پټفهمبره خوا څخه له م دینه و نه بیینیم تا له به رده میدا راوه ستام و شایه تومانی هه قم هیتا، کاتیک بینمی فرمووی: تو (وه حشی) یت...؟ وتم: به لن نهی پټفهمبره خوا... فرمووی: بڼه باس بکه که چوون هه مزه کوشه، منیش بڼه گڼپایه وه... کاتیک له قسه کانم بوومه وه فرمووی: تیا چوون بڼه تو، له بهر چاوم ون به... منیش خوم له ریگه ی پټفهمبره خوا څخه لاده دا، تا نه م بینیت هه تا نه و کاته ی وه فاتی کرد و که پایه وه بڼه لای خوا ی که وړه.

کاتیک موسلمانان چوونه دهره وه بڼه (موسه یله مه ی که زاب) ی خاوه نی یه مامه، منیش له که لیاندا روښتم و، هه مان نه و رمه ی که هه مزه م پی کوشه له که ل خوم برد..

کاتیک هه لکه که دای به یه کدا (موسه یله مه ی که زاب) م بینمی وه ستا بوو، شمشیرکی به دهره وه بوو، خوم بڼه ساز کرد و، رمه که م جوولاند، تا به دلی خوم تیم گرت و به ری که وټ..

جا هر به م رمه م باشتیرین که س که هه مزه یه کوشه پیتم، نه و خوازیارم خوا ی که وړه بمبه خشیت و لیم بیوریت چونکه خراپترین که سیش که (موسه یله مه ی که زاب) هه پیتم کوشه {.

* * *

به م شپوه یه شیري خدا و شیري پټفهمبره که ی، سهر فرازان شهید بوو...!! هره وه چوون ژیا نی دهنګدهره وه سهر فرازان بوو، مردنیشی به هه مان شپوه دهنګدهره وه سهر فرازان بوو... دوزمه کانی ته نها به کوشتنی وازیان لږته هیتا... باشه چوون وازی لږته پیتن و رازی بن... له کاتیکدا که نه وان هه موو بهنده کانی قورپه یش و تیګرای پیاره کانیان هاتنه نه و جهنګه وه که ته نها پټفهمبره هه مزه ی مامیان مه به ست بوو.

(مینی کچی عوبه) که خیزانی نه یوسفیان بوو فرماني کرد به (وه حشی) که هرگی هه مزه ی بڼه به پیټیت... وه حشی به دم نه و خواسته ناچوره وه روښت و... کاتیک هیتا ی بڼه هیند، به دهره ستی راستی پیی دا و به دهره ستی چه پیشی گواره و گردانه که ی وه که به خشش له هر نه و کاره ی نه نجامی دا وه رگرت لږی..

هیندی کچی نو عوتبه یی که موسلمانان له جهنګی به دردا کوشتیان و ژنی نه بسوفیانی
 سرکرده ی سوپای بڼ باوه پی بت پرستی.. جهرګی همزه ی خسته ناو دهمی و ده یچووی
 بهو نومیده ی که نو کاره سرشیتانه ساپیژی بوغز و کینه ی بکات، به لام جهرګه که له نیتوان
 که لبه کانی نه وستا، نه ییتوانی که نیدی بیمزیت، هر بویه له دهمی دهریهیتا و، چوویه سر
 بهردیکی بهرز و هاواری ده کرد:

نحن جزیناکم بیوم بدر   والحرب بعد الحرب ذات سُر
 ما کان عن عتبه لی من صبر   ولا أخی، وعمّة، ویکری
 شغیت نفسی وقضیت نذری   أزاح وحشی غلیل صدري

واته: نیمه سزای روژی به درمان دانه وه، شهرې دواى شه پش ناپه حه ته، له دواى عوتبه و
 براکم و مامی و کړپه کم نارام نه ما، ساپیژی دهروونی خوم کرد و نه زره کم به جی هیتا،
 وه حشی داخ و کینه ی دهروونی نه هیشت..)

جهنګ کړتایی هات و، بڼ باوه پان سواری خوشتره کانیان بوون و، جلهوی نه سپه کانیان
 گرت و به کاروان بهرو مه که که و تنه وه ری..

پیغه مېر څخه و هاوه لانی بهرو کړپه پانی جهنګه که هاتن تا سهیری شه هیده کانیان بکن..
 له ویدا له نیتو جهرګه ی دله که دا، له کاتیګدا له دهم و چاوی نو هاوه لانه ی دهروانی که
 گیانی خویان له پیناوی خوادا به حشی و، کردیانه قوریدانیه کی بیګه رد بڼ په روه ردګاری
 بالاده ستیان. له ناګاو راوه ستا و ... سرنجی دا، نیتوچه وانی گړځ بوو... به ددانه کانی لیوی
 خوی کړخت و... پیلوی چاوه کانی دا به یکه دا..

هرګیز لهو باوه په دا نه بوو که ناګاری عه رب هینده بیته خوار و نو دپنده یه تیه ی لی
 بوه شیتوه و، جهسته ی مردوویه ک بشیتوینیت بهو جوره ی که بینی جهسته ی مامی شه هیدی
 پایه بهرز (جهزه ی کړپى عبدالمطلب) ی شیرى خودا و سررداری شه هیدان شیتوینرا بوو..

پیغه مېر چاوی که وه مانګی تابان ده که شایه وه، له کاتیګدا که سرنجی جهسته ی
 مامی دا فرمووی:

(هیچ کړستی وه که نه می تو ناپه حه ت نابیت لام.. رانه و ستاویشم هرګیز له م راوه ستانه
 ناپه حه ت تر..)

پاشان ناوپی دایه وه له هاوه لانی و فرمووی:
 (له بهر نه وه نه بوايه (سه فییه) ی- خوشکی جهزه - دلته نگ نه بیت و نه کړیته خوویه ک
 له دواى من، لیی ده که پام دپنده بالنده کان بیادخوار دایه..

له هر شویتګدا خوا بالاده ستم بکات به سر قورپه شیه کاندا، جهسته ی سی که سیان
 ده شیتوینم..)

هاوه لانی پیغه مېر هاواریان کرد:

(سویند به‌خوا، هر رڼڅک خوی گوره سه‌رمانخت بکات به‌سه‌ریاندا، نه‌تکیان ده‌کین، به‌جورک که هیچ عه‌ره‌بیڅ وای نه‌کردیټ...!!)

به‌لام نه‌و خودایه‌ی که حمزه‌ی به‌شه‌هیدبون ریزار کرد، جاریکی دیکه‌ش ریژی
ای‌ده‌نیت به‌وه که کورانی نه‌و ده‌کاته دهره‌ت بق وانه‌یه‌کی زور مهن که تا هه‌تایه‌ دادگری
بیاریټ، به‌زه‌یی پیداهاتنه‌وه ته‌نانه‌ت له سزادان و توله‌سندنه‌وه‌دا ده‌کاته فریز و
پیویست..

فریز به‌مجوره که میشتا پیغه مبه‌ر ﷺ له وتنی په‌یمان به‌پیشینه‌که‌ی نه‌بوو یوه‌وه نیگای
بق هاته‌ خورای له جیگای خویدا.

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ
أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ، وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَئِنْ صَبَرْتُمْ
لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ، وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ،
إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ﴾ النحل ۱۲۵-۱۲۸.

واته: به‌کارزانی و نامورگاری په‌سند، مه‌ردوم به‌ره‌و ریگه‌ی په‌روه‌ردگارت بانگ بکه و به
چاکترین شیوه‌ له‌گه‌لیان بدوی، په‌روه‌ردگارت له‌و که‌سانه‌ی له‌ ریگه‌ی نه‌و لایاندلوه-له‌گشت
که‌س- ناگادارتره و هر خوشی باشت ده‌زانی کڼ به‌له‌سر راسته‌پڼ به... نه‌گه‌ر توله
ده‌ستیننه‌وه، دار به‌دار بڼ و پتر نه‌بڼ، خو نه‌گه‌ر خوپاگریش بڼ، دیاره بق خوپاگره‌کان زور
باشته... خوپاگر به‌! دیاره خوپاگرتنیشت هر بق خویاه و خه‌میان مه‌خو و له‌و گزی و
فیالنه‌ش ده‌یکه‌ن، دلته‌نگ مه‌به، بیگومان خودا له‌گه‌ل خوپاریزان و چاکه‌کارانه.

هاتنه‌خواره‌وه‌ی نه‌م نایه‌تانه‌ش له‌و جیگایه‌دا، چاکترین پاداشت بوو بق حمزه که
پاداشتی که‌وته لای خوی گوره..

* * *

پیغه مبه‌ری خوا به‌مه‌زترین شیوه‌ خوشی ده‌ویست، نه‌و-هروه‌کو پیشت باسمان کرد -
ته‌نها مامه‌ی خوشه‌ویستی نه‌بوو به‌س..

به‌لگو برای بوو له‌ شیروه..

هاوړینی بوو له‌ مندا لټییدا..

و هاوړینی هه‌موو ته‌مهنی بوو..

له‌م چرکه‌سانانه‌ی مال‌ثاوایشدا، پیغه مبه‌ر ﷺ هیچ سلوکی بق مال‌ثاواپی لیکردنی به‌دی
نه‌کرد چاکتر بیټ بڼی که به‌قده ژماره‌ی هه‌موو شه‌هیدانی جه‌نگه‌که‌ نویژی له‌سر کرد..

به‌مجوره لاشه‌ی حمزه به‌ره‌و شوینی نویژکردنه‌که‌ برا له‌ گوره‌پانی جه‌نگ که نه‌می
له‌نیودا تیاچوو، خوینی پړا... جا پیغه مبه‌ر ﷺ و هاوه‌لانی نویژیان له‌سر کرد، پاشان

شهیدیکي دیکه یان هیټا و، پیغمبر نوږی له سر کرد... دوی نه وه شهیده که ده برا و
 همزه له جی خوی ده مایه وه شهیدی سیم ده هیټرا له تهنیشت همزه وه دانرا و
 پیغمبر نوږی له سر یان کرد...

بهو جوړه... شهیدان همویان... یه یه یه هیټران و... پیغمبری ﷺ نوږی له سر
 هریکه یان و همزه له گه لیدا بیت ده کرد، نهو روزه هفتا جار نوږی له سر مامی کرد...

* * *

پیغمبر ﷺ له جنګه که وه بهرو مال گه پایوه، له ریگاندا گوږی له دهنگی ثافره تانی
 مؤزی (عبدولنه شهل) یو بڼ شهیده کان ده گریان، پیغمبر ﷺ له روزه به سوزی و
 خوشه ویستیدا ده یفرموو:

{به لام همزه که س ناگری بوی} ...!!

(سه عدی کوی معان گوږی لهو قسه یه ده بیت و، وا گومان ده بات که پیغمبر ﷺ
 دهرونی تاسووده نه بیت گهر ثافره تان بڼ مامی بگرین، بویه خیرا بهرو لای ثافره تانی
 مؤزی (عبدولنه شهل) دهروات و فرمانیان پیده کات که بڼ همزه بگرین، هر که پیغمبر
 گوږیستی گریان که یان ده بیت بهرو لایان ده چیت و، ده فرمویت:

{مه به ستم نه وه نه بوو، بگه رینه وه خوا به زه یی بیت وه پیتاندا، له مږ به دواوه گریان نیه}.

نیدی هاوه لانی پیغمبر ده ستیږ شخړیان ده کرد له لاوانده وهی (همزه) و بهرز راگرتنی
 رهو شته روزه مه زنه کانیدا...

لهو باره یوه (حه سانی کوی سابت) له چامه یه کی دریزیدا ده لیت:

دع عنك دارا قد عفا رسمها	وابكي على حمزة ذي النائل
اللابس الخيل إذا أحجمت	كاللث في غابته، الباسل
أبيض في ذروة من هاشم	لم يمر دون الحق بالباطل
مال شهيدا بين أسيافكم	شلت يدا وحشى من قاتل

واته: واژ لهو خانوه بهینه که دروستکردنی تهواو بووهو بڼ همزه ی پای بهرز بگری، نهو
 پیاوهی که خوی کږده کږده وهو سوازی نه سپه کی ده بوو، وه شیری به جهرگ و ابو له
 بیشه کهیدا... سپی بو له بنه چدا و نه وهی هاشم بوو، به سر حقدانده دپوشت به ناپهوا
 له نپو شمشره کاناندا شهید بوو، هر دوو دهستی وه حشی بکوژه کی بشکیت.

* * *

عبداللہی کړی ره واده ش ده لیت:

وما یغني البکاء ولا العويل	بکت عیني وحق لها بکائها
أحمزة ذاکم الرجل القنیل	علی أسد الإله غداة قالوا:
هناک وقد أصيب به الرسول	أصيب المسلمون به جميعاً
وأنت العاجد البر الوصول	أبا یعلی، لك الأركان هدّت

واته: چاوه کانه نه شکيان رشت و حه قيشيان بوو که گريان، گريان و نږېږ چ سوډيکي هه به جا.. به سر شيری خودادا، کاتيک به يانی وترا: ئه رڼی نهو پياوه کوډاوه هه مزه به، کړستی هه موو موسلمانان کهوت له ويدا و پیغه مېریش غه مبار بوو بوی. نه با به علی، ده ست و پتی بی هیڅ کرښ، تق سه رفراز و چاک و په روض بوویت.

* * *

(صه فیه ی کچی عبدالمطلب) ی پوری پیغه مېرمنه ﷺ و خوشکی هه مزه ش وتی:

دعاه إله الحق ذو العرش دعوة	الی جنّة یحیا بها، وسرور
فذلك ما کنا نُرجي ونرتجي	لحمزة یوم العشر خیر مصیر
فوالله لا أنساک ما هبت الصبا	بکاء وحزنا، محضري ومسيري
علی أسد الله الذي کان مدرها	يذود عن الاسلام کل کفور
أقول وقد أعلى النعمی عشرتي	جزی الله خیراً من أخ ونصير

واته: خودای حه قی خاوه نه خت بانگهیشتی کرد بقی نهو به هه شته ی تیدا به ناسوده ئه رڼی.. نه وده ش خواست و نومیدی نیمه بوو بقی هه مزه که له روژی هه شردا باشترین سه رنه دجامی هه بیت.. سویند به خوا تا شنه پای به يانی هه لکات له بیرت ناکم، گريان و خه م و په ژاره، خوشی و خاموشیمه، بقی شيری خودا که ویستی پاراستنی نیسلام بوو له هه موو بی باوه پیک، ده لیم و شیوه نی هوزه کم به رز ده که مه وه، خوا پاداشتی برا چاک و سه رخره که مان به چاکترین شیوه بداته وه..

له گه ل نه وده شدا باشترین لاوانده وه ی بون و به رانه دار له یاددا وته کانی پیغه مېرمنه بوو کاتی له سره لاشه ی راوه ستا، نهو ساته ی له نیتو شه هیده کانی جه نگدا به دی کرد و فره مووی: {به زه یی خوات له سره، به راستی تق-نه وده دی من بزانه- په یوه ندی خزمایه تیت به جی ده که یاند و، نږد کاری چاکه ت نه نجام ددها}...

* * *

به راستی په ژاره ی پیغه مېرمنه ﷺ بقی هه مزه ی مامی مه زنی نږد قورس بوو.. سه ره خوشی لیکر دنیس تیدا کاریکی سه خت بوو.. له گه ل نه وده شدا قه در جوانترین سه ره خوشی بقی پیغه مېرمنه له گه ل خویدا هه لگرتبوو.

له ریځای گه پانه ویدا له نوحوده وه بڼ مال، پیغمبر ﷺ به لای نافرته تیکي هوزی (به نی دینان) دا تیپه پی کرد که باوکی و، میړده کی و، برایه کی شهید بوو بوون..
کاتیک چاوی به موسلمانان کهوت له جهنگ ده گه پانه وه، به په له بهر و لایان پوشت و دهنگ و باسی شه په کی لیده پرسین..

هوالی مهرگی میړد و... باوک و... براکه یان پيدا...

نه مچا به په روشیه وه لئی پرسین:

{نه ی پیغمبر خا چی لی هاتووه}...؟؟

وتیان: {نور باشه... سوپاس یو خوا چاکه هروک تو پیت خوښه}...!!

وتی: {نیشام بدن، هتا سهیری بکم}...!!

له گه لی رویشان تا له پیغمبر ﷺ نزیک بوویه وه، کاتیک چاوی پی کیوت بهر و رووی روشت و وتی:

{هموو کوستیک له دوی تو، کاریکه و ناسان ده بیت}...!!

* * *

به لی... نه مه جوانترین و زیندوترین سره خوښی بوو..

پیده چیت که پیغمبر ﷺ یو نهو دیمه نه گوره و بڼ وینه به زه رده خه نه گرتبیتی، چونکه له دنیادا هول و، خوښه ویستی و، خو به ختکردنی هاوښویه نه وه نیه..

نافرته تیکي... لاوازی، بیده سته لات، له یه ک ساتدا باوکی و، میړده کی و، برایه کی له ده ست بدات.. کاردانه وه ی بهر انبه نهو کوسته له ساتی بیستنی نهو هواله دا که کیو له بن دینن نه وه بوو:

{نه ی پیغمبر خا چی لی هاتووه}...؟؟!!

به راستی نه وه دیمه نیک بوو که قه دهر به چاکی وینای کیشا و ساته کی دیاریکرد تا بیکاته سره خوښی یو پیغمبر... به لام چ سره خوښیبه... سره خوښی بیت یو شیر خا و، سر داری شهیدان...!!

عبداللہ کی کوہ پی مہ اسعود

بدلتہ میں کہیں بدلتا سکرلا قورٹانہ خونین

به له وهی که پیغهمبری خوا ﷺ بچیته مالی نه رقه موه، (عبداللهی کوپی مه سعود) باوهړی پښ هینابوو، بوو بووه شه شمعین که سی موسلمان بووی شوینکه وتهی پیغهمبر ﷺ که واته له و که سانه یه زور زوو باوهړیان هینا...

له باره یی یه که مین دیداری له گه ل پیغهمبری خوادا ده لیت:

{ که نجیکی تازی پښه یشتوو بووم، مه پره کانی (عوقبه ی کوپی نه بی موعیت) م ده له وه پاند، پیغهمبر ﷺ و نه بویه کر هاتن، وتیان: نه ی گنج، شیرت لایه به شمان بدهیت...؟؟
وتم: ناتوانم بتان ده م، له بهر نه وهی هی خوم نیه و من لایان دانراوم..
نه مچا پیغهمبر ﷺ فرمووی: نه ی مه پکت لایه هیشتا قسر بیت و، که لی نه گرتبیت...؟؟
وتم: به لی... }

هینام بق لایان، پیغهمبر گرتی و دهستی به گوانیدا هینا و له پهروه ردگاری پاراپیه و گوانه کانی پر شیر بوو.. پاشان نه بویه کر به ردیکی ناو چالی هینا و، دوشیه ناوی و، نه بویه کر لی خوارده وه، دواي نه وه منیش خوارده وه.. ئینجا به گوانه کی فرموو: بچوره وه جیی خوت، نه ویش چوره وه جیی خوی..

پاش نه وه چورمه خزمهت پیغهمبر و، وتم: له و قسانم فیر بکه.
فرمووی: تر که نجیکی فیرکراویت}...

* * *

(عبداللهی کوپی مه سعود) سهرسام بوو کاتیکي به نده یه کی چاکی خودا و پیغهمبره دهست پاکه کی بینی له پهروه ردگاری ده پارپته وه و دهست ده هیئت به گوانیکدا که واده ی شیردانی هیشتا نه هاتوه، نه ویش له خیر و رزق و روزی پهروه ردگار شیریکی پوختی پالټورای دا بق خوارده وه...!!

نه و روزه نه یده زانی، که نه وه ی بینویه تی ساناترین و بچوکرین موعیزه یه و، له کاتیکي نزیکدا له و پیغهمبره موعیزه ی وها به دی ده کات که دنیا ده هژینیت و، پر له رووناکي و رټوینی ده کات...

بگره نه و روزه نه یده زانی، نه و که مندالیکي هه ژاری لاوازی کرئ گرتیه و شوانی مه پره کانی (عوقبه ی کوپی نه بی موعیت) ه ده بیته یه کیک له موعیزه کان، روزگاریک که ئیسلام ده ی کاته

بپوادارېکې ودها به ئیماننه کې لوتبه رزی قوپه یشیه کان هره س پندیتې و ستمکاری
گوره ده کانی ده به زیتیت..

ده پوات له کاتیکدا که نه و نهیده ویرا به لای مه جلیستکدا تپه ریت که یه کیک له
سهرکرده کانی مه که کی تپدا بیت، مه گهر سهری نه وی بگردایه و هه نگاوه کانی هیواش بنایه..
ده لئین: پاش موسلمان بوونی به ره و لای ده سته یه که له گوره پیاوانی قوپه یش ده چیت لای
که عبه، له کاتیکدا که هه موو پیاوما قولانی قوپه یش و سهرکرده کانی له وی دانیشتیوون و،
به سهر سر یانه وه راده وه ستیت، قورثانی خودا به دهنکه کاریگه ره به رزه که ی ده خوینیت:

بسم الله الرحمن الرحيم ﴿الرَّحْمَنُ، عَلَّمَ الْقُرْآنَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ، عَلَّمَهُ الْبَيَانَ، الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
بِحُسْبَانٍ، وَالنَّجْمُ وَالشَّجَرُ يَسْجُدَانِ﴾ الرحمن ۱-۶.

پاشان به رده وام ده بیت له سهر خویندنه وه که ی و، سهرکرده کانی قوپه یش حه په ساون،
باوه رپان نه ده کرد به وه ی که چاوه کانیاں ده بیینی و... به وه ی که گوئییه کانیاں ده بییست..
هه رگیز له و باوه رپا نه بووه که نه و که سه ی له دزی ده سلا و لوت به رزی نه وان وه ستاوه..
کری گرتی یه کیکه له وان و، شوانی مه په کانی پیاوما قولیکانه.. (عبداللهی کورپی مه سعودی)
هه زاری نادیار و نه ناسراوه...!!

با لیکه رپین که سیک که به چاوی خوی نه و دیمه نه کاریگه ره ی به دی کردوه بۆمانی
بگپرتنه وه.. که نه ویش (زویه ره) ﷺ، ده لیت:

{یه که مین که س که له دوا ی پیغمبره ی خوا ﷺ به ئاشکرا له مه که ده قورثانی خویند
(عبداللهی کورپی مه سعود) بوو ﷺ، رۆژتکیان هاوه لانی پیغمبره کوبونه وه و تیان:

سویند به خوا قوپه یشیه کان هه رگیز گوئیان له م قورثانه نه بوو به ئاشکرا بخویندیت، چ
پیاوړیک نه یدات به گوئیاند...؟؟

(عبداللهی کورپی مه سعود) وتی: من..

وتیان: ده ترسین خراپه ت به سهر بیتن، ئیمه پیاویکمان ده ویت خاوه ن هوز بیت، نه گهر
ویستیان لئی بده ن بیپاریزن...

وتی: وازم لئ بیتن، خوی گوره ده مپاریزیت..

(ئین مه سعود) هات تا له چیتنه نگاودا گه یشته سهر که عبه، پاشان به دهنکی به رز
نه مه ی خویند: ﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ.. الرَّحْمَنُ.. عَلَّمَ الْقُرْآنَ﴾، دواتر به ره و روویان
وه ستا و خویندی..

لئی رمان و وتیان: کورپه که ی (نوم عبه) چی ده لیت...؟؟ له وه ده خویندیت که موحه مه
هیناویه تی، هه ستانه وه بو ی و که وتنه لیدانی دم و چاوی، نه ویش به رده وام بوو له سهر
خویندنه وه که ی هه تا گه یشته نه و جیکایه ی که خوی گوره ویستی له سهر بوو پتی بگات...

پاشان به روخسار و جهستی برینداره وه گه رایه وه بۆ لای هاوه له کانی، پتیاں وت:

نیمه نا لوه نه ترساین به سهرت بیت..

وتی: دوژمنانی خوا هرگزین ناوا بڼ نرخ نه بوون لام وک نیستا، گهر ده شتانه ویت
سببه بنیش دو یارهی ده که موه بویان..

پیان وت: به سته، نه وهی نه وان رقیان لیته تی دات به گوئیاندا...!!

به لئی.. (نبین مه سعود) نه و رژه ی که چه سا به پرپوونی گوانی مېره قسره که له شیر
که له پرینکا و بهر له وهی که کاتی شیردانی بیت.. نه و رژه نهیده زانی که نه و هه ژاران و
که سانی ساده ی وک نه و، دهنه یه کیک له موعجیزه گوره کانی پیغمبر، نه و رژه ی که
بهیادخی نیسلام هه لده گرن و، تیشکی خور و روونکی نیوه پژی پڼ جی لیز ده کن...!!
نهیده زانی که نه و رژه نزیکه...

به لام زور خیرا نه و رژه هات و، زهنگی واده هانتی لییداو، نه و گنجه کری گرت هه ژاره،
ونبووه... بووه موعجیزه یه که له موعجیزه کان...!!

* * *

له بهر چه نجالی زیان نه ده بینرا...

بگره دوور له قهره بالغیشی...!!

هیچ جیگاهیه کی نه بوو له نیو نه و که سانه دا که خاوه نی سامانیکی زور بوون، یا له نیوان
نه وانه دا که خاوه نی جهسته یه کی به هیژ بوون، یا له نیونه وانه دا که شتیک پله و پایه یان
پیدرابوو..

نه و مال و سامانی نه بوو.. جهسته یی له و لاواز.. له پله و پایه شدا نه ناسراو.. به لام
نیسلام له بری هه ژاریه که ی باشتی پڼ به خشی و به ختیکی زوری له گه نجینه کانی کیسرا و
گه وه ره کانی قه یسهری پیده دا...!!

له بری نه و جهسته لاواز و بڼ هیژه ی، ویستیکی پڼ ده به خشی که سته مکاران له ناو ده بات
و، به شداری ده کات له گوړینی داهاتوری میژودا...!!

له جی ونبوونه کیدا نه مری و زانست و پایه یه کی پیده به خشی که له پیښه وهی زانایانی
میژودا بیت...!

راستی پیغمبر ﷺ نییدا به دی هات، نه و رژه ی پڼی فرموو:

((تو گه نجیکی فیرکراویت))، په روه دگار فیری کرد، تا بوویه شاره زای نیو نوممه و،
راگری نه و که سانه ی هه موو قورنایان له بهر بوو..

له باره ی خو یه وه ده لیت:

{له ده می پیغمبره وه ﷺ حه فتا سوره تم وهرگرتوه، که س لیم ناباته وه تییاندا}..
وه که نه وهی خوا ویستی پی پاداشتی بداته وه، نه و کاته ی زیانی خوی خسته مه ترسییه وه له

پیناوی نه وې قورئان به دهنګی بهر ز بخوینیت و له هه موو جیګایه کی مه که دا بلاوی بکاته وه
له سالانی دهر به دهری و نه شکه نجه دان و خوی گوره ش به هره ی جوان خویندنه وه و راست
تیګه یشتنی و اتاکانی پی به خشیبوو...

پیغمبریش هاوه له کانی راده سپارد که شوین پی (نبین مه سعود) هه لېګرن و ده یفه رموو:
(ده ست بګرن به ریګه ی کوپی (نوم عه بد) وه) ...
رایده سپاردن که لاسایی خویندنه وه که ی نه و بګن و، لیبیه وه فیژ بین که چوڼ قورئان
بخویننه وه.

پیغمبر ﷺ ده یفه رموو:

((نه و که سه ی که حز ده کات قورئان وه ک خوی که هاتوته خواره وه بییستیت، نه و با
گوئ له کوپه که ی (نوم عه بد) بګریت)) ...
نور جاریش پیغمبر ﷺ حه زی ده کرد که گوپی بیستی قورئان بیت له زاری (نبین
مه سعود) وه ...

روژکیان پیغمبر بانګی کرد و، پتی فهرموو:

((قورئانم بق بخویننه وه نه ی عبدالله)) ...

عبدالله وتی:

(من بؤتی بخویننه وه، له کاتیکدا که بق تو هاتوته خواره وه، نه ی پیغمبر خوا)؟!

پیغمبر پتی فهرموو:

((پیم خوښه که له که سانی دیکه وه گوپی بیستی بم)) ...

(نبین مه سعود) ده ستی کرد به خویندنه وه له سوره تی (النساء) هه تا که یشته نه و نایه تی
خوی گوره ده فهرمویت: ﴿فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا،
يَوْمَئِذٍ يَوْمُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوْا الرَّسُولَ لَوْ نُسَوِّ بِهِنَّ الْأَرْضَ وَلَا يَكْتُمُونَ اللَّهَ حَدِيثًا﴾
النساء ۴۱-۴۲.

پیغمبر خوا خوی بق نه ګیرا و ګریا و، چاوه کانی پر له نه سرین بوون، به ده ستی
ناماژه ی بق (نبین مه سعود) کرد: که ... (نه و نده به سه ... نه ی نبین مه سعود هینده به سه) ...
نبین مه سعود له باره ی نه و به خششه ی خوی گوره پتی داوه ده ویت و ده لن:

(سویند به خوا هیچ نایه تیکی قورئان نیه که نه زانم له باره ی چیه وه هاتوته خواره وه و،
هیچ که س نیه له من شاره زاتر بیت له قورئان، خو ګر بزانم که سیکی دیکه هیه له من
شاره زاتر بیت ده توانم به سواری و شتر پتی بګم، نه و خومی ده ګه یه نمئ و، منیش له نیتوه
چاکتر نیم) !!!

هاوه لانی پیغمبر خواش ﷺ له باره ی نه و پیښه نګیه ی وه شایه تیان بق داوه.

نهمیری باوه پداران (عومر) ﷺ له باره ی وه ده لیت:

((لټوان لټوه له شاره زایی))..

نه بوموسای نه شعره یش ده لټت:

((له باره ی هیچ شتیکه وه پرسیارمان ئی مه گن تا نو ده ریای زانیاریه تان له ناودایه))..

ته نها پېشنګیتی له قورثان و (فقهدا جیتی ستایش نه بوو و بهس.. به لکو له پاریزکاری و

ته قواشدا هر له پېشه وه بوو.

(حذیفه) له باره یه وه ده لټت:

((هیچ که سیکم نه بینویه وه (ثین مه سعود) له پټفمبه ری خوا بکات له هلس و که وت و

خوړه وشت و ټاکاریدا..

هاوه لانی پاریزکاری پټفمبه ښودا ده یان زانی که (ثین نوم عه بد) له نزدیکترین که سیانه له

خواوه))...!!

رؤزیکیان چه ند هاوه لیک لای (عالی کوړی ابوطالب) ښودا دانیشتبوون و پټیان وت:

(نه ی نه مری باوه پداران، هیچ که سمان نه بینویه له ره وشت جوانی و نرم و نیانی و زانین

و، خوځی هاو نیشینی له گه لی و، پاریزکاریدا چاکتربیت له (عبداللهی کوړی مه سعود)...)

نیمامی عالی وتی:

سویندتان ده دم به خوا، له ناخی دلتانه وه بوو...؟؟

وتیان: به لی...

وتی: (خودایه تو شامید به... خودایه منیش هه مان نه وه ی نه وان وتیان ده یلټمه وه، یان

چاکتر له وه..

نه و قورثانی خویند و چه لاله که ی چه لال کرد و، چه رامه که پیشی چه رام کرد.. شاره زا بوو له

ټايندا، له سوننه تیشدا زانا بوو)...!!

* * *

هاوه لانی پټفمبه ښودا که باسی (عبداللهی کوړی مه سعود) بیان ده کرد، ده یانوت:

کاتی ری له نیمه ده گیرا، روخست به و ده درا، هر چه ک نیمه ناماده ی نه بوین، نه و

ناماده ی بوو..

مه به ست له مه نه وه بوو که (عبدالله) ښودا دهره تی له لایه ن پټفمبه ره وه ښودا بو

ده په خسا که بق که سی دیکه نه په خسابوو، له هه موو که س زیاتر ده چوو ماله که ی، زیاد له

که سانی دیکه ش له خزمه تیدا داده نیشت... جیا له هه موو هاوه لانی دیکه جیکه ی نه پنی و

په نهانی بوو، ته نانه ت به (صاحب السواد) ناویان ده برد، واته خاوه نی نه پنی..

نه بو موسای نه شعره ی ښودا ده لټت:

(پټفمبه رم ښودا بینی، وام ده بینی که ثین مه سعود له که س وکاری بیت)..

نهمه ش به موی نه وې که پیغه مبهړ ﷺ خوشه ویستی کی زور مه زنی به ران بهری هه بوو، پاریزنکاری و زرنکی و، دهوړون به رزیه کی خوش دهوړست... هتا پیغه مبهړ ﷺ له باره یوه فرموی:

((ګر به یی راورژی موسلمانان که سیکم بۆ نه میری دیاری بگردایه، نهوا فرمانم ده کرد که کوړی (ثوم عهبد) دابنیت...))

پیشتریش راسپارده ی پیغه مبهړمان بۆ هاوه لانی خسته روو:

((دهست بګرن به ریګه ی کوړی (نهم عهبد) وه))...

نهم خوشه ویستی و، متمان ه پکړدنه کردبوویانه شایستی نه وې که زور نریک بیت له پیغه مبهړی خوا ﷺ و، نه وې بهو به خشرا به که سی دیکه نه درا کاتیک پیغه مبهړ ﷺ بی فرموو: ((مؤلات خواستنت بۆ لای من نه ویه په رده به رز بکه یتوه))...

نهمه ش مافی مؤلات پیدانی بوو که له هر کاتیکدا بیهویت، شهو بیت یا رور، له ده رګای مالی پیغه مبهړ ﷺ بدات.

به مجوره هاوه لانی له باره یوه دهیانوت:

((نګر ریګری له نیغه بکرایه مؤلات بهو ده درا، له هر جیهک نه یویانه نهوا تاماده

ده بوو))...

له راستیشدا (نپین مه سعود) شایانی نهو ریژلنانه بوو... سه ره پای نه وې که تیکه لاوییه کی بهو جوره نریک بوو، ده یوانی زور خانه خوئی بیت، له ګل نه وهدنا (نپین مه سعود) ته نها ملکه چی و ریژ و نه ده یی پی زیادی ده کرد...

له وانه یه چاکترین شتیش بۆ ده رخستنی نهوا ناګار شیرینه تییدا، روخساری بیت کاتیک له باره ی پیغه مبهړی خواوه ﷺ دهوا له پاش وه فاتی... سه ره پای زور که م قسه کردنی له باره ی پیغه مبهړه وه ﷺ، ده یینن کاتیک لیوی بچولاندایه تا بلیت: گویم لی بوو پیغه مبهړی خوا دهوا و ده یفرموو... موچرکه ی توند ده یګرت و شپری و دلۀ پاوکی پیوه دیار بوو، له ترسی نه وې نه بادا له بیری بګات و پیتیک له جیګای پیتیکی دیکه دابنیت...!!

با گوینستی براګانی بین که له باره ی نهو دیارده یه ده درین:

(عه مری کوړی مه یمون) ده لیت:

{سالتیکان چومه خزمهت (عبدالله ی کوړی مه سعود)، گویم لی نه بوو له باره ی پیغه مبهړی خواوه ﷺ بدویت، که چی رژیکیان باسی فرمووده ی کی کرد به سه ر زاریدا هات: پیغه مبهړی خوا فرموی، نارحه ت بوو تا بینیم ناره قه به نیوچه وانیدا هاته خوار، پاشان - وهک نه وې به بیری هاتیتته وه - وتی: نه وې پیغه مبهړ فرموی نریک بوو له مه {...!!

(عه لقه مه ی کوړی قه یس) یش ده لیت:

{عبداللهی کړی مه سعوډ ئیوارانی هه مو پټنج شه مېه یه و تاري دده، له هېچ ئیواره په کیان گویم ای نه بو بلیت: پښه مېری خوا فرموویه تی.. ته نا جارک نه بیت.. سه یرم کرد خوی دابوو به سر گزچانه که یدا، گزچانه که ی دده لری و، دده جولایه وه و خوی نه ده گرت}!!..

(مه سروق)یش له (عبدالله)وه بزمان باس ده کات:
{روژنکیان (نېن مه سعوډ) و تاري دده وتی: گویم لې بوو له پښه مېری خواوه...
دوای نه وه له لری و جله کانیشی له رانه وه.. پاشان وتی: وهك نه وهی فرموو... یان نزیک له وه.}!!..

ریژ و بهر ز پارگرتنی پښه مېری خواوه لای نه و گه یشتبووه نه و ناسته زور مه زنه، نه مه ش له زیره کیه که یه وه سه چاوهی گرتبوو، بهر له وهی که له ته قواکه یه وه بیت...!!
چونکه نه و پیاوهی زیاد له که سانی دیکه هاوده میتی پښه مېری څخه کړدیت، به پاستی له پله و ریژی نه و پښه مېره ټیگه یشتبوو.. پاشان مه لس و که وتیشی له گه پښه مېر څخه دا کاتیک که له زیاندا بوو، له باسکردنیشیدا پاش مردنی، خوړه وشتیکی نایاب بوو...!!

* * *

له هېچ گشت و ناوه دانیه کدا له پښه مېری خواوه دانه ده پرا...
هه مو دیمه نه کان و، ټیگرای جهنگه کانی بینی... له ریژی به دریشدا له بهرامبر نه بو جهلدا رولنکی هه بوو شایانی باسکردن بوو، که له و ریژه پایه بلنده دا شمشیری موسلمانان له ناویان برد...
چی نشینه کانی پښه مېر و هاوه لانی ریژ و قه دری ناشنا بوون و... نه میری باوه پداران (عومر) کردیه سه په رشتی (بیت المال) له کوفه، کاتیکیش ناردی به خه لکه که ی وت:
{سویند به و خواجهی که هېچ خواجهی دیکه نیه جگ له و، ئیوهم له خوم له پیشترا داناوه، دهی ئیووش لئی وه رگرن و لئی فیر بن}..

خه لکی کوفه ش به جوړی خوشیان ویستبوو که که سی دیکه یان پیشترا له و زیاتر خوش نه ده ویست... و که سیشیان دوای نه و خوش نه ویستوه..

په کده نگی خه لکی کوفه ش له سه ر خوش ویستنی مرقفیک، کاریکه له موعبیره ده کات...
چونکه نه وان یاخی بوو و گیره شیوین بوون و، له سه ر یه ک خواردن نارامیان نه ده گرت...!!
توانای میمنی و ناشتیا نه بوو..

خوشه ویستیان به رانه بری گه یشتبووه نه و ناسته ی، کاتیک خه لیفه ی موسلمانان (عوسمان) ویستی له سه ر کوفه لای بیات، له دوری کزبوونه وه و، پییان وت: (له لاهان بمینه ره وه و مه رږ، نیمه ش ناهیلین تووشی هېچ خراپه یه ک بیت ای)..
په کده نگی خه لکی کوفه ش له سه ر خوش ویستنی مرقفیک، کاریکه له موعبیره ده کات...

به‌لام (ئێین مه‌سه‌ود) به‌چهند وشه‌یه‌ك وه‌لامی دانه‌وه كه ده‌روون به‌رزى و ته‌قواى ده‌خاته روو، پێى وتن:

{گۆڤاپه‌لى ئه‌وم له‌سه‌ره و، ئه‌وه ده‌بێته هۆى ئازاوه و ئاشووب و، منیش پێم خۆش نیه كه یه‌كه‌مین كه‌س بم ده‌رگاكانى والا بكم}!!

ئهم هه‌لوێسته پایه‌بلنده پارێزكاره ده‌مانگه‌یه‌نێته هه‌لوێستی (ئێین مه‌سه‌ود) له ئاست خه‌لیفه‌ی موس‌لمانان (عوسمان)... كه گه‌توگۆ و جیاپایی له‌نیوانیاندا دروست بوو تا گه‌یشه ئه‌وه‌ی موچه و یارمه‌تى (عبدالله) له (بيت المال) بپرا.. له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ته‌نها وشه‌یه‌كى خراپى به‌رانبه‌ر (عوسمان) نه‌درکاند... به‌لكو هه‌لوێستی پارێزگارى لێکردن و به‌ناگاهمێنانه‌وه‌ی هه‌بوو، کاتێك بێنى پیلان گێران له سه‌رده‌مى عوسماندا ده‌گۆڤێت بۆ ئازاوه‌گێڤى.. و کاتێك هه‌وله‌كانى له‌ناویردنى عوسمانى بیست، و ته‌به‌نرخه‌كه‌ى وت:

{گه‌ر بیکوژن، كه‌سى وه‌ك ئه‌ویان پێ ناکرێته جێ نشین}..

هه‌ندێك له‌ هاوه‌لانی (ئێین مه‌سه‌ود) ده‌لێن:

{هه‌رگیز نه‌مان بیستوه (ئێین مه‌سه‌ود) قسه‌یه‌كى خراپ به‌ عوسمان بلێت}..

* * *

خوای گه‌وره هه‌روه‌ك چۆن ته‌قواى پێ به‌خشیبوو، به‌هه‌مان شێوه داناییشى پێداوو. توانایه‌كى زۆریشى هه‌بوو له‌ به‌دى کردنى قولایى ناخه‌كان و، گوزارشت کردن لێى به‌ جوانى راست و دروستى.. بۆ نمونه با گۆڤی‌بگرین له‌ کاتێکدا كه ژيانى مه‌زنى (عومه‌ر) کو‌رت ده‌گاته‌وه و له‌ چرک‌ده‌وه‌یه‌كى سه‌رسوپه‌ینه‌ردا ده‌لێت:

{موس‌لمان بوونى رزگارکردن(فتح) بوو.. کۆچکردنیشى سه‌رکه‌وتن بوو.. جێ نشینی‌ه‌كه‌شى ره‌حمه‌ت بوو}..

له‌باره‌ی ئه‌وه‌ی ئه‌م‌وێ به‌ رێژه‌یه‌تى کات (نسبیه الزمان) ناوی ده‌به‌ین، ده‌دوا و ده‌یوت:

{په‌روه‌ردگارتان شه‌وو رۆژى لا نیه.. رۆشناى ئاسمانه‌كان و زه‌ویشى له‌ رووناكى روخساریه‌وه‌یه}!!..

ده‌ریاره‌ی کار و گرنگیتى له‌ به‌رزکردنه‌وه‌ی ئاستى ئاکارى خاوه‌نه‌که‌یدا ده‌دوا و ده‌یوت:

{من سه‌رزه‌نشتى پیاویك ده‌كم، كه ببینم ده‌ست به‌تال بێت و.. هه‌چ ئیشیکى ئونیا و.. هه‌چ کاریکى ئواڤه‌زى نه‌بێت}..

له‌ و ته‌ک‌ک‌راوه‌کانیشى:

{باشترین ده‌وله‌مه‌ندى، ده‌وله‌مه‌ندى ده‌روونه‌و، چاکترین تیشووش ته‌قوايه و، خراپترین کو‌ڤریش کو‌ڤرى ده‌ و، مه‌زنترین هه‌له‌ش درۆکردنه، خراپترین کاسییتى سوخواردنه و،

خراپترین خواردنیش خواردنی مالی هه تیوه، نو که سه یشتی که خو بگریټ خوی گوره لئی
خوش ده بیټ، هرکه سیش لئې پورده بیټ، خوداش لئی ده بوړیټ { ..

* * *

ئا ئه مه یه (عبداللهی کړی مه سعودی) هاوه لئې پیغمبر ﷺ خوا...
نه مه یشت گۆشه یه کی ژیا نه مه زنه شکو داره که یه تی، که خاوه نه که ی له پتیاوی خودا و
پیغمبر ﷺ ده که ی و ناینه که یدا گوزهراندی..

نه وه تا نو پیاوړی که لاشی وه که باره ی چۆله که وابوو...!!
لاواز، کورت، له ودا بوو که خه لکی دانیشوو له بالادا له ناستی نه مدا بیټ، له کاتیګدا هم
به پیوه وه ستا بیټ...

دو لاقی لواز ویاړیکی هه بوو.. روژنکیان پټیان سهرکه وه سهر دارنک تا خورما بؤ
پیغمبر ﷺ خوا... لئې بکاته وه.. هاوه لانی پیغمبر ﷺ باریکیه که یان به دی کرد پټکه نن،
پیغمبر ﷺ فهرمووی:

{ به قاچه کانی ثبېن مه سعود پټده کهن، که له کټشانه دا لای خوی گوره قورسترن له
کټوی نوحود } !!..

به لن.. ئا ئه مه نو هه ژار و کړی گرت له لواز به میزه یه.. که نیمان و دلناییه که ی کردیه
پیشه وای پټشه نګانی چاکه و رینوینی و رووناکي..

پشکی خوی له سهر سهر خستی خوا و به خشنی پټېرا، به وای که کردیه یه کټک له ده
هاوه له یه که مینه که ی نټو هاوه لانی پیغمبر ﷺ نه وانه ی له کاتیګدا له سهر زهوی بوون مژده ی
ره زامه ندی خوا و به هه شتیان پټدرا..

له هه موو جهنګه براوه کانی شدا به شداری کرد له گال پیغمبر ﷺ و.. جئ نشینه کانی دا
پاشی نو.. له سهرده می نو دا بینی مه زنتین دوو نیمبر اتوریه تی جیهان رزگارد به بن و
ده روزه کانیان به ملکه چی و گوت پرایه لی له به رده م به یداخه کانی نیسلام و ویسته که یدا والا بن..
پله و پایه کانی دی که به شوین موسلماننیکدا ده گپا پری بکاته وه و، سهرود و سامانی
ژوریان که وتبووه ده ست، به لام هیچ کام له وانه له واده و به لټنه ی دوور نه خسته وه که دابووی
به خودا و پیغمبر ﷺ خوا و.. هیچ ریگرنک له دلنایای بؤ لای خوا و ملکه چی و خاکه رای و
به پیره وی ژیا نی لانه دا..

له خوزګه و ناوانه کانی ژیا نیش ته نها خوزګه یه کی هه بوو، هه موو جارنک خوزګه ی بؤ
ده خواست و دوو یاره ی ده کرد وه و گورانی به بالادا دهوت و، ئومیدی ده خواست که پټی
بګات..

ده با گوی له خوی بګرین بؤمانی باس بګات:

{له جهنگی ته‌ببوكدا له‌گه‌ل پیغه مبه‌ری خوا^ه بوم نیوه شهو هه‌ستام.. بلیسه‌ی
ئاگرێکم بینی له‌لایه‌کی سه‌ریازگه‌كه‌وه به شوینیدا ته‌ماشام کرد، سه‌یرم کرد ئه‌وه پیغه مبه‌ری
خوا و، ئه‌بویه‌کر و عومه‌ره‌و، عبدالله‌ی قاچ باریک مردووه و ئه‌وان چالی بۆ هه‌لده‌که‌نن،
پیغه مبه‌ری خواش له چاله‌که‌یدایه، ئه‌بویه‌کر و عومه‌ریش ده‌یده‌نه ده‌ستی، پیغه مبه‌ریش
ده‌فه‌رموئ: براكه‌تانم بده‌نه ده‌ست.. دایانه ده‌ستی، کاتیك ئه‌لحه‌ده‌که‌ی ئاماده کرد
فه‌رمووی، خودایا من ئیواره‌م کرده‌وه و لێی رازی بوم تۆش لێی رازی به.. خۆزیا من خاوه‌نی
ئه‌و چاله بوومایه}..

ئه‌وه تاكه ئاواتی بوو له دنیا‌دا ده‌یخواست..

ئه‌ویش-وهك ده‌بینین- ئه‌و شته ناخوازیته كه خه‌لك به ئاواتیه‌وه‌ن له‌سه‌ربه‌ری و
ده‌وله‌مندی و پله‌و پایه و ناویانگ...

چونكه ئه‌وه ئاواتی پیاویکی دلفراوانی ده‌روون به‌رز و یه‌قین پته‌و بوو.. پیاویك خوای
كه‌وره هیدایه‌تی دابیت و پیغه مبه‌ر په‌روه‌رده‌ی کردبیت و قورئان پیشه‌په‌وی بکات...!!

موزه یفنی کوری به مان

وودزی وود پودنی وودستی فسه لود

خه لکي (مه دائن) پۆل پۆل و دهسته دهسته هاتنه دهروهه بڼ پېشوازی نه و والیه نوییه یان
که نه میری باوه پداران (عومر) ﷺ بڼی هه لېژاردیون...

بهوپه پری شادی و خوشییه وه هاتنه دهروهه بڼ بیننی نه و هاوه له پایه بلندهی که نوریان
له باره ی پاریزکاری و ته قواکه یوه بیستبوو... زیاتریشیان ده ریاره ی نارپه هه تیه سهخته کانی
له رزگارکردنی عیراقدا به رگوئ که وتبوو...

له کاتیکدا نه وان چاوه پوانی که ژاوه ی هاتوویان ده کرد، پیاویکی نورانیان له بهردهم
خویناندا بیننی، به سواری گویدرژیکه وهیه که کورتانیکي کونی له سر پشته و، پیاوه که ش
قاچه کانی به ملو لایدا شوږ کردوته وه و، کولیره ک و که مه ک خوئی به دهسته وه گرتبو
ده یخواردن...!!

که که پشته نیوه ندی کومه له که یان، نه و جا زانیان که نه وه (هوذه یفه ی کوپی په مان) ه، نه و
والیهیه که چاوه پوانیان ده کرد، وهخت بوو له خوشیا بال بگرن...!!
به لام، سهریان له چی سوپده میتنی...!!

چاوه پوانیان ده کرد هه لېژاردنی عومر چی بیت...؟!
له راستیدا نه وان به هانه یان هه بوو، چونکه ولاتی نه وان چ له سهردهمی فارسه کان و، چ له
پیشی فارسه کان، والی وه ها پایه بلندی له م جوړه ی به خوره نه دیوه...!!

* * *

هوذه یفه ده رښت و، خه لکه که یش هر ده وړه یان دایوو، له دهوړی خپوویوونه وه...
کاتیک بیننی روویان تیکردووه وه که نه وه ی چاوه پوئ بن قسه یان بۆبکات، سهرنجیکی وردی
روخساریانی داو، پاشان وتی:

{ئاگادارین له هه لوپسته کانی ناشووب}...!!

وتیان: نه ی باوکی عبدالله هه لوپسته کانی ناشووب کامه یه...؟

وتی: {بهرده رگای دهسته لاتدارانه...}

یه کیکتاتن ده چیت بڼ لای نه میر یا والیهیه، به دروی باوه پ ده کات و، شتانیکي تیدا وه سف
ده کات که تئیدا نیه}...!!

به راستی چنده جتی سهرسوړمانه، نه و نه دهش ده ستپیکردنیکي جوان بوو...!!
خه لکه که که نه و هریان له والی نوییان بیست دهست به جی به خویناندا هاتنه وه، که نه و له
نوینادا هینده ی رقی له دوپووییه و بیزاره لئی، رقی له هیچ شتیکي دیکه نیه.

ئەم دەستپێکەش راستترین گوزارشت بوو له کەسیتی فرمانپەرەوای نوێ و، له رێبازی فرمانپەرەوایی و والیەتیەکی...

* * *

(حۆدەیفە ی کوپی یەمان) بە سروشتیکی نایابەوه هاتۆتە ژبان و رقی له دوو پووییە و، خاوەنی توانایەکی زۆر گەورەیه له بەدی کردنی ژێرپەژێرییە دوورەکانیدا... له و رۆژەوێ ئەر و (سەفوان) ی برای له گەڵ باوکیدا هاتە خزمەت پێغه‌مبەری ﷺ و هەرسێکیان موسلمان بوون، ئیسلام ئەر بە هەرەیهی زیاتر گەشەدار و سەنگینتر دەکرد... چونکە ئەر هاتە نێو ئاینیکی بەهیزی، پاک، ئازای، خاوەن بەهاو... که رقی له ترسێکی و، دوو پوویی و، درۆکردنە...

لەسەر دەستی پێغه‌مبەر بە روون و ئاشکرای وەک سێندە ی بەیان گۆش کراو، هیچ شتێکی ژبانی نیە لای ئەر نادیار بێت... یا له قولایی دەروونیدا پەنهان بێت... راستگۆ و دەست پاک... بەهێزەکانی لەسەر حق خۆش دەوێت و، رقی له ماستاوەکاران و، ریاوازن و، فێلباز و هەڵخەڵەتێنەرانی...!!

هیچ یواریکی دیکە ی وەرە نەبوو که بە هەرەکی (حۆدەیفە) تێیدا گەشە بکات، وەک ئەر بواری، له ئامیزی ئەم ئاینە، لەبەردەستی پێغه‌مبەردا و، لەنێوەندی ئەر نەوه مەزنە ی هارەلاند...!!

بە راستیش بە هەرەکی چاک گەشە ی سەند و... له خۆبێندەوێ روخسارەکان و نەپێنییەکاندا تاییەتمەندی خۆی وەرگرت... بە یەک تەماشاکردن روخساری دەخۆبێندەوێ، دەچوویە گۆشە و قوژینی قولاییە شاراوێکان و، نییە تە پەنهانەکانی بەبێ هێلاک بوون ئاشکرا دەکرد...!!

لەمەشدا ئەوێ دەپوێست پێی گەشت... تەنانت ئەمیری باوەرداران (عومەر) ﷺ که کەسێکی زۆر زیرەک و زڕنگ و ژیر بوو، بیروبووچوون و بەرچاوپوونی حۆدەیفە ی وەرەگرت، له هەلبژاردن و ناسینی پیاواندا.

حۆدەیفە له چاکی و تۆکمەیی بیروبووچووندا هێندە ی پێ بەخشاوبوو که بزانی ت چاکە لەم ژبانەدا روون و ئاشکرای بۆ هەر کەس بیهوێت... خراپەش خۆی ئی هەڵە دەکرێت و دەشاردرێتەوه، هەر بۆیە پێوێستە لەسەر کەسی هۆشمەند که توێژینهوه لەسەر خراپە بکات لهواتە ی دەپێت و، له شاراوێکانی.

بەمجۆرە (حۆدەیفە) ﷺ خۆی یەکلەکردەوه بۆ توێژینهوه ی خراپە و خراپەکاران و، دوو پوویی و دوو پووەکان...

ده لیت:

{خه لکی له باره ی چاکه وه پرسپاریان له پیغه مېرمنه خوا څو ځله ډېر وده کړه،
به لوم من له باره ی خرابه وه پرسپارم لیده کړه له ترسی نه وه ی نه بادا بمگاتئ...
وتم: نه ی پیغه مېرمنه خوا، نیمه له نه قامی و خرابه دا بووین، خوی گوره هم چاکه یه ی
بق ناریدین... نایا له دوی هم چاکه یه خرابه هیه...؟

فرمووی: به لئ...

وتم: جا نایا له دوی نه و خرابه یه ش چاکه رووده دات...؟

فرمووی: به لئ... خرابیشی تیدا ده بیت...

وتم: خرابیه کی چیه...؟؟

فرمووی: که سانیک دین سوننه تی من جی به جن ناکن و... رینمایي دیکه ده گرنه بهر
له بری نه وه ی من هندیکیان لی ده ناسیت و هندیکیان ناسیت وه...

وتم: نایا له پاش نه و چاکیه خرابه رووده دات...؟

فرمووی: به لئ! بانگخوزانیک دین له بهر ده روازه کانی دوزخه، هرکس به ده میانه وه
بچیت فری دده نه نای...

وتم: نه ی پیغه مېرمنه خوا، جا فرمانت چی به بوم گره به وه گیشتم...؟

فرمووی: پابه ند ده بیت به کومه لی موسلمانان و پیغه واکه یانه وه...

وتم: نه ی گره کومه ل و پیغه وایان نه بوو...؟؟

فرمووی: له و ده سته و ریچکانه گرشه گیر ده بیت، گره باوه شت کرد بیت به بنی داریکدا
هه تا ده مریت و تو له سر نه وه به...!!

چاوتان له قسه کی بوو: ((خه لکی له باره ی چاکه وه پرسپاریان له پیغه مېرمنه خوا څو ځله ډېر وده کړه،
به لوم من له باره ی خرابه وه پرسپارم لیده کړه له ترسی نه وه ی نه بادا بمگاتئ...))؟؟

به راستی (خوذه یفه کړی یه مان) چاوکراوه بهر چاووون ژیا بهرانبه چاوگی
ناشوبه کان و، ریږه وده کانی خرابه تا خوایان لی بیاریزیت و، خه لکیشیان لی ناگدار بکات،
نهمه ش چاوکراوه ی کړیو بهرانبه دونه و، شاره زایی له باره ی خه لکی و، ناسینی کات و
ساته وه... له هوش و عقلیدا بابه ته کانی به شتواری فیه سوف و، لیزانی دانایه کان
تاووتویی ده کړد...

(خوذه یفه) ده لیت:

{خوی گوره موحه مېرمنه څو ځله ډېر وده کړه، نه ویش بانگی خه لکی کړه له تاریکيه وه بهر و
رووناکی و، له بی باوه پییه بهر و باوه، له نیتو خه لکیشدا نه وه ی ویستی هات به ده میه وه،
نه وه ی مریدو به هوی خه قهوه ژيانی هاته وه به بهر دا...
نه و که سه ش کی ده ژیا به هوی ناږه واوه ژيانی له بهر برپا...}

پاش نهوه پټغمهبرایه تی روشت و، چی نشینایه تی له سر ریپازی نه وهات...
پاشان ده بیته پادشاییه کی داگیرکړاو...!!

خه ک هیه به دل و دهست و زمان به ره لستی دهکات.. نهو که سانه به دهم حقه وه
چوون.. تیشیاندا هیه که به دل و زمانی به ره لستی دهکات، به بی دهست، نه مهش لقی کی
حقی وازی هیناوه...

له نیویشیاندا هیه به دل به ره لستی دهکات، به بی دهست و زمان، نه مهش وازی له دوو
لقی حقی هیناوه...

هیشه له نیویناندا که نه به دلی، نه به دهستی، نه به زمانی به ره لستیان ناکات، نه مانهش
مریدی ناو زیندوه کانن}...!!

له باره ی دله کان و ده رپاره ی ژپانی رووناکي و تاریکی تپیدا ده دوا و ده بیوت:
{دله کان چوار جۆرن:

- دلنک داپوشراوه، نه مهش دلی بی باوه په...

- دلنک دوو دیوه، نه مهشیان دلی دوو دیوه...

- دلنکیش رووته، چرایه کی تپدایه نه که شپته وه، نه مهش دلی بهواداره..

دلنکیش هیه که دوو دیووی و نیمانی تپدایه، نمونه ی نیمانی و ده دره ختیک وایه به ناری
پاک ناو بدریت.. نمونه ی دوو دیووی و ده جۆگه یه که کیم و خوینی پيدا بپوات! جا کامیان
بالادهست بوو، نهوا سرده که ویت}...!!

جا شاره زایی حوذه یفه له خراپه و، سوو دیووی له سر رویه دیووی و ده به رپه رچدانه وه ی،
شتیک له تیژیان به خشیبووه زمان و وشه کانی و، خوی به نازایه تیه چاکه که وه له وپاره یه وه
هه والمان ده داتی، ده لیت:

{هاتم بق خزمهت پټغمهبر ﷺ و وتم: نهی پټغمهبری خوا، زمانیکي تیزم هیه به رامبه ر
خاووخیزانم، ده ترسم به هوپوه به څریمه نیو ناگر...

پټغمهبر ﷺ پی فهرمووم، نهی تو بق زور داوای لیخوش بوون ناکه یت ؟؟.. من له
روژنیکدا سده جار داوای لیخوش بوون له خوا ده که م}...

* * *

نا نهو یه حوذه یفه ی دوژمنی دوو دیووی و، دؤستی قسه له دیووی..

پیاوړیکي له م جۆره ش، نیمانه که ی پته و توکمه ده بیټ... و خوشه ویستی و پشتیوانیشی
قول ده بیټ.. حوذه یفه ش له نیمان و خوشه ویستی و پشتیوانیدا به و جوره بوو..

باوکی موسلمانن به دی کرد له روژی نوحوددا به دهستی موسلمانان کوژا، کوژاننیکي به
هه له و به که سیکی بی باوه ی تیگه یشتبوون...!!

خوډه یفه ناوړېکي دایه وه، بینی شمشیره کان هاتوون به یه کدا، هاواری له لیدره که ی کرد: باوکمه.. باوکمه.. نه وه باوکمه...!!
به لām ناکامی هاتبوو..

که موسلمانان به وه یان زانی، ماته مینی و غم دایگرتن.. به لām نه وه به سۆز و لیبور دنه وه ته ماشای کردن و وتی:

{خو! لیټان خوش بیت، که له هه موو به به زه ییه کان به به زه بیتره}...

پاشان به شمشیره که یه وه به ره و جهنگ هه لگیر ساوه که رؤیشت تا خوی تیدا تاقی بکاته وه و نرکی سه رشانی به جی بیټی...

شه پ کز تایی دیت، هه وال ده گاته وه به پیغمبر ﷺ، نه ویش فرمان ده کات که خوینی بدریت له باتی باوکی خوډه یفه (خوسه یلی کوړی جابر) ﷺ، به لām خوډه یفه ی کوړی به هانه ده هیټیته وه و رازی نابیت پتی و، هه مووی دابش ده کات به سه ر موسلماناندا، به وهش خوڅه ویستی و ریژی پیغمبر به ران به ری زیاتر ده بیت...!!

* * *

نیمان و وه لانی خوډه یفه، رازی نابیت به ده سته وسانی و، لاوازی... به لکو به مه حالیش رازی نیه..

له جهنگی (خه نده ق) دا، پاش نه وه ی که دۆپان بوویه به شی بی باوه پانی قوپه یش و جوله که هاو په یمانه کانیان، پیغمبر ﷺ ویستی که ناگاداری کژنا گورپانکاری هه لویستی سه ر یازگی نوژمنه کانی بیت..

شه ویکي تاریک و سامناک بوو.. ره شه باش گفه گفی ده دایه وه و هاژه هاژی بوو، وه که نه وه ی که بیه ویت چیا په گو ریشه داره کانی بیابان له بن ده ریټی... هه لویسته که ش به وه هه موو نابلقه و سه ر سه ختی و سوور بوونه ی له خوی هه یبوو و بوو بووه هوی ترس و توقین، برستی زوریش که یشته بووه ناستیکی زور ناره حه ت له نیو هاوه لانی پیغمبر ﷺ

تا له کاته دا کي توانا و، هیژی نه وه ی هه په که بجیته نیو مه ترسیه کی تاریکه وه و به ره سه ر یازگی کانی نوژمن بجیت و بیبه زینیت، یان دزه بکات بق ناوی، پاشان سه یری حالیان بکات و ناگاداری هه واله کانیان بیت...؟؟

پیغمبر خوی له نیو هاوه لانی که سیک دیاری ده کات که به م چالاکیه گرنگه زور ناره حه ته هه ستیت...

بلای نه وه پاله وانی کي بیت...؟؟

هر نه وه... (خوډه یفه ی کوړی یه مان)...!!

پښه مېرې خوا بانگي کړد و نه ویش به جېتي هينا، خوی بهو راستگريه زږد مه زني که هه يتي بزمان باس دهکات و هه واله که مان بږ ده گړپته وه، ته نها نه وهی له توانادا بوو که ده بیت داواکي پښه مېر به جې بهنیت... به هوی مه ترسی نهو چالاکي هی که خرابووه نه ستوريه و نه اماره بږ نه وه دهکات و، له سره نه نجامه کاني سل دهکات و، هه ستانیش به نه نجامداني له ژير باري برستيتي و، سرما و سوله و ماندوويه تي زږدا که به هوی نابلقه ی مانگيک يا زياتري دوژمنانه وه گړپده ی بوويون...!

کاري حوذه يفه نا له و شه ودا سر سوپه ينه ر بوو...

ماوه ی نيوان هه ردو سر بيازگه کی بږي و، نابلقه که کی به زاند و... دزه ی کړد بږ ناو سر بيازگه ی قوپه يش و، په شه باي تووندیش ناگري سر بيازگه کی خاموش کړدبوو و، تاريخي بالي به سر دا کيشابوو، حوذه يفه څخه له نيو ريزي جهنگاوهرانياندا شويني خوی کړدوه... نه بو سوفيانی سر کړده ی قوره يش ترسی نه وهی هه بوو، که تاريخي بيته هوی دزه کړدني موسلمانان بږ ناويان سر ساميان بکات، هر بږيه هات و سوپاکه ی ناگادار کړد... حوذه يفه ش گويي ليږو به دنگي به رز دهوت:

(نه ی خه لکي قوپه يش، با هه ريه که له نيوه سريري هاو نشينه کی بکات و، دهستی بگريت و بزانيت ناوی چيه)...

حوذه يفه ده ليت: (منیش خيرا دهستم برد بږ دهستی نه وهی ته نيشتم و وتم پتي: ناوت چيه...؟ وتی: فلانی کورې فيسار...!!

به مجوره ناماده بووني خوی له نيو سوپاکه دا به سه لاهه تی دهسته بهر کړد...! نه بو سوفيان دريژه ی به بانگه وازه کی بږ قوپه يش دا و وتی: (نه ی خه لکي قوپه يش... سوپد به خوا نيوه ناتوان ليره دا رږ بکه نه وه... به راستي ولاخه کان-واته حوشر و نه سپه کان هيلاک بوون... (به نو قوره يزه) ش ناپاکيان ليکريدن و هه والي ناخوشمان ليپانه وه پي گيشتووه، به هوی ره شه باي تووند يشه وه ده بينن چيمان به سر هاتووه... مه نه له کانمان راناو ستيت و، ناگرمان بږ ناگريته وه... چادره کانمان بږ راناگريت... بار بکن، نهوا منیش بار ده که م)...

پاشان چووه سر و شتره که ی و، دهستی به روشتن کړد و، جهنگاوهرانيش به شوپيدا که و تنه ری...

حوذه يفه ده ليت: (نه گه له بهر فرماني پښه مېرې خوا څخه نه بوايه که هيچ شتيک نه نجام نه دم، به تريک (نه بو سوفيان) م ده کوشت)...

حوذه يفه گه پايه وه بږ لای پښه مېرې خودا څخه و هه واله که ی پي گه ياند و نهو مژده يه ی پيدا...

نډو که سڅی سرخجی حوډه یفه بدات له بیرکړدنه وه، شتوانی کارکردنی و... له سره قالبوونی به زانست و زانیارییه وه رابمیتیت، هیچ پالووانتیه کی له میدانې شپړ و کوشتاردا لی چاوه پوان ناکات..

له گال نه مه شدا.. حوډه یفه له م بواره دا ه موو گومانه کانی دسپړه وه...

نډو پیاوه خواپه رسته، سرخجده ره، هر که شمشیره کی ه لده گرت و روپه پووی سوپای بت په رستی و تاریکی ده بوویه وه توانای له راده به در و سرسوپه ښیری خوی ده خسته روو که جیگه ی سرسام بوون بوو.

به سه بومان که بزاین، نډو سټیه مین که س، یان پینجه مین که س بووه، له نټو نډو هاوه لانه ی ده سټپښخوری مرن بوون له رزگار کړدنی ه موو عیراقدا...!

هه مه دان و، ره ی و، دینه وه، له سرده سټی نډو رزگار کړان..

له چنگی (نه هاوهند)ی مه زنی شدا، که فارسه کان له سد و په نجا هزار چنگاوه ردا خویان ده نواند.. نهمیری باوه پداران (عومر)، (نوعمانی کوپی موقرن)ی ه لېژارد بۆ سرکرده یه تی سوپای موسلمانان و، نامه یی نویسی بۆ (حوډه یفه) که سرکرده یه تی سوپایه ک بکات و له کوفه وه به ره لای بجیت..

(عومر) نامه ی خوی بۆ چنگاوه ران نارد و، نویسی:

{که موسلمانان کزبوونه وه، با هر نهمیره به سر له شکری خویوه بیت... و با (نوعمانی کوپی موقرن) سرکرده ی ه موو له شکره کان بیت..

گر (نوعمان) شه هید کرا، نډو با (حوډه یفه) ټالاکه ه لېگریټ.. گر نهمیش شه هید بوو، با جهریری کوپی عبدالله) بیگریټه ده ست}{..

به مجوره، نهمیری باوه پداران سرکرده کانی چنگی ه لده بژارد، هه تا ناوی ه وتیانی هینا..

هر دو سوپا به یه ک گیشتن..

فارسه کان به سد و په نجا هزار که سه وه..

موسلمانان کانش به ته نها سی هزاره وه.. زیاتر نا..

چنگ به شتویه کی کم وینه به رپا بوو.. به جوریټ که له ه موو چنگه کانی میژوو زیاتر گیانفیدایی و توندوتیژی تیدابوو..

(نوعمانی کوپی موقرن) شه هید بوو... بهر له وهی که ټالای موسلمانان به ریټتوه سر زه وی، سرکرده ی نوی به ده سټی راستی لټی وه رگرت و، شنه پای سرکه وتن له نټو ده نگ و هرا و ټیکو شانټیکی ژور مه زندا شه کاندیه وه.. نډو سرکرده یه ش ته نها (حوډه یفه ی کوپی یه مان) بوو..

دهست به جی ټالاکه یی گرتنه دهست و، فرمانیدا که هه والی مردنی نوعمان بلاونه بیته وه هه تا جهنگه که کۆتایی دیت و، (نه عیمی کوپی موقره ن) یشی بانگ کرد و وه ک ریزلینانی خستیه شوینه که یی (نوعمان) ی برای..

هه موو نه وانه یی به تیگه یشتنه پرسنگداره که یی له چهند چرکه ساتنیکا نه نجام دا- جهنگیش هه دریزه یی هه بوو..

پاشان وه که په شه بای له بن هیته ر که وته ویزه یی سوپای فارسه کان و هاواری کرد:

{الله اکبر، به لینه که یی راست بوو!!}

الله اکبر، سه ریازه کانی خوی سه رخست!!}

دواتر جله وی نه سپه که یی سوپانده وه به وه لای جهنگاوه رانی سوپاکه یی و هاواری لیکردن: نه یی شوینکه وتوانی موحه ممه... نه و تا به هه شته کانی خوا سازده دن بۆ پیشوازیان، ده یی ټپوهش دریزه به چاوه پوانی مه دن...

ده یی نه یی پیاوانی به در..

بۆ پیشه وه، نه یی پاله وانانی خنده ق و، ئو خود و، ته بوک..

حوزه یفه توانی هه موو جۆش و خرۆشی جهنگه که بپاریزیت، گه ر زیاد یی نه کرد بیت بۆی..

جهنگه کهش به دۆپانی فارسه کان کۆتایی پی هات.. دۆپانیکی زۆر خراپ.. دۆپانیک که خه ریکه هاوشیوه یی نه بی...!!

* * *

نهم بلیمه ته له داناییه که یی دا، کاتیک خواپه رستیه که یی له ته کد ابیت..

بلیمه ته له خۆبه ختکردنیدا، کاتیک له سه ر گۆپه پانی جهنگ راده وه ستیت..

نه و به و جۆره بوو، بلیمه ته بوو له هه موو چالاکیه کدا که پیی ده سپێردرا و، له هه موو راویژنیکا که داوای لیکرایه..

کاتیک (سه عدی کوپی نه بو وه قاس) و نه و موسلمانانه یی که له گه لیا بوون له (مه دائن) وه گواستیان وه بۆ (کوفه) و تیایدا نیشته جی بوون..

نهمه ش پاش نه وه یی که کهش و هه وای (مه دائن) زیانیکی زۆری له عه ره به موسلمانان کان دا، که نه وهش وای له (عومه ن) کرد نامه بنوسیته بۆ (سه عد) پاش نه وه یی گه را به دوا یی جیگایه کی زیاتر گونجاودا دهست به جی نه وئ به جی بهیلتیت و، موسلمانانه کانی بۆ بگوینته وه..

تا له و ریزه دا کن کاری هه لپژاردنی نه و شوین و جیگایه یی پی سپێردرا؟

به (حوزه یفه یی کوپی په مان) سپێردرا.. له گه ل (سه لمانی کوپی زیاد) دا رۆشت تا شوینیکی گونجاو بۆ موسلمانان بنۆزنه وه.

کاتیک گه یشتنه خاکی کوفه، که له و کاته دا زهویه کی لماوی روت بوو، حوذه یفه به هه اووه بونی کرد و، به هاورپکه ی وت: نه مه ده بیته شویتان به ویستی خوا.. به م شپویه نه خشه ی کوفه کیشرا و دهستی ناوه دانکردنه و ی پی گه یشت و کردیه شاریکی ناوه دان..

هر که موسلمانان کان گواستیان وه بقی نه وئ، نه خوشه کانیان چاک بوونه وه، لاوازه کانیان هیزیان هاته وه به بردا و، ده ماره کانی خوینیان بوژایه وه...!! به راستی حوذه یفه خاوه نی زیره کییه کی به فراوان و، نه زمونیکی هه مه چشن بوو، هه میشه به موسلمانانی دهوت:

{چاکترین کهستان نه وانه تان نین که واز له دونیا یان دههین بقی دواړوژ.. و نه وانه شتان نین که واز له دواړوژ دههین بقی دونیا.. به لکو نه وانه یه که له میش و له ویش وهرده گرن.}

* * *

له یه کیک له روژه کانی سالی سی وشه شی کړچیدا.. بقی دیداری په روه ردگاری بانگکرا.. له کاتیکدا که نه و خوی بقی دوايه مین گه شتی سازده کرد هندیک له هاره لانی هاتنه لای، لئی پرسین:

نا یا کفتان له گه ل خوی بقی هیناوم...؟؟

وتیان: به لئی..

وتی: نیشام بدن..

کاتیک بینی، سهیری کرد تازه و جوانه..

دوا زه رده خه مه ی گالته نامیز که وته سهر لیوه کانی و، پئی وتن:

{نه م کفنه بقی من نابیت.. به لکو من دوو له فافی سپیم به سه که کراسی له گه لدا نه بیت..}

چونکه من بقی که میک له گوړدا ده مینمه وه، دواتر ده گوړد ریټ بقی چاکتر له و.. یان خراپتر له و...!!

چند وشه په کیشی له بهر خویوه درکاند، نه وانه ی له وئ دانیشتبوون گوټیان بقی رادیرا...

{سلاو له مردن...}

خوشه ویستیک به خوشی هات..

نه و ی په شیمان بیت سهر که وتوونه {..}

نه و ی وت و گیانیک له مه زنتین گیانه کانی مړوژ و، له زوریه یان به ته قواو دره وشاوه و ملکه چتر به ره و لای خوی گه وره به رز بوویه وه..

عہ ہماری کوری یا سر
ہیا ونکی بہر سنی ...!

ګر خه لکانک هه بووايه له بهه شندا له دايک بوونايه و، له سایه یدا پټيګه یشتنايه و ګوره ببونايه، دواتر بهیترایه ته سر زهوی تا ببیته رازینه روهی و، رووناکي بزى، ثوا (عهمار) و (سومه یی) دایکي و (یاسر) باوکي له وګه سانه ده بوون...!!
 به لام نیمه بڼ ده لټین: نه ګر... بزچی ثم ګریمانه یه ده که ین، له کاتیکدا که خاووخیزانی یاسر به راستی له پټی بهه شتیان بوون...؟؟
 پیغمبر ﷺ ته نها دلنه وایی نه ده کردن بهس، کاتیک فرموی:
 {خاووخیزانی یاسر نارام بګر، واده ی ټیوه ی له ناو بهه شته}...
 به لکو بریاری حه قیقه ټیکي ددها که ناشنای بوو و، واقعیکی بوویات ده کرده وه به چاوی خوی ده ییښی و به دی نه کرد...

* * *

(یاسر) کوپی عامر) ی باوکي (عهمار) شاره که ی خوی له ولاتی (یه من) به جی هیشت و به دواي برایه کیدا ده ګر و، پرسپاری ده کرد...
 شوین و رڼی مه که ی به دل بوو، تییدا ګیرسایه وه بووه هاوپه یمانی (نه بو حوذه یفه ی کوپی موغیره)...
 (نه بو حوذه یفه) ش به کیک له خزمه تکاره کانی که ناوی (سومه یی کچی خه یات) بوو لی ماره کرد...

له م ژن هیثانه پیروزه شدا خوی ګوره (عهمار) ی پی به خشین...
 زږد زووش موسلمان بوون... وه که ټو چاکه مه ندانه ی خوی ګوره هیدایه تی دان...
 هره وه هاوشانی ټو چاکه مه ندانه ی پټشین که پشکی خویان له سزاو نه شکه ډجه و ناره حه تی قوپه یشیه کان چه شت...!!

له و کاته دا قوپه یش زږد چاوی له سر نه وه بوو بپواداران به لایه کدا بګون...
 خو ګر له وګه سانه بوونايه که خاوه ن مؤز و ریز و پالېشتن، ټوا به هره شه و ګوپه شه روویه پووی ده بوونه وه، (نه بوجهل) به هر باوه پردار ټکیان بګه یشتايه پیی ده وت: وازت له ټایښی باوو بپیرانت هیثاوه که ټوان چاکتر بوون له تږ... خه وت به با ده دین و... ریزت نامیلین و... باز ګانیه که ت ټیک ده شکینین و... سه روه و سامانه که ت تیا ده بین... پاشان شه پی ده روونی توندیان له دښی به ریا ده کرد.

خو گهر بېواداره کیش له بېده ستلاّت و هژارانى مهککه بوايه، يا له کږيله کاني،
ناپهه تيان ده کرد و نه شکه نجهى زږريان ددها..

خانه وادهى (ياسر) له دهستى هژار و بېده ستلاّتان بوو..

کارى نه شکه نجه دانيشيان به (بهنى مخزوم) سپېردرا، هه موويان دههينانه دهره وه.. ياسر
و، سومه يه و، عهعمار، ده يانېرنه بهر گهرماى به تينى مهککه و، به هه موو جوړ و شيوه يه ک
بهر ده بوونه گيانيان و نه شکه نجه يان ددهان !!

به شى (سومه يه) ش له م نه شکه نجه دانه دا سامناک و ترسناک بوو، که لېره دا خو مان له
قهرى باسکردنى ناده ين.. به پشتيوانى خوا ديدارمان ده بيت له گال به پړيزى قوريانيدان و،
خو پراگرييه مه زنه که پيدا و له باره يه وه نه دوپين له گال باسى خوشک و هاوشيوه نه مره کاني نه و
رږږکاره دا..

لېره شدا ته نها هينده مان به سه به بې زياده پړه وى بلين که (سومه يه) ش هه يد نا له و
رږږه دا هه لوپستکى وه هاى نواند ريزيکى نه پړاوه ي به خشيه هه موو مړفايه تى، له سره تايه وه
تا کړتايى و، حورمه تىکى پيدا که به هاكى ته واو ناييت..!

هه لوپستک، کرديه دايکىکى مه زن بې هه موو بېواداره کاني تېکپاي سرده مه کان و،
رږږدارانى گشت کات و ساته کان..!!

* * *

پيغه مېرګلدا دهاته دهره وه تا به ره و نه و چېگايه بېوات که ده يزانى خانه وادهى ياسرى
تيدا نه شکه نجه ده دريت..

له و رږږانه شدا هڅکارى به ره نگار بوونه وه و لابردي سزاي هېچ له ده ستدا نه بوو.. نه وه ش
ويستى خوا بوو..

چونکه ثاينى نوې- به رنامه ي بېگه ردى نېبراهيم-.. نه و ثاينه ي (موحه مه د) به پداخه کى
به رز ده کاته وه، بزافىکى چاکسازى سه رزاري و روک ش نيه.. به لکو به رنامه ي ثاينه بې هه موو
مړفايه تى بېوادار و... ده بيت نه م مړفايه تى به خاوه ن باوه پړه يش که نه م ثاينه له گال ميژوو
به هه موو پاله وانتي و، قوريانيدان و، مه ترسيه کانيه وه بې بمينيته وه..

نه م هه موو گيانفدايه چاکانه، نه و (بنچينه) يه يه که خو پراگرييه کى بې پسانه وه و،
جاويدانيه کى له ناونه چووى به ثاين و بېروباوه پ ده به خشى..!!!

نه مه ش (بو نىکى خو شى) يه و دلې بېواداران پړده کات له دؤستايه تى و خوژگ و، نه و
(بلندگ) يه يه که رينمايى نه وه کان به ره و لاي حه قيقه تى ثاين و راستگويى و مه زنيه کى
ده کات..

به مجوره مهر ده بوو نيسلام نه و گيانفدايى و قوريانيناهى هه بيت و چاره يه کى دېکه
نه بوو، قورئانى پېرؤنيزش له م چهند ثايه تدا نه مه ي بې موسلمانان روون کړو ته وه..

ثانوی دہ فرمویت:

وَأَحْسَبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ: تاخت مردم لایان وایه هرک بلین
 نیتیمه باوهمان میتاوه، نیت وازیان لهدده میتنویت و تووشی هیچ تاقیکردنه وده ک
 ناین؟ العنکبوت/۲.

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخِلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَلْمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ: ثَاخُ
ثَنِيَّةٍ لَاتَانِ وَيَا سَهْرِيهَ خُودِ دَهْجَنَهْ بَهْهَشْت؟ كَهْ جِي هَيْشْتَا خُودَا خَه بَاتَكَارَانِ وَ خُودَاكَرَانِي
ثَنِيَّةِي دِيَارِي نَه كَرْدِيوَه. ۱۴۲۰/۱۴۲۰﴾

﴿وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ﴾: نیتمه نه‌وانه‌ی بهر له‌مانیشمان تاقی‌کردوه، بی‌گومان خوا نه‌وانه‌ی که راسیان گوت، نه‌وانه‌ش که دروژن، دیاری ده‌کا. العنکبوت/۲.

﴿أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَلُوا مِنْكُمْ...﴾ : پښتان وايه كه س خواتان تن ناگهي نه و خواش له وانه ي له نيوه چوونه جيهاد بني ناگايه ! ﴿التوبة/۱۶﴾ .
﴿وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ﴾ : خوا ميه كاتن باوه پداران له بارويځيځيځا-وا نيوه هه- نه ميسختونه، مه گه له بهر نه وه ي ناپاكان له پاكان هه لاويځيځيځي . ﴿ال عمران/۱۷۹﴾ .

﴿وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَيَاذَنَ اللَّهُ وَلِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ﴾: هرچی شو روزی تووشتان
هات و دو کومل به یه که یشتن، گشتی به نیازی خودا بوو، هتا خاوهن باوهره کان نیشان
یدا. ۱۶۶/۱.

* * *

بهائی.. بهم شیوه قورئان وه چه وه لگرنی فیرکرد، که قوربانیان کرؤکی نیمانه وه، بهرهنکار بیونوهی ده سندرئیزیه ستمکاره گان به خورپاگری و نارامگرتن و بهرده وامی... چاکترین و جوانترین باشیه گانی ئیمان پیکنده مینئن...

ئا لیره وه ئهم نیمانه ی خوی گهره یاساگانی داده ریژیت و، رهگ و ریشه ی داده کوتیت و، نمونه گانی ده خاته روو، پتیویست ده کات که پشتیوانی بوونی به قوربانیان بگریت و به خوینده کی ده روونی خوی پاگز بکات و، بۆ ئهم چالاکیه زۆر بهرزه کۆمه لیک له نه وه و لایه نگران و پیارچاگانی هه لبژیریته ببنه پیشه نگیزی که شاهوه، نمونه یه کی بهرزه بۆ نه و بیوادارانه ی به ره و لای دین.

(سومەییە) و.. (یاسر) و... (عەممان)یش لەو کۆمەڵە پێڕۆزە مەزنە بوون کە قەدەرەکانی ئیسلام ھەلیبژاردن تا قوربانیان و خۆپاکی و سووریوونیان بپێتە برۆانامەی مەزنیستی و جاویدانیان..

* * *

وتمان: هه موو رۆژك له مال دهاته دهري تا بهره لای خانه وادهی (ياسر) بپوات، تا دهستخوشی له خړپاگرى و پالەوانتييه گيان بکات و.. دلە گوره کەشى له سۆز و بهزه بيدا دهتوايه وه که ديمەنى ئەو سزاو ئەشکه نجه يانی به دی دهکرد که له تواناياندا نه بوو..

رۆژنيکیان، له کاتيکدا که سەردانی دهکرد (عەممار) بانگی کرد:

(ئەي پيغمبەري خوا سزا و ئەشکه نجه دانمان گەيشته ئەوپەي).

پيغمبەريش بانگی لیکرد:

{ئارام بگره (ياوکی يەقظان)..}

ئارام بگرن خانه وادهی (ياسر)..

چي ژوانی ئۆره به هه شته {..}

هاوه لانی (عەممار) له ژۆر جيگادا دهبارەي سزادانیان داوان.

عەمری کوپی هەکیم دەلێت:

{(عەممار) سزا دەدرا، تا هۆشی لە لای خۆی نەدەما و نەیدەزانی چي دەلێت}.

عەمری کوپی مەيمونیش دەلێت:

{بێ باوه پەکان (عەممار) یان به ئاگر سوتاند، پيغمبەري خواش لەوکاتەدا به لايدا

تیدەپەي، دەستی هێنا به سەري (عەممار) دا و فەرمووی: ئەي ئاگر سارد و بێ زیان به بۆ

(عەممار)، هەروەه چۆن سارد و بێ زیان بوویت بۆ (ئىبراهيم) {..}

ئەو هەموو سزايە نەیدەتواني گيانی (عەممار) ببەزێتی، ئەگەرچی پشتی ناپەحەت کردبێت

و هیز و توانای کەم کردبێت..

(عەممار) له راستیدا هەستی به ماندووییەتی نەکرد، لەو رۆژەدا نەبێت که جەلادەکانی

هەموو بلیمەتی خۆیان له تاوان و دەستدریژیدا خستە گەپ و.. له داخ کردنیەوه به ئاگر، بۆ

راکشانی لەسەر ئەو زەویە گەرمە بلیسەدارە لەژۆر بەردی گەرمدا و... بۆ نغزکردنی لەنێو

ئاودا هەتا هەناسەي پێ نەمیڤێت و، برین و زامەکانی تەپ بێت و بێتە ژان.

تا لەو رۆژەدا، کاتيک له باری سەختی ئەشکه نجه داندا هۆشی لای خۆی نەما بوو، پێیان

وت: ناوی خواوەندەکانمان بەچاک بپێت، دووبارەیان دەکردەوه لێی و، ئەویش بەبێ

هەستکردن بەدواياندا دەبوتهوه.

هەر لەو رۆژەدا، پاش ئەوەي کەمێک هۆشی هاتهوه، ئەوەي کە وتیوی هاتهوه یادی و،

ئارامی نەما و، ئەم کارەي لەپیش چاو گەوره بوو تا وەهای سەیر کرد که هەلەیکە و لێبوردن

و قەرەبووکردنەوهی نیه.. له چەند چەرکە ساتیکي کەمدا، هەستکردن به گوناھباری ئەوەندە

سزای پێگەياند که سزای بێ باوه پانی له ئاستیدا کەم و خۆش بوو..!!

خۆ گەر (عەممار) بۆ چەند کاتژمێرێک بهو هەستەیهوه وازی لێبەپێنرایە دەبوویە هۆی

تیاجوونی..

نهو بهرگي نارېحه تي جه سته ی دهگرت، چونکه گیانی له ویدا بهر زبوو...
به لاهم نیستا وای تیدهگا که گیانی شکستی هیئا و، خهم و خهفت و ترس بهر و تیاچوون و
مهرگی ده بات...

خودای مه زن و بالاده ستیش ویستی و ابوو نهو دیمه نه وروژینه ره بکاته تر و پکی
کوتاییه کی...

ده سته پیروزی نیگا هات تا ته و قه له گهل (عه ممان) دا بکات و، هاواری لای بکات: هسته
نه ی پالوان... هیچ سهرزه نشست و نه نگه کت له سهر نیه...

پیغهمبری خوادش ﷺ گه یشت به هاوه له کی و بینی دهگری، فرمیسه کانی به ده سته
سپړی و، پتی فهرموو:

{بی باوه رکان نه شکه نجه یان دایت و، له نیتو تاودا نفرویان کردیت، وت تاواو...
تاوات...وت؟}

عه ممان سهری نهوی کرد و وه لای دایه وه:

به لای نه ی پیغهمبری خوا...

پیغهمبری خوادش ﷺ به زهرده خه نه وه فهرمووی: ((گر هاتنه وه، وه که نه قسه یه ی
نیستایان پی بلن))...!!

پاشان هم نایه ته پیروزی قورانی بق خوینده وه:

{إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقُلُّهُ مَطْمَئِنٌ بِالْإِيمَانِ: مهگر نه وکه سه ی به زور کوفری پی بکریت و دلشی
له سهر باوه ر دلتیابیت. النحل/۱۰۶.

دهروونی (عه ممان) سوکنایی بق هات، نیدی هستی به تازاری سزا و نه شکه نجه ی
جه سته ی نه ده کرد و، هیچ باکی لای نه بوو...

به راستی گیانی نهو قازانجه مند بوو، نیمانه که شی به همان شیوه قازانجی کرد و...
قورنانش باسی نهو بازرگانیه ی له خو گرت، نیدی پاشی نه وه چی ده بیت با بیی...!!

(عه ممان) هیته خو پاکر بوو جه لاده کانی لای بیزار و ماندو بوون و، له بهر ده م سووربوونی
نه ودا به چوکدا هاتن...!!

* * *

پاش کچکردنی پیغهمبر و موسلمانان له شاری مه دینه جیگر بوون و، کومه لگای
نیسلای له وی زور خیرا پیک ده هات و، خوی دهگرت و ته واد ده بوو...

له نپوهندی نهو کومه له موسلمانان باوه رداره شدا، (عه ممان) یش جیگایه کی بلندی گرت...!!
پیغهمبری خوادش ﷺ زوری خورده ویست و، سهرنجی هاوه لانی بق لای نیمان و ناکاره کانی

را ده کیشا...

پیغهمبر ﷺ له باره یه وه ده فهرمویت:

{(عهمار) تا سر ټیسکه کانی لیوان لیوه له نیمان}.

کاتیک لیک تې نه گېشتنیکي سهرزاري که وته نیوان (خالیدی کوړی ولید) و (عهمار) وه، پیغمبر هرموی:

{هه رکس دژایه تی عهمار بکات، خواش دژایه تی شو دهکات، هه رکس شیش دلی عهمار بره نجینیت، خوی گه وړه دلی دهره نجینیت...}

هر بویه هیچ ریگایه کی دیکه له بهر دهم (خالیدی کوړی ولید) - پالوانی نیسلام - دا نه بوو، نه وه نه بیت که خیرا خوی بگه نیته (عهمار) و داوای لیبور دنی لی بکات و، بهو نومیده ی به جوانی لی بیوریت...!!

کاتیکش پیغمبر ﷺ و هاو لانی مزگوتیان له شاری مه دینه دروست ده کرد، پاش مانده بیان له وئی، نیامی علی ﷺ هونراو هیه کی هونیبو وه و دو باره ی ده کرده وه، موسلمانانیش له گه لیا ده یانو و ته وه، ده یانو و ت:

لا یستوي من یعر المساجدا یدأب فیها قائما، وقاعدا

ومن یری عن الفجار حائدا

واته: وهك یرك نیه، نه وه ی مزگوت هاو ددان دهکات و، په رستشی تیدا دهکات به هه ستانه وه و دانیشته وه، له گه ل نه وه ی که له تپ و تزوای بوون خوی لاده دا.

(عهمار) یش له لایه کی مزگوت که دا کاری ده کرد و، سروده کی ده و ته وه و دهنکی به رز ده کرده وه... یه کی که له هاو لانی وای گومان برد که (عهمار) خوی به سهر دا ده نویت، بویه به هه ندیک وشه دلی ره نچاند، پیغمبر ﷺ توپه بوو، هرموی:

{هه قیان چیه به سهر (عهمار) وه...؟؟}

بانگیان دهکات بۆ به هه شت، نه وانیش بۆ ناگر بانگی ده کن..

(عهمار) نووړی چاومه..

جا پیغمبر ﷺ خوا ﷺ موسلماننیکي تا نه و راده یه خوش ویستیت، ده بیت نیمان و، تاقیر د نه وه و، دهر وون به رزی و، سه قامگیری دهر وون و ریپه وی... گه یشتیت نه و په پی و، له تر پکی ته واومه ندیدا بیت...!!

خو دای گه ورهش له نیمه ته کانی خوی پی به خشیبو به ریپه وی راست ری نوینی کر دبوو، له پله ی باوه و د دنیا ییشدا گه یشتبو وه نه و ناستی پیغمبر ﷺ خوا ﷺ پا کانه بۆ نیمانی بکات و، له نیو هاو لاندیا به رزی بکاته وه وه ک پی شه نگ و نمونه نیسانی بدات و، له باره یه وه ده هرمویت:

{شوی پی نه وانه ی دوا ی من هه لبرگن... نه بو به کر و عومه... و به ری و شوی نی عهمار دا برؤن}..

سهربرده گټړه وان له باره یوه وتویانه:

(بالا بهرز و، چاوشین و، چوارشانه بوو.. له هه موو کهس زیاتر بڼه ننگ ده بوو.. له هه موانش که متر قسه ی ده کرد)..

جا ده بیت ژبانی ئه م که له پیاوه، بڼه ننگه، چاوشینه، سنگ پانه، چوڼ گوزه رابیت که جهسته ی شوینه واری نه شکه نهجی جؤر او جؤری پتوه بوو، هه روه ها-له هه مان کاتدا-پروانامی خؤر اگریه سهر سوپه ینه ر و مه زنیه له راده به در که ی پی بوو...؟! ژبانی ئه م دؤسته دلسؤزه و، ئه م پرواداره راستگریه و، ئه م خؤبه ختکاره به هره مه نده چوڼ گوزه رابیت...؟؟

ئو له گال پیغمبر و مامؤستانه یدا هه موو دیمه نه کانی به دی کرد.. هه ر له بهر و ئو خود و خه نده ق و ته بو که وه بیگره.. تا هه موو غه زاکانی دیکه.. کاتیکش پیغمبری خواﷺ وه فاتی کردیوه ر و لای په روه ردگاری بالادست که راپه وه، ئه م که له پیاوه به رده وام بوو له سهر رویشتن..

له کاتی روویه پروویه ونه وه ی موسلمانان له گال فارس و، له گال رومه کاند و، له روویه پروویه ونه وایاندا له گال سوپای به لیشاوی هه لکه راوه کاند، (عه ممان) هه میشه له ریزی پیښه وه دا بوو.. سه ر یازکی ئازا و ده ست پاک بوو، شمشیره که ی له ئاست هپچ لیدانیکدا نه وی نه ده کرد و، پرواداریکی پاریزکاری پایه بلند بوو، هپچ ویستیک له خوا بن ناگای نه ده کرد.. کاتیک ئه میری باوه رداران (عومری کوپی خطاب) به وپه پی وردبینی و خؤپاریزی وه والی موسلمانان کانی هه لده بزارد و کئ هه لیزیرئ، هه میشه چاوی به وپه پی متمانه وه ده که وته سهر (عه ممانی کوپی یاسر)..

به مجؤره خیرا کردی وه والی کوفه و، (ئین مه سعود)یشی له لای کرده سهر په رشتی (بیت المال) ده که ی.. و نامه ی نووسی بق خه لکی ئه وی و مژده ی هاتنی والی نویانی پیدان و تی: {من عه ممانی کوپی یاسر ناردوه بق لاتان وه ئه میر و.. ئین مه سعودیش وه مامؤستا و وه زیر..}

ئه م دوانه ش له خانه دانه کانی هاوه لانی (موحه ممدن)، له به شداربووانی به درن... { (عه ممان) یش به جؤرئ فرمانپه وای ده کردن زؤر گران بوو به لای ئو که سانه وه که چاوجنؤک بوون له دونیادا و بهرگه گرتنی سهخت بوو لایان تا که یشته ئه وه ی که له کومه کی ای بکهن یا له وه دابوو ئه نجامی بدهن..}

له راستیدا والیتیه که ی خا که رای و، پاریزکاری و، دونیانه ویستی زیاد کرد.. (ئین نه بی هوزیل)، که له هاوسه رده مانی کوفه ی ئه وه، ده لیت: { (عه ممانی کوپی یاسر) مبینی ئه و کاته ی والی کوفه بوو ترؤزی ده کپی، پاشان به په تیک ده بیسته وه ئه یدا به کولیا و، به ره و ماله وه ده رویشتن } !!!

له وکاته دا که سیکي ره شوکي به نه میری کوفه ده لیت: (نه ی گوی پراو)، تانه و ته شهری دا له گویی که له جه نگی یه مامه دا به شمشیری هه لگه پراوه کان قرتابوو. نه میری که دهسته لاتداره ته نها هینده ی به و تانه لیدره و ت:

{جنیوت به چاکترین گویم دا... که له پیتناوی خوادا وای لیته اتوه} !!!

به لئی.. له پیتناوی خوادا رۆزی یه مامه وای لیته ات، نه و رۆزه ش یه کیک بوو له رۆزه پیر سه روه ریبه کانی عه ممار.. که تیتیدا نه م که له پیاوه گه رده لول ئاسا سوپای (موسه یله مه) ی درۆزی درۆینه ده کرد و، به ره و شکست و تیاچوونی ده بردن..

له نئو موسلمانان کانی شیدا سارد بونه وه ی هه ست پیر کردایه به دهنگه هه ژینه ره که ی هاواری لیده کردن، نه وانیش وه ک تیری هاویرا و شالاویان ده برد.

(عبداللهی کوپی عومه) ﷺ ده لیت:

{له رۆزی یه مامه دا عه ماری کوپی یاسرم بینی له سه ر به ردیکی گه و ره بوو، چوو بووه سه ری و هاواری ده کرد: نه ی کۆمه لی موسلمانان.. ئایا له به هه شت راده که ن..؟ من عه ماری کوپی یاسرم، وه رن بۆ لام.. سه یرم کرد، بینیم گویی قرتاوه و ده له ریتته وه، له کاتیکدا که زۆر به گرمی ده جهنگا} !!!!

هه ره کس گومانی له مه زنی موچه مه ده ی پیغه مبه ری راستگ و، مامۆستای ته واومه ند هه یه، با له ئاست نه م نمونه نه ی شوینکه وته هاوه له کانی دا هه لویتسه یه ک بکات و، له خو ی بیرسی ت: ئایا که سی دیکه توانای وه به ره ی تانی دهسته یه کی ئاوا مه زنی هه یه جگه له پیغه مبه ریکی به خشنده و، مامۆستایه کی مه زن..؟؟

که له پیتناوی خوادا ده جهنگان و به جوړی هه لمه تیان ده برد وه ک چوونه پیتی که سیک که به دوا ی مرندا بیت، نه ک سه ره که وتن !!!

کاتیکیش چی نشین و فه رمان په وان، خه لیفه ده چوو مه ری بیتوه ژنه کانی ده دۆشی و، هه ویری نانی بۆ ماله هه تیوو ده شینلا.. هه روه ک نه بوبه کرو، عومه نه نه جامیان دا... !!!

نه و ده مه ی والیش بوون، خوارنده که ی خو ی به په ت ده به ست و دهیدا به کۆلیدا.. وه کو عه ممار نه نه جامی دا.. یا ده ستیان له موچه که یان هه لده گرت و ده هاتن له په لکی دارخورما قاپ و زه میله یان دروست ده کرد.. وه ک سه لمان.. !!

ده با سه ری ریژ و نه وازش له ئاست نه و ئاینه دا دانه ویتین که نه وانه ی وه بهر هیناو، بۆ نه و پیغه مبه ره ی که په روه رده ی کردن، با له پیش ئاین و پیغه مبه ریشه وه، بۆ خوادا بالاده ستی دانه ویتین که بۆ هه موو نه وه ی هه لپژاردن و... رۆنۆینی کردن بۆی و... کردنی سه رمه شق بۆ چاکترین ئومه ت که بۆ خه لکی نیردرا بیت... !!

(خوډه یفه کوی یه مان) ی پسرپوړ له زمانې نه پنیه کان و دلّه کان له ناماده سازیدا بڼ دیداری خوا و، له سره مرگدا بوو، یه کیک له و هاوه لانه ی که له دهوړی دانیشتبوون لیتان پرسى: (فرمانان به چی پنده کهیت، گهر خه لکی جی اوازبان که وته نیو)؟ خوډه یفه له کاتیکدا که دوا وشه کانی ددرکاند، پتی وتن:

{په یوه ست بن به کوی (سومه یه) وه... چونکه به راستی شو تا مردن له حق داناپریت} به لئ... (عهمان) له گه لّ حقه دا دهروات له هر کوئ بیت... ثانیستاش که نیمه له سر شوینه واری پسرپوړی هه لوښه مان کردووه، شوینی شته دیاره کانی ژبان هه زنه که ی ده کهوین، وهرن با له دیمه نیکی مه زن نریک ببینه وه...

به لام، با به رله وه ی به روه وپوړی نه م دیمه نه ببینه وه له جوانی و به نرخیدا... له پاکی و ته و اومه ندیه کهیدا، له لیبران و سووریوونیدا... له سرکه وتن و توانیدا... وهرن با سهیری دیمه نیکی دیکه بکه ی که له وه یان له پیتشره و هوالی هاتنی ددات و خوی بڼ ده سازنیت...

نه وه ش کاتی جیکرپوړی موسلمانان بوو له مېدینه و، پښه مېرغ ده ست پاک و هاوه لانی چاکه کاری دهوړی هه ستابوون و، خویان ته پ و توژاوی کردبوو له پیتناری په روه رډگاریاندا و، ماله که ی نه ویان دروست ده کرد و... مزگوتیان بنیات دنا و... دلّه بپواداره کانیان پرې بوو له خوژگ و، له خوژشیدا ددره وشایه وه، سوپاس و ستایشی په روه رډگاری ده کرد...

هموان به سنگ فراوانی و هیواوه کاریان ده کرد و... به رډیان هه لده گرت، یان قوپران ده شیلّا، یا دیواریان دروست ده کرد...

ده سته یه ک لیره و، کومه لیک له وئ...

ناسوی به خته وهریش نه وه ی دووباره ده کرده وه که نه وان به دهنکه خوځ و ناسکه که یان به به رزی ده یانچری:

((لئن قعدنا والنبي يعمل لذاك منا العمل المظلل))

واته: گهر نیمه دابنیشین و پښه مېرغ کار بکات، نه وه کاریکی سه رایشی و اوانه یه بڼ نیمه . به و جوړه سرودیان ده چری و ده یانوته وه...

پاشان دهنکی گه وره و خوشیان زیاتر هه لده بی بڼ چرینی سرودیکی نوئ:

((اللهم إن العیش عیش الآخرة فأرحم الأنصار والمهاجرة))

خوادایا ژبان، ژبانی دواپوژه به زه دیت بیتته وه به نه نصار و کژچکه راندا

سرودی سینه میان:

لا يستوي من يعمر المساجدا يدأب فيها قائما، وقاعدا

ومن يرى عن القبار حائدا

وهک یه که نیه، نه وه ی مزگه وت ناوه دان ده کات و په رستشی به هه ستانه وه و دانیشته وه

تیدا ده کات، له گه لّ نه که سه ی که له ته پ و توژاوی بوون خوی لاده دا

نهمانه دروستکړاوه کانی خوان کارده کهن... سهریازه کانی نهون و، نالاه لگری نهون و، ماله که ی دروست ده کهن..

پټفمبه ره دهسپاک وچاکه کیشی له گه لیاندایه و، قورسترین بهرد هله ده گریټ و نارپه حه ترین کار نه نجام ددهات و.. به دهنکی بهرز و ناسکیش رازی دهروونی ره زامه ند و دلنیا یان ده دریکنی و... ناسمانیش له سهریانه وه پیرزیایی له زهوی دهکات که نه وانه ی له سر خوی ه لگرتووه.. ژبانی گه شاوهدیش خۆشترین جه ژنی به خویوه ده بینیت...!!
(عهماری کوپی یاسر) یش له ویدا و له نیوه ندی نه و ناهنگه جه ناله دا به ردیکی قورس

هله ده گریټ و له شوینی خویوه به رهو جینگای مه بهستی ده بات..
موحه ممدی پټفمبه ری خودا ره حمتی هیدایهت دهر، چاوی پی که وت و سۆزی بۆ جولاً و لیتی نزیک بویه وه به دهستی چاکه کاری نه و ته پ و تۆزه ی که له سهری نیشتبو ته کاند و له روخساری جوانی بهروداری راما، رامنیتیکی پر له رۆشنایی خودا، پاشان به هه موو هاوه له کانی ده فهرمویت:

{هاوار له کوپی سومه یه...!! کۆمه لټیکی یاخی ده یکوژن}.

بۆ چاریکی تر پیشبینی کردن دووباره ده بیته وه.. کاتیک دیواریک روخا که نه و له بنیدا کاری ده کرد، هه ندیک له براکانی وایان گومان برد که مردییت و، هه والی مردنی ده به ن بۆ پټفمبه ر، کاریگری هه واله که هاوه لان شپرز ده کات.. به لام پټفمبه ری خوا ﷺ به وپه ری متمانه و دلنیا ییه وه ده فهرمویت:

{عه ممان نه مردوه.. کۆمه لټیکی یاخی عه ممان ده کوژن}.

جا ده بی نه و کۆمه له یاخی یه کټ بن...؟؟

که ی بیټ و، له کوټ...؟؟

(عه ممان) یش به چاکی گوټی بۆ نه و پیشبینی هه لڅستبوو، وه ک گوټ هه لڅستنی که سټک ناشنای راسنبینی نه و به رچاوپوونی به بیټ که پټفمبه ری مه زنی هه لیگرتووه..
به لام نه ترسا.. چونکه له وه تی موسلمان بوه له هه موو چرکه ساتیکی شه و و رۆژدا

پالټوراوه بۆ مردن و شه هید بوون..

رۆژگار گۆزه شت و سالان تیپه پین..

پټفمبه ری خوا وه فاتی کرد و به رهو لای خوی بالاده ست گه پایه وه.. پاشان نه بوبه کریش وه فاتی کرد.. دوا ی نه وانه ی عومه ر... و

(عوسمانی کوپی عه فان) ی (ذو النورین) جی نشینی گرت ه ده ست..

پیلان له دزی نیسلام تا دوا هه ناسه له کار دابوو، هه ولی ددها به هوی خیانه ت و وروژاندنی ناشوب نه وه ی له جه نگدا له دهستی دابوو به دهستی بهیټیت..

کوژرانی عومهریش په کهم سره که وتن بوو که نه و پیلانانه به دهستی هینا و وه
ره شه بایه کی به تین له و ولاته وهی که نیسلام کورسی و پادشاکانیانی هر هس پی هینا بوو دهیدا
به سر مه دینه دا..

شه هید بوونی (عومر) له خوبایی کردن بۆ نه وهی به رده وام بن له سر هه وله کانیا و،
نازاوهی نایه وه که یانديه زوړ بهی ولاته نیسلامیه کان.

له وانه په (عوسمان) ﷺ وه کو پتویست گرنکی به کاره کان نه دایت و خوی لی نه پاراستیبت
و، به دهمیه وه نه چوویبت، هر بویه روداوه سه خته که رویدا و (عوسمان) ﷺ شه هید بوو،
ده روازه ی ناشووب له موسلمانان والا بوو.. (معاویه) دهستی دایه ململانی له گه ل خلیفه ی
نوی (علی) دا ﷺ و داوای مافی خوی کرد له کارویار و خلیفایه تیدا..

دید و تپروانیی هاوه لانیس هه مه چه شن بوو.. تیاندا بوو دهستی خوی له و جیاو زازیه
کتش ابووه و چو بووه و مالی خوی و ته ی نین عومری کرد بووه دروشمی:

(هر که س وتی و ره بۆ نویژ، به دهمیه وه چوم

هر که س وتیبتی و ره بۆ سهر فرازی، به دهمیه وه چوم

هر که سیش وتیبتی و ره بۆ کوشتنی برای موسلمانان و سامانه کی به، وتومه نه خین)..

له نیتویشیاندا بوو دابویه پال معاویه..

هه یشیان بوو له گه ل علی خاوه ن په یمان و خلیفه ی موسلماناندا بوو..

بلتی له و رژه دا عه مام له گه ل کدا بیت؟؟

نه و پیاوه ی که پیغمبر ی خوا ﷺ له باره یه وه فرموی:

(به شوین ری و شوینی عه ماماردا برن)..؟؟

ده بیت نه و پیاوه له کام لادایت که پیغمبر ی خوا ﷺ له باره یه وه فرموی:

(نه وهی دژایه تی عه مام بکات خوی که وره دژایه تی ده کات)..؟؟

نه و که سه ی که پیغمبر ی خوا ﷺ گوئیستی دهنگی ببوايه له ماله کی نزيك ده بیته وه

ده یفرموو:

(یاشی باشبوو به خیر بیت، مؤله تی بدن با بیت)..!!

پشتیوانی (علی کوړی ابوطالب) ی کرد، نه ک بن لاین بن یان ده مارگیر بن، به لکو ملکه چ

بوو بۆ حق و، خاوه ن به لاین بوو..

چونکه (علی) خلیفه ی موسلمانان بوو، خاوه ن به لاین پیښه وایه تی بوو.. له کاتیکېشدا

جیشینی وهرگرت که شایانی بوو، لیتی ده و شایه وه..

علی به ر له هه مو نه وانه و پاش نه وه، خاوه ن نه و باشیتیا نه بوو که پله و شوینی لای

پیغمبر ی خوا ﷺ وه پایه ی هارون بۆ موسا لیکر دبوو.

ئو عماره ی که له گال حه قدايه به ره و هرکوی بروت، به هوی روشنایی بهرچاوپوونی و دلسوزییه که یوه ریتوینی ده کریت بق لای تاکه خاوهن مافی راسته قینه له مملانییه دا.. له و رۆژه شدا به بچوونی ئو تهنا نیامی علی خاوهن مافی راسته قینه بوو، هر بویه شوینی خوی له په ناوه گرت.

نیامی علی ﷺ به جۆرک دلفخوش بوو بهو پشتیوانی لیکردنه ی له و رۆژه دا له وانه یه بهو شیویه دلفخوش نه بو بیت و باوه پی زیاتر پته و بو به وه ی که له سر حه قه بویه پیای حه قی مه زن (عه ممان) هاتوته لای ئم و له گه لیدا ریگا ده بریت..

رۆژی ترسناکی (صفه بن) هات.

نیامی (علی) یش بۆ بهر نه نگاریونه وه ی ئو کاره پر مه ترسیه چوویه ده ره وه که ئو به یاخو بوونیکي داده نا که بهر پر سیاریتی خاموش کردنی له ئه ستی ئو دایه.. (عه ممان) یش له گه لیدا چوویه ده ره وه..

ئو ساته (عه ممان) ته مه نی نه وه د و سئ سال بوو..

نه وه د و سئ سال و، بق شه پ ده چیت..؟؟

به ئن.. چونکه له و بپوایه دایه که جهنگ بهر پر سیاریتی و ئه رکی سه رشانیه تی.. و به شیوه ی که سیکي سی ساله توندوتولتر و جوان تر جهنگا..!! ئو پیاره ی هه میشه بن ده نگ بوو، که م قسه ی ده کرد، هر که لیوه کانی ده جولاند ئه م نزایه ی ده درکاند:

{په نا به خوا ده گرم له ئاشووب..}

{په نا ده گرم به خوا له ئاشووب..}

له دای وه فاتی پیغمبري خواوه ﷺ بهرده وام ئه م وشانه ویردی سه رزاری بوو.. له گه ل تپه پوونی رۆزگاریشدا، ئه م زیاتر دووباره ی ده کرده وه و په نای ده گرت.. وه که نه وه ی دله بن گه رده که ی هه سستی بهو مه ترسییه هاتوه کردبن کاتئ رۆژه کانی نزیک ده بوویه وه..

کاتیک مه ترسییه که شی روویدا و، ئازاوه و ئاشووب بهرپا بوو، (عه ممان) شوینی خوی ده زانی و له رۆژی (صفه بن) دا، له کاتیکدا ته مه نی نه وه د و سئ سال پوو-هه ره وک وتمان- شمشیره که ی گرت به ده سته وه تا حه قیکي پئ سه ریخات که سه رخستنی به ئه رکی سه رشان ده زانیت..

دید و تپروانینی خۆیشی له باره ی ئو جهنگه وه راگه یاند و، وتی:

{ئهی خه لکینه:

به ره و لای ئو که سانه بمانبه ن که وای ده رده خه ن تۆله ی (عوسمان) ده که نه وه، سویند به خوا مه به ستیان تۆله سه ندنه وه ی نیه، به لکو چیرۆی دونیایان کردوه و، به خۆشی قوتیان

داوه و، ده زانن که حق دایانده بریت لهو خوځی و ناره زوانه ی دنیایان که کاتیان پښ
ده برده سر...

نو که سانه ش رابوردیو کی وایان نیه له نیسلا مده که شایانی نه و بیته موسلمانان
گوږپایه لیان بن و، ده سته لاتدار بن به سهریانه وه، دلشیان نه و نده ناشنای خوا نه بووه که
وایان لې بکات شوینی حق بکه ون...

به راستیش نه وانه خه لکی ده خه لیتن به وهی که وای ده خه نه روو توله ی (عوسمان)
ده که نه وه.

ته نها نه و هیان مه به سته که ده سته لاتدار و پادشا بن { ..^(۱)

۱ بیگومان عه معاری کوپی یاسر، کاتیک که شان به شانی نیمامی علی ده جهنگا له بهرام بهر
معاویه له لشکرده کی خویانی پښ له سر حق بوو، چونکه داوای نه و هیان ده کرد که معاویه
و له لشکرده کی بیته ژیر گوږپایه لی کردنی نیمامی علی، کاری نه وانیان به یاخی بوون و
دهرچوون له فرمانی خلیفه ی موسلمانان له قه ل م ده دا.

بن گومانیش معاویه و له لشکرده کی خویانیان پښ له سر حق بوو که نه م جهنگیان
به رپاکرد و پتیا و ابوو توله له بکوژانی نیمامی عوسمان ده که نه وه که نیمامی علی نه وکات
نه دیده و یست بیان کوژیته وه و توله یان لې بستینیته وه، چونکه ترسی ناژاوه و ناشوویی مه بوو،
توانای به سهریاند نه بوو، له بهر نه وه ی ژماره یان ژور بوو، ده یو یست کوشتنه وه یان دوا بضا تا
هه لیکي ده سکه وئ و بیقوژیته وه.

نه و هتا نه بو دهر داو و نه بو نومامه چوون بې لای معاویه و پتیا و وت له سر چی له گه ل نه م
پیاوه دا ده جهنگی، سویند به خوا له خوت و له باو کیش زووتر موسلمان بووه و بې خزمایه تی
پیغمبریش له تږ نریکتره، له تږ زیاتر مافی نه م کاره ی هیه.

معاویه ش وه لای دانه وه و فرموی له سر خوینی عوسمان له گه لیدا ده جهنگم، چونکه
بکوژانی عوسمان له لایدا جتیا و بوته وه، ده ی بړون پښ بلین یا بکوژانی نیمامی عوسمانان
به ده سته و بدات، نه وکاته له ناو دانیشترانی شام من یه که م که سم به یعه تی پښ ده دم.

نه بو دهر داو و نه بو نومامه ش هردوویکیان چوونه لای نیمامی علی و قسه کی معاویه یان بې
گوږپایه وه، نه ویش پښی وتن: له معاویه زیاتر خه می خوینی عوسمان له دلدايه، به لام ده بیت به
خه کیمانه توله ی بکوژیته وه، نا نه وانه ی که ده یان بینن خه لیکي یه کجار ژور هاتنه دهر وه و
جیا بوونه وه و وتیان: نیمه عوسمانان کوشتوه، جا کی ده یه وئ با بیته به ران به رمان و به
گژماندا بیت.

نه بو دهر داو و نه بو نومامه له هه لو یستی راستی هردوویکیان گه یشتن، معاویه له سر هه قه
که ده یه وئ توله ی عوسمان بستین و نیمامی علی پاس ده کات و توله سته نده وه له بکوژانی
عوسمان کاتی نه هاتوه.

پاشان تالاکه ی کرتۀ دهستی و، به سهریانه وه به شه کاوه یی به رزی کرده وه و، هاواری له خه لکه که کرد:

{سویند به و زاته ی گیانی منی به دهسته.. به م تالایه وه شان به شانی پیغمبری خوا ﷺ چه نگوم، نه وه تانی نه مپوش ده جهنگم...}

سویند به و زاته ی گیانی منی به دهسته.. گهر به سرماندا سهریکون تا ده گنه (سعفات هجر)

دلنیام له وه ی که نیتمه له سهر چه قین و، نه وان ناپره وان {...}

خه لکه که ش شوینی عه معار که وتن و، به وایان به راستی قسه کانی هینا..

(نه بو عبدالرحمنی سوله می) ده لیت:

{له گه ل نیمامی علی دا ﷺ به شداری جهنگی (هه فه یین) مان کرد، (عه معماری کوپی یاسم) بینی له ههر لایه کی شه په که وه بووایه، یا له ههر دژیک له دژله کانیدا بووایه، هاوه لانی پیغمبر ﷺ شوینی ده که وتن وه که نه وه ی به یداهیان بیت {...!!}

(عه معار) که له جهنگه که دا ده هات و ده چوو، له و به وایه دابوو که نه و په کیکه له شه میدانی... پیشبینیه که ی پیغمبر ﷺ به پیتی گه وړه له به رچا ویدا ده دره وشایه وه:

((گومه لیک ی یاخی عه معار ده کوژن))...

له پیتوانی نه وه شدا له ناسوی جهنگه که دا به م هژنراوه په دهنگی ده دایه وه:

{نه مپوش به نازیزانم شاد ده بهمه وه...}

به موحه ممه د، هاوه له کانی {!!}

پاشان وه که موشه کیک ی ئاراسته کراو به ره و شوینی معاویه و نه و نه مه و بیانه ی که له دوری بوون ده چوو به دهنگی به رز هاواری لیده کردن:

له سهر هاتنه خواره وه ی لیمان دان.

نه مپوش له سهر خراب راله کردنی لیتان ده ده یین، لیدانیک سهرتان له لاشه بکاته وه و هاوپی له هاوپی بین ناگا بکات، یان حق بگه پتته وه شوینی خوی..

نه مه ش مه لویستی عه معماری کوپی یاسره کاتیک که قه یسی کوپی عوبیاد پرسپاری لیده کات نایا نه جهنگه ی که له به رانهر معاویه ده یکه ن فرمانیکه له پیغمبری خواتان وه رگرتوه، یان بۆچوونیک خواتانه که قابیلی راستی و مه له یه. نه ویش له وه لامدا وتی: به لکو بۆچوونیک خواتانه و پیغمبری خوا فرمانی ناوای نه به نیتمه و نه به هیچ که سیک نه کربوه.

سهرچاوه: (الظلاء الراشدون بین الاستخلاف والاستشهاد)، (معاویه ی کوپی نه بی سوفیان) ی ماموستا حبیب محمد سعید. (لیکول)

مه به ستيشي له مه نه وه بوو که هاو له ديرونه کاني پښه مېر، که عه معاريش په کيکيانه،
دوښتي دږي نه مه ويه کان شهيان کرد که نه بسوفيان نالامه لگري بي باوه پي بوو، سوپاي
بي باوه پاني به پږتوه دهر د...

دوښتي له دږيان جهنگان، چونکه قورثاني پږوز به ناشکرايي فرمان به شه پکردن دهکات
له گه لپان له بهر نه وه ي موشريک بوون...

به لام نه مړي، با موسلمانيش بووين و، با قورثاني پږوزيش به ناشکرا فرمان به کوشننيان
نهکات، نيجهتادي عه معار^ﷺ له گه پاني به دواي حه قيقيت و، تيگه يشتني له مه به سته کاني
قورثان و ويسته کاني گه يان دبوويانه نهو بهوايه ي له دږيان به ننگيت تا حه قی داگر کراو
دهگه پږتوه بږ لاي خاوهني و، تا بږ هه ميشه ناگري ناشووب و هه لگه پانه وه خاموش بييت...
هه روه ها مه به ستيشي نه وه بوو، نهوان له دوښتي دږي نه مه ويه کان جهنگان به هږي باوه پ
نه بوونيان به تايين و بهوا نه بوونيان به قورثان...

نه مړي... به هږي لادانيان له تايين و، شيواندني قورثان و خراپ ليکدانه وه ورافه کردني
و، هه ولدانيان بږ گونجاندني ثايه ته کاني له گه ل ويست و ناره زوو و پږويستييان له دږيان
ده جهنگن...!!

نه وه تا ته ميني نه وه و سي سالو دواين جهنگي ژياني به جهرگ و نازايانه نه انجام
ده دات...

بهر له وهيش که کږچ بکات ليي کوتا وانه ي خږاگري له سر حه حق ددها به گوږي ژياندا و،
دواين هه لوږستي مزن و، به پږ و، فيرکاري بږي به جي ده هيليت...
پياواني معاويه به پږي توانا هه ولياندا عه معار دوور بخه نه وه تا به شمشيري نهوان
نه کوږيت، چونکه نهو کاته بږ خه لکي روون ده بيته وه که نهوان (کږمه له ياخي په که) ن، به لام
نازايه تي عه معار که خږي به ته نها وه سوپايه که له دږيان ده جهنگا، هږشي له لا نه هږشتبوون.
هه نديک له سهرياز ده کاني معاويه بږ دهره تږيک ده گه پان برينداري بکه ن، تا هه لپان بږ
هه لکه وت و پيکايان...

* * *

له شكري معاويه زږيک له تازه موسلمان بوواني له خږ گرتبوو... که به هږي رزگار بووني نهو
ولاته زږانه ي نيسلام نازادي کردن له ژيږ چنگي رږم و فارس... زږيه ي نهوانه بوو بوونه
سووته ميني نهو جهنگه ناوخږييه که به هږي ملکه چ نه بووني معاويه بږ په يماندان به عه لي وه
خه ليفه و، نيمام هه لگير سا... نهوانه سووته ميني جهنگ بوون، و نهو نهو ته بوون که بلږسي
ناگره که يان زياتر ده کرد...

نهم رووداوه پر مه ترسپه، دهکړا به هیمنی و ناشتی چاره سر بکرایه گهر کاروبار به ده دست موسلمانان پټشینه کان بوایه.. به لام بهر له وهی بگاته نهوپه پری تووند و تیزی دهستی که سانیکی پی گه یشت که نایندهی ئیسلامیان به لاهه گرنه بیت، و ناگره که یان زیاتر خوش دهکړد و بلایسه دارتریان دهکړد..

به یانیه که هوالی کوژرانی عه معمار بلایو بوویه وه، موسلمانان له نټو خویاندا پټشینه که ی پټغمبه ری خویان ﷺ بقیه کدی باس دهکړد که روزگار یکی زور بهر له ئیستا هاوه لان له کاتی دروستکردنی مزگوتی مه دینه دا گوښیستی بوون..

{هاوار له کوپي سومه یه، کومه لیکي یاخی ده یکوژن}..

خه لکه که ئیستا ده زانن، نه و کومه له یاخی یه کټیه.. نه و کومه له یه که عه معاری کوشت.. نویش به دهستی سوپای معاویه کوژا..

هاوه لانی علی به مه نیمانیان زیاتری کرد..

دهستی معاویه ش، گومان که وته داگیر کردنی دلیان و، هندیکیان ناماده بوون بقی هه لکه پانه وه و چوپونه لای نیمای علی..

معاویه هه ر که نه و هوالی بیست، خیرا له مال هاته دهر و به ناو خه لکیدا بلایو کرده وه که نه و پټش بینه راسته و، پټغمبه ری خوا ﷺ پټشینه که ی ته واو دهر چو که عه معمار کومه لیکي یاخی ده یکوژن..

به لام کټ عه معاری کوشت..؟ پاشان هاواری له و خه لکه کرد که له گه لیدا بوون و تی:

((نه وانه عه معاریان کوشت که له ماله که ی خوی هیمانیان دهری و شهربان پټی کرد))..

هه ندیک له وانه ی هه واو نارهنزو له دلیاندا بوو به و لیکدانه وه فریویان خوارد و، جهنگ له سر په وتی خوی به رده وام بوو تا گه یشته کاتی دیاری کړاوی.

* * *

به لام عه معمار.. نیمای علی له سر سینگ خوی هه لیگرت به ره و نه و شوینه ی که له گه ل موسلماناندا نویژی له سر کرد بردی، پاشان به جله کانیوه به خاکیان سپارد..

به لټ، به و جلانه یوه که به خوی پکی سورر بوو بوو.. جا هه مووناوریشمی دنیا و (دیباچه) دهست نادهن بقی نه وهی بینه کفنی شهید یکی پایه به رز و، دنیاویستیکی خواپه رستی وه که عه معمار..

پاشان موسلمانان به سر سوپمانه وه له سر گړه که ی راوهستان !!

پټش چند ساتیک عه معمار له نټوانیاندا بوو، له گړه پانی شهردا هونراوه ی ده چری.. دهروونی پر له خوشیه کی زور سهیری مژده به خش به گه پانه وه بقی نیشتمانه که ی دهکړد و، هاواری دهکړد:

{نمړې به نازیزانم شاد دېمه وه، به موخه مېد و هاوړه له کانی}!!!!...
 بلنی نمړې واده یی هېوویت له گه لیان و زانیبیتي و، له چاوه پوانی کاته کېدا
 بوویت...؟؟!

هاوړه لان له یه کدیان ده پرسی:
 یه کتکیان به هاوړه له کس وټ: ئهړئ ئه و دهمو ئتواری ئه و روزه له یاده له مېدنه له
 خزمه ت پیغه مېری خوادا ^{عليه السلام} دانیشتبوین و.. له ناکاو روخساری گه شایه وه و فرموی:
 {به هشت بړ عمار به پر وښه}؟؟..
 هاوړه له کس وټی به ئی، هر ئه و روزه ناوی که سانی دیکه شی برد... له وانه علی و، سلمان
 و بلال...

که واته به هشت به پر وښ بوو بړ عمار..
 که وایی، پر وښیه کس درېزه ی کتیا و، ئه م خوی راگرتبوو تا هموو ئه رکه کانی به جی
 بهیت و، دوا ئه رکی سرشانی نه نجام بدات..
 له راستیدا به جوانی به جی هیتا و، به چاکی جی به جی کرد..
 واده ی ولامدانه وه ی بانگی ئه و پر وښیه هات که له به هشتی به رینه وه بانگی
 لیده کرد...؟؟

به ئی.. وختی ولامدانه وه ی ئه و بانگ کردنه یه و... پاداشتی چاکه ش هر چاکه یه..
 به مجوره پمه کس دانا و روزه..
 کاتیکش خولی سرگوره کس به دهستی هاوړه لانی له سهر لاشه ی ریکده خرا، گیانی دهست
 له ملانی چاره نویسی به خته وری بوو له وی.. له به هشتی نه مریدا، که پر وښیه کس بړ
 عمار درېزه ی کتیا...!

عوبادہی کوری صامیت

سہرہ سہی کو تہہ نامی سنانا

په کيځکه له و نه نصاریانې، که پیغمبرې خوا ﷺ له باره یانوه فرمویه تی:
 {نه نصاریکان به هر شوین و ړنگه په کدا بړون، منیش به همان شوین و ریی
 نه نصاریکاندا دهرېم و، گر هجره تیش نه بوایه نو ا من په کيځک بووم له نه نصاریکان}..
 (عوباده ی کړی صامیت) جگه له وهی که نه نصارییه، په کيځکیشه له و سرگردانه یان که
 پیغمبر کړیبه سرده سته ی که س و کار و هژده کانیان..

کاتیک شاندي په که می نه نصار هات بق مه که که تا په یمان بدات به پیغمبر له سر
 مسولمان بوون، نو په یماندنه ی که به (عقبه ی په کم) ناسراوه، (عوباده) ﷺ په کيځک بوو
 له و نواژه بپواداره ی که زو به دم نیسلاموه هاتن و، دهستی راستیان بق لای پیغمبر ﷺ
 درېزکړد و په یمانیان پیدا و، دهستیان توند گوشي و بوونه پشتیوانی موسلمانان.

کاتیک بق سالی داهاتو وهرزی حه ج هات (په یمانی عقبه ی دوهم) ی به خوره دی، که
 شاندي دوهمی نه نصار په یمانیان دا، که له هفتا بپواداری پیاو و ژن پیکهاتبوو، له مه شدا
 (عوباده) په کيځک بوو له سرگردانه کانی شانده که و سرده سته ی نه نصاریکان.
 له وه به نواوه دیمه نه کان په ک له دوا ی په ک ده هاتن و.. هلویتستی قوریانیدان و کژش و،
 خویه ختکردن به دوا ی په کدا ده هات، (عوباده) له ه موو نه وانه دا بق تنها جاریک دیانه کهوت و،
 زړدی نه کړد له قوریانیداندا...

له و کاته وهی که خودا و پیغمبره که ی ه لېزارد، به چاکترین شیوه ه لده ستا به
 شوینکه ورتنی نو ه لېزاردن، ه موو وه لانی بق خوا بوو.. ټیکرای په رستنی بق خوابوو..
 گشت په یوه ندیه کانی به خرم و هاوپه یمانه کانی و دوزمنانیه وه، به پیی نیمانه که ی و، نو
 ناکاره ی که نیمانه که ی به سریدا ده سپاند نه نجامی ده دا..

بنه مالی (عوباده) وابه سته ی هاوپه یمانیتیه کی دیرین بوون له گه ل جولکه کانی (به نو
 قینقاع) له مه دینه..

له و کاته وهش که پیغمبر و هاوه لانی کزچیان کړد بق مه دینه و، جولکه کانیش وایان
 خسته روو ه قیان به سریه وه نیه، هه تا نو وژژانه ی پاش جهنگی به در و بهر له شه ی
 نوحود هات و جولکه کانی مه دینه دهستیان دایه خراپه کاری و.. په کيځک له هژده کانیان-
 به نوقه ینقاع- په نایان برده به رهزکاری ناشووب و ناژاوه نانه وه بق موسلمانان کان.. هر که
 (عوباده) نو ه لویسته یانی به دی کړد، به لینه که ی له گه ل له وه شانده وه و کوتایی به
 هاوپه یمانیتیه که یان هینا و، وتی:

{پشت به خوا و، پټغمبه ر و، بږواداران ده به ستم} ..

ثایه هاته خواری و ده ستخوڅی له و ه لویست و پشتیوانیه ی کرد و، فهرمووی:

﴿وَمَنْ يَقُولِ اللَّهُ وَرَسُولُهُ آمَنُوا فَإِنْ حِزَبَ اللَّهِ هُمْ الْغَالِبُونَ﴾: هرکس پشت له خوا و

پټغمبه ر ه ک ی و بږواداران بکات، نو ا هر کومه لی خوا سره و تون. (العائده/ ۵۶).

* * *

نم ثایه ته پیروزه دامه زړاندنی کومه لی خودا (حزبی خودا) ی راگه یاند...

حزبی خوداش، هه موو نو بږواداران ته که به یداخه هیدایه ت و حه قیان هه لگرتووه و له دهوړی پټغمبه ر ی خودان ﷺ و، دروزه پیدهری پیروزی ریزی نو بږواداران ته که به دریزایی میژووی کون هاتون و نه وانیش به دهوړی پټغمبه ر و نیردراوه کانی خو یان بوون و، له کات و سرده می خو یاندا په یامی خودای به رزی راگری بوونه وریان گه یاندوه...

حزبی خودا- نه مجاره یان- ته نها به موحه ممد ﷺ ناوه ستیت، به لکو له ریی نه وه کانی داهاتوو و سرده مه کانی دیکه وه برده وام ده بیت، تا زهوی و نه وهی له سریه تی کوده کاته وه لای خودا و، هه موو بږوادارنک به خودا و پټغمبه ر ه ک ی له حق ده گرت...

به مجرزه، نو پیاوهی که نم ثایه ته پیروزی له سر دابه زی و ده ستخوڅی نو هه لویستی لیکرد و وه لاور نیمانه ک ی پته وتر ده کات، ته نها وه ک سرده سته یه ک ی نه نصاره کان له مه دینه دا نامینیتسه وه به س، به لکو ده بیت به یه کک له سرده سته کانی نم ثایه که هه موو لایه کانی زهوی پی ده کات...

به لئ، (عوباده ی کوپی صامیت) بوو به سرده سته ی هوزه ک ی خوی له خه زره ج و، سرکرده یه که له سرکرده کانی ئیسلام و پیشه وایه که له پیشه وایانی موسلمانان که ناوی وه ک نالا له زوری ولاتانی سرزه ویدا ده شه کیتوه، نه ک بق نه ویه که، یان دوو نه وه، یا سئ، بق هه موو نه وه کان و... ماوه کانی داهاتوو... کات و سرده مه کان... به لکو بق تا خودا ویستی له سر بیت !!

* * *

رژیکیان گوئی له پټغمبه ر ی خوا ﷺ بوو له باره ی بربرسیاریتی نه میر و والیه کانه وه ده نو... .

گوئی لی بوو پټغمبه ر ﷺ باسی نو چاره نووسه ی ده کرد که چاوه پی هرکه سیکه که له حه قدا زیاده وړه ی بکات، یان ساماننک ده خاته نه ستی خوی و فیلی تیدا ده کات... نه مجا له ریزی زوری لیها ت و، سویندی خوار به خوا که هرگیز نه بیت نه میری دوکه س... سوینده ک ی خویشی برده سر...

له کاتې چې نشینی (عومر) دا ﷺ، (عومر) نهیتوانی رازی بکات پله و پایه یه ک وه ریگریټ،
تهنہا فیترکردنی خه لکی و تیگه یاندنیان له ثابین نه بیټ..

به لئ.. نه وه تهنہا کارټک بوو که (عوباده) له نه ستوی گرت و، خوی له هه موو کاروباریکی
دیکه که پرېوو له خوی و، ده ستولات و، ده وله مندی و، دورخسته وه که مترسی هیه بؤ
سر ثابین و چاره نویسی.

به مجوره کړچی کرد بؤ شام له گه ل (مه عازی کوپی جه به ل) و، (نه بوده ردام) دا و... نه و
ولاتیان پر له زانست و زانیاری و رووناکي کرد.

پاشان (عوباده) به ره و فله ستین روشت و بؤ ماوه یه ک کاری قازییه تی گرتہ دست و،
به ناوی خه لیفه (معاویه) وه وه والی نه ویی به پړتوه ده برد..

(عوباده ی کوپی صامیت) له کاتیکدا نیشته جیتی شام بوو چاوی برېیووه نه ویدیوی سنوور
و.. سهیری مه دینه ی منه وهری پایته ختی نیسلام و مه لېه ندی چې نشینایه تی ده کرد و، تییدا
(عومری کوپی خطاب) ی به دی ده کرد.. که پایوکه هاوشیوه ی نیه...!!

(عوباده) ش له پږی یه که م بوو که باشتړین و مه زنتړین و کاریگرترین روژانی ژپانی له گه ل
پیغمبره ی نازیزدا گوزه راندېوو.. نه و نه و یه ی که ټیکو شان وه بری هټنا و به قوریانیدان
نه خشمه ی سازکرد و، به ویستی خوی نیسلامی مه لېژارد نه ک له ترسا.. گیان و سامانیسی
له پټناوی خوادا به خشی..

(عوباده) له و پږه بوو که موحه ممد به ده ستی خوی په روه رده ی کردن و، له گیان و،
رووناکي و، مه زنی خوی به هره وهری کردن...

خو گر له نټو زیندواندا که سیک هه بیټ له ژپاندا بیټ و نمونه ی به رزی فرمانږه وایی بیټ
و ده روونی (عوباده) پر له خوی و، دلی پر له متعانه بکات، نه وه تهنہا نه و پیاوه بالا به رزه
جنگړه یه که له مه دینه داده نیشت.. (عومری کوپی خطاب) ه..

جا (عوباده) گر ه لئس و که و ته کانی (معاویه) ی به و پټوانه یه بپټوايه، نه و زور له یه کدی
دورېوون و، پټکادان هر ده بوو بیټ و... بوویش...!!

* * *

(عوباده) ﷺ ده لیت:

{په پیمانمان دا به پیغمبره ی خوا ﷺ که له بهر خوا ی گه وړه له لومه ی لومه کاران
نه ترسین}..

(عوباده) ش چاکترین که س بوو بؤ به لئین بردنه سر.. که واته نه و سل ناکات له (معاویه) ی
خاوه ن نه و هه موو ده ستالات و، له دژی هه موو هه لکانی راده وه ستیت..

خه لکی فه له ستین رۆژێکیان شتیکی زۆر سهیریان بینی و.. هه والی ئه و به رهنگاریوه نه وه
جه سورانه یی (عوباده) به رامبه ر (معاویه) گه یشتبووه زۆریی ولاتانی ئیسلام و بوو به
پیشه نگ و چرا..

سه ره پای ئه و نه رمییه فراوانی (معاویه) ی پێناسرابوو، هه لویسته کانی (عوباده) داتهنگی
کرد و هه په شه یه کی راسته وخۆی به رانه ر هه یبه تی ده سه لاتی خۆی تیدا به دی کرد.
(عوباده) ش له لای خۆیه وه سه یری کرد مه ودا ی جیاوازی نێوان ئه و و معاویه زیاتر و
فراوانتر ده بیته، هه ریۆیه به (معاویه) ی وت: ((سویند به خوا هه رگیز له یه ک جیگادا له گه ل تۆدا
نیشته جێ نابم)).. ئه وه بوو فه له ستینی به جێ هێشت و گه پایه وه بۆ مه دینه..

* * *

ئه میری باوه رداران (عومه ر) خاوه نی زیره کییه کی مه زن و، که سێکی دوورین بوو.. زۆر
سوور بوو له سه ره ئه وه ی که رێگه نه دات که سانی وه ک (معاویه) بینه والی که پشت به زیره کی
خۆیان ده به ستن و له راده به در به کاری ده مێنن به بێ ئه وه ی که هه یج کرمه له هاوه لێکی
پاریزکاری دونیانه ویست و ئامۆزگاری کار و دلسۆزیان له ده وره بیته، تا جله ی سه رکه شی
چاوچنۆکی و ئاره زووی ئه و والییانه بگرن و، تا بۆ ئه وان و بۆ خه لکیش بینه یادیه ئنه ره وه ی
هه میشه یی رۆژانی پیغه مبه ر و سه رده می ئه و..⁽¹⁾

١ له راستیدا ئیمامی عومه ر یه که مچار که معاویه ی کرده والی شام لاشی نه دا له سه ر کاره که ی تا
سه رده می ئیمامی عوسمان و، هه یج کاتیکیش معاویه T پشتی به زیره کی و لیها توی خۆی
نه به ستووه، چونکه ئه و په روه رده ی ده ستی پیغه مبه ر بوو ئیمان و باوه رێکی به تینی به خوا
هه بوو، ده شیرازی ئه گه ر خوا پشتیوانی نه بیته و یارمه تی نه دات ئه وه به هیلاک ده چیته،
بۆیه ش هه موو کاتیکی ئه م نزایه ی که پیغه مبه ری خوا بۆی کرد بوو دووباره ی ده کردوه و
ده بیوت: (خوایه معاویه فیزی قورئان و ژمیریاری بکه و له سزای رۆژی قیامه تیش بیپاریزه).
هه روه ها معاویه T فه رموده یه کی پیغه مبه ری خوا ﷺ بیستبوو که به رده وام ده ترسا
هه په شه که ی پیغه مبه ر ئه ویش بگریته وه، به وه ی که شتیکی بلێ و که سیش نه توانی وه لاسی
بداته وه یا په خنه ی لیگری.

ئه بوقه بیل له معاویه ی کوبی ئه بوسوفیان ده گێڕته وه که معاویه رۆژێکی جومعه ده چیته
سه ر مینه ر بۆ ئه وه ی موسلمانان تاقی بکاته وه. له ناو وتاره که یدا ئه می وت:
(سامان سامانی خۆمانه، ده سته که وتیش ده سه که وتی خۆمانه، هه رکه سێک به مانه وئ
ده یده یی و هه رکه سێکیش نه مانه وئ نایده یی).

له پېښاوی نه وده دا، هر که نه میری باوه پداران (عوباده ی کړې صامیت) ی بینی که پایوه بڼ مه دینه، خیرا لئی پرسى: ((عوباده چی وای لیکردی بگه پښتو ده))...؟؟ کاتې چېرېکی نه وى له نړیان نه و معاویو دا روویدابوو گټر پایوه بڼی، (عومر) پټی وت: {بگه پږتړه وه بڼ جیگای خۆت، خوا نه شو پښتو ویران بکات که خه لکی وه ک تږی تیا نه بیت}!!..

پاشان عومر نامه په کی نارد بڼ معاویو و تیايدا نووسی:

{هیچ ده ست لاتیکت بڼ نیه به سر عوباده دا}!!..

به لئ.. عوباده خۆی نه میری خۆی بوو..

کاتیک (عومری فاروق) نه وها ریز له که سیک ده گړیت، که وایوو که سیکې ژور مه زنه..

به راستیش (عوباده) ژور مه زن بوو له نیمانه که یدا و، له راستی ویزدان و ژیانیدا..

* * *

نه و قسه یی کرد و که سیش وه لاسی نه دایه وه، بڼ جومعی دووه میښ نه م قسه یی دووباره کرده وه، که س وه لاسی نه دایه وه.. بڼ جومعی سییه م نه م قسه یی دووباره کرده وه، په کیک له ناو مرگه و ته که ه لسا و وه لاسی دایه و وتی:

(نه خیر، سامان سامانی خۆمانه و ده سته و تیش ده سکه وتی خۆمانه، جا هر که سیک لیمان ده ستینې نه و به شمشیر کاتمان ده یدینه بهر دادگای خوا).

خه لیفه معاویو له سر مینه ره که ی هاته خواره وه و ناردی به دواى کابرا دا و بردیانه ژوره که ی، خه لکه که ش وایده زانی که نه م وه لادانه وه یی کابرا که دلی خه لیفی ناړه حه ت کرد و خه لیفه ش تږلی لیده ستینې ته وه..

پاشان خه لکه که چوونه ژوره وه لای خه لیفه، ده بینن پیاوه که له سر ته خته که ی خه لیفه دانیشتوه، پټش نه وى نه و ان به سر سامیه وه پر سيار بکن، خۆی هاته قسه کردن و وتی: نه و پیاوه منی رزگار کرد، خوا رزگاری بکات، گویم له پیغمبر ی خوا ﷺ بووه فرمویه تی: ((دواى من چند کاریه ده ستیکدین کاتیک قسه یه بکن هیچ که س ناتوانی وه لامیان بداته وه و، نه گه ر پایه کی نادروست و ناړیکیان هه بیت هیچ که س ناتوانی راستیان بکاته وه.. نه و ده ست لادارانه وه ک م میون فېږ ده درېته ناو څاگرى دږزه خ)).

جا منیش جومعی په که م نه م قسه یه م کرد که س وه لاسی نه دامه وه و جومعی دووه میښ ه وروها، له دلې خۆمدا وتم له وانه یه من له وانه بم.. جا له جومعی سییه مده نه و قسه یه م دووباره کرده وه و نه و پیاوه هستا و وه لاسی دامه وه و رزگاری کردم، خوا رزگاری بکات.

جا لیزه دا نه و په پی خاکه رایی و ملکه چی و زه لیلی نه و هاوه له به پږزه به دهرده که وى که هه موو کاتیک حه ق گډو بووه و ملکه چی حه قیش بووه.. (لیکول ره وه).

سهرچاوه: (معاوی ی کړې نه بوسوفیان) ی حبیب محمد سعید

له سالی سی و چواری کوچیدا، له شاری (رهمله) ی فه له ستین، نه م سردهسته رینماکاره ی
 نیسلام مالئاوایی له زیان کرد و، جیده ست و بونخوشی خوی به چی میشت..

خه بابی کوری نه روت

ماو سئای هونری فیلکاری

چند که سټکی قورپه‌یشی له مال هاتنه‌درئ و، به‌ره‌و روی مالی (خه‌باب) هه‌نگوایان ده‌نا، تا نه‌و شمشیرانه‌ی ئی وه‌ریگرن که له‌گه‌لی پټکه‌اتبوون بزیان دروست بکات...

(خه‌باب) ئاسنگه‌ری شمشیر دروستکار بوو، شمشیری دروست ده‌کرد و ده‌یفرۆشت به‌ خه‌لکی مه‌که‌که و، ده‌ینارده‌ بازارپه‌وه...

نه‌مجاره‌یان وانه‌بوو، نه‌و (خه‌باب)ه‌ی له‌ مال و کاره‌که‌ی دوور نه‌ده‌که‌وته‌وه، نه‌وه‌تا چند که سټکی قورپه‌یشی هاتوون بۆ لای و نه‌پانبینی و له‌به‌رده‌رگای ماله‌که‌یدا دانیشتون چاوه‌پوانی ده‌که‌ن...

پاش ماوه‌یه‌کی زۆر (خه‌باب) گه‌راپه‌وه‌و له‌ روخساریدا نیشانه‌یه‌کی پرسى پرشنگذار به‌دی ده‌کرا و، چاوه‌کانیشی فرمیسکی خۆشی خۆیان ده‌نواند... هات و به‌خیر هاتنی له‌ میوانه‌کانی کرد و دانیش...

خیرا لییان پرسى: ها... خه‌باب... شمشیره‌کانت بۆ دروستکردین؟؟
فرمیسکه‌کانی خه‌باب وشک بووه‌وه‌و، شادیه‌کی دره‌وشاوه‌ جیگه‌ی گرتوه‌و له‌ چاوه‌کانیدا و، وه‌که‌ نه‌وه‌ی له‌گه‌ل خۆی بدویت وتی: کاره‌که‌ی زۆر سه‌یره...
خه‌لکه‌که‌ دووباره‌ لییان پرسییوه‌: کابرا، کاری چی...؟ ئیمه‌ له‌باره‌ی شمشیره‌کانمانه‌وه‌ پرسیار ده‌که‌ین، ته‌واوت کردین...؟؟

نه‌مجا خه‌باب به‌سه‌رنجه‌ قوله‌ خه‌پالییه‌کانی به‌ ئاگایان ده‌هینیتوه‌و ده‌لټت:

- نه‌رئ ئیوه‌ بینووتانه...؟ گویتان له‌قه‌سی بووه...؟؟

کرپاره‌کان به‌سه‌رسوپمانه‌وه‌ سه‌یره‌یه‌کدی ده‌که‌ن...

یه‌کټکیان به‌ گالته‌جارییه‌وه‌ لټی پرسى:

- نه‌رئ خه‌باب تق خۆت بینووته...؟؟

خه‌باب گالته‌ی به‌فیلی هاوړیکه‌ی دټ و وه‌لامی پرسیاره‌که‌ی ده‌داته‌وه‌و ده‌لټت:

- مه‌به‌ستت کړیبه...؟؟

کابراش به‌ رقه‌وه‌ وه‌لامی ده‌داته‌وه‌: مه‌به‌ستم له‌و که‌سه‌یه‌ که‌ تق باسی ده‌که‌یت...؟؟

(خه‌باب) پاش نه‌وه‌ی که‌ نیشانی دان له‌وه‌ دووره‌ قسه‌ی ئی دره‌به‌تتن و، گه‌ر نه‌و ئیستا

ئیمان هټانی بدرکټیت له‌به‌رده‌میاندا، نه‌وا له‌به‌ر نه‌وه‌ نیه‌ هه‌لیان خه‌له‌تاندبټت و، قسه‌یان ئی

دهره‌مټابټت، به‌لکو به‌هۆی نه‌وه‌یه‌ که‌ هه‌قی به‌دی کردووه‌و له‌ ئامیزی گرتووه‌و، به‌پاری

داوه‌ که‌به‌ ده‌نگی به‌رز باسی بکات و رایبگه‌یه‌تټت...

بهوپه پي گه شي و خوښي گيانپوه، وه لاميان ددهاته وه و ده لیت:

- به لئ... بینیم و... گویم لئی گرت... حقم بیني له هوو لایه کپوه ددره پپي و،
رووناکی له دم دهاته دهره وه..

هیدی هیدی به کرنگروانی قورهبی خه ریک بوو تیده گیشتن، په کیکیان نه پاندی و وتی:

- نه و که سه کڼپه باسی ده کهیت نهی کړیله ئوم نه نار...؟؟

(خه باب) یش به هیمنیه کی خوداپه رستانه وه پتی و ت:

- که سی دی هیه جگه لهو.. برای عهره بم.. کڼی دی هیه جگه لهو له هژده که تدا،

حقی ئی بیاریت و رووناکی له دم بیتته دهر...؟؟

یه کیکي دیکه یان به سامه وه هاواری ئی به رز بووه وه:

- وا هست ده که م که به ست موجه ممد بیت..

(خه باب) یش به شادیپوه ساری بقی له قاند و وتی:

- به لئ، نه وه که نیردراوی خواپه بقی لای ئیمه تا له تاریکپوه دهر یازمان بکات به ره و

رووناکی..

(خه باب) ئیدی نازانیت له پاش نه و وشانه چی دیکه ی و ت و، چی پی و ترا، نه وه ی له یادی

ماوه تنها نه وه یه که پاش ماوه یه کی زور به ناگا هاته وه بیني میوانه کانی رۆشتوون و..

جهسته و نه ندانه کانی لاشی ژان و نازاریان هیه و، خوینی به ربووی جهسته یی جل و به رگ

و لاشه یان خویناوی کړپوه...!!

هر دپو چاوه که شه کی برپه دهر وپه ری و.. جیگا که شی له وه ته نگتر بوو که جیگه ی

سهرنجه تیزه کانی تیدا بیتته وه، دانی به خودا گرت و، هه ستایه وه به ره دهره وه و، له به ردم

دهرگای ماله که یدا پالی دا به دیواره که یه وه وه ستا و، چاوه زیره که کانی له گه شتیکی دریزدا

برپه تاسق و، سهرنجی راست و چه پی پیده دا.. نه و دوو چاوه له تاست ره ههنده

پی پرا هاته وه کانی خه لکیدا نه ده وه ستان و... نه وان به دوا ی ره ههنديکی ون بوودا ویل بوون..

به لئ.. به دوا ی ره ههنديکی بزپووی ژيانی نه و، هه موو نه و خه لکی له گه ل نه وودا ده ژین

له مه که، بگره هه موو خه لکی گشت شوین و ساته کانیش، ده که را...

بلئی... نه و قسانه ی که نه مپی له موجه ممدی ﷺ گوی لئ بوو، نه و رۆشناییه بیت که

ریتوینی بکات به ره و لای نه و ره ههنده ون بووه ی ژيانی هه موو مرقایه تی...؟؟

(خه باب) به رده وام بوو له سهر رامانی جوان و، بیرکړنه وه ی قول.. پاشان گه پاپه وه نئو

ماله که ی.. هاته وه تا برینه کانی جهسته ی تیمار بکات و، ناماده ی بکات بقی پیشوازی

نه شه که جهه دانتيکی نوئ و، ژان و نازاریکی تازه...!!

له و رژه وه (خه باب) جیگای بلندی خوی له نئو نه شه که نده دراو و چه وسوا وندا گرت..

جنگای بلندی خوی گرت له نټوان شو که سانه دا که سره پای هژاری و، بیده سه لاتیان،
 روپه پوړی لوت به رزی قوپه یش و توندوتیژی و سرشیتی شوان دهبوونه وه..
 شوینی به رزی خوی له نټو شوانه دا گرت که له دلایاندا خوځه ویستی شو نالایه یان چاندوه
 که له ناسوی رووندا ده شه کایه وه جاپی سرانه وه ی سرده می بت په رستی و، قه پسه ری دده
 به گوئیاندا و.. مژده ی هاتنی جیهانکی دده که خه لکی بهوپه پی دلسوزی و لټپړانه وه تنها
 خوی گوره دپه رستی و.. مژده ی هاتنی رږزانی بیده سه لات و زحمة تکیشانی دده،
 شوانه ی که له سیپه ری شو نالایه دا له گال شو که سانه دا وه که په دهو ستن که پیشتر
 به کاریان ده هیتان و، بی به شیان کر دیون و نه شکه نجه یان دده ان..
 به بویریپه کی مهنه وه، (خه باب) وه که سر کرده په که هه نگو ی نا..
 (شه عبی) ده لیت:

{خه باب زور نارامی گرت و، له به رده سستی بی باوه پاندا هیچ نه رم بوونکی تیدا به دی نه کرا
 و، گه شسته شوه ی به روتی پشتیان ده خسته سر به ردی زور گرم تا گورسته که ی
 توایه وه}!!..

به لئ.. پشکی خه باب له نازار چه شتندا زور بوو، به لام به رگریکردن و نارامگرتنه که ی
 گوره تر بوو له نه شکه نجه دان..

بی باوه پانی قوپه یش هه موو شو ناسنه ی که له ماله که ی خه بابدا هه بوو بډ دروستکردنی
 شمشیر، کردیانه کوز و زنجیر و، ده یادخسته نټو ناگر بډی تا داغ دهبوو، پاشان جه سته و
 ده ست و قاچه کانی پی کوز دده کرا..

رږزکیان له گال چند هاوه لټکی چه وساوو چون بډ لای پیغمبر ﷺ خواښ نه که له بهر
 ترسی قوریانیدن، به لگو بډ دواوکردنی له ش ساغی و، وتیان: ((نه ی پیغمبر ﷺ خوا.. نایا
 داوای سرکه وتنمان بډ ناکه یت..؟؟)) واته داوای سرکه وتن و له ش ساغیمان لای خوا بډ
 ناکه یت..

ده با لټکه پټین خه باب خوی هه واله که مان بډ بگریږته وه:

{سکالای خومان برده لای پیغمبر ﷺ خواښ له کاتیکدا که له سر عه باکه ی شانی
 دادابوو لای که عبه دا، وتان: نه ی پیغمبر ﷺ خوا.. نایا داوای سرکه وتنمان بډ ناکه یت..؟؟
 پیغمبر ﷺ دانیش و، دهم و چای سوو هه لکه پا و فهرمو ی:

((خه لکاتی بهر له نټو پیاوای وایان لیده گپرا، چالی بډ هه لده که ندرا و، پاشان مشاریان بډ
 ده هیتا و، ده یادخسته سره سری و، ده یانکرد به دوو له ته وه، هیشتا له ناینه که ی پاشگه ز
 نه دهبوویه وه..!!

یان به شانه ی ناسنین گوشت و نټسکیان دا ده هیتا، به وهش له ناینه که ی پاشگه ز
 نه دهبوویه وه..!!

جا بزانن خوای گه وړه هم تاینه ی خوی سهرده خات تا وای لیدیت سواریک له شاری
(سهنه) وه بهرو شاری (هه زړه مروت) دیت له کهس ناترسیت جگه له خوا و، په لاماری گورگ
بڼ سهرمه پره کانی، به لام نثوه په له تانه))...!!

(خه باب) و هاوه له کانی شو و شانه یان گوی لیبو، نیمان و سووریونیان زیادی کرد و
پرپاریان دا که هریه کانی شو سووریون و، نارامگرتن و، قوریانیدانه ی که په وړه ردگار
وپیغهمبره که ی پتیاان خوشه نیشانی بدهن.

(خه باب) یش شو شه په ناچه ته ی به وپه پي نارامگری و، خوپاگری و، چاوه پتی پاداشت
لای خواوه نه دجامدا.. قوپه یشیه کان هانایان برده لای (نوم نه نماي) خواوه ی (خه باب)، که
کزیله ی شو بوو بهر له نازادکردنی، نه ویش رازی بوو به شداری کرد له هه لمه تی
نه شک نه دانیدا..

ده هات و ناسنی سورکراوه ی داخی ده هیئا و، ده یخسته سهر سر و ناچه وانی، خه بابیش
له ناو نازار ده تلایوه، به لام هه ناسه کانی خوی خه فه ده کرد، تا هاواریکی لیدنه چیت و
له خویایی بوونی سته مکاره کانی پی رازی بی...!!

رڼڅکیان پیغهمبره ی خواځه به لایدا تپه پي و، له و کاته دا ناسنی سورده وکراو له سهر
سهری بوو ده یسوتاند و ده یبرژاند، دلی له ناو سۆز و به زه یی و خه م دا بوی داخوړیا، به لام شو
رڼڅه پیغهمبره ی چی له توانا دا بوو تا بڼ خه بابی نه دجام بدات...؟؟

هیچ.. ته نها نه وه نه بیت که خوپاگری بکات و بوی بپاړتته وه..

تا له ویدا پیغهمبره ی هه ردو دهستی کراوه ی به رز کرده وه بڼ ناسمان و، فهرمووی:
(خودایه خه باب سهریخه)..

ویستی خوای گه وړه و ابوو که ته نها چهنه رڼڅکی که م تپه پي بوو (نوم نه نماي) تۆله ی
خیرای بڼ سهر دابه زی، وهک نه وه ی قه در کرد بیتیه ترسینه بڼ شو و جه لاده کانی لیکه،
نه وه بوو تووشی (هاریه کی) توند و سهر سوپه یته و سهر بوو- وهک میژوونووسان باسی
ده که ن- وهک سهگ ده وه پي...!!

نه و رڼڅه پتیاان وت: هیچ چاره په کی لیکه نیه جگه له وه ی سهری به ناگر داخ بکن...!!
به مجرزه به یانی و نثواره سهری ره قینی (نوم نه نماي) ناسنی سورکراوه ی پتیدا
ده هیتر...!!

* * *

قوپه یشیه کان به نه شک نه دجام به رهنکاری نیمان ده بوونه وه.. برودارانش به قوریانیدان
روپه پووی نه شک نه دجام ده بڼه وه.. خه بابیش په کی که له وانی که قه در دیاری کردبوو تا
بیکاته ماموستایه کی هونه ری فیداکاری و قوریانیدان..

(خه باب) بهرده وام بوو له سر به خښینی کات و ژیاڼی خڅی له پټناوی نه و ټاينه دا که هیشتا ناشکرا نه کرابوو...

(خه باب) له روژانی سره تاي بانگه وازدا به پرستش و نوټز کړدن وازی نه ده هیټا، به لکو توانای خڅی خستېوه گپ بڼ فیریون و، له ترسی سته مکاری قورده یښی به دزییه وه ده چووه مالی همدی له ورا بڼ وادارانای که نیسلام بوونی خڅیان شار دېووه وه، له گه ټاندا قورټانی ده خویند و فیری ده کړدن...

سهرقالبو به لیڅکلینه وهی قورټان که ټایټ ټایټ و، سوزت... سوزت ده هاته خوار... ته نانه (عبداللهی کوړی مه سعود) که پیغه مېرمنه خواښه له باره یوه فرموویه تی: ((هرکه س ویستی که قورټان وه نه وهی هاترته خوارئ بخوینئ، نه و با وه کوړی (نوم عېد) بیخوینئ))... ده ټین:

ته نانه (عبداللهی کوړی مه سعود) یش (خه باب) ی وه که سرچاوه یه کی گوره ی له بهر کړدن لیڅکلینه وهی قورټان داده نا...

هر نه ویش بوو قورټانی به (فاتیمه ی کچی خطاب) و (سه عیدی کوړی زه دی) هاوسه ری دهوت، کاتیک (عومری کوړی خطاب) له ناکاو هات بڼ لایان و شمشیر ه کی به شانیه وه بوو که هاتبوو تا کاری خڅی له گه لیسلام و پیغه مېرمنه که یدا به کلا بکاته وه، به لام هر که قورټانی له و ډیرانه ی نه و په پیه ی خه باب فیری ده کړدن خوینده وه هاوارکی پېرزی لی به رزیوویه وه: (موحه مدم نیشان بدهن)!!!

(خه باب) گوئی له و قسه یه ی عومر بوو، خیرا له و په نایه ی خڅی حه شار دابوو هاته دهر و، وتی:

نه ی عومر...

سویند به خوا، نومیدم وایه که خوی گوره تزی تاییه ت کردیټ به نزی پیغه مېرمنه کی، گویم لیبوو دویټی ده یفرموو: ((خودایه نیسلام به هیز بکه به خوشه ویسترین که سیان له م نوو پیاوه... نه بی حه که می کوړی هیشام و عومری کوړی خطاب))...

ده ست به جی عومر لیټی پرسى: نه ی خه باب نیستا موحه مدم له کوئی بدوزمه وه...؟؟ خه باب وه لامی دایه وه:

له لای سفا، له مالی نه رقه می کوړی نه بی نه رقه م...

(عومر) به ره و لای به خته وه ری زوری و، چاره نووسی مه زنی رشت...!!

(خه بابی کوږی نهرت) هه موو دیمه ن و غه زاکانی له گه ل پیغه مبهري خودا بینيوه و، هه موو ته مهنی به نیمان و دلنیا ییوه گوژه راند..

کاتیکش له سرده می (عومر) و (عوسمان) دا (بیت المال) ی موسلمانان پر بوو له سامان، (خه باب) موچه یه کی زوری هه بوو به پئی نه وهی که له موهاجیره دیرینه کانه که زوو موسلمان بوون..

نهم دهست مایه زورهش بواری بڼ خه باب ره خساند که له کوفه خانویه ک بق خوی دروست بکات و، سامانه که ی له شوینکی مال که پیدا داده نا که هاوه ل و میوانه کانی پتیا ن ده زانی و.. هه رکس پتویستی پتی بوايه، ده چوو چه ندی پتویست بوو له سامانه که ی هه لده گرت..

له گه ل نه وه شدا.. خه باب چاوی نه ده چوو خه و، فرمیسه کانی وشک نه ده بوون، هه رکه باسی پیغه مبهري خوا ﷺ و نه و هاوه لانه ی بکرایه که زیانی خویان له پتیاوی خوادا به خشی و، پاشان به سرغرازی گه پانه وه بق لای بهر له وهی که دنیا به روی موسلماناندا والا بیت و، سامانی زوریان بگویتته دهست.

گوئی لی بگرن له کاتی سره مه رگیدا بق نه و که سانه ده دویت که هاتوونه ته سر دانی. پتیا ن وت:

- نه ی باوکی عبدالله، مژده ت لی بیت، سبه یینی ده گه یته وه به براکانت.. به دم گریانه وه وه لاسی دانه وه:

{هیچ ترسیکم نیه نیستا.. به لام نیوه برا و که سانیکتان هینامه وه یاد که هه موو پاداشته که یان برد له گه ل خویان و هیچیان له دنیا پی نه برا.. نیمه ش له پاش نه وان ماینه وه هه تا نه وه نده مان له دنیا پی برا که جگه له خول چیگایه کی دیکه شک نه به یین تییدا دابننن}..

ناماژه ی بق خانوه ناساییه که ی کرد که دروستی کرد بوو..

دواتر بق جاریکی دی ناماژه ی بق چیگای پاره که ی کرد و وتی:

{سویند به خوا نه به پت به ستومه ته وه، نه له دواوکاریشم گرتنه وه}..!

پاشان ناوپی دایه وه له و کفنه ی بوی ناماده کرابوو، که به زیاده پوهی و دهستیاوی ده زانی، له کاتیکدا فرمیسه که له چاوانی ده هات وتی:

{سه یر بکن.. نه وه کفنه که مه..}

به لام (حه مزه) ی مامی پیغه مبهري خوا ﷺ نه و زوره ی که شهید بوو کفنی نه بوو جگه له عه بایه کی کزن تا پتی کفن بکن.. سهری پتی داده پو شرا قاچی درده که وت، که ده درا به قاچیدا سهری درده که وت}..!!

(خه باب) له سالی سی و چهوتی کۆچیدا وهفاتی کرد...

مامۆستای دروستکاری شمشیر له سهردهمی نهفامی و...

مامۆستای دروستکردنی خۆبهختکردن و فیداکاری له ئیسلامدا مرد...!!

ئو پیاوه مرد که یه کێک بوو له و کۆمهلهی قورئان هاته خوارێ و بهرگری ئی کردن و، سالدی لێکردن ئو کاتهی که هه ندیک له گه وره پیاوانی قوربهش داوایان کرد له پیغمهبری خوا ﷺ که رۆژیکیان بۆ دیاری بکات و، رۆژیکێ دیکهش بۆ مهژارانی وهک (خه باب) و (صوههیب) و (بیلال) بیت.

که قورئان پیاوانی روو له خودا ئاوا به بهرزی و ریزه وه له خۆ دهگریت و، ئایه تهکانی داده بهزیت بۆ پیغمهبر و پیتی دهفرمویت:

﴿وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ (۵۲) وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ (۵۳)﴾ وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَى نَفْسِهِ الرَّحْمَةَ: ئو كه سانه مه تۆرینه و دهریان مه كه كه گشت به یانیان و ئیواران هانا ده به نه بهر خودای پهروهردگاریان و بۆ ره زامه ندی ئو كۆشش ده كن. تو ههچ كارت به كاری ئه وان نه یی، ئه وانیش ههچ کاریان به سه رتۆوه نهی، سا ئه گه ر ئه مانه ده ركه ی، تۆش له سه ته مكاران ده بی. ئیعه ئاوا هه ندیک به هه ندیکێ تر تاقی ده كه یه نه وه، تا بلین: چۆن خودا له نا وماندا هه ر ئه مانه ی وه بهر چاكه ی خۆی خسته؟ ئاخۆ خودا له وان باشتر شوكرانه بۆ ئێران نانا سی؟ هه ركاتی ئه وانه دینه لات كه به نیشانه كانی ئیعه بهوادرن، پێیان بلێ: سه لامتان لێ بێ، پهروهردگارتان له سه ر خۆی نوسیوه كه به بهر بهزه یی خۆیتان بخات. الانعام: ۵۲-۵۴.

به مجۆره پیغمهبر ﷺ له پاش هاتنه خواره و هی ئو ئایه ته هه ر كه ببینی نایه ریزی لێ ده گرتن و عه باكه ی خۆی بۆ راده خستن و، ده ستی ده خسته سه ر شانیان و پیتی ده فرموون: ((به خیری بێ ئو كه سانه ی پهروهردگارم له باره یانه وه رایسپاردم)).

به ئی.. یه کێک له و کورپه چاكه کارانه ی رۆژانی دابه زینی وهی و، نه وهی قوربانیدان مرد...

* * *

پێده چیت چاکترین شت که مائناوایی ئه و ی پێ بکه ی، وه کانێ ئیمامی عه لی بیت که له کاتی گه رانه وه ی له شه پی (سه فه ین)، چاوی به گۆرێکی ساده و ساکار که وت و، پرسێ: ئه مه گۆرێ کی به...؟

وتیان: گۆرێ خه بابه...

سه ری دانه واند و خه م بر دیه وه و وتی:

نو پیاوه کئ بوو که پیغمبر دهستی گرت و له باره یوه فہرمووی:

((ہموو نومہ تیک ئه مینکی ھہ، ئه مینی ئم نومہ تہش ئه بو عوبہ یدہی کوپی

جہ پراچہ))...؟؟

نو پیاوه کئ بوو کہ پیغمبر له جہنگی (ذات السلاسل) دا بؤ ھاریکاری کردنی (عمری کوپی عاص) ناردی و، کردیہ ئه میری سوپاہک کہ ئه بوبہ کرو، عومری تیدا بوو...؟؟

نو ھاوہ له کئ بوو کہ یه کم کہ س بوو نازناوی (ئهمیری ئهمیره کان) ی لئ ترا...؟؟

نو کہ سہ بالا پرزہ، جہ سته لاوازه، دہم و چاو بئ گؤشته، ریش تہنک، ددان کہ لہی کہ ددانہ کانی پیشہ وہی کہ وتبوون کئ بوو...؟؟

بہ لئ... نو پیاوه بہ میژہ ئه مینہ کئ بوو کہ عومری کوپی خطاب له کاتی سرہ مرگیدا له باره یوه وتی:

(گہر ئه بو عوبہ یدہی کوپی جہ پراچ زیندوو بوا یہ دہمکرده جینشین و گہر پەرودگارم لهو باره یوه پرسیری لئ بکرده مایہ، دہموت: ئه مینی خودا و، ئه مینی پیغمبرہ کہیم کردوت جینشین)...؟؟

نو پیاوه ئه بو عوبہ یدہیہ... (عامری کوپی عبد اللہی کوپی جہ پراچ)...

لہ روژانی سرہ تہی ھاتنی ئیسلامدا، بہر لہ وہی کہ پیغمبر ﷺ بپواتہ مالی ئه رقمہ، لہ سرہ دہستی ئه بوبہ کر موسلمان بوو، لہ کؤچکردنی دووہدا چوو بؤ حہبشہ و، پاشان گہ پایہ وہ تا لہ گہل پیغمبرہ دا بہ شداری بہدر و، ٹوحد و، ھموو غہزاکان بکات، پاش ئوہش بہردہ وام بیت لہ سرہ روتی بہ میژی ئه مینی و لہ دوا ی وہ فاتی پیغمبریش ﷺ لہ خزمہتی جینشینہ کہ ی پیغمبرہ دا بیت کہ ئه بوبہ کرہ و، دوا ی ئویش لہ خزمہتی ئه میری باوہرداران (عومر) دا بیت، بہ جؤرک کہ پشتی کردہ دنیا و، بہ وپہری دونیانہ ویستی و، تہقوا و، خؤراگری و، دہستپاکییہ و بہ دہم ٹاینہ کہ یہ وہ دہچوو.

* * *

کاتیک کہ ئه بو عوبہ یدہ بہ لئنی دایہ پیغمبرہی خوا ﷺ کہ ژانی لہ پئناوی خوا دا ببہخشیت، چاک لہ واتای ئم سن وشہیہ لہ پئناوی خودا - گہ یشتبوو، لہ وپہری ئامادہ باشیدا بوو تا ئوہی ئو ریگایہ پئویستیہتی لہ کؤشش و قوریانیدن پئی ببہخشیت. لہ و ساتہ وہی دہستی راستی خستہ دہستی پیغمبرہ و بہ لئنی پئدا، خؤی و روژانی خؤی و ژانی خؤی ھمووی بہ سپاردہ یہک دہبینی کہ خوا ی گہورہ پئی سپاردوہ تا لہ پئناوی

خودا و رهامندی ئودا بيبه خشيت، به شوين هيچ كام له ناره زووه كاني خويدا نه چيت و..
هيچ هز و ترسنيك له پيځي خودا لاي نه دات..

كاتيك كه ئه بوعوبه يده ئه مه كدار بوو به رانبر ئو به لينه ي كه هاوه لاني ديكه ش
ئه مه كدار بوون به رامبهري، پيغمبر ﷺ له رڼه وي ويزدان و، زيانيدا ئه وي تيدا به دي كرد كه
شايسه تي ئو نازناوه دلثارايه بيت كه رڼا به سه ريډا و، پيځي به خشي و، فهرمووي:
((ئه بوعوبه يده ي كوپي جه پړاج، نه مينی ئم نوممه ته به)).

* * *

ده سته پاكي ئه بوعوبه يده له سر به پرسياري تيه كاني، ديارترين خاسيه ته كاني بوو.. ئه وه بوو
له غه زاي ئو خودا هه ستي به سووربووني بي باوه پان كرد له سر ره وتي جه ننگه، نه له بهر
به ده سته پاناني سه ركه وتن تيدا، به لكو بهر له وه و به دژ له وه، بي باوه پان له سر كوشتني
پيغمبري مزن سوور بوون، هر بويه له گال خويدا پيځهات كه له جه ننگه كدا له شويني
خويدا كه نزيك بوو له پيغمبري خوا بمينيتته وه.

به رده وام به شمشيره كه ي كه وهك خوي نه مين بوو كه وته ليداني سوپاي بته رستي كه
وهك گومړا و ده ستريزكار هاتووه و ده ويوت رووناكي خوا خاموش بكات..

هر كاتيكي ش ره وشي جه ننگه كه و پويستي شه پكردن واي بخواستايه له پيغمبري
خوا ﷺ دووريكه ونيته وه سه رنجي له لاي ليداني شمشيره كه ي نه بوو.. به لكو هه ميشه سه يري
ئو جيگايه ي ده كرد كه پيغمبري تيدا وه ستاووه ده جه ننگا و، به وپه پي په روشي و
دل راوكي تيه وه چاوپيږي ده كرد.

ئه بوعوبه يده هر كه مه ترسيه كي به دي بكردايه له پيغمبر نزيك ده بيتته وه، له جيگاي
دووري خوي هه لده كه ندرا و خيرا به سر زه ويه كدا ده هات تا دوژمناني خودا تيك بشكيني و،
روويان وه رگيږيت بهر له وي كه زيان به پيغمبري خوا بگه يه نن...!!

له يه كيك له و روښتنانه يدا، له كاتيكا كه جه ننگ گه يشتبووه ئه وپه پي گه رمي، كڙمه له
جه نگاوه ريك چواره وده ي ئه بوعوبه يده يان گرت، چاوه كاني هه روهك كردبووه خو، چاوي
وهك چاوي باز بريبووه شويني پيغمبري خوا ﷺ، ئه بوعوبه يده وهخت بوو له هوشي خوي
بچيت كه بيني تيريك له ده ستي بي باوه پيځه وه هاويزا و پيغمبر ده پيځيت، به شمشيره كه ي
وهك ئه وي سه د شمشير بيت كه وته ويژه ي ئه واننه ي دوره يان دابوو، تا بلاوه ي پي كردن و له
دهوړي خوي لادان و، به په له به ره و لاي پيغمبر روشت، خويني پاكي به دي كرد به دم و
چاويډا ديته خوراي و، بيني پيغمبري ده سته پاك به ده ستي راستي خوينه كه ده سريټ و
ده فهرمويت:

((خه‌لکانێک چۆن سه‌رده‌که‌ون دهم و چاوی پێغه‌مبهره‌که‌یان خوێناوی کرد، له‌ کاتی‌که‌دا که نه‌و بۆ لای په‌روه‌ردگاریان بانگیان ده‌کات...))؟؟

سه‌یری کرد هه‌ردوو ئه‌لقه‌ی زێ‌پۆشه‌که‌ی که پێغه‌مبهر له‌سه‌ری ده‌کرد چه‌قیونه‌ته روومه‌تی، خۆی پێ‌پانه‌گیرا و... خێرا لێی نزیک بوویه‌وه به‌ ددانه‌کانی ئه‌لقه‌یه‌کیانی گرت و ده‌ره‌یه‌تتا، ددانی که‌وت، پاشان ئه‌لقه‌که‌ی دیکه‌شی ده‌ره‌یه‌تتا و، ددانێکی دیکه‌شی که‌وت..

وا جوانه‌ گوتی له‌ ئه‌بویه‌که‌ری صدیق راگرین ئه‌م دیمه‌ نه‌مان بۆ باس بکات:

(که‌ روژی نوحود هات، تیرێک هاوێژرا بۆ پێغه‌مبهر ﷺ و دوو له‌ ئه‌لقه‌کانی زێ‌پۆشه‌که‌ی چه‌قینه‌ روومه‌تی، به‌ره‌ولای پێغه‌مبهر ﷺ رویشتم، بینیم که‌سیک له‌لای روژه‌لاته‌وه به‌ په‌له وه‌ک نه‌وه‌ی بفری به‌ره‌ولای ده‌پوات، له‌ دلی خۆمدا وتم: خودایه‌ بیکه‌یته‌ گوێزایه‌لی.

کاتی‌که‌ گه‌یشته‌نه‌ لای پێغه‌مبهر ﷺ، سه‌یرم کرد ئه‌بویه‌یده‌ی کوپی جه‌پراچه‌ به‌ر له‌ من گه‌یشته‌ته‌ لای، پێی وتم: ئه‌ی ئه‌بویه‌که‌ر له‌پێی خوا وازم له‌ی‌پێنه‌ من له‌ روومه‌تی پێغه‌مبهری ﷺ ده‌ره‌یه‌تتم..

منیش وازم له‌ی‌پێنه‌، ئه‌بویه‌یده‌ش به‌ دوو ددانی پێشه‌وه‌ی یه‌کێک له‌ ئه‌لقه‌کانی ده‌ره‌یه‌تتا و، که‌وته‌ سه‌ر زه‌ویه‌که‌ و له‌ گه‌لیشیدا ددانێکی پێشه‌وه‌ی که‌وت..

پاشان به‌ ددانه‌که‌ی دیکه‌ی ئه‌لقه‌که‌ی تری گرت و ده‌ره‌یه‌تتا و، ئه‌ویش که‌وت، له‌وه به‌دوا ئه‌بویه‌یده‌ له‌نتۆ خه‌لکی‌دا به‌ ددان که‌ل ناسرابوو...!!!

ئه‌و روژگاره‌یشی لێ‌پرساوه‌ی هاوه‌لان زۆر فراوان و مه‌زن بوو، ئه‌بویه‌یده‌ به‌وپه‌پی راستگویی و ده‌ست پاکیه‌که‌یه‌وه هه‌ر له‌ ئاستی خۆیدا بوو..

کاتی‌که‌ پێغه‌مبهر ﷺ له‌ غه‌زای (خه‌به‌طه‌) دا کردیه‌ سه‌رکرده‌ی سه‌ر سێ‌سه‌د و هه‌ندێ جه‌نگاوه‌ر، که‌ تیشووێان ته‌نها خورما بوو..

چالاکیه‌که‌ سه‌خت و، که‌شته‌که‌ش دوور بوو، ئه‌بویه‌یده‌ به‌وپه‌پی لێ‌پران و دلفراوانیه‌وه ئه‌رکه‌که‌ی گرتو ئه‌ستو و له‌گه‌ل سه‌ربازه‌کانیدا که‌وته‌ پێ و، خۆراکی هه‌ر یه‌که‌شیان به‌ درێژایی روژێک چنگێک خورما بوو، ئه‌و کاته‌یشی خورماکه‌ خه‌ریک بوو ته‌واو بییت، پشکی هه‌ر یه‌کێکیان بوو به‌ ته‌نها خورمایه‌ک.. که‌ هه‌موو خورماکه‌ش ته‌واو بوو ده‌ستیان دایه‌ لێ‌کردنه‌وه‌ی (خه‌به‌طه‌) واته‌ گه‌لای دار به‌ که‌وانه‌کانیان، ده‌یانگوتی و، ئاویان ده‌کرد به‌سه‌ری‌دا و ده‌یانخوارد.. له‌به‌ر نه‌وه‌ش بوو جه‌نگه‌که‌ ناوئرا غه‌زای (خه‌به‌طه‌) -گه‌لادار..

بێ‌گوێدانه‌ برسیتی و بێ‌به‌شبوون به‌رده‌وام بوون، ئه‌وه‌ی به‌لایانه‌وه‌ گرنگ بوو ته‌نها نه‌وه‌بوو که‌ له‌گه‌ل سه‌رکرده‌ به‌هێزه‌ ئه‌مینه‌که‌یاندا، ئه‌م چالاکیه‌ به‌رزه‌ ئه‌نجام ده‌ن که‌ پێغه‌مبهری خوا ﷺ هه‌لێ‌ژاردبوون بۆ ئه‌نجامدانی...!!!

به راستی پښه مېرمنه خواښه زږد زږد نه مینى نه م نوممه ته ی خوښ ده ویست و..
زږد ریښی لئده نا..

نه و روزه ی شاندی موسلمانانی خه لکی (نه جرانی) یه مهن هاتن و، داوایان لئی کرد که
که سیکیان له گه لدا بنیږیت تا شاره زای قورشان و سوننه ت و نیسلامیان بکات، پښه مېرمنه خوا
پښی فرموی:

((پیاویکی نه مینتان له گه لدا ده نیږم.. که به راستی نه مینه، که به راستی نه مینه، که
به راستی نه مینه))!!!

هاوه لان که گوئیان له م ستایشه ی پښه مېرمنه خواښه بوو، هریه کیان ناوا ته خوازی نه وه
بوو که پښه مېرمنه لیبږیت و، نه و شایه تیدانه راستگریانه بیته پشک و به شی..
عومری کړی خطاب ده لیت:

(هرگیز حزم له نه میرایه تی نه کردوه، وه که نه و حزم لئ بوونی نه و روزه م، به و نومیده ی
که من نه و که سه بم، زږد زوو چوم بږ نویږی نیوه پږ، کاتیک پښه مېرمنه خواښه نویږی
پیکردین و سلامی دایه وه و لئ بوویه وه، به لای راست و چه پیدا روونی، خوم به زده کردوه
تا بم بینیت..

زوری نه برد نه بو عوبه یده ی کړی چه پراخی به رچاو کوت و بینى، بانگی کرد و پښی
فرموو: بږ دادگری له نیوانیاندا بکه له وهی که جیاوازیان ه بوو تییدا.. ئیدی نه بو عوبه یده
رؤشت)!!!

نه م رووداوه نه وه ناگه یه بینیت که له نئو هاوه لاند ته نها نه بو عوبه یده ریښی ه بوو بیت لای
پښه مېرمنه و جیگای متمانه ی بوو بیت.. به لکو نه وه ده خاته روو که یه کیک بوو له و که سانه ی
نه و متمانه به نرخه و، نه و ریږلینانه گوره یه ی به ده سته ینا..

پاشان نه و ته نها، یان تاکه که س بوو که رهوشی کاروبار و بانگواز له و روزه دا بواری
نه وه ی پیده دا که دور بیت له م دینه و، ناکاره چاکه کانیشی ریگا خوښکار بوون بږ نه انجام
دان و ده رچوونی له و چالاکیه دا..

نه بو عوبه یده هره که چن له سرده می پښه مېرمنه به نه مینى ژیا، پاش وه فاتکردنی
پښه مېرمنه هر به نه مینى مایه وه.. به پرر سیار یتیه کانی به نه مانه تیکى وه هاوه ده گرتنه
نه سستی خوی که به شی هه مو خه لکی سر زه وی ده کرد گر دابه شکرایه به سر یاندا..

له ژیر سایه ی نالای نیسلامیشدا بږهر که وئ چوویت وه که سر یازک، به هوی لیها تووی
چاکیه وه وه که نه میر بوو بیت و ابووه.. به نه میریش رؤشت بیت... به هوی خوبه که مرانی و
دلسوزیه وه وه که سیکى ناسای نئو جه نگاوه ران و ابووه..

ئەو كاتەيشى خالىدى كۆپى ولەيد... سەرگىردايەتى سوپاي ئىسلامى دەكرد لە يەككە لە
جەنگە يەكلاكرەوه گەورەكاندا و.. ئەمىرى باوەرداران (عومەر) سەرەتاي سەردەمى
فرمانپەروايى خۆى لەو كاتەدا دەست پىكرد كە ئەبوعوبەيدەى خستە چىكاي خاليد...
مەر كە ئەبوعوبەيدە نىزدراوى (عومەر)ى پىگەيشت و ئەو ھەوالە نوپيەى پىگەياند،
ھەوالەكەى نەدركاند و لە سينگى دونيانەويستى، زىنگى، ئەمىنى، خۆيدا شارديەو، تاكو
خاليدى سەرگىردە رىگاركردنە مەزنەكەى تەواو كىرد.

ئا لەو کاتەدا.. بە شینۆازگی ئۆد بەرزى جوان و بەوپەى ریزەوه نوسراوهکى
نه مەرى باوه ردارانى پێدا..

خالد لبي يرسى:

(خودا رحمت پښتګان ته یې غوږه ږږه... چی وای لیکړدی که تم نووسراوه تې هات
هوالم نه ده بیت)...؟؟

ئەمىنى ئەم ئوممەتەش لە ۋەلامىدا وتى:

(پښم خوښ نه بوو شه پرده گت بشکینم، دهسته لاتداریتي دونیاشعمان ناویت و، یق دونیاش هولو نادهین، همومومان له نایبني خوادا براین)!!!

* * *

نېوعوبه يده ده بېته نه مېرى نه مېره كان له شام... ندرتيرين و پوښته و پرچكه و تفاقرتيرين سويای نيسلام ده كه ويته ژير فرمانره وايه تى.

که چاوت پیتی ده‌کوت وات ده‌زانی یه‌کټکه له جه‌نگاوهران و.. که‌سټکی ئاسایی نیو مسوئمانانه..

کاتیکیش گویی له قسه و باسی خه لگی شام بوو له باره یه وهو، سه رسام بوونیان به
(نه مری نه میره کان) یانی هه ست پیکرد که نه وه... خه لکه که ی کۆ کرد وهو و وتاری بق دان..

سهرنج بدهن.. بزائن چي وت بهوانه‌ي که شه‌يداي هيز و، مه‌زي و، سپارده‌ييه‌کاني
بوويون..

(ئەي خەلكىنە.. من مسولماننىكى قورەيشىم..

هەر کامیكتان.. سوور یان پەش بیټ، رەوشت و تەقوای لە من زیاتر بیټ دەخوایم که من
لە ژێر دەستەلاتی ئێودا بم..!!

خوا بتياريزي نهى نه بو عوبه يده ..

خوا نه دینه ش بڅه نه که توی وه بهر مهیئا و نه و پیغه مبه ره پشی فتری کردی..

موسلمانئیکي قورەيشى، نه که متر و نه زياتر.

ثابتي: ئىسلام..

هۆزه کە: قورەیش..

تەنھا ئەو ناسنامەیەتی..

بەلام ئەو وەک ئەمیری ئەمیرەکان و، سەرکردهی زۆرینهی سوپای ئیسلام له روی ژماره‌وه‌و، له هه‌موویان به‌هێزتر و، خاوه‌ن سەرکه‌وتنی مه‌زتر..

بەلام ئەو وەکو فرمانبەر‌ه‌وای ولاتی شام، فرمانه‌کانی جێ‌به‌جێ ده‌کریت و، خواسته‌کانی به‌جێ ده‌هێنریت..

هه‌موو ئەوانه و له‌وه‌ش زیاتر، نابنه‌ مایه‌ی سهرنج راکێشانی و، له‌ تێپوانینی ئەودا هیچ سه‌نگێکی نیه‌.. هیچ سه‌نگێک!!

* * *

ئەمیری ئیمانداران (عومەری کۆپی خطاب) دێته‌ سەردانی شام و، له‌و کسانه‌ی هاتوونه‌ته‌ پێشوازیکردنی ده‌پرسیت:

— کوا براکه‌م؟؟

پێی ده‌لێن:

— کێت ده‌وێ..؟

وه‌لامیان ده‌داته‌وه‌: ئەبو عوبه‌یده‌ی کۆپی جه‌پ‌پ‌اح.

ئەبو عوبه‌یده‌ دێت و، ئەمیری باوه‌رداران (عومەر) ده‌ست ده‌کاته‌ ملی و.. پاشان به‌ره‌و مالّ له‌گه‌ڵیدا ده‌پوات، له‌نێویدا هیچ که‌لوپه‌لێک به‌دی ناکات.. تەن‌ها شمشیره‌که‌ی نه‌بێت، له‌گه‌ڵ قه‌ڵان و رمه‌که‌ی..

عومەر به‌ زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌که‌وه‌ لێی ده‌پرسیت:

(ئەڕی بۆ وەک خه‌لکی به‌شی خۆت پێکه‌وه‌ نه‌ناوه‌)..؟

ئەبو‌عوبه‌یده‌ له‌ وه‌لامیدا ده‌لێت:

(ئە‌ی ئەمیری باوه‌رداران، ئەمه‌ ده‌مگه‌یه‌نێته‌ جێی خۆم)..!!

* * *

رۆژێکیان، له‌کاتی‌که‌دا ئەمیری باوه‌رداران (عومەری فاروق) له‌شاری مه‌دینه‌ سەرقالی کاروباری جیهانی به‌رفراوانی موسلمانان بوو، ئەو هه‌واله‌ غه‌مناکه‌ی بۆ هات، که‌ ئەبو‌عوبه‌یده‌ مردووه‌..

فاروق پێلۆوی چاوه‌کانی لێک نا و چاوی پێ‌بوو له‌سهرین..

ئه‌سهرینه‌کان هاته‌ خوارێ.. به‌ناچاری چاوه‌کانی کرده‌وه‌..

ره حممتی بڼه هاو له که یی نارد و، یاده وه ریه کانی له گه لیدا به وپه پری سؤزو نارامه وه هاته وه یاد.

نو وته یه یی له باره وه دووباره کرده وه:

(گر تاواتیکم مه بوايه، نهوا ته نهوا نهوم به تاوات دهخواست که مالیکي پر له پیاوانی وه که نه بوعوبه یدهم مه بوايه) ..

* * *

نه مینى نوممهت له سهر نهو خاکه یی له بته رستی فارسه کان و، سته مکاری رومه کان، پاکی کرده وه مرد ..

له ویش نه مېږ له ژیر خاکی نور بوندا نیسقانه کانی نه م به جهرگه حه شار دراوه، که جینشینگه یی گیانی چاک و، ده روونی دلنیا یی بوو ..

نیدی بڼه تق و .. بڼه ویش، گر نه مېږ گورپه که یی پی بزانی یا نه زانی ..

گر ویستت پی بگه یت هیچ پی ویستت نیه به که سیک تا بته یه نیته لای ..

چونکه په ند وانه به جیماوه کانی، نهوت نیشان ده دن !!

عوسمانی کوری مد ظعون

غلامرضا ستینا زریا خدوئنگه

نه گړ ویستت ریزیه ندی هاوه لانی پیغه مبهري ﷺ بکه یت به پتی زوو موسلمان بوونیان،
نه و بزانه که خاوه نی ژماره چواره (عوسمانی کوپی مهظعون) ه..

هه روه ما بزانه، که هم (عوسمانی کوپی مهظعون) ه، یه که مین موسلمانن موهاجیر بوو که
له مه دینه کړچی دوايي کرد و، یه که مین موسلماننیش بوو که له گړستانی (به قیغ) به خاک
سپېردرا..

له کوتايشدا بزانه، که نه و هاوه له پایه بلندهی نیستا سه ربردهی ژيانی ده خوینینه وه
خوا به رستیکی زود مه زن بوو.. وه که خوا به رستانی نیو پرستگا نا، به لکو وه که خوا به رستانی
ژيان...!!

به لئ.. ژيان به هه مو شادی و، به پر سیاریتی و، چاکه کانیه وه خه لوه تگه ی بوو..
خودا به رستیه که شی کاریکی ژیرانه بوو له پیناوی حق و، لپرانیکی به رده وام بوو له پیناو
چاکه و چاکه سازیدا..

* * *

کاتیک نیسلام تیروژی سهره تاي بانگخوازی له دلی پیغه مبهري ﷺ ده گو یزایه وه.. له
و شه کانیه وه که هندی که س به په نهانی و دزییه وه گو ییان لوده بوو..

(عوسمانی کوپی مهظعون) له ویدا بوو.. یه کیک بوو له و که مینه یی که زود خیرا به ره و لای
بانگ وازی خودا هات و دهوړی پیغه مبهري که یان گرت..

له م پیناوه شدا تووشی هه مان سزا و نه شکه نجه بوو، که بپوادارانی نارامگر و خوپاگر
تووشی بوون..

کاتیکیش پیغه مبهري ﷺ هم ژماره که مه موسلماننه دهر به دهری به ره و ژيانیکی
باشتر نارد و فرمانی پیکردن که کړچ بکن بچ حبه شه، خوی هیشته وه تا به ته نها
به رهنکاری نه شکه نجه بیته وه، عوسمانی کوپی مهظعون نه میری ده سته ی یه که می کړچکاران
بوو، (سانب) ی کوپیشی له گال خوی برد و، رووی کرده ولاتیکی دوو له ده سته لاتی
(نه بوجهل) ی دوژمنی خوداو، دپندهی قوپه یشی و.. سزا و نه شکه نجه یان..

* * *

وه که هه مو موسلمانانی کړچ کردوی هه ردو کړچه که.. یه که م و دوو هم.. بچ حبه شه،
(عوسمانی کوپی مهظعون) یش ﷺ پابه ند بوونی به نیسلامه وه و، په یوه ست بوونی پیوه ی

زیادی کرد..

له راستیدا همدو کچه که بڼ حبه شه دیار دهمیه کی دهگمن و، سهرغرازی رهوشی

نیسلان..

چونکه نه وانه ی بپوایان هینابوو به پیغه مبه رښه و به راستیان زانیبوو، شوینی نو
رووناکیه که وتیوون که بڼی هاتبوو، به هممو شیوه یک بیزار بوو بوون له بتپه رستی به گشت
سهرلغ شتیوان و نه قامیه کانیوه و، هلگری فیتره تیکی راستی وه هابوون که تازه به په رستی
بتی له بهرد داتاشراو یان له قور دروستکراو نه ده خه له تان...!!

کاتیک چوونه حبه شه رووبه پروی ثابینیکی به ریللو و، ریکخراو بوونه وه... که که نیسه و
قه شه و خواپه رستی خوی هبوو..

جا نو وانه-نیدی تیروانیان به رامبه ری هرجی بیت- دوور بوو له و بتپه رستی ی له
ولای خویاندا له سهری راهاتبوون و، له په رستی بت به شیوه ی ناسراو و نو داب و نه ریتانه ی
که له پاش خویان به جتیان هیشتبوو..

پیاوانی که نیسه ی حبه شه ش ه ولی خویان دا بڼ راکیشانی نو کچکروونه بڼ لای
ثابینه که یان و، بپوا پی هینانیان به مسیحیت وه ک ثابینک.

له پال هممو نه وهدا ده بینین که نو کچکروونه له سهر خۆشه ویستی و پشستیوانی
بڼ سنووری خویان بڼ نیسلان و موحه ممدی نیردراوی خوا رښه مانه وه.. به خۆشی و
دل پاوکیه وه چاوه پڼی نو رڼه نزیکه یان ده کرد که تییدا ده گ پڼه وه بڼ ولاته
خۆشه ویسته که یان و، ته نها خودای بڼ هاوه دل ده په رستن و، شوینی خویان له پشت پیغه مبه ری
مه زنه وه رښه ده گرن.. له رڼانی ناشتی و هیمنی له مرگه وتدا و.. له گورپه پانی جه نکیشدا، گهر
هیزی بڼ باوه پان ناچاری شه پ و کوشتاری کردن..

* * *

که واته کچکروان له حبه شه به دلنایی و هیمنیه وه ژیان و.. (عوسمانی کوپی
مهظمون) پیش له گه لیاندا ژیاو له و غوربه ته شدا فیل و ته له که ی (نومه یی کوپی خه له ف) ی
ناموزای له یاد نه چوو بوو که له پال نو نازار و نه شکه جبه یی که به و و که سانی دیکه ی
که یانده بوو، دهستی دابوو داشورینی و به لینی پیده دا که:

وتبری نبالا، ریشها لك اجمع	تریش نبیلا لا یواتیک ریشها
واهلك اقواما بهم کنت تفزع	وحاربت اقواما کراما اعزة
واسلمك الاوباش ما کنت تصنع	ستعلم ان نابتك یوما ملمة

* * *

له کاتیکدا که کړچکاران له ولاتې کړچیان بڅرېدېو پرستشې خویان ده کړد و، نه وهی له قورنات پټیان بوو ده یانځو پندوه و، سهره پای غوریت جوشیکی گیانی که م وینه یان هه بوو...

هه والیان بڅ ده هات که قوړه یش موسلمان بوون و، له گډل پیغمبري خوادا ﷺ کړنوش بڅ خودای تاکی به ده ستلات ده بن...

نا لیره دا کړچکړدوان شت و مه کی خویان پټچاپه وهو به وپه پي پرورشې و شادیوه به ره و مه که هاتنه وه، شنه پای نه وینیان پټشیان که و تېوو...

له گډل نه وه شدا که له دهوړه پری نړیک بوونه وه بویان ده رکوت که نه وه والی له باره ی موسلمان بوونی قوړه یش وه پټیان که یشته بوو نړی بوو...

نا له و ساته دا له ده ستیان ده رچو بوو، سیریان کړد په لیان کړدوه، به لام چون بڅن نه وه ش له کاتیکدا که له پټش چاویان...!!!

بڼ باوه پانی مه که ش گویبستی هه والی که پانه وهی نه و نیچیره بوون که له میژه له دوی وځل بوون و توړیان بڅ گرتنی هه لده دا... نیستاش نا نه وه تانی، هه لی ره خساوه، قه ده ره کانی هتیاو په تی...!!

(په نامه پندې) له و کاته دا په کټک بوو له داب و نه ریته پیروز و ریژداره کانی عه رب، گهر پیاوړکی بیده ستلات له په نای ده ستلاتداریکی قوړه یشیدا خوی په نا بدایه، نه و ده بوویه قه لایه کی به رگریکار بڅی نه خوړنی ده پړا و، نه نارامی ده شتوینرا...

هه موو که پاره کانی وک په که نه بوون له ده ست که و تنی په ناداندا... له و پټناوه دا که میکیان توانیان په نا ده ست به ر بکن، له وانه (عوسمانی کوړی مه ظعون) جووه په نای (وه لیدی کوړی موغره)...

به مجوره به هیمنی و دلنیایی که پاپه وه مه که و به ریگاویانه کانیدا ده پویش و ده چوویه کوړ و دانیشتنه کانی به بڼ نه وهی به که م سیر بکریت یان نازار بدریت...

* * *

به لام (عوسمانی کوړی مه ظعون)... نه و پیاوهی که قورنات گوشي کړد و، پیغمبر ﷺ په روه رده ی کړد، سهرنجی دهوړی خوی ده دات، ده بینیت برا موسلمان هه ژار و بیده ستلاته کانی، نه وانه ی په نایان ده ست نه کوت... ده بینیت تووشی نه شکه نجه و ناره هتی ده بن له هه موو لایه که وه و... له هه موو ریگایه که وه ستم به دواپانه وه یه...

له کاتیکدا که نه و دور له نازار و نه شکه نجه ی هژده کی له هیمنی و ساغیدایه و، به مه گیانی نازادی ده ه ژینیت و، ویژدانی پاکي نازار ده چیژیت و، دهرونی به سر خویدا زال ده کات و، له مالی خوی دپته ده ری و سووره له سر نه وه که له په نامه پندې (ولید) خوی لا

بدات و، خوی له پاراستنه دهرباز بکات که بییه شی کردوه له چیرې نازار چه شتن له پیتاوی خوا و، ریڼی ویکچوون به برا موسلمان هکانی، نه وچه وانانی بروداری دونیا و، مژده کانی نه و جیهانه ی که سبه یڼی هه مو گوشه و قوزیه کانی به نیمان و، په کخواناسی و، رووناکي، دته قیته وه...

با لیگه پښ که سیک که خوی رووداوه کی بینوه بومانی باس بکات:
{کاتیک (عوسمانی کوړی مه موعون) بیڼی که هاوه لانی پیغمبر ﷺ له چ ناپه حه تیه کدان و، نه ویش نازاده و دیت و ده چیت له په نای (ولیدی کوړی موغیره) دا، وتی: سویند به خوا من نازادانه له په نای پیاوړکی پتړی هاوه ل پرستاندا بیم و بجم و، هاوه لان و هاو نایینانیشم تووشی نازار و نه شکه نجه و ناپه حه تیه ک بین که من تووشی نابم، ناته واوییه کی که وره یه له ده روونمدا..

هر بویه روشت بۆ لای (ولیدی کوړی موغیره) و پتی وت:
نه ی باوکی (عبدولشه مس)، په نادانه کت به س بی و، په ناهه نده ییه که م وا بۆ گتیرایته وه..
پتی وت:

—بچی برازام.. له وانه یه که سیکي هوزه که م نازاری دابیت...؟؟
وتی: نه خیر، من به په نای لای خوا رازی دهیم و، نامه وی هانا بۆ لای که سیکي دیکه جگه له و بیه م..

ده پتړ بۆ مزگوت و به ناشکرا په ناداریم بۆ بگتړه وه، هروه ک چون به ناشکرا هاتیه په نام.. هردووکیان رویشتن تا گه یشتنه مزگوت، ولید وتی: نه مه عوسمانه.. هاتوه په ناداریه تیه که یم بۆ ده گتیرایته وه..

عوسمان وتی: راست ده کات.. به راستی په ناگړیکي به نه مه ک و به خشنده بوو، به لام من بیم خوش بوو که جگه له خوا که سی دیکه نه که مه جیگه په نای خوم.

دواي نه وه عوسمان روشت و، له کوړیکي قوپه یشیه کاند (له بیدی کوړی ره بیعه) هوزراوه ی بۆ ده وتن، نه ویش له لایان دانیشتن، (له بید) وتی:
دلنایه جگه له خوا هه موو شتن ناپه وایه.

عوسمان وتی: راست وت..
له بید وتی: هه موو خوشییه کیش هر چاری نیه و ده بریته وه.
عوسمان وتی: وانیه.. خوشی و نیعمه تی به هه شت نابریته وه..

له بید وتی: نه ی خه لگی قوپه یش، سویند به خوا پیشتړ نیوه دلی هاو نشینتان نه په دجانده وه، نه مه چیه له نیتواندا رووده ات...؟؟
پیاوړکی هوزه که هه ستاوه و وتی: نه م که مژه یه له ناینی نیمه دابراوه.. بویه دلت هیچ زویر نه بیټ به قسه کی..

(عوسمانی کوړی مه ظعون) یش وه لامي دایه وه بووه ده مه قالی له ننوتایاندا و، نه و پیاوه هه ستایه وه بوی و مشتته کولنکی دا به چاویدا و برینداری کرد، وه لیدی کوړی موغیره ش له و نزیکه بوو، به چاوی خوی دی که چی توووشی عوسمان بوو، بویه وتی: برازام سویند به خوا ده تتوانی که چاوت توووشی نه وه نه بیټ، چونکه له نه سترگی که سیکدا بووی که ده پیا راست. عوسمان وتی: نا سویند به خوا چاوه ساغه که یانم ناتاجی نه ویه که توووشی چاوه که ی دیکه بووه له پیناوی خوا و.. من له په نای زاتیکدام که له تق جه سوور و به توانا تره نه ی باوکی عه بدولشه مس...!!!

وه لید پتی وت: گهر ویستت برازام نه و بگه پریره و بقی په نای من..

عوسمان وتی: نه خیر....

عوسمان نه شو پینه ی به چی هیشت و چاوی ژانی ده کرد، به لام گیانی، خوشی و، توکمه ی و، مژده ی لی هه لده قول..

به ریگادا به ره و ماله که ی هه نگاوی ده نا و نه و هونراوه یی خوی ده و ته وه:

فإن تك عيني في رضا الله نالها   يدا ملحد في الدين ليس بمعتدي

فقد عوّض الرحمن منها ثوابه   ومن يُرضيه الرحمن يا قوم يسعد

فإني وإن قلتم غوي مضلل   لأحيا على دين الرسول محمد

أريد بذاك الله، والحق ديننا   على رغم من يبغينا علينا ويمعتدي

واته: گهر چاوم له بهر خودا به ده سستی خوانه ناسیتی رینمایي نه کراو لیتی درایی، نه و خودا خوی پاداشتی ده داته وه و نه و که سه شی خودا رازی بکات، خوش به ختم نه ی خه لکینه، منیش با نیه هه بلین سه رلیشیتاو و گومرپایه، هه له سه ر نایینی موحه ممد ده ژیم، مه به ستم له وه خودایه و، ناینه که شمان حقه و با که سانیکیش هه بن شالو مان به پینه سه ر و لیمان بده ن.

* * *

به مجوره (عوسمانی کوړی مه ظعون) وانه یه کی وه های نواند، که شیاوییه تی و گونجاوه بوی..

به م شپوره یه ژبان مرقیکی پایه به رزی وه های به خوره دی که به م هه لویسته به رزه ی بوونی گولاو پرتین کرد..

به م وشه جوانه جاویدانه ی:

{سویند به خوا، چاوه ساغه که یانم ناتاجی نه ویه که توووشی چاوه که ی دیکه بووه له پیناوی خودا.. له په نای زاتیکدام که له تق جه سوور و به توانا تره }...!!!

جا (عوسمان) له پاش ره تکرښه وهی په ناگری لای (ولهید) تووشی نازاردانی قورپه یش ده بویوهو، بهوش زږر شاد و بهخته وهر بوو. نو نازار و نه شکه نجه یه بڼو و نه وهک نو ناگره وه هابوو که نیمانی به تینتر ده کرد و پاکی ده کرده وه.. به مجوره له گال برا بروداره کانیدا که وته ری و، له هیچ نه شکه نجه و ریگریک باکیان نه بوو.. هیچ توندوتیژی به کیش نه ده بویه به ربه ست له برده میاندا!!..!

* * *

دواتر (عوسمان) یش کوچی کرد بڼو مه دینه له ویی ئیدی نه نه بوجهل خوی ده زپاند و، نه نه بوله هب و نومه یو، عوتبه.. نه هیچ کام له و داخ له دلانه که شه وو رژیان لی تیکدا بوون.. له گال نه و هاوله مه زنانه دا ده پوات بڼو مه دینه که به هوی خوراگری و دامه زراویانه وه له نه زمونی که سهرکه وتن که ته و او سخت و ناراحت و مترسیدار بوو، نه وانی کوچیان نه کرد بوو بڼو مه دینه تا پالی لیده نه وه و به وینه وه.. به لکو تاوه کو له ده روزه یه کی فراوانی والاوه به ره و هموو گوشه و قوینه کانی سر زهوی بگه و نه ری و نالای خودایان به ده سته و بیت و، به وشه و نایه و ری نوینه کانی مژده به خه لکی بگه یه نن..

له خانای کوچ بڼو کراوی روونا کبوشدا، ناو کړوکی (عوسمانی کورې مظهر) و حه قیقه تی مه زنی ده گمهی ده رده که ویت، که چنه د خواپه رست و، دونیانه ویست و، خوراپرېز و، توبه کاره..

که واته خواپه رستی پای بلندی زیره که، که ناچیته خه لوه تگه که یه وه له زیان گوشه گیر بیت تیتدا.. به لکو زیان به کار و کرده وه، تیکوشانی له پیناوی خوادا پر ده کات.. به لی..

خوا په رستی شه و، سوارچاکی رږ، به لکو خواپه رستی شه و رږ و، سوارچاکی هره دوو کیشیان بوو پیکه وه..

خو گر هاوله لانی پیغمبر ﷺ، به تاییه تی له و هاوله یی ته مه نیاندا، هموو گیانی دونیانه ویستی و خوراپرېزیان تیدا بوو بیت، نه و (عوسمان) له م بواره دا خاوه ن سروشتیکی تاییه ته به خوی بوو.. که زږر رږچو بوو له دونیانه ویستی و لیترانیدا به شتیه یه کی زږر جوان، که هموو ژیا نی، شه و ورزه کانی کرده بویه نویژیکی هه میسه پرشنگدار و، پاکیا گریه کی دریژی سازگار!!..

هر که چیژی شیرینی رږچوونی له په رستشدا ده چه شت ده گه یشته نه و خه یاله ی ههستی بگردایه به دابرا ن له هموو نه و هکارانه ی که خه لکی په یوه ست ده کات به خوشیه کانی ژیا نه وه.

هر بویه به رده وام کالای زیری ده پوخی و، خواردنی ساده و هه رزانی ده خوارد..

رؤښکيان چوو بؤ مرگوت، له کاتيکدا که پیغمبري خواﷺ و هاوولانی لهوی دانیشتبون، نه میش کالایه کی شپي له به ردا بوو، که به پارچه فرهویه ک پینه ی کردبوو. پیغمبر ﷺ به زهیی پتیدا هاته وه، چای هاووله کانیشی پر بوو له نه شک، پیغمبر ﷺ پتی فرمون:

{نه بیت نیوه چون بن که له رؤښکدا به یانیه که ی جلکک ده پۆشن و، نیواره که ی به ککی دیکه دینه دهر وه .. جورک خواردن له به رده ستدایه و... جورکی دیکه هله ده گریټ و... ماله کانی خوتان وه کو که عبه داپوشیوه...!}

هاوولان وتیان:

{حه زمان ده کرد وه هاوایه نه ی پیغمبري خوا، نه وجا نيمه ش له خوشگوزهرانی زیانمان بیده بوا!}..

پیغمبر ﷺ وه لای دان وه فرموی:

{نه وه دینه دی، نیوه نه مرق چاکترن له و کاته}.

شتیکی ناسایی بوو که عوسمان گوئی له وه بیت و، زیاتر خوی بگریټ و له خوشی و شادی رابکات...!!

ته نانهت وازی له چونه لای هاوسره که شی هینابوو، گهر ناگاداریوونی پیغمبر نه بوايه، نه وه بوو بانگی کرد و پتی فرموو:

{خاووخیزانیش مافیان ههیه له سهرت}.

* * *

پیغمبر ﷺ زور زوری خوش دهویست..

کاتیکش گیانی بیگهردی له خوسازاندان بوو بؤ کۆچکردن و خاوه نه که ی ده یکرده به که م موهاجیری کۆچکردو له مەدینه و، به که مین ریگاب به ره وه به هشت، له ویدا و نه و ساته پیغمبر ﷺ به نه نیشتی وه بوو..

سهری شوپر کردبووه وه و نیوچاوانی ماچ ده کرد و، به و فرمیسکانه ی له چاوانی به سۆزی ده هاتنه خوار بۆنخوشی ده کرد، دهم و چای (عوسمان) له چرکه ساتی مردنیدا له وه پی رۆشنی و دره و شان وهیدا بوو..

پیغمبر ﷺ بق مالئاوایکردن له هاووله نازیزه که ی فرموی:

{خودا به زهیی بیت وه پیتدا نه ی باوکی (سانیب).. له دنیا دهرچوویت و، هیچت لی به ده ست نه هینا و، نه ویش هیچی لیټ ده ست نه که وت.}

* * *

له پاش مړینیشی پټفهمبه ری به سۆز نه و هاو له ی له یاد نه کرد، به لکو هه می شه باسی ده کرد و، وه سفی ده کرد.. ته نانه ت پټفهمبه ﷺ وشه کانی مالئاوایی لیکردنی روقیه ی کچیشی، کاتیک که رۆحی کیشرا نه وه بوو:

{ بگه پټوه بۆ لای پټشینى چاکمان، عوسمانى کوپى مه ظعون } !!!

زہید کوری چاریسہ

کہ سب تری وہ کہ دم خوش نہ ورسوزہ

پیغه مېرمنه خوا ﷺ راوهستا بوو سوپای ئیسلامی به پې دې ده کرد بهر و غزای (مؤتة) بڼ
 روو په پو بوونه وهی رومه کان و، ناوی سې سر کرده ی سوپاکه ی پې پاگه یانندن و، فرموی:
 {زهیدی کوپی حاریسه سر کرده تانه.. خو نه گهر زهید شهید کړا، نه و جه عفر کوپی
 نه بطلب له جی بیت.. گهر جه عفریش شهید بوو، نه و عبداللهی کوپی ره واحة له شوینی
 بیت}..

جا ده بیت نه و (زهیدی کوپی حاریسه) به کی بیت...؟؟
 نه و کی به که به تهنه له نیو که سانی دیکه دا نازناوی (خوشه ویستی) ی لی نرابوو..
 خوشه ویستی پیغه مېرمنه خوا ﷺ...؟؟
 به لام روو کهش و شپوهی، نه و ده سهر برده گپړه وان و میژوونوسان باسیان کردوه:
 ((کور و، رهش نه سهر بووه و، گری ته که له لوتیدا هه بووه))..
 به لام هه وال و به سهراتی، نذر نذر گه ورده و مه زنه...!!
 * * *

حاریسه ی باوکی زهید ولاخ و کهل و په لی ثاماده کرد بوو بڼ (سوعدا) ی خیزانی که
 ده ویوست سهر دانی خزمانی (به نی معنی) ی بکات.
 هاته دهر وه بڼ مالئاوایی کردن له خیزانه که ی که منداله بچو که که یانی به باوه شه وه بوو
 که ناوی (زهید) بوو، هر که بیر دهر کرده وه له وهی خودا حافیزی له و کاروانه بکات بگه ریته وه
 بڼ مال وه که خیزانه که یی له گه لیاندا دهر پوشت، سوز و نهوینیکی په نهان و سهر سوپهینه ر
 پالی پیوه دهنه که به رده وام بیت له رشتن له گه ل خیزان و منداله که یدا..
 به لام له شوینه که ی دور که وتبووه و، کاروانه کهش دهستی به رشتنی خوی کرد بوو،
 کاتی نه وه بوو که حاریسه مالئاوایی له خیزان و منداله بچو که که ی بکات و، بگه ریته وه..
 به مجوره به چاوی پر له نه سرینه وه مالئاوایی لی کردن و.. ماوه یه کی نذر له جیگی خویدا
 راوهستا تا له بهر چاوی دیار نه مان و، وای هه ست ده کرد که دلی له شوینی خویدا نه ماوه..
 ده که نه وهی له گه ل کاروانچیاندا نهویش رشتن بیت...!!!
 * * *

(سوعدا) ش هیڼدهی خوا ویستی له سهر بیت له نټو خزم و که سه کانیدا مایه وه..
 روژنیکان گه پره کی (به نی مه عن) له ناکاو دوچارۍ هیژنی هژنکی نه یاری بوویه وه و دای
 به سه ریاند او (به نی مه عن) تووشی شکست و دژبان بوون، پاشان شهوی گیرا گیرا و، له نټو
 دیله کانیشدا شه مندا له تازه پیگه یشتووه ش بردرا که ناوی (زهیدی کوپې حاریسه) بوو.
 دایکیشی به تنه او دهستی به تال گه پایه وه بۆ لای میړده کی.
 (حاریسه) هر که شهوی بیست وه ک بروسکه لټی بدات که وت و، گزچانه کی ه لگرت و
 که وته گه پان، به مالان و بیابان دا و، پرسپاری کوپه نازیزه کی له کاروانچی و هژده کان ده کرد
 و، سوکناهی تی دهروونی خوی به م هژراویه ده دایه وه که له ناسور و ژانی خویدا بوی هاتبوو
 دهیوت و، به رهنگاری حوشره کی ده بوویه وه:

بکیت علی زید ولم ادر ما فعل	أحي فیرجی؟ أم أتى دونه الاجل
قوالله ما أدري، وإنی لسائل	أغالك بعدي السهل؟ أم غالك الجبل
تذكرني الشمس عند طلوعها	وتعرض نكره إذا غربها أفل
وإن هبت الأرواح هيحن نكره	فيا طول ما حزني عليه، ويا وجل

واته: بۆ زید گریام و نازانم چی به سه رها ت، زیندووه و دهیدوزمه وه؟ یان ناکامی هاتووه.
 سویند به خوا نازانم و، هر له سوراغیدام، نایا دواي من دهشت، یا شاخ قوتی دا خور له کاتی
 هه لپاتنیدا ده پینټیته وه یادم و، له ناوابوونیشدا یاده کانی پشت هه لده که ن و ون ده بن که
 گیانه کان هه لده که ن یادی ده وروژیت، نئی له غه مگینی زور و، ناخووشی و تالیم بوی.

* * *

کزیلاهی تی له و سرده مه دیرینه دا هه ولی ددها وه که رهویشکی کز مه لایه تی پټویست خوی
 به سه پینټیت..
 به هه مان شیوه بوو، له (نه سینا)، ته نانه ت له پیژشکه و تووترین چاخی نازادی و به رهو
 پټیچوونیدا..
 له (رؤما) ش هر و ابوو..

هه موو جیهانی کون به و جوره بوو.. (دورگه ی عه ره ب) یش به هه مان شیوه..
 کاتیک شه هژدهی دای به سهر (به نی مه عن) دا و سه رکه و تنی به ده ست هیئا و،
 به دیله کانه وه گه پایه وه، به رهو بازپای (عوکاظ) روشت که له و سرده مه دا هه بوو، دیله کانیان
 فروشت..
 (زهیدی) بچوکیش که وته ده ست (حه کیمی کوپې حوزام)، دواي شهوی که کپې و کردیه
 دیاری بۆ خه دیجه ی پوړی - خووشکی باوکی -.

(خه دیجه)ش په زای خوی لی بیت، له و کاته دا خیزانی (موحه ممدی کوپی عبدالله) بوو، که تا نه و کاته ش نیگای بۆ نه هاتبووه خورای، به لām له گهل نه وه شدا هه موو ئاکارکی مه زنی تیدا به دی ده کرا که میژای نه ورژده بیت که سبه ینی ببیته په کیک له پیغه مبه ران..

(خه دیجه)ش رولی خوی به جی پینا و (زهید)ی خزمه تکاری به خشیه میړده کی، کردیه دیاری بۆ پیغه مبه ری خوا، نه ویش به خۆش حالیه وه وهری گرت ده ست به جی نازادی کرد و، نیدی هه موو سۆز و چاودیرکی له ده روونه مه زن و دلگه وړه که یوه به رامبه ری هه بوو..

له په کیک له وهرزه کانی حه جدا، په کیک له هاو نیشتمانانی گه په کی مالی (حاریسه) گه یشت به (زهید) له مه ککه و باسی په رقیسی و خه می دایک و باوکیان بۆی کرد، نه ویش سلو و سۆز و خۆشه ویستی و په رقیسی خوی بۆ دایک و باوکی پیناندا نارد هوه و، به حاجیه کانی مۆزه کی وت:

{به باوکم بلین که من لیږه له گهل به ریژترین باوکدام}...

هر که باوکی (زهید) شوینی کوپه کی بۆ ده رکوت له گهل براکهیدا به ره و لای کهوته

پئی..

له مه ککه ش به رده وام ده رباره ی (موحه ممدی ده سستاک) پرسپاریان ده کرد.. کاتئ گه یشتنه خزمه تی پینان وت:

{نه ی کوپی عبدالمطلب...}

نه ی کوپی سر گه وړه ی مۆزه کت، نیوه خه لکی مه ککه ن، دیل به ره لا ده کن و، نان ده رخواړدی دیل ده دن.. بۆ کوپه که مان هاوینه ته خزمه تت، ده توش چاکه مان له گهلدا بکه و نازادی بکه بۆمان}..

پیغه مبه ر ﷺ ده یزانی که (زهید) چنده په یوه ست بووه پیوه ی و، له هه مان کاتیشدا مافی باوکی تیدا ره چاوده کرد..

تا له ویدا به (حاریسه)ی وت:

{زهید بانگ بکن و، سریشکی بکن، گه ر نیوه ی هه لیژارد نه وه به یی به رانه بر بۆ خۆتان بیبه نه وه.. خۆ گه ر منیشی هه لیژارد نه و سۆیند به خوا به رانه بر هه لئا بۆ یرم به سر که سیکدا که منی هه لیژارد بیت}!!!

(حاریسه) که هر گیز چاوه ریئ نه م هه موو لیبورده نی نه ده کرد، روخساری گه شاپه وه و،

وتی:

((به پاستی چاکت له گهل به ش کردین و، زیاد له نیوه ت پی به خشین)).

پاشان پیغه مبه ر ﷺ ناردی به شوین (زهید) داو، کاتئ هات لئی پرسى:

{نه وانه ده ناسیت}؟؟..

زهید وتی: به لی، نه وه باوکمه و.. نه وه ش مام..

پیغمبر ﷺ نه وی به (حاریسه) و تېو بوی دو باره کرده و... نالیردا (زهید) وتی:
{کس به سر تودا هه لئابژرم. تق باوک و، مامی}!!..

هردو چاوی پیغمبر خا پر له نه سرینی سوپاسگوزاری و سۆز بوون، پاشان دهستی
(زهید)ی گرت و، بردی بۆ سیبهری که به، که قوپه پیشه کان له ویدا کۆ بوو یوونه وه پیغمبر
بانگی کرد:

{شاهیدی بدن که (زهید) کوپی منه.. میراتگرم و میراتم ده گرت}!!..

دلی (حاریسه) وهخت بوو له خوشیا بفریت.. کوپه کی هه نهوه نیه نازاد بیت و بهس،
به لکو کوپی پیاوکه که قوپه پیش به (پاستگی ده ستپاک) ناوی ده بن و له نه وی (بهی
هاشم) و، جیگای پیز و خوشه ویستی هه موو مه که به..

باوک و مامی که پانه وه بۆ لای موزه که یان و، بئ خه م بوون له به جی هیشتنی کوپه که یان
له هیمانیه تی و خوشگوزه رانیدا به که وره یی له مه که، پاش نه وی که باوکی نهیده زانی
پیشتر بیابان قوتی داوه، یان شاخ..!!

* * *

پیغمبر (زهید)ی کرد به کوپی خوی.. ئیدی له وه به دوا له نئو هه موو مه که دا به (زهیدی
کوپي موحه ممد) ناسرا..

له روزنکی پرشنگذاری سه رسو هینه ردا، نیگا موحه ممدی دواند:
{اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ، اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ،
عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ} العلق/۱-۵.

پاشان دواندن، وشه کانی نه می به دوا دا هات:

{يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ، قُمْ فَأَنْذِرْ، وَرَبُّكَ الْكَبِيرُ} المدثر/۱-۳.

{يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنْزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ
النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ} المائدة/۶۷.

هه که پیغمبر خاوداش ﷺ په یامه کی گرت نه ستق، (زهید) دووهمین کهس بوو
موسلمان ببیت. به لکو ده لئین په کهمین که سیش بوو که موسلمان بوو..!!

* * *

پیغمبر خا ﷺ به خوشه ویستی کی زقر مهن خوشی ده ویست و، نهویش هیژا و
شایسته ی نهو خوشه ویستی بوو. چونکه نه مه که داریه کی بئ وینه بوو، خاوه نی گیانیکی مهن
و ویزدان و، زمان و که سیتی کی بیگه رد بوو..

هه موو نه وانه و زیاد له وهش بوو یوونه رازینه ری خه سلته که کانی (زهیدی کوپی حاریسه) یان
(زهیدی خوشه ویست) هه روه که هاوه لانی پیغمبر ﷺ ناوایان ئا نابوو..

خاتوو (عائیشه) ره زای خواى لى بیت ده لیت:

{مه رگیز پټغمبهرى خوا ﷺ (زهیدى کوپى حاریسه) ی نه نارووه له گهل هیچ سوپایه کدا نه یکردیته سه رکرده یان، خو گهل پاش پټغمبهر بمایه ده یکرده جی نشینی خوی} ..

پله و پایه ی زهید لای پټغمبهرى خوا ﷺ گه یشتبووه نه و ناسته ..

جا ده بیت نه و (زهید) ه کی بیت ..؟؟

نه و - مهروه و تمان - مندالیک بوو فریندار و، پاشان فرورشرا، دواتر پټغمبهر نازادی کرد و بهر لای کرد ..

نه و پیاویکی کورته بالای، نه سمه ری، لوت فش بوو، له گهل نه وه شدا نه و مرقطیک بوو که دلکی کز و گیانکی نازادی مه بوو ..

پاشانیش له نیسلام و، له دلی پټغمبهرى خدا ﷺ بلندترین شوین و جیگای بق هه بوو، جا نه نیسلام و نه پټغمبهره که ی دهریه ستی پله و پایه ی ره چه له ک و، شتوازی رووکه شی نه بوو ..

له هه گبه ی نه م ناینه مه زنده دا، ((بیلال)) دهره وشیتته وه، (سوه یب) دهره وشیتته وه، (عه عمار) و (خه باب) و (نوسامه) و (زهید) دهره وشیتته وه ..

هه موویان وه ک چاکه کار و، سه رکرده دهره وشیتته وه ..

به راستیش نیسلام به هاکانی ژیا نی راست کرده وه، کانتیک قورنای پیرۆز فهرمووی: ﴿إِنْ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَاكُمْ﴾ به ریزترینان لای خدا پاریزکارترینان ه هجرات ۱۲/

ده روازه و نامیره کان والا بوون له بهرده م بهره چاک و، توانا بیگه رده، ده سته پا که، به خشنده کاند ..

پټغمبهرى خوداش ﷺ (زهینه ب) ی کچی پوری لى ماره کرد، به لام وادیاره که (زهینه ب) له شه رماندا به م هاوسه رگریه رازی بووه که ناکری بپاری پټغمبهرى خدا ﷺ بداته دواوه، یان به ویستی خوی هه لیبریزیت ..

مه ر بویه ژیا نی هاوسه ریتیان به ره و تیکچوون ده پویش و، شیرازه ی پیکه وه مانه وه یان ده بچرا، نه مچا (زهید) له (زهینه ب) جیا بوویه وه ..

پټغمبهریش ﷺ به رپرسیاریتی نه و هاوسه رگریه ی له نه ستوی خوی گرت که نه و به رپرس بوو له پیکه اتنی و، به جیا بوونه وه شی کزتابی پی هات، جا پټغمبهر که چه پوره که ی هتیا نی لای خوی و ماره ی کرد و بوو به خیزانی و، دواتر هاوسه ریکی نویی بق (زهید) خواست که (نوم که لسومی کچی عوقبه) بوو ..

جا نازاوه گتپان ده ستیان دایه قسه و قسه لۆک له نیو مه دینه دا و ده یانوت: چۆن (موحه ممد) ژنی ته لا قدرای (زهید) ی کوپى ده خوازیت؟؟

قورئان وه لامي دانوهه و جيايي خسته نيوان شهوي وا داده نين كه كوپيانه له گه ل كوپي خويان.. ههروهه جياوازي نيوان كوپ و به كوپي خوكردني خسته بوو، بپياري هه لوه شاندهوي داب و نه ريتي به كوپي خوكردني داو، رايگه ياند:

﴿مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولُ اللَّهِ وَخَاتَمُ النَّبِيِّينَ﴾ محمد بابي هيج پياويك له پياواني نيوه نيه، به لام پيغمه مبهري خوايه و دواييني پيغمه مبهريانه. (الاحزاب/ ۴۰).
به م جوړه (زهيد) ناوي يه كه مي كه (زهيدى كوپي حاريسه) بوو بۇ گه پايوه.
نيستاش..

نو سوپايه ي موسلمانان به دي ده كه ن كه به ره و جهنگي (جه معوج) ده پوات..
(زهيدى كوپي حاريسه) سر كرده ي تي.
نو هيژانه ي شي كه به ره و جهنگه كانى (طه روف) و، (ثعلبيص) و، (حيسمي)، و هي ديكه ده كشيئت..

(زهيدى كوپي حاريسه) سر كرده ي هه موويانه..
نو هه روهك له خاتوو (عائيشه) مان گوي ل بوو پيشتر له ياره يه وه وتي: (هه رگيز پيغمه مبهري ﷺ (زهيدى كوپي حاريسه) ي نه ناردوه له گه ل سوپايه كدا نه ي كرده يته سر كرده ي نو سوپايه)).

هه تا غه زاي (موته) به رپا بوو..
رؤمه كان به نيم پراتقريه ته پهك كه وتوه كه يانه وه، مه ترسيان له نيسلام بۇ پهيدا بوو بوو، نهك هه شه روه به لكو وهك مه ترسيهك سه يريان ده كرد كه هه ره شه به له سه ر بووني نه وان، به تاييه ت له ولاتي شامدا كه له ژور چنگي نه واندا بوو و، ثم ثاينه نوئي به له ولاته دا راي ده مالين جيگاي خوي ده كرده وه و له فراوان بوون و گه شه دا بوو..
به م جوړه نه وان شاميان كرده بوويه خالي پاراستنيان له دورگه ي عه ره بيدا و، ولاتي نيسلامدا..

پيغمه مبهري خوا ﷺ له مه به ستي نو ده ست پيشخه ريانه تيگه يشت كه رؤمه كان بۇ چاو ترستني نيسلام ده ستيان دابوويه، هه ر بۇيه بپياري دا كه نه م ده ست پيشخه ر بيت و، سوور بووني نيسلاميانه له سه ر به ره نكار بوونه وه تي بگه يه نيئت..
به مجوړه..

له مانگي (جه مادي يه كه مي) سالي (هه شتي كوجي) دا سوپاي نيسلام به ره و خاكي (به لقاء) له شام كه وتي پي، تا گه يشته نيو جه رگه ي سوپاكانى هه ره قل كه له رؤمه كان و نه وهزه عه ره به به كرنگه راونه ي نيشته جيئي سه ر سنوور پيگه تبوو..
سوپاي رؤمه كان لايدايه جيگايهك كه پتي ده وترا (مه شارف)..
سوپاي نيسلاميانه لايدايه نزيك شارچكه يهك كه به (موته) ناو ده برا و، جهنگه كه ش به ناوي شه وهه ناو نرا..

پیغمبري خوا ﷺ گرنگی و بایه‌خ و مترسی نه و جه‌نگی به‌چاکی ده‌زانی بویه سی
خواه‌رستی شه و، سوارچاکی رژي بډ دیاریکرد.

سیان له‌وانه‌ی که گیانی خویان به‌خوای گه‌وره فروشتبو و، هیچ ناوات و خورنگه‌یه‌کیشیان
نه‌بوو جگه له شه‌هید بوونیکي مهن که به‌هویه‌وه ره‌زانه‌ندی خویان ده‌ست بگوت و،
به‌دیتنی روخساری پیروزی شادبڼ.

نه و سی که‌سه‌ش به‌پتی ریزبه‌ندی سهرکردایه‌تی کردنی سوپاکه‌دا بریتی بوو له:

* زه‌یدی کوړی حاریسه.

* جه‌غفری کوړی نه‌بو طالب.

* عبداللهی کوړی ره‌واحه.

خوای گه‌وره لییان رازی بیت و رازیان بکات و، له تیکړای هاوه‌لانیس رازی بیت..
به‌م جوړه بینیمان پیغمبري خوا ﷺ کاتی راوه‌ستا و سوپای نیسلامی به‌پي ده‌کرد،
نه‌م فرمانانه‌ی خواره‌وه‌ی راگه‌یاند:

{ زه‌یدی کوړی حاریسه سهرکرده‌تانه ..

گر زه‌ید شه‌هید کرا، نه‌وا جه‌غفری کوړی نه‌بو طالب له جیتی بیت، ..

گر جه‌غفریش شه‌هید بوو، نه‌وا عبداللهی کوړی ره‌واحه له شوینی بیت { ..

له کاتیکدا که (جه‌غفری کوړی نه‌بو طالب) له هم‌وو که‌س زیاتر نریک بوو له دلی
پیغمبري خودا ﷺ که ناموزایه‌تی ..

سهرپای جه‌سوړی و، تازیانه‌تی و، ناویانگ و ره‌چه‌له‌کی، پیغمبري خوا ﷺ خسته
دوای (زه‌ید) وه و، (زه‌ید) کرده سهرکرده‌ی یه‌که‌می سوپا ..

ناوه‌ها، پیغمبر ﷺ هه‌میشه نه‌و راستیبه‌ی ده‌خسته روو که نیسلام ناینیکی نویه و
هاتوو تا هم‌وو په‌یوه‌ندی به‌سهرچوو خراپه‌کان، که له‌سهر بنه‌مای جیاکاری پوچ
و نا‌په‌وا بونیات نراوه بسپرنه‌وه، له جیگای نه‌واندا په‌یوه‌ندی نوی، مهرانه و چاک،
دابمه‌زینیت که کوله‌که‌کی مرفیتی مرفه بیت !!

وه‌ک نه‌وه‌ی پیغمبري خوا ﷺ نادیاریتی و په‌نهانی جه‌نگی داهاتوو بخونیتنه‌وه و، وایوو
کاتیک که سهرکرده‌کانی سوپاکه‌ی به‌م شیوه‌یه ریزه‌ند کرد: زه‌ید، نه‌مجا جه‌غفر، دوای نه‌و
عبداللهی کوړی ره‌واحه ..

نه‌وانیش هرسنکیان به‌همان ریز به‌ند شه‌هید بوون و گه‌پانه‌وه بډ لای
په‌روه‌ردگاریان !!

هر که موسلمانان سوپای رومیان به‌دی کرد دووسه‌ده‌زار جه‌نگاوه‌ری ساز و پر تفاهه،
ژماره‌که سهرسامی کردن که هرگیز وایان مه‌زنده نه‌کردیوو..
به‌لام که‌ی جه‌نگه‌کانی نیمان جه‌نگی ژماره نوری بووه ...؟؟

له ویدا بې باک چوونه پښه وه .. (زهید) ی سرکرده یان له پښه وه و بهیځی
پښه مېری خوا ﷺ به دهسته وه و، چووه ناو رم و تیر و شمشیر هکائی دوزمنه وه،
نه ونده ی بڼ به دهسته تانی نه و پښه یی که بازرگانیه کی له گل خدا هه یوو، که خوی
گوره گیان و سامانی له بېواداران کپوه به وه ی به هشتیان بڼ هه یه ده گپا، هینده به دوی
سهرکه وتندا ویل نه بو.

(زهید) نه لکه کی (به لقاء) ی له دهوری خوی ده بیڼی، نه سوپای رڼم به لکو له خه یالی
به هشتدا بو و، هر شه سه وزه کانی وه ک نالا له پیش چاویدا ده شه کاپه وه و، هه والی نه وه ی
پښه دا که نه مړ رڼی زه ما ونده نه وه ..

هر یو یه لئی ده دان و، ده جنگا و سهری شه پکرانی ده په راند، به لکو ده روزه کانی والا
ده کرد و، نه و به ریه ست و ریگریبیانی لاده دا که که وتیوو نه و ده روزه گوره و
فراوانه که وه، که به ره و خانگی ناشتی و، به هشته کانی جاویدانی و، هاوشینی لای خودا،
پیدا تیده په ریت ..

(زهید) به ناکامی خوی گه یشت ..

گیانی له ریگادا بو به ره به هشت و به خوشیبه وه خنده له سهر لئو بو و، که جهستی
خاوه نه کی به دی ده کرد، به ناویشمی نه رم نه پیچراوه ته وه، به لکو خه لتانی خوینیکی
بېگه رده که له پیناوی خوادا رڼا ..

پاشان زه رده خه نه بې خه مه شاده کی زیاتر ده بیت، که ده بیڼت دووه مینی سهرکرده که
جه عفره وه ک تیر به ره و نالا که دیت تا وه ریگریت و، هه لیگریت به ره له وه ی که له خولدا ون
بیت ..

جہ عفری کوری نہ بوطالب

نیوہ و پرہ و سنی لہو و چین

سهرنجی لاویتی به رزی بدهن..

ته ماشایه کی جوانی هه بیبه تی بکن..

سهیری له سهر خوی و نارامگری و.. به سوزی و.. خیرومه ندی و خاکه پایی و
ته قوادریه کی بکن..

بروانه نازایه تیه کی که ناشنای ترس و بیم نیه و.. سهرنجی به خشنده بیبه کی بدهن که
ترسی له هزاری نیه..

دیفه تی پاکي و بی خه وشیه کی بدهن..

له راستگری و ده ستپاکیه کانی رابمیتن.

سهرنجی هه موو شه نگیه که له جوانیه کانی چاکیتی و، باشی و، مه زنی بدهن و، سهرسام
مه بن دواتر، چونکه نیمه له به رامبر که سیکداین که له هه موو که س زیاتر شیوه و ناکاری له
پیغمبر ده چیت..

نیوه له به رامبر که سیکدان که پیغمبر به (باوکی نه داران) ی ناو بردووه..

نیوه له به رانبر که سیکدان که پیغمبر ﷺ نازناوی (خاوهن دووال) ی لئتاوه..

نیوه روویه پروی (بالداری به هه شت) ی ده نگخوش.. (جه عفری کوپی نه بوطالب) ن!!

که وره په که له که وره کانی په که مین جار بهوایان هینا و مه زترین رولیان هه بوو له داپشتنی
ویردانی زیاندا!!

هاته خزمهت پیغمبره ی خوا ﷺ و موسلمان بوو، و جیگای بلندی خوی له نیو نه وانه دا
گرت که زور زوو بهوایان هینا..

(نه سمائی کچی عومه یس) ی خیزانیشی هه مان روژ له که لیدا موسلمان بوو..

نه مانیش مه رانه و بویرانه پشکی خویان له نه شکه نجه و، دهر به دهری چه شت..

کاتیکیش پیغمبر کچکرینی به ره و حه به شعی بؤ هاوه لانی هه لېژارد، جه عفر و
خیزانه که پشی کوچیان کرد و چه ند سالتیک له وی مانوه و، خوی که وره سی مندالی
پیبه خشین: موحه مه د، عبدالله و، عهوف..

له حه به شه (جه عفری کوپی نه بوطالب) و ته بیژی زمانپاراوی سهرکه وتووی نیسلام و
پیغمبره کی بوو..

نه مه شه هوی نه و زیره کی دل و، عهقل پوونی و، زرنگی دهر وون و، زمان پارویه په وه که
خوا پتی به خشیبوو..

گەر رۆژی (موتنه) که پاشتر تا شهید بوون تئیدا ده‌جەنگیت..
 جوانترین و سەرفرازترین و جاویدانترین رۆژی تەمەنی بوویت..
 ئەوا رۆژی (گفتوگر) کردنی لەگەڵ نەجاشیدا لەحەبەشە، لە جوانی و، بایەخ و، سەرفرازیدا
 هیچ لەو کەمتر نیە..

بەراستیش رۆژێکی زۆر گەوره و، دیمەنێکی تەواو سەرسوڤهێنەر بوو..
 چونکە قوڤەیش پاش کۆچی موسڵمانەکان بۆ حەبەشە لە هەڵدانی خۆی نەکەوتبوو و،
 هیچ لە رقی و کینهی کەمی نەکردبوو، بەلکو دەترسا لەوەی که لەوێ بەهێز بێ و، ژمارەیان
 زیاد بکات و، خۆ گەر دەرڤەتی زۆریبوون و بەهێزیوونیشیان بۆ نەپەخسیت، ئەوا لوت بەرزیان
 ئەوەی بەسەر شوڤی دەزانی که ئەوانە لەژێر باری ئەشکەنجە و، نازاری ئەمان دەرچێ و..
 لەوێ لە شوینی کۆچ بۆ کردوویاندا بە هیواپەکی گەوره و دلی پیغمبەر بۆی بەهێزیت و،
 سنگی ئیسلامی پێ فراوان بیت..

ئالێزەوه سەرکرده‌کانیان بپاریان دا که دوو نێردراو بەدیاری پێ بەهاوه ره‌وانه‌ی لای
 نەجاشی بکەن و، تکای خۆیانیان پێ بگەیه‌نن بەلکو ئەو کەسانه‌ی بەئاواریه‌ی و پەناهێنده‌ی
 هاوونه‌ته‌ لایان له‌ ولاته‌ ده‌ریان بکەن..

ئەو دوو نێردراوه‌ش: عبداللهی کۆپی ئەبی ره‌بیعه و، عەمری کۆپی عاصی بوو، کەتا ئەو
 ساته‌ موسڵمان نەبوو بوون..

نەجاشی که ئەو سەرده‌مه‌ له‌سەر ته‌ختی پادشایی حەبەشە بوو، خاوه‌نی به‌روایه‌کی رۆشن
 بوو..

لەناخی دڵ‌وه‌ ئاینی مەسیحی بە پاک و بێگەردی و هۆشمەندانە وەرگرتبوو، دوور لە‌لادان
 و، بە‌ده‌ر له‌ده‌مارگیری و داخران..

باسکردنی زۆر له‌ پیش خۆی بوو.. سەربرده‌ی دادگەریشی ئەوه‌نده‌ به‌ناویانگ بوو
 هەركەسێ رێی بکەوتایه‌ته‌ ئەوێ له‌ هەموو جێگایه‌ک کەپێی بگەیشتا به‌باسی ئەو دادگەریه‌ی
 ده‌کرد، له‌بەر ئەوه‌ش بوو پیغمبەر ﷺ ولاته‌که‌ی ئەوی هەڵبژارد و کردیه‌ خانە‌ی کۆچ کردنی
 هاوه‌لانی..

هەر له‌بەر هەمان هۆش بوو قوڤەیش دەترسا لەوەی که ئەوەی ده‌یان‌وه‌یت بۆی نه‌یه‌ته‌دی،
 هەر بۆیه‌ هەردوو نێردراوه‌که‌ی خۆیان بە‌دیاری گەوره و پێ به‌هاوه‌ ئارده‌ لای قەشه‌ و، گەوره
 پیاوانی که‌نیه‌ له‌وێ، سەرکرده‌کانی قوڤەیش هەردوو نێردراوه‌که‌ی خۆیان راسپارد که
 تاداریه‌کان نه‌ده‌ن به‌ به‌تريکه‌کان نه‌چنه‌ دیداری نەجاشی، هەتا دید و بۆچوونه‌کانی خۆیانیان
 پێ بگەیه‌نن و، بینه‌ تەکا‌کار و کۆمه‌ککاریان لای نەجاشی.

هر دویو نږدراوه که گېشته حه به شه و کول و باریان لږ خست و، چاویان به هه موو گه وره پیاوانی رځانیان که وت و، نو د یاریانه ی هیئابوویان پیټیان به خشین.. پاشان دیارییه کانی نه جاشیان نارد.

به رده وام دهرونی (قه شه و به تریکه کان) یان له دوی موسلمانان کان پر ده کرد له رق و، ده یان کرده پالېشت تا نه جاشی والی بکن که له ولاته کیان وه دهریان نی. رځی دیداری نه جاشی دیاریکرا، که له به رده میدا روویه رووی رکابه ره قوړه یشیه کانیان ده بڼه وه که هر دم به فرت و فیژ و نازاریانه وه به شو پنیانه وهن.

به ویقاریکی رځ و، بی فیزییه کی پایه بلند وه، نه جاشی له سهر کورسیه به رزه که ی دانېشت و، نه سقهف و پیاوانی کار به دهستی له دهوړی بوون و، به رامه ریشی موسلمانانی مواجیر به شپوه یه کی ریځ و پټک دانېشتن، سه بووړی خودا دایگرتبوون و، له سیبه ری به زه یشیدا بوون، هر دویو نږدراوی قوړه یشیش راوه ستان و هه مان نو تومه تیان دوویاره کرده وه که پیش ماوه یه که لم دیداره به رفراوانه گه وره یه له چاو پیکه وتنیکی تاییه تدا به نه جاشیان راگه یاند بو!

((نه ی پادشا.. چهند گه نجیکی گڼ و گڼل په نایان هیئاوه بق ولاته که ت، که له ناینی هڅه که یان دایراون و نه هاتوونه ته نیو ناینه که ی تڅه وه، به لکو ناینیکیان داهیتاوه، که نه نیمه ناشناینی و نه تق، هر بوی گه وره پیاوانی هڅه که یان، له باوک و مامه و تیره کانیان نیمه یان نارده وه بق لاتان تا بیان گڼیته وه بق لایان))..

نه جاشی ناوړی دایه وه له موسلمانان کان و، لئی پرسین:
((نو ناینه تان کامه یه که له ناینی هڅه که تان دایپرپیوون و، بی باکیشی کردوون له ناینی نیمه))...؟

جه غفر هه ستایه سهر پی.. تا نو هر که ی موسلمانانی کچکر دوو به راویژ ه لایان بژارد بوو بوی بهر له هاتنیان بق نم دانېشتنه نه نجام بدات..
به لی.. جه غفر بهو په پی سڅ و ریزه وه هه ستایه وه و، سهرنجیکی خۆشه ویستانه ی نو پادشایه ی دا که په ناداریکی چاک بوو بویان و، وتی:
{نه ی پادشا..

نیمه که سانیځ بووین له سهرده می نه فامیدا.. بتمان ده په رست و، گزشتی مرداره وه بوومان ده خوارد و، خراپه مان ده کرد و، په یوه ندی خزمایه تیمان پچراند بوو، له هاوسیته تیدا خراب بووین و، به هیژ له نیوماندا بی ده سلائی ده خوارد.. تا خوی گه وره له خومان پیغه مبریک ی بق ناردین، که ره چله ک و، راستگویی و، ده سټاکی و، پاک و بیگه ردی ناشناین، نه ویش بهرو لای خودا بانگی کردین تا تنها نو به خوا بزانین و بیپه رستین و، واز لهو بت و به رده انه بهننن که نیمه و باو و باپیرانمان ده مانپه رست..

فرمانمان پې دهکات له قسه کردندا راستگو بین و، سپارده به جې بگه یه نین و، په یوه ندی خزمایه تی به جې بهتین و، هاوسپیه کی چاک بین و، واز له شتی قه ده غه کراو و خوینتریژی بهتین...

رېگری نه نجامدانی خراپه کاری و، قسه ی درق و، خواردنې مالی هه تیوو، قسه هه لېستن بډ نافرمانی داوین پاکمان لیده کات... نیمه ش به راستمان زانی و بېرومان پې هینا و، شوینی که وتین له وهی که لای په روه ریدگاریه وه بډی هاتبوو، جا خودای تاک و ته نهمان په رست و هیچ شتی کمان نه کرده هاویه ش و، نه وهی لای قه ده غه کردبووین نیمه ش وازمان لای هینا و، نه وهی حه لالی کرد نیمه ش حه لالمان کرد، جا هوزده که مان دایان به سه رماندا و، نه شکه نه جیان داین و له سه ر ناینه که مان بگره و برده یان بډ دروست کردین، تا بمانگپنه وه بډ په رستنی بت و، نه و خراپه کاریانه ی که پیشتر له سه ری بووین...

کاتی دلره قانه روویه روومان بوونه وه و، ستمیان لیکردین و، جیگه یان پې لیکردین و، نیمه یان له ناینه که مان دابری، له ولاتی خومان ده رچووین و په نامان بډ لای تق هینا، به و نومیده ی له لای تق ستممان لای نه کریت}...

جه عفر نه م وشانه ی وه ک گزنگی به یان درکاند و، ده روونی نه جاشی پر کرد له هه ست و شادی و...

ثاوپې له جه عفر دایه وه و لای پرسی:

((نایا له وهی بډ پیغه مېره که تان هاتو ته خواره وه هیچت پییه))...؟؟

جه عفر وتی: به لای...

نه جاشی پېی وت: ده ی بیخوینره وه بډم...

نه مجا جه عفر ده ستی کرد به خویندنه وهی چند نایه تیک له سوورده تی (مهریه م)، خویندنه وهیه کی سه رنج راکیشی جوانی کاریگر و... نه جاشی گریا و هه موو قه شه کانی ده وریشی له گه لیدا ده ستیان کرد به گریان...

کاتیک فرمیسکه به کوله کانی سپییه وه، ثاوپې له هه ردو نیردراوی قوپه یش دایه وه و،

وتی:

{نه مه و، نه وهی که عیسا هینا بووی، له یه ک سه رچه شمه وه ده رچوون... بډونه وه سویند

به خوا نایانده مه وه ده ستان}...!!!

خه لکه که بلاوه یان لای کرد و، خوی گه وره به نده کانی سه رخست، له کاتیکدا که هه ردو

نیردراوه کی قوپه یش تووشی دږانیکې خراپ بوون...

به لالم (عمری کوپې عاص) که سیکي فیلباز و دږزان بوو، دږان شکستی پې نه ده دا و،

سه ری بډ بی نومیدی که چ نه ده کرد...

به مجوره كه له گڼ هاورپكهيدا دهگهراپوه بڼ شوینی حهوانه وهیان، له بیركړنه وه و نه خشه داناندا بوو، به هاورپكې وت:

((سویند به خوا سبهینی دهچمه وه لای نه جاشی و، شتیکی پیده لیم ثم خوشیه یان نه یتیت))..

هاورپكې پتی وت: ((وامه كه، نه وانه خزممان، نه گه رچی جیاوازیشیان هه بیت له گلمان و سه ریچیمان بكن))..

عمر وتی: ((سویند به خوا پتی ده لیم كه نه وانه ده لاین عیسای كوری مریه م بنده یه كه، وهك هه موو بنده كان))..

كهواته نه مش داویکی نوییه كه نیردراوه كهی قوره ییش بڼ موسلمانانكانی ناوته وه تا بیانخانه هه لویستیکی دیژواره وه و، بگه ونه نځو هه ردو به ردی ده ستهاړتیكه وه، گه وتیان: عیسای كوری مریه م بنده یه كه له بنده گانی خوا، نه وارق و قینی پادشا و قه شه كانیان له بهر امهر هه لده ستین،.. خو گه نه وشیان ره تکرده وه كه عیسا مرقو بیت، نه و له ناینه كیان ده رجوون..!!

بڼ به یانی به ره و لای پادشا كه و تنه پتی و، عمر پتی وت:

((نهی پادشا: نه مانه قسه یه کی سه یر له باره ی عیساه ده كهن))..
قه شه كان شله ژان..

ثم ده سته واژه كورته ورته ورتی تی خستن و وروژاندنی..

بڼ جاریکی دی ناردیانه وه به شوین موسلمانانكاندا تا له باره ی هه لویستی ناینه كیان سه باره ت به عیسا پرسیاریان لی بكن..

موسلمانان هه ستیان به پلانه نوییه كرد و، كویونه وه و راویژی خویان ده كرد..

پاشان پیکهاتن له سه ره وهی كه نه و راستیه ی له پیغمبره كه یان ﷺ بیستوه هه نه وه بلین و، هینده ی تاله موویه ك لینی لانه دن، نیدی چی ده بیت با بیت..!!

سه ره له نوی دانیشن سازكرا و.. سه ره تا نه جاشی ده ستی كرد به قسه كړدن و له جه عفری پرسى:

{له باره ی عیساه چی ده لاین}؟؟..

جه عفر بڼ جاریکی كه وهك چرایه کی پرسنگدار هه ستایه وه و وتی:

{نه وهی كه پیغمبره كه مان ﷺ هیناویتی بزمان له باره یه وه نه وه ده لاین: عیسا بنده ی

خوایه و پیغمبریه تی و، خوا به خشی به مریه م و، رچیشی له نه و بوو}..

نه جاشی راستی و دوستی نه وهی كه له باره ی عیساه رایگه یاند دوپا تکرده وه و، وتی عیسا ش هه ره مان شتی له باره ی خوییه وه وتوه..

به لام ریزی قه شه كان ژاژاوه ی تیكه وت وهك نه وهی ناپازی بن..

نه جاشی بېواداری بهرچاو روون بهر دهوام بوو له‌سهر قسه‌ګانی بڼ موسلماننه‌ګان و، وتی:
{بڼون، نڼوه له خاکی مندا پاریزاون و، هر که سیک جنیتوان پی بدات یان نازارتان بدات،
نوا باجی شو کاره‌ی له‌سهره که نه‌تجاسی داوه}..

پاشان ناوړی له‌ده‌وړیوهره‌ګی دایه‌وه و، به په‌نجه‌یش ناماژه‌ی بڼ هر دوو نیردراوه‌ګی
قوړه‌یش ده‌کرد، وتی:

{دیاریه‌ګانیان پی بده‌نوه، هیچ پټویستیم پټیان نه}..

سویند به‌خوا کاتیک خوای ګوره نهم مولکه‌می بڼ ګټپامه‌وه به‌رتیلی لی وهرنه‌ګرم، جامن
بیم و به‌رتیلی تیدا وهریګرم}!!!!

دوو نیردراوه‌ګی قوړه‌یش به‌سهر شوپړی هاتنه دهره‌وه و، ده‌ست به‌جی به‌رهو مه‌ککه
رټیان ګرته بهر وچوونه‌وه بڼ نه‌وئ}..

موسلماننه‌ګانیش به‌سهر ګایه‌تی جه‌عفر هاتنه دهره‌وه تا دریزه به ژیانی نارامی خو‌یان
بدن له‌حه‌به‌شه، تیدا بمیننه‌وه هه‌روهک ده‌یان ووت: ((له چاکترین مال و.. له‌ګل باشتیرین
دراوسی دا...)) هه‌تا خوای ګوره موله‌تیا ن ده‌دات که بګرټنه‌وه بڼ لای پیغه‌مېر و براګانیان
و به‌ره و زیدی خو‌یان}..

پیغه‌مېری خوا ﷺ نامه‌نګی رزګارګردنی (خه‌بیر)ی ده‌ګټپا کاتیک جه‌عفری کوړی
نه‌بو طالب و نه‌و موسلمانانه‌ی که‌تا نه‌و ساته له‌ګه‌لیدا مابوونه‌وه له‌حه‌به‌شه، هاتنه‌وه..
به‌هاتنه‌وه‌شی دلی پیغه‌مېر پږ بوو له خو‌شی و، شادی و، مژده..

ده‌ستی کرده ملی و فهرمووی:

{نازانم به‌ګامیان دلخوش بم: به‌رزګارګردنی خه‌بیر.. یان به‌ګه‌پانه‌وه‌ی جه‌عفر}..

نه‌مجا پیغه‌مېر و هاوه‌لانی بڼ نه‌نجامدانی ((عومره‌ی قه‌زا)) به‌رهو مه‌ککه که‌وتنه‌ پڼ و،
پاش به‌جټه‌پټانی ګه‌پانه‌وه بڼ مه‌دینه و، دلی جه‌عفر پږ له شادی بوو به‌بیستنی هه‌والی برا
بېواداره‌ګانی که له‌ګه‌ل پیغه‌مېردا ﷺ غزای -بدر و ثوحود... چن‌دین نیمه‌ن و غزای
دیکه‌یان نه‌نجام داوه و.. چاویشی پږ له نه‌شک بوو بڼ نه‌وانه‌ی که به‌پله‌ی شه‌هیدی ګه‌یشتن و
راستیان کرد له‌ګه‌ل نه‌و به‌لټنه‌ی دابوویان و..

دلی نه‌میش بڼ به‌هشت لټی ددها و په‌روشی بوو، له‌بۆسه‌دا بوو بڼ ده‌ستکه‌وتنی
ده‌رفه‌تی شه‌هید بوون و، چاوه‌پروانی ساته سهر‌فرازه‌ګی ده‌کرد...!!

غزای (موتنه) هه‌روهک پټیشر باسما ن کرد، نالاکانی له‌ناسودا ده‌شه‌ګایه‌وه و به‌رهو
کوړی تیکو‌شان ده‌جولا..

جه‌عفر هه‌لی ته‌مه‌نی له‌م غزایه‌دا به‌دی کرد، یا نه‌وه‌تا سرکه‌وتننیکي ګوره بڼ ناینی
خودا به‌ده‌ست ده‌هینت، یان شه‌هید بووننیکي مه‌زنی له‌پټناوی خودا بڼ ده‌بیت..

جا له پیغمبري خوا ﷺ چووې پېشه وه بهر نومېدهی که له غزایه دا جیگایه کی بڼ
دیاری بکات..

جه عفر به چاکی ده یزانی که نه وه گشت و سیران نیه و.. جه نگیکی بچوک و ئاساییش
نیه.. به لکو جه نگیکه که ئیسلام پیشت شه پری وه های به خوره نه دیوو.. جهنگ له دزی
سوپا کانی نیمراتوریه تیکی گوره و به ریلو، که خاوه نی چهك و تفاق و ژماره و نه زمون و
مال و سامانیکی وه هایه که عهره ب و موسلمانان هاتای نین، له گال نه وه شدا پر به دل
به رۆشی بوو، به کیک بوو له و سئ که سئ که پیغمبر بڼ سرگردایه تی سوپاکی نیاری
کریوون..

سوپا به پئی کهوت و، جه عفریش له گالیاندا رۆشت..

له رۆژیکی سامناکدا ههردو سوپا به یه که یشتن..

له کاتیکیا جه عفر مافی خۆی بوو که تووشی سه رسامی بیت کاتیک سوپای رۆمی به دی
کرد که خۆی له دوو سه ده زار جهنگاور دا ده بییته وه، به لام به پیچه وانه وه وهك
بهواداریکی به ریز و ناماده سازی پالوانیکی به توانا ههستی به شادییه کی بی سنوور کرد و،
ده یزانی که نه وه له دزی هاوشان و هاوشیوهی خۆی ده جهنگیت..!!

ئالاکهش له وه دا بوو له دهستی راستی (زهیدی کوپی حاریسه) به ریته وه، جه عفر خۆی
که یاندئ و به دهستی راستی لئی وه رگرت و.. به شیوه یه کی بی وینه ده جهنگا..!!

جهنگانی پیاوئ که به دواي سرکه وتندا وئ نیه، به لکو شه هید بوونی مه بهسته..

سه ریزانی رۆم رۆر بوون و ده وره یان دا، سه یری کرد نه سپه کی ریگای جولانی نیه بۆیه
لئی دابه زی و.. شمشیره کی ئاراسته ی دوژمنه کانی کرد و.. بینی به کیک له دوژمنان ده یه ویت
له نه سپه کی نزیك بیته وه تا سواری بیت، به لایه وه نا په هت بوو که نه وه نه گریسه به چیتته سر
نه سپه کی، هه ر بۆیه شمشیره کی بڼ درێژکرد و، ملی په پاند..!!

نه مجا وهك زیان به ربوویه ریزی رۆمه کان و، نه م هه لیهسته وروژینه ره ی به دهنگی بهرز
دهوته وه:

يا حبذا الجنة واقترابها طيبة وباردا شرابها

والرؤم روم، قد دنا عذابها كافرة بعيدة انسائها

علي اذ لاقيتها خرابها

واته: چهند شیرینه به ههشت و نزیك بوونه وه لئی، که خواردنه وه کانی خۆش و سارده و..
رۆمیش هه ر رۆمه سزا و نه شکه نه ی نزیك بۆته وه و، کافر و بی بنه چهن.. هه ر بۆیه له سه رمه
لئی بدهم که پئی که یشتن.

جهنگاورانی رۆم توانای نه م پیاوه یان بڼ ده رکهوت که وهك سوپایه کی بی شو مار
ده جهنگیت..

هر بویه شیتانه دهوره یان داو سوور بوون له سر کوشتنی و.. به جورتک ثابلقه یان دا که ریگای دهریازبوونی نه بیټ..

به شمشیر له دهستی راستیان دا و، بهر له وهی ئالاکی له دهست بکویتنه سر زهوی به دهستی چه پی گرتی.. له دهسته کی دیکه شیان دا، نه مچا به باله کانی ئالاکی راگرت..
ئالیزه دا هه موو بهرپرسیاریتی نه و له وه دا خوی ده بینیه وه که لینه گه پرت ئالای پیغمبره ی خوا ﷺ تا نه و گیانی تیدا بیټ بکویتنه سر زهوی..

نه و ساته یشی جهستی پاکي به لادا هات و کهوت، داری ئالاکه له نځو هه ردوو بالی جهستهیدا چهقی بوو، شه کانه وه کی بانگی (عبداللهی کوپی په واحة) ده کرد و، نهویش وه که تیریکی هاوژراو به ره و رووی هات و، به هیزانه گرتیه دهستی و، به ره و سر نه نجامیکی مه زن پیوهی کهوته ری!!

به م جوره، جه عفر مردنیکي بۆ خوی هه لیزارد که له مه زترین مردنه کانی موفه بیټ!!
به م شپوهیه به دیداری په ره وردگاری بالادهستی شابوویه وه و، به خۆ به خنکاری یه کلاکه ره وه و، پاله وانیتی پیچراویه وه..

خودای زانا و به ئاگا پیغمبره ی له سر نه نجامی شه په که و، ئاکامی جه عفر ئاگادار کرد و، نهویش مالتاواپی لیکرد و گریا..

هه ستایه وه و به ره و لای مالی ئاموزاکه ی کهوته پی و، منداله کانی بانگ کرد و، بۆنی کردن و ماچی کردن و، چاوی پر بوو له نه سرین..

پاشان گه پایه وه بۆ کۆرپه کی و، هاوه لانی دهوره یان دا بوو، شاعیری ئیسلام (هه سانی کوپی سابیت) هه ستا بۆ شیوهنی جه عفر و هاوه لانی وتی:

غدا مضوا بالمؤمنين يقودهم	الى الموت ميمون النقية ازهر
اعز كضوء البدر من ال هاشم	ابي اذا سيم الظلامه مجسر
فطاعن حتى مال غير موسد	لمعترك فيه القنا يتكسر
فصار مع المستشهدين ثوابه	جنان، و ملتف الحقائق اخضر
وكننا نرى من جعفر من محمد	وفاء و امرا حازما حين يامر
فما زال في الاسلام من آل هاشم	دعائم عز لا يزلن ومفخر

له دواي (هه سان) یش (که عبی کوپی مالیک) هه ستایه وه و هاوژراوه ی (الجزلی) خوی ئاراسته کرد:

وجدا على النفر الذين تتابعوا	يوما بمؤتة، اسندوا لم ينقلوا
صلى الاله عليهم من فتية	وسقى عظامهم الغمام المسبل
صبروا بمؤتة للاله نفوسهم	حذر الردى، ومخافة أن ينكلوا
ان يهتدون بجعفر ولو اوه	قدام أولهم، فنعم الأول

حتی تفرجت الصفوف وجعفر
حيث التقى وعث الصفوف مجدل
فتغير القمر المنير لفقده
والشمس قد كسفت، وكادت تأفل
همو مو هژار و نه داران بې باوكيان گريان، چونكه به راستی جه عفر باوكی هژاران، بوو..
نه بو هوره يره ده لیت:

{جه عفری کوپی نه بو طالب باشتړین کهس بوو بې هژاران}..
به لې، به خشنده ترین کهس بوو له ماله کهیدا کاتیک زیندو بوو.. نه و ساته ی ناکامیشی هات
ته نها به وه رازی بوو که له همو مو شهیدان به خشنده تر و له همو مو یان زیاتر گیان و ژيانی
کوشش پی کردیت..
عبداللہی کوپی عومر ده لیت:

{له غه زای موته دا له گه ل جه عفر دا بووم، کاتی سهیرمان کرد، بینیمان زیاد له نه وه د
جی شمشیر و رمی پیوه دیار بوو}!!..
زیاد له نه وه د جی شمشیر و شوینی رم..!!؟؟!

له گه ل نه وه شدا، ثایا بکوژانی توانیان زیان به رڼج و سهړ نه نجامی بگه یه نن..؟؟
هرگیز نه یان توانی.. شمشیر و رمه کانیشیان ته نها پردیک بوو شهیدي پایه به رز به سه ریدا
په پړپړه بولای پړوه ردگاری خاوه ن به زه یی و بالاده ستی و، جیگایه کی بلندی به ده ست
هینا..

نه و له ویتیه له به هه شتی نه پړاوه دا، نیشانه ی جهنگه کی له سر همو جی شمشیریکي
جه سته ی له ت له تی هه لگرتووه..
که ر ناره زووشتان لی بوو، نه و گوی له پیغمبر ﷺ رادین، که ده فرمویت:

{له به هه شتا به دیم کرد.. دوو بالی خویناوی هه بوو.. قاچه کانیشی بزیه کرابوون}!!!!

عبداللہ کی کوری پرہ واحہ

ندی نہ فسرہ کیم، گہر نہ شکوہ دینہ ہر وہ میریں !!

کاتیک پیتهمبەری خوا ﷺ بەدزی بێ باوەرانی قورەیشەو له گەل شاندی موسلمانانی مەدینەدا له نزیک مەککە دانیشت و، دوازدە سەردەستە ی ئەنصار تێیدا پەیمانی یەکەمیان دا، (عبداللهی کوپی ره‌واحه) یەک بوو له‌و سەردەستانە ی ئیسلامیان بەره‌و مەدینە هەلگرت و، ئەوانە ی که ئەم پەیماندا ئەیان رێگای بۆ کۆچکردن سازکرد که ئەویش پێگەیەکی چاک بوو بۆ ئایینی خودا و ئیسلام.

ئەو ساتەیشی پیتهمبەر ﷺ پەیمانی عەقەبە ی دووهمی له‌ هەفتاوی سێ کەسی ئەنصاری خەلکی مەدینە وەرگرت، (عبداللهی) مەزن یەکیک بوو له‌و سەردەستە پەیماندا رانه‌.

پاش کۆچکردنی پیتهمبەر و هاوێلانیشی بۆ مەدینە و جێگیر بوونیان له‌وێ (عبداللهی کوپی ره‌واحه) له‌ هەموو ئەنصاریەکان زیاتر کاری دەکرد بۆ سەر خستنی ئایینی خوا و پالێشتکردنی بونیاتتانی و، له‌ هەموویان زیاتر ناگاداری فرت و فێله‌کانی (عبداللهی کوپی ئوبە ی) بوو که خەلکی مەدینە له‌وه‌دابوو بەر له‌ کۆچکردنی ئیسلام بۆ ئەوێ بیکەن بە پادشا و فرمانپەوای، که‌تالی ئەو دەرڤەتە له‌دەست چووێ له‌ قورگی نەدەهاته‌ دەرەوه‌، هەریۆیه‌ زۆر زانی و فرت و فێلی خۆی بە‌کارده‌هێنا بۆ ئە‌ه‌نانه‌وه‌ بۆ ئیسلام.

له‌هەمان کاتدا (عبداللهی کوپی ره‌واحه) بە‌زنگی و بە‌رچاو پوونیه‌وه‌ چاودێری ئەو فرت و فێلانە ی دەکرد و، زۆریه‌ی هەولە‌کانی (عبداللهی کوپی ئوبە ی) بە‌هەمەر دابوو، فرت و فێله‌کانی له‌ جوله‌ خستبوو.!! (عبداللهی کوپی ره‌واحه)، خۆینده‌وار بوو له‌ ژینگه‌یه‌کدا که زۆر که‌م خۆینده‌واری تێدا بوو.

جگه‌ له‌وه‌ شاعیریش بوو، هۆنراوه‌ ی سازگار و به‌هێز له‌ لێوه‌کانیه‌وه‌ دەرده‌په‌رین.

له‌و کاته‌وه‌یش که موسلمان بوو، توانای شیعی خۆی خستبووه‌ خزمەت ئیسلام.

پیتهمبەریش ﷺ شیعه‌رەکانی خۆش دەوێست و زۆری ئی ده‌بیست.

رۆژنکیان پیتهمبەر ﷺ له‌گەل هاوێلانیدا دانیشت و، (عبداللهی کوپی ره‌واحه) هات،

پیتهمبەر لێی پرسی:

{ گەر ویستت شیعه‌ر بلێیت چۆن ده‌یه‌وێتیه‌وه‌ { ٩٩؟ }

عبدالله وه‌لامی دایه‌وه‌: { سه‌رنجی ده‌ده‌م و پاشان ده‌یلتیم }..

ئەمجا هازر بە‌دەست دەستی به‌هۆنینه‌وه‌ کرد:

يا هاشم الخير ان الله فضلكم	علي البرية فضلا ماله غير
إني تفرست فيك الخير أعرفه	فراسته‌ خالفتهم في الذي نظروا
ولو سألت أو استنصرت بعضهم	في حل أمرك ما ردوا ولا نصروا

فثبت الله ماأتاك من حسن تثبیت موسی و نصرا كالذي نصرُوا.
 واته: ئه‌ی هاشمی چاك خودا فه‌زلی ئیوه‌ی به‌سەر چاكه‌كاراندا، به‌شیوه‌یه‌كی نه‌گۆڕ من
 پټشبینی چاكهم كردووه له تۆدا و ده‌یناسم، پټشبینیه‌ك جیاوازه له تیروانیی دیكه‌ی
 سه‌یركاران جا گهر داخوازیت بوو، یان هه‌ندیکیانته سه‌رخسته، له چاره‌سازی کاروبارتدا
 هه‌رگیز ره‌تی ناکه‌نه‌وه و سه‌رت ناخه‌ن خودا ئه‌و چاكه‌ی پټی به‌خشیشوویت بچه‌سپینیت، وه‌كو
 موسا و سه‌رکه‌وتنیکی وه‌ك ئه‌وت پټی ببه‌خشیت.

پټفهمبر ﷺ دلخۆش بوو پټی و، فه‌رمووی:

{له‌گه‌ڵ تۆدا، خودا بیچه‌سپینیت} ..

ئه‌و کاته‌ش كه پټفهمبر ﷺ له عومره‌ی قه‌زادا به‌ ده‌وری مالی خودا ده‌سورایه‌وه،
 (عبداللهی کوبی ره‌واحه) له‌به‌ر ده‌ستیدا بوو و، هه‌لبه‌ستی بۆ ده‌وت:

يارب لولا انت مااهتدینا ولا تصدقنا ولا صلینا

فأنزلن سكينه‌ علینا وثبت الاقدام ان لاقینا

ان الذين قد بغو علینا اذا ارادوا فیتنه‌ ابینا

واته:)) په‌روه‌ردگارا گه‌ر تۆ نه‌بای هیدایه‌تمان نه‌ده‌درا و، به‌روامان نه‌ده‌هینا و، نوێژمان
 نه‌ده‌کرد ده‌سا سه‌بووریت دایبارینه‌ به‌سه‌رماندا و، دامه‌زرومان بکه له‌کاتی رووبه‌پووبوونه‌وه
 دا، ئه‌وانه‌ی ده‌ستدریژیان کرده سه‌رمان، گه‌ر مه‌به‌ستیان ناشووب بیته‌ خۆمانیان ئی
 (لاده‌هین))

موسلمانانیش هۆنراوه‌ جوانه‌کانیان ده‌وته‌وه ...

ئهم شاعیره‌ شیعەر ئۆده‌، غه‌مبار بوو کاتیک ئایه‌تی:

{وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ: شاعیران، گومراکان له‌ دوویان ده‌چن.} الشعراء/ ۲۲۴-دابه‌زی ..

به‌لام ده‌روونی سه‌بووری بۆ هاته‌ كه ئایه‌تیکی دیكه‌ هاته‌ خواری:

{إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيرًا وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا: مه‌گه‌ر

ئه‌وانه‌ی به‌روایان به‌ خوا هه‌یه و ئاكارچاكن و ئۆد یادی خوایان كردووه و پاش ئه‌وه‌ی

چه‌وستێترانه‌وه، هه‌ر تۆ له‌ی خۆیان کرده‌وه.} الشعراء/ ۲۲۷.

کاتیکیش ئیسلام ناچارکرا بۆ به‌رگری کردن له‌خۆی بجه‌نگیت، (عبداللهی کوبی ره‌واحه) له

غه‌زاکانی (به‌در) و (ئوحوود) و (خوده‌بیه‌یه) و (خه‌بیه‌)دا شمشیره‌که‌ی گرتبووه‌ ده‌ست و، ئه‌و

وشانه‌ی هۆنراوه‌که‌ی کردبوو دروشمی هه‌میشه‌یی:

{ئهی نه‌فسه‌که‌م، گه‌ر نه‌شکوژیت هه‌ر ده‌مریت} ..

له هه موو جهنگ و غه زایه کیشدا هاواری لمبی باوه پان ده کرد:

خلوا بني الكفار عن سبيله   خلوا، فكل الخير في رسوله

واته: واز له بئ باوه پان بپنن به ریی خویاندا بچن، وازیان ئی بپنن، هه موو چاکه یه که له پیغمه مبهری خوداوه یه.

غه زای (موئته) به رپا بوو..

(عبدالله) سیتیهمین سه رکرده ی بوو، هه روهک پیشت له باسی (زهید) و (جه عفر) دا خستمانه روو..

(عبدالله) له کاتیکدا که سوپا مه دینه ی به جی ده هیشت راوه ستا و، هونراوه ی ده هونیه وه ووتی:

لكنني أسأل الرحمن مغفرة   وضربة ذات فرع تقذف الزيدا

أو طعنة بيدي حران مجهزة   بحربة تنفذ الاحشاء والكبدا

حتى يقال إذا مروا على جدثي   يا أرشد الله من غاز، وقد رشدا

واته: له خودای به خشنده ده خوازم لیم بیوریت و، لیدانیکی وام به ریکه ویت که یا بریندار بوونیکی و، به پمیک که ناوسک و جهرگ بپریت، هه تا گه به سه ر لاشه که مدا تپه پین بلین، چهند جهنگاوه ریکی به توانا بوو، توانای خوی نواند.

به ئی.. نه وه خۆزگی بوو.. به س.. لیدانی شمشیریک یان به ریکه و تنی رمیک، که بیگه یه نیتته دونیای شه میدانی سه رفران...!!

سوپا به رهو (موئته) که وته ری، کاتیک موسلمانان له دوژمنه که یان نزیک بوونه وه سلیمان ده کرد له سوپای دووسه ده هزار که سی رۆم.. ریزی وه هایان به دی ده کرد کۆتایی نه بوو، له ژماره نه ده هات...!!

موسلمانان سه رنجی ژماره ی که می خویانیان دا و، دهسته وسان بوون و.. هه ندیکیان ویتان:

((با هه وال بنیترین بق پیغمه مبهری خوا و، له ژماره ی دوژمن ناگاداری بکهین، جا یا نه وه تا خه لگمان بق رهوانه ده کات، یا نه وه تا فه رمانمان پیده کات بگه پینه دواوه و ئیمه ش گوته رپا یه ئی ده بین...))

به لام (عبداللهی کورپی ره واهه) له نئو ریزه کانیاندا وهک رۆژی رووناک هه ستایه وه و، پتی وتن:

{ئهی خه لکینه...}

سویند به خوا ئیمه.. له گه ل دوژمنه که ماندان به ژماره و، هیژ و، رۆزی، ناچه نگین..

ته نها به هوی نه و ئاینه وه ده جهنگین که خوای گه وره ریزی لیتاوین پتی..

ده سا به پړې بکه ون... سر ته نجام په کښک له م دوو چاکه په ده بیت، یا سرکه وټن، یان شهید بوون}..

جا نیماندارانی ژماره که می، زور باوه پدار هاواریان کرد،..
{سویند به خوا، (کوپي رهواحه) راستی وت}..

نمجا سوپا به روو نامانجی خوی که وته پړې و، به ژماره یه کی که موه پوویه پووی نوو
دوسه د هزاره پوویه که روو مکان بڼ شه پښکی خویناوی ترسناک کړی کرد پوویه و..
هر وک پښتر باسما ن کرد، هر دوو سوپا به یه که گه پښتن..
سر کرده ی په کم (زهیدی کوپی حاریسه) که وت و پله ی به رزی شهیدی به ده ست هینا..
سر کرده ی نووم (جه عفری کوپی نه بو طالب) شوینی گرت و ته تا به و پهری که یف و
شادی و سر به رزی و نه ویش شهید بوو..
نمجا نوره ی سر کرده ی سییم هات، که (عبداللهی کوپی رهواحه) بوو، هات نالاکه ی
به ده ستی راستی له جه عفر وهر گرت.. له کاتیکدا که جهنگ له گهرمه دا بوو و، له ودا بوو نوو
موسلمانان که مانه له نیو جه نجالی نوو سوپا زور و بی شو ماردا ون ده بوو، که (هیرقل)
هینا بووی..
نوو کاته ی که (عبدالله) وک سر یازیک ده جهنگا، به بی دوو دلی و سل کردن ده هات و
ده چوو..
به لام نیستا.. که بڼه سر کرده ی سوپا و به رپرس له ژبانی، له به رامبه ر پښده ی روو دا
خوړیک بوو دابینیت، وک نه ووی دوو دلی و ترس دایگری بیت، به لام هینده ی نه برد هه موو
هیزی مه ترسی له خوی دوو خسته و و هاواری کرد..
اقسمت یا نفس لتنزلنه
ما لي اراك تکرهين الجنة
هذا حمام الموت قد صليت
یا نفس إلا تقتلي تموتي
إن تفعلی فعلهما هديت
وما تمنيت فقد أعطيت
وات: نهی نه فسه که م، سویندم خوار نوو که ده بیت دابه زیته ناو جهنگه که، چیه ده بینم
رقت له به هشته ؟؟ نهی نه فسه که م، گهر نه شکوژیت هه ده مریت، نه مش کوتری مهر که و
واگه یشتروو. نه ووی ناوات بوو واپیت به خشرا، گهر وک نه وان بکهیت، نه وایده یات دراویت.
مه به ستیشی له وان هر دوو سر کرده ی هاوولی بوو که شهید بوون: زهید و جه عفر.
نمجا وکو زبیا ن به رپوویه سوپای روو..
خو گهر له به نه و نه بویه که نه و روو وک واده ی له گهل به هشتا نوو سرا بوو، نه و به
شمشیره که ی به رده وام لئی ددهان هه تا هه موو جهنگا وهر کوکرا وده کانی له ناو ده برد.. به لام
ساتی مالئاوای و کوچکرینی زهنگی لینا و سره تای به روو لای خوی گهره که پانه ووی
راگه یاند و، شهید بوو..

جستهی به لادا هات و، گیانی به جهرگی بیگهردی به ره و لای پهروه ردگاری بالا دهست بوویهوه..

و گه وره ترین خوژگهی هاته دی:

حتى يقال إذا مروا على جدتي يا أرشد الله من غاز، وقد رشدا
واته: هه تا گه به سه ره لاشه که مدا تیپه پین بلین، چند جهنگاوه ریکی به توانا بوو، توانای
خوی نواند.

به ئی ئی (عبداللهی کوپی ره واهه) ..

ئهی ئو جهنگاوه ره به توانایه ی، توانای خوژ نواند... !!!
له کاتیکدا جهنگ له سه ره خاکی (به لقاء) له شام به رده وام بوو، پیغمه بهری خوا ﷺ له
مه دینه له گه ل هاوه لانیدا دانیشتیوو، قسه ی بۆ ده کردن و قسه یان بۆ ده کرد..
له ناکاو، که به دلنایایی و خوشیه وه بۆ یه ک ئه دوان، پیغمه بهری خوا ﷺ بیده نگ بوو،
پیلوی چاوه کانی که میک داخست و.. پاشان به رزی کرده وه و بریسکه ی غم و ناسۆر و
خۆشه ویستی ده رکه وت... !!

سه رنجی پپ له داخ و که سه ری بپیه روخساری هاوه لانی و، فهرمووی:

{زه یدی کوپی حاریسه ئالاکی هه لگرت و جهنگا تا شه هید بوو..}

پاشان (جه عفر) لئی وه رگرت و پتویه ی جهنگا، تا ئه ویش شه هید بوو..

که میک بیده نگ بوو، دواتر دهستی کرده وه به قسه کردن و فهرمووی:

پاشان (عبداللهی کوپی ره واهه) گرتیه دهست جهنگا، تا شه هید بوو} ..

بۆ جارێکی دی که میک بیده نگ بوو، ئه مجا چاوه کانی به رووناکیه کی، شادی، دلنیا،

په رۆش، دره وشاوه و فهرمووی:

{به رزکرانه وه بۆ لام له به هه شتدا}... !!!

چ گه شتیکی به رزه ئه و گه شته یان..

چ پێکه اتنێکی به خته وه رانه یه..

هه موویان پێکه وه بۆ غه زا چوونه ده ری..

پێکه وه ش هه موویان به ره و به هه شت به رز بوونه وه..

باشترین سلویش ئاراسته ی یادی نه مریان بکرت، ئه م وشانه ی پیغمه بهری خوا ﷺ بوو

به رزکرانه وه بۆ لام له به هه شتدا}... !!!

خالی کوری و لید

ناخودیش . و لک گدینه که سبسی بخوین !!

سرگزشته په کی سیري مه یه...!!

نو و پیاوړی له رڼو (نوحود) دا موسلمانانی خسته نارېحه تپوه و.. رڼو کانی دیکه ش
دوژمنانی نیسلا می تووشی نارېحه تی کرد...!!

ده با نيمه ش سر پرده کي له سره تاوه ده ست پی بگین..

به لام چ سره تايه ک...؟؟

نو خویشی، هیچ رڼو کی دیکه، جگه له رڼو کی که تپیدا دهستی خسته نیو دهستی
پیغمبر و به لینی پيدا، به سره تاي ژوانی نازانیت..

گر له تواناشیدا بوایه نو هه مو نو هی چندين رڼو و سال بهر له رڼو رویداوه
له تمن و ژيانیدا ده سپړه وه...

که واته با نیمه له وپوه ده ست پی بگین که پتی خوشه.. له چرکه ساته به هره مهنده ی
که تپیدا دلی ملکه چی فرمانی خودا بو و، تپیدا رڼو دایه دهستی راستی په روریدگاری
خاوه ن به زه یی- که هر دوو دهستی هر راسته یه- بهرکات و پرورش بقی ثابته کی و، بق
پیغمبره کی و، شهید بوونکی مزن له پیناوی هدا له دلیدا هه لقولا، که به وپوه کول
و باری نو رڼو به تالانه ی پشتیوانی نارېه وای تپیدا ده کرد له سر شانی لاده بات..

رڼو کیان به تنها بری ده کرده و، یاده وریه چا که کانی له سر نو ثابته نویی کی که رڼو
له دوی رڼو تالاکانی زیاتر د دره و شپته و و ده شه کیته و ده هینا و ده برد و، له خودای
په نهان زانی خواست که به هر هوی که ووه بووه رینعایی بکات و.. له دلی زنگ و وریایدا
مژده کانی دنیا بوون چه کهری کرد و، وتی:

{سویند به خوا خرمان له سر ریگه یه کی راستن،..}

نو پیاوړه ش پیغمبره..

ده سا، تاکه ی...؟؟

سویند به خوا، ده رڼم و، موسلمان ده بم}{..}

ده با گوی له خوی رابگرین دهریاری نو گشته پیر رڼو ی بقی لای پیغمبره ی خوا ﷺ و،
سه باره ت چوونی له مکه که ووه بقی مدينه به مبه ستی کردنه و هی جیگایه ک بقی خوی له کاروانی
بپواداراندا، بزمان بدویت:

{.. جا پټم خوش بوو که په کټک بدوژمه وه هاو له لیم بکات، که یشتم به عوسمانی کوږی ته له، نه وهی له نیازدا بوو بوم باسکرد نه ویش خیرا هات به ده ممه وه، و، پټکه وه له شار کوتایی شو به پټکه وتین.. کاتی گه یشتینه دهشتایی (عمری کوږی عاص) مان بیینی، وتی: سلاوتان لی بیت خزمینه، وتان: سلاو بی له توش..

وتی: به رهو کوږی ده پون؟ بومان باسکرد، نه ویش ه والی پیدان که به ه مان شیوهی نیمه به رهو لای پیغمبر ده پوات تا موسلمان بییت..
نه ویش له که لمان دا هات و به ریکه وتین تا له یکه کم روژی مانگی (صفه ی سالی هه شتی کچی گه یشتینه مه دینه..

کاتیک چوومه خزمهت پیغمبره ی خوا ﷺ وه ک پیغمبره ی ک سلام لی کرد، نه ویش به پوویکی گه شه وه ولامی سلاوه که ی دامه وه، و، نه مجا موسلمان بووم و شامیدی حقم هیئا..

پیغمبر ﷺ فرمووی: عاقله ندیم له تودا به دی کرد هر بویه له خوا پارامه وه که بتگه یه نیته شوینتیکي حه ق..

په یمانم دا به پیغمبره ی خوا و وتم: داوای لی خوشبوونم بؤ بکه له هه موو نه و کوسپ و ته گه رانه ی دروستم کرد بییت له به رده م بانگه وازی خوادا..
فرمووی: نیسلام هه موو شتیکی پیش خوی راده مالیت.
وتم: نه ی پیغمبره ی خوا له سر نه وه (په یمان ده دم)..

فرمووی: خودایا له هه موو نه و ریگریانه ی که (خالیدی کوږی وه لید) له به ر دم ثابنه که ت دا دروستی کردوه خوش ببه.

نه مجا (عمری کوږی عاص) و، (عوسمانی کوږی ته له) چوونه پیښه وه و، موسلمان بوون و په یمانیاں دا به پیغمبره ی خوا ﷺ...

نه و داخوازیه تان بیینی که له پیغمبره ی کرد: داوای لی خوشبوونم بؤ بکه له هه موو نه و کوسپ و ته گه رانه ی دروستم کرد بییت له به رده م بانگه وازی خوادا))؟؟

هر که سیک به چاوو و، به رچاو روونی له و ده سته وازه یی رامینتیت، تیگه یشتنیکي راست و دروستی لا که لاله ده بیت سهاره ت نه و هلویتسانه ی که وه ک لوغز وایه له ژیا نی نیمړی شمشیری خودا و پاله وانی نیسلامدا..

کاتیکیش ده گینه نه و هلویتسانه له به سهرهاتی ژیا نییدا نه م ده سته وازه یه ریښاندهرمان ده بیت بؤ تیگه یشتن و راهه کردنی..

نیستاش له گال خالیدا ده بین که تازه موسلمان بوو، تا له سوار چاکی قوپه ییش و شوږه سواره که ی رامینین و، سهرنجی لیژانی هه موو عه رب له کشانه وه و دان به سهردا به دین، که پشت له خوا وه نده کانی باو و باپیری و سهر به رزیه کانی هوزه که ی ده کات و، له گال

پیغمبر و موسلماناندا پيشوازی جیهانیکی نوې دهکات، خدا بوی دیاریکړدوه که له سایه یی نالای پیغمبر و وشه یی که خوانسیدا راپه پټ...

له گهل (خالد) داین - که واته - دوی نه وده یی که موسلمان بوو، تا سرگوزشته یی سیری به دی بگین...

نړی به سرهاتی هر سې شهیده پالنه وانه که یی جهنگی موته تان له یاده...؟؟
که (زهیدی کوپی حاریسه) و، (جعهفری کوپی نه بوطالب) و، (عبداللهی کوپی ره واحة) بوون...

که به راستی پالنه وانی غه زای موته بوون له خاکي شام... نو غه زایه یی که رومکان دووسه د هزار جهنگو وریان کړکړدو یوه و، موسلمان تپیدا تووشی نارپه حه تیه کی بی وینه بوون...
نو دهسته وازه بلنده غه مگینه شتان له یاده که پیغمبر ﷺ هوالی هر سې سرکرده یی جهنگه کی پی راگه یاند، کاتیک فرموی:

{زهیدی کوپی حاریسه نالاکه یی گرت دهست و جهنگا پیوه یی هه تا شهید بوو.
پاشان (جعهفر) وهریگرت و شه پی کرد، تا شهید بوو...
دواتر (عبداللهی کوپی ره واحة) گرتیه دهست و پیوه یی جهنگا تا شهید بوو}...
نو فرموده یی پیغمبر ﷺ نه منده یی ما بوو، میشتمانه وه بې جیکای خوی له سر نه م لاپه رانه...

نه مش به شه کی دیکه یی فرموده کیه:
{پاش نه وه شمشیرک له شمشیره کانی خدا نالاکه یی هلگرت و، خوی گه وړه رزگار یوونی له سر دهستی نو به دیه ینا}...
جا ده بیت نو پالنه وانه کی بیت...؟؟

نو قاره مانه (خالیدی کوپی ولید) بوو... که وک سهریازکی ناسایی به په له بهرو غه زای (موته) که وته پی له ژیر فرمانی هر سې سرکرده که دا که پیغمبر بې سوپاکه یی دیاریکړد:
زید و، جعهفر و، عبداللهی کوپی ره واحة، که هر سیکیان به هه مان ریزه بندی له گوره پانی جهنگه خویناویه که دا شهید بوون...

له دوی شهید بوونی دوا سرکرده، (ثابتی کوپی نه قهرم) په لاماری نالاکه یی دا و به دهستی راستی هلگرت و له نښو سوپای موسلماناندا به رزی کرده وه تا بی سهریه یی نه که وینه ناو ریزه کانی وه...

هر که (ثابت) نالاکه یی هلگرت خیرا بهرو لای خالیدی کوپی ولیدی برد و، پتی وت:
(نالاکه بگره نه یی باوکی سوله یمان)...

خالد له کاتیکدا که تازه موسلمان بوویو نه وده یی به مافی خوی نه زانی که سرکرده یی دهسته یی بکات که نو مواجیر و نه نصاران یی له نیودایه بهر له نه و موسلمان بوون.

ناکار جوانی و، خړ به کم زانی و، پڅزانین و، باشیک، که نه و شایانیه تی و گوجاوه
بږی...!!

نالیرېدا و له ولامی (ثابتی کوپې نه قره م) دا وتی:

{نه خیر.. نالاکه مه لناکرم، تق له من له پیشترو و هفتري بږی.. به ته مه نیت و به شداری
به دريشت کړدوه}..
{(ثابت) وهلامی دایوه و، وتی: بیگره تق له جهنگدا له من لیزانتری، سویند به خوا ته نها
بږ تقم مه لگرت}..

پاشان بانگی له موسلمانان کان کرد: نه ری رازین به وې خالید بېته سرکرده تان...؟
وتیان: به لی..

نه مچا نه م بلیمه ته چوپیه سر ته سپه کی و، نالاکې به دهستی راستی مه لگرت و به ره و
پیشه وه که و ته ری و وه نه وې له چنه دهر گایه کی داخوا بدات که ساته وه ختی کرانه وې
هاتوه له به رده م ریگایه کی دوور و درېژدا تا نه م پاله وانه هیدی هیدی به سریدا بروت، له کاتی
ژیانی پښه مېر و پاش وه فاتیشیدا، تا به بلیمه تیه له پاده به دهره کی قه دهر بیگه به نیته
کاریک که خودا له چاره ی نووسیوه..

پاش نه وې که چاره نووسی جهنگه که دهر که وت، خالید سرکرده یه تی سوپای گرت
دهست، چا قوریانی موسلمانان کان زور زور بوو، و باله کانیان شکابوو.. سوپای رومی بی
شوماری له راده به دهر و راماله ریش، سرکه وتوو، به دهماغ بوو..

له توانای هیچ لیها تووییه کی جهنگیشدا نه بوو که هیچ له سره نه نجامی شه په که بگوریت، و
تیتیدا شکست خواردوو بکاته سرکه وتوو، سرکه وتوو بکاته دقپاو..

تا که کاریکیش که چاره پنی بلیمه تیگ بوو نه نجامی بدات، راگرتنی زیان لی که وتنی سوپای
موسلمانان بوو، دهر باز کردنی پاشماوه ی بوو به ساغی، واته کشانه وې خوپاریزی که
پاشماوه ی هیزی به شه پها توو له گزپه پانی جهنگه که دا له تیاچوون دوور ده خاته وه..
نه م کشانه وپیش له و جیگایه دا به هیچ جوریک نه دهره..

به لام، گهر راستیش بیت که (هرگیز نابیت مه حال له دلی که سی مه رده ه بیت) نه و کی
مه یه دلی له خالید نازاتر بیت و، له بلیمه تر و به رچاو پوونتر بیت...؟؟

نالیرېدا شمشیری خودا هاته پیشه وه وه چاوی باز به به رده و چاوی له گزپه پانی
جهنگه که ورد بوویوه و، به لیزانیه کی خوی زور خیرا نه خشی داده ناو.. سوپاکه ی دابهش
ده کرد له کاتیگدا که جهنگ له گهر مهیدا بوو، ده یکرد به چنه دهسته یه که وه، هر دهسته یه ک
چالاکي خوی بږ دیاری ده کرد و، هونری له راده به دهر و لیزانی زوری خوی خسته گپ تا
توانی که لیکنی فراوان و به رین له ریزی سوپای رومدا دروست بکات و، موسلمانان ساغ و بی

زیان لټیوه دهرياز بوون، پاش نهوړی بهوړی بلیمته پالوانی نیسلاموه له کاره ساتیک
رزگاری بوو که له ودا بوو رویدات...!!

له م جهنگشدا پیغمبري خوا ﷺ شو نازناوه مزنه ی به خشییه خالید..
قورپه ی پیمانی خویان له گه ل پیغمبري خوا ﷺ شکاند و، موسلمانان به سرگردایه تی
پیغمبر ﷺ بهر و مه که که و تنه یی..
پیغمبري خوا خالیدی کوړی ولیدی کرده سر کرده ی لای راستی سوپاکه..
خالید وه سر کرده ی که له سر کرده ی موسلمانان و، نومته ی نیسلام، چوویه ناو
مه که، پاش نهوړی وه سر کرده ی که له سر کرده ی سوپای بته رستی دهشت و
کیوه کانی بۆ ماو یه کی رډر ناشنای بوون..
یاده وریه کانی مندالی که و ته بیر، ساته شیرین و خۆشه کانی و.. یاده وری لاویتی و،
کالته و گپ به هاواریه کانی.. هاتوه پیش چاو..
پاشان یاده وریه کانی شو رډرگاره دوور و درږزه ده یښتته جوش که ته مانی خوی تیدا
کرده قوریانیه کی دږپاو بۆ بته بی ده ستلات و هیچ و پوچه کان..
بهر لهوړی که دلی هست به پشهیمانی بکات له سایه ی دیمه نیکی جوان و بهر زیدا
راچله کی..
دیمه نی روونکی داپو شری مه که.. دیمه نی شو بیده سلاتانه ی که تا شو ساته
جه ستیان شوینه واری نازار و نه شکه ده ی پیویه و، ده گ پینه وه بۆ شو زیده ی که به ستم
و زور داری لای دهر کران، نیستا له گه ل هیله ی نه سپه کانیاندا ده گ پینه وه بۆ و، له ژر سایه ی
نالاً شه کاوه کانی نیسلامدا و.. نهوړی نوینی به پنهانی به گوئی به کدیاندا ده چریان له مالی
نه رقم نه مږ گډپاوه بۆ دهنگی به رزی (الله اکبر) که مه که ده له رښتته وه و (لا اله الا الله) ی
سر سوپه ښه ی سرکه وتوو، که وه نهوړی وایه گړدوون له گه لیدا بیت و، وه نهوړی هر
همووی جه ژنی بیت...!!!

نم معجزه یه چوون رویدا...؟؟

چ راهیه که هیه بۆ نهوړی رویدا؟

هیچ شتیک نیه ته نها شو نایه ته نه بیت که لیشاوی سرکه وتووان له میانی (لا اله الا
الله) و (الله اکبر) هکانیدا ده لښن، له کاتیکدا که هندیکیان به شادیوه له به کدی راده میتن و
ده لښن:

﴿وَعَدَ اللَّهُ لَا يَخْلِفُ اللَّهُ وَعْدَهُ﴾ به لښنی خوا یه و، خواش له به لښنی خوی لا
نادات!! الروم/ ٦.

خالد سهری بهر زده کاته وه، بهو په پری ریز و خوشی و سنگ فراوانی وه له نالاکانی
نیسلام راده مینیت که له ناسودا دده شه کینه وه، به خوی ده لیت:

— به لئ... نه به لئنی خواجه، خوداش له به لئنی خوی لانا دات... !!

پاشان سهری سوپاسگوزاری له بهرامبر به خششی په روه ریدگارا داده نه وینیت که
رینموونی کرد بق لای نیسلام و له م روزه مزنی رزگارکردندا کردیه یه کیک له وانه ی نیسلامیان
بهرو مه که ه لگرتوه و.. نه که وانه ی رزگارکردن ناچاریان دهکات موسلمان بین..

خالد له پنهای پیغمبر خوادا ده مینیت وه، توانای لیتهاتوی خوی ده خاته خرمهت
نه و تاینه ی که له ناخی دلپوه بهوای پی هیناوه، هه موو ژیانی خوی نه ز کردوه بوی.

پاش نه وه ی پیغمبر خواداش گه پایه وه بق لای په روه ریدگاری بالا ده ست و، (نه بویه کری
صدیق) نرکی جی نشینی گرتنه ست و، گیزه لوکه ی هه لگه پاوه ده ستریزیکار و
فیلباز ه کان ه لیکرد و به نه پری سوور بوو و هه ستانه وه ی پر هات و هه رایه وه نابلقه ی تاینی
نوئی دده و.. (نه بو به کر) له یه که م سه رچنداندا چای ده که ویت سر پالوانی نه و ه لویسته
و پیاوی گونجای نه و ساته.. باوکی سوله یمان، شمشیری خودا، خالیدی کړی وه لید... !!

راسته که نه بویه کر ده سته نه کرد به شه پ له دژي هه لگه پاوه کان بهو سوپایه نه بیت که
خوی سه رکردایه تی ده کرد به لام نه وه هیچ ریزگر نه بوو له وه ی که نه و خالیدی دانا بوو بق روزه
یه کلاکړنه وه، خالد له جهنگی یه کلاکړنه وه دا که مه تر سیدارترین جهنگی هه لگه پاوه کان
بوو، پیاوی لیتهاتوو و قاره منی خه مخوری بوو..

له کاتیکدا ده سته ی هه لگه پاوه کان خویان ساز ده کرد بق نه نجامدانی پیلانه گه وره که یان،
خه لیفه ی مزه (نه بویه کر) سوور بوو له سه ر نه وه ی که خوی سه رکردایه تی سوپای موسلمانان
بکات و، گه وره هاوه لان هه ولی زوریان دا بق وازه یان له و سووریوونه ی، به لام بی نه نجام بوو و
زیاتر سوور بوو..

له وانه یه ویستبیتی به وه نه و ره وشه ی که خه لکی بانگ کردبوو بق شه پ کردن گرنکی و
بایه خنکی زیاتری پی بدات، به بوچوونی نه و ته نها به شداری کردنی له و جهنگه خویناویه دا که
له نیوان میزی باوه پ، سوپای هه لگه پانه وه و تاریکیدا روو ده دات نه وه ی پی دوپات
ده کړته وه، که هر ده بیت سه رکردایه تی راسته وخوی به شیک یان هه موو سوپای موسلمانان
بکات..

له راستیدا گیزه شپوینی هه لگه پاوه کان سه ره پای ده سته پکړدنی وه یاخیبوونیکی نه یار،
به لام مه ترسی زور بوو..

هه موو نه وانه ی داخ له دل بوون بهرامبر نیسلام و تیکپای نه وانه ی که له بوسه دا بوون بوی
ده رفته تی ده گم نه ی خویان چنگ که وت — نیدی له نیو هوزه عه ره به کاندای بیت — یا له سه ر
سنور، که ده سته لاتی زوم و فارسی زیاد ده کرد،

نو دده سلا ته ی که هستی ده کرد نیسلام گوره ترین مه ترسیه له سهری، هر بویه
دهستی دابوویه ناشووب گنې لریځای خوږه وه و له پشت پرده وه...!!
نوه بوو ناگری ناشووب که له نیوان هوزه کانی نه سده و، غه طغان و، عه بس و، طیب و،
ذبیان دا، هه لگرسا..

پاشان هوزه کانی (بهنی عامر و، هه وازین و، سولهیم و، بهنی ته میم) یشی گرت ه و..
هیشتا پینکا گزان روی نه دابوو گوردرابوو بۆ سوپایه کی دهیان هه زار جهنگاوهری له خو
گرتبوو..

خه لکی به حرهین و، عومان و، موهرهش، به دم شو پلانه ترسناکه وه چوون و، نیسلام
روبه روی ترسناکترین گرفت بوویه وه و، خاکی دهوړیه روی موسلمانان بوویه ناگر..
به لام، نه بویه کر له ویدا ناماده بوو!!

نه بویه کر جلهوی سه رکردایه تی سوپای گرت ه دهستی و له گه لیاندا که وته پئ به ره و شوینی
هوزه کانی بهنی عه بس و، موړه و، ذبیان، که به له شکرکی بی شوماره وه بوی هاتبوون..
شه دهستی پینکر و دروزه کی شواو، موسلمانان تییدا سه رکه و تنیکی گوره و مه زنیان
به دهسته تینا..

سوپای موسلمانان له مه دینه جیگیر نه بوو بوویه وه، خه لیه ناماده ی کردن بۆ جهنگیکی
دیکه..

سات له دواي ساتیش هه والی هه لکه پاره کان و کوبوونه وه کانیا ن زیاتر مه ترسیدار ده بوو

و..

نه بویه کر به سه رکردایه تی سوپایه ک بۆ جاری دووم که وته پئ، به لام گوره هاوه لان
نارامیان نه ما و، په کده نگ بوون له سر نه وه ی که خه لیه له مه دینه بمینیتته وه، نه وه بوو
نیما می علی ریځی به نه بویه کر گرت و جلهوی نه سپه کی گرت که به سواریه وه و له پیش
سوپاکه یه وه ده ریشته و، پئی و ت:

{ به ره و کوئ، نه ی جی نشینی پیغمبر ی خوا...؟ }

من هر نه و ته پئ ده لیم که پیغمبر ی خوا له روژی نوخودا پئی فرموی:

شمشیر ه که ت به ره وه کتلان و به خوت دلته نگمان مه که... }

خه لیه ی موسلمانان به رامبر په کده نگییه کی سوړی موسلمانان رازی بوو که له مه دینه
بمینیتته وه و سوپاکه ی کرد به یازده کومه له وه و.. روژی هریه که یانی دیار کرد..
خالیدی کوړی وه لید سه رده سته ی په کیک له و کومه له گه وړانه بوو..

کاتیکش خلیفه ټالای دده دایه دهست هر نه مریک، بهرو لای خالید هات و پتی وت:
 {له پیغمبري خوام بیست دهیفرموو: باشتړین بهندهی خوا و، لیها تووی هۆزه، خالیدی
 کوړی وه لید، شمشیریک له شمشیریکانی خوایه، خوی گوره زالی بکات به سر بی باوه و
 دوو پروه کاند...}

به مجوره خالید بهرده وام له سر ریازی خوی بو و، سوپاکه ی له جهنگیکه وه
 دهگوژیایه وه بقی جهنگیکي دیکه و، له سرکه وتنیکه وه بقی سرکه وتنیکي تر، تا جهنگي
 په کلارندنه بهرپا بو.

نه مچا له ووی، له یه مامه (به نو حنیفه) و نه و هۆزانه ی که دابوویانه پالیان، مه ترسیدارترین
 سوپای هه لگه پراوه کانیان پیکه یتابوو، به سر زکایه تی (موسه یله مه ی درۆزن)...

هه ندیک له سوپای موسلمانان کانیش روو به پروی سوپای موسه یله مه بوو بوویه وه، به لام
 مه بهستی خویان به دهست نه یتنا بو.

جا فرمانی خلیفه به سر کرده ی لیها توو راگه یه نرا بهرو لای (به نو حنیفه) بگه ویته
 ری...

خالیدیش بهرپیکه وت...

(موسه یله مه)، هر که زانی (خالید) بهرپیکه وه یه بهرو لایان، سوپاکه ی ریکخته وه و،
 کردیه مه ترسیه کی راسته قینه و، رکا بهر زکی ترسناک...
 هه ردو دهسته به یکه گه یشتن...

کاتیک له پراوه کانی میژوودا سر گوزشته ی نه و جهنگ گه وریه ده خوینیته وه، سر سام
 ده بیت، چونکه خوت له بهرام بهر جهنگیکدا ده بینیته وه که له درندایه تی و جهور و ستمدا له
 شه پره کانی نه م سرده مه ده چیت، با له جوړی چه ک و رهوشی جهنگیشدا جیاواز بن...
 خالید له گه ل سوپاکه یدا چوویه سر گردیک به سر به مامدا ده پروانی و، موسه یله مه ش
 به لوت بهرزی و له خویایی بوونه وه هات، ریزه کانی سوپاکه ییشی له زوړیدا کوژتاییه که ی دیار
 نه بوو...!!

خالید سرده سته یی و ټالاکانی دایه دهست سر کرده کانی سوپاکه ی و، هه ردو سوپا
 به یکه کدا کوژان و، جهنگیکي سامناک بهرپا بوو... زوړ سامناک و... شه هیدی موسلمانان به دوی
 په کدا وه کولی باخچه یکه ده که وتن که بهر ره شه بایه کی تووند که وتیبت...!!

خالید بالا دهستی توانای دوزمنانی به دی کرد و، به نه سپه که یوه چووه سر
 ته پوله که یکه نریک و، سر دنجیکي خیرای قول و زیره کانه ی کوړه پانی جهنگه که ی دا...
 دهست به جی ههستی به خالی لاوازی سوپاکه ی کرد و ژماردی...

بینی که به ووی نه و کاره کت و پره ی سوپای موسه یله مه یتنای به سر یاندا ههست کردن
 به لیپر سراویتی لاواز بووه، هر بویه له هه مان چرکه ساتدا بهر یاریدا که دلی تیکرای موسلمانان

به‌رامبه‌ر هه‌ست كردن به‌ به‌رپرسيارتي تا ئه‌و په‌پي راجله‌ كينيت.. ئه‌وه‌ بوو رۆشت و بانگي له‌ ده‌سته و باله‌كاني سوپاكه‌ي كرد، شوينه‌كاني سه‌ر له‌نوێ له‌ گۆره‌پاني شه‌پدا بۆ دياريكردنه‌وه‌، پاشان به‌ده‌نگه‌ دلێره‌كه‌ي هاواري لێكردن:

{به‌پێنگه‌ون، با ئه‌مۆ تواناي هه‌موو زيندووێه‌ك به‌دي بگه‌ين}..

هه‌مووتان به‌ژن.

ئه‌مجا موهاجيره‌كان له‌ ژێر ئالاي خوياندا به‌پي كه‌وتن، ئه‌نصاره‌كانيش له‌ ژێر ئالاي خوياندا {هه‌موو پۆله‌ي باوكيكيش له‌ ژێر ئالاي خويدا}..

به‌مجۆره‌ به‌ ته‌واوي بوون بووێه‌ كه‌ شكست هات له‌ كوێوه‌ ديت و.. ده‌روونه‌كان زياتر په‌رۆشي دايجرتن، رووناكتر بوون، پي بوو له‌ جه‌سووري و ئازايه‌تي..

خاليديش ماوه‌ ماوه‌، (الله اكبر) و (لا اله الا الله) ده‌كرد، يان هاواري له‌ سوپاكه‌ي ده‌كرد و فه‌رماني ده‌كرد به‌سه‌رياندا، شمشيره‌كاني سوپاكه‌ي ده‌گۆپي بۆ ئه‌و قه‌ده‌رانه‌ كه‌ گه‌رانه‌ويان نيه‌، هه‌چ شتێك رێگر نيه‌ له‌ به‌ر ده‌م مه‌به‌سته‌كانيدا..

له‌چه‌ند خوله‌كيكي دياريكراودا ريزه‌وي جه‌نگه‌كه‌ گۆرا و سه‌ريازه‌كاني موسه‌يله‌مه‌ به‌ده‌يان، و، سه‌دان، و، هه‌زارانيان ئي ده‌كه‌وت وه‌ك مېشيك كه‌ به‌هۆي هه‌ناسه‌ي پاككه‌ره‌وه‌ي بروسكه‌يه‌كي له‌ناو به‌ره‌وه‌ هه‌ناسه‌ي ئي پرا بيت...!!

له‌ راستيدا خاليد وه‌ك كاربه‌ا سوور بوون و جه‌سووري خۆي گواسته‌وه‌ بۆ سه‌ريازه‌كاني، و، گياني چوويه‌ نۆو هه‌موو سوپاكه‌يه‌وه‌.. ئه‌وه‌ش يه‌كێك بوو له‌ خاسيه‌ته‌كاني بليمه‌تبه‌ سه‌رسوپه‌ينه‌ره‌كه‌ي..

به‌م شيوه‌يه‌ مه‌ترسيدارترين و توند و تيزترين جه‌نگي هه‌لگه‌پاوه‌كان ئه‌نجام درا، و، (موسه‌يله‌مه‌) كوژرا..

لاشه‌ي سه‌ريازه‌كانيشي گۆره‌پاني جه‌نگه‌كه‌يان ته‌ني بوو، بۆ هه‌تا مه‌تايه‌ خۆل درا به‌سه‌ر ئالاي درۆ خوازاندا..

له‌ شاري مه‌دينه‌ش خه‌ليفه‌ نوێي سوپاسگوزاري بۆ په‌روه‌ردگاري بالا ده‌ستی كرد كه‌ ئه‌و سه‌ركه‌وتنه‌ و ئه‌و پاله‌وانه‌ي پي به‌خشيون..

ئه‌بويه‌كر به‌ هۆي تيگه‌يشته‌وي و به‌رچاو پوونيه‌وه‌ بۆي ده‌ركه‌وتبوو كه‌ ئه‌و هه‌يزه‌ شه‌پ خوازانه‌ي له‌ ده‌وري سنووري ولاته‌كه‌يه‌تي چ رۆلێكي مه‌ترسيداريان هه‌يه‌ له‌سه‌ر چاره‌نووسي ئيسلام و په‌په‌وکاراني..

فارسه‌كان له‌ عيراق و.. رۆمه‌كان له‌ولاتي شام، دوو ئيمپراتوريه‌تي تيگه‌شكاون، و، چه‌ند تاله‌ موويه‌كي له‌ تاله‌مووه‌ به‌سه‌ر چوكانيان گرتبووه‌وه‌ و خه‌لكيان له‌ عيراق و له‌ شام تووشي خراپه‌رين نازار و ئه‌شكه‌نجه‌ ده‌كرد، به‌لكو به‌كاريان ده‌هه‌تان -كه‌ زۆريه‌شيان هه‌ره‌ب بوون-

بق شه پکړدن له دژي نهو موسلماننه عه ربانه ی که به پیدای نایینی نوئیان به رز کړد بویوه و، به پاچه کانیان له هم موو قه لاکانی جیهانی کونیان ددها و، بژگه نی و خرابیه کانیان لا دهر د...!

نالیژدها، خه لیغی مه زن و پیروز رینماییه کانی خوی ناراستی خالید کرد که به سوپاکه یوه به رهو عیراق بگه وخته پی...

خالیدی پاله وانیش روو و عیراق که وته ری و، نه م لاپه پانه جیگی نه وهی تیدا بویه ته وه که له شوین یه که له دوی یه کی که ژاوهی سرکه و تنه کانی بپوشتینایه، تا به سرهاتی سرسوپه یتنه رمان به دی بگردایه.

کاری خوی له عیراق به نوو سینی نامه بق هم موو والی و نوینه ره کانی کیسرا له سر شار و ناوچه کانی عیراق ده ست پیکرد...

{به ناوی خوی به خشنده و میهره بان

له خالیدی کوپی وه لیده وه بق سر کرده کانی فارس...

سلاو له و که سهی شوینی هیدایه ت که و تبیت.

دواتر، سوپاس بق نهو خودایه ی که خزمه تکاره کانتانی بلّوه پی کرد و، پادشاکانتانی لی سنده وه و، فیل و تله که ی لاواز کردن.

نهو که سهی وه که نیمه نویژ بکات و، روو بکاته قبیله مان و، گزشتی شتی سر برپاوی نیمه ی خوارد نه وه موسلماننه و، نهوی بق نیمه ه بی بق نهویش هیه و، نهویش له سر نیمه بیت له سر نهویش نه م نامه یه پیتان گه یشت نهوا بارمته م بق بنیرن و بینه (نمی)، دهنه، بهو زاته ی جگه لهو خودایه کی دیکه نیه که سانیکتان بق دهنیرم مردنیان لا خو شه ویسته هینده ی خو شه ویستی زیان له لای نیوه...!!!

هه والبه ره کانی که به رهو هم موو لایه کی نارد بوون گه پانه وه بق لای و هه والی نهو هیان پیدا که سر کرده کانی فارس له عیراق سر قالی کژ کردنه وهی سوپایه کی نژدن، نهویش کاتی خوی به فیر نهوا و، سر یازده کانی خوی برده سر ناپهوا تا له ناویان بیات و.. زهویش به شتیه یه کی سرسوپه یتنه بوی پیچرایه وه.

له (نوبله) وه، بق (سه دیر) و، پاشان (نه جف) تا (حیره) و، (نه نبار و، کاظمیه) له هه موویاندا که ژاوهی سرکه و تنی به دوی که ژاوهی دیکه دا دهات و، له هه موو جیگایه که شنه پای موژده نالای نیسلامی به رز ده کرده وه و ژیر دهسته و بی دهسه لاتان دههاتنه ژیر سایه ی به لی.. ژیر دهسته و بی دهسه لاتانی خه لکی نهو ولاته ی که فارسه کان داگریان کرد بوو خرابترین سزاشیان ددهان..

چهند جوان و به جی بوو که خالید شالاهه کی خوی به دهر کردنی فرمانیک بق هم موو هیژده کانی ده ست پیکرد:

{جوتیاره کان تووشی زیان مه‌کن و، لټیان گه‌پښ با به‌هیمنی له‌سر کاری خویان بن، مه‌گر که‌سانټیکیان که‌بڼ بڼ شه‌پرکردن له‌دښتان، نو کاته به‌رام‌به‌ر شه‌پرکه‌رانیان بجه‌نگن} .. به‌سوپا سه‌ربه‌رزه‌که‌پوه وه‌ک چه‌قق به‌سر که‌ره‌ی تازه‌دا به‌پښی رښت تا له‌سر سنووری شام راوه‌ستا ..

تا له‌ویدا سه‌دای بانگه‌ران و، (الله اکبر)ی رڼکارخو ازان ده‌نگی دایه‌وه.

بلټی رومه‌کان له‌شام گوټیبستی بووین...؟؟

یان له‌و (الله اکبر)انه‌دا به‌سر چوونی رڼکار و، جیهانی خویان بڼ ده‌رکه‌وتبیت...؟؟ به‌لټی، گوټیان لټ بوو و... راجله‌کین و... بریاراندا که‌سه‌رشیتانه‌جه‌نگی بڼو می‌دی تیاجوون نه‌نجام بده‌ن!!

نو سه‌رکه‌وتنه‌ی ئیسلم به‌سر فارسه‌کاندا له‌عیراق به‌ده‌ستی هی‌نا بوو مژده‌به‌خشی سه‌رکه‌وتنیکي هاو‌شپړه‌بوو به‌سر رومه‌کاندا له‌شام ..

نه‌نجا نه‌بویه‌کری صدیق چه‌ندین سوپای ناماده‌کرد و، بڼ سه‌رکه‌دایه‌تیشی چه‌ند که‌سیکی لټها تووی هه‌لټ‌ژارد که‌بریتی بوو له‌نه‌بویه‌یده‌ی کوپي چه‌پړپاخ و، عه‌مری کوپي عاص و... په‌زیدی کوپي نه‌بوسوفیان و، پاشان معاویه‌ی کوپي نه‌بو سوفیان ..

کاتیک که‌هه‌والی نو سوپایانه‌گیشته به‌ئیمپراتوری روم، ناموزگاری وه‌زیر و سه‌رکه‌دکانیان کرد که‌له‌گل موسلماناندا پټکټین و، نه‌چنه‌جه‌نگانیکي ټول‌وه‌له‌دښان .. به‌لام وه‌زیر و سه‌رکه‌دکانی سووربوون له‌سر شه‌پرکردن و رایان گه‌یاند که‌:

{سویند به‌خوا ری به‌نه‌بویه‌کر ناده‌ین که‌نه‌سپه‌که‌ی به‌پښته‌خاکانه‌وه} ..

سوپایه‌کیان ناماده‌کرد که‌ژماره‌ی ده‌گه‌یشته‌دوسه‌د و چله‌زار جه‌نگاوه‌ر. سه‌رکه‌ده‌ی موسلمانانه‌کانیش په‌یامی ترسناکی هه‌لوټسته‌که‌یان نارد بڼ خه‌لیفه، نه‌بویه‌کریش وتی:

{سویند به‌خوا چاره‌سه‌ری دهری دلان به‌خالد ده‌که‌م}...!!!

(کوژه‌ری وه‌سوه‌سه‌کانیان) .. وه‌سوه‌سه‌ی هه‌لکه‌پانه‌وه‌و دوزمنایه‌تی و شېرک، فرمانی خه‌لیفه‌ی پټی گیشته‌که‌به‌ره‌و شام بکشیت، تا ببیته‌نه‌میری نو سوپایانه‌ی ئیسلم که‌به‌ر له‌نو به‌ره‌و نه‌وئ چووه.

خالد ده‌ست به‌جی فرمانه‌که‌ی به‌جی هی‌نا و، (موسه‌نای کوپي حاریسه‌ی) له‌جنگی خوی له‌عیراق به‌جی هی‌شت و له‌گل نو سوپایه‌یدا که‌هه‌لټ‌ژارد بوو که‌وته‌ری تا گه‌یشته‌نو جینگایانه‌ی که‌موسلمانانه‌کانی تیدا بوو له‌شام و، به‌بلیمه‌تیه‌سه‌رسوپه‌تته‌ره‌که‌ی سوپای موسلمانانی رڼکخست و شوټنی گردجای بڼ دیاریرکرد به‌ماوه‌یه‌کی که‌م، له‌نیوه‌ندی جه‌نگ و به‌ره‌وو بوونه‌وه‌شدا، له‌نټو جه‌نگاوه‌ره‌کانیدا وه‌ستا و وتاریکی ناراسته‌کرد، له‌پاش سوپاسگوزاری و ستایشی په‌روه‌دگاری وتی:

{نه مړې رږژيکه له رږژه کانی خوا، ناپېت که س شانازی تېدا بکات و خوی پټوه هلېنېت..
دلسوزانه ټيټکوشن و مېه سستان تنها خوا بېت له کاره کتان و، ورن با نه مېرېتی
دهستا و دهست پټې بکېن - واته بيگورېنه وه - په کيکمان نه مړې نه مېر بېت، په کيکي ديکه
سېهېنې، په کيکي تر دوسې، تا هر ه مو نه مېرېتی ده کڼ}..
نه مړېش رږژيکه له رږژه کانی خوا..

چ دهستېنېکي قه شنگ و جوانه...!!

* ناپېت که س شانازی تېدا بکات و خوی پټوه هلېنېت..

نه مېش زياتر قه شنگ و جوانتره و نه مېه کدار ترين خورپاريزی (وهرع)!!

نېم سرکرده ژير و مېزنه به زالکردنی که سانی ديکه به سر خويدا هيچ که مې نه کرد، له
کاتېکا که خليفه کردبويه سرکرده ی ه موو سوپاکان به ټيکړای نه مېره کانېشيانه وه، به لام
نه و نه بويست که بېته پالېشټيک بې شېتان له سر دلې هاوېلانی و، دهستی له و مافه
ه مېشه بيه ی له نه مېرايه تی ه لگرت و کرديه سره له نړوان ه مووياندا وه ک يه ک..
نه مړې نه مېرېک.. سېهېنې نه مېرېکي ديکه.. دوسېش په کيکي تر و.. به و شپوه په تا
دوايي..

سوپای روميش به ژماره ی زږ و چه ک و تفاقيه وه، شټيکي پر مېترسي بوو..
سرکرده کانی روم زانپان که کات له بهرزه وهندی موسلماناندي و، دريژه کيشانی جهنگ
و زږيوونی شه پړکان سرکه وټنېکي ه مېشه بپان بې دهسته بهر ده کڼ، له بهر نه وه بپارياندا
که ه موو سوپاکانيان له يک شه پړدا کړ بکه نه وه بې سر عرب تا پاش نه و جهنگ
شوينه واريان نه مېنېت، بيگومان موسلمانان له و رږژه دا هستيان به بيم و مېترسيکي وها
کرد بوو که دل و دېروونه گيان له سر دهسته کانی خسنبووه دل راوکې و ترسان..
به لام له ناوېها کاتېکي رهش و ناخوشدا خوی په نېهان دابو بې خزمه تکردنيان و،
بهر به يانی هيا و سرکه وټن ه موو گيانپانی ده تنې...!!
جا دهسته لاتی روم و ژماره ی سوپای هر چند بېت، نه بوبه کړ، که پياوړيکي سرناسه،
وتی:

{خاليد بږيان}...!!!

{سوېند به خوا چاره سړی دهردي دلپان به خاليد ده کم}..

ده با روم به ه موو هرا و هږيايانه وه بېته به رامېر موسلمانانی له ناو به ريان...!!
خاليدی کوپي و ليد سوپاکي برد و، کردی به چند دهسته په کوه، نخشه په کي نوټي بې
مېرش بردن و کشانه وه دانا که له گال شپوازی روم کاند دگونجا پاش نه وې که شاره زای
هږکاره کانی فارسه کانی بريان بوو له عيراق و.. ه موو پټوانه په کي بې جهنگه که دانا..

نۆز سیر بوو، شهپه که بهو شیوهیه رویدا که خالید نهخشه ی بۆ کیشا و بۆی چوو، ههنگاو بههنگاو، جوله به جوله، بهپادهیهک وهک ئهوهی پیشبینی ژماره ی لیدانی شمشیرهکانی چهنگهکی کردیت، له مهزنده و پیتوانهیدا هیچ ههله ی نهکرد بوو...!! هه موو پهلامارنک که پیشبینی کردبوو له لایه ن رۆمهکانه وه بکریته سهریان، نهجمایان دا..

هه موو کشانه وه یهک پیشبینی کرد کردیان.. بهر له وهی چهنگه که رویدات ئه وهی که میك سهرقالی کردبوو، پیشبینی کردنی ههلهاتنی هه ندیک له سوپاکه ی بوو - بهتایبهت ئهوانه ی که تازه موسلمان بوو- پاش ئه وهی که بینی دیمه نی سوپای رۆمهکان چه ند ترس و تۆقاندنی خسته دلایانه وه.. له راستیدا بلیمه تی سه رکه وتنی خالید له یهک شتدا خۆی دهنواند، که ئه ویش دامه زراوی بوو، دهیزانی که ههلهاتنی دوو کهس و سێ کهس، دهکریت پچه رچه ی و ترسێک بخاته نۆو سوپاکه یه وه که هه موو سوپای دوژمن نه توانیت بیگات.. له پیتاوی ئه وه دا، نۆز توند و تیژ بوو - بهلام چ توند و تیژییهک - بهرامبه ر ئهوانه ی چه که کانیان فره ی دهن و هه لدین..

ئا له و شه په دا بهتایبهت - شه پی یه رموک - پاش ئه وهی که سوپاکه ی شوینی خۆیان گرت - بانگی ئافره تانی موسلمانی کرد - و بۆ یه که مجار شمشیری دانه دهست و، فره مانی پیکردن، که له گشت لایه کی پشتی موسلمانانه وه رابوه ستن و، پیتی وتن: {ئه وهی پشتی هه لکرد و هه لهات، بیکوژن}..

ئه وهش ئاو پدان ه وه یه کی چاک بوو کاری خۆی به باشی پێکا...!! بهر له دهست پیکردنی شه په که سه رکرده ی سوپای رۆم دلاوی له خالید کرد که بۆی ده ریکه ویت تا چه ند وشه یه کی پی بلیت..

خالید بۆی هاته ده ره وه و، له شوینی بهتالی نۆوان هه ردوو سوپاکه دا، به سواری نه سه په کانیانه وه رو به رووی یه کدی بوونه وه.. (ماهان) ی سه رکرده ی رۆم به خالیدی وت:

{زانیمانه که ته نها بێ بهرگی و برسیتی له ولاتی خۆتانه وه هیتاونی..

جا ئه گه ر پیتان خۆشه هه ریه که تان پۆشاک و خواره ده منی و ده دیناری ده ده می و، بگه رێنه وه بۆ ولاتی خۆتان، بۆ سالی داهاتووش به هه مان شیوه بۆتان ده نیرم}...!! خالیدی مه رد و پالوان ددانه کانی له سه ر یهک توند کرد و، تیگه یشت که قسه کانی سه رکرده ی رۆم چ بێ ئه ده بیه کی تیدایه ..

بویه بپیری دا که وه لاميکی گونجاوی بداته وه و، پټی وت:
 {بزانه وه که نه وهی تو باست کرد برستی نهی هینا وینه ته دهره وه، به لام نیمه که سانیکن
 خوین ده خوینه وه، زانیمان که هیچ خوینیک خوشتر و چاکتر نیه له خوینی روم، له بهر نه وه
 هاتن...}!!!!

نه مچا خالیدی پالوان جلوی نه سپه که ی گرت و گه پرايه وه نټو سوپاکه ی و، نالاکی
 به رزگرده وه و ده سټیکردنی جهنگی راگه یاند...
 {الله اکبر}..

{شنه ی پای به هشت هه لیکرد}.

سوپاکه ی وه که موشه کی هاوټزراو دهره چوو.

جهنگیکې بټی وټنه له سهختی و ناره حه تیدا دهستی پټکرد...

رومه کان وه که کټو به چنده دهسته یه هاتن...

موسلمانان به جوړی به رپه رچیان دانوه که چاوه روانیان نه کرد بوو...

موسلمانان گپانفیدای و خوارگیه کی وایان نواند که عاقله ندانی سه رسام ده کرد...

((نه وه تانی له کاتی گهرمه ی شهرپدا یه کټکیان له (نوبوعوبه یده ی جه پراح) نزیک ده بټته وه و

پټی ده لټت:

{من زور سورم له سر شه مید بوون، جا هیچ پټیسته یکت هیه به پټغمبه‌ری خوا څخه که

پټی که شستم پټی رایگه یه نم؟}!

{به لټی... پټی بلټی نهی پټغمبه‌ری خوا نه وهی په روه رډگارمان واده و به لټنی پټدابوین

به راستی بینیمان}..

نه مچا پیاوه که وه که تبری هاوټزراو دهرپه‌ری و... به نومیدی تیاچوون و کوتایی هاتنی

چوویه نټوه ندی ناره حه تیه کان و... به شمشیره که ی لټی ددان و، به هه زاران شمشیر لټی ده درا

تا شه مید بوو...!!

نه وه تا ((عیکرمه ی کوپې نه بو جه هل)) یش...

به لټی... کوپې نه بو جه هل...

کاتیک چه پزکی روم له سهری قورس ده بټت هاوار له موسلمانان ده کات و ده لټت:

{بهر له وهی که خوا ریټنوینیم بکات بق لای نیسلام زورم شهر دزی پټغمبه‌ری خوا څخه

کردوه، جا نه میر له دوژمنانی خوا هه لټیم؟}

پاشان هاواریکرد: {کټی به لټن ده دات له سهر مردن}..

جا ژماره یه کی زوری موسلمانان به لټنیاان پټدا له سهر مردن و پټکه وه چوونه نټو

جهرگه ی جهنگه که وه، به دوا ی سهرکه وتندا وټل نه بوون، به لگو شه میدیان ده ویست و... پاشان

بهره و به لټن و فروشتنه که یان چوون و، شه مید کران...!!

((ئوانه دیکش به سهختی بریندار کراون، ئاویان بۆ ده هیتریت ده میانی پی ته بکن، کاتیک ئاوه که ده هیتریت بۆ که سی یه که میان، ئاماژه ی به ئاوگیره که دا که بیدا به و برایه ی که له تهنیشیه وه تی و برینه که ی له م سهخته وه، زیاتریش تینوویه تی، کاتیک ئاوه که بۆ ئه ویش ده بن، ئه ویش لای خۆیه وه ئاماژه ی بۆ ئه وه ی تهنیشتی کرد، که بۆ ئه ویشیان برد ئاماژه ی بۆ ئه وه ی ئه و لایه وه ی کرد..

به مجۆره .. هه تا گیانی زۆریه یان به تینوویه تی ده رچوو.. به لام جوانترین لیپران و خۆنه وستی بوو...!!
به ئی..

له راستیدا جهنگی (یهرموک) بواریکی زۆر که م وینه بوو بۆ گیانفیدایی.
له نۆیو تابلۆکانی خۆبه ختکاری سه رسۆره یینه ردا که لیها توویه جه سووره کان وینه یان کیشا، ئه مه تابلۆیه کی دیاره .. تابلۆیه که وینه ی خالیدی له خۆ گرتووه له پیشه وه ی سه د سه ریا زیه وه -زیاتر نا- که دژی هاتنی رۆمن، ئه و رۆمه ی ژماره ی سه ریا زه کانێ چل هه زار که سه، خالید هوار له و سه د که سه ی که له گه لیا یه تی ده کات:
{سویند به و زاته ی گیانی منی به ده سه ته رۆمه کان ته نها هینده ئارام و هیزیان ماوه که بینیتان.

منیش ده خوازم که خوی گه وه شانه کانیا ن بخته بهر ده ستان..

سه د که س.. روه به پوه ی چل هه زار ده بئه وه و.. سه ریش ده که ون...!!

به لام سه ر سوپمان بۆچی؟؟

ئهی ده لگانیان لیوان لیو نیه له به وای بوون به خودای به رزی بالا ده ست...؟؟ و به وای به پیغمه مبه ره راستگر و ده ستپاکه که ی ﷺ؟؟ و به وای به کیشه که ی، که له هه موو کیشه کانێ ژیا ن زیاتر، چاک و، رینما کار و، رۆزداره ؟

خه لیفه که شیا ن (ئهبوبه کری صدیق) نیه په زای خوی ئی بیت، ئه و پیاوه ی ئالای به سه ر دونه یادا به ز ده کریته وه له کاتیکدا که ئه و له مه دینه ی پایته ختی تازه ی جیهانی نوێ به ده ستی خۆی مه پی بیوه ژنه کان ده دۆشیت و، هه ویر بۆ نانی هه تیوه کان ده شیلێت...؟؟
ئایا سه رکرده شیا ن (خالیدی کوپی وه لیدی) له ناو به ری وه سه وه سه ی سه تمکاری له خۆبایی بوون و، دۆژمنکاری و، شمشیری هه لکیشراوی خودا نیه به سه ر هیزی دواکه وتوویی و، بۆگه ی و، به پیاوه پیه وه؟؟

ئایا ئه مانه، وانین..؟

که واته، شه نه بای سه رکه وتن هه لکه ..

به به هیزی و ده سه ته لات و، سه ره رزی و، توندیه وه هه لکه ..

له راستیدا بلیمه تی (خالد) سرکرده پیښه وایانی سوپای رومی سرسام کړد بوو، بهجوریک وای له یه کیکیان کړد که ناوی (جرجه) بوو بانگی خالد بکات تا له یه کیک له ماوه کانی پشوری نیو جهنگه که دا بیتته پیښه وه بوی.

کاتیک به یه ک گیشتن، سرکرده ی روم رووی دهمی کړده خالد و وتی:
{نه ی خالد..}

راستم پی بلی و، دروم له گه ل مه که، چونکه مروفی نازاد درق ناکات..
نایا خوی گوره له ناسمانه وه شمشیریکی ناردوه بوی پیغمبره که تان و نه ویش به خشیبیتی به ت و، له هر که ست ه لکیشابیت به زاندووته ؟؟).

خالد و تی:

{نه خیر}

پیاوه که و تی:

{نه ی بوی ناو ناوی شمشیری خودا ؟}.

خالد پتی و ت:

{خوی گوره پیغمبریکی بوی ناریدن، هه مان بوو بپوای پی هینا و هه بوو بپوای پی

نه کړد..}

منیش یه کیک بووم له وانه ی به راستم نه زانی تا خوی گوره دلی بوی لای نیسلام راکیشاین و، به هوی پیغمبره که یوه رینمای کردین و، به لینمان پیدا..

پیغمبریش پاراپاوه بوم و، پتی فهرمووم: تو شمشیریکی له شمشیره کانی خوا، به م جوره ناو نرام..

سرکرده ی روم و تی:

{بانگ وازی خه لکی بوی چ شتیک ده که ن..؟}

خالد و تی:

{بوی لای یه کخواناسی و، بوی لای نیسلام}

و تی:

{نایا نه و که سه ی نه مرقی موسلمان بییت پاداشت و مافی وه ک نیوه ی بوی هه یه ؟}

خالد و تی: {به لی، چاکتریشی بوی هه یه ..}

پیاوه که و تی: {چون، له کاتیکدا نیوه بهر له و موسلمان بوون ؟؟}

خالد پتی و ت:

{نیمه له گه ل پیغمبره خوادا ﷺ زیاوین و، به لگه و موعجزه کانیمان بینو و، حقی

هر که سیکه نه وه ی نیمه بینیمان بینیبیتی و، نه وه ی نیمه بیستان بیستبیتی که به ناسانی

موسلمان بییت..}

به لامل ئیوه که نه تان دیووه و گوښیستی نه بوون، پاشتر به نه دیتراوی بپواتان هیناوه، نه واپاداشتی ئیوه چاکتر و گوره تره گر راستګر بن له نیهت و نه نیتیه کانتاندا له گه ل خوا} ..
 سه رکړده رڼمه که هاواری لئ هه ستا و، نه سپه که ی به ره و لای خالید تاودا و، له ته نیشتیوه راوه ستا:

{ئیسلام فتریکه ئی خالید}!!!!

موسلمان بوو و.. نو رکات نوژی کرد و.. هیچ نوژیکی دیکه ی دوا ی ئوه نه کرد، که هره یو سوپا ده ستیان کرده وه به چنگ، (جرجه ی رڼم) له ریزی موسلمانان کاند دژ به رڼمه کان به نومیدی به ده ستیانی ش هیدی جهنگ تا به ده ستی هینا و پټی گه یشت...!
 پاشان. نایا نئمه به ره و پووی مه زینتی دیمه نټکی جواتر نه بیڼه وه.. که خالید سه رکړدایه تی سوپای موسلمانانی ده کرد لهو جهنگه سه خته دا، نازایانه سه رکه وټن له نټوان که لټی رڼمه کاند دهرده هیڼت، بهو راده گومانوای و ترسناکه ی که تیدا به نامه بهری هاتوو له مه دینه وه سه رسام ده یټ که نامه یه کی له خلیفه ی نوپوه بڅ هیناوه - نه میری باوه پداران عومری کړی خطاب..

سلوای عومری بڅ موسلمانان تیدا بوو، له گه ل هوالی کړچی دوا یی خلیفه ی پیغمبره ی خوا ﷺ نه بوبه کړی صدیق، پاشان فرمانی کرد به لادانی خالید له سه رکړده یی و، دانانی (نه بوعوبه یده ی جه پراح) له جیګای..

خالید نامه که ی خوینده وه، داوای به زه یی و ره حمتی بڅ نه بوبه کړ و سه رکه وټنی بڅ عومره کرد..

پاشان داوای له ه لګری نامه که کرد که ئوه ی له نامه که دا هاتوه به که سی رانه گه یه نیت و له جیګایه ک داینا و فرمانی پیکرد که به جټی نه هیلټ و، نه چټه لای هیچ که س..
 نه مچا ده ستی کرده وه به سه رکړدایه تی جهنگه که و هوالی مردنی نه بوبه کړ و فرمانه که ی عومری شارده وه تا ئو سه رکه وټنه دټ که نزیک بڅته وه..

زهنگی سه رکه وټنی لټی دا و، رڼمه کان ټیګشان..

نه مچا سه رکړده ی پاله وان له نه بوعوبه یده چوویه پیښه وه وهک سه ریازیک سلو له سه رکړده که ی بکات، سلوای لټکرد و.. له سه رتادا نه بڅ عوبه یده وهک گالته یه که له گالته کانی سه رکړده یه که سه یری کرد که سه رکه وټنټکی به ده ست هینا بیټ به یری که سدا نه هاتبیټ..
 به لامل هیڼده ی نه برد سه یری کرد راستیه کی ته واوه، چوو نټو چاوانی خالیدی ماچ کرد و، مه زنی دهر وون و ټاکاره کانی خالیدی ده ژمارد.

ګټپانه وه یه کی میژوویی دیکه ش هیه، ده لټت: نامه که له نه میری باوه پدارانه وه بڅ نه بوعوبه یده نټر درابوو، نه بوعوبه یده ش هواله که ی له خالید شارده وه تا جهنگه که ته واو

جا هر کامیان بیت.. نو ا ریښای خالید له هر دوو باره که دا مه به سستی نیمه یه..

به راستیش ریښای ټکی ژور قه شنگ و مزن و بهر ز بوو..

له همو ژبانی خالید دا هیچ ه لویستی ټکی دیکه به دی ناکم که دلسوزی قول و راستگزی به تینی ناو ها بخاته پوو..

لای شو وهکو په که، نه میر بیت، یا سرباز..

نه میرایه تی وهک سرباز ټی وایه، هریه که پان هؤکاریکه و نه رکی سرشانی خوی به رامبر خدا که بپوای پی هیناوه و، به رامبر پیغمبره که ی که به لینی پیی داوه و به رامبر شو

ثابته ی که له نه ستوی گرتووه و له سایه ی ئالا که یدا رۆشتووه، پیی به جی ده که یه نیت..

هولدانی شو له کاتیکدا که نه میر ټکی فرمان به جی پینراوه هه روهک هه ولدانیه تی وهک سرباز ټکی گوترایه ل..!!

شو سهرکه وتنه مزنه ش به سهر دهر وونیدا بوی ساز کردبوو، هه روهک بؤ که سانی دیکه ی پپی جینشیننه کانیشی ساز کردبوو که فرمان په وایی نوممه تی ئیسلام و ده وله تی موسلمانان

بوون له و رۆژه دا..

نه بویه کرو عومه..

که دوو ناوون زمان توانای جولانی نیه بؤ ناوه ټینانیا، هه تا همو مو عجزیزه کانی چاکه ی

مروؤ و، مرنی مروؤ نه هیت ټته خه یالی خوی..

سهره پای بزبوونی خۆشه ویستی هه ندیک کات له نیوان عومه و خالید دا، بیگه ردی عومه

و دادگه ری و، خواتر سانی و، مرنی له راده به ده ری، هه رگیز لای خالید جیگه ی پرسیار نه بوون..

پاشان برپاره کانیشی هه رگیز لای شو جیگای گومان نه بوون، چونکه شو ویزدانه ی که

ده یجولاند، له ته قوا و، دامه زوای و، دلسوزی و، راستگزی دا گیشته بووه راده یه کی وا که

ویژدانیک ی پاک و پیگیشته و پیی بگات، نه میری باوه پداران (عومه) به خراب سهیری خالیدی نه ده کرد، به لکو شمشیر ه که ی په له و تیژ ده هاته پیش چاو..

له پاش کوژرانی مالیکی کوپی نویره (عومه) نه وه ی خسته روو کاتیک که پېشنیاری کرد

بؤ نه بویه کر گزوه گیری بگات و، وتی:

{شمشیره که ی خالید په له کردنی تیدایه}..

واته به سوک گرتن و تیژی و، په له کردنی تیدایه..

(نه بویه کری صدیق) یش له وه لامیدا وتی:

{ناتوانم به ره لستی شمشیر ټک بکه که خوی گه وره زالی کردووه به سهر بی باوه پاندا}..

(عومر) دهیووت خالید په له کړدنې تېدايه.. په له په لیه که ی خالید پال شمشیره که ی خالید نه ک خوی، نه و شانهش ده ریږی نه ده بی نه میری نیمانداران نین و بهس، به لکو له هه مان کاتدا ریږگرتنیه تی له خالید..

(خالید) یش پیاوی شه په، له لانکه وه تا داره مه یت.

نه و ژینگه و، پینگه یشتن و په روه رده کړدنې و، هه موو ژایانی بهر له نیسلام و دواي نه ویش هه هه مووی مهیدانیک بوو بۇ سوار چاکیتی، پر مه ترسی، لیژانانه یه..

پاشان سووربوونی رابردووی بهر له موسلمان بوونی و، نه و جهنگانه ی له دژي پیغمبر و هاوه لانی نه نجای داو نه و لیډانانه ی شمشیره که ی له رژیانی بی باوه پیدا سهری پرواداران و روخساری خواپه رستانی پی لیږکړده وه، تیڅپای نه وانه قورساییه کی ژوریان له سر ویزدانی هه بوو، وایان له شمشیره که ی کړدبوو که هه لوه دای له ناوبردنې هاوه له پرستان بیت چنه هینده ی نه وه ی که به سر موسلمانانیدا هینا)).

نیوهش نه و دهسته واژه یه تان له یاده که له سهره تای نه م باسه وه هینامان که له میانې قسه کړنیدا له گل پیغمبر ی خوادا ﷺ هات، که پی و ت:

نه ی پیغمبر ی خوادا، لای خوی گوره داوای لیخوشبوونم بۇ بکه له سر هه موو نه و ریږگیاننه ی له به رده م ریځای خوادا دروستم کړدوه.

ویږای هه وال پېدانی له لاین پیغمبره وه ﷺ، که نیسلام هه موو شتیکی پیش خوی ده سرپته وه، نه و هه سوور بوو له سر نه وه ی که پیغمبر ﷺ په یمانی پی بدات که خوی گوره له هه موو نه و کارانه ی، پیشتر به شمشیره که ی دهستی نه نجای داوه، ببوریت..

شمشیریش کاتیک به دهستی شو په سواریکي جهره زوی وه (خالیدی کوی وه لید) وه ده بیت و، پاشان نه و دهستی که پی گرتوه ویزدانیکي په رژیانی گهرمه ی پاکبوونه وه و قهره بوو کړدنه وه و، داپوشراو به خو شه ویستی و پشتیوانیه کی ره ها بۇ ثاینیک که پلان و دژایه تی ده وړه دراو بیجولینیت، نه و ژر سخت ده بیت له سر نه و شمشیره که دهست له بنه ما ره ق و، تیژییه رقیژناره کانی هه لیږگرت..

به م جوړه شمشیره که ی خالیدمان بیني سر نیشه ی بۇ خاوه نه که ی دروست ده کړد.

نه و کاته ی دواي رزگار کړدنې مه ککه ش پیغمبر ﷺ ناردی بۇ لای هندیک له هوزه عه ره به کانی نژیک شاری مه ککه، پی فهرموو:

{وه بانگخوازیک ده تنیرم، نه ک جهنگاوه ر}.

شمشیره که ی به سریدا زال بوو رژیانی جهنگاوه ری تیدا به رجهسته کړد و.. وازی له رژیانی بانگخوازی هینا که پیغمبر رایسپاردبوو، هه نه وهش بوو وای کړد له پیغمبر ﷺ غه مگین و نارپه حه ت بیت کاتیک هه والی کاره کانی خالیدی پینگه یشتن، هه ستایه وه و رووی کړده قیبله و، هه رده دهستی به رزکړدوه و، به م و ته یی پوژشی بۇ خوی گوره هینایه وه:

{خودایا خرم بهری ده کم له وهی خالید نه جامی داوه}
پاشان علی نارد بقی لایان خوینی دانی و پاره و سامانی بقی گیرانه وه.
وتراویشه که خالید به وه پاکانه ی بقی خوی کردوه که (عبداللهی کوری حوزافه ی سه همی)
پیتی وتوه: پیغمبره ی خوا فرمانی شه پرکردن له گه لیاندای پیکردون له بهر نه وه ی موسلمان
نابن..

خالید خاوه نی توانایه کی نااسایی بوو و.. پاله په ستویه کی زوری له سهر دروست کردبوو
بقی داپوخانی هه موو جیهانی کونی..

خو گهر نیمه لئی رابمیتین کاتیک بتی (عوزا) ده پوختیت که پیغمبر ناردبووی بقی
روخواندی.

یان گهر سهرنجی بده یین که به پاچه که ی نهو بینا به ردینه ی دهروخاند، وه ک پیاویک ده هاته
به ر چاومان که له دژی تیکرای سوپایه ک بجه نگیت، سهری تاکه کانی ده پچراند و ریزه کانی
په رته وازه ده کرد.

نهو به دهستی راستی و، به قاچیشی لئی ددها و، هاواری له پارچه ورد وردبووه کان و،
خوله داکه وتووه که ی ده کرد:

{نه ی عوزا پروام پیت نیه، نه ک پاک و بیگه رد بیت
من بینیم خوی گهره سهر شوپی کردی..!!}

پاشان ناگری له خاکه که ی به رده دا و ده یسوتاند..!

هه موو دیارده کانی هاوه ل پرستی و پاشماوه کانی له بقی چوونی خالید دا-وه ک عوزا
جیگایه کی له و جیهانه نوییه دا نیه که خالید له سایه ی ئالاکیدا راوه ستابوو..

خالید به هیچ شتیکی دیکه له شمشیره که ی ئاشنا نه بوو بقی پاکتاو کردنی.

ههر بویه.. {باوه پم به تو نیه، نه ک بیگه ردی بۆت

من بینیم خوی گهره سهر شوپی کردیت}..!!

گهر نیمه ش له گه ل نه میری باوه پداران (عومه) دا نهو خوژگه یه مان هه بایه، که بریا
شمشیره که ی خالید به دهر بوویه له و په له په لویه، نهوا له گه ل نه میری باوه پداران
(عومه) یش، نه م و ته یی دوویاره ده که ی نه وه:

{نافره تان ده ستوسان له وهی که سیتی دیکه ی وه ک خالید وه به ریتن}..!!

نهو رژه ی خالید کچی دواپی کرد (عومه) زور زور به کول بقی گریا و، خه لکی دواتر
زانپان که نهو ته نها بقی له ده ستدانی ناگری، به لکو بقی دهر فته ده گریا که مردن له دهستی
(عومه) ی دا که ده یویست خالید بکاته وه به نه میر پاش نه وه ی قسه و قسه لکی خه لکی
له سهر لاچوو و، هویه کانی گزشه گیر کردنی نه ما، گهر مردن پیتی نه گه یشتبایه و خالید خیرا
به ره و دیداری په روه ردگاری نه گه پایه ته وه.

به ئی، نو پالوانهش خیرا بهرو نارامگاکی له بههشتدا گه پرایوه..
 ئیستا بوی ههیه بهوینتهوه...؟؟ چونکه نو که سیک بوو سه زهوی هیچ که سی دیکه ی
 وهك نو دوژمنی ههوانه وهی بهخو یوه نه دیووه...؟؟
 ئیستا کات و ساتی نهویه جهستی شهکتهی بۆ که می بسرهوی...؟؟ هه نو بوو
 هاوه لآن و دوژمنانی له پیاوه لدانیدا دهیانوت:

{نو پیاوه ناخهویت و، لێناگه پێت که سیش بهوینت {...؟؟

به لām نو گه سه پشك بکرایه نو نو وهی هه لده بژارد که خوی گه وره ته مه نی درۆژتر
 بکرایه و کات و ساتی زیاتر پی به خشایه تا درۆزه به تیکشکانی پاشماوه بۆ گه نهکان بدات
 و، له سه رکار و جیهاد کردنی له پیناوی خوا و ئیسلامدا بهردهوام بیت
 جا گیانی ئه م پیاوه و بۆنی خووشی بۆ هه میشه ده مینیتتهوه، بهردهوامه، کاتیک نه سپ
 ده حیلینیت و، ره کهان ده بریسکیتتهوه و، بهیداخه کانی به کخواناسی به سه ر سوپا کانی
 ئیسلامه وه ده شه کیتتهوه..

ده لیت:

{شه ویک که تینیدا بوکیکی رازاوه م بۆ بینن، یا مژده ی له دایک بونی کوپکم پی بدریت،
 خو شوویستر نه لام له شه ویک سهرما و سۆله ی توند، که له گه ل پۆلیک له خه باتکاراندا، له
 دژی بپیاوه پان رۆژ بکه مه وه}..

له پیناوی نه وه شدا، په ژاره و که سه ری ژیا نی - به بۆ چوونی خۆی - نه وه بوو که له سه ر
 نوینگه کی به ریت، له کاتیکدا که هه موو ژیا نی به سه رپشتی نه سپه که یه وه و، له سایه ی
 بریسکه ی شمشیره که یدا به سه ر بر دووه..

نو که له گه ل پیغمه به ری خوادا ﷺ به شداری غه زای کرد و، هه لگه پاوه کانی داپلۆسی.
 تهخت و تاراجی فارس و رۆمی له گه ل خاکدا یه کسان کرد و، به پاکردن به سه ر زه ویدا
 رۆشت، هه نگاو به هه نگاو له عیراق، هه تا زرگاری کرد بۆ ئیسلام و له ولاتی شامیش شه قاو
 شه قاو، تا هه ره مووی بۆ ئیسلام زرگار کرد..

وهك سه ر کرده یهك، که نا په هته ی و خو به که مزانی نی سه ربازیک تینیدا رهنگی دابوو یه وه و،
 وهك سه ربازیک که هه لگری به برسیاری تی سه ر کرده و پێشهنگی بوو.

داخ و که سه ری ژیا نی پالوان نهویه که له سه ر نوینگه کی به ریت...!!

ئالیره دا که ئه سرینه کانی به خو پ له دیده ی ده خزانه خواری وتی:

{له و شه په و نوو هیرشه به شدار بووم و، هیچ جیگایه کی جه سته م نه ماوه جیگه ی لیدانی
 شمشیری پیوه نه بیت، یا جی ده می رم، یا شوینی تیر..

ئیتاش ها نه وه له سه ر نوینگه که م وهکو و شتر به سه ر لوتدا ده رم، ده سا با چاری
 تر سنۆکه کان بی خه بیت}...!!

نۀمانۀ شو و شانهن شو کاته ساتی وتنیان نیۀ، مۀگر هر پیاوونکی ناوا بتوانیت بیلیت.
 شو ساتۀیش له پیشوازی چرکه ساته کانی مالئاویدا بوو، دستی کرد به وۀسیۀت کردن..
 ده زانن وۀسیۀتی یو کړد...؟؟

بق خودی عومری کوپی خطاب...!!
 ده زانن چی له دواي خوی به چی میشتبوو..
 نۀسپه کۀی و چه کۀی...!!
 هیچی دیکه...؟؟

هیچی دی، له وۀی که خۀلکی کزی ده کاته وۀ و هۀیانه...!!
 چونکه شو که زیندوو بوو هیچی به لاهه گرنګ نه بوو، جګه له بایۀخدانی به سرکه و تن و
 به دۀستۀینانی بالا دۀستی به سرۀ دوژمنانی هۀ قدا.

له شت و مۀکه کانی دوتیا شدا هۀ مووی له سره هیچ شتیک سوړ نه بوو..
 تنیا یه شت نه بیټ، که به وۀپړی خو شۀویستۀ وۀ سووړبوو له سرۀی.. که نۀ ویش
 (قه لنسوت) هۀ کۀی بوو..

له روژی په رمووکدا لټی که وت و، خوی و خۀلکه کش زور له دوی گۀ پان.. کاتیک له سره
 شوۀ سره زۀنشست کړا وتی:
 {هۀ ندیک له مووی په رچۀمی پیغمبرۀی خودای تیدا بوو و زور پیی گۀ شبن بووم و، پیی
 سره دۀکه وتم}.

له دوايیدا، لاشۀی نۀم پالۀوانۀ له مالۀکۀی به سرۀ شانی هاوۀ لان هینرایۀ دۀرۀ وۀ دایکی
 پالۀوانی کړچکړوو به دوو چاوی سووړ بوونی ناوټۀ به غۀمۀ وۀ لټی دۀپوانی و له مالئاواییدا
 وتی:

تق له هۀ زاران هۀ زار کۀسی هوژ باشتی، کاتیک روخساری مۀردان بکۀوټۀ مملانی... له
 نازایۀتی دا...؟ تق له باوکی شیران نازتری که له راوی شیر دۀگۀپتنۀ وۀ... له سوارچاکیشدا...؟
 تق شوپۀسوار تری له و لافاوه به خو پۀی که له نیو شاخه کانه وۀ لټشاو دینت.

انت خير من الف الف من القوم اذا ما كبت وجوه الرجال

اشجاع...؟ فانت اشجع من لي ثر عضنفر يذود عن اشبال

اجواد...؟ فانت اجود من سيل غامر يسيك بين الجبال

(عومر) که گوټيبيستی شوۀ بوو،.. زياتر دلي داخوړپا.. و فرميسکه کانی به خو پتر بوون

و.. وتی:

{راستت وت..}

سوټند به خوا شو ناوۀها بوو}..

نۀمجا پالۀوان له گلکړکۀيدا به خاک سپړدرا..

هاوه لانیښی که دنیا کش و مات و، ملکه چ و بیده نگ بوو، به ملکه چیه وه راوهستان..
 تنها حیلې نه سپیک هات و نهو بیده نگیه ی شکاند -وهک نه وهی به پیری نټمه دا بیت- که
 پاش نه وهی ره شوکه ی لایرد بوو خیرا ده هات و، شه قامه کانی مه دینه ی به راکردن به دوا ی
 ترمی خاوه نه که یدا بریپوو، که دلته نگی و بونی خوشی نهو به پیره ی ده برد.

که که یشته کومه له خه لکه بیده ننگه که و گوره شیداره که سهری وهک نالا بلند کرد.
 به به رزی حیلاندی.. ته و او وهک نهو کاته ی که پاله وانه که ی به سهر پشته وه بوو و،
 هره شه ی له ته خت و تاراجی فارس و رزم ده کرد و، چاره سازی دهردی دلی بته رستی و
 ده ستریزگاران ی ده کرد و، هه موو هیژیک ی شه پره نگیژ و هاوه ل په رستی له سهر ریگی ی نیسلام
 راده مالی..

مایه وه -چاوه کانی له سهر گلکوکه ی نه ده تروکاند- سهری به رز کرده وه و نهوی کرد و،
 ده جولاند بڼ که وره و پاله وانه که ی و، سلوی مالئاوایی لیده کرد...!!
 پاشان به سهر به رزی بیده ننگ راوهستا، نیو چاوانی بلند بوو، به لام چاوه کانی به خوږ
 نه شکیان لیده باری..!!

(خالد) له گه ل چه که که یدا (وه قف) ی کردوون له پیناوی خوا.
 به لام.. داخل هیچ شوږه سواریک پاشی خالد ده توانیت بچیته سهر پشته...؟؟
 یان پشته ی بڼ هیچ که سیک ی دیکه نهوی ده کات...؟؟
 نیی نه ی پاله وانی هه موو سهر که و تنه کان.. و
 نه ی به ره به یانی گشت شه وه زه ننگه کان..
 به راستی تر به گیانی سوپاکه ته وه به سهر سه ختی لیښاوی هیژ شېه راندا زال ده بوویت که
 به سهر یاه کانت ده وت:

{کاتی سهر له به یانی خه لکه که خه م و خه فه تیان لاده چیت}
 تا وهک په ندیک له تیره مایه وه..
 نه وه تا تر نیستا که، خه فه ته کانت ته و او کرد.
 ده سا نه ی باوکی سوله یمان، سوپاس بڼ به یانیه که ت...!!
 سهر به رزی و، بونی خوش و، نه مری بڼ یادت نه ی خالد...!!
 لییمان که پری.. له گه ل نه میری باوه رداران (عومه) دا نهو وشه سازگاره پاراوانه بلتینه وه که
 له کاتی مالئاوایی لیکردن و شیوه نگیژانیدا بۆت وتی:
 خودای گوره رحم به باوکی سوله یمان بکات.
 نه وه ی لای خوی گوره هیه چاکتره له وهی له زیاندا تییدابوه.
 به راستی سوپاسگوزارانه ژیا و به خته وه رانه ش کوچی کرد.

فہ سی کوری بہ عری کوری عوبارہ
 فیلز ترین کہ سی عری بے بود کہ موسیٰ کا نبیہ

سره پای گه نڅیټیه کي، نه نصاریه کان وهك سر كړده هلس و كه وتیان له گه لدا ده كړد..
له باره یوه دهیان وت: ((گر بمانتوانیا په سامانه كه مان ریشیكمان بؤ قه یس بكرپایه،
نهوا دهمانكړی)).

له بر نه وهی كؤسه بوو، هیچ خه سله ټیكي سر كړدهی له داب و نه ریتی هؤزه كیدا كه م
نه بوو جگ له وریشه نه بیټ كه پیاوه كانیان روخساری خویان پی هیه تدار ده كړد، جا ده بیټ
نهو گه نچه كئ بیټ كه هؤزه كی هه زیان ده كړد ده ست له هه موو سامانه كانیان هه لېگرن
به رامبر به ریشیك كه روخساری نه وی پی داپېوشن و، رووكه شی دهره کی هه زنییه
راسته قینه كی و، سر كړدایه تیه سر كه وتووه كی پی نهواو بكه...؟؟

نه وه (قه یسی كړی سه عدی كړی عوایده) په.
له خانه دارترین و ډیرینترین خانه واده كانی عه ره به.. نهو مالهی كه پیغمبر ﷺ له
باره یوه فرموی:

{خانه دانی سیمای خه لکانی نه م مالیه}..

نهو لیژانهش كه فیّل و ته له كه و، لیژاتوی و، زیره کی لی هه لده قولی و، له باره ی
خویشیه وه راستگويانه وتویه تی:

{گر نیسلام نه بوايه، فرت و فیلیکی وه هام ده كړد عه رب بهرگی نه گرتایه} !!..

چونكه نهو زیره كیكي، زور فیلزانی، میښك كراوه بوو.

له رؤزی (صه فین) یشدا له شوینی خؤیدا بوو له تهك نیمامی عه لیدا به رامبر معاویه و..
له گه ل خؤیدا داده نیشت و نه خشه ی فرت و فیلیکی ده كیشا كه له توانایدا بیټ معاویه و
نهوانی له ته كیدایه به رؤژيك یان چند رؤژيك له ناو بیات، به لام نهو فرت و فیله ی خوی
ده پشكنی كه به هؤی زیره كیه كه یوه بؤی هاتبوو و، به فیلیکی خراپی مه ترسیداری ده هاته
پیش چاو و، نهو نایه ته ی قورثانی پېرؤزی ده هاته وه یاد كه ده فرمویت:

{وَلَا يَجِئُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ: فریو فیلیش هر یه خه ی خاوه نی ده كړی}.

فاطر/۴۳.

ده ست به جی پاشگه ز ده بویه وه و، داوی لیخو شېوونی له خوا ده كړد و، زمانی حالیشی

دهیوت:

{سویند به خوا گهر بڼ معاویه بلوینت به سرماندا زال بېیت، ثوا تنها به هوی زیره کیه که یوه زال نابیت به سرماندا به لکو به هوی وهر و ته قوای نیمه ووه بوی دهست ددا زال بېیت}!!!

جا نو نه نصاریه خه زره جیهی نیو مالیکي سرکرده یه کی مه زن، چاکه و رهوشت پاکي له باو و باپیرانه بڼ مابووه... سهدی کوپی عوباده، سرکرده ی خه زره ج بوو که دواتر به دیداری ده گین...

کاتیک موسلمان بوو دهستی (قهیسی) کوپی گرت و بریدیه خزمهت پیغه مېرمنه ووتی:
{نه مه خزمهت کارته نه ی پیغه مېرمنه خوا}...

پیغه مېرمنه له (قهیسی) دا هه موو خه سله تیکي زالوون و ده رکه و ته کانی چاکسازي تیدا به دی کرد...

مینایه لای پیښه وه و نژیکي کرده و (قهیسی) به رده و ام خاوه نی نو جیگایه بوو...
(نه نه سی) هاو لای پیغه مېرمنه له و باره یوه ده لیت:

{قهیسی کوپی سهد بڼ پیغه مېرمنه، وه ک جیگای پاسه وان و ابو بڼ سرکرده}...
له کاتیکدا که قهیس، بهر له موسلمان بوونی به و زیره کیه ی خوی که خه لکی بهرگی بیرکرده و هیان نه ده گرت مامه لای له گه ل خه لکیدا ده کرد و، که س نه بوو له نیو مه دینه و ده وریه ریدا هه زار حساب بڼ لیزانیه که ی نه کات... کاتیکیش موسلمان بوو، نیسلام فیزی کرد که دلسوزانه هه لاس و کهوت بکات، نه ک به فیل و لیزانیه که ی و، له راستیشدا نه ویه کی چاکه کار بوو بڼ نیسلام و، فیل و لیزانیه که ی و لاخست و، نیدی له و به دوا هه لمه ته له ناو به ره کانی پی نه ده چنی و... هه ر که روویه پروی هه لویتیکي سخت ببویا به ته و، سوزی ده جولا بڼ فرت و فیلزانه کورت کراوه که ی و، ده ست واژه هه میشه یه که ی ده و ته و:

{گه ر نیسلام نه بایه، فرت و فیلنیکم له عه رب ده کرد بهرگی نه گرتایه}!!!

له نیو خه سله ته کانی شدا ته نها ده ست باویه که ی له زیره کیه که ی زیاتر بوو و... خانه دانی و ده ست باویش ناکارنکی کت و پپی قهیس نه بوو، به لکو نو له رولای مالیکي دیرینی به خشنده و ده ست باو دابوو و، خانه واده ی (قهیسی) یش - له سر داب و نه ریتی به خشنده و ده و له مه ندانی نو کاته ی عه رب بوون -

بانگ کارنیکان له سر په کیک له به رزاییه کانیان دانا بوو میوانی به روژدا بڼ نانخواردن بانگ ده کرد...

یان ناگری داده گیرساند بڼ ریویاری نامق و نه شاره زا تا به هوی ووه شه و ری ده ریکان و...
خه لکی له و روژگاره دا دیانوت: ((هه ر که س حزی له به ز و گزشته، با بچیته سر خوانی دوله یمی کوپی حاریسه))...

(دوله یمی کوپی حاریسه) ش باپیره ی دووه می (قهیسی) بوو...

جا له مالۀ ډیرینه دا (قهیس) به بهخشندهی و لیبوردهی گزکرا..
 روژنکیان نه بوبه کر و عومر له باره ی ده سترکراوه یی و بهخشندهی قهیس وه ده نوان،
 وتیان:

{گه رواز له بهخشندهی تی نه ولاړه بهینن، مالۀ کای باوکی تیا ده بات}..
 (سه عدی کوړی عوباده) ش به و قسه یی نه وانی زانی که له باره ی (قهیس) ی کوړپیه وه
 وتبوویان، بویه وتی:
 ((کڼ له بهر ی (باوکی قوحافه - واته نه بوبه کر) و، کوړی خطاب پوزشم بؤ دینیته وه..
 کوړه کم رږد ده کن به سهرمدا))...!!!

روژنکیان قه رزنگی زوری دابوویه برابیه کی نه داری..
 له واده ی دیاریکراوی دانه ویدا پیاوکه نه مگدارانه چو بؤ لای قهیس و قه رزه کای بؤ
 گپړای وه، به لام نه و وهرینه گرت و پئی وت:
 {نیمه شتیک به خشبیتمان وهری ناگرینه وه}...!!!
 فیره تی مرقفیش ریبارنکی هیه لئی لا نادات و، په پره ویکي هیه نایگرپیت.. هر بویه
 که بهخشنده یی هه بوو نازایه تیشی له گه لدا ده بیت..

به لی.. بهخشنده یی راسته قینه و نازایه تی راست دوانه یه کن، هیچ په کینکیان له وی دیکه
 دوانا که ویت.. خو گه بهخشنده ی به در له نازایه تی هه بوو، نه و بزانه که نه و ی به دی
 ده که بیت بهخشنده یی نه.. به لکو رووکه شیکي به تال و دروزنانه ی روکه شه کانی خو ه لنان و
 پوپا گنده کرده و.. نه گه نازایه تیش هه بوو به یی بهخشنده یی، نه و بزانه که نه و ش
 نازایه تی نه، به لکو ویستیکه له ویسته کانی خو سه پاندن و سته مکاری..
 کاتیک (قهیس) به ده سستی راستی جله وی بهخشنده ییه کای گرتبو و، به هه مان ده سستی
 راستیش جله وی نازایه تی و بویری گرتبو..

وه که نه و ی مه به سستی شاعری هم کړپله یه نه و بیت:

اذا ما رایة رفعت لمجد تلقاها عرابة بالیمین

جا نه و نازایه تی ی له هه مو نه و غه زایانه دا ددره وشایه وه که له گه ل پیغه مېری خوا دا
 ښکړ به شداری کرد کاتک به پیغه مېر زیندو بوو..
 دریزه ی به و دره وشاوه ییه دا، له و جه نگانه شدا که پاش کړچکردنی پیغه مېر بؤ لای
 په ورو دگاری بالا، به شداری تیدا کرد..

نه و نازایه تی ش پشت به راستگویی ده به سستیت له بری فیل و ته له که و.. به ورو
 پوونبوونه وه و پوویه پوونبوونه بجیت، نک پیچ و په ناو ه لخاله تاندن، خاوه نه کای گیروده ی
 نا په حه تی و سه ختی ده کات به جوړی که نازاری ده دات و شه کتی ده کات..

له و ستاوهش (قهیس) توانای له راده به دهړی له سر فرت و فیل و پیچ و په نا پشت گوئ
خست، نو جوړه نازایه تیه روون و ناشکرایه ی ه لگرتبوو، نو ناپه حه تیانه ی که به هیوه
تووشی ده بیټ و نو نه ه امه تیانه ی بوی دیت له بهر چاوی بوو..

نازایه تی راست و دروستیش ته نها له متمانه ی خاوه نه که یه وه سرچاوه ده گریټ..
نو متمانه ی ش څاره زوو یا ویستیک نیه، به لکو راستگویی له گه ل ده روون و، دلسوزی بؤ
حق پیکي دینیت..

به م جوړه کاتیک جیاړایی که و ته نیتوان نیمامی عه لی و معاویه، ده بینین له ته ک ده روونی
خویدا به ته نها ده مینیتوه و، به دواى راستیدا ویله له ریی بؤ چوونیه وه، هه تا گه ر بیني
نیمامی عه لی له سر حه قه، نو ا سر به رزانه و، نازا و، چاونه ترسانه له گه لیدا ده بیټ..
له جه نکه کانی (هه فه یز) و، (جه مه ل) و، (نه هره وان) دا (قهیس) به کیک بوو له پاله وانه
بویره کانی نالا ه لگری نه نصار و، هاواری ده کرد:

هذا اللواء الذي كنا نحق به
مع النبي، وجبريل لنا مدد
ما ضر من كانت الانصار عييته
الا يكون له من غيرهم احد

واټه: نه مه نو به یداخیه که له گه ل پیغمبر دا بووین ه لمان گرتبوو، (جبریل) یش
پشتیوانان بوو زیانی پی نه گه یشتوو هه ر که س نه نصاریه کان سر یازی بیت و هیچ که سی
دیکه ی نه بیټ.

نیمامی (عه لی) یش کرد بوو یه فرمانپوه ای میسر..

معاویه ش هه میسه چاوی بریپووه میسر.. هه رده م وه که به تر خترین گه وه ری تاجی
چاوه پوانکراوی بیت..

له پیناوی نه وه شدا هه ر که (قهیس) بیني فرمانپوه ایه تیه که ی پی ده دریت شیتی
دایگرت و ده ترسا له وه ی که (قهیس) بؤ هه تا هه تابه نو له میسر دایپریت، هه تا گه ر نو
سهرکه وتن به سر نیمامی عه لیشدا به ده ست به ینیت، سهرکه وتن پیکي یه کلاکه ره وه..
به م شپوه یه به ه موو هوکاره فیلایوه کانی و، به و ته له که بازیانه ی که له هیچ سلې
نه ده کرد، دووزمانی له دژی (قهیس) ده کرد لای نیمامی عه لی، هه تا نیمام له میسر بانگی
کرده وه..

نالیره دا خو ی تیگه یشت که (معاویه) نه م گه مه یی له دژی نو نه نجام داوه پاش نه وه ی
که هه وله کانی بؤ دانه پال خو ی، تاوه کو له دژی نیمامی عه لی سنگ پر رق و کینه بکات و،
هه تا پشتیوانی بوی که م بکاته وه.. که واته، چاکترین به رپه رچدانه وه ی فرت و فیلی معاویه،
خوشه ویستی و پشتیوانی کردنی زیاتر بؤ نیمامی عه لی و، بؤ حق که نیمامی عه لی نوینه رایه تی
ده کات، نه وه ش له هه مان کاتدا جی باوه پکردنی ته و او و جه خت له سر کراوه لای قه یسی
کوړی سه عدی کوړی عوباده..

بهم شپوه په بڼ چرکه ساتنیک وای هه ست نه کرد که نیمای عه لی لایداوه له سهر میسر..
 نه میریتی و، فرمانږه وایی چیه، هه موو پله و پایه کان لای (قهیس) ته نها نامیریکن بڼ
 خزمه تکردنی حق به کارده هیترین و، راوه ستانیشی له گال نیمای عه لیدا له گډه پانی جه نگدا
 مؤکارنکی دیکه په که گرنگی و جوانیه که ی که متر نیه..

نازایه تی (قهیس) ده گاته چله بڼ په ی راستگویی و ژیریه که ی، له پاش شهید بوونی
 نیمای عه لی و په یمانندان به حه سهن..

قهیس بڼ وای هینا که (حه سهن)، میراتگری راسته قینه ی پیشه وایه تیه، هه بڼ په یمانی
 پیندا و بڼ باک له توو شېوونی مه ترسی پشتیوانی لیکرد..

کاتیکیش (معاویه) ناچاری کردن بڼ دانانی شمشیره کانیا، قهیس دیت سهر کردایه تی
 پینچ هه زار له وانه ده کات که سهری خویان تاشیبوو بڼ ماته مینی شهید بوونی نیمای عه لی..
 نیمای حه سهن وای به چاک ده زانی که برینی موسلمانان ساریژ بکات که لاواز بوونی
 دریزه ی کیشاوه و، راده یه بڼ نه و کوشاره له ناویره فوتینه ره دابنیت و، له گال معاویه دا
 بکه وینته وتو ویزه وه پاشان به لینی پی بدات..

نالیزه دا (قهیس) سهر له نوی بیر له رهوشه که ده کاته وه و، سهر ده کات هه لویستی
 نیمای حه سهن هه چند راست و دروست بیت، نه و سهر یازه کانی (قهیس) نه و مافی
 راویژ کردنیان له باره ی دیاری کردنی چاره نویسیان هیه له نه ستقیدا، بهم جوړه کویان
 ده کاته وه و تارنکیان نا پاسته ده کات:

{گهر بانه ویت شه پتان پیده که م تا په له که کوژرانتان بکه م، گهر هه زیشتان لی بی نه و
 هینمایه تیتان بڼ ده سته بهر ده که م}..

سهر یازه کانیشی کاری نووه میان هه لیزارد و، هینمایه تی لای معاویه بڼ وه رگرتن، که
 ده روونی ته و او کرایه وه کاتی بینی قه ده ری وایه چله وی حه وانه وه ی له ده ست به هیترین
 رکابه ری به تین و مه تر سیدارترین که س له سهر سهره نجامه که یه تی..

سالی په نجا و نوی کوچی له شاری مه دینه، نه و لیزانه که نیسلام بوویه دایه نگای
 لیزانیه که ی، کوچی نوایی کرد..

مرد نه و پیاووه ی که ده بیوت:

گهر له بهر نه وه نه بویایه له پیغه مبهه ری خوا م ﷺ بیستوه ده یفه رموو:

{فیل و، هه لخنه تاندن له ناگر دایه، نه و ته له که بازترین که سی هم نوممه ته ده بووم}..

له ناشتیدا مرد و، رهوتی پیاوونکی راستگویی، روونی، به خشنده ی، نازای له پاش خوی له

زیاندا به جی هیشت..

به لئی.. مرد و.. له پاش خوی رهوتی پیاوونکی ده ستپاکی له سهر نه و شتانه ی که هی نیسلام

بوون له لای له (نه ستوگرتن) و، به لاین و، په یماندان به جی هیشت..

عومہ بری کوری وہ وہ ب
 شہ پانہ نہ فامی و حہ ولاری شہ

له رڼی به دردا، په کټک بوو له و سرگردانه ی قوپه ییش که شمشیریان بۆ هلمه تېر دنه سره نیسلام به ده ستوه گرتبوو.

پیاویکی دور بېنی مه زنده کاربوو، هر بۆیه هۆزه که ی دایاننا بوو تا سرنج بدات و ژماره ی نه و موسلمانانه ی له گه ل پیغمبر دا هاتوون بۆ رو به پو و بوونه و دایان بزانیت و، سیر بکات له پشتیان وه بۆسه یان هیزی کومه ککار هه یه.

جا (عومیری کوپی وه هه بی جه مه حی) به نه سپه که یه وه که و ته پړ و به ده دوری سهریازگی موسلمانان دا سوپایه وه و، دواتر گه پایه وه بۆ لای هۆزه که ی و پنی وتن: (سئ سه د که سن، که مټک زیاتره یان که متر)، له راستیدا مه زنده که ی راست بوو، لټیان پرسى: نه ی هیزی کومه ککار یان له پشتوه هه یه؟ له وه لایاندا وتی:

{هیچمان له پشتیان وه به دی نه کرد... به لام نه ی خه لکی قوپه ییش، سوارانیکم بېنی مردنیکى حه تمیان هه لگرتبوو له گه ل خو... که سانیکن جگه له شمشیره کانیا ن هېج به ریه ست و په ناگه یه کیان نه..}

سویند به خوا وای ده بېنم پیاویکیان لى ناکوریت تا په کټکی لى نه کوشتین، خو گهر هینده ی ژماره ی خویانیا ن لى کوشتین، نه و له دواى نه وه ژيان چ خوشیه کی تیدا به...؟؟

نیه و ش بیروپای خوتان تاوتوی بکه ن {.. هه ندیک له گه وړه پیاوانی قوپه ییش که و ته ژیر کاریگه ی قسه کانی و، له وه دابوو که پیاوه کانیا ن کۆیکه نه وه و به بی شه پ به ره و مه ککه بگه پینه وه، گهر (نه بوجهل) نه بوایه که نه و بیروپایه ی بوچه ل کر دنه وه و، ناگری بوغز و کینه و، ناگری جهنگی له ده روونیا ندا داگیرساند، که خوی به که م سوتاوی بوو..}

خه لکی مه ککه: به (شه ی تانی قوپه ییش) ناویان ده بر د..

به لام (شه ی تانی قوپه ییش) له رڼی به دردا توشی نا په هه تیه بوو، که نه خوی و نه هۆزه که ی هېج سوودیا ن لى نه بېنی، جا سوپای قوپه ییش به سهر شوپی و تیکشکاو ی به ره و مه ککه گه پانه وه و، (عومیری کوپی وه هه ب) ییش هه ندی له مه دینه دواکه وت.. چونکه کوپه که ی به دیلی که و توبوه ده ستی موسلمانان کان..

رڼیکیان له کړپ و کۆبوونه وه په کدا له گه ل (هه فوانی کوپی ئومه ییه) ی ناموزای دانیش ت.. هه فوان بوغز و کینه یه کی په کجار تالی ده خواره وه، چونکه (ئومه ییه کوپی خه له ف) ی باوکی له رڼی به دردا تیا چوو بوو و، بیر داپوخوا وه کان ببونه کوپی پارچه کانی مه یه که ی.

{صه فوان} و (عومه‌یر) پیکه وه دانیشتن و رق و کینه‌ی خویان هه‌لده‌پرشت..
 با لینگه‌پښ (عروه‌ی کوپی زویه‌یر) نه‌و گفتوگو په درې‌ده‌مان بڼ بگڼرپښته‌وه:
 {صه فوان له کاتیکدا باسی کوژراوانی به‌دری ده‌کرد وتی: سویند به‌خوا له دوی نه‌وان
 ژيان هیچ خۆشیه‌کی تیدا نه‌ی!!}

عومه‌یر پښی وت: راستت وت، سویند به‌خوا گهر له‌بهر نه‌و قهرزه نه‌بووایه که له‌سهر شانه‌ه
 و توانای دانه‌وه‌یم نه‌ی و، له‌بهر نه‌و مندا لانه‌م نه‌بایه که ده‌ترسم دوی خوم تیا بچن نه‌وا
 به‌سواری به‌ره‌و لای موحه‌مه‌د ده‌چووم تا ده‌مکوش، بیانویه‌کم هه‌یه لای ده‌مکرده‌به‌هانه:
 ده‌مووت له پښانوی نه‌و کوپه دیله‌مدا هاتووم.

{صه فوان} نه‌وه‌ی قوسته‌وه و وتی:
 قهرزه‌که‌ت له‌سهر من.. من له‌بری تق ده‌یده‌مه‌وه.. مندا له‌کانیشت له‌گه‌ل مندا له‌کانمدا
 ده‌ژیه‌نم هه‌تا مابن..

نه‌مجا عومه‌یر پښی وت: که‌وابوو با نه‌مه نه‌پښی بیت له نیوانماندا..
 پاشان (عومه‌یر) فهرمانی کرد شمشیره‌که‌یان بڼ تیژکرده‌وه و ژه‌راویان کرد، دواتر که‌وته
 ری تا که‌یشته مه‌دینه.

له کاتیکدا که (عومه‌ری کوپی خطاب) له‌گه‌ل کومه‌لیک له موسلماناندا له باره‌ی رژی
 به‌دره‌وه ده‌دوان و، باسی نه‌و رژی‌ه‌یان ده‌کرد که خوی گوره‌ لی‌ن نان، عومه‌ر سهرنجی دا،
 (عومه‌یری کوپی وه‌ه‌ب) ی به‌دی کرد ولاخه‌که‌ی له‌بهر ده‌رگای مزگوتدا به‌ستوته‌وه و،
 شمشیره‌که‌ی به‌شانه‌وه‌یه، وتی:

نه‌و سه‌گه (عومه‌یری کوپی وه‌ه‌ب) ی دوژمنی خوا په، سویند به‌خوا ته‌نها بڼ خرابه‌کاری
 هاتووه.

هر نه‌و بوو له رژی به‌دردا لی‌مان نزیك بوویه‌وه و مه‌زنده‌ی کردین بڼ هوزه‌که‌ی..

پاشان عومه‌ر چوو بڼ خزمه‌ت پیغهمبره‌ری خوا ﷺ و پښی وت:
 نه‌ی پیغهمبره‌ری خوا نه‌وه‌تا (عومه‌یری کوپی وه‌ه‌ب) ی دوژمنی خوا دپرنانه به
 شمشیره‌که‌یه‌وه هاتووه..

پیغهمبر ﷺ فهرمووی:

بیکه‌ره ژوره‌وه بڼ لام.. نه‌مجا عومه‌ر چوو په‌لایه‌وه و قایشی شمشیره‌که‌ی له‌ملی پتچا
 و، به‌و پیاوه نه‌نصارییانه‌ی که له‌گه‌لیدا بوون وت: وه‌رنه خزمه‌ت پیغهمبره‌ری خوا و دابنیشن و
 ناگاداری نه‌و پیاوه پیسه‌ بن، چونکه تمنا نه‌ی پی ناکریتت..

(عومه‌ر) هینایه ژوره‌وه بڼ لای پیغهمبره‌ری ﷺ و، به‌قایشی شمشیره‌که‌ی ملی به‌ستبوو
 کاتی پیغهمبره‌ری بی‌نی فهرمووی: وازی لی بیننه عومه‌ر، نزیك به‌ره‌وه عومه‌یر..

عومه‌یر هاته پیښه‌وه و وتی: (به‌یانیتان باش، نه‌مه‌ش سلاوی سهرده‌می نه‌فامی بوو..

پیغمبر ﷺ پتی فرموو: خوی گوره به سلاوکی چاکتر له سلاوه کی توئی عومیر ریژی ئی ناوین... که نهویش سلاوی نهلی بهه شته.

عومیر وتی: ئی موحه ممد نهوه به لای منهوه شتیکی تازه یه.

پیغمبر ﷺ فرمووی: چی وای لیکردوویت بۆ ئیره بییت...؟؟

وتی: هاتووم بۆ نهو دیله کی له لاتانه.

پیغمبر ﷺ فرمووی: ئی نهو شمشیره چییه له ملتا...؟؟

عومیر وتی: خوا له ناوی بهریت چ شمشیرکه، جا هیچ سوودیکی هه بووه بۆمان...؟؟

پیغمبر ﷺ لئی دووباره کرده و فرمووی: راستم پی بلی عومیر، بۆچی هاتووته...؟

وتی: تهنا بۆ نهوه هاتووم و بهس.

پیغمبر ﷺ فرمووی: بۆ نهوه نه هاتوویت به لکو تو و سه فوانی کوپی نوممه ییه له

بهرده لانتیک دانیشتبون باسی قوه پشیه کوژراوه کانی نیو بیره کانتان ده کرد، پاشان وت:

گر له بهر نهو قهرزه نه بیته که له سه رمه و، له بهر مندا له کانیشم نه بیته نهوا بهریده که وتم تا

موحه ممد ده کوشته، نه مجا سه فوان قهرزه که ته و مندا له کانیشی گرتنه نه ستر بهو مەرجه ی

که من بکوژیت، خوی گوره ش ریگرو بهر به سته له نیوان تو و نهو کاره دا...!!!

ئا له و ساته دا عومیر هاواری کرد: اشهد ان لا اله الا الله، و انک رسول الله..

نهوه کاریک بوو تهنا له نیوان من و سه فواندا بوو و، سویند به خوا تهنا خوی گوره

هه والی پیداویت، جا سوپاس بۆ خوا که رینوینی کردم بۆ لای ئیسلام..

نه مجا پیغمبر ﷺ فرمووی به هاوه له کانی: برا که تان له ئاین تیپکه یهن و قورئانی پی

بخوینن و دیله که شی بۆ بهر بدهن...!!

به م جوړه عومیری کوپی وهه ب موسلمان بوو..

به م شیوه یه (شه یقانی قوه پش) موسلمان بوو و، روشنایی پیغمبر و ئیسلام به جوړیک

دایپوژی که له چرکه ساتیکدا بکوژیت بۆ هه واری به کی ئیسلام..!!

عومیری کوپی خطاب ده لیت:

{سویند بهو زاته ی گیانی به ده سته، به راز خو شه ویستر بوو له لام له عومیر کاتی که

دهر که وت لیمان.. نه مپووش له هه ندیک له مندا له کانه خو شه ویستره له لام.

عومیر دانیشته و به قولی بیر له لی بوورده یی نه م ئاینه و، مه زنی پیغمبر ده کرده وه،

رۆژه به تاله کانی نیو مه که کی هاته وه یاد بهر له کوچکردنی پیغمبر و یارانی بۆ مه دینه،

که تنییدا ته له ی بۆ ئیسلام داده نا و شه پی له که لدا ده کرد.

پاشان نه هه مته و شه پکردنی رۆژی به دری بیر که وته وه..

نوا تر نه وه تا نه مپ شمشیره که ی هه لگرتووه و هاتووه پیغمبر پی بکوژیت.

هموو نه مانه له چرکه ساتيځدا دهسپيټه وه به وتني: (لا اله الا الله، محمد رسول الله)!!...

چ ليبوردهی و، چ بيگه ردی و، چ متمانه به خو بوونیکه هم تاي نه مزنه له خوی گرتوه!!...

نړی ناوا نيسلام له کتوپړيځدا هموو هله کانی پيشتري دهسپيټه وه و، هموو ستم و دوژمنکاره کانی له بيري موسلمان دهچيټه وه و، دليانی بډ دهگه نه وه و، له ناميزی دهگړن!!...

نړی بهم جوړه، نو شمشيرهی که پييه وه هاتبوو و، په يمانی له سر خراپترين پيچانه وه و، خراپترين تاوان دابوو، هيشتا له پيش چاويان دهبريسکيټه وه، هموو نه وه له ياد دهگړيت و، نيستا ته نها نه وه باس دهگړيت که عومير به موسلمان بوونی - له يک چرکه ساند - بوو ته يکک له موسلمان کان و هاوه لانی پیغمبر، نه وهی بډ نه وان ه بډت بډ نه ميس هيه و، نه وهشی له سر نه وان بډت له سر نه ميسه!!...

نړی بهم شيوهيه، نه وهی که عوميری کوپي خطاب بهر له چهند ساتيک دهيويست بيکوژيت، لای عومير ده بډت که سيکی خوشه ويستر له کوپ و کچه کانی!!...

جا گه رته نها چرکه ساتيکی راستگویی، که عومير تييدا موسلمان بوونی خوی راگه ياند، لای نيسلام نه وه هموو پيژانين و ريژليتان و پاداشت و به رزييهی ه بډت، که واپوو نيسلام تايينيکی زور مزنه!!...

له هاوه يکی کورتدا عومير ناشنای نړکی سرشانی خوی بهرامبر نه و تاي نه بووه... که ده بډت هيندهی له دږی جهنگاوه خزمهتی بکات و.. نه وندهی که له دږی بانگه شهی کردبوو بانگه شه بکات بډ لای،.. نه وهی خوی گه وړه و پیغمبره کی پييان خوشه له راستگویی و، جيهاد و، گوپرايه لی نيشان بدات و.. بهم جوړه رږژيکیان هاته خزمهت پیغمبر و وتی:

{نهی پیغمبري خوا: من زور ه ولم داوه بډ خاموشکردنی رووناکي خدا و، زور نازاری نه وانم داوه که لم تايینی خوی گه وړه بوون و، چاپم خوشه که رږگم بدهيت بجموه مهککه و، بانگه وازی خه لکی بکه م بډ لای خوا و، بډ لای پیغمبره کی و، بډ لای نيسلام، به لکو خوی گه وړه ريژونيان بکات، دنا له سر تاي نه کی خویان نه شکه نجم ددان هروه ک چون هاوه له کانی توم له سر تاي نه کيان نازاردا}..

تا له و رږژانه دا، که عومير مهککهی به جی هيشتوو رووه و مهدينه، (صه فوانی کوپي نوممه يه) که عوميری ه لئابوو بډ چوونه دهر وه بهمه به سستی گوشتنی پیغمبر، لوت به رزانه به شه قامه کانی مهککه دا ده هات و ده چوو، کوپ و دانيشتنه کانی پر له خوشی و شادی ده کرد!!...

کاتیک که خزم و براکاني دهریاره نېټنی و دلخوشي و گه شانه وهی پرسپاریان لی بگردایه، له کاتیکدا که ټیسک و پرسکی باوکی له نیتو بیره کانی مه ککه دا گرمن، به له خوبایی بوونه وه دهسته کانی دده به یه کدا و به خه لکی ددوت: ((مژده تان لی بیت به رووداویک که پاش چند روژیک هه واله که پتان پیده گات و، کاره ساتی به درتان له بیر ده باته وه...!!

جا هه موو به یانیه که ده چوویه قه راغی مه ککه و له کاروانچی و سواره کانی ده پرسى: (نرئ هیچ له مەدینه رووی داوه)؟

نه وانیش وه لایمان به جوریک بوو که نه م پټی خوش نه بوو و، مایه ی رازی بوونی نه بوو، که سیان رووداویکی وای له مەدینه دا به دی نه کړدبوو جینگای گرنگی پیدان بیت... هه فوان بیئ ئومید نه بوو... به لگو به ردوام بوو له سر پرسپارکردن له ریبواران، هه تا روژیکیان به هندیکیان که پشت و لئی پرسین: (نرئ هیچ له مەدینه رووی داوه)؟؟

ریبواره که ش پټی وت: با... رووداویکی ژور مه زن روویداوه...! روخساری (هه فوان) که شایه وه و دهروونی پر به دنیا لیوان لیو بوو له شادی و خوشی... بویه خیرا به په روژشانه له ریبواره که ی پرسپه وه: چی روویداوه؟ بومی بگیږه وه... پیاده که وه لایم دایه وه: (عومه یی کوپی وه هه ب) موسلمان بوو و، نه وه تا له ویی شاره زای نه و ناینه ده بیت و، فیری قورئان ده بیت...!!

زه وی له پټش چاوی هه فوان سوپایه وه و... نه و پوداوه شی مژده ی به هژده که ی دده پټی و، چاوه پروانی ده کړد تا کاره ساتی به دری له بیر بیاته وه، نه وه تا نه مړی له هه واله دلته زښته دا بوی هات و کردیه خوله میښ...!!

روژیکیان ریبواره که گیشته وه ماله که ی و... عومه یی شمشیره که ی به رزکړدبوویه وه که پایه وه بۆ مه ککه و، خوی بوشه پ سازکړدبوو، یه که م که سیش (هه فوانی کوپی ئوممه یه) ی بینى...

هر که چاوی پټی که وت بیرى له وه کرده وه شالووی بکاته سر، به لایم شمشیره ناماده که ی دهستی عومه یی هینایه وه هوشی خوی و، تنها به وتنی هندیک جنیو به عومه یی وازی هینا و به پټی خویدا روشت...

(عومه یی کوپی وه هه ب) به موسلمانى که پایه وه مه ککه، له کاتیکیشدا که هر نه و بوو بهر له چنده روژیک به بی باوه پى لئی چوویه دهر وه...

چوویه ناوی به شپږه ی جوانی روژى موسلمان بوونی عومه یی کوپی خطاب و، دهست به جی له دواى موسلمان بوونی هاواری کړد:

{سویند به خوا هر جینگایه که بی باوه پى تییدا دانیشتم، ده بیت به نیماندریش تییدا دابنیشم}...

وهك نه وهی كه ((عومهیر)) نه و وشانهی كړدبیته دروشم و، نه و هلویستهی كړدبیته پټشهنگ.

سوړوبون له سر به خشیني گیانی له پټناوی نه و ناینه دا كه سهرده مانیک له نړی چهنگابو... له هلویستیكي وهادا بوو كه ریڼی پی بدات نازار و نه شكه نجهی نه و كه سانه بدات كه بیان هویت نازاری پی بگه یهن.

به مجوره دهستی دایه قهره بونه وهی نه وهی له دهستی دایو و... پیش كات و سات كه وتبوو بهرو ناماچه كی و، به شو و رڼو نیسلا می راده گه یاند، به ناشكرا ونهینی... له دلپیدا نیمانیک هه بوو كه ناسایش و، رڼوینی و، رڼشایی دهبارانده به سریدا.

وشه ی هه قیشی له سر زار بوو، بانگه شه ی خه لکی پټده كړد بډ دادگه ری و چاكه و خټر... شمشره كه شهی به دهستی راستیه وه بوو، نه و رڼگرانه ی پی ده ترساند كه به ربه ستیان له رڼگی نه وانه دا داده نا كه بڼوايان هینا بوو به خوا و، جا له چند هه فته په كدا نه وانه ی له سر دهستی (عومهیری كوپي وه هب) نیمانیان هینا بوو، ژماره یان له هه موو مه زنده كړد نیک زیاتر بوو كه بیت به خه پالدا.

نه مچا (عومهیر) له كه ژاوه یه كی درڼی پر شنكداردا بردنی بډ شاری مه دینه. نه و بیابانه شهی كه له گه شته كه یاندا به سریدا ده پویشتنی سرسامی و شادی خوی به رامبر نه و پیاوه نه ده شارد وه كه بهر له ماوه یه ك شمشره كی به ده سته وه گرتبوو به سریدا كوزه را و، بهرو مه دینه شه قاری دنا تا پټغمهبر بكوژیت... پاشان جارڼكی ديكه به سریدا له مه دینه وه به پوخسارڼكی جودا له وهی كه پټوه ی رڼشت هاته وهو له سر پشت و شتره كی به سنگ فروانپه وه قورنانی ده خویند... دواتر نه و تا بډ جاری سییهم به سریدا ده پوات... له پیش كه ژاوه یه كی دورودرڼی نه و بڼوادارانه وه كه چو لاییه كه یان پر كړدوه له (لا اله الا الله) و (الله اكبر)...

به لڼ به راستی نه وه هه والڼكی مه زنه... هه والی گڼرانی (شهیتانی قوډه ییش) به وهی هیداپه تی خواوه بډ دلسوزڼكی نه به رد له دلسوزه كانی نیسلام و، به رده وام له ته نیشتن پټغمهبری خواوه بوو له هه موو غزا و دیمه نه كاندا و، خو شه ویستی و پشتیوانی بډ ناینی خودا به پته وی مایه وه پاش وه فاتكردنی پټغمهبری خوا له دنیا.

له رڼی رزگار كړدنی مه ككه شدا (عومهیر) (هه فوانی كوپي نومه یه ی) هاوه ل و كه سی نزیكی له یاد نه كړد و رڼشت بډ لای و له باره ی نیسلامه وه دوا و بانگی ده كړد بډ لای پاش نه وهی كه هیچ گومانیک به رامبر راستگویی پټغمهبر و، راستی په یامه كی نه ما... به لام هه فوان كه ل و په لی خوی كوكړد بڼویوه بهرو (جهده) بڼوات تا لاییه وه بهرو به من به پټه وه...

به زه یی و، په رښی عومه یې بڼه فوان زږ زیادی کړد و، سوور بوو له سر نه و دی که به هم مو هڅاکړک له چنگی شپتانې دهر بکات.

هر بڼه خیرا به رو لای پیغمبر ﷺ خوا ﷺ رښت و پټی وت:

{نهی پیغمبر ﷺ خوا، (صفه فوانی کوږی نوممه یه) سر گه وړه ی هڅه که یه تی و، له تنو مه لپاتوو و چو ته دهری تا خوی بخاته دهریاوه د هسا سه لامه تی پی بیه خشه، پیغمبر ﷺ فهرمووی:

نه و پاریزاوه.

وتی: نهی پیغمبر ﷺ خوا نیشانه یه کی بدهری تا بزانتیت که پاریزاوه ده بیت، نه و بهو پیغمبر ﷺ نه و عه مامه یه ی که پټیه وه هاتبووه مه که پټی به خشی} ..

د هسا با لینگه پټین (عروه ی کوږی زویه یی) باسه که مان بڼ ته واو بکات:

{جا عومه یې پټیه وه چو یه دهر وه هه تا پټی گه یشت که ده یو یست له دهریاوه بهوات، پټی وت: نهی صفه فوان، دایک و باو کم فیدات بی توخوا .. توخوا خوت ناپه حهت مه که .. نه مه نه مانی پیغمبر ﷺ خواجه ﷺ بوم هیتاویت.

صفه فوان پټی وت: تیا چوون بڼ تو، له بهر چاوم ون بیه و مه مدوینه ..

وتی: نهی صفه فوان .. دایک و باو کم فیدات بی، پیغمبر ﷺ خوا ﷺ باشتین که س و، چا که مه ندرتین که س و، له سر خوتین که س و، باشتین که س .. سر به رزی نه و سر به رزی تویه و .. رزی نه و رزی تویه ..

وتی: من له خوم دهرسم ..

وتی: نه و له وه له سر خوت و به پټیز تره ..

نه مچا له گه لیدا گه پایوه تا لای پیغمبر ﷺ خوا ﷺ رایگرت ..

نه مچا صفه فوان به پیغمبر ﷺ وت: نه مه وای ده خاته روو که نه مانت به من دلوه ..

پیغمبر ﷺ فهرمووی: راست ده کات ..

صفه فوان وتی: دوو مانگم بڼ دابنی تا خوم هه لیبژیرم.

پیغمبر ﷺ فهرمووی: چوار مانگت بڼ هه بیت تا هه لیبژیریت} ..

دواتر صفه فوان موسلمان بوو ..

عومه بیرش به موسلمان بوونی به ختو وه ریوو ..

جا (عومه یې کوږی وه هب) دریزه ی به ریپازی پیریزی به رو لای خوادا و، به شوینی پټی

پیغمبر ﷺ مه زندا دهر پوشت که خوی گه وړه ریتوینی خه لکی کړد به هویوه له تاریکی

دهریازی کړدن به روو ناکي.

نہ پوچھا رسا

چہ دانیہ ک بوو .. ؟!

کاتیک که سوپاکانی ئیسلام له گوشه جیاجیاکانی سر زه ویدا... به فراوانی و سرکه وتویی له شه پدا بوو.. دانایه کی سرسوپه یتنه نیشته جیتی شاری مه دینه بوو..
دانایه که دانایی و هوشمندی له وشه گانیدابه جوړی خوی دهنواند که گوره تر بوو له بریسکانه وه و جوانی..

هر که پرسپاری ئی بکرایه به وانه ی دهوروبه ری خوی دهوت:
{باشترین کرده وای خوتان و، هرگیراوترینیان لای په روه ردگارتان و، گه شه دارترینیان له پله و نمره دا و، چاکتر له وای دژی نوژمن بجه نگیت و، له ملیان بدهیت و له ملت بدهن، و باستر له درهم و دینارتان پی رابگه یه نم...؟؟}
جا ئه وانه ی که به بی دهنگی سهریان نه وی کردبوو گوئیان بق شل کرد بوو سهریان به رزده کرده و و خیرا ده یانپرسی:

{ئو شته چی یه.. ئه ی ئه بوده ردا و...؟؟}
ئه بوده ردا نیش که سیمای له سایه ی روشنایی ئیمان و داناییه که یدا دهره وشایه وه، نه گه پایوه سر باسه کی خوی و دریژه ی پیده دا:
{یادی خودا..}

یادی خودا زور گوره تره...!!
ئم داناییه سرسوپه یتنه ره به فله لسه فله کی بانگه شه ی بق گوشه گیری نه ده کرد و مه به ستیشی له ووشانه مژده ی خراپ و، کشانه وه له ههنگاوه کانی ثابینی نوی نه بووه.
ئو ههنگاوانه ی که جیهاد کردن له ریزی هره پیښه وه یدا یه..
به ئی.. ئه بوده ردا و ئو پایوه نه بوو، چونکه له وته ی موسلمان بووه شمشیر ه کی هه لگرتوه و له گه ل پیغه مبهری خودا ﷻ له جیهاد دا بوو، تاسه رکه وتنی خوا و رزگار کردن هات..

به لام له و پتپه بوو که له خودی خوی و له بوونی پی له زیندوویه تیدا، هر ساتی تنیا ببوایه، بق بیرکړنه وه و، هانای بیردایه ته بهر میجرابی دانایی و، ژیا نی خوی له پیتاوی ژیا ندنه وای راستی و دلنیا بووندا نه زکړدبوو...؟؟

به راستی (ئو بوده ردا و) دانای مه زنی ئو رزگار ه، موقیتک بوو خاوه نی په روشیه کی بی سنوور بوو بق بینینی خوا و پیغه مبه ره کی، ئو له هه مان کاتدا باوه پی میتابوو که ئو

ثیمانه بهو ئړك و ټیگه‌یشتنه‌ی هه‌یه‌تی، چاكترین و تاكترین رنګه‌یه بۆ گه‌یشتن به حه‌قیقه‌ت..

بهم جوړه خۆی له‌گه‌ل ثیمانه‌كه‌یدا تاك كرده‌وه و خۆی پى سپارد و، ژیاى خۆی به‌پټی ئه‌و ثیمانه به‌جه‌سوړی و، ټیگه‌یشتووی و، مه‌زنیه‌وه زاخاو ده‌كردو به‌سه‌ر ئه‌و رنګه‌یه‌شدا رویش تا گه‌یشته جی و، له‌سه‌ر ئه‌و رنګه‌یه‌شدا چوو تاگه‌یشته ئاستی ئه‌و په‌ړی راستی پته‌و و.. هه‌تا شوینی بلندی ته‌واوی خۆی له‌گه‌ل راستگویدا كرت كاتيك له‌ په‌روه‌ردگاری ده‌پاراپه‌وه و ئه‌م ئایه‌تانه‌ی ده‌خوینده‌وه:

﴿ان صلاتی و نسكى و محياي و مائى للرب العالمین﴾ الانعام / ۱۶۲.

به‌ئى.. جیهاد كردنى (نه‌بوده‌رداء) به‌رامبه‌ر ده‌روونی و، له‌گه‌ل خۆیدا تا ئه‌و ترۆپكه بلنده، تا ئه‌و بالا ده‌ستیه‌ دووره.. تا ئه‌و لیپراى په‌رسته.. كوټایى هات..

كه ژیاى - هه‌موو ژیاى - ولىكردبوو بۆ خواى په‌روه‌ردگاری جیهانیان بیت...!!
نیستاش.. وه‌رن تا نزيك ببینه‌وه له‌و دانا و خواپه‌رسته.. ئه‌و روښانییه به‌دى ناكه‌ن كه به‌ده‌وړی نیو چه‌وانیدا ده‌دره‌وشیته‌وه...؟؟

ئه‌رى بۆنى ئه‌و گول و گولزاره‌ی له‌لایه‌وه دیت ناكه‌ن...؟؟

جا به‌راستى ئه‌وه روښانی داناى و، بۆنى ثیمانه..

ثیمان و له‌م پیاوه ئارامگه‌ردا داناییش به‌یه‌ك شاد بوون، به‌یه‌ك شادبوونىكى به‌خته‌وه‌رانه، به‌لام چ به‌خته‌وه‌رییه‌ك...!!!

له‌دایكى پرسپار كرا ده‌رباره‌ی باشتى كرده‌وه كه پټى خۆش بووبیت.. له‌وه‌لامدا وتی:

﴿بیركړنه‌وه و په‌ندوه‌رگرتن﴾..

به‌ئى.. به‌راستى ته‌واو به‌ئاگابوو له‌و فه‌رمایشته‌ی خواى گه‌وره كه له‌ زۆر ئایه‌تدا هاتووه:

﴿فاعتبروا یاأولی الابصار﴾ الحشر / ۲.

له‌كاتىكیشدا كه هانى براكانى خۆی ده‌دا له‌سه‌ر راماى و بیركړنه‌وه، پټى ده‌وتن:

﴿یه‌ك سه‌عات بیركړنه‌وه چاكتره له‌په‌رستش شوه‌ئى﴾..

جا به‌راستى په‌رستش و راماى و گه‌ړان به‌دواى حه‌قیقه‌تدا ده‌ستى به‌سه‌ر ده‌روونو..

هه‌موو ژیاىیدا گرتبوو..

ئو روژه‌یش بروای مینا به‌ ئیسلام وه‌ك ئاینىك و، په‌یمانى دا به‌پیغه‌مبه‌ر ﷺ له‌سه‌ر ئه‌و ئاینه به‌ریژه، یه‌كك بوو له‌ بازگانه سه‌ركه‌وتوو به‌ناوبانگه‌كانى مه‌دینه و، به‌شیکى ژیاى به‌ر له‌ موسلمان بوونى له‌ بازگانی كردندا گوزه‌راندبوو، به‌لكو به‌ر له‌ كوچكردنى پیغه‌مبه‌ر و موسلمانان بۆ مه‌دینه..

له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا كه كاتىكى زۆر كه‌م به‌سه‌ر موسلمان بوونیدا تپه‌پریبوو هه‌تا..

با ئى گه‌ړین خۆی باسه‌كه‌مان بۆ ته‌واو بكات:

{بازرگان بووم کانتیک که بپوام هیتا به پیغه مبهړ ﷺ و موسلمان بووم..}

ویستم که پرستش و بازرگانی پیکه وه بوم بسازین بهلام نه کراا..

منیش دهستم له بازرگانی هه لگرت و رووم کرده خواپه رستی..

جا نه مړې پیم خوش نیه خه ریکی کرپن و فروشتن بم و روژانه سی دینار قازانچ بکه م،
ته نانت گره دوکانه که شم له دهرگای مزگه وندا بیت..

بهلام بزنان که من پیتان نالیم: خوی گه وره کرپن و فروشتنی حرام کردوه.

بهلام پیم خوشه لهو که سانه بم که له بازرگانی کردن و کرپن و فروشتن له یاد کردنی خویان
دانابرت}!!!!

خو بینیتان چون دهویت و مافی ته وای کیشه که ی دندات و، دانایی و راستگویی له نیو
و شهکانیدا ده بریسکینه وه...؟؟

نهو خیرا بهر له وهی پرسپاری ئی بکه یین که: نایا خوی گه وره بازرگانی حرام کردوه ئی
نه بوده ردا؟

خیرا نهو پرسپاره ی هاتوه به خه یالماندا لاده بات و، نامازه بۆ نهو مه بهسته بهرزه دهکات
که دهیویت و، له پیتانویدا دهستی له بازرگانی کردن هه لگرتوه سهره پای سهرکه و تنی تیدا..
به راستیش پیاوئیک بوو به دوی تاییه تمه ندییه کی رچی و بالا دهستییه کدا ویل بوو که
به رهو بهر زترین پله ی ته و او مندی ریئیدراو بۆ ناده میزادی بیات..

له راستیشدا پرستشی وه که شه وره و ییه که دهویست که بهرزی بکاته وه به رهو جیهانی بالای
چاکه و، بیگه یینته لای حق له پایه داریه که یدا و، حقیقه ت له سهر چه شمه که یدا و، خو گهر
ته نها وه که چنده ئه رکیک مه بهستی بوايه که بهجی بهیئرئ و، قه ده غه کراوانیک وازی ئی
بهیئرئ، نه و ده یوانی که له گه ل بازرگانیتی و کاره کانیدا کوی بکاته وه..

جا چنده له بازرگانان هه یه و پیاو چاکن و.. چنده پیاو چاکی بازرگانیش هه یه له نیو
هاوه لانی پیغه مبهړی خواشدا ﷺ چنده ها که س هه بوو که بازرگانی و کرپن و فروشتنیان
داینه برپیوون له یادی خوا.. به لکو هه ولیان دا بوو بۆ گه شه کردنی بازرگانی و سامانه که یان تا
خرمته کی کیشه ی ئیسلامی پی بکه ن و، پیداو یستییه کانی موسلمانانی پیدابین بکه ن..

بهلام بهرنامه ی نهو هاوه لانه هیچ له بهرنامه ی (نه بوده ردا) که م ناکاته وه، هه ره که چون
بهرنامه ی ئه م هیچ له پرۆگرامی نه و ان که م ناکاته وه و، هه ریه که یان نهو کاره نه انجام دندات که
بۆی دروستکراوه..

نه بوده ردا نیش ههستی به ههستیارییه کی راستگویانه کردبوو بۆ نهو دروستکراوه که
ژیانی خوی بۆ نه ز کردبوو..

تایبه تمه ندیټی له گهړان به دواى حقیقه تدا به نه جامدانی نه و پېرى بواره کانی خو ماندو وکړدن به پټی نه و ټیمانه ی که رټوینی کړدبوو بڼ لای پړوه ردگاری و، پټفهمبره گه ی و، بڼ لای نیسلام..

گه ر هزتان کړد ناوی بنټن سؤفیکه ری..

به لام سؤفیکه ری پیاوکی زړنگی بېواداری و، توانای فیهل سونی و، نه زمونی جهنگاوه و، ټیگه پشتمنی هاوه لانی بڼ دهسته بر بوو بوو و، وای له سؤفیکه ریه گه ی کړدبوو که بزافیکي زیندو بیت بڼ بنیاتنای رځ، نه که تنها سیبه ریکي چاک بیت بڼ نه و بنیاته...!! به لی..

تا نه وه (نه بوده دراء) ی هاوه ل و قوتایی پټفهمبری خوايه ښکېلا..

تا نه وه یه (نه بوده دراء) ی خوا په رست و، دانا..

پیاوټک بوو به هر دوو قاجی شه قی له دنیا دابوو، له سنگی خو ی ده ر کړدبوو..

پیاوټک بوو له گه ل خویدا چوویه خه لوت تادایپوژی و پاکي کړدوه و، تا بوویه ناوټنه یه کی بېگه ر و دانایی و، راستبینی و، چاکه ی تیدا ده ر کړت و، نه بوده درائی کړه مامؤستایه کی مه زن و دانایه کی به هیژ..

به خته ورن، هه موو نه وانه ی نه چنه لای و، گوټی لی ده گرن..

ده ساوهرن نه ی هؤشمه ندان با له داناییه کی نزیک ببینه وه..

با له فلسفه و تیروانیی به رانه ر شادی و رازواوه ییه کانی ده ست پی بکه ین..

نه وه تا قولایی گیانی که و تېووه ژیر کاریگه ری نه و نایه ته جوانی قورثانی پېرؤز ده رباری:

﴿الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ، يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ﴾: نه وه ی مالی کړکړدوه وده بیژنری، وا خه یال ده کا دراوه گه ی له مردن ده یپارنزی. ﴿الهمة/۲-۳﴾.

تا قولایی گیانی له ژیرکاریگه ری نه م فرموده یه ی پټفهمبر دا بوو:

((ما قل وکفی، خير لما کثر وأفی: نه وی که می بیت و بهش بکات، چاکتره له وه ی زؤی هه بیت و گومپای بکات))..

هه روه ها پټفهمبر ښکېلا ده فرموت:

{چه ند له تواناتان بوو له خه م و خه فته ی دنیا خو دوور بگرن، چونکه هر که سټک دنیا گه وره ترین خه می بوو، نه و خوی گه وره په رته وازه ی ده کات و، هه ژاریه تیه گه ی ده خسته نیو چاویه وه..

نه و که سه یش رؤی دوايی گه وره ترین خه می بوو خوی گه وره بؤی کړ ده کاته وه و، ده وه له مه ندیبه گه ی ده خاته دلپوه و، خوی گه وره هه موو چاکه یه کی زؤر خیرا بڼ ده نیرت{.

له پیتاوی نه وړه دا، شینی بڼو نه وړه که سانه ده کرد که که وتوونه ته بهندی چا وچنڅکی ده و له مهندي و ده لیت:

{خودایا په نات پی ده گرم له پارچه پارچه بوونی دل..}

پرسیاری ئی کړا:

پارچه پارچه بوونی دل چپیه نه بوده ردا...؟؟

له و له امدا وتی:

نه و په که له هه موو دڼی کدا سامانم ه بیت...!!!

بانگه شوی خه لکی ده کرد بڼو به ده سته پتانی دنیا به هوی ده سته به رداربوونیه و... له راستیشدا نه وړه خاوه نه ندی پتی راسته قینه به تی... به لام را کردن به دوی چا وچنڅکیه کانیدا که کړتایی بڼو نه، نه و نه و خراپترین جوری به ندایه تی و کړیله به تی. نالیزه دا ده بیوت:

((هر که سی ده سستی له دنیا هه لته گرت بیت، نه و دنیا بڼو نه و نه...))

سامانیش لای نه و هکاري که بڼو گوزه رانیکي ره زامه ندی مامناوند و به س...

پاشان له سر خه لکی پتویسته که به هه لالی به ده سستی به پتن و، به نرم و نیانی و میانپه وی په دای بکن، نه که به سوور بوون و خو ماندو و کردن. نه و ده بیوت:

{ته نه شتی باش بخو و...}

به س شتی باش به ده ست به پتنه و...

ته نه شتی باش بیته ناو مال که ته و...}

نامه پشی بڼو هاوه لیکي ده نووسی و ده بیوت:

{دوی نه و، تو له پانتایی دنیا دا خاوه نی هر چی هیت، به له تر هی که سی دیکه

بووه و...}

له دوی ترش بڼو که سی تر ده بیت... ته نه نه ووی ئی بڼو تویه که به کاری به پتنیت بڼو خوت...

نه و له پیشتی دابنی له ووی که مال و سامان کړیکه پته و تا بیته میرات بڼو کړه که ت، بزانه که بڼو یه کیک له م دووانی کړ ده که پته و:

یان بڼو کړیکي چاکه که له گوپراهی ئی خوادا به کاری دینیت و، به خته وهر ده بیت به ووی که تو ماندو بوویت بڼو...

یا خود کړیکي سه رکه شه و، له سر پیچی خوادا به کاری دینیت و، به ووی که تو پوت کړ

کړد پته و به دبخت ده بیت...

ده سا متعانه ت هبی به و رنق و رنزییه ی که لای خودایه و، خوت ده ریا بکه...!}

هه موو دنیا له دیده ی نه بوده ردا دا شتیکی روت بوو...

کاتیک (قوبرس) رزگار کړا و دهستهاته کانی جهنگ هیږایه وه بڼ مه دینه، خه لکی سهیریان کړد نه بوده رداء دهگری.. به سه رسامیه وه لیتی نژیک بوونه وه و لیتیان پرسى و، (جوبه یری کوپى نه فیر) پرسپاره که ی ټارپاسته کړد:

پټی وت:

{نهی نه بوده رداء چی وات لیده کات له رڼڅیکدا بگریټ که خواى گوره نیسلام و خه لکه که ی سهر فراز کړدوه}؟؟..

جا نه بوده رداء به داناویه کی رڼور و ټیگه یشتنیکی قوله وه وه لامی دایه وه:

{تیاچیت نه ی جوبه ییر..}

سوکتړین دروستکړاون لای خوا نه گهر واز له فرمانه کانی بهینن..

له کاتیکدا که نه ته وه په کی به دهسته لات و، سرکه وتوو، خاوه ن موک بیت و، واز له فرمانی

خودا بهینیت و، بگاته نه وه ی که ده بیینیت}!!..

به لی..

به مه هوکاري نه و شکسته خیزایه ی دهخسته روو که سوپا کانی نیسلام به ولاته

رزگار کړاوه کانیان ده گه یاند.. که نه ویش نیفلاسی نه وولاتانه یه له رڼحانیه ټیکى راستکویانه

که بیانپاریزیت و، ناینیکی راست و دروست په یوه سستی بکات به خوداوه..

جا نالیره وه، مه ترسی رڼوگاریکی هه بوو که به سهر موسلمانان کاند بیت و زنجیره کانی نیمان

بیسیت و په یوه ست بوون و پابه ندبوونیان به خوا و پاستی و چاکه بی هیز بییت و،

رووتبوونه وه له دهستان درېچیت، به هه مان ناسانی که پیشتراهات بڼ لایان..!!

هه روه ک چون ټیکړای دنیا له بهر دیده پیدا رووت بوو، به هه مان شیوه پردیک بوو بڼ

ژیاننیکى نه پړاوه و شهنگتر.

هاوه لانی له کاتیکدا که نه خوځش بوو هاتنه دیده نی، بینیان له سهر جیگایه ک نووستوه که

له پیسته دروستکړاوه..

پټیان وت: ((گهر ناره زووت لی بووايه نوینگه په کی باشتر و نه رمرتت ده بوو..))

له کاتیکدا سڼمای چاوی برېبووه داهاتوویه کی دور، به په نجه ی ټامازه ی بڼ کړدن و وتی:

{مالی نیمه له وټیه..}

بڼ نه وی کڅوده که پینه وه و.. هه ر بڼ نه ویش ده گه پټینه وه..

بڼ نه وی کڅوچ ده که یین و.. بڼ نه ویش کار ده که یین}!!..

نه م ټیروانینه ی نه بوده رداء بڼ ژیان ته نها تیروانینیک نه بوو به س، به لگو به رنامه ی ژیانیشی

بوو..

(په زیدي کوي معاويه) داخوای کيژده کي (نه بوده رداء) ي کرد رهي کرده وه و، به داخوایيه کي رازي نه بوو.. پاشان کويکي هه ژاري چاکه کار داخوای کرد و، نه ویش لتي ماره کرد..

خه لکي سهریان سوپما له وه هلس و که و ته ي، جا نه بوده رداء تتي گه ياندن و وتي:
{گومانان چي به رانبهر نه بوده رداء گه خزمه تکار و خزمه تگوزارانی پادشا له بهري هه ستانه وه و رازاوه يي کوشک و ته لاره کان سهرسامي کرد..

تاي نه کي له چيدايه نه و رژه {...؟؟؟!

نه مه يه دانايي ده روون به هيزي، دل وريا..

که دنيا و هه مو نه و شتانه ي ده روون که مه ندکيش ده کن بۆ لاي و دلي بۆي ليددهات روت ده کاته وه..

نه و به م کاره ي له به خته وهري هه تاي نه به لگو به ره و لاي راده کات..

چونکه به خته وهري راسته قينه لاي نه و نه وه يه که خاوه ني دنيا بيت، نه ک دنيا خاوه ني تق بيت.

هه رکا تنيکيش داواکار به کاني خه لکي له ژياندا سنووي قه ناعهت و مامناوه نديتر راوه ستا، هه ر کاتيک تاشناي حه قيقه تي دنيا بوون وه ک پرديک که به سهريدا ده په پنه وه بۆ مالي نو قره گرتن و حه وانه وه و جاويداني، هه ر کاتيک ناوه هايان کرد، نه و پشکيان له به خته وهري دروست و ته و او و مه زنتر ده بيت..
هه ر نه و ده يووت:

{چاکه له وه دا نه مال و مندالت زياد بکات، به لگو چاکه له وه دايه که له سهر خويت مه زنتر بيت و، زانستت زياد بکات و، له په رستشي خوادا چاک بيت بۆ خه لکي}..

له سهر ده مي خه ليفايه تي (عوسمان) پيشدا، کاتيک (معاويه) والي بوو له شام، نه بوده رداء له سهر داواي خه ليفه چوو نه وي بۆ وه رگرتني پۇستي قازيبه تي..

جا له شام له که ميندا بوو بۆ هه مو نه وانه ي که خو شيه کاني دنيا گومپاي کردوون و، به رده وام باسي ريزاي ژياني پيغمبر و، دنيا نه ويستی نه و، شيوه ي ژياني ده سته ي يه که مي شه هيدان و راستگوياني ده کرد..

(شام) يش له و رۆژگار ده مي رگوزاريکي پ له شادي و به خششي بوو..

خه لکه که ش بيزار بوو بوون به و پياوه ي که به تاملوژگاريه کاني شت و مه ک و دنيايان له بهر چاو ناشيرين ده کات..

جا نه بوده رداء کوي کردنه وه و، وتاريکي بۆدان:

{نه ي خه لکي شام..

ئوه بران له تايندا و، هاوسين له مالدا و، پشتيواني يه کدين به رانبهر دوژمنان..

به لّام چپیه ده تانبینم شهرم ناکه ن...؟؟
 نه وهی که نایخون کوی ده که نه وه... و
 نه وهی تنیددا نیشته چی ناین بونیات ده نین...
 داوای نه وه ده که ن که پیی ناکه ن...
 خه لکانی بهر له نیوه کویان ده کرده وه و، ده یانپاراست...
 نومیده وار بوون و، دریزه یان پیده دا... و
 بونیاتیان ده نا و، زقر پته ویان ده کرد... و
 جا نه وهی کویان کردبوویه وه له ناو چوو... و
 نومیده که شیان بوویه گومرایی... و
 ماله کانیشیان بوویه گور... و

نه وه هوزی (عاد) بوون، نیوانی (عه دهن) و (عومان) یان پر له سامان و مندال کردبوو...
 پاشان خنده یه کی گالته نامیز که وته سهر لپوی و، به هر دوو دهستی ناماژه ی بؤ خه لکه
 کزبووه که کرد و، به گالته چارپییه کی گهرمه وه هاواری کرد:

{کی نه وهی له هوزی (عاد) به جیما به دوو درهم لیم ده کرپیت}!!؟

پیاویکی سهر سوپه نهر، جوان، پرشنگدار، داناییه کی بروادارانه بوو و، هه ستیشی خو
 پارزانه و، ناوهریشی به تین و تنگه یشتوو چاک بوو...!!

پهرستش لای (نه بوده داء) له خویایی بوون و سهر لی شیوان نه بوو، به لکو به دواي چاکه دا
 که پان و که وته بهر سوز و به زهیی خودایه و، ملکه چپیه کی هه میشه ییه که تنیددا مرقه هه ست
 به لاوازی خوی ده کات، به هوی فه زلی په روه ردگاریه وه له سهری.
 نه وه دلپیت:

{له هه موو سهرده متاندا به دواي چاکه دا بگه پین و خوتان بده نه سوز و به زهیی خودا،
 چونکه خودا په حمهت و به زه ییه کی پاک و خوشی هه یه ده دیات به هر که سیک له به بنده کانیدا
 که بیه ویت...}

داوا له خوا بکه که نه نگییه کانت داپوشیت و، ترسه کانتان نارام بکاته وه...{

جا به راستی نه و دانایه هه میشه چاو کراوه بوو به رانبر له خویایی بوون له پهرستشدا و،
 خه لکی ناگادار ده کرده وه له و له خویایی بوونه کی که تووشی هه ندیک له نیمان لاوازه کان ده بوو
 کاتیک تووشی له خویایی بوون ده بوون به هوی پهرستشه کانیا نه وه و، خویان به سهر خه لکی
 دیکه دا پی هه لده نا و شانازیان پیوه ده کرد...

ده با گوپی بؤ رادیین، ده دلپیت:

{تقرقالیک له چاکه کی که سیکي به ته قوا و دلنیا، په سهندتر و باشته له و هینده ی چیاکان

پهرستش له خویایی بوون...}

هروڼه دهووت:

{ داواي شتيك له خهلكي مه كن كه خرابيته نه ستويان ..

به بي پروهردگاريان ليپرسيڼه ويان له گه ل مه كن ..

ناگاتان له خوتان بيت، چونكه نهو كه سهي كه وته شوين نه وهی شت له خهلكيدا ببينيت

غه مبارييه كی دريژه ده كيشيت } !! ..

نهو نايه ویت بق خوا پرستان كه هر چند پله و پايه ی له پرستشدا به رزيبيته وه
(قهرزاريه) له دهروونی خوی دا بېریت به رانېر به نده كان.

له سهري پتيويسته سوپاسگوزاري خودا بيت له سه سره سختی و، به پاپانه وهی و جوان هه لس
و كه وت كړدن و نيته كانی كړمه كي نه وانه بكات كه بهو جوړه سرخستنه نه گيشتوون.

ثايا هيچ داناييه ك ناشنان جوانتر و به هادار ترييت له دانايي نه م دانايه ..؟؟

(نه بوقه لاب) هی هاوپي بزمان ده گيژپته وه و، ده لیت:

{ روتكيان (نه بوده رداء) به لای پياوونكا گوزه ری كرد كه گوناھيكي كرد بوو و، خهلكي
جنپويان پيڼه ده، نهو ريگري ليكړدن و ووتی: نه گړ نيوه له چاليكدا بتاندوزيايه ته وه .. ثايا

دهرتان نه ده ميناپه وه ..؟

وتیان: به لي ده رمان ده ميناپه وه ..

وتی: كه واپوو جنپوی پي مه دن و، سوپاسی خودا بكن كه نيوه ی لهو گوناھه

پاراستوه ..

وتیان: نهی تو رقت ليتي نيه ..؟

وتی: من رقم له كاره كه په تی، گړ وازی لي مينا نه و ا براهه } ..!

جا گړ نهو په كيك بوو له رووه كانی پرستش لای (نه بوده رداء)، نهو رووه كه ی ديكي

زانست و زانياريه ..

جا (نه بوده رداء) زور ريژي زانستی ده گړت و به پيرؤزی ده زانی .. پيرؤز رايده گړت وهك دانا

و، پيرؤز رايده گړت وهك خواپه رست و، دهووت:

{ هيچ كام له نيوه نابيته ته قوادار تا نه بوويته زانا ..

به هو ی زانستيش جوان نابيت، تا كاری پي نه كات } ..

به لي ..

زانين لای نهو تيگيشتنه، رهوشت و زانيارى و، په پړه .. فيكرو ژپانه ..

هر بؤيه پيرؤز راگړتنه كه شي پيرؤزيتي پياوونكي دانايه، ده بينين بانگه شه ده كات كه

مامؤستا وهك فيرخواز وايه و هرهووكيان وهك په كن له چاكه و، پله و پايه و، پاداشندا ..

واي بؤ ده چوو كه مهنی ژيان بهر له هه موو شتيك په يوه سته به زانستی چاكه وه ..

نهو تانی ده لیت:

{چپیه ده تانبینم ده پښ و، نه زانه کانتان فیرناکه ن؟؟}

بزانن ماموستای چاک و فیرخواز له پاداشدا وه که به کن و.. له دواى نه وان خیر و چاکه
له که سانی دیکه دانه { ..
هه روه ها ده یووت:
{خه لکی سی جوره ..
زانا ..
فیرخواز ..
سپیه میش نه زانیکه هیچ خیری تیدا نیه } .
هه روه که پیشتر بینیمان، زانین له دانایی (نه بوده رداء) دا دانابریت له کرده وه ..
ده لیت:
{نه وهی له هه موو شتیک پتر مه ترسیم لئی هه یه له سر خوم نه وه یه که له رژی قیامه تدا
له پیشه وهی دروستکراوه کاند پیم بو تریت: نهی عوه یمیر، هیچ فیریوو بویت؟؟
منیش بلیم: به لئ ..
جا پیم بو تریت: جا به وهی که فیری بوو بویت چ کاریکت نه انجام دا...؟؟}
(نه بوده رداء) زور ریزی له زانایانی کردار په سندن دنا و بهرز و به پیز سهیری ده کردن، و له
په روه ردگاری ده پاراپه وه و ده یووت:
{خودایا من په نات پی ده گرم له وهی که له دلی زانایان نه فرتم لی بکات ..
پیان وت:
{چون دلیان نه فرتمت لی ده کات؟ ..
نه مچا ده یووت:
{به وهی که رقیان لیم بیت ..!}
خو بینیتان ..؟؟
نه و له رق لی بوونی زانادا نه فرمتیک به دی ده کات که به رگهی ناگریت .. له بهر نه وه ملکه چ
ده کات بۆ په روه ردگاری تا په نای بدات لئی ..
(نه بوده رداء) ی دانا ناموزگاری خه لکی ده کرد که برایه کی چاک بن و، په یوه ندی مړه
له که ل مړه دنا له سر بنه های سروشتی مړی دایمه زریت و، ده لیت:
{سه رزه نشت کردنی براکت چاکتره بۆت له ده دستدانی، کی وه که برای ته واوت وایه
بۆت؟
((به براکت بیه خشه و نهرم و نیان به به رانبه ری ..
گوړپاپه لی تیره یکار مه به به رانبه ری و، وه که نه وت لی دیت ..
سبه ینی مردن دیته لات و، داپرانی به سه بۆت ..

جا چوڼ ده گړیت له پاش مردنی، له کاتیکدا تا له ژياندا بوو مافی خویت پی نه دا! ۹۹...
چاودیریکړدنې خدا بڼ بنده کانی ریسایه کی چه سپاوه (نه بوډه رداء) مافه کانی بریایه تی
له سهر یونیات دهنیت..

نوه تانی ده لیت:

{ زور نیکه ران دهیم که ستم له یه کیک بکه م.. به لام زورتر و زیاتر نیکه ران و په ست دهیم،
که ستم له یه کیک بکه م له درې من پشت به خودای گوره و بالا ده ست بیه ستیت } !!...
نئی له مرنی دهر وون و، پر شنګداری گیانت نه ی (نه بوډه رداء) !!...
خه لکی ناګدار ده کړد له خه لاتاندنی خه یال، کاتیک وا گومان ده بن که بیده سته لات
دابرلوه کان نزدیکترن له وهی که بکه ونه ژور ده ست و، چه پوکیان وه !!...
باس ده کات که نوانه له بیده سته لاتیه که یاندا هیژنکی به تینیان هیه کاتیک په نا ده به نه
به ر په روه ردگاری بالا ده ستیان به هو ی بی ده سته لاتیان وه و، کیشه که یان ده خه نه به ر
ده ستی، که به سوک سهیریان ده کړیت له لایه ن خه لکيه وه !!...

نا نوه به - نه بوډه رداء - ی دا !!...

نا نوه یه - نه بوډه رداء - ی دنیا نه ویستی، خوا په رستی، نارامگر..
نا نوه یه نه و - نه بوډه رداء - هی گه خه لکی سهریان له ته قواکه ی سورمایه و، داوایان لی
بکړدایه بزیان بپارپته وه و، به خاکه پاییه کی پر متمانه وه وه لامی ده دانه وه:
{ چاک مه له نازانم و.. له نغزو یون ده ترسیم } !!...

هه موو نه مانه و، هیشتا چاک مه له ناشنا نیت نه ی (نه بوډه رداء) ۹۹...

به لام چی سهیر بیت، که تر په روه رده ی پیغه مېر څخه و..

قوتابی قورنات و.. کوپی سهره تای هاتنی نیسلام و.. هاو هلی نه بوبه کرو عومرو، هه موو

پیاوانی دیکه بیت.. سه رسامی له چی !!...؟

زەبىدى كۆپى خەتتاب
ھەلۈكەتى پۇتۇرىيە مامە

روژنکیان پټغمهبر ﷺ دانیشتبوو، کومه لیک له مسلمانان له دهوړی بوون و قسه و یاس
 بهر دهوام بو، پټغمهبر چهند ساتنیک سهری داگرت و بیدهنگ بوو، پاشان رووی دهمی کرده
 نهوانه ی دهوړی و فهرمووی:

{پیاوړکتان له ننوډا هه یه که داننیکي له نۆزه خدا له کښی ئو خود قورستره}.

نه مچا ترس، بگره توقین له توشیوونی ناشووب له ناینده دهات به خه یالی هه موو
 نهوانه ی ناماده ی نه و دانیشتنه بوون له گه ل پټغمهبری خودا ﷺ.. هر یه که یان سلی ده کرد و
 ده ترسا له وهی که خوی توشی هه لگه پانه وهی خراب و ناخرشه پی بیت..

به لام هه موو نهوانه ی که نه و روژه قسه که یان ناراسته کرا کوتایان به چاکه هات و،
 په یمانی خو یان برده سهر و له پیناوی خوادا شهید بوون و، تنها (نه بو هورهیره) و (ره جالی
 کوپی عونفوه) به زیندوویی مانه وه لټیان.

چا بهر دهوام (نه بو هورهیره) له شی ده لرزی له ترسی نه وهی نه یادا نه و پیشبینیه ی
 پټغمهبر له ودا به دی بیت. هر بویه چاوی نه ده چووه خو و، میشکی هیور نه ده بوویه وه، تا
 قه در په رده ی له سهر نه و به دبه خته هه لمالی و.. (ره جال) له نیسلام هه لگه پایه وه و
 په یوه ندی کرد به (موسویه مه ی درون) ده وه، گه واهیدا که پټغمهبره.

تا لټر ده و نه و پیشبینیه ی پټغمهبر ﷺ به خراب هه لگه پانه وه چاره نووس خرابی هاته دی
 و روون بوویه وه..

نهم (ره جالی کوپی عونفوه) یش، روژنکیان چوو بۆ لای پټغمهبر و به لټنی پيدا و مسلمان
 بوو و، کاتیک نیسلامی لټوهرگرت گه پایه وه بۆ لای هۆزه که ی.. نیدی نه گه پایه وه بۆ شاری
 مه دینه تا پاش وه فاتی پټغمهبر و دیارکردنی (نه بو به کری صدیق) به خلیفه ی مسلمانان..
 هه والی خه لکی په مامه و کړبوونه وه یان له دهوړه ی (موسویه مه) گه یان دیه نه بو به کړ و،
 پیشنیاری کرد بۆ (نه بو به ک) که بیگاهه نیردرای بۆ لایان هه تا له سهر نیسلام دامه زراویان
 بکات، خلیفه ش موله تی پيدا..

نه مچا (ره جال) به ره و لای خه لکی په مامه که وته ری.. کاتیک چاوی به ژماره ی
 بی شوماریان که وت وای گومان برد که نه وان سهرده کون و، دهروونی سهرکه شی دواندی که
 هه نه مرق له ننوډ دهوله ته که ی (موسویه مه) دا جیگاهه ی بۆ خوی بکاته وه که وای گومان ده برد
 به رتویه و دیت، وازی له نیسلام هینا و، چوویه ریزی (موسویه مه) وه که واده و به لټنی
 پيدا بوو.

چا مه ترسی (ره جال) له سهر نیسلام سه ختر بوو له مه ترسی خودی موسویه مه.

له بهر نه وه، ئیسلام بوونی پښتري قوښته وه، نو رڼانه ی سرده می پښه مېر که له مېدینه دا ژباوو و، له بهر کړدنی ثابته ی زږدی له قورئان و، نوینه رایه تی کړدنی نه بویه کړی خه لپه ی موسلمانان.. هه موو نه وانه ی خراب قوښته وه بڼ پالېشتی کړدنی ده ستلا تی (موسه یله مه) دووپات کړدنه وه ی پښه مېر رایه تیه دروینه که ی..

به نڼو خه لکیدا ده گړا و پتی ده وتن: که گوئی له پښه مېر ی خوا ﷺ بوو ده یفه رموو: {نو (موسه یله مه ی کوپی حبیب) ی به ښدار کړد له کاره که پدا}.. جا که پښه مېر یش ﷺ مرېښت، نو ا روه اتړین که س به هه لگرتنی به یداخ ی پښه مېر یتی و نیگا له دوی نو، موسه یله مه یه...!!

به راستیش ژماره ی نه وانه ی له دهوری موسه یله مه کڅوونه وه زږ زیادیان کړد به هوی نو دروینه ی (ره جال) ده وو... به هوی قوښته وه ی نو ته له که بازیه ی په یوه ندی پښتري به ئیسلام و پښه مېر وه.

هه واله کانی (ره جال) یش ده گه یشته مېدینه و، موسلمانان خه م و په ژاره یان تینی سهندبوو به رانېر نو هه لگه راوه مه ترسیداره که سر له خه لکی ده شپوینت، سر لیشیوانیکی زږ خراب و، بهو سر لیشیواندنه ش بازنه ی نو جهنگه فراوانتر ده کات که موسلمانان ناچارن نه نجای بده..

نو که سه یشی له نڼو هاوه لانی زیاتر رقی لئی بوو و، ده سوتا بڼ گه یشتن به (ره جال)، هاوه لئیکی پایه به رز بوو که سر گوزشته ی ژیا نی له په رتوکه کانی سر یرده و میژوودا له ژیر نم ناوه شیرینه دا ده دره وشیتته وه“ (زه یدی کوپی خطاب)..!

زه یدی کوپی خطاب..؟؟

پتوړیسته که ناسیپیتنه وه..

برای عومره ی کوپی خطاب..

به لئ.. برای گه وړه و.. له پښتري ته ی..

به ر له عومره هاتبووه ژیان و، له و به ته مه نتر بوو..

به ر له ویش موسلمان بوو بوو.. هه روه ک چو ن به ر له ویش له پتتاوی خوا دا شه ید بوو..

* * *

به راستیش (زه ید) قاره ماننکی سرسور هینر بوو له پاله وانیدا و.. کاری بیده نگ و زږوو له بیده نگیدا کرک ی پاله وانیتیه که ی بوو.

نیمان بوونیشی به خوا و پښه مېر ده کی و به ثابته که ی نیماننکی پته و بوو و، له هیچ غه زایه ک و مه دانیځکا له پښه مېر ی خوا ﷺ لوانه که وتبوو..

له هه موو غه زایه کدا نو به دوی سر که وتندا ویل نه بوو، هینده ی که به شوین شه ید بووندا ده گه گړا...!!

له‌روژی ئوحدیشدا، کاتێک شه‌پ گه‌رم بوو له‌نیوان موسلمانان و بێ‌باوه‌پاندا، زه‌یدی کوپی
خطاب شمشی‌ری ده‌وه‌شاند و، لێی ده‌دان.

عومهری کوپی خطابی برای چاوی پتی که‌وت که قه‌لغانه‌که‌ی لێی که‌وتوه و، زۆر له
پیشه که‌ دوژمنان زیانی پێ‌بگه‌یه‌نن، بۆیه عومهر هاواری لێ‌کرد:

{ئێ زه‌ید، قه‌لغانه‌که‌ی من بیه و پێوه‌ی به‌نگه‌...}

زه‌ید وه‌لامی دایه‌وه:

{ئێ عومهر! ئه‌وه‌ی تو له‌ شه‌هیدبوون ده‌ته‌وێت، منیش ده‌مه‌وێت...} !!!

به‌بێ قه‌لغان، به‌شێوه‌یه‌کی زۆر قاره‌مانانه و، ئازایه‌تیه‌کی بێ‌وێنه‌ جه‌نگا.

* * *

وتمان" که زه‌ید ﷺ ئاگاری تێ‌به‌ریووبوو بۆ گه‌یشتن به‌ ره‌جال و ئاواته‌خواز بوو که
له‌ناوبردنی زیانی پیسی ئه‌و له‌ به‌ختی ته‌نها ئه‌ودا بێت... چونکه (ره‌جال) به‌ بۆچوونی (زه‌ید)
ته‌نها هه‌لگه‌پاوه‌یه‌که‌ نه‌بوو به‌س... به‌لکو درۆژنێکی... دوو‌پووی، هه‌رام باز بوو.

به‌هۆی برپایی‌بوونه‌وه هه‌لگه‌پاوه‌ته‌وه... به‌لکو به‌هۆی مه‌رامبازی هه‌یج و پوچ و،
دوو‌پوویی قه‌یزه‌ون و خوار و خه‌یچه‌وه هه‌لگه‌پاوه‌ته‌وه (زه‌ید)یش له‌ رق ئی بوونی دوو‌پوویی و
درۆدا، ته‌واو وه‌ک عومهری برای وابوو...!

هه‌ردووکیان، رقی ناجوولێت و، بوغز و کینه‌ی نایه‌ته‌ جۆش، وه‌ک ئه‌وه‌ی که‌ دوو‌پوویی
ئاوێته‌ی هه‌له‌په‌رستی و، مه‌به‌ستی خراپی ده‌یورژاند.

له‌ پێناوی ئه‌و مه‌به‌سته‌ نزمه‌نده‌ (ره‌جال) رۆلی خراپی خۆی بینی و، ژماره‌ی ئه‌وانه‌ی
ده‌وری (موسه‌یله‌مه‌)ی خراپ خه‌له‌تاند و زیادی کردن و، به‌م کاره‌ی ژماره‌یه‌کی زۆریانی به‌ره‌و
مه‌رگ نارد که له‌ جه‌نگی هه‌لگه‌پاوه‌کاندا له‌ناو چوون... یه‌که‌م جار سه‌ری لێ‌شێواند و
بواجاریش تووشی تیاچوونی کرد... به‌لام له‌ پێناوی چیدا...؟ له‌ پێناوی چاوچه‌نۆکیه‌کی گلاودا
که‌ ده‌روونی رازاندبوویه‌وه، ئاره‌زووه‌کانی جوانیان کردبوو بۆی و، (زه‌ید) خۆی ئاماده
کردبوو که به‌ده‌ست به‌سه‌رداگرته‌ی ئه‌و ئاشوویه‌ کۆتایی به‌ زیانی برپادارانه‌ی خۆی به‌نێت، به
کوشتنی (موسه‌یله‌مه‌) نا، به‌لکو به‌ له‌ناوبردنی که‌سێک که له‌و مه‌ترسیدارتره‌و، تاوانبارتره‌ که
ئه‌ویش (ره‌جال کوپی عه‌نقوده‌)...

* * *

روژی یه‌مامه به‌ سه‌ختی و نادایاری ده‌ستی پێ‌کرد.

خالیدی کوپی وه‌لید سوپای ئیسلامی کوکرده‌وه به‌سه‌ر شوێنه‌کانیاندا دابه‌شکرد، به‌لام

ئالای سوپاکیه‌ی دایه‌ ده‌ست کێ...؟

دایه‌ ده‌ست (زه‌یدی کوپی خطاب)...

ئەو بوو هۆزی (بەنوحەنیفە) ی شوێنگەوتە ی (موسەیلەمە) شەڕێکی سەختی خوێناویان کرد...

شەڕەکە لە سەرەتادا بەسەر موسڵمانەکاندا شکایەو، زۆر کەسیان ئی شەهید بوو. (زەید) بینی هەستی تۆقاندن بەدلی هەندێک لە موسڵماناندا دەهات، ئا لەویدا چوویه سەر تەپۆلگەیکە و هاواری لە براکانی کرد:

{ئە ی خەلکینە.. دان بگرن بەخۆتاندا و، لە دوژمنەکان بدەن و، بەرەو پێشەو هەلمەت ببەن.. سوێند بەخو قسە ناکەم هەتا خۆی گەردە هەرسیان پێدێت، یان پێی دەگەم و ئەوجا بە بەلگەمەو لەگەڵی دەدویم}!!..

ئەجا لەسەر تەپۆلگە کە دابەزی، دادانەکانی جێی کردبوو، بەجۆری کە زمانی بۆ چڕپەیش نەدەجواند.

چارەنووسی جەنگەکە کە لای ئەو لەسەر چارەنووسی (رەجال) چڕ بووبوو، هەر بۆیە بەنیۆ جەنگاوەرە زۆرەکاندا وەک تیر دەپۆشت و، بەدوای (رەجال) دا وێڵ بوو تا دۆزیەو..

ئا لەویدا لەلای راست و چەپەو بۆی دەرچوو!! کاتیەک کە لێشای جەنگەکە نیچرەکی قوت دەدا و ونی دەکرد، زەید بەدوای دەچوو تا جارێکی دیگە شەپۆلەکان سەرلەنوێ دەپێتایەو سەرەو، ئەجا زەید لێی نزیک دەبوو و شمشیرەکی بۆ دادەهێتایەو، بەلام شەپۆلی مرۆ زۆرە کە جارێکی دیگە (رەجال) ی قوت دەدایەو، زەیدیش بە شوێنیدا دەپۆشت تا لە دەستی دەرئەچێت..

تا لە دواییدا ملی دەرگرت و بە شمشیرەکی سەری پێ لەخۆبایەوون و، درۆ و، پیسی لێکردەو..

بە لەناوچوونی درۆزەکش هەموو خەلگەکیشی لەناو دەچوون، جا بێم و ترس کەوتە دەروونی (موسەیلەمە) و گەرم و گۆپی (موحکەمی کوپی توفەیل) و پاشان سوپاکە (موسەیلەمە) ییشی نەهێشت، کە کوژانی (رەجال) وەک ئاگری رۆژێکی رەشەبا کەوتە ناویەو.. چونکە (موسەیلەمە) بەلێنی سەرکەوتنی ئەوای پێدایوون و، بەوێ کە ئەو (رەجال) کوپی عونفوە) و (موحکەمی کوپی توفەیل) پاش سەرکەوتنەکیان هەلەستن بە بلاوکردنەوێ ئاینەکیان و دامەزاندنی دەوڵەتەکیان!!..

ئا ئەو تا ئێستاش (رەجال) بە مردوویی کەوتووە.. کەوابو پێشبینییەکی موسەیلەمە هەمووی درۆ دەرچوو و، سبەینیش (موحکەم) لەناو دەچێت و، دوای سبەینیش (موسەیلەمە)!!..

بەم جۆرە ئەو لێدانە (زەید) ئەم هەموو داڕمانە ی لە ریزەکانی سوپای (موسەیلەمە) دا بەرپاکرد..

موسلمانان کانش، هر که هواله که له نیویاندا بلأوبویه وه عزمیان وه شاخ بهرز بوویه وه، برینداره کانیان سر له نوی هستانه وه، شمشیره کانیان هلگرتوه، به بی گویانه برینه کيان..

ته نانت نه وانه شی که له سر لیواری مرگ بوون و، تنها مانده یه کی که م و هانکه هانکی کی که می مالئاوایی کردن په یوه سستی ده کردن به زیانه وه، هواله که وه خه ونیکی جوان بهرگوییان کهوت، خوازیری نه وه بوون که گرویتینیان تیدا بوابه و به هویه بگه پاپانایه توه زیان و تا بجه نگانایه وه و، نه و کوتاییه جوانی سرکه وتنه کيان به دی بگردایه..

به لام چو نه ویه یان بده بیت، له کاتیکدا ده روزه کانی به هشت والا کرون ب پشوازیان و نه وان نیستا گوییستی ناوه کانی خویان دهن، که بانگ ده کرت ب ناماده بوون...؟؟!

* * *

(زه دی کوی خه تتاب) هر دوو ده سستی بهر زکرده وه ب ناسمان و سوپاسی به خششه کی په روه ردگاری کرد.. پاشان هاتوه ب شمشیره کی و، ب لای بیده نگیه کی، چونکه نه و چند چرکه ساتی بهر له نیستا سویندی خوارد به خوا که هیچ قسه نه کات تا سرکه وتن به ده ست ده هینیت یا شهید ده بیت..

جنگه که ش نه و له بهر زه وندی موسلمانان ده پوات و.. سرکه وتنی ته وویان نیک ده بیت وه و ژور خیرا ده بیت..

تا لیره دا (زه دی) شنه بای سرکه وتنی به دی کرد نه هات، هیچ کوتاییه کیشی ب زیانی جواتر له م کوتاییه به دی نه ده کرد، هر بویه ناواته خواز بوو که خوی گوره له رژی په مامدا شهیدی پی ببه خشیت..

جا شنه بای به هشت هلیرک و دهروونی پرله روشنایی و، چاوه کانی پر له نه شک و، جه سووړیه که شی سووړتر کرد..

هر بویه وه که سیک به دوی چاره نووسی مه زنیدا بگه پیت ده سستی کرد به شمشیر وه شانندن.. تا پالوانه که شهید بوو.

به لکو بلن: به شهیدی هلیری.

به مه زنی بهرز بوویه وه، سهر فراز و، به خته وه..

سوپای نیسلامیش سرکه وتوانه گه پایوه ب شاری مه دینه..

له کاتیکدا که (عومر) له گه ل خلیفه (نه بویه کرد) دا پشوازی له و گه پاوه سرکه وتوانه ده کرد، (عومر) به په روشوه چای ب براگه پاوه کی ده گپا..

(زه دی) ش پیاوکی ژور بالا بهرز بوو که له بهر بلندی دیار بوو، ناسینه وه ی به چاو له دووره وه کاریکی ناسان بوو..

به لām بهرله وهی (عومەر) چاوه کانی ماندوو بکات، موسلمانان گه راوه کان لئی نزیک بوونه وه
و سه ره خۆشی (زهید)ی لئی بکهن.

عومەر وتی:

{خودا رهحم به زهید بکات..}

بۆ ههردوو شته چاکه که پێشم کهوت..

بهر له من موسلمان بوو.. و

پێش منیش شههید بوو.. {

* * *

له سه رکه وته زۆرانی که ئیسلام به دهستی دههیتنا و به سه ریدا ده پڑا، زهید بۆ یه ک
چرکه سات له یادی عومهری فاروقی برای لانه ده جوو..

هه می شه ده بیوت:

{هه ر بایه ک له رۆژه لات وه هه لیکردبیت، بۆنی (زهید)م تێیدا کردوه..}

به لئی..

بای رۆژه لات بۆنی زهید و، رهنگی ناکاره به رزه کانی هه لده گریت..

به لām، گه ر نه میری باوه رداران مۆلت بدات، نه م به بۆ دهسته واژه جوانه که ی زیاده کرد،

که چه ند وشه یه کن له گه لیاندا گۆشه کانی چوارچێوه که ته واو ده بیت..

نه ویش نه مه یه:

هه ر شنه بایه کی سه رکه وته ئیسلام له رۆژی یه مامه وه هه لیکردبیت، موسلمانان بۆنی

زهید و پاله وانیتی زهید و... نا په حه تی زهید و... مه زنی زهیدیان تیدا هه ست پێکردبوو..!

* * *

له ژێر سایه ی به یداخی پیتفه مبهردا ﷺ پیرۆزبیت له نه وه کانی خطاب..

پیرۆزبیت لێیان نه و رۆژی موسلمان بوون و.. پیرۆز بیت لێیان رۆژانی جیهادکردنیان و

شه هیدبوونیان.. پیرۆزبیت لێیان نه و رۆژی زیندوو ده گریتنه وه..!

نە ئەي كورى عىبادە
 ھە ئۆگەي پۇشى ئۇخود

﴿مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَن قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَن يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا﴾ له ناو بېواداراندا پياوې وا هن، نو په پیمانې به خويان دا، پیکيان هینا، جا له وانه هه په گيانی به خشیوه و، هیندیکیشیان چاره پوانن و توژقالتیکش سوزی خویان نه کړپوه. ۱۴/احزاب/۲۳.

پیغهمبری خوا ﷺ هم نایه ته ی خوینده وه، پيشوازی له روخساری هاو لانی کرد و، له کاتیکدا که ناماژه ی بۆ (ته لحه) ده کرد فەرمووی:

{نو که سه ی پتی خۆشه که سهیری پیاوێک بکات به سەر زه ویدا ده پوات و، که یشتووه به به لینه که ی خۆی، نو با سهیری (ته لحه) بکات}...

هیچ مژده یه که نه بوو هاو لانی پیغهمبر ناو ها ناو ته خوازی بن و، دلایان به پرؤش بیت بۆ زیاد له وهی که پیغهمبر به سنگی (ته لحه ی کوی عبیدالله) یدا هه لواسی..

که وایوو دلنیا بوو له سه رته نجامی چاره نووسی ژيانی.. که ده ژي و، ده مړیت و، په کیکه له و که سانه ی که راستیان کرد له گال نه وهی که په پیمانان پیدابوو و توشی ناشویش ناییت و، ماندوویه تی زۆری بۆ ناییت..

چونکه پیغهمبر مژده ی به هه شتی پید، جا ده بیت ژيانی هم مژده پندراوه به پیزه چی بیت..؟! *

* * *

نو له بازگانیه کدا بوو له خاکی (بوصرا) کاتیک که به راهیبیک له چاکترین راهیبه کانیان گه یشت و، هه والی بهم دا که نو پیغهمبره ی له ولاتی حهرهم درده که ویت و، پیغهمبرانی چاکه کار پيشبینان کړدوه، نو کاتی هاتوو و ژژه کانی ده رکه وتوون. (ته لحه) ناگدار کرد که که ژاوه که ی له ده ست درنه چیت، چونکه که ژاوه ی رینوینی و به زه می و دل سوژییه..

کاتیک (ته لحه) پاش به سه ربردن چهند مانگیک له (بوصرا) و له گه شت، که پاپه وه بۆ شاره که ی که مه که بوو، هه ستی به ژاوه ژاویک کرد له نپو خه لکه که یدا و.. گوئی لپبوو که به هه رکه سیان ده گه یشت یان به هه ر کومه لیکیان ده گه یشت، باسی (موحه ممدی نه مین).. و نیگیان ده کرد که بۆ دیت و.. له باره ی نو په پامه وه ده دوان که هیتاویه تی به تاییه ت بۆ عه رب و، بۆ هه مو خه لکیش.

یه که م که سیش که ته لحه پرسپاری دهریاره کرد نه بوبه کر بو، زانی که ماوه یه کی زور نه
له گال کاروان و بازرگانیه کهیدا گه پاره ته وه، شان به شانی (موحه ممد) وه ک بپوادارتیکی
خوږاگر راوه ستاوه ..

نه مچا ته لحه به خوی وت: موحه ممد و، نه بوبه کر...؟؟

سویند به خوا، نه دوانه هرگیز له سر گومپایی کونابنه وه...^۱

موحه ممد گه یشتووه ته ته منی چل سالی و، له میانی نه ته مه نه دا ته نها دروینه کمان ئی
نه بینووه... جا نایا نه مری به ناوی خوی گه وره وه درق دهکات و ده لیت نه ره وانای کر دووم و
نیگای نار دووه بزم...؟؟

نه مه نه و شته یه که باوه پپیگردنی زور نه سته مه ..

جا ته لحه به په له هه نگاره کانی رووه و مالی نه بوبه کر ه لگرت ..

قسه ویاسی نیوانیان دروژده ی نه کیشا، چونکه په روشی بق دیداری پیغه مبهړ ﷺ و په یمان
پیدانی له لیدانی دلی خیراتر بو ..

جا نه بوبه کر له گال خویدا بردی بق لای پیغه مبهړ ﷺ و، موسلمان بوو و جیگای خوی له نیو
نه م کاروانه پیروژه دا گرت ..

به م جوړه ته لحه له و که سانه بوو که زور زوو موسلمان بوو ..

* * *

سهر پای پله وپایه ی له نیو هوزده کهیدا و دهوله مندی زوری و، بازرگانیه سرکه وتووه که ی،
که چی پشکی خوی له نه شکه نجه دا چشت و کاری نه و و نه بوبه کر به (نه و فلی کوپی
خوه یلید) سپیژدراپووه که به (شیری قوپه ییش) ناوده برا، به لام نه شکه نجه دانیان زوری نه خایاند
و، زور زوو قوپه ییش هستی به نه نگی نه کاره یان کرد و، له سر نه نجامی نه و کاره یان
ترسان ..

کاتیکیش فرمان به موسلمانان کرا که کوچ بکن، ته لحه ش کوچی کرد بق شاری
مه دینه و، دواتر له گال پیغه مبهړی خوادا ﷺ به شداری هه موو مهیدان و غه زاکانی کرد-جگه له
غه زای به در-، چونکه پیغه مبهړ ﷺ له گال (سه عیدی کوپی زهید) دا بق کاریک نار دبوونی
د ره وه ی مه دینه ..

---

۱ بگه پتوه بق کتیبی (وجاء أبوبکر) .. تیبینی / نه و کتیبه ش له نویسینی نووسره و به زمانی
عهره بیه و نیستا له ژیر ناوی (خلفاء الرسول) دا هه یه .

کاتیک کاره که یان نه جامدا و گه رانه وه یق مه دینه، پیغمبر و هاوه لانی له غه زای به در ده گه رانه وه، زقر غه مبار بیون به وه ی پاداشتی به شداری کردنیان له گه ل پیغمبر ﷺ بق جیهان کردن له یه کم غه زادا له ده ست دهر چوو.

هر چه نده که پیغمبر دلناواییه کی تهواوی پی به خشین، کاتیک که هوالی پیدان که همان پاداشت و به خششی جهنگاوه رانیان هیه به تهواوی، نه که هر نه وه به لکو له ده ستکه وته کانی جهنگه که ش وه که به شداریوانی به شی بق دانان.

* * *

جهنگی (نوحود) یش دیت تا هه موو سته مکاری قوره یش و گشت تولنایه کیان به دی بکات که ها توره تولی زوی به در بکاته وه له چاره نووسیایان دلنیا بیت و موسلمانان تووشی لوا تیکشکانیک بکات که قوره یش به کاریکی سانا و قه ده ریکی دانراوی داده نا...!!
جهنگیکی خوینای به رپابوو و زقر زوو زهوی به لاشی خراپه کاران داپوشرا... و کاره که به سه ربی باوه راندا که وت.

پاشان کاتیک موسلمانان چاویان پنیان که وت پاشه کشه ده کن، چه که کانیاان دانا و، تیرهاویران له جیگای خویان هاتنه خواره وه تا پشکی خویان له ده ستکه وته کان بیه...
تا له ناکار سوپای قوره یش له کاتی بیتاگایی نه ماندا له پشته وه گه پایوه نیوه ندی شه که و جلهوی جهنگه کی که وته ده ست.

نه مجا جهنگه که به گرمی و تووند و تیژی و خوینای به رده وام بوو و، نه کاره کوتو پرده ش کاریگری خوی هه بوو له سه ر پهرته وازه کردنی ریزی موسلمانان کان...
ته لحه سه رنجی نه و لایه ی جهنگه کی دا که پیغمبری خودا ﷺ تیدا وه ستابوو، ده بینیی که بۆته ناماجی هیزی بته رستی و بی باوه ران، هر بۆیه خیرا به ره و لای پیغمبر رۆشت... ریگی دورودریژی بهی نه گه ریش به پیوانه کورت بوو...!

ریگایه که له سه ر هه موو بستیکی تووشی دهیه ها شمشیری هار و، ده یان رمی سه رشیت ده بوویه وه!!

له دوروه پیغمبری خودای ﷺ به دی کرد خوین له هه دورو رومه تی دیت و، نارامی له سه ر گرتوه، نه مجا نارامی لایه رپا و، به باز و دوو بازیگ نه و ریگا ناپه هه تی بهی له به رده م پیغمبر یشدا نه وه ی لای ده ترسا به دی کرد... شمشیری بی باوه ران به ره و روی دین و، ده وره یان داوه و ده یانه ویت زانی پی بگه ی نه...

نه مجا ته لحه وه پایه یی مه حکم راوه ستا و، شمشیره به ره که ی به راست و چه پدا ده وه شانده...

که پیغمبر ی نازیزی بینی خوینی به ربووه، نازاره کانیشی ناخ و ئوفی پی کردبوو،
 هاوکاری کرد و دوری خسته وه له و چالای که پیی تن که وتبوو.
 نو به دهستی چهپ و سنگی یارمه تی پیغمبر ﷺ ددها، تا بیگه نیتته جینگایه کی
 نارام و به دهستی راستیشی - خودا دهستی راستی پیروز بکات - شمشیری دوه شاند و له گه ل
 نو پی باوه پانه دا ده چنگا که دوری پیغمبر یان گرتبوو، باز نهی چنگه که یان وه کولله
 پر کردبوو...!!

با لیگه پین (نوبه کری صدیق) نو دیمه نه مان بۆ باس بکات...
 عائشه ده لیت:

{نوبه کر که باسی رۆژی ئو خود ده کرا، ده یوت: نو وه هه مووی رۆژی ته لحه بوو... من
 به کم که س بووم گه یستمه لای پیغمبر ﷺ، جا پیغمبر به من و نه بو عوبه یدهی فرموو:
 بگه نه براه تان...، سهیرمان کرد، بینیمان ههفتا برین زیاتر شوینی لیدان و جی رمی پیوه
 بوو... په نجه کانی قرتابوو... نیعه فریای که وتین و باره که یمان راست کرده وه.}

* * *

له هه موو په سه رهات و غه زاکاندا، ته لحه له پیشمه وهی ریزی نو که سانه دا بوو،
 که مه به ستیان ته نه خدای گه وره و، خۆبه خنکردن بۆ ئالای پیغمبر بوو.
 جا ته لحه له نیوه ندی کۆمه لی موسلماناندا ده ژیا و، له گه ل خواپه رستاندا په رستشی خوی
 ده کرد و، له گه ل مو جاهداندا له پیناوی خوادا جیهادی ده کرد و، به هه ردوو مه چه کیش له گه ل
 مه چه کی برا موسلماناندا بنه ماکانی نو ئاینه نو پی یان ده چه سپاند که هاتوو هه لکی -
 هه موو هه لک - له تاریکی وه به ره و رووناکی بیات...

ما فی په ره وردگاریشی به جی هینا، نو ده پوات به سه ر زه ویدا کار ده کات و، له سایه ی
 فه زلی خوادا ده خوازیت بازگانیه که ی قازانجه مند و، کاروباره کانی سه رکه وتوو بیت.
 چونکه به راستی ته لحه ﷺ له هه موو موسلمانان ده وه له مند ترو، له هه مووشیان زیاتر
 سامانه کی له گه شه دا بوو...

هه موو سامانه که پیشی له خزمه تی نو ئاینه دا بوو که له گه ل پیغمبر ی خوادا ﷺ ئالاکه ی
 هه لگرتوو... به پی ئه ندازه لئی ده به خشی...

خوای گه وره ش به پی ئه ندازه گه شه داری ده کرد بۆی!
 پیغمبر ی خوادا ﷺ نازناوی (ته لحه ی خهیر) و (ته لحه ی به خشنده) و (ته لحه ی
 لیشاری) لیتابوو به هزی به خشنده ییه به ته وژمه که یوه.

چه ند زۆری له سامانه کی به جاری ببه خشیایه، خوای گه وره زیاتر بۆ ده گێرپایه وه...
 (سوعدا ی کچی عه وف) ی خیزانی بۆمان باس ده کات و ده لیت:

{رؤښکيان چومه ژوره وه بڼ لای ته لحه، بينيم غمبار، ليم پرسى: نه و چېته...؟؟
وتى: نه و سامانه ی که له لاهه... وا زور بووه که غمباری کړوم و نارېه چېته کړېوم... پيم وت:
چې له سهرته... دابه شى بکه...}

جا هستا و خه لکى بانگ کړد و، ليم دابه ش کړد تا يک دره مې لي نه مایه وه...
جاريکی دیکه ش زه وييه کی خړی به نرخیکی به رز فرقت و، سهرنجی توره گې پاره گې
کړد و فرميسک به چاويدا هاته خوارې و، پاشان وتى:
(پياوړک هم سامانه ی له ماله کېدا هيشته وه و نازان چې چاوه پتي ده کات، به خودای
هه لخه تاوه)...

پاشان هه نديک له هاوه لانی بانگ کړد و نه و سامانه ی پي هه لگرتن و، به کوچه و
کولانه کانی مه دینه دا ده پوښت و دابه شى ده کړد، هه تا گه يشته نيوه شه و يک دره مې پي
نه مابوو...!!

(جابرې کوپې عبدالله) ش له و باره يه وه ده لیت:
{هېچ که سم نه ديوو هه رگيز سامانی خړی به يي دواکړدن بېه خشيت له ته لحه ی کوپې
عبيدالله زياتر}.

له هه موو که س زياتریش بڼ خزم و که سه نزيکه کانی باشبو و، ده سترگړی هه مووشيانی
ده کړد هه رچند زور بوون.

له و باره يه شه وه ده رياره ی و تراوه:
{... ليتنه ده که را هېچ که س له (به نی ته ميم) نه دار بيت دنا خه رجي خړی و مندا له کانیشی
پيده دا و...}

بيوه ژنه کانی به شوو ده دانه وه و، خزمه تی هه ژاره کانينانی ده کړد و، قهرزی قهر زار بووه کانی
ده دايه وه...}

(سائبی کوپې زه يد) ده لیت:
{هاوپييه تی (ته لحه ی کوپې عبيدالله) م کړدوه، له سه قهر و ماله وه شدا له گه ليدا بووم،
هېچ که سم نه بينيوه وه ته لحه له دره م و، پوښاک و، خوارده مهنيدا به خشنده بيت...!!
نه و ناشوب و ناژوه دياره ش له سهرده مې خه لافه تی (عوسمان) دا ﷺ به رپا ده بيت...
ته لحه پشتگيری به لگې رکابه رکه کانی عوسمان ده کات و، هانی زوريه يان ده دات له سر نه و
کوپانکاری و چاکسانزيانه ی داويان ده کړد...}

جا ثايا به م هه لويسته، بانگه شه ی بڼ کوشتنی (عوسمان) ده کړد، يان رازی بوو به وه...؟؟
نه خيږ...

ګر بیزانیایه که شو ناژاوه و ناشوویه درېزه ده کښتیتا له کوتایي کاره که دا رق و کینه یه کی دلته زین دهرده په پښت، هه ناسه ی له خو ده پری له و تاوانه قیزه ونه دا که دهر نه نجام (خاوه نی دوو رووناکي - نو النورین) عوسمان ﷺ بوویه قوریانی..

ده لټین: ګر بیزانیایه که شو ناشوویه ده گاته شو نه هامه تی و کوتاییه، شو به رهنګاری ده بوو و، هه مو هاوه لانی دیکه ش له که لیدا به رهنګاریان ده کرد که له سهرتای کاره که وه پشت گوئیان خستبوو بهو پټیه ی که بزاف ټکی نه یار و به ناگاهینه روه، هیچی دی..

هرچه نده شو هه لویتسه ی ته لحه بوویه (ګرئی ژیانی) پاش شو شیوازه ناشیرینه ی که که مارو ی مالی (عوسمان) درا و کوژا، هر که نیامی (عه ی) یش به لټینی له موسلمانان وهرگرت له مەدینه، ته لحه و زویه بریش له وانه بوون، تا دواتر هردوکیان مؤله تیان اعخواست و بقی به جی هټنانی عومره چوون بقی مه که..

له مه که شهوه به روه به سرا که و تنه ری، که له وئی سوپایه کی زور کو بوو بوویه وه بقی مؤله سەندنه وه ی خوینی عوسمان..

* * *

شەپی (جه مه ل) یش روویدا و هردوو ده سته ی، داواکارانی خوینی عوسمان و، شو ده سته یه ی پشتیوانی عه ی ده کرد به یه که گیشتن..

نیامی عه ی هر که بری له وه لویتسه ناپه حه ته ده کرده وه که نیسلام و موسلمانان پټیدا تیده په پښ له م ناګرکیه ترسناکه دا، خه مه کانی ده بوونه لیشاو و، فرمیسی چاوه کانی ده هاتنه خوار و، ګریانی به کولی به رز ده بوویه وه...!!

شو په لکښی شو چاله ناپه حه ته کرا..

بهو پټیه ی که خه لیفه ی موسلمانانه، ناتوانیت و، شو مافه یشی نیه که لیبوره بیت به رانبر هر هه لکه پاته وه یه که به رانبر ده ولت، یان هر راپه پښکی چه کداری دزی ده سه لاتداری شهرعی.

کاتیکش هه لده ستایه وه بقی سه رکوت کردنی هه لکه پاته وه یه کی له و جوړه، شو له سه ری پټویسته که روویه پووی برا و هاوه ل و شوینکه وته کانی پټغه مبر و ثابنه کی بیته وه، نه وانه ی که ماوه یه کی زور له که لیاندا دژ به سوپا بی باوه ران جه نګا و، پټکه وه و له سایه ی به یداخ یه که خواناسیدا شهره کان له ناو په کتردا تاواند بوونیه وه و بی ګردی کردبوون و، کردبوونیه برا، بګره برای ته ولو پټکه وه په یوه ست.

جا نه مه چ چالټکه... و چ تاقیر کړنه وه یه کی تاله...؟

له پټناوی دوزینه وه یه دهر وازه یه کی دهر یازبوون له و نه هامه تیه و، بقی پاراستنی خوینی موسلمانان، نیامی عه ی په نای بقی هه موو هوکارک برد و، هیچ تکایه که نه ما نه یکر دبیت.

نو رهگه زانه ی له دژي نیسلام ده جهنگا، هر نه وانه، که له سر دهستی ده وله تی نیسلامی به چاره نویسی سهختی خویان گه یشتن له رڼکاری دهسته لاتی عومهری مه زندا، نو رهگه زانه ی که تونی ناشووی چنی بوو و، به رده وام دنه ی ددها و چاودیری به نگاهه کان و گه وره بوونی ده کرد...

* * *

نیمامی علی زور گریا، کاتیک (عائیشه) ی دایکی بروادارانی به دی کرد له که ژاوه که یدا به پیښه وهی سوپایه که نیستا دین بڼ شه پرکون له که لیدا... کاتیکیش له نیوه ندی سوپا که دا ته لحه و زویه یری (هر دوو حواری پیغمبر) ی به دی کرد، داوای له ته لحه و زویه یر کرد که بیته دهر وه بڼ لای، هاتنه دهر وه هه تا ملی نه سپه کانیان تیک په پین...

جا به ته لحه ی وت:

{نه ی ته لحه، خیزانی پیغمبر ی خودات هیناوه و شهر ی پیوه ده که یت و، خیزانه که ی خویش له مال وه حه شار داوه} ۹۹...

پاشان به زویه یری وت:

{نه ی زویه یر...}

سویندت ددهم به خدا، له یادته رڼکیان پیغمبر ی خودا ﷺ به لاتدا تپه یری و نیمه له فلان جیگا بووین، جا پپی فرموویت: نه ی زویه یر، نایا علیت خوش ناوی ۹۹... وت: نایا کوپی خالق و، ناموزای خوم و، نه و که سه ی که له سر ناینه که مه خوشم نه ویث ۹۹... جا پپی فرموویت: نه ی زویه یر، سویند به خوا شهر ی له دژ ده که یت و، توش سته مکاریت} !!... زویه یر ﷺ وتی: به لڼ نیستا دپته وه یادم و، به راستی له بیرم کرد بوو نه وه، سویند به خوا شهرت به رامبر ناکه م...

جا زویه یر و ته لحه خویان لادا له به شداری کردن له و جهنگه ناو خوییه...

که کاره که یان بڼ روون بویه وه دهست به جڼ خویان لادا و، کاتیک (عهماری کوپی یاس) یان بینی له ریزی علیدا ده جهنگیت و، نه و فرمایشته ی پیغمبر ی خویان ﷺ به عهمار هاته وه یاد:

{دهسته به کی یاخی ده تکزیت}...

خو گر عهمار له م جهنگه دا بکوزیت که ته لحه به شداری تپیدا کردووه، که واته ته لحه له ناو یاخیه کاندایه...

* * *

ته لڅه و زویه یې له جهنگه که کشانه وه، ژيانی خویشیان بویه نرخي نه و کشانه وه، به لام به چاو نارامیه وه چوونه وه بڼ لای خوی گوره به هڅی نه و به رچاوړوونی و رینوښیه ی که پیښی دابوون...

به لام زویه یې نه و پیاوښک به ناوی (عمری کوپی جهرمون) شوینی کهوت و به ناپه و و فیل له کاتی نوښدا کوشتی...!!
ته لڅه ش، مروانی کوپی که که م تیریکی لیدا و ژيانی کوتایی پی هینا...

* * *

کوژرانی (عوسمان) له دهرونی ته لڅه دا چه سپی بوو، هه تا- وه که پیشتیش وتمان- بویه کری کوپړه ی ژيانی.

همو نه مه، له کاتیڅکا که نه و به شداری کوشته که ی نه کړدبوو و، که سی هان نه دابوو له سهری، به لکو پشتگیری به ره له سترکاری له دږی کړدبوو، له رږڅکا که و ا دیار نه بوو که نه و به ره له سترکاری به درږه ده کښی و گرفت ده نیتنه وه هه تا ده گوپیټ بڼ نه و تاوانه درندانه به...

کاتیڅک له رږڅی (جه مه ل) دا شوینی خوی گرت له گه ل سوپای دږ به نیمامی (ع ل کوپی ابو طالب) داوی خوینی عوسمانی ده کړد، خوازیار بوو که نه م هه لوښته ی بیټه هه لوه رینیڅ که له ناپه هه تی ویزدانی بیچه سینښته وه...

یې له جهنگه که ش ده پاپایه وه ملی که چ ده کړد و به ده نگیکی پې هه نسک و گریان وه، ده یوت:

{خودایا نه مړم بڼ عوسمان ل و ده ریگره هه تا رازی بیت}...

کاتیڅکیش ع ل و زویه یې وه که نه وه ی باسما ن کړد به ره ووی یه کدی بوونه وه، و شه کانی ع ل همو لایه نه کانی روشن کړه وه، راستیان به دی کړد و، گوپه پانی جهنگه که یان به جی هیشته.

به لام شه هیدبوون بڼ یان هه لگی رابوو...

به لڼ... شه هیدبوون بڼ ته لڅه بوو پیښی ده گات و ده گات پیښی له هه رکوی بیت...

نه ی پښه مېر له باره یه وه نه یفه رموو:

{نه مه له و که سانه یه که به لڼی خوی به جی هیناوه، هه رکس پیښی خو شه شه هیدیک به دی

بکات که به سهر زه ویدا ده پوات، نه و با سهرنجی ته لڅه بدات} ۹۹...

که وابوو شه هید به چاره نووسی دیاریکراو و گوره ی خوی گیشته و کاره ساتی (جه مه ل) یش کوتایی هات...

(عائیشه ی) دایکی بېوادارانش تیگیشته که نه و له کاره کانیداپه لای کړدوه، نه مچا شاری به سرای به جی هیشته و گه پاپه وه (بیت الحرام) له مه دینه، ده سستی خوی له و مملانییه

کېشایه وه، نیمای عه لیش هه مو هوکارکی گه شت و ریژلینانی له و سه فهدیده بڼ ده سته بهر
کرد...

* * *

کاتیکیش عه لی به سر شهیدانی چنگه که دا ده گه را و نویژی له سر هه مو و نه وانی
له گه لیدابون و، نه وانه یشی له دژی بوون ده کرد...

کاتیک له به خاک سپاردنی ته له و زوبه یر بوویه وه، راوه ستا و به چهند وشه یه کی پایه دار
مالئاوایی لیکردن و، له کوتاییه که یدا وتی:

{ده خوازم که من و، ته له و، زوبه یر و، عوسمان له و که سانه بین که خوی گه وره
له باره یانه وه ده فهرمویت: ﴿وَكُنْزَعْنَا مَا لِي صُدُّوهُمْ مِنْ غِلِّ إِخْوَانَا عَلَيَّ سُرُرٍ
مُتَقَابِلِينَ﴾ {الحجر/۴۷}...

پاشان سهرنجیکی به سوز و غه مگینی گلکو که یانی داو، وتی:
{به م دوو گوییه ی خوم بیستم له پیغه مېرمنه خوا ﷺ ده فهرموو:
ته له و زوبه یر دراوسیمن له به هه شتدا}...

زوبه یری کوری عه دوام

عهدلاری پیغمبری خوقلا

که باسی ته لحه دیته تارا، ناوی زویه یریشی له گه لدا نیت..
 باسی (زویه یر) یش به یی ناوه ینانی (ته لحه) ناکریت.
 کاتیک پیغمبر ﷺ خورا برایه تی ده خسته نیوان هاوه لانی له شاری مه ککه بهر له کوچ
 کردن، برایی خسته نیوان ته لحه و زویه یره وه.
 هه موو جار یکیش پیغمبر ﷺ پیکه وه دهریاره یان ددهوا و، دهی فرموو:
 ((ته لحه و زویه یر، درلوستمن له بهه شتدا))
 هه ردووکیشیان وهک یهک له خزمایه تی ورچه له کدا ده گه نه وه به پیغمبر ﷺ خورا.
 ته لحه له (موپړه ی کوپي که عب) دا ده گاته وه به پیغمبر.
 زویه یریش، ره چله کی له (قوصه ی کوپي کیلاب) دا ده گاته وه به پیغمبر، هه روه ها
 (صفیه ی) دایکیشی پوری - خوشکی باوکی - پیغمبر ﷺ خوايه.
 هه ردووکیشیان - ته لحه و زویه یر - له هه موو کهس زیاتر له پیودانگه کانی ژياندا به یه کدی
 ده چوون..

به یه کچوونیش له نیوانیاندا زږد بوو... له پهره ورده بوون و، دهوله مهندي و، به خشنده یی
 و، به هیزی تاین و.. جوامیریدا و.. هه ردووکیشیان له وانه بوون که زوو موسلمان بوون و.. له
 ده که سن که موژده ی بهه شتیان پیدراوه و، لهو شهش هاوه له ی راویژ کردن بوون که
 (عومری کوپي خطاب) کاری دیاریکر دنی خه لیفه ی له پاش خوی پی سپاردن.
 ته نانه ت چاره نوو سیشیان ته واوله که یو بوو.. بگره یه که سرته نجامیش بوو...!!

* * *

زویه یر وهک باسماں کرد زږد زوو موسلمان بوو و.. یه کتیک بوو لهو حوت که سه ی که خیرا
 بهر وه ئیسلام هاتن و، له گه ل پشه نگه پیروژه کاند له مالی نرقم به بشدار بوو.
 لهو کاته شدا ته مهنی پازده سال بوو.. بهم جوړه له مندالیدا ریتویتی و روشنایی و چاکه ی
 به سهردا رځا..

له مندالیشه وه شوپړه سوارکی بویر بوو، ته نانه ت میژوونووسان وا باس ده کهن که یه کهم
 شمشیر هه لکیشرا بیت له پیناوی ئیسلامدا، شمشیری زویه یر بوو.
 له رځزانی سهره تای هاتنی ئیسلامدا، که موسلمانان ژماره یه کی زږد کهم بوون له مالی
 نرقم خویان په نا دابوو.. رځزکیان ئو پوپاگنده یه بلاویویوه که پیغمبر ﷺ کوژلوه..

نډوې به زویهیر کړا په لاماری شمښیره کې دا و هلېکښا و، به گه نجیټیه وه وډک گه رده لول به شه قامه کانی مه که دا ده پوښت...!!

یه که مجار چوو، له هه واله که دلنیا بیت، سوور بوو له سره نډوې که گهر نډوې راست بیت نډوې به و شمښیره ی به ریټه قوپه یشیه کان تا یا له ناویان دها یان له ناوی دهبه ن.
له وسره ی مه که گه یشت به پیغمبري ﷺ خوا، و، لټی پرسې که چی به سره اتووه...؟
زویه یریش هه واله کې پټدا و. پیغمبري ﷺ بوی پاراپایه وه داوای چاکه ی بق خوی و سره که وتنیشی بق شمښیره کې کرد.

سهره پای پله ورځنی زویهیر له نټو هڅه کېدا، نډویش پشکی خوی له سزا و نه شکه نجه و دهریه دهرکردن به دهستی قوپه یشیه کان چه شت.

مامیشی نرکی نه شکه نجه دانی له نه ستق گرتبوو... له نټو حسرت کېدا ده پیچاپه وه، ناگری ده کرده وه دوکه له کې ده کرد به سریدا تا هه ناسه ی لی بېرټ، له کاتیکدا که له ژیر نارچه تی نه شکه نجه دانیدا بوو بانگی لټده کرد: گومرا به به په پوه ردگاری موحه ممد، نه م نه شکه نجه یات له سر لاده دم...

زویهیر که له و روزه دا گه نجیکی تازه پیگه یشتووی، نیسک نهرم بوو، به روویه پووونه وده یه کی سامناک وه وه لامي مامه ی دایه وه:
{نه خیر..}

سویند به خوا، هرگیز ناگه پیغمبره و بق بی باوه پی...}

نهمجا زویهیر کڅچ دهکات بق چه به شه، هر دوو کڅچ-یه کم و دووه میښ-، پاشان دهگه پټه وه تا له گال پیغمبري ﷺ خوادا به شداری هه موو شه په کان دهکات و، هیچ غزا و چه نکیکی له ده ست دهرناچټت.

چه ند ژور بوو ژماره ی نډو برینانه ی که به جهسته ی زویهیره وه بوون و پاش سارټوونو یشیان وډک میدالیا یه که په پاله وانټیتی و سره ورپییه کانی زویهیر بگټرپټه شوینیان به لاشه یه وه مابوو.

دها گوی رادیرین بق یه کټک له هاوه لانی نډو میدالیا ژورانه ی که به سر جهسته یه وه بوو به دی کردوه، بزمان باس دهکات و ده لټت:

{هاورپیته تی زویهیری کوپی عوامم کرد له هه ندټک گه شتیدا و جهسته یم به دی کرد، بینیم هه لاهلا بوو به شمښیر و، سر سنگیشی به هوی شوینی لټدانی شمښیر و رموه وډک بیژنگی لټه اتوو.

پټم وت: سویند به خوا نډوې به جهسته ی تزوه بینیم هرگیز به می که سی دیکه وه

نه مبینوه...

پټی وتم: سویند به خوا هموو برینه کاتم له گه ل پیغه مېرمنه خوادا بووه له پټناوی خوادا بریندار بووم} ..

له جهنگی نوحودیشدا پاش نه وې سوپای قوپه ییش پشتیان ه لکرد و بهر و مه ککه گه پانه وه، پیغه مېرمنه و نهو و نه بویه کړی دانا بڼ چاودنیزې کړدنې له شکرې قوپه ییش و شوینکه وتنیان هه تا بویان دهرده که ویت که موسلمانان هیزیان ماوه و بیر له هاتنه وه بومه دینه و دریژده دان به شه پ نه که نه وه.

نه مچا نه بویه کړ و زویه یی سرگردایه تی حه فتا موسلمانان کړد و، له گه ل نه وې که نه وان که وتبونونه شوین سوپایه کی سرگردایه تی ووتوو، به لام نه و لیزانیه تییه جهنگیه یی که نه بویه کړ و زویه یی به کاریان هیئا وای له قوپه ییشیه کان کړد وایان لیکردن که نه و دهسته به هیژه که نه مزنده کړدنې زهره رو زیانی موسلمانان کاند و، وایان لیکردن که نه و دهسته به هیژه که نه بویه کړ و زویه یی به هیژی که یان خسته روو، بهرته یی سوپای پیغه مېرمنه وای دپاره ده یه ویت شالووی به دوا دکه وتنیان به شپوره یه کی ترسناک ده ست پښکات، هر بویه قوپه ییش که وتنه خو یان و، به په له رووه مه ککه که وتنه ری} ..!

له روژی (یهرموک) یشدا زویه یی به تنها بڼ خو ی سوپایه ک بوو. کاتیک بینی زوړیه یی نه و موسلمانان ه یی که نه م سرگردایه تی ده کړدن له بهر دم لیشاوی کتوی رومه کاند خه ریکه شکست دینن، به دهنکی بهر ز وتی: (الله اکبر) و.. به تنها نه و کتوه سه خته یی به یی و، به شمشیر ه کی لئی ده دان و.. دواتر به نیوه ندی نه و ریزه پر مه ترسیداران ه دا گه پایه وه، شمشیر ه کی پشی بڼ سل کړدنه وه به دهستی راستی گرتبوو} ..!

زویه یی ﷺ گه لیک تامه زو یی شهید یی بو و، زوړ تاره زوومه ندی مردن بوو له پټناوی خوادا.. له و باره یه وه ده یوت:

{ته لحه یی کوړی عبیدالله ناوی پیغه مېرمنه ل له کوړه کانی دنا و، ده یزانی که له پاش موحه معده پیغه مېرمنه دیکه نیه} ..

منیش ناوی شهیدانم له کوړه کاتم دنا به و نومیده یی که شهید بڼ} ..!

به م جوړه کوړه کی ناونا (عبداللهی کوړی زویه یی) به ناوی هاو لئی شهید (عبداللهی کوړی جهش)، کوړکی دیکه شی ناونا بوو (مونزیر) به ناوی هاو لئی شهید (مونزیری کوړی عه م) وه. په کتیک دیکه شیانې ناونا بوو (عوره) به ناوی هاو لئی شهید (عوره یی کوړی عه م) وه. کوړکی تریشیانې ناوی (حه مزه) بوو، به ناوی شهید یی پایه بهر ز (حه مزه یی کوړی عبدالمطلب) وه. په کتیکشی ناونا بوو (جهعفر) به ناوی شهید یی مزن (جهعفری کوړی ابوطالب) وه. ناوی په کتیک دیکه شیانې ناو بوو (موصعب) به ناوی هاو لئی شهید (موصعبی کوړی عومه یی) وه. ناوی په کتیک دیکه شیانې ناو بوو (خالد) به ناوی هاو لئی شهید (خالیدی کوړی سهید) وه. ..

به هم جوړه ناوی شهیدانی مه لده بڅارد بڅ ناوانی کړه کانی، بهو نومیده کی که نو روزه
ناکامیان دیت شهید بین...!!

ده رپاره کی سرگوزده شته شی وتراره:

(هرگیز کاری والیبه تی و جباه و کزکړنه وهی سهرانه و، هیچ شتی کی له نه ستر
نه گرتوه جگه له جیها دکړن له پیناوی خوا).

هر بویه لایه کی چاکی وه که جیها گاهه ری که له پشت به ستنی ته اوای به خوی و، متمان
به خویوونی خوی ده نواند.

خوگر سده هزار جیها گاهه له جیها بشار بوونایه له گه لید، سهرت ده کړد وه
نه وهی خوی به تنه ابیت ده جیها و... وه نه وهی به رپرساریتی جیها و سهرکوتن تنه
له سهر شانی نه وه.

چا که مندی جیها گاهه ری تی نه ویش له خو پاکری و، به هیزی می شکیدا خوی ده بیینی به وه.

له ریزی نو خودا سهرنجی دیه نی (همزه) ی خالوی دا که بی باوه پکان دل په قانه
جسته ی مردوویان شیواند بوو، هر بویه وه کیتوی که له به رده میدا راوه ستا و ددانه کانی له سهر
یه ک توند کړد بوو و، توند ده سکی شمشیر که ی گرتبوو و، تنه ی بی له توله سندنه وه یه کی
سامنا کی ده کړده وه، تا زور زو نیگا هاته خورای و قه ده غی کړد له پټفهمبر و موسلمانان
که بیریشی لی بکه نه وه...!!

کاتیک که مارؤدانی (بنی قریظه) ش دریزی کیشا و خویان نه دا به ده سته وه، پټفهمبر
له گه ل علی کړی ابوگالدا ناردی، له به رده م قه لا سخته که یاندا وه ستا و له گه ل نیامی
علیدا ده یوت:

{سویند به خوا، یا نه وه تا نه وهی به سهر همزه هات به سهرتان دینین، یان نه وه قه لایه تان
پی ده که یه نه وه}..

پاشان به تنه خویان مه لدا یه نیو قه لاکه وه و..

به هیزی سهر سوپه یتنریان، ترس و بیمیان خسته دلی نه وانه ی نیو قه لاکه و دروازه کانیان
بڅ موسلمانان والا کړد...!!

له ریزی (هونه یین) یشدا چاوی کهوت به (مالیکی کړی عوف) ی پټشه وای هه وازن و
سهر کړده ی سوپا کانی بی باوه پی له و غه زایه دا.. پاش شکست هینانین له نیو ده سته یه که له
هاوړیکانی، پاشماوه ی سوپا شکست خوار بووه که یدا راوه ستاوه، به تنه چوه نیویانه وه و،
په رته وازه کی کړدن و، له و جیگا په نهانانه کی که خویان تیدا مه لاس دابو بڅ هندی که له
سهر کړده کانی موسلمانان که له شه په که ده گه پانه وه، وه ده ری نان...!!

پشکي نو له خړشوېستنې ورژلناني لای پټغمهبر ژور مەزن بو...

پټغمهبریش ښه شاناڼی پټوه ده کرد و ده یفه رموو:

{هم موو پټغمهبر ښه حواریه کی هه بووه، زویه پری کوی عوامیش حواری منه} ..

چونکه نو تنه نا ښاموزای نه بوو و بهس، یان تنه نا میړدی نه سماني کچی نه بویه کړی
خاوه ن دوو پشتمین نه بوو و بهس، به لگو له هه مان کاتدا. نه مه کداریکی به هیژ و نازا و، مرد و
به خشنده و له خړبورنو بوو، گیان و مالی خړی به خشیبیت. به خودای په روږدگاری جیهانیان.

به راستیش (حسانی کوی سلیمت) چاکی پټکوه که له باره یوه ده لایت:

أقام على عهد النبي وهدية	حواریه والقول بالفعل يعدل
أقام على منهاجه وطريقه	یوالی ولي الحق، الحق أعدل
هو الفارس المشهور والبطل الذي	یصول، اذا ما كان يوم محفل
له من رسول الله قریب قریبة	ومن نصره الاسلام مجد مؤئل
فكم كریه ذب الزیبر بسیفه	عن المصطفى، والله يعطي ويجزل

واته: له سرده می پټغمهبر دا له سر رټنوټی نو ده گوزرا و حواری نه و بوو، قسه ش
به کرده وه ده سه لمیتړی. له سر ریاز و ریچکې نو روی له رهوگې راست بوو، حه قش
داده روږدانه تره. نو شوپه سوارکی ناودار و نو پاله وانه یه که له رژی تنگانې و سه خندا
دهات و ده چوو. خزمیکې نزیکې پټغمهبری خودایه و، له سرخستنې نیسلا میشدا
سهریه رزیبه کی ژوری هیه. چندی تنگانې به شمشیره کی لادا له رټی پټغمهبر دا و، هر
خودایش ده به خشیت و پاداشت ده داته وه.

* * *

به راستی پایه بریز و ټاکار مەزن بوو. نازایه تی و به خشنده ییه که یشی وه که نه سپی بره و
وابوو.!!

بازرگانیتیه کی سرکه و تووشی به پټوه ده برد و، سامانیکی ژوریشی هه بوو، به لام هه مووی
بق نیسلام به خشیتا به قهرزاري گیانی سپارد...!!
پشت به ستیشی به خوی گوره پټگې به خشنده ییه که و، پټگې نازایه تی و گیان
به خنکرده کی بوو.

ته ناته گیانی شې به خشیت و، (عبدالله) کوریشی راده سپارد که قهرزه کانی بداته وه و
ده یوت:

{گهر قهرزه کانت بق نه درایه وه، نو پشت به گوره که م به سه}

عبدالله لټی پرسې: مه به ست له گوره که ت کی به...؟

له وه لامدا وتی: {خودا، که چاکترین گوره و باشترین پشتیوانه} ..

عبدالله دواتر ده لیت:

{سویند به خوا، گیرۆده ی هر نارېحه ته یکه ببومايه له دانو هوی قهرزه کېدا، ده موت: نه ی گه وړه ی زویه ی قهرزه کانی پدېره وه، بوی ده بژارد و ده سته به ی ده کرد} ..

له روژې (جهمه ل) پشدا به و شتو ه ی که باسما ن کرد له قسه و باسما ندا له سر (ته له)، کوتای و چاره نووسی (زویه ی) به و جوړه بوو ..

کاتیک بوی دهرکه وت که واره وایه که ده ستي له جهنگه که بکیشیتنه وه، په کیک له وانه ی که هه میشه مه به ستیان بوو ناشووب و ناژاوه به رده وام بیت، له کاتیکدا که له به رامبه ر په روه ردگاریدا بوو نو یزی ده کرد، نه و سر پیچی که ره شمشیرکی لیدا ..

نه مچا نه و پیاو کوژه روژسته وه بۆ لای نیمامی عه لی و وای گومان ده برد که موژده یه کی خوشی پتیه بوی، کاتیک که هه والی ده ستریز ی کردنه که ی بۆ سر زویه ی پتیه ده که یه نیت و، کاتیک که نه و شمشیر ه ی که لیتی سه ندبو ده خاته به ر ده ستي، پاش نه نجام دانی تاوانه که ی.

به لام عه لی ت هاواری کرد کاتیک که زانی بکوژی زویه ی له ده روزه که ی دایه و مؤلت ده خوازیت بیته ژور ی، هاواری کرد و فهرمانی دا که ده ری بکن و وتی:

{مژده ی چونه نیو ناگر بدن به بکوژی کوپی سه فیه} ..

کاتیکیش شمشیر ه که ی زویه ی ریان برده لای نیمامی عه لی، مچی کرد و ژود به سه رسامیه وه گریا و، وتی:

{شمشیریکه سویند به خوا ده میکه خاوه نه که ی نارېحه تی سه ر رتی پیغه مېره ی خوا ی

پن لاده بات} ... !!

نا لیره دا و هر سلاو یک که ناراسته ی زویه ی بکین له کوتاییدا قسه کانماندا، جوانتر و

شیاوتر بیت له وشه کانی نیمامی عه لی ..؟؟

سلاو له زویه ی بیت له ژیان و مردنیدا.

سلاو، پاشان سلاو، له سه ر ه واری پیغه مېره ی خوا.

* * *

غوبه پي کوري عه دي

پازوانتيک .. به سرخ چاپه وه !!

ثانیستاش..

ئهی مەردینه! رڼی والاګن له بهر دهم ئهم پالەوانه دا..

له هه مو لایه که ووه، له گشت جېتګایه که وه ورن..

به تاک و، به کۆمه ل بێن..

خیرا و، ملکه چانه ورن..

کۆبینه وه، تاوه کو وانه یه کی بێوینه ی فیداکاری وهریګرن...!!

ده لښ: ئه رڼی ئه وه هه موو سه رگوزشته یه ی بۆت باسکردین وانه ی بێوینه ی فیداکاری

نه بوون...!!

به لښ، وانه بوون..

له شان و شکړشدا نمونه و هاوشتوه ی نه بوو..

به لښ ئیوه ثانیستا له بهر دهم مامۆستایه کی نوڅی هونه ی قوریانیداندان.. مامۆستایه ک گهر

به دیکردنیستان له ده ست بجیت، چاکه ی ژۆر ژۆرتان له ده ست چووه، ژۆر ژۆر.. ئهی خاوه ن

بیروپرواکانی هه موو نه ته وه و ولاتیک! روویکه نه ئیمه ..

ئهی شهیدایانی پایه به رزی هه ر کات و سه رده میګ روو له ئیمه بکه ن..

هه روه ها ئیوه ش ئهی نه وانه ی له خۆبایی بوون قورسی کردوون و، گومانان به رانه به ر

ناینه کان و ئیمان خراپه ..

به له خۆبایی بوون تانه وه ورن...!

ورن سه رنج بده ن که ئایینی خودا چۆن پیاوان وه به رښتی..

ورن رامینن چ جه سووړی و... به رگری و... چ خۆپاګری و توندییبه که.. چ فیداکاری و... چ

پشتیوانی و خۆشه ویستیه که..

به ته نها یه ک وشه یش، چ مه زنییه کی له راده به دهر و سه رسو په ینه ره بپوه ینان به حه ق

ده پیژښتنی به سه ر که سانی دلسۆزیدا...!!

ئهرڼی نه و جه سته له خاچ دراوه به دی ده که ن...؟؟

ئهی هه موو نه وه کانی مرؤف، ئه وه بابته ی وانه ی ئه مرؤمانه ...

به لښ...!

ئو جه سته له خاچ دراوه ی به رده متان بابته و، وانه و، مامۆستامانه ..

ناویشی (خوبه یی کړپي عه دی) یه.

به چاکی هم ناوه پایه به رزه له بهر بګه ن.
له بهری بګه ن و، جاپی بڼ بده ن، چونکه به راستی مایه ی ریزه بڼ سرجه م مړوږ و... گشت
تاین و، هم مو ریښاز و.. تیکپای ره گه ز و، هم مو سرده مه کان...!!

* * *

هم له تیره ی نهوسی شاری مه دینه و نه نصاریه کانیه تی.
که پیغمبر ی خواﷺ چوو مه دینه، نه واته خزمه تی و بپوای هیئا به خودای
په روه ردگاری جیهانیان.

پیاوونکی روح سوکی، دهر وون ناسکی، باوه پ پته وی، ویزدان نه رم بوو، وه شاعیری
نیسلام (حه سانی کوپی ساییت) پیایدا هه لداوه:

صَقْرًا تَوْسَطَ فِي الْأَنْصَارِ مَنْصِبُهُ تَسْمَحُ السَّجِيَّةُ مُحَضًّا غَيْرَ مُؤْتَشَبٍ
واته: هه لویه ک بوو له نیو نه نصاریه کان پله وپایه ی، لیبورده یی و بنه چه پاکي و بڼ خهوشی
بوو.

کاتیکش ئالاګانی غه زای به در بهر ز کرایوه، نه و له ویدا سربازیکي به جهرګ و،
جه نګاوه ریګی گیان له سر دهست بوو.

(حارسی کوپی عامری نه وقل) یش یه کیک بوو له و بڼ باوه پانه ی که له کاتی چوونیدا بڼ
جه نګ هاته سر ری نه ویش به شم شیرده کی له ناوی برد.

پاش کز تایی هاتنی جه نګه که و، گه پانه وه ی پاشماوه ی شکست خاوردووی دپوای
قوپه یش به ره و مه که، کوپه کانی (حارس) هه والی کوژانی باوکیانیان پڼګه یش و، به چاکی
ناوی نه و موسلمانان یان له بهر کرد که له شه په که دا کوشتبووی که نه ویش (خوبه یی کوپی
عه دی) بوو...!!

* * *

موسلمانانیش له بهر گه پانه وه به ره و مه دینه و، به رده وام بوون له سر بونیاتنانی
کومه لګه ی نوینان..

(خوبه یب) یش، خواپه رست و، لیبراو بوو، له نیوچه وانیدا سروشتی لیبراوان و، رووناکي
خوداپه رستانی هه لګرتبوو..

ئا له ویدا به گیانیکي نه فیندارانه وه په رستشی خوی ده کرد و.. شه و هه لده ستا شه ونویزی
ده کرد و، به پوژدا به پوژوو ده بوو، خودای په روه ردگاری جیهانیان به پیرو ز و بڼ ګرد ده ګرت.

* * *

روژتکیان پښه مېرګه ﷺ ویستی که نه پښه کانی قوپه یش تاقي بکاته وه، مه بهستی خوسازدان و جوله و، ناماده باشیان بڼ غه زایه کی نوږ بڼ روون ببیته وه... بڼ هم کاره له نږو هاوه لاندیدا ده پیاوړی هه لېږارد... که (خوبه یب) په کتکیان بوو، (عاصمی کوړی سابیتی) پشی کرد به لږ سر او یان.

سواره کان به ره و نامانجه که یان که وتنه ری تاگه یشتنه جیگایه که له نږوان (هه سفان) و (مه کهکه) دا، هه والی هاتنیان که یشت به گه په کتکی (هوزه یل) که پښیان ده وتن (به نو هه یان)، نه وانیش خیرا سده پیاوړیان له چاکترین تیرهاوړډه کانیان ناماده کرد و، ده ستیاندا لیه چاودېری کردنیان و، شوین پښیان هه لده گرتن.

خاریک بوو بی هیوان له دوزینه وه یان، گه په کتکیان هه ندیک ناوکه خورمای که وتووی له سر زه ویی که به دی نه کرایه... چه ند دانه یه کی فی هه لگرت و به و لیزانیه سر سوپه پښه ره ی هه یه تی لئی راما، پاشان هاواری کرد له وانه ی که له گه لیدا بوون:

{نه مه ناوکه خورمای (یه ثریب) ه، ده با شوینی بکه وین تا ده مانگه په نیته لایان}..

به شوین ناوکه خورما که وتووه کانی سر زه ویه که دا رویشتن، تا له دوره وه نه و نیچیرانه ی به دوا یاندا ویل بوون بینیمان..

(عاصمی) سر کرده ی ده پیاوړه که ههستی کرد که به دوا یانه ون، داوی له هاوه له کانی کرد که بچنه تر و پکینکی به رزی سر کپوه که..

سده تیرهاوړډه که ش نژیک بوونه وه، له خواره وه ی کپوه که یش ده وریان گرتن و، به چاکی که مارو یان دان و..

داوایان لیکردن که خو یان بدن به ده سته وه، پاش نه وه ی به لږنیان پیدان که هیچ خرابه یه کیان به رانبر نه نجام ناده ن..

هر ده پیاوړه که ناوړیان له (عاصمی کوړی سابیتی نه نصاری) ﷺ سر کرده یان دایه وه..

چاوه پشی فرمانی بوون..

هر که نه ویش وتی:

سویند به خوا من ناچه خواره وه په تادراوی بی باوه پ بم..

خودایا هه والمان بگه یه نه به پښه مېرګه که ت{..

ده ست به جی تیرهاوړډه کان ده ستیان دایه تیرهاویشتن بویان.. له ویدا (عاصمی) سر کرده یان له گه ل حوت له یاوه رانیدا شهید بوو..

هاواریان له و سییه ی دیکه شیان کرد، که خاوه نی واده و به لږنیانن به رانبریان گه بیتنه خواره وه.

نه مجا هه رسیکیان: (خوبه یی کوړی عه دی) و دوو هاوه له که ی هاتنه خوارئ..

تیرهاوړه‌کان له (خوبه‌یب و زه‌یدی کوږی دیسینه)ی هاوړلی نړیک بوونه‌وه و
پشتینه‌کانیان کرده‌وه، به‌ستنیانه‌وه...

کاتیک هاوړلی سټیه‌میان سره‌تای خیانه‌تکرډنیانی به‌دی کرد، پرپاریدا که ده‌بیت نه‌ویش
وه‌ک عاصم و هاوړلانی دیکه به‌ریت...

به‌و شټوه‌یه‌ش که ده‌یویست شه‌هید بوو.

به‌م جوره‌ه‌شت که‌س له مه‌زنتړین باوه‌پدارانی خاوه‌ن نیما و، نه‌م‌کدار و، به‌وه‌فا بڼ
خودا و پټه‌مېره‌که‌ی له‌ناوچوون...!!

خوبه‌یب و زه‌ید هه‌ولیان دا که خوږیان له په‌ته‌کانی ده‌ستیان دهریاز بکن، به‌لام ژور توند
به‌سترابوو...

نه‌مجا تیرهاوړه‌ ده‌ستدریژی‌کاره‌کان به‌رو مه‌که‌یان بردن و، فروشتنیان به
بڼ‌باوه‌په‌کان... ناوی (خوبه‌یب) که‌وته به‌ر گوښیان...

کوږه‌کانی (حارسی کوږی عامر)ی کوژدای روژی به‌در، به‌چاکی نه‌و ناوه‌یان هاته‌وه یاد و،
بوغز و کینه‌ی سنگیانی هه‌ژاند.

خیرا روښتن بڼ‌کړینی و... له‌م‌شدا ژور
(به‌س)دا باوک و سرکرده‌کانیان له‌ده‌ست دا
متی توله‌سندنه‌وه، کڼ‌پرکښیان بوو

بڼ‌کړینی.

له‌کوژتاییدا هه‌موو پټکه‌تن له‌سری و ده‌ستیان
سارپی‌ی بوغز و کینه‌یان بکات، به‌رام‌به‌ر ته‌نھا نه‌و نا، به‌لکو له‌هه‌موو موسلمانان...!!

که‌سانیکي دیکه‌ش ده‌ستیان خسته‌سهر (زه‌یدی کوږی دیسینه)ی هاوړلی خوبه‌یب و
نه‌ویش به‌هه‌مان شټوه‌سزا و نه‌شکه‌نجه‌یان ده‌دا...

* * *

خوبه‌یب دل‌ی و، کاری خو‌ی و، سره‌نه‌نجامی دایه‌ ده‌ست خودای په‌روهر... ری جیهانیان.
ده‌روون به‌رز و، به‌وره له‌سهر خوداپه‌رستیه‌که‌ی به‌رده‌وام بوو و، هینده‌سه‌بوری خودای

له‌دل‌دابوو که به‌رد بتوینټه‌وه‌و، ناخو‌شی لابیات...

خودای له‌که‌لدابوو... نه‌ویش له‌که‌ل خودا بوو...

هه‌ستی به‌و به‌زه‌یه و دل‌ناییه‌به‌ده‌کرد که خوا پټی به‌خشیبوو.

روژیکیان په‌کټک له‌که‌ه‌کانی (حاریس) که له‌نیو مالی نه‌واندا به‌ند کرابوو، هاته‌و ژوره‌وه

بڼ‌لای، خیرا له‌شوینی خو‌ی چوویه دهره‌وه و بانگی خه‌لکی کرد تا شټیکي سیر ببینن...

{سویند به‌خوا بوله‌تربیه‌کی که‌ورهم به‌ده‌سته‌وه ببینی لټی ده‌خوارد...}

له کاتیکدا که به ناسن به ستر او ته وه... له هه موو مه که که شدا دهنکه تر ټیټه که نه بوو... وایان گومان ده به م که نه وه رنق و رنزیه که بیت خوا به (خوبه یی) به خشی بیت {!!...!}
 به لئی... نه وه رنق و رنزیه که بوو خودا به به نده چا که کاره که یی دابوو، هه روه که چون پیشتر به (هریه می کچی عیمران) یش درا، نه رنزیه که:
 ﴿كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّى لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ﴾ هه رنزیه که زه که ریا له میهرابدا سه ری ددها، دهیدی بزوی له لایه، گوتی: مریم! تر نه بزویوت له کوئی بوو؟ گوتی: له لایه خودا وه بزوم هاتوو، خودا بق هر که سنی هه ز کا رنزی بی هه ژمار ده نیت. ۳۷/۳۷.

* * *

بی باوه پان هه والی تیا چوونی (زهیدی کوپی دیسیننه) یی برایان ﷺ که پاند به خوبه یی... وایان گومان ده برد که به وه می شکمی تیک ددهن و، نازاری مرینی پی ده چیژن، نه وان بی ناگابون له وهی که خودای خاوهن میهر و به زه یی میوانداری کردوو، سه بووری و به زه یی خوی به سه ردا رژاندوو.

نه مچا ده ستیانده سازشکردنی له سه ر نیمانه که یی و، هانیا ن ددها که رنکاری ده بیت گهر بی باوه بیت به رامبر موحه ممد و، بهر له ویش به رانبر نه و په روه رنکاره یی به وای پی هیتاوه... به لام نه وان وه که نه و که سه وایون که ده یه ویت تیر بگریته خور!!

به لئی نیمانی خوبه یی وه که خور به هیز و، دور و، ناگرویی و، رووناکي به خشی بوو... هه موو نه وانه یی رووناک ده کرده وه که رووناکییان لئی ده خواست، گشت نه وانه یی گهرم ده کرده وه که گهر میان لئی پرابوو، نه و که سه یشی لئی نزیک بیولیه ته وه دزی به ده ستایه ده یستواند و له ناوی ده برد.

کاتیک که بی نومید بوون له وهی ده یانویست، پاله وانه که یان به ره و چاره نووسی برد و... هیتایانه دهره وه به ره و جیگایه کیان برد که پئی ده وترا (ته نعیم)، جا شه میدگره یی له ویدا بوو...

هر که گیشته نه وئی خوبه یی موله تی لی خواستن که دوو رکات نوژی بکات، نه وانش وایان گومان ده برد که له گه ل خویدا بدویت بگاته نه و بریاره یی که خوی بدات به ده سته وه بی باوه پی خوی به رامبر خودا و پیغه مبر و ټاینه که یی رابگه یه نیت...

نه مچا (خوبه یی) به ملکه چی و، هیمنی و، خو به که مزانینه وه دوو رکات نوژی کرد و... شیرینی نیمان له گیانیدا سه رپیژی ده کرد و، هه زی ده کرد که هر نوژی بگردایه و، به رده وام له نوژدا بویه...

به لام ټاوبی له بکوړه کانی دایه وه و پټی وتن:
{سویند به خوا، گهر له بهر نه وه نه بوايه و ایزان ترس و بیمی مردن هیه، نو یزه کم زیاتر
دریژ ده کرده وه} !!

پاشان هردوو دهستی بق ناسمان بهر ز کرده وه، وتی:
{خودایه، یه که به یه کیان بژمیره و، به کومه ل بیانکوړه}
دواتر چه سورانه له روخساریان راما و دهستی به هؤنراوه وتن کرد:
ولست ابالي حين اقتل مسلماً علی ایمی جنب کان فی الله مصرعی
وذلك فی ذات الإله وإن یשא یبارک علی أوصال شلو ممزع
واته: که به موسلمانې ده کوژیم، نیدی به هه رلایه کدا له پټناوی خوادا بیت تیاچوونم،
نهمش له پټناوی خودایه کدا گهر بیه ویت، نه و ریگه ی خیرا ده کات که نیچیر له دست راوچی
را ده کات و پیروزی ده کات.

* * *

له وانه یه که نه وه بق یه که مجار بوو پټ له
به سر خاچه که وه ده یکوژن.. هانن له دا.
خوبه بییان پټوه به سته وه.. هه چوار په لیاړ
نور کویونه وه.. تیرهاویزه کانیش رمه کانیاں تیژ کر..
هممو نه و د پنده یه تیه به رانبر نه و پاله وانه له خاچ درره به هیواشی به پټوه ده چوو..!!
چاوه کانی لیک نه نا و، سه بووریه سه سر په تیره پر شنګداره که ی روخساری لانه چوو.
رمه کان بق هاویشن ناماده کران و، شمشیره کانیش بق دارپینی گرتی.
تا لیره دا یه کیک له سهر کرده کانی قوپه یشی لئی نریک بوویه وه و پټی وت:
{پټ خؤشه که موحه ممد له شوینی تودا بوايه، توش به سه سلامه تی له ننیو
خاوو خیزانندا بویتایه} ؟؟

لیره دا و بهس، خوبه یب وه که ره شبا به گز بکوړه کانیدا چوو و، هاواری کرد:
{سویند به خوا، پیم خؤش نیه من به خؤشی و ناسوده یی له ننیو مال و مندال. ا بیم و
درکیک بجیت به پټی پیغمبر ی خوادا} ..

همان نه و وشه مه زنه بهر زانه ی که (زهیدی کوړی دیسینه) ی هاوړی کردی له کاتیکدا که
نه وان بیریاں له کوشتنی ده کرده وه..!! همان نه و وته سه رنج راکیشه جوانه بهر زانه ی که
دوینن زهید وتی و.. نه مرق خوبه یب ده یلیت.. وای له نه بوسوفیان کرد که هیشتا موسلمان
نه بوویو، هردوو دهستی به توندی بدا به یه کدا و به رقه وه بلی:

{سویند به خوا هیچ که سم نه دیوه که سټکی دیکه ی ناوہا خوش بویت که هاوہ لانی
موحه مہد، موحه مہ دیان خوش دهویت)...!!

* * *

نو وشانہی (خوبہیب) مؤلہ تدان بوو به رم و شمشیرہ کان کہ مہ بہستی خویان له
جہستی بپیکن و، شوانیش سرہشیت و درندانہ تټی بہربوون.

له نژیکی شو دیمہ نش کڅمہ لیک بالندہو ه لڅو دہ سوړانہو، وک شوہی چاوہ پټی
لټوونہوہی قہسابہ کان و رویششتیان بکن تا شوان لهو جہستیہ نژیک ببہوہ بیکہ نہ
جہ مټکی چوړ.

بہ لڅم هر زوو خیرا بانگ کران و کڅوونہوہو، دہ نوو کہ کانیان دا بہ ی کدا وک شوہی قہسہ
لہ گہل ی کدیدا بکن و نہینی بټی ی ک بدرکټن.

جا لہ ناګاو فرین و بہ ناسماندا تټپہ پین و، دوور رویشتن ... دوور... دوور... وک شوہی بہ
ہست و غہریزہی خویان بټن وپہرامہی پیاوټکی چاکہ کاری خټواګریان کردبیت کہ له
جہستیہ لہ خاچدراوہ کہ دہات، شوانیش شہرم گرتنی لهوہی نژیک ببہوہ لټی یان خراپہی
بہ رانبر بکن...!!

کڅمہ لہ بالندہو بہ پاکي و بہ وټوژدانی بہرہو ناسمانی بہرین فرین...
دہستی بټی باوہ و ستہکار و دہستدریژیکہ رګانیش گہرانہوہ بټی خانہ پټ له رق و
کینہ کانیان له مہ ککہ.

(خوبہیب) شو کاتہی بہرزیان کردہوہ بټی سہر قہدی شو دارخورمایہی کہ خاچہ کیان
لټوړوست کردبوو، کاتیک ہہر چوار پهلان بہست...
شو لهو ساتہد، سیمای خټی بہرہو ناسمان کردبوو و پهنای بټی پەرہر دګاری مہزنی
دہ برد و، دہیوت:

{خودایہ ئیمہ پہیامی پټفہمبہرہ کہ تمان گہ یاند، توش شہمټ شوہی بہ سہرمان دینن پټی
بگہنہ}..

خوای گہرہش پارانہوہ کی گبرا کرد...

لہ کاتیکدا کہ پټفہمبہر له مہدینہ بوو، ہستیکي وا پتہو دایګرت کہ هاوہ لانی له
ناپہرہ تیدان و.. جہستیہ ی کټیکانی بہ ہلواسراوی ہاتہ پټش چاو...
دہست بہجن بانگی میقدادی کوړی عمر و زوہیری کوړی عوامی کرد و، بہ سواری
نہسپہ کانیانہوہ گہوتہ ری و، بہرہوام خیرا بہ سہر زہیدا دہویشتن.

تا خوای گه وره گه یاندنیه جیگای مه به ست و، جه سته ی خوبه یی هاوه لیان داگرت و،
پارچه زه وییه کی بی گه ردی زه وی چاوه پوانی بو تا له ژیر خاکه شیداره که یدا له خوی بگریټ..

* * *

مه تا نه مړکه ش هیچ که س نازانیت گلکوی خوبه یب له کویدا به..
له وانه یه نه وه گونجاو و شایانتر بیت بوی، مه تا وه کو به رده وام شوینک ی له یادگی
میژودا به پاله وانیتی و به سر خاچیشه وه له ویژدانی زیاندا بیت بمینټه وه...!!

عمومہ بری کوپی بہ عدد
ہر چھٹلاوی نہ نفخ خونوی

نهری (سعيدی کړی عامر) تان له ياده...؟

نو پياوه دونيانه ويسته خواپه رسته تړبه کاره ی که نه میری باوه پداران (عومری کړی خطاب) به زړه رازی کرد تا ببیته والی شام.

له سهره تاي نه م کتیبه ماندا له باره يوه دواين و، دونيانه ويستی و بهر زیتی و، خو پاریزی ته و او سهیری نه و مان به دی کرد...

تا نیستاش نه و تا له سهر روپه پری نه م لاپه پانه دا به برابیه کی نه و شاد ده بین، نه ک هر برای، به لگو جمکی نه و، له خو پاریزی و، دونيانه ويستی و، بهر زیتی و... د هرونی بهر زیتیدا به شیوه په کی که م وینه د هدره وشیته وه...!!

نه و که سه ش (عومیری کړی سعاد)...

که موسلمانان نازناوی (چنراوی تنها خوی) یان لئ تابوو!!

جا به لاتنه وه سهیر نه بیت که هاوه لانی پیغمبر ی خوا په کده نگ بن له سهر نه و ی نه و نازناوه ی لئ بنریت به و ی نه و ه موو باشتی و، تنگ یشتن و، رووناکیه ی که ه یان بوو...!!
سه دی قوراند خوینی باوکی ﷺ... له گال پیغمبر ی خوا دا ﷺ به شداری به در و غه زاکانی دیکه ی کړی بوو و به نه م کداری له سهر واده و به لینی خوی مایه و تا به شه هیدی گه پایه و بڼ لای په وړه ریدگاری له جهنگی (قادسیه) دا.

سه د دهستی کړه که ی خوی گرت و له گال خوی بریدیه خرزمت پیغمبر و، به لینی دا به پیغمبر و موسلمان بوو... له و ساته و ی (عومیر) موسلمان بوو، خواپه رستیکی دامه زراو بوو له میحرابی خوی گه وړه دا...

له خۆده رځستن ه لده مات و، هانای بڼ بهر سوکانی سیبهری خوا ده برد...

دوریت له و ی که بتوانی هر گیز له ریزه گانی پتشفه ودا به دیت بکردلیه، مه گه له نوږدا، چونکه له مه یاندا ده چووه ریزی په که م تا پاداشتی پتشفه و توان به دست بهین... یان له جیهاددا، نه و به راکردن ده چوویه ریزه گانی پتشفه و، به و نومیده ی که له پتپری شه هیدان بیت...!

۱ له سپره ی نیین هیشام نه و سه بریده یی که له لاپه پره (۵۱۹) ی بهرگی په که می چاپی (حلب) ی دووه مدا، وا خراوته روو که باوکی عومیر سه دیکی دیکه یو، بهر له غه زای ته بووک که هیشتا پیغمبر زیندو بووه نه و مردووه، به لام ابن سعد له (الطبقات الکبری) دا-ج ۴- لاپه ۳۲۴ چاپی به بیروتدا ده لیت: نه و (سه د القاری) ه، نیمه ش نه و بڼ چوونه مان هه لیزارد.

نیدی جگه له وه، نو له خه لوه تدا بوو له گه ل خویدا و، چاکه کاری و خیر و چاکسازي و ته قوای خوی گه شه پیده کرد...!!
 توبه کار بوو، بڼ گوناوه کانی ده گریا...!!
 داوین پاک بوو، توبه کاری داواده کرد...!!
 له گشت کات و جگایه کدا، ریښوار ټک بوو به ره و لای خوا به ریښه وو.

* * *

خودای گه ورهش خۆشه ویستی نووی خستېووه دلی هاوه لان و، مایه ی چاو و دل روشنیا ن بوو... چونکه به تینی نیمانه کای و، بېگه ردی دهر وونی و هیږی ریڼاکه ی و بڼ خۆشی خه سلته تکه کانی و، دره وشانه وهی سیمای، هه موو نه وانه وایان لیده کرد که مایه ی شادی و رازانه وه بیت بڼ هه موو نه وانه ی له تکه کدا داده نیشن، یان ده یانینی و، هیچ که س و شتیکی به سهر ناینه که یدا زال نه ده کرد.

رؤښکیان گوئی له (جولاسی کوپې سوهیدی کوپې صامت) ی خرمی بوو... له مالی خویان، وتی: (نه گه نو پیاوه راست بیت، نو نایمه له کهر خراپترین)...!!
 مه به سستی له و پیاوهش پیغمبره ی خوا ﷺ بوو.
 (جولاس) یش له و که سانه بوو که له ترساندا موسلمان بوو بوون.
 (عومه یری کوپې سهد) نو ده سته واژه یی بیست و، رق و سهرسامی له دهر وونی نارام و هیږیدا ته قیبه وه...

رق، چونکه په کټک له وانه ی که خوی به موسلمان داده نیت به و شیره ناشیرینه له باره ی پیغمبره وه ده دوت...
 سهرسام، چونکه بهرپر سیاریتی خوی به رامبر نه وه ی گوئیستی بوو به خه یالیدا هات، پښی ناخوش بوو...

نهری نه وه ی بیستی بیگرتپته وه بڼ پیغمبره ی خوا؟؟
 جا چوڼ، له کاتیکدا که قسه ی نیو مه جلیس سپارده یه...؟
 نه ی بیده نگ بیت و نه وه له سنگی خویدا بپېچېته وه...؟؟
 به لام چوڼ...؟؟
 نه ی نه مکه و خۆشه ویستی و پشتیوانیه کای به رانبر نو پیغمبره کامیه که له تاریکی دهر یازی کردن و، به ره وروناکی هېتان...؟
 به لام سهرسامیه کای درېزه ی نه کټشا و، بره وایتنان به وه ی به دهر ووندا دپتن هه میشه دهر وازه بڼ خاوه نه کای ده بینیته وه...

هر بویه دهست به جی (عومه) وه ک پیاوئیکي به هیز و، بپوادارتیکی به ته قوا هلس وکوتی کرد... رووی دهمی کرده (جولاسی کوپی سوهدید):

{ئهی جولاس، سویند به خوا تو له خه لکی خۆشه و ستری له لام و، له هه موو که سیش باشتربووی بۆم و، له گشتیان نازیزتری لام که توشی ناخوشیه که بیت... نیستاش قسه یه کت کرد، گهر بلای بکه مه وه زیانت پێ ده گات... گهر بیده نگ بم له سه ری، نه وای نه که کم له دهست دهرده چیت و، مافی ئاینیش له پێشتره له نه مه ک و، من نه وه ی که وقت ده بگه یه نم به پیغمه به ری خوا}...

جا (عومه) به ته وای ویزدانی پارێزکاری خۆی رازی کرد. چونکه نه -یه که به جار- مافی ته وای سپارده یه تی مه جلیسه که ی دا و، به هۆی ده روون به رزیه که یه وه خۆی له وه دورگرت که هه ستیت به رۆلی قسه هیندر و قسه بهر... دووم جار نه و مافی ته وای ئاینه که ی دا و، په رده ی له سه ر دوو پوویه کی گومان لیکراو هه لدا به وه.

سێ یه م جاریش دهرفته ی پاشگه زیونه وه له وه هه لیه و داوای لیخۆشبوون کردن له خوای دا به جولاس، کاتیک راسته وخۆ پێی راگه یاند که به پیغمه به ری خوای ده گه یه نیت، خۆ گهر نه و له ویدا وه های بگرده، نه وای ویزدانی (عومه) ئاسوده ده بوو، هیه پێویستی به وه نه بوو که به پیغمه به ری ﷺ را بگه یه نیت...

به لام جولاس هه ستی خۆز لکردن و سوو بوون له سه ر خراپه دایگرت و، هیه وشه یه کی پۆرش و لیبوردن خوای له زاری نه هاته در، نه مجا عومه به ر به جیتی هیش و پیتی وت: {به پیغمه به ری خودای راده گه یه نم بهر له وه ی نیگا بێته خوار و به هۆی نه و گونا هه ی توه به ها وه لپه رستم دابن}...

نه مجا پیغمه به ری ﷺ ناردی به شوین جولاسدا و بانگی کرد، که هات ده بیوت شتی وام نه وتوه، بگره سویندی درۆشی خوارد به خوا!!!

به لام ئایه تی قورئان هاته خوار و ره وای و نا په وای له یه ک جودا کرده وه: ﴿يَخْلُقُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا لَمْ يَنَالُوا وَمَا لَكُمْ أَلَّا أَنْتُمْ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَتْنِهِ إِنْ تَتُوبُوا يَكُنْ خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتُوبُوا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ: واته: سویند به خودا ده خۆن که نه وایان نه درکاندوه، که چی قسه ی خوانه ناسانه یان کرد، دیاره له پاش موسلمان بوون له دین په شیوان بوونه وه، و سستیان شتی بگن که نه یان توانی پێکی بپێن، ههر بویه ش رکیان بۆته وه که خودا و پیغمه به ری خودا بهر چاکه ی ده گه لی کردوون، ناگرووی بۆ نه هیشتون. نه گهر په شیمان ببه وه، ههر به قازانجی خۆیا نه و، نه گهر ههر روویان وه گێتیا، خودا له م دنیا و له و

دنیا نازاری به ژانیان ددها و، له م زهویه دا نه کهس دوستایه تیان دهکا و، نه یاوه ریان دهست دهکه ویت (التوبة/ ۷۴).

(جولاس) ناچار بوو دان به قسه که ی دابنی و له گونا هو هه له که ی په شیمان ببیته وه، به تایبه تی له و کاته ی که بینی نایه ته پیژده که هه په شه و گوږه شه ی لیده کات و له هه مان کاتیشدا به لاین و واده ی به زه یی و په حمتی خوی پی ددهات گه رتوبه بکا و خوی له گونا دامالی، (فان یویوا یك خیراً لهم) نه گه په شیمان ببنه وه، هه به قازانجی خویانه).

نو هه لاس وکوتی عومیریش خیر و بهر که ت بوو بق جولاس، نه وه بوو تهویه ی کرد و نیسلامه تی خوی جوانتر کرد...

پیغمبریش ﷺ گوئی عومیری گرت و له ستایشی نه و کاره یدا هه رموی:
{ نه ی گنج ... }

گوئی کانت نه مه کدار بوون...

په روه ردگاریشت به راستگزی دانایت { !! }

* * *

له راستیدا بق په که م جار بهر له چوار سال، نو کاته ی که په رتووی (بین یدی عمر) م دهنووسی، به دیداری (عومیر) خوشحال بووم...

به جوری سه سام بووم که هیچ شتیك به و جوره سه سامی نه کړبووم، وه که به سه راهاتی نه و له گه ل نه میری باوه پدارندا. نو به سه راهاتی که نیستا بۆتانی ده گنپه وه، تا له ریبه وه نه و په پی مه زنی تیتان بق دهریکه ویت.

* * *

خوتان ده زانن که نه میری باوه پداران (عومیر) ﷺ وه که نه وه ی قه دهره که ی هه لبریزیت ناو ها والیه کانی هه لده بژارد... !!

له نیتو دونانه ویست و پاریزکار و، ده ستپاکه راستگروکاندا هه لیده بژاردن.. نه وانه ی که له والییتی و نه میرایه تی هه لده هاتن و، پتی رازی نه ده بوون مه گه نه و کاته رازی ببونایه که نه میری باوه پداران نوری لئیکردنایه ..

سه ره پای نه و په رچاووونییه تیزه و، شاره زاییه هه مه لایه نییه، نذر بیري ده کرده وه و، ورد ده بوویه وه له هه لبراردنی والی و بریکاره کانیدا و..

به رده وام نه و دهسته واژه هه میشه پی پیه ی دووباره ده کرده وه.

{پیاویکم دهوټ که له ناو هژده که یډایه و، نه میریان نیه وه که نه میریان بیت و دیار بیت... کاتیکش له ننویاندایه و نه میریانه، وه که نه وهی که سټکی ناسایی ننویانان بیت و دهریکه وټ...!!}

والیه کم دهوټ، خوی له کالا و، خاڼو و مالدا له خه لکی جودا نه کاته وه... نوټیزان له ننودا بکات و... دابوهرانه شت له ننویاناندا به ش بکات و... دادگرانه فرمانروایان بکات و... دهرگاهه یشی به روی پتویسته کانیناندا دانه خات... له بهر روشنایی شو پتودانگ توندوتیزانه دا رۆژنکیان (عومیری کړی سه عدی) هه لټارد و کردی به وای (حومص)... عومیر هه ولی دا که خوی له و کاره دهریاز بکات و رزگاری ببیت، به لام نه میری باوه پداران سه پاندی به سه ریدا...

عومیر نیستخاره ی کرد و، به ره و نړک و کاره که ی که وته ری... له شاری (حومص)، سالیکی ته وای به سه ردا رابورد، هیچ خه راجیکی لټوه نه هات بټی مه دینه... بگره هیچ نامه یه کیشی لټوه نه گه یشته نه میری باوه پداران...}

عومر بانگی نویساره که ی کرد و، پټی وټ: {نامه بټی عومیر بنو سه، تا بیت بټی لامان}... تا لټره دا موله تتان لټده خوازم تا وینه ی شو به یه که گه یشتنه ی عومر و عومیر وه که خوی له په رتوکی (بین یدی عمر) داتوو به خمه روو بټان.

((رۆژنکیان شه قامه کانی مه دینه پیاویکی قزگزی تۆزوی به خۆوه دی، ماندوویه تی سه فهری پټوه دیاروو، وخت بوو هه نگای بټی نه نرټ به هوی شو ماندوویه تیه رۆره، شو هیلاکه ی تووشی بوو بوو...}

تووره که یه کی پشت و راخه رټک به سه ر شانی راستیه وه بوو... گوزده که یه کی بچوکی ناویشی به سه ر شانی چه پیوه بوو...! خوی دابوو به سه ر گوزچانه که یدا و، کوله سوک و بټی کټشه که ی به وه گرنه نه بوو...! هټور هټور به ره و کړ و دانیشتنی عومر هه نگای دهنه... - سلوت لټیبت نه ی نه میری باوه پداران...}

عومریش وه لامی سلوه که ی دایه وه، شو ماندوویه تی و کوششه ی ناره هت بوو، لټی پرسى:

- نه وه چټه عومیر...؟؟
- نه وه که ده بیینی... نابیینی لاشه م رټک و راسته و، خوټیم بیگه رده و، دونیام پټیه و به شاخه کانی رایده کټشم...!!؟؟
عومر وتی: چټ پټیه...؟؟

عومه وتی: مه گڼم پټیه و تویشووی خومی تیدا مه لده گرم..
ده فریکیشم که خواردنی تیدا ده خوم و.. گزویه کیشم که ناوی ده ستونیز گرتن و
خواردنه ووی تیدا مه لده گرم و.. گزوانیکیشم که پټی ده پوم و، بهر په رچی هر دوزمنیکي
پن دده موه که بیته ریم..

جا سویند به خوا دنیا ته نها شوینک و ته ی شت و مه که کانه...!!

عومه وتی: به پټی هاتوویت..

عومه ویر: وتی: به لټ..

عومه ویر: که سیکت نه دوزیه وه و لاخیت بداتی پټی بریوت...؟

عومه ویر: نه وان قسه بیان نه کرد و.. منیش داوام نه کرد..

عومه ویر: نه ی چیت کربوه له ووی داوامانه ته ده ست...؟

عومه ویر: چومه نه و ولاته ی ره وانه کردم، پیاوچا کانیم کز کرده وه و، نرکی کز کرده ووی
سهرانه و سامانیام دایه ده ستیان، هه تا کویان کرده وه له شوینی خویدا دامنا.. گر هیچ
شتیکي بق تږ تیدا بمایا پوم ده هینایت...!!

عومه ویر: خو هیچ بق نه هیناوین...؟

عومه ویر: نه خیر..

نه مچا عومه به سر سامی و به خته وهریبه وه هاواری کرد:

— به لټن بق عومه ویر تازه بکه نه وه..

عومه ویریش به له خوبردنیکي مه زنه وه و لاسی دایه وه:

— نه و رږانه به سر چوون.. ئیدی نه بق تږ و، نه بق هیچ که سیکی دیکه ی نوای تږ کار
ناکه م...!!

نم دیمه نه (سیناریو) یه که نه وینه ی بکیشین، گفتوگیزه که نه د دوستی بکه یین.. به لکو
رووداوینکی میژوویه،^۱ خاکی مه دینه ی پایته ختی نیسلام رږانک له رږانی جاویدانی و مه زنی
به خویزه بینووه.

جا چ پټرږک بوون له پیاوان نه و مه رده پایه به رزانه...!!

* * *

۱ له کتیبی (حلیه الأولیاء) چ، که په کڼکه له وسه رچاوانه ی که له پیښه کی نم کتیبه دا دامان
ناون و پشتمان پټ به ستون، نم رووداوه ی تیدا خراوه ته روو.

عومەر ﷺ ناوتی ده خواست و ده یوت:

{ثاواته خوږم که چهند پیاوړکی وهک عومه یرم هه بویه تا بۆ کاروباری موسلمانان پشتم پی بیه ستایه} ..

له بیره ئه وهی عومه یر که هاوه له کانی به راستی پیاواندا هه لداوه (چناروی ته نها خۆی بوو) به سهر هه موو لاوزیه کی مرفدا زال بوو بوو که بوونی ماددیمان و، ژانی گوماناویمان دروستی ده کات ..

ئو رۆژی که له سهر ئهم خواپه رسته مه زنه نوسرابوو که به ئه زمونی والیه تی و فرمانپه وایی تپیه ریت، خۆپارێزه کی ته نها روناکی و گه شه و دروشانه وهی زیاد کرد ..
ئو له کاتیگدا که فرمانپه وای (حومص) بوو، ئه رکه کانی فرمانپه وای موسلمانانی له چهند وشه یه کدا ویتنه کیشا، که هه میشه له سهر دوانگه دهیدا به گوئی کومه لی موسلماناندا.
ئویش ئه وه یه که:

{ئیسلام دیوارکی به رگریکاره و، ده رگایه کی پته وه
دیواری ئیسلامیش دانگه ریبه و، حه قیش ده روزه که یه تی.
خۆ گه ر دیواره که که له بیری تێ که وت و، ده روزه که ی شکا، ئه و ئیسلام داده گیریت ..
هه تا ئیستاش ئیسلام به به رگریکاری ماوه ته وه تا ده سه لاتداری توند بیت
توندیتی ده سه لاتداریش کوشتن به شمشیر و، لیدان به قامچی نیه ..
به لکوقازییه تی کردنیانه به حه ق و، وه رگرتنه لینیان به دادگه رانه} !! ..
ئانئیستاش که ئیمه مائناوایی له عومه یر ده که ین و .. به به رزی و ملکه چیه وه سلاری
لیده که ین، وه ین با سه رمان و نیوچه وانمان دابنه وینین:

بۆ چاکترین ماموستا "موحه ممه د ..

بۆ پیشه وای ته قواکاران "موحه ممه د ..

بۆ به زه یی خوا که پیشه که شی خه لکی کربوه تا ژیان ماوه .

درود و سلو و، به ره که تی خودای له سهر بیت ..

سلو له خانه واده ی بێگه ردی بیت ..

سلو له سهر هه موو هاوه لانی چاکه کاری بیت ..

زهیدی کوړی سابیت

1. The first part of the paper is devoted to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

and to the study of the properties of the function $f(x)$ defined by the equation

$$f(x) = \int_0^x f(t) dt$$

گەر قورنانت به دهستی راستت گرت و، سهر دجت دا و، به جوانی و سورهت دواى سورهت،
 نایهت له دواى نایهت به نیتو باخه پر به روپوومه کانیدا روشتیت، بزانه له نیتو شو که سانه ی که
 پتویست دهکات سوپاس و پیزانینتانی ئاراسته بکهیت له سهر شو کاره مه زنه، پیاویکی گه وره
 هه به ناوی (زهیدی کوپی سابیت) ه...!!

رووداره کانی کۆکردنه وهی قورنانت که دیته باسکردن، له گه لیشیدا باسی ئه م هاوه له پایه
 به رزه ده کړیت..

ئو ساتهیشی گولبارانی سهر شو که سانه ده کړیت چاکه ی کۆکردنه وهی قورنانت و
 ریزه بندى و له بهرکردن بۆ ئه وان ده گه پتته وه، پشکی (زهیدی کوپی سابیت) له م گولبارانه دا
 زۆر مه زنه..

* * *

ئو به کێکه له ئه نصارییه کانی مه دینه..

ته مه نیشی ئه کاته ی پیغمبرى ﷺ کۆچی کرد بۆ مه دینه، یازده سال بوو، چا ئه و
 مندا له بچوکه له گه ل موسلمانانی دیکه ی خاوه خیزانیدا موسلمان بوو و، پیت و فه پى نزایه کی
 پیغمبر رڤا به سه ریدا..

باوک و خزمانیشی له غه زای (به ن) دا هینایان له گه ل خویان، به لام پیغمبر به هزی که می
 ته من و بچوکی جهسته ی وه گتړاپه وه..

له غه زای (ئو خود) یشدا هاوپه ئ له گه ل چه ند هاوته مه نیتکی خزیدا چوونه خزمهت پیغمبر
 پێداگرتنی خویان له سهر به شداریکردن پێگه یاند تا له ههر جێگایه کی نیتو ریزی موجهیدا ندا
 بیت وهریان بگړیت..

خزم و کهس و کاره کانیشیان له خویان زیاتر پێیان داده گرت و تکیان ده کرد و سووریوون
 له سهر شو دلاویه..

پیغمبر سهرنجیکی سوپاسگوزارانه ی ئه و سوارچاکه بچوکانه ی دا و، وا دیار بوو که له م
 غه زایه شدا به هانه بۆ رێگه نه دانیان له به شداریکردن ده هینیتته وه.

به لام به کێکیان، که (رافیمی کوپی خه بیج) بوو، چوویه بهرده می پیغمبرى ﷺ
 حه ره به کی هه لگرتبوو و به دهستی راستی به شتیه یه کی جوان ده یجولاند و به پیغمبرى ﷺ
 وت:

{من وهك ده بینیت رم هاویژم و، رم هاویژی به چاکى شاره زام، مۆله تم بده به شدار بم}..

جا پیغه ممبر ده ستخوښی شو پالوانیتیه تازه پیگه یشتووه، جوانه ی، به زه رده خه نه یه کی رازی بوون لږ کرد و، پاشان موله تی پیدآ..

هاوته مه نه کانی هینده ی تر وروژان.

نه مچا دووه میان هاته پیښه وه، که (سهره ی کوپی جونډب) بو و، به نه ده یوه دهستی کرد به هلگردنی دهسته به هیزه کانی و، هندیك له کس و کاره کی به پیغه مبریان وت:

{سهره زوران بازی له گه ل رافع ده کات} ..

پیغه مبریش به زه رده خه نه یه کی به سوز ده ستخوښی لیکرد و موله تی دا..

ته مه نی هریه که له (رافیع) و (سهره) گه یشتبووه پازده سال و، له پال گه شه ی به هیزی جهسته یاندا.

له هاوته مه نه کان ته نها شش بیچووه شیر مابونه وه، له وانه (زهیدی کوپی سابیت) و (عبداللهی کوپی عومر) ..

نه مانیش ده ستیاندا هول و کزشش، جارئ به تکا و پارانه وه، جارئ به فرمیسک و گریان، جار جاریکش به نیشاندانی هیزی بازوویان.

به لام ته منیان بچوک و، جهسته یان هل جهسته مبر واده ی به شداریکردنی غزای داهاتووی پیدان..

به م جزوه (زهید) له ته که براکانیدا رول و ریک له پیناوی خوادا، سالی پینجی کچی و له غزای (خندهق) دا دهستی پیکرد..

که سیتی موسلمانن بروداری شو به شیوه یه کی خیرا و له بهر چاو گه شه ی ده کرد و، ته نها وه که مواهیدیک دهر نه که وت و بهس، به لکو وه روشن بیرکی هه مه لایه ن و، نه وه بوو قورئانی له بهر ده کرد و، نیگای پیغه مبر ی دهنووسیپه وه و، بالا دهست بوو له زانین و داناییدا و، نه و ساته یشی پیغه مبر راگه یانندنای ثابینه کی به تیکرای جیهانی دهر وه دهست پیکرد و، نامه ی بقر پادشا و قیسره کانی سهر زهوی نارد، فرمانی به زهید کرد دیری هندیك له زمانه کانیان بیټ، نه ویش له ماوه یه کی که مدا فیزی بوو..

به م شیوه یه که سیتی (زهید) دهر که وت و جیگایه کی بلندی له نیو کومه لگای نویدا گرت و، بوویه مایه ی ریژ و ستایشی موسلمانان.

(شه عبی) ده لیت:

{(زهیدی کوپی سابیت) چو سوار ی ولاخه کی بیټ، (ثیبن عه باس) ولاخه کی بقر گرت، (زهید) پتی وت: وازی له بیټنه نه ی ناموزای پیغه مبر ی خوا.. (ثیبن عه باس) له وه لامیدا وتی: نه خیر، ده بیټ ناو ها بین به رانبر زاناکانمان} ..

(قه‌بیصه‌)ش ده‌لێت:

{(زه‌ید) سه‌رده‌سته‌ی دابه‌وه‌ی و، فه‌تواو، خوێندنه‌وه‌ی قورئان و زانسته‌ی دابه‌شکردنی میرات بوو له‌ مه‌دینه‌دا}..

(سابیتی کوپی عوبه‌ید)یش ده‌لێت:

{هه‌یج پیاویکم نه‌دیوه‌ له‌ ماله‌که‌ی خۆیدا هه‌نده‌ی زه‌ید زمان شیرین و، له‌ کۆر و دانیشته‌ندا رێژدار بێت}..

(ئین عه‌باس)یش ده‌لێت:

{ئو هاوه‌لانه‌ی پێغه‌مبه‌ر که‌ قورئانیان له‌ به‌ر کردبوو ده‌یانزانی که‌ (زه‌یدی کوپی سابیت له‌ که‌سانه‌یه‌ که‌ زۆر شاره‌زان له‌ زانست و زانیاریدا}..

ئو پیاوه‌لانه‌ی که‌ هاوه‌لانی له‌ باره‌یه‌وه‌ ده‌یێن زیاتر ناشنای ئو پیاوه‌مان ده‌کات که‌ قه‌ده‌ر ریزی چالاکیه‌کی له‌ به‌به‌هاترین چالاکیه‌کانی هه‌موو میژووی ئیسلامی له‌خۆگرتوه‌ بۆ.. که‌ ئویش کۆکردنه‌وه‌ی قورئانه‌.

* * *

له‌ واته‌وه‌ نیکا به‌ره‌و دلی پێغه‌مبه‌ر رێی خۆی گرت به‌ر تا ببێه‌ یه‌کێک له‌ رێنیشاندهران، که‌ ژاوه‌ی قورئان و بانگه‌وازه‌که‌یشی به‌م ئایه‌ته‌ جواانه‌ ده‌ست پێک‌رد:

﴿اقْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ، خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ، اقْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ، الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ، عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ﴾ (العلق/١-٥).

ئا له‌ و ده‌ستپێکه‌وه‌، که‌ نیکا ده‌هات بۆ پێغه‌مبه‌ر ﷺ، هه‌رکه‌ رووی ده‌کرده‌ لای خودا رووناکی و رێنوێنی ده‌خواست.

له‌ میانه‌ی هه‌موو ساله‌کانی په‌یامه‌که‌دا، کاتێک که‌ پێغه‌مبه‌ر له‌ غه‌زایه‌ک ده‌بوویه‌وه‌، تا ده‌ست به‌ یه‌کێکی دیکه‌ بکات و... ئو ده‌مه‌ی فرت و فیل و جه‌نگی تێک ده‌شکاند، تا رووبه‌رووی نه‌یاره‌کانی دیکه‌ی ببێته‌وه‌ و... جیهانیکی نوێ بونیات بنێ به‌و په‌ڕی لێپراوه‌..

نیگای بۆ ده‌هاته‌ خوار و، پێغه‌مبه‌ر ده‌یخوێنده‌وه‌و، رایده‌گه‌یاند، ئا لێره‌دا ده‌سته‌یه‌کی پیرۆز سووربوونیان له‌ سه‌ر قورئان هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ جولا و، هه‌ندیکیان ده‌ستیان دایه‌ له‌ به‌رکرنی به‌پێی توانا، هه‌ندیکێ دیکه‌شیان که‌ نووسین شاره‌زا بوون، ئایه‌ته‌کانیان به‌ نووسراوی ده‌پاراست..

له‌ ماوه‌ی نزیکه‌ی بیست و یه‌ک سالدا، قورئانی پیرۆز ئایه‌ت ئایه‌ت، یان چه‌ندین ئایه‌ت له‌نوی چه‌ندین ئایه‌ت هاته‌ خوار و، به‌پێی بۆنه‌ی هاته‌نخواره‌وه‌و هۆکاره‌کانی و، ئو قورئان له‌ به‌ر کارانه‌ و، تۆمارکارانه‌ش، به‌ پشتیوانی خودای بالاده‌ست، کاری خۆیانیان راده‌په‌راند..

قورئانی پیرۆزیش به تهنه جاریک پیکه وه هه‌ره‌مووی نه‌هاته خواری، چونکه په‌رتوکیکی دانراو، یان باب‌تیک نیه.

به‌لگه و ریتیشاندهری (نه‌وه‌یه‌کی نوێ) یه و به‌پیی سروشتی بونیات ده‌نریت، خشت له‌دوای خشت و، رۆژ له‌دوای رۆژ، بیروباوه‌په‌که‌ی راده‌بوو و، دَل و فیکر و ویستی به‌پیی ویستی خودا پیکده‌هات و، به‌که‌م و کورتیه‌وه خۆی ناسه‌پینتی، به‌لکو نه‌زموونی مرقۆی ئه‌م ئوممه‌ته به‌ رێگای متمانه‌بوونی ته‌واو به‌و ویسته خوداییه به‌رێوه ده‌بات.

پاشان ده‌بوو قورئان پارچه پارچه و به‌ش به‌ش بێته خواری، تا چاودیری ئه‌و نه‌زموونه به‌ پیی ره‌وتی که‌شه‌سهندوو، هه‌لوێسته نوێیه‌کانی و، ئه‌و گرفتانه‌ی دینه‌ی ریی بکات.^١ قورئان له‌به‌رکاران و نووسه‌رانی ئاماده‌بوون، هه‌روه‌ک پیشتر باس‌مان کرد- بۆ له‌به‌رکردنی قورئان و نووسینه‌وه‌ی- له‌ سه‌رووی هه‌موویانه‌وه (عه‌لی کوپی ابوطالب) و، (نوبه‌ی کوپی که‌عب) و، (عه‌بداللهی کوپی مه‌سعود) و، (عه‌بداللهی کوپی عه‌باس) و، خاوه‌نی ئه‌و که‌سیتییه‌ پایه‌ بلند‌ه‌ش که‌ ئیستا لێی ده‌نوێین: (زه‌یدی کوپی سابیت) بوو ره‌زای خودا له‌ هه‌موویان بێت.

* * *

پاش ئه‌وه‌ی قورئان هاته‌ خواره‌وه و، له‌ ماوه‌ی کۆتایی هاته‌ن‌خواره‌ویدا، پیغه‌مبه‌ر سوره‌ت و ئایه‌ته‌کانی به‌ ریزکرای ده‌خوێنده‌وه بۆ موسلمانه‌کان.

دوای وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ریش ﷺ، موسلمانان یه‌کسه‌ر سه‌رقال بوون به‌ شه‌ر له‌ دژی هه‌لگه‌پاوه‌کان.. له‌ جه‌نگی (یه‌مامه‌) شدا.. که‌ پیشتر له‌ کاتی قسه‌کردنه‌مان ده‌رباره‌ی (خالیدی کوپی وه‌لید) و (زه‌یدی کوپی خطاب) لێی دواین، ژماره‌ی ئه‌و قورئان له‌به‌رانه‌ی که‌ شه‌هیدبوون زۆر زۆر و کاریگه‌ر بوو.. هه‌ر که‌ ئاگری هه‌لگه‌پاوه‌کان خامۆش بوو و دامه‌رکایه‌وه، (عومه‌ر) خیره‌ چوو به‌ لای (ئه‌بو‌به‌کری صدیق) ؓ تاوه‌کو سوور بن له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌ به‌ په‌له‌ (قورئان کۆیکه‌نه‌وه) به‌ر له‌وه‌ی قورئان له‌به‌رکاره‌کانی دیکه‌ش مردن و شه‌هیدبوونیان پێ بکات.

ئه‌مجا خه‌لیفه‌ی ئیستخاره‌ی به‌ په‌روه‌ردگاری کرد و.. راویژی له‌ هاوه‌له‌کانی کرد و.. بانگی (زه‌یدی کوپی سابیت)ی کردو و پیی وت:

{تۆ که‌ جیجکی ژیریت و تۆمه‌تیکت ناده‌ینه‌ پال}..

پاشان فره‌مانی پیکرد که‌ ده‌ست بکات به‌ کۆکردنه‌وه‌ی قورئانی پیرۆز و، سوودمه‌ند بێت له‌ که‌سانی خاوه‌ن نه‌زموونی ئه‌و بواره‌..

(زه‌ید) پش هه‌ستا به‌ نه‌جامدانی ئه‌و کاره‌ی که‌ چاره‌نووسی تیکرای ئیسلام وه‌ک ئاینیک له‌سه‌ری وه‌ستاوه‌...!

له نه نجامدانی هم کاره شدا که سه ختړين و مه زنتړين کاره تووشی ناپه حه تی ټوډ بوو،
به رده وام خه ریکي کوکړدنه وهی ثایه ت و سوره ته کان بوو له دهمی نه وانه ی که له بهریان بوو،
به پیڼی پیڼگی شویتنی نووسپنیا و، به راوردکړدنیا و، به ره لستی دهکرا و دلی دهشکا، تاوه کو
قورثانی به ریککراوی و گونجاوی کوکړده وه...

همو نه و او له لانه ی پیغه مېریش که له گه ل پیغه مېرېدا ژیا بوون و له پیغه مېرېانه وه ﷺ
کوپیستی بوو بوون له ماوه ی ټیکړای سالانی هاتنه خواره وهی قورثاندا کاره که یان بی هه له
دایه قه له م؟، به تاییه زانایان و قورثان له بهرکاران و نووسه رانیا و...

زهید له کاتیکدا ویتنه ی نه و سه ختیه ټوډ گوره یه دهکیشیت که پیروژ و پایه داره،
کاره که ی دروست کرد، ده لیت:

{سویتند به خوا، گه ر دلاوی کوکړدنه وهی شاخیکان لیبرکرمایه له جیځای خوی، نه و
سانا تر بوو لام له وهی که فرمانی کوکړدنه وهی قورثانیا و پیکردم} !!...
به لئ...

(زهید) گه ر شاخیک، یان چه ند شاخیک له سه ر شانی هه لیبرکیت، ده روونی ناسوده تره پیڼی
له وهی که بچوکترین هه له بکات له گواستنه وهی ثایه ټیک یان ته واکړدنی سوره ټیکدا...
ویژدان و ثایینی له ناست همو سه ختی و ناپه حه تیه کدا خوپاگره... جگه له و جوړه با
که م و بی مه به ستیش بیت.

به لام نه و پشتیوانی خوا و، نه و واده و به لینه ی له گه ل دابو که ده فرمویت:
{إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ} به خومان هم قورثانه مان نارډوته خوار و، هر
خوشمان ده پیاریزین. (الحجر/٩).

نه و بوو له کاره که یدا سه رکه وتوو بوو، به جوانترین شپوه نه وک و بهرپرسیار ټیه که ی
سه رشانی نه نجام دا.

* * *

نه و هه ش قوناغی یه که می کوکړدنه وهی قورثان بوو...
که نه مجاره به نووسراوی له چه ند په پاوینکدا کوکړایه وه...
هرچه ند که ده رکه ونی جیاوازی له نیوان نه و په پاوانه دا روخساری بوو، نه زمونه که ی بؤ
سه لماندنې او له لانه ی پیغه مېرمنه ﷺ که پیویسته هه موویان له یه که په پاودا کوپیکه نه وه.
نه و بوو له سه رده می جینشینایه تی (عوسمان) دا ﷺ، له کاتیکدا که موسلمانان کان
به رده وام بوون له سه ر بزگارکردن و شالاره کانیا و، له شاری مه دینه دوور بوون و، له
غهریپایه تیدا بوون...

خالدی کو پی سہ عد
فیداکارنگے یہ کم دہ سہ

له مالیکي پر تاز و نیعمت و، رازاوه به سهروه ری و، له باوکیک که له نئو قوپه پشدا پیښه نگی سه ریکایه تی به شی بوو، (خالیدی کوپی سه عیدی کوپی عاص) له دایک بوو خو گهر مهبستان بوو زیاتر ناشنای ره چه له کی بېن نهوا بلین: کوپی نومه یی، کوپی عه بدولشه مسی، کوپی عه بدولمه ناف..

نهو روزه تی روزه کانی رووناکي له گشت لایه کی مه ککه دا به شهرمه وه ده پوښت و، ده دوا که (موحه ممدی نه مین) له باره ی نیگاوه ده دویت که له نه شکوتی (حراء) دا بوی هاتوه و، له باره ی په یامیکه وه که له په روه ردگار وه بوی هاتوه تا بیگه نه یت به بهنده کانی، له و ساته دا دلی (خالید) گوئی بۆ نهو پوښنایه مه لښستبو و بوو بووه شاهید...!!

ده روونی له خوښاندا له شقه ی بالی ددها، وهک نه وهی له گال نه م په یمانه دا واده و ژوانی ه بیت و.. ده سستی کړدبوو به چاودیری کړدی ری و شوینی تی روزه کانی نهو روناکیه و.. هر که گوئی لایبویه گوره پیاواری هوزه که یان له باره ی نهو ناینه نوپیه وه ده دوین، لایان داده نیش و به سنگ فراوانی کی شاره وه گوئی لیده گرتن و، جار جار یکش به وشه یهک، یان چه ند وشه یهک به شداری قسه کانیانی ده کرد که پالی پتوه ددها به ره و روگی بلاو بوونه و، که وخته ژیر کاریگری و، ناماز ه پیدان..!

نهوانه ی لهو روزه ده یانینی، لویکی له سرخوی هیمنی، زیره کی بیده نگیان به دی ده کرد، له کاتیکدا که له ناخیدا ټاهه نگیکی پر جوله و خوشی و شادی بوو. که تیدا ته پل لیدرا و.. تالا به رزکرایه وه.. شه پیوری تیدا دهنگی ده دایه وه و.. سرودی تیدا گرمی ده کرده وه و.. گورانی پاک و بیگره دی ده چپی..

چه ژنیک که هه موو جوانیه کانی جه زن و، شادی و په رخی جه زن و، هه رای جه ژنی تیدا بوو...!! نه میش وهک لاویک نهو جه ژنه گوره یی له سنگیدا شارد بووه و، نوپنیه کی خفه کړدبوو، چونکه گهر باوکی بیزانیایه که نهو هه موو پیشوازییه گرمی له بانگ وازه کی (موحه ممد) له ناخیدا هه لگرتوه، نهوا ژیانی ده کرده قوربانی خواوهنده کانی (عه بدولمه ناف)...!!

به لام هه ناسه ناوه کیه کانمان کاتیک کاریک ده شارپته وه، ده گاته راده ی پریوون نهوا توانای به رلیگرتنی نابیت..

روژنکیان..

هېشتا رۆژ نه بۆته وه، (خالد) یش له زینده خه ونه که یدايه تا ئه و ساته و، چاره سازي خه ویکي زۆرگران و ته و او کاریگر و، گوزارشت له جوانی دهکات..

که واپوو ده لێین: شه وێکیان، (خالد) ی کوپی سه عید) له خه ویدا بیني له لیواری چاله ناگرێکی مه زندا راوه ستاوه و باوکیشی له پشتیه ویه تی به ههردوو دهستی به ره و ناگره که پالی پتوه ده نیت و، دهیه ویت بیخاته ناویه وه، پاشان پیغه مبهري خودای بیني به ره و روی دیت و، به دهستی راستی پیروزی کراسه که ی گرت و له ناگر و بلیسه که ی دووړی خسته وه..

ئه مچار له خه وه که ی بیدار بوویه وه، نه خشه ی کاری رۆژی نوێ ی پی به خشیبوو، دهست به جی به ره و مالی (ئه بویه کر) که وته ری و، خه وه که ی بۆ گێرپیه وه.. خه ونه که شی له راستیدا پیووستی به لیکدانه وه نه بوو..

(ئه بویه کر) پی و ت:

{ئه وه خیر و چاکه یه و بۆ تر و یستراوه.. ئه وهش پیغه مبهري خوايه ﷺ شوینی بکه وه، چونکه به راستی ئیسلام به ریه سته بۆت له ناگر}..

ئه مچا (خالد) ده که ویته ری و به دوی پیغه مبهري خوادا ﷺ ده که را تا بگاته شوینه که ی و پیی بگات و، ده رباره ی بانگه وازه که ی پرسیری لیده کات و، پیغه مبهريش ﷺ وه لامي ده داته وه:

{بپوا به نیت به خودای تاك و ته نیا و، هچ هاوه لێکی بۆ دانه نیت.. و بپوا به نیت به موحه ممه د که به نده و پیغه مبهري ته و..}

واژ له په رستی به تان به نیت که هچ نابین و نابستن و، هچ سود و زیانیک ناتوان بگه یهن}...

ئه مچا (خالد) دهستی راستی ده نیت و، پیغه مبهري خوادا ﷺ به وپه ی خۆش حالیه وه به دهستی راستی ده یگریت و، (خالد) ده لیت:

{من گه واهی ده دم که ته نها (الله) خودایه و..}

گه واهی ده دم که (موحه ممه د) یش پیغه مبهري خودایه {...!!}

چریه و سروده کانی ناخی ده رده چن..

هه موو ئه و ئاهه نگی له ناخیدا بوو ده رده چیت و.. هه واه که ده گاته باوکی.

* * *

ئه و رۆژه ی (خالد) موسلمان بوو، ته نها چوار تا پینج که سی دیکه به ره و ئیسلام هاتبوون، که واته ئه و له و پینج که سه دا" پیشه نگ بوو که به ره و ئیسلام هاتن.

کاتیک یه کیک له کوپه کانی (سه عیدی کوپی عاص) به و زوویه موسلمان ده بیت، ئه وه - به بۆجوونی سه عید - کاریکه ده بیته مایه ی گالته جاپی و سوکایه تی یه بۆی له نیو قوپه یشدا و،

زه وی له ژړه دسته لاتیدا ده ه ژیت.

بهم شیوه به بانگی خالیدی کرد و، پتی وت: (نری راسه تو شوینی (موحه ممد)
که وتویت و، گوئی لی ده گریت که سوکایه تی به خواونده کانهان ده کات)...؟؟
خالید وتی:

{سویند به خوا موحه ممد راستگویه..}

به راستی منیش بروام هیناوه پتی و شوینی که وتووم}{..}

تا لیره دا باوکی که وته لیدانی، پاشان خزانده ژوریکي تاریکی نیو ماله که ی و، تییدا
به ندی کرد، دوی نه وه به برستی و تینوتی ماندوی ده کرد و ده یترساند...
(خالید)یش له پشتی دهر وازه داخواه که وه هاواری لیده کردن:
{سویند به خوا نه راستگویه و، منیش بروام پییه تی}.

دواتر (سعيد) بوی دهر که وت که نه وه ی به سر کوره که یدا ده هینیت به س نیه، هر بویه
رؤژتکیان هینایه دهر وه و بریده بهر گهرای مه که و، خسته نیو به رده قورس و گرانه
بلتسه داره کانی وه و سئ رؤژ نه یهیتشت سیبه ری بهریکه ویت...!!
تنوکک ناویش بهر لیوی نه که ویت...!!

نه مچا باوکه که له کوره که ی بی نومید بو و، که رانده وه بقی ماله که ی خوی و، دهستی کرد
به هلان و، ترساندن و.. هره شه ی لیده کرد و ده یترساند و... (خالید)یش وه ک حق
خوړاگر بو و، به باوکی ده وت:

{له بهر هیچ شتک واز له نیسلام ناهینم، به نه و ده ژیم و، له سر نه ویش دهرم}{..}

سعيد هاواری کرد:

{که و ابو دوریکه وهر وه لیم که مژه ی بی میشتک، سویند به لات خوړاکت لی ده گرمه وه}{..
(خالید)یش وه لای دایه وه:

{... خوی که وره باشرین رؤزی دهره}{...!!}

نه مچا نه و ماله ی به جن هیتشت که پر بو له خوړاک و پوښاکي رک و جوان و رؤشت..
رؤشت به ره و نه بوونی و بی به شپوون..

به لام باکی له چی بیت...؟؟

نه ی نه و نیمانه که ی له که لدا نیه...؟؟

نه ی نه و هه موو سه روه ری ویزدان و، هه موو مافی خوی له چاره نووسیدا نه پاراستوه...؟؟
که واته برستی و، بی به شپوون و، نه شکه نجه چیه...؟؟

کانتیک مړؤ خوی له که ل حه قنکی مه زنی وه نه و حه قدا ده بینیت وه که (موحه ممد)ی
پښه مېری خوا بانگ شه ی بقی ده کات، جا نایا له هه موو جیهاندا شتیکی به نرخ ماوه نه یوبیت
له قازانجی خوی له مامه له یه کدا که خوی که وره خوا و نه تی پی به خشیو و، بهم جوړه

(خالیدی کوپی سه‌عید) به قوربانیدان ئه‌شکه‌نجی لاده‌دا و، به‌هۆی ئیمانه‌که‌یه‌وه به‌سه‌ر بێ‌به‌شبووندا زāl ده‌بوو.

ئهو کاته‌یش پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ قهرمانی کرد به‌هاوه‌لانی به‌واداری که‌ بۆ دووه‌مین جار به‌ره‌و حه‌به‌شه‌ گۆچ بکه‌ن، (خالیدی کوپی سه‌عید) یه‌کێک بوو له‌وانه‌ی خۆیان ئاماده‌کرد بۆی.

له‌وێش (خالید) هێنده‌ی خۆی گه‌وره‌ ویستی له‌سه‌ر بێت هایه‌وه، پاشان له‌گه‌ڵ براکانیدا له‌ سالی حه‌وتدا، گه‌رایه‌وه‌ بۆ ولاته‌که‌ی خۆیان و، سه‌یریان کرد موسلمانه‌کان له‌ رێگارکردنی خه‌یه‌ر بوونه‌ته‌وه.

ئهم‌جا (خالید) له‌ شاری مه‌دینه‌ له‌ نێو کۆمه‌لگای موسلمانانی نوێدا نیشه‌تجێ بوو که‌ ئهو یه‌کێ بوو له‌و پێنج که‌سه‌ که‌ سه‌ره‌تایی هاتنیان بینیوه‌و، بونیاتیان ناوه‌و، پێغه‌مبه‌ر بۆ هه‌ر غه‌زایه‌ک بچێت و، هه‌ر دیمه‌نێک به‌دی بکات، (خالید)یش له‌ ریزی پێشه‌وه‌ی به‌شداربووانه‌تی. (خالید)یش به‌ زوو موسلمان بونه‌که‌ی و، به‌ جیگه‌یرونی وێژدان و رێبازه‌که‌ی، جیگای رێز و خۆشه‌ویستی بوو.

ژێر ریزی به‌رابوونی خۆی ده‌گرت و، ساخته‌یی تێدا نه‌ده‌کرد و نه‌یده‌خسته‌ سازشه‌وه‌. پێغه‌مبه‌ر ﷺ به‌ر له‌ وه‌فاتکردنی کردبویه‌ والی (یه‌مه‌ن).

کاتێک هه‌والی پێ‌گه‌یشت (ئهبویه‌کر) بووه‌ به‌ جێنشین و، به‌لێنی پێدراوه‌، ده‌ستی له‌ کاره‌که‌ی هه‌لگرت و گه‌رایه‌وه‌ بۆ مه‌دینه‌.

له‌ کاتێکدا که‌ ئهو ریزی بێ‌پایانی (ئهبویه‌کر) له‌پێش چاو بوو.

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا وای ده‌بینی که‌ ره‌واترین که‌س بۆ جێنشینی یه‌کێکه‌ له‌ به‌نی هاشم:

بۆ نمونه‌ (عه‌باس).. یان (عه‌لی کوپی ابوطالب).. له‌سه‌ر قه‌ناعه‌ته‌که‌ی خۆی هایه‌وه‌ و په‌یمانی به‌ (ئهبویه‌کر) نه‌دا.

ئهبویه‌کر به‌رانبه‌ر به‌وه‌ به‌رده‌وام بوو له‌ سه‌ر خۆشویستن و رێزگرتنی و، ژۆری لێ نه‌ده‌کرد له‌سه‌ر په‌یمان دان، رقیشی لێی نه‌بوو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی په‌یمانی نه‌داوه‌، له‌ نێو موسلمانانه‌کانیشدا هه‌ر که‌ ناوی به‌پێنرایه‌ خه‌لیفه‌ی مه‌زن یه‌کسه‌ر له‌باره‌یه‌وه‌ ده‌دا و، به‌ شیوه‌یه‌ک که‌ شایسته‌ی بێت قسه‌ی له‌سه‌ری ده‌کرد.

پاشتر به‌ربو‌و‌چوونی (خالیدی کوپی سه‌عید) گۆرا، ئه‌وه‌ بوو رۆژێکیان له‌ نێو ریزی موسلمانانه‌کاندا ریی بۆ خۆی کرده‌وه‌ و به‌ره‌و پێشه‌وه‌ رۆیشت و (ئهبویه‌کر)یش له‌سه‌ر دوانگه‌ بوو، ئه‌وه‌ بوو په‌یمانیکی راستگۆیان‌ه‌ی به‌تینی پێدا.

(نېبویه کړ) سوپا کانی بهرو شام به پرده خست و، نالایه کی دایه دست (خالدی کوپی سه عید) و بوو به یه کیک له سرکرده کانی سوپا..

به لام بهر له بهر ټکه وټنی هیزه کان له مه دینه وه، (عومری کوپی خطاب) بهر مه لستی کرد له سرکرده یه تی کردنی (خالدی کوپی سه عید) و، بهر دهوام داوی له خلیفه ده کرد هه تا برپاره کی له باره ی سرکرده یه تی کردنی (خالدی) وه بگوریت..

هه وال که ده گاته وه به (خالدی)، نویش تنها هیڼده ده لیت: {سویند به خوا، به سرکرده دانانه کم دلخوشتی نه کردم، و لابرده که ششم زیانی نه بوو بوم} !!..

(نېبویه کړی صدیق) یش بهرو مالن (خالدی) ده پوات و پوژشی بق دینیتته وه و، هه لویتسه نویتیه کی خوی بق راه ده کات و، پرسپاری لیده کات که له گال کام سرده سته و سرکرده کانی سوپا دا حزه ده کات پوات له گال (عومری کوپی عاص) که ناموزایه تی..؟ یان له گال (شهره بیللی کوپی حسنه)؟

(خالدی) یش وه لامیتکی ده داته وه، که مه زنی و ته قوای ناخی دهرده خات: {ناموزاکم، له بهر خزمایه تیه کی خوشه ویسته لام، (شهره بیل) یش له بهر ثاینه کی خوشه ویسته لام}..

پاشان به وه رازی ده بیت که سر یازیک بیت له ده سته ی (شهره بیللی کوپی حسنه) دا.. (نېبویه کړ) بهر له وه ی سوپا کان بهر ټیکه ون (شهره بیل) ی بانگ کرد و پتی و: {سهرنج بده (خالدی کوپی سه عید) و بزانه که مافی هیه به سهرته وه، هه روه که نه وه ی که تر حه زت ده کرد که مافی خوت بزانه یه، گر له شویتنی نه و دابوویتابه و، نه و له شویتنی تودابووایه..

تر ناشنای پله و پایه ی نه وی له نیسلامدا..

ده زانیت که کات پښه مېرمنه خوا وه فاتی کرد، نه و یه کیک بوو له والیه کانی..

منیش کرده سرکرده، پاشان بیروپام گورپا..

به لکو نه ووش ببیته چاکه بوی له ثاینه که پیدا و، هیچ که سیش به هوی سرکرده یه تی کردنه وه خوشه بخت نه بووه !!..

سهریشکیشم کرد له هه لېژاردنی جیگه ی خوی لای چ سرکرده یه ک بیت، جا نه و توی هه لېژارد به سر ناموزاکه پیدا..

خو گر تووشی شتیک هاتیت پتویستت به بیروپای که سیتی که به ته قوای ناموزاگاریکار هه بوو، نه و با یه کم کهس که بیروپای وه ریگریت (نېبویه بیده ی کوپی جهراح) بیت، پاشان (مه عازی کوپی جهبل).. سیتیهمیش (خالدی کوپی سه عید)، بزانه که تر لای نه وانه ناموزاگاری و چاکه ت ده ست ده که ویت..

ټاګادارېش به له وهی که بیرو پای خوت بسه پښتیت به سهریاندا، یان لښیانی بشاریته وه { ..
 له پښګی (مهرج صوفه) دا له خاکی شام، له کاتیکدا که شهر له نیوان موسلمانن کان و
 رڼمه کاندې به شیوه په کی ترسناک و خوښناوی به رده وام بوو، له پیشه وهی نه و که سانه ی که
 پاداشتیان که وته سهر خودا، شه هیدیکې پایه بلند بوو، له ساتی لوی په وه تاکاتی
 شه هیدبوونی ریګای ژیاڼی به رویشتننیکې راستګزیانه ی بېوادارانې نازایانه پری ..
 موسلمانان له کاتیکدا که به سهر شه هیدانی جهنګه که دا ده که پان بینیان، وه ک پیشه ی
 مه میشه یی، هیمن و له سهر خو، زیره ک و بڼده نگ، به هیز و جه سور، نه مچا وتیان:
 {خودایه له خالیدی کوپی سه عید پازی به} ....!!!

* * *

نُه بونُه پېړۍ نُه نصاری

بگېنځۍ پېړۍ بېره وکړې تنکوشان برون

پێغه مەبر ﷺ دەچووێه شاری مەدینە و بەوێش کۆتایی بە گەشتی کۆچکردنە سەرکەوتووێهکی دەهینا، و سەرەتای رۆژانی پێرۆزی له خانەێ کۆچ دەست پێدەکرد که قەدەر ئەوێ بۆ ئەو لەخۆی گرتیبوو تێیدا بۆ هیچ که سێکی دیکەێ هەلنەگرتیبوو له دونهادا..

پێغه مەبر بە نێوێهندی ئەو کۆمەلە خەلکەدا گوزەشت که ریزەکان و دڵ و دەروونیان پڕ له جۆش و، ئەوین و، پەرۆشی بوو.. بە سواری حوشرەکه یەوێه دەپۆیشت که خەلکی دەوری رەشوکه یان بە قەرەبالی گرتیبوو، هەرکەس دەپووست خۆی میوانداری پێغه مەبری خوا بکات..

کە ژاوه که گەیشته ماله کانی (بەنی سالمی کوپی عەوف)، جا هاتنه رێگای وشره که و وتیان: ((ئەێ پێغه مەبری خوا، لای ئێمه لابده، ژماره مان زۆره و، خاوهنی توانا و شت و مهکن)).

پێغه مەبریش له کاتی کدا که ئەوان دەستیان گرتووێه بە رەشوێ وشره که یەوێه پێیان دەلێت:

{رێگای بۆ چۆل بکن، چونکه فەرمان پێکراوه}.

ئەجا که ژاوه که دهگاته گەرەکی (بەنی بەیاضه)، دواتر لای (بەنی سەعد) و، گەرەکی (بەنی حارثی کوپی خەزرج)، دواتر گەرەکی (بەنی عەدی کوپی نەجار) و.. هەموو یه کێک لهو هۆزانهش دههاتنه سەر رێی وشره که ی و، تکانیان لێدەکرد که بە دابه زینی له لایان بهخته وهریان بکات، پێغه مەبریش خەنده ی سوپاسگوزاری له سەر لیوانی بوو، وه لای ده دانەوه:

{رێگای بۆ چۆل بکن، چونکه فەرمان پێکراوه}.

پێغه مەبر دیاریکردنی جێگای دابه زینی واز لێهێناوو بۆ قەدەر، چونکه ئەو دابه زینی مه ترسی و پله و پایه ی خۆی ده بێت و.. له سەر خا که که ی مرگه وت بونیات ده نرێت که لیوێه یه یام و روناکی خودا بۆ تیکرای دونهیا پرشنگ ده دات و.. له پەنایشوه ژوور یان چه ند ژوورێک له کوپ و خشت دروست ده کردێت.. که له شت و مه کی دونهیا ته نها بری پێو یستی تێدا یه، یان هینده ی زۆر پێو یستی!! تێیدا مامۆستا و پێغه مەبرێک نیشته جێ ده بێت که بۆ ئەو هاتۆته ژیان تا گیانی داڕوخاوی ببوژنێته وه هەموو ریز و سلۆنکی ببه خشیته ئەو که سانه ی که وتیان: (پەرورده گارمان خودایه و پاشان له سەری جێگیربوون).. به ئەوانه ی که باوه ریان

هێنا و ئیمانەکیان بەستم دانەپۆشی.. بە ئەوانەش لە ئاینداریاندا دڵسۆز بوون بۆ خودا، بە ئەوانەش لە سەرزەویدا چاکساز بوون و خراپەخواز نەبوون.

بەئێ.. پێغه‌مبەرێک ﷺ بەرده‌وام بوو لەسەر وازهێنان لەو دیاریکرنە بۆ قەدەر که هه‌نگاوه‌کانی به‌پێوه ده‌بات..

له پێناوی ئەوەشدا، ئەویش ره‌شۆی و شتره‌که‌ی واز لێ هێنا‌بوو به‌ره‌لای کرد و به‌هیچ شێوه‌یه‌ک نه‌یگرت‌بوو و نه‌چوو سهر رێی هه‌نگاوه‌کانی و، پڕ به‌ دڵ رووی کرده‌ خودا و به‌ زمانێ پاریاوه‌:

{خودایه‌ چاکه‌م بۆ هه‌لبژێره‌ و، هه‌لبژێره‌ بۆم}..

جا له‌ به‌رانه‌ر مالی (به‌نی مالیکی کوپی نه‌جا)دا و شتره‌که‌ وه‌ستا.. پاشان هه‌ستایه‌وه‌و به‌ ده‌وری چیگاکه‌دا سوپایه‌وه‌و، دواتر گه‌پایه‌وه‌ بۆ یه‌که‌م جینگه‌ی راوه‌ستانی و، بارگه‌ی خست و، له‌و جینگایه‌دا جیگیر بوو و، پێغه‌مبهریش به‌ گه‌شبینی و دڵخۆشیه‌وه‌ له‌سهری دابه‌زی..

یه‌کێک له‌ موسلمانەکان به‌ روخساری گه‌ش و خۆشحالی‌وه‌ هاته‌ پێشه‌وه‌و، باره‌که‌ی هه‌لگرت و، برديه‌ ماله‌وه‌ی و دواتر گه‌پایه‌وه‌ داوای له‌ پێغه‌مبەر کرد که بجێته‌ ئورێ و پێغه‌مبهریش به‌ شوێنیدا رویشت و پیت و فه‌پی لێ ده‌باری.

ئهرێ ده‌زانن ئه‌و به‌خته‌وه‌ره‌ واده‌پێدراره‌وه‌ی که و شتره‌که‌ له‌ به‌رده‌م ماله‌که‌یدا وه‌ستا و، پێغه‌مبەر بوویه‌ میوانی و، هه‌موو خه‌لکی مه‌دینه‌ خۆزگه‌یان به‌و به‌خت گه‌وره‌یه‌یی ده‌برد...؟

ئهو پیاوه‌ پاله‌وانی ئهم سه‌رگۆشته‌یه‌مانه‌.. ئه‌بوئهیوبی ئه‌نصارى.. (خالیدی کوپی یه‌زیده)، نه‌وه‌ی (مالیکی کوپی نه‌جا).

* * *

ئوه‌ یه‌که‌مین دیداری (ئه‌بوئهیوبی ئه‌نصارى) نه‌بو له‌گه‌ڵ پێغه‌مبهری خودا..

پێشتر، ئه‌و کاته‌ی شاندێکی خه‌لکی مه‌دینه‌ چونه‌ شاری مه‌که‌که‌ به‌ مه‌به‌ستی په‌یمان‌دان به‌ پێغه‌مبهری خوا، ئه‌و په‌یمان په‌ڕۆزه‌ی که‌ به‌ (په‌یمانی عه‌قه‌به‌ی دوهم) ناسراوه‌.. (ئه‌بوئهیوبی ئه‌نصارى) یه‌کێک بوو له‌و هه‌فتا پڕواده‌ری که‌ ده‌ستی راستیان توند خسته‌ ده‌ستی راستی پێغه‌مبهری و په‌یمانیان پێدا و بوونه‌ سه‌رخه‌ری.

ئایستاش، که‌ پێغه‌مبهری خوا ته‌شریفی هێناوه‌ بۆ مه‌دینه‌ و، ده‌یکاته‌ پایته‌ختی ئایینی خودا، ئه‌وا به‌خت فراوانی (ئه‌بوئهیوبی ئه‌نصارى) وایکرد که‌ ماله‌که‌ی بپێته‌ یه‌که‌م مال که‌ کۆچکه‌ری مه‌زن و، پێغه‌مبهری ئازیز تێیدا نیشته‌جێ ببێت.

پێغه‌مبەر ویستی له‌ نه‌ۆمی یه‌که‌می ماله‌که‌دا لابdat.. به‌لام هه‌ر که‌ (ئه‌بوئهیوب) چووێه نه‌ۆمی سه‌ره‌وه‌ بۆ هۆده‌که‌ی خۆی موچه‌که‌ی پێدا هات و، نه‌یتوانی خۆی به‌ راکشای یان به‌

پټوه له جیگایه کدا ببینیته وه، که له جیگایه کدا بیت بهر تر لر له و جیگایه ی که پټغه مېهری
خوای تیدایه و تیدایه ده خه ویت...!!

هر بویه هات و تکای زوری له پټغه مېهر کرد و داوای کرد که بگویند پټه وه بق نهومی
سهره وه، پټغه مېهریش داواکې به جی هیتا.

پټغه مېهریش تیدایه ده میتیته وه تا مزگوت دروست ده کړیت و، له تهنیشیه وه ژورنکی بق
دروست ده کن.

له و کاته وهی که قورپه پش دهستی کرده خوسازدان دژ به نیسلام و شالوای خوی بق سر
خانای کوچ له مدینه دهست پیکرد و، هوزه کانی کو کرده وه، سوپای پیکه وه نا بق
خاموشکردنی روناکی خودا..

نا له و ساته وه، (نه بوته یوبی نه نصاری) له سر کاری جیهاد کردن له پټناوی خودا راهات..
جا له بهر و، نوحود و، خه ندهق و، تیکرای مهیدان و غه زاکاندا، پاله وانانه تیدایه ناماده
بوو خوی و مالی له پټناوی په روه ردگاری جیهانیاندا ده کرده قوریانی..

پاش وه فاتکردنی پټغه مېهریش، له هیچ جهنگیک دوانه که وتوو که له سر موسلمانان
پټویست کرابیت نه جامی بدن، هر چه نده زور سخت و ناپه هت و پر مه ترسیش
بوو بیت...!

نه و دروشمه پش که همیشه دووپاتی ده کرده وه، به شه ووپوژ. به ناشکرا و نهینتی، نه و
فرمایشتهی خوی گپه بوو:

﴿انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا﴾: سوکار بن یان گرانبار بن، بهر و غه زاکاندا بقون (التوبه/٤١).

جاریکیان.. له سوپا دواکهوت به هوی نه وهی که خلیفه په کیک له لوه موسلمانان کانی
کرد بوو بهر پرسی و، نهویش قناعه تی به نه میریتیه کی نه بوو.

ته نها نه و جاره و بهس.. له گال نه و شدا هه ستر کردن به په شیمانی له سر نه و هه لویتستی
هه همیشه دهروونی ده هژاند و، دهیوت:

{من چیم له سره که کنی ده کن به سر دارم}؟؟..

پاشان دواي نه وه هیچ جهنگیکی له دهست دهر نه چوو!!

هیندهی بهس بوو که سربازیک بیت له سوپای نیسلامدا و، له سایه ی تالاکیدا بجهنگیت
و، پاریزگاری شان و ریزی بکات..

نه و ساته پشی ناکوکی که وته نیوان (علی) و (معاویه)، به بڼ دوودلی خوی پشتیوانی
نیمامی (علی) کرد.. چونکه نه و نیمامه بوو که په یمانی موسلمانانی پیدراوه.. که شه میدیش
بوو، خه لیقایه تی په کلابویه وه بق (معاویه)، (نه بوته یوب) به دهروونه دنیا نه ویسته،
خوپاگره، ته قوادره که یوه وهستا و، ته نها هیندهی له دنیا دهویست که جیگایه کی هیت له
جهنگدا و، له نیتو ریزی موجهاندا شوینیکی هیت.

بهو جوړه، هر که سوپای موسلمانان بهرهو (قوسته ننتینه) که وته ری، له گه لیاندا رۆشت و، شمشره کای مه لگرت و، به دواى شه هید بوونیکى مه زندا ده گه را که ماوه یه کی زور بوو دلی بوی لئی ددها و په رۆشى بوو...!!
له و جه ننگه شدا بریندار بوو..

کاتیک که سر کرده ی سوپاکه هاته سهردانى، ئو دوا هه ناسه کانی کتې پکښیان بوو له گه ل رۆیشتندا بۆ دیدارى خوا..

جا سهر کرده که، که (یه زیدی کوپى موعاویه) بوو، لئی پرسى:
{ئەى ئەبوئەییوب، چیت پتووست؟}

جا، هیچ کس له ئیمه ی هه یه بیت به خه یالیدا، یان بزانت، پتووستی (ئەبوئەییوب) چی بوو...؟

نه خیر.. بى گومان پتووستی ئو ئوه یه که به گیانه که ی شتیک ببه خشی که هه موو بۆچوون و خه یالیکى مۆف له ئاستیدا دهسته وسانه...!!

دواى له (یه زید) کرد، که مرد لاشه که ی به سهر و لاخه که یه وه هه لگرن و، تا دوورتین ماوه ی خاکی دوژمن که له توانادا بیت بیچن و، له ویدا به خاک بسپردریت، پاشان سوپاکه ی به درزیایی ئو ریگایه تاو بدات، تا گوئیستی دهنگی پتو پتو موسلمانان کان بیت له سهر گلکۆکه ی و، ئه وساته بزانی، که ئه وان گه یشتوونه ته ئو سهرکه وتن و بردنه وه یه ی که ده یانووست...!

ئهرى وا ده زانن که ئوه هۆنراوه بیت...؟

نه خیر.. ئوه خه یالیش نیه، به لکو واقع و، حه قیکه که دنیا له و رۆژه دا به خۆیه وه بینى و، راوه ستا و چاو و گوئی رادیت و، خه ریک بوو برهوا نه کات به وه ی که ده بییستیت و به دی ده کات...!!

(یه زید) یش راسپارده که ی (ئەبوئەییوب) ی به جی هینا..

له ناو جه رگه ی (قوسته ننتینه) دا- که ئه مۆ پتو پتو ده لئین (ئه ستانبول)- لاشه ی ئو پیاوه مه زنه و، ئه و قاره مانه که و ره یه به خاک سپردرا...!!

ته نه ات بهر له وه ی که ئیسلام ئو ناوه پر بکات، رۆمه کانی خه لکی (قوسته ننتینه) به چاوی ریزه وه ده یانپوانیه (ئەبوئەییوب) له گلکۆکه یدا..

جینگای سهر سوپامانه که ده بییست هه موو ئو میژوو نووسانه ی که ئو رووداوانه یان تۆمار کردوه ده لئین:

{رۆمه کان ده هاتنه سهر گۆپه که ی و، سهردانیان ده کرد و.. له کانی تووش بوونی ته ننگانه داواى ده ربازبوونیان لئى ده کرد}...!!

سهره پای شهوې که جهنگه کان ژيانی (ته بوته یوب) یان تنی بوو، بواریان نه دده که شمشیره کې دابنې و به ویتته وه، سهره پای شهو، هه موو ژيانی شو هیمنی بوو، وهك شنه بای دده مویه یان..

چونکه شو فرموده یه کی بیستیوو له پیغه مېرمنه ﷺ، باش لئی تیگه یشتیوو:

{گهر نوږت کرد شو وهك كه سېك نوږت بكه كه مالکوايي دهکاتو..}

قسه يه كه مه كن كه دواتر پېژنشی بې بهیننه وهو..

بې نومید بن له وهی که له دهستی خه (کدایه) ..

به مجوره، زمانی خوی له ناشووب وه رنه داو.

ده روونی خوی نه بریه هیچ چاوچنژکيه..

هه موو ژيانی به شپوهی په روښانهی خوا په رستېك و فرمیتك ریژ به سهر ده برد..

شو کاته یشی نه چلی هات، له هه موو دونیادا هیچ پتویستی که نه بوو جگه له و نومیده ی

که له پاله وانیتي، مه زنيه کهیدا، هاوشپوهی ژيانی بوو:

{لاشه كم بهر هو دوور... دوور بېه.. له خاکی رومدا و پاشان له وې بمنځن}..

بروای ته وای به سرکه وتن هه بوو، به روښانی بهر چاوو روونیه کې شو جیگایه ی به دی

ده کزد، جیگای خوی ده گړتیت له نیو کومه لی موسلماناندا و، که هاتونه ته نیو رووناکي و

تیشکدانه وه کې..

پاشان ویستی که دوا ویستگي ژینی شوې بیت، له پایه ته ختی شو ولاته، که جهنگي

کرتایي و یه کلاکه روهی تیدا رووده دات و، ده توانیت له ژیر خاکه چا که کهیدا، چاودیزی سوپای

موسلمانان بکات له پیښره ویکړندیدا و، گوپیستی شه کانه وهی ئالاکانی و، حیلې

نه سپه کانیان و، دهنګي پییه کانیان و، شریخه ی شمشیره کانیان بیت..!!

شو روژتکی چوله وانیه له وې..

نیدی گوپیستی شریخه ی شمشیر و، حیلې نه سپ نابیت.

تازه شهوې کرا کرا، له داهاتو یه کی دوردا له سهر جوودی گیر سایه وه.

به لام هه موو روژت له بهیانیه وه تا ئیواره، گوپیستی جوانی بانګ ده بیت له بلندګر

به رزه کانی ئاسقوه..

که الله اکبر

الله اکبر

گیانی پر ئاواتیشی له دوا خانې جاویدان و سهر فرازیه کهیدا وه لام ده داته وه:

(هذا ما وعدنا الله ورسوله

وصدق الله ورسوله).

عہد بیاسی کوہی عبدالمطلب

ناوگیرے مکہ

له سالتیکی وشکه‌سالتیدا، ئه‌و ساته‌ی خواپه‌رستان و لات تووشی برسیستی و نه‌هاتی هاتن،
 نه‌میری باوه‌پداران (عومه‌) و موسلمانان به‌ره‌و دهشتی فراوانی ده‌ره‌وه‌هاتنه‌ ده‌ری نوژی
 باران بارین نه‌نجام بده‌ن و، روویه‌که‌نه‌ خودای خاوه‌ن به‌زه‌بیان که‌هه‌وو بارانیان بۆ بنی‌ری...
 (عومه‌) راوه‌ستا، له‌کاتی‌کدا که‌ ده‌ستی راستی (عه‌باس)ی به‌ ده‌ستی راستی خۆی
 گرتبوو، به‌ریزی کرده‌وه‌ بۆ ئاسمان و، وتی:

{خودایا، ئیغه‌ نوژی‌ه‌بارانه‌مان به‌ پیغه‌مبه‌ره‌که‌ت نه‌نجام ده‌دا که‌ له‌ نی‌وماندا بوو...
 خودایه‌ نه‌م‌قوش ئیغه‌ به‌ مامه‌ی پیغه‌مبه‌ره‌که‌ت نوژی‌ه‌بارانه‌ ده‌که‌ین، ده‌سا بارانمان بۆ
 ببارینه‌...}

جا موسلمانانه‌کان له‌ جیگای خۆیاندا نه‌جولان هه‌تا هه‌وره‌هات و، باران ده‌ستی کرد به‌ بارین
 و، مژده‌ی به‌خشیه‌وه‌و، جوگه‌کانی تیرناو کرد و، زه‌وی به‌پیت کرد.
 هاوه‌لانی‌ش به‌ره‌و رووی (عه‌باس) بوونه‌وه‌و، ده‌ستیان ده‌کرده‌ ملی و، ماچیان ده‌کرد و،
 پیرۆزی‌بیان لیده‌کرد و، ده‌یانوت:

{پیرۆز بی‌ت لیت... نه‌ی ئاوگێ‌پی مه‌که‌}..
 جا ده‌بی‌ ئه‌م ئاوگێ‌په‌ی مه‌که‌ کۆ بی‌ت...؟؟
 ئه‌وه‌ کۆیه‌ که‌ (عومه‌) به‌هۆیه‌وه‌ په‌نای برده‌ لای خودا.. (عومه‌)یش وه‌ک ده‌زانین
 چهنده‌ به‌ ته‌قوا و له‌پیش بوون و خاوه‌ن جی و شوینه‌ لای خودا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی و لای
 بپواداران...؟

ئه‌و پیاوه‌ (عه‌باس)ه‌، مامی پیغه‌مبه‌ری خوایه‌ ﷺ.
 پیغه‌مبه‌ری‌ش هه‌تنده‌ی خو‌ش ده‌ویست به‌و نه‌ندان‌ه‌یه‌ش ری‌زی لیده‌ناو، له‌ ستایش و
 پیاوه‌لدانی چا‌که‌مه‌ندیدا ده‌یفه‌رموو:
 {ئمه‌ پاشماوه‌ی باوو‌پایرانمه‌}...

* * *

{ئه‌وه‌ (عه‌باسی کوه‌ی عبدال‌مطلب)ه‌، به‌خشنده‌ترین و به‌سۆزترین خزم دۆستی
 قوه‌پیشه‌}!!..

هروهك چۆن (حهزه) مامی پیغمبر و هاوته مەنی بوو، (عباس) یش ﷺ به هه مان شتیه یوو.. جیاوازیشیان له ته مەندا ته نها دوو سێ سال بوو، كه ته مەنی (عباس) له ته مەنی پیغمبر زیاتر بوو..

به م جۆره (موحه مەهه) و (عباس) ی مامی، دوو مندالی یهك ته مەن و، دوو لاوی یهك نه وه بوون..

بۆیه ته نها نزیکى خرمایه تی هۆکاری نزیکایه تیان و خۆشه ویستی نێوانیان نه بوو به س، به لكو هاوته مەنی و، هاوژیانی ش به هه مان شتیه هۆکار بوون..

شتیكى دیکه ش هه بوو پیغمبر هه میشه له پێوانه یدا ده یخسته پله ی به كه م.. كه ئه ویش ئاكارى (عباس) و كار ه چاكه كانى بوو..

چونكه به راستى (عباس) به خشنده بوو، به خشنده ییه كى زۆر زیاد، هه تا وهك ئه وه ی لیها ته بوو كه ریزلێنانى مامه ی یان خالى بێت...!!

زۆریش سهردانى خزم و كهس و كارى ده كرد و، به هۆى هه یچ یهك له دهسته لات، یان پله و پایه و، سامان جیاوازی له نێوانیاندا نه ده كرد..

ئه ویش بۆ ئه مه و ئه وه، تا راده ی لێزانى لیها ته بوو، به هۆى ئه و زیره كى و لێزانییه ی خۆیه وه كه له نێو قو به پێشدا هه یبوو، توانى كه زۆر ئاسته نگ و ئازار له پیغمبر ﷺ دوور بخاته وه كاتێك كه بانگه وازه كى ئاشكرا كرد..

* * *

(حهزه) هروهك له میانه ی قسه و پاسه كانماندا پێشتر له باره یه وه بینیمان چاره سه رى ده ستدریژی قو به ییشى كرد به شمشیره ئاگرینه كه ییشى سه رى ئه بوجه لى شكاند..

به لام (عباس)، به هۆى زیره كى و لێزانیه كه یه وه زۆر سوودى به ئیسلام گه یاند، هروهك چۆن ئه و شمشیرانه ی به رگریان له مافى ده كرد و له پاراستیدا سوودیان هه بوو..!!

(عباس) موسلمان بوونى خۆى رانه گه یاند تا سالى رزگاركرى مه ككه، هه ر ئه وه شه وای كرده وه زۆر له میژوونووسان له ریزی ئه و كه سانه ی داده نێن كه موسلمان بوونى دواكه وتوه..

به لام هه ندێ گێرانه وى دیکه ی میژوو هه یه كه وای ده خاته روو زوو موسلمان بووبێ به لام موسلمان بوونه كى خۆى شار دبێته وه..

(ئه بورا ف) ی خزمه تكارى پیغمبر ﷺ ده لێت:

{خزمه تكارى (عباسى كو پى عبدالمطلب) بووم، ئیسلام ها ته بووه نێوان ئێمه ی ئال و به یته وه، (عباس) موسلمان بوو، پاشان (ئوم فه ضل) موسلمان بوو.. ئه مجا منیش موسلمان

بووم..

به لام (عباس) موسلمان بوونه كى خۆى ده شار ده وه {..

نهمه گېرانه وهی (نهورافع)ه که له باره ی باروڅخی (عباس) و موسلمان بوونیه وه ده دویت بهر له غزای به در..

که واپوو (عباس) موسلمان بووه..

شوین و جیگایشی له مه کهک پاش کزچکرښی پښه مېرمنه ﷺ و هاوه لانی نه خشیه ک بوو مه به سستی خوی به چاکترین شتوه به چی هینا..

قورپه یشیه کانیش گومانه کانی خویان له نیه تی (عباس) نه ده شارده وه، به لام له هه مان کاتدا ریگه به کیان به دی نه ده کرد بۆ دزلیه تی کردنی، به تاییه تی که نه و له روخساری کاریدا به و جزوه بوو که نه وان له ریچکه و ثابین پتی رازین..

هه تا که غزای (بهر) هاته پښه وه، قورپه یشیه کان به هه لیکیان زانی که نه پښیه کانی (عباس) و راستیه کانی پی ده ریکه ویت..

(عباس) یش له وه زیره کتر بوو که بی ناگا بیت له لایه نه کانی نه و فیل و ته له که خراپه ی که قورپه یشیه کان به هوی وه چاره سازی لایه نه شکست خواردووه کانی خوی پی ده کرد و، پلانه کانی پی داده پشت..

خو گه نه و سهرکه وتوو بیت له ناگادار کردنه وهی پښه مېرمنه ﷺ له هه واله کانی قورپه یش و جولانیان، نه و قورپه یشیش ده بییه نه نیو جه نگیکه وه که بپوای پی نیه و نایه ویت.. له گه ل نه وه شدا سهرکه وتنی کاتی زور ناخایه نیت و به سهر قورپه یشیه کانداهه لده گه ریته وه و ده بیته هوی دپان و تیکشکانیان..

* * *

هه ربوو ده سته له غزای به دردا به یه که گیشتن..

شمشیره کانیان له به یه کدا پزانیکی ترسناکدا به یه کدا هاتن، که چاره نووسی هه ر ده سته و، کومه لیکیان دیاری ده کات..

پښه مېریش هاواری له هاوه لانی ده کرد و ده یفه رموو:

{پیاوانیکی نه وهی (به نی هاشم) و، خه لکیکی دیکه ش به زور هینراون، هیچ پتوستان به شه رکړدن له گه ل نیته دا نیه. هه رکهس له نیتوه گیشته به به کیکیان با نه یکوژیت..

هه رکهس گیشته (نه بو بوخته ری کوپی هیشامی کوپی حارسی کوپی نه سه د) با نه یکوژیت..

هه رکهس گیشته به (عباسی کوپی عبدالمطلب) با نه یکوژیت، چونکه نه و به ناچاری هینراوه {..

پښه مېریش له م فرمانه یدا ته نها مه به سستی جیا کردنه وهی (عباس)ی مامی نه بوو به تاییه ت، چونکه نه وه کات و ساتی جیا کردنه وه نه بوو..

(موحه ممد) پش ﷺ له و که سانه نیه که ببینی سهری هاوه لانی له جهنگی که قدا
لیده کریته وه، بیت تکا بڼ مامی بکات له کاتیکدا که شه پرده واه، گهر بیزانیایه مامی له
هاوه لپه رستانه ..

به لڼ...

پیغمبر که قده غه کراوه لڼی داوای لیخو شپوون - ته نها داوای لیخو شپوون بڼ ابوطالبی
مامی بکات - له کاتیکدا که (ابوطالب) نهو هه موو پشتیوانی و هه ول و قوریانیه ی بڼ نهو و
نیسلام هه بوو ..

نهو ش شتیکی گونجاو و به جڼ نیه، که له غه زای به دردا بیت بهو که سانه ی که باوک و
باپیری هاوه لپه رستی خویان ده کوون بلتیت: مامه جیابکه نه وه مه یکوون !!

به لام گهر پیغمبر راستی مامی ناشنا بیت و، بزانییت که موسلمان بوونی له سنگیدا
شاربوته وه، هه روه زورکه سی دیکه ش نهو خزمکه تگوزاریه نادیارانه یان ده زانی که بڼ
نیسلام نه نجامی دایوو .. هه روه له دوا پیدا ده زانڼی که به ناچاری و بیزاری هینراوه نا لهو
کاته دا نه رکی سره شانیته ی که که سیک و ابو بیت زرکاری بکات و، له کوشنی خوی بیاریزیت
چه نده پتی بکرت ..

خو گهر (نه بو بوخته ری کوپی حارس) نه زانراوه موسلمانیت شاربیته وه، به نه پنی وه
(عباس) سهری نه خستوه ..

هه موو چاکه و باشیتی نهو نه وه بوو که له گه ل سهر کرده کانی قوپه یشدا زیانی به
موسلمانان نه ده گه یاند و سته می لڼ نه ده کردن و، بهو کارانه یان رازی نه بوو، به ناچاری و
بیزاری له گه لیاند به رهو غه زای به در هاتوه ..

گهر (نه بو بوخته) نه وه حالی بیت، نهوا به هوی تکا کردن پیغمبر وه بوی سهر که وتنی
بڼ خوینی به ده ست هینا تا نه پڑیت و، بڼ زیانیشی هه تا تیان به ریت ..

جا نایا موسلمانیک که نیسلام بوونی خوی شاربیته وه، شایسته تر نیه بهو تکا کردن ..
پیاوئیک که له سهر خستنی نیسلامدا هه لویتستی دیاری هه بیت و، هی دیکه شی که پرده ی
شاراوه ی به سهردا دابیت ..؟؟

به لڼ .. (عباس) به راستی نهو موسلمان و، نهو سهر خره بوو ..

ده با توژی بگه ریتنه وه بڼ دواوه تا سهرنج بده یڼ ..

* * *

له په یمانی عه قه به ی دوه مدا کاتیک که له وه رزی هه جدا شان دیکي نه نصار هاتن بڼ
مه که که که هفتا و سڼ پیاو و دوو نافرته بوون، تا په یمان بدهن به خودا و پیغمبر که ی
و، پیکیت له گه ل پیغمبر ﷺ که کوچ بکات بڼ مه دینه، پیغمبر هه والی نهو شانه و نهو

په پیمانې گه یانده مامی و.. پټفمبر ۱۳۳۱ له هه موو بیروې چوپونه کانیډا متمانې به مامی هه بوو..

کاتیکیش واده ی شو کزوبونه و په هات که به نه پنی و په نهانی نه نجام درا، پټفمبر و مامی به په کوه هاتنه دهره وه بهر و شو جیگایه ی که نه نصاریه کان چاوه پوانیان ده کرد. (ععباس) ویستی که راده ی راستی خه لکه که تاقی بکاته وه و په پمانی ته وایان ی وه برگریت بۆ پټفمبر..

با لټیگر پټن په کیک له نه دمانی شانده که هه واله که مان بۆ بگرپته وه، وه ک بیستویه تی و دیو پته تی:

نه و که شش (که عی کوی مالیک) ه ۱۳۳۱:

{...} جا له دۆلټکا دانیشتن چاوه پوانی پټفمبر خوامان ۱۳۳۱ ده کرد هه تا هات و (ععباسی کوی عبدالمطلب) ی له گه لدا بوو.. (ععباس) قسه ی کرد و وتی: نه ی خه لکی خه زه رج، (موحه ممد) وه ک ده زانن له نیمه ی و، له هوزده کی خومان پاراستومانه و شو له نیو هوزده کیډا سهر فراه و ری ای گراوه له شاره که ید، به لام شو پتی خوش نیه و هه ز ده کات به لای نیو ده د بشکپته وه و بگاته لاتان..

خو گه ر نیو نه مکه دارن به رامبه ر شو به لټنانه ی پټان دلوو، ده پیاریژن له وانه ی که دزایه تی ده کن، شو و نیو و نه و ی هه لټان گرتوه..

خو گه ر نیو وای ده بینن که وهریده گرن و سهر شوپی ده کن له پاش هاتنی بۆ لاتان، شو له نیستاره وازی ی بینن}{...

(ععباس) شو و شه په کلاکه روه جهخت له سهر کراوانه ی ده کرد و، چاوه کانیشی وه ک چاوی هه لو برپیووه روخساری نه نصاریه کان.. چاودیری کاریگری قسه کانی و کاردانه وه ی خیرای ده کرد..

(ععباس) ته نها به و هوش وازی نه هیتا، زیره کیه مه زنه کی، زیره کیه کی کرداری بوو له بواری مادیدیا ده چپته سهر راستیه کان و، روویه پوی هه موو ره هه نده کانی ده بیته وه وه ک وردبینی کی پسپوې.

تا لټره د به پرسپاری کی زیره کانه که ناراسته ی نه نصاریه کانی کرد و درټزه ی به قسه کانی دا و وتی:

{شپم بۆ یاس بکن، که چوڼ به رامبه ر دوژمنه که تان ده جهنگن}{...!!؟؟

(ععباس) به زنگی خوی و نه زمونی له گه ل قوپه یشدا تیده گات که شه پ هه رده بیټ و له پټشدا له نیوان نیسلام و هاوه لپه رستاندا، قوپه یشیش ده ست له ناین و سهره وری و مکوی خوی هه لئاگریټ و سازش ناکات..

نیسلامیش که ره وایه ده ست له مافه ره واکانی خوی هه لئاگریټ بۆ ناپه واه..

جا نایا نه نصاریه کان-خه لکی مه دینه- خوراکرن له شه پدا کاتۍ به رپا ده بیټ...؟؟
یان نه وان-له رووی هونه ریبه وه- هاوشانی قورپه یشن و، هونه ری هه لمه تبردن و کشانه وه و
کوشنار ده زانن...؟؟

له پیتناوی نه وه دا، نه و پرسپاره ی پېشووی کرد:
{شه پم بق باس بکن، که چرن به رامبر دوژمنه کتان ده چنگن}...؟؟
همو و نه نصاریانه ی که گوئیان بق قسه کانی (عباس) راگرتبو و هک کتو خوراکر
بوون.. هرکه (عباس) له قسه کانی بوویه وه، به تاییه ت له و پرسپاره کاریگره پالپتوه نیره
بوویه وه، نه نصاریه کان ده ستیان کرد به قسه کردن..
سهره تا (عبداللهی کوپی عه مری کوپی هرام) به وه لامدانه وه ی نه و پرسپاره ده ستی
پتکرد:

{نیمه-سویند به خوا- پیاوی شه رین.. گزشکراوین پئی و، به سهریدا رویشتووین و، له
باوو یا پیره گوره کانه وه بزمان ماوه ته وه...
تیری بق ده هاوژین، تا نامینیت..
پاشان به پم لئی ده دین، تا ده شکیت..
دواتر به شمشیر تتی به رده بین و، لئی ده دین هتا خیراترین کس ی له نیمه یان له
دوژمن ده مریت}...!!

(عباس) یش به رووکه شپه وه وه لامي دانه وه:
{کهواته نوره پیاوی جهنگن، نایا زړیتان له لاهیه ی}...؟؟
وتیان:
{به لن.. زړی گشتگیرمان هیه}..

پاشان گفتوگویی کی جوان و مه زن له نیتوان پیغمبر ﷺ و نه نصاریه کانداه دجام
درا.. قسه و گفتوگویی که-به پشتیوانی خوا- دواتر له لاپه رپه کانی دیکه ده یخه ی نه روو..

* * *

نا نه وه هه لویتستی (عباس) بوو له په یمانی عه قه به دا..
وهک یه که نیدی، گر نه و کاته به نه پنی موسلمان بووینت، یان هیتشتا له بیرکردنه وه دا
بووینت، نه و هه لویتسته مه زنه ی شوینی نه و له نیتو هیزه ناوابوه کانی تاریکی و سپیده ی داهاتوو
دیاری ده کات و، ره هنده کانی مه ردا یه تی وریشه قولی دهرده خات...!!

* * *

نه مچا روژی (هونهین) دیت، گیانبه خطی نه و هیمنه له سرخویه لایه نی نهرم و نیانی نوپات بکاته وه، له گډه پانی جه نگدا نه و جوړه پالوانتیته بخاته روو که کات و شوینی له کاتی پیوښتدا پر ده کات و، هلوښت به هویه به سام ده بیت له کاتیکدا که جگ له و کاته پیوښتانه دا، نارمگرتوه له ژیر په راسوه کانیدا و شاردراوه ته وه له بهرچاوان...!!

* * *

له سالی هه شتمی کوچیدا و، پاش نه وهی که خوی گوره مه ککهی رزگارکرد بق پیغمبر و ناینه کهی، لای هه ندیک له هوزه بللوه کانی نیو دورگی عه ربیدا گران بوو که ناینی نوئی نه و هه موو سرکه وتنه بهو خیرلییه به ده ست بهینیت...

جا هوزه کانی (هوازن و سه قیف و نسر و جوشم) و چند هوزیکی که کږبوونه وه، بریاریان دا که جهنگیکی په کلاکه روه دئی پیغمبر و موسلمانان نه انجام بدن...

وشه (هوزه کان) لیره دا نابیت له سروشتی نه و شه پانهی که پیغمبر به درژیایی ژیانی نه جامی دا بمانخه له تینیت و، وا تیبگهین که ته نها چند پیکدا دانیکی شاخوی بچوکه، هیچ جهنگیک نه وه که شه پی نه و هوزانه له پیگهی خویاندا توند و خویناوی بیت...!!

تیکه یشتنیش له م راسته مه زنده یکی ته وای نه و هوله بی وینه یه مان ناداتی که پیغمبری ﷺ و هاوه لانی نه انجامیان داوه و بهس، به لکو مه زنده یکی راست و دوست و ته و او مان له باره ی بهای نه و سرکه وتنه مه زنه که نیسلام و بپواداران به ده دستیان هینا و، تپروانیکی روونی سرخستن خندا له م سرکه وتن و سرخستنه دا ده خاته روو بزمان...

* * *

نه و هوزانه له چند ریزیکی بی شوماری جه نگاوه رانی دلره قدا کږبوونه وه.

موسلمانانیش به دوازه هه زاره وه هاتنه دهره وه بزیان...

دوازه هه زار...؟؟

له کئی...؟؟

له و که سانهی که له دینییکی نزیکدا مه ککه یان رزگارکرد و، هاوه لپه رستی و بته کانیان فریدایه چالی کوتایی و ناخوشیان و، نالاکانیان بهر ز بوویه وه و ناسو کانی پر کرد بی نه وهی که س لاساری یان سرقالي بکات...!!

نه مه شتیکه مایه ی له خویایی بوونه.

موسلمانانیش مروفن، پاشان، نه و انیش له بهر دم نه و له خویایی بوونه دا لاواز بوون که روئی و یاسایان و، سرکه وتنی گوره یان له مه ککه بوی دوست کردن، وتیان:

{نه مړ له بهر که می به سرماندا زال نابن}...

له کاتیڤدا که پښتر ناسمان به لینی بۆ مه به سستیکی پیژ و به پیژتر له سه رکه وتنی پیده دان، په نا بردنی ئه وان بۆ هیزی سه ریا زیان و، له خو بایی بوونیان به سه رکه وتنیان له جهنگا، کاریکی خرابه و پیویسته زۆر زوو لینی پاشگه ز بینه وه، جا به کتوپریه کی چاره سازیش بیته ..

ئه و کاره کت و پر چاره ساز ئامیژه ش شکستیکی گه وه بوو له سه ره تای جهنگه که دا، هه تا ملیان که چ کرد بۆ خوا و، خو یان بی به ری کرد له توانای خو یان بۆ توانای ئه و، له هیزی خو یانه وه بۆ هیزی ئه و، ئه مجا شکسته که گۆردا بۆ سه رکه وتن و، قورئانی پیژ هاته خواری و به موسلمانه کانی فه رموو:

﴿وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثْرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئًا وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُمْ مُدْبِرِينَ﴾ (٢٥) ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ: خودا له گه لیک شوین به هانانان هات، رۆژی حونه ینیش هه روه ها، که هه رچه نده به زۆری خو تان ده نازین، که چی هیج به هری بۆ نه دان، ئه م زه مینه فراوانه تان لێ ته نگ بوو، له دواییدا هه موو پاشه کشته تان کرد و به ره و دوا گه رانه وه .. پاشان خودا دلنیا یی بۆ پیغه مه ره که ی خو ی و بپواداران ره وانه کرد و، زۆر پیغمه رگه ی دابه زاند که نه تان ده دیتن، خوانه ناسانی سزا دا و، سزای خوانه ناسه کان هه ر ئه مه یه . التوبة / ٢٥-٢٦.

* * *

دهنگی (عهباس) و خو پاریه که ی له و رۆژه دا له گه شه دارترین دیار ده کانی سه بووری و سه رکه وتن بوو .. له کاتیڤدا که موسلمانه کان له یه کێک له دۆله کانی (تیها مه) کۆبوویونه وه و چاوه پوانی هاتنی دۆژمه که یان ده کرد، هاوه لپه رستان به ر له وان چوو یوونه دۆله که و له نێو لاپال و شیوه کانیدا بۆ سه یان بۆ نابوونه وه و، چه که کانیا ن تیژ کرد بووه وه، ده ستیا ن به جله وی ده ست پیش خه ریه وه گرت بوو ..

له ساتی بینا گابووندا، له کاریکی کت و پیری سه رسوپه ینه ردا دایان به سه ر موسلمانه کاند و، وای لیکردن بۆ دور رایکه ن و، کهس ئاو پر له کهس نه داته وه .. پیغه مه ری خوداش ﷺ که شوینه واری ئه و هێرشه له نا کاوه قۆسترا وه ی بینی که به سه ر موسلماناندا هات، چوه سه ر ئه سه په سپیه که ی و هاواری کرد:

{بۆ کوێ ده پۆن خه لکینه ..؟؟}

بگه پینه وه بۆ لام ..

من پیغه مه رم و دۆژنا که م ..

من نه وه ی -عبدالمطلب- م ..

نا له و کاته دا تنها (نه بویه کړ) و (عومړ) و (علی کوړی ابوطالب) و (عباسی کوړی عبدالمطلب) و کوړه که ی (فه زلی کوړی عباس) و (جه غفري کوړی حارس) و (ره بیعی کوړی حارس) و (نوسامی کوړی زهید) و (نیمه نی کوړی عبید) و چند هاوه لیکي دیکه له دهوړی پیغمبر بوون.

نا له ویدا نافر تیک ه بویو که جیگاه کی بلندی له نیو پیاوان و پاله واناندا گرتبوو..

نه ویش (نوم سوله میم کچی میلان) بوو..

شله ژان و له رزینی موسلمانانی بینی و، سواری و شتره کی (نه بوته له) ی میړدی ﷺ بوو و، خیرا بهرو لای پیغمبر چوو..

کاتیک که کوړه له کی ناوسکی جوولا- که سکی پر بوو-، عاباکی لبرد و توند سکی خوی پی به ست و کاتن گه شته لای پیغمبر ﷺ خه نجره کی به دهستی راستیه وه گرتبوو، پیغمبر زه رده خه نه ی کی بډ کردو پتی فرموو:

{نوم سوله میم...؟؟}

وتی:

{به لئ.. باوک و دایکم به قوریانت بنئی پیغمبر خوا..}

نه وانه ده کوژم که تر ده پوختن، هروک چؤن نه وانه ده کوژیت که له دژت ده جهنگن، چونکه نه وانه شایسته ی نه وه..}

زه رده خه نه که زیاتر له سر روخساری پیغمبر میتماندار به واده ی پروه ردگاری که شایه وه پتی فرموو:

{خوای گوره به سه و چاکتریشه نی نوم سوله میم...!!}

* * *

نا لیره دا که پیغمبر خوا ﷺ نا له و هلویتسه دایه، (عباس) له تنیشیه وه بوو، بگره له به رده میدا بوو، ره شوی و لاخه کی گرتبوو، به گژ مردن و مه ترسیدا ده چوو..

پیغمبر ﷺ فرمانی پیکرد که هاوار له خه لکه که بکات، (عباس) یش که سیکی به خزه بډی دنگ گوره بوو، دهستی کرد به بانگ کردنیان:

{نه ی خه لکی نه نصار..}

{نه ی خاوهن به لینه کان}..

وه که نه وه ی دنگی بانگبری قه در و ترسینه ری بیت..

خیرا هلا توانی به رده م نا په حه تیه له ناکاوه کی زرین گانده وه، که له و لاو نه ولای دؤله که دا بلاویو ویونه وه، هتا به یک دنگ وه لامیان دایه وه:

{لیک.. له خزمهت داین.. له خزمهت داین}..

هه لکه پانه وه و هک په شهبه گه پانه وه، هه تا په کیکیان و شتره که ی یان نه سپه که ی نه ده پښت، له ساری داده به زئی و شمشیر و زږیه که و که وانه که ی هه لده گرت و، به ره و لای ده نگی (ععباس) ده چوو...

سه له نوئی شه په که... به شیوه په کی خویناوی و، توند ده سنی پیکرده وه...

پیغمبر ی خوداش ﷺ هاواری کرد:

{نښتاکه شه په گرم بووه}...

به راستیش شه په گرم بوو بوو...

کورژاوانی (سه قیف) و (هه وازن) خزان و، نه سپه کانی خودا زال بوون به سر نه سپه کانی لاتدا و، خوی گه وړه سه بووړی خوی به سر پیغمبره که ی و بپوادارندا باراند...!!

* * *

پیغمبر ی خوا ﷺ (ععباس) ی مامی زږد زږد خورده ویست، هه تا نه و رږده ی غه زای به در ته و او بوو نه نوست، که مامه ی له نښو دیله کاندا شه وی برده سر...

پیغمبر یش ﷺ نه و سوزده ی خوی نه شارده وه کاتیک له باره ی خه و زپانه که یوه پرسپاری لیکر، له کاتیکدا خوی گه وړه سرکه و تنیکی بڼوینه ی پی به خشیبوو، له وه لامدا فرمووی:

{گویم له نکه نکی (ععباس) بوو به به ستر اوه یی}...

هه نډیک له موسلمانان گویبیستی قسه کانی پیغمبر بوون و، په کیکیان خیرا به ره و شوینی دیله کان چوو، کوته کانی (ععباس) ی شل کرد و، گه پایوه و هه والی دا به پیغمبر ی خودا و پتی و ت:

{نه ی پیغمبر ی خودا...}

من له کوته کانی (ععباس) م هه نډیک شل کرد...

به لام بق ته نها (ععباس)؟

تا لیره دا پیغمبر به هاوه له که ی فرموو:

{برو وا له هه موو دیله کان بکه}...

به لی، خورشه ویستی پیغمبر به رامبر مامه ی، نه وه ناگه ی نیت که جیای بکاته وه له و خه لکه ی که ره ووشیکی وه یه ک کوی کردونه ته وه...

کاتیکش بریاردرا فیدیه له دیله کان وریگریټ، پیغمبر فرمووی به مامه ی:

{نه ی ععباس...}

فیدیه ی خوت و، -عه قیلی کوپی ابوطالب- ی برزات و، -نه و فلی کوپی حارس- و، -عوتبه ی کوپی عه مر- ی برای -حارسی کوپی فهر- ی هاوپه یمانت بده، تق خاوه ن سامانیت}...

(عباس) ویستی که بڼ فیدیه دان له دلی ده ریاز بیت، بویه وتی:

{ئهی پیغمبری خوا، من موسلمان بووم، به لام هوزه کم به نذر هینامیان}..

به لام پیغمبر ﷺ سوور بوو له سر نه ووی که فیدیه بدات و، بڼ شو بونه نایه تی قورثانی پیروز هاته خواره وه و فهرمووی:

﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِمَنْ فِي أَيْدِيكُمْ مِنَ الْأَسْرَى إِنَّ يَعْلَمَ اللَّهُ فِي قُلُوبِكُمْ خَيْرًا يُؤْتِكُمْ خَيْرًا مِمَّا أَخَذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرَ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾: ئهی پیغمبر! تو بهو دیلانه بلڼ که له بهر دهستی نیوه دان، نه گهر خودا ناگای لیښ چاکه یه کتان له دل دایه، چاکتر له ووی لیټان سه نراوه پیتان ده داته وه و لیټان خوښ ده بی، خودا له گونا مان ده بوړی و دلوثانه. ۱۴/ الانفال/ ۷۰.

به مجوره (عباس) فیدیه ی له بری خوی و نه وانه ی له گه لیدا بوون دا و، به ره و مه ککه گه پایه وه..

له دوی نه وه قوریش عاقله ندی و چارپوونیه که یان بڼ نه خه له تینرا، پاش ماو یه ک سامانه که ی کورده وه و شت و مه که که ی هه لگرت و، خوی گه یانده لای پیغمبر له خه یه ر، تا شوینی خوی له که ژاوه ی موسلمانان و کاروانی بروداراندا به ده ست به یتیت و.. بویه جیگای خوښه ویستی و ریژیکی گه وره لای موسلمانان، به تاییه ت که ریژ و خوښه ویستی پیغمبر یان به رامبری ده بینی و گوټیان لئ ده بوو له باره یه وه ده فهرمو ی:

{ععباس له جیگای باوکه ..

جا هه رکه س نازاری (عباس) بدات نازاری منی داوه }

نه مچا (عباس) نه وه یه کی پیروزی خسته وه.

که (عبدالله ی کوړی عباس) ی زانای نوممه ت یه کی که له و نه وه پیروزانه ی.

* * *

له رژی هینی چواره ی مانگی ره جبه یی سالی سی و دووی کزچی خه لکی به ریازییه کانی مه دینه گوټیستی هاوار کارک بوون چاپی ده دا:

{ره حمه تی خوا له و که سه بیت ناماده ی ناشتنی (عباسی کوړی عبدالمطلب) ده بیت}..

تیگه یشتنی که (عباس) مردوه ..

نه مچا خه لکیکی بڼ شومار هاتنه دهر وه بڼ ناشتنی به جزی که شاری مه دینه شتی وه های به خوزه نه دیوو..

خه لیفه ی شو رژه (عوسمان) ﷺ نویژی له سه رکړد ..

له ژیر خاکی (به قیغ) دا جه سته ی (نه بولفه ضل) .. به چاوگه شی، له نیو شو چاکه خوازانه دا که راستیان کرد له گه ل شو به یتنه یان دا که به په روه ردگار یان دابو تو قره ی گرت و حه وایه وه

!!..

نہ ہو ہوا لایہ
خسہ یا نگہی سے رومے وہی

راسته که زیره کی مړوځ له سهر خوی دوه سستیټ..

خاوه ن توانا ریزپه په کانیش زورجار نارپه خه تی زوریان تووش ده بیټ، له کاتیکدا که ده بوو سوپاس و پیزانینیان پی بگات...!!

هاوه لای پایه به رز (نه بوهوره یره) ش په کیکه له وانه..

خاوه نی به هره یه کی ریزپه پ بوو له تواناو هیزی بیریدا.

نو، هونه ری گوږاگرتن زور چاک شاره زابوو، بیریشی ناشنای هونه ری له بهرکردن و هه لگرتن بوو..

گوئی ده گرت و، تیی ده گه یشت و، له بهری ده کرد، دواتر یه ک وشه.. یان یه ک پیټی له وهی که تیی گه یشتبوو له یاد نه ده چوو، هه رچه نده ته مهنی دریز ببوايه و، رزگاری به سهردا تیپه پ ببوايه..!

له پیناوی نه ودا به هره کی شه وهی بق ره خساندبوو که له زوری هی هاوه لانی زیاتر فهرمووده کانی پیغمبر ﷺ له بهر بگات و، له هه مووشیان زیاتر فهرمووده ریوایه ت بکا.

کاتیک که سهرده می (فهرمووده هه لپه سته کان-الوضاعین) هات که پسپوړ بوون له دروکردن به دهم پیغمبر هی خواوه ﷺ، نه بوهوره یره یان کردبووه به هانه ی خویان، ریز و ناوداری شه ویان له گیزانه وهی فهرمووده له پیغمبر هره وه ﷺ قوشتبووه وه، هانی هه فهرمووده یه کیان هه لپه ستایه ده یانوت: (نه بوهوره یره) وتی..!

خه ریک بوو به و کاره یان ناویانگی (نه بوهوره یره) و پله وپایه یان وه ک فهرمووده گیزه وه یه ک له پیغمبر ﷺ ده خسته جیگه ی گومان و ژیر پرسیاره وه، گه ر نه وه وه له باش و ریزپه په نه بوايه که گه وره چاکه کاران نه دجامیان دا و ژیانی خویان کرده قوریانی و ته رخیان کرد بق خزمه تکردنی فهرمووده کانی پیغمبر و ره تکردنه وهی هه موو هه لپه ستراو و زیادکراویک تییدا.

ئا لیره دا (نه بوهوره یره) له ننو جالالوکه ی درو و ده له سه کان ده ربازی بوو، که به هویوه خراپه کاران مه بستیان بوو که له رتیه وه دزه بکن بق ناو نیسلام و دواتریش نازار و توانه که ی بدن به کولی نه ودا...!!!

ناټیستاش.. هه رکه گوټیپیستی و تاربیژن، یان ماموستا، یان وتار خوټینیکی هه ینی ده بین نه م ده سته واژه ناشنایه ده لیت: (عن أبي هريرة ؓ قال: قال رسول الله ﷺ...).

ده لیم: کاتیک گوئیستی نو ناوه ده بیت به و جوړه، یان کاتیک که زور پتی ده گیت و، له زور جینگای په راوی فرموده و، زیان نامه و، فیه و، نابندا به شیوه یه کی گشتی به دی ده گیت، بزانه که به هاوه لیک ده گیت که له زور بهی هاوه لان زیاتر سرقالی هاوه لیتی و گوینگرتن بوو.

چونکه که نجینه ی فرموده شیریه کان و نو ریتونیه دانایانه ی که له پیغمبره وه ﷺ له بری کرد، نمونه ی زور که مه..

نو، به هوی نو به ره و، نو که نجینه یه کی که هیوو، له زور بهی هاوه لان به توانتر بوو له گیرانه وه ی نو روزانه ی که پیغمبره ﷺ و هاوه لانی ﷺ تیتیدا زیان و پیی که یاندن-که ر نیمانت پتو و دهر وونت به پر ووش بیت- به و ناسویانه ی که چاکه کانی (موحه ممد) و هاوه لانی به خزی دی، که مانای خوین به زیان ده به خشی و، تیکه یشتن و پیکه یشتنی به ره و لای ریتونیه ده کرد.

خو که ر نم دیرانه به رشی نو هیان کردیت که ناشنای نه بوهوره یره ببیت و گوئیستی سر یورده و به سرهاتی ببیت، نو فرمو نو نو تو و نو وه ی که ده ته ویت.. نو په کیکه له وانه ی که شو پشی نیسلام هم مو نو و گورانکاریه مه زنانه ی هینایه نارا تیتیدا رهنگی دابوویه وه.

له کرینگرته بیه وه بق سرکه وړه.

له ونیویه کی نیر جه نجالی، بق ناودار و پیشه وا...!!

له که سیکي کرپوش بری به رده م بر دیکي داتاشراو، بق بروداریک به خودای تاک و ته نه ای خاوه ن ده سته لات..

نو ه تا خویشی ده نویت و ده لیت:

{به ه تیوی که وړه بووم و، به نه داری کزچم کرد و.. کرینگرته ی (بوسره ی کچی غه زوان) بووم به نانه سکی..!!}

له کاتی دابه زینیا ندا خزمه تم ده کردن و، له کاتی سوار یوونی و لاخه کانیا ن بوم ده گرتن..

نیستاش نو ه تام خودا ژنی پی به خشیوم و، سوپاسی خوا ده که م که نایینی کرپوته پالېشت و، نه بوهوره یره شی کرپوته پیشه وا...!

* * *

له سالی حه وتی کزچیدا له کاتیکدا که پیغمبره ﷺ له خه بیهر بوو، هاته خزمه تی پیغمبره و به ویستی خوی و په روشیه وه موسلمان بوو.

له و ساته وې که پټغمبه یری بینی و په یمانی پیدا هرگیز لئی جودا نه ده بویه و له کاتی
خه و تندا نه بیت..

به م جوره نه و چار ساله بخوځی ته مه نیک بوو.. ته مه نیکی فراوان و زور و، پر له گوشتار و
کردار و گوځگرتنی چاک بوو..

* * *

نه بوهوره یره به هوی فیتره تی راستی خوځیه و نه و ژله گوره یه ی خوځی بڼ ده رکوت که
ده توانیت بڼ خزمه تکرندی نایینی پیروزی نیسلام ته نجامی بدات..

پاله وانانی چه نگ له نیو هاوه لاند زوځن..

فوقه ما و، بانگخوازان و ماموستایان زوځن..

به لام ژینگ و کومه له که نووسین و نووسه یری تیدا نه بوو.

له و سرده مانده، هه موو گروی ئاده میژاد، نه که به ته نها عه رب، گرنگیان به نووسین
نه ده دا و، نووسین له نیشانه کانی پټشکه وتنی هیچ کومه لگایه که نه بوو.

بگره نه و روپاش به هه مان شیوه بوو تا چه ند چه ریځکی له مه ویره.

ژوربه ی پادشانشینه کانیشیان، له سه روی هه موویانه وه (شارلمان) نه خوځنده وار بوون،
خوځنده وه و نووسین ئاشنا نه بوون، له هه مان کاتدا خاوه نی زیره کی و توانایه کی چاک بوون..

* * *

ده گه ریځنه وه بڼ قسه کانی خوځمان، تا ببیینین که نه بو هوره یره به هوی فیتره تیه وه
پیداویستی نه و کومه لگا نوییه کی نیسلام بوونیاتی ده نیت درک پڼ ده کات بڼ که سانیک که
که له پوور و داب و نه ریته کانی بپاریژیت، له و ژوانده دا ژماره یه کی که می هاوه لان هه بوو
ده یانزانی بنووسن، پاشان هه ندیکیان ده رفته تی نه وه یان نه بوو که پټغمبه ر هه رچی فهرموو
توماری بکن..

نه بوهوره یره ش خوځنده وار نه بوو، به لکو له بهرکار بوو، خاوه نی نه و ده رفته ش بوو، یان
خوځی یه کلار دبووه و بڼ نه و مه به سته ی، چونکه خاوه نی زهوی و زاریک نه بوو تا بیچینیت و
بازرگانیشی نه بوو تا به دایدا بچیت!!

نه و کاتی خوځی بینی درهنگ موسلمان بوو، سووریو له سه ر نه وه کی قهره بوی نه وه
بکاته وه که له ده سته ی چوه، نه مه ش به وه کی که شوین پټی پټغمبه ﷺ هه لېگریت و بچیته
کړپ و دانیشته کانیه وه..

پاشان ناشنای نه و بهر هره یې خوی بوو که خوی گوره پټی به خشی بوو، که نه ویش بیري فراوانی به میزی بوو، که به میزی نژای پښه مېر ښه ځایدا به وې که خوی گوره پیر ورتی بکات بڅ خاوه نی پرشنګدار و فراوانتر و به میز تر بوو... جا ئیدی بڅ نه بیته په کټک له وانه ی که له بهر کړدنې نه و که لتوره له نه ستویان بګرن و بڅ نه و ده کانی داهاتووی بګوازنه وه...؟؟ به ئی... نه مه رڼی نه وه که بهر هره کانی سازی کړد بوو بڅ نه نجامدانی و، له سهری پټویست بوو که به بڅ ته مې له پټی هه ستیت...

* * *

نه بو هره یره له و که سانه نه بوو که ده یاننوسی، به لام هه روک باس مان کرد ژور زوو شتی له بهر ده کرد و میشکی به میز بوو.
نه خاک ټکی هه بوو تیدا بچینیت و نه بازرګانیه ک سهرقالی بکات، پاشان له گشت و دانیشته کاند له پښه مېر دانه ده پرا...

به مجوره خوی و وردینی میشکی ساز کړد بوو بڅ له بهر کړدنې فرموده و رینوینیه کانی پښه مېری خوا ځایدا...

کاتیک پښه مېریش ځایدا که پای وه لای په روه رګاری بالاده ست، نه بو هره یره ده ستی دایه گپړانه وه ی فرموده و، ساز کړدنې، به جږیک هندی که له هاوه لان سهریان سوړده ما: نه مه مو فرموده ی له کوئی بوو، که ی بیستی و تټی گه یشت...

نه بو هره یره ش رښنایی خسته سر نه و دیار دیه، وه که نه وه ی بهرام بهر نه و گومان و دوولټانه ی که بڅ هندی که له هاوه لان دروست بوو بهر ګری له خوی بکات، وتی:
{نټوه ده لټن ژور له باره ی پښه مېر ښه ځایدا قسه ده کات و ده لټن: نه و مو هاجیرانه ی که بهر له و موسلمان بوون نه و فرمودانه باس ناکه...؟؟}

هاوه لانی مو هاجیرم کاروباری نټو بازپ سهرقالی کړد بوون و، هاوه لانی نه نصاریش به میزی زه وی و زاریانه وه سهرقال بوون...

منیش پیاوټکی نه دار بووم و، ژور له کږ و دانیشته کانی پښه مېری خوا د نامه ده بووم، کاتیک که نه وان له وئی نه بوون من له وئی بووم و، نه وه ی نه وان له یادیان بګردیایه من له یادم ده ما...

پښه مېریش ځایدا رږږکیان باسی کرد بومان و فرمودی: کټ عه باک ی راده خات تا له قسه کانم ده مې وه، پاشان بیداته وه به خویدا و هیچی له یاد نه چیت له وه ی که له منی بیستوه...! نه ما عه باک ی منی راخست و قسه ی بڅ کړدن، پاشان دامه وه به خومدا، سویند به خوا هیچم له یاد نه چو له وه ی که گویم لټی بوو...

سویند ده‌خۆم به‌خوا، ئه‌گه‌ر له‌به‌ر ئه‌و ئایه‌ته‌ی قورئانی پیرۆز نه‌یوایه، هه‌رگیز باسی هیچ شتی‌کم بۆ نه‌ده‌کردن، که ئه‌ویش ﴿إِنَّ الْإِنِّ يَكْتُمُونَ مَا أُنزِلْنَا مِنْ الْكِتَابِ وَالْهُدَى مِنْ بَعْدِ مَا يَنْتَاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّاعِنُونَ﴾ ئه‌و که‌سانه‌ی، ئه‌و شتانه‌ی له‌و کتێبه‌دا هه‌یه و بۆ شاره‌زایی مرقفه، له‌پاش ئه‌وه‌ی ئاردومانه‌ته‌ خواره‌وه، له‌خه‌لکی ده‌شارنه‌وه، خودا و هه‌موو نه‌فرینکاران نه‌فرینی لێ‌ده‌که‌ن. {البقره/١٥٩}

ئه‌به‌وه‌ریه به‌م جو‌ره رافه‌ی نه‌ینی پێشکه‌وتنی خۆی ده‌کات له‌ زۆر گێڕانه‌وه‌ی فەرمووده له‌ پێغه‌مبه‌ری خوداوه ﷺ.

ئه‌و، -یه‌که‌م- له‌ که‌سانی دیکه زیاتر ده‌ستی به‌تال بووه بۆ هاوه‌ڵتی کردنی پێغه‌مبه‌ر. پاشان خاوه‌نی مێشکێکی به‌هێز بوو، که پێغه‌مبه‌ر زیاتر به‌ره‌که‌تداری کرد و به‌هێزتر بوو.

دوای ئه‌وه به‌هۆی چه‌زێب‌کردنی‌وه فەرمووده ناگێڕێته‌وه، به‌لکو به‌هۆی ئه‌وه‌ی که بلا‌و‌کردنه‌وه‌ی ئه‌و فەرموودانه به‌رپر‌سیاریتی ئایینه‌که‌ی و ژیا‌نیته‌ی، نه‌گینا حق و چا‌که‌ی نه‌نه‌درکانه‌ و، ئه‌و‌کاته‌ش که‌مه‌رخه‌م بوو، پادا‌شتی که‌مه‌رخه‌مه‌کانیش چاوه‌ڕێی ده‌کرد.

له‌ پێتای ئه‌ودا فەرمووده‌ی وه‌رده‌گرت و ده‌یگێڕایه‌وه، هیچ شتی‌ک نه‌ده‌بووه رێگر و هیچ کۆسپێکی له‌ رێدا نه‌بوو بۆ فەرمووده گێڕانه‌وه... هه‌تا رۆژێکیان ئه‌میری به‌واداران (عو‌مه‌ر) پێی وت:

{یا ئه‌وه‌تا واز له‌ گێڕانه‌وه‌ی فەرمووده‌ی خوا ده‌هێنیت، یان ئه‌وه‌تا دو‌ورت ده‌خه‌مه‌وه بۆ خاکی (ده‌وس)}..

مه‌به‌ستی خاکی هۆز و که‌س و کاره‌که‌ی بوو.

ئه‌م رێ‌ل‌گرتنه‌ی ئه‌میری باوه‌رداران تۆمه‌ت نه‌بوو بۆ ئه‌به‌وه‌ریه، به‌لکو ئه‌وه پالپشتی تێروانی‌نێک بوو که (عو‌مه‌ر) بونیاتی ده‌نا و دو‌وپاتی ده‌کرده‌وه، که ئه‌ویش بریتی بوو له: له‌سه‌ر مو‌سلمانان پێویسته له‌و سه‌رده‌مه‌دا به‌تایبه‌ت که جگه له‌ قورئان هیچ شتی‌کی دیکه نه‌خوێنه‌وه، له‌به‌ر نه‌که‌ن، هه‌تا قورئان له‌ دل و ده‌روون و عه‌ق‌لیاندا داده‌مه‌زێت و ده‌چه‌سپێت..

چونکه قورئان په‌راوی ئیسلامه و، ده‌ستوور و، فره‌ه‌نگیه‌ی، زۆر قسه‌کردنیش ده‌ریاره‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ، به‌تایبه‌ت له‌و سالانه‌ی پاش وه‌فات‌کردنیدا که قورئانی تێدا کۆ‌ده‌کرایه‌وه دو‌وب‌ل‌یه‌کی د‌روست کردبوو که هیچ پێویستی نه‌ده‌کرد و بێ سوود بوو..

له‌به‌ر ئه‌وه (عو‌مه‌ر) ده‌یووت:

{به‌ قورئانه‌وه سه‌رقال بن، چونکه قورئان فره‌مایشتی خودایه}.

هه‌روه‌ها ده‌یووت:

{که‌مه‌تر فەرمووده له‌ پێغه‌مبه‌ری خواوه بگێڕنه‌وه، ئه‌وانه نه‌بێت که کاری پێ‌ده‌ک‌رێت}.

کاتیک (نوموسای نه شعری) یشی نارد بڼ عیراق، پښی وت:

{تو دهجیت بڼ لای کهسانیک که مزگوتیان هیه وه که پورهی ههنگ به قورثانه وه
سهرقالن، جا وازیان لی بیته به وهی که پیوهی سهرقالن و، سهرقالیان مه که به فرموده وه،
له وه شدا من هاویه شتم}..

قورثانیش به شیوه یه کی زور زامن کړکړایه وه، بڼ نه وهی شتی دیکه ی تی بکه ویت که تیتیدا
نه بوییت..

به لām فرموده کان (عومه) ناتوانیت زه مانه ی نه وه بکات که زیاده یان ساخته ی تیدا
نه کړیت، یان بکړیته هژکاریک بڼ درو کړدن به دهم پیغمبر ﷺ و لیدانی نیسلام..
نهبو هرهیره ش ریژی تپوانینه که ی (عومه) ی دهگرت، به لām له هه مان کاتدا متمانه ی
به خوی و دهست پاکي خوی هه بو، نه یده ویست که نه فرموده و زانیاریانه نه درکینیت که
له و پړوايه دایه شاردنه وه یان تاوان و تیاچوون بیت.

به م جوره .. هیچ دهر فته یکی نه ده دوزیه وه بڼ خستنه پړوی نه وهی له سنگیدایه له
فرموده که بیستویه تی و تپي گه یشتوه جگه له گپړانه وه و باسکردنی..

* * *

له گال نه وه شدا هژکاریکي گزنگ هه بو، که رولیکي گه وړه ی هه بو له وروژاندنی
ناپه حته ی بڼ نهبو هرهیره، به هوی زور گپړانه وه و باسکردنی فرموده کانیه وه.
چونکه له و رورگارده دا فرموده ناسینکی دیکه هه بو که فرموده ی له
پیغمبر ﷺ ده گپړایه وه و زیاده پړوی تیدا ده کړد و، موسلمانانیش له هاوه لان دلنیا
نه بوون له زوری فرموده گپړانه وهی، که نه ویش (که عبی نه حبار) بوو که پیشترا جول که بوو
پاشان موسلمان بوو.

* * *

روژتکیان (مروانی کړی حه که م) ویستی توانای له بهر کړدن نهبو هرهیره تاقی بکانه وه،
بانگی کړد بڼ لای خوی، داینیشاند و داوای لیکرد که فرموده ی له پیغمبر ﷺ خو لوه
بگپړته وه، له کاتیکدا که نووسه رانی خوی له پشتی پهرده وه دانابوو، فرمانی پی کړد بوون
که نهبو هرهیره هه رچی وت بینوسن.

پاش تپه پړوونی سالیک، مروان جاریکی دیکه بانگی کړده وه، نه فرمودانه ی لی
پرسپیه که نووسه ره که ی توماری کړد بوو، نهبو هرهیره ش یه ک وشه ی له یاد نه چوو یوو!
جا له باره ی خوی وه ده یوت:

{هیچ کام له هاوړه لانی پیغه مېرمنه خوا له من زیاتر فرموده دی له پیغه مېرمنه خواوه نه گټه پراوه ته وه، جگه له (عبداللہی کوپي عمری کوپي عاص)، چونکه نو دینووسیوه، من نه مده نووسی...}

نیمای (شافعی) یش-رحمته ځوی لیتیت- له باره یوه ده لیت:

{نېوهوره یوه له هه مو فرموده گټه موه کانی سرده می ځوی زیاتری له بهر کردوه}..

(بوخاری) یش-رحمته ځوی لیتیت- ده لیت:

{هشت سده یان زیاتر له هاوړه لانی و شونک و توان و زانست خوازان له نېوهوره یوه فرموده دیان گټه پراوه ته وه}.

به م جزوه نېوهوره یوه قوتاخانه یه کی گه وړه بوو که مانه وه و جاویدانی بق نووسرا..

نېوهوره یوه له خواپه رسته به رده وامه کان بوو، به سره له گال ژن و کچه که پیدا هه موو شوو شونویزیان ده کرد و.. نو سینه کی هله دستا و ژنه کی سینه کی و کچه کی سینه کی هله دستا.. به مجوره هر سه عاتیکي شوو تپه پرایه مالی نېوهوره یوه پرستش و یادی خودا و نویژی تیدا نه نجام ده درا!!

له پیناوی ته نها سه رقان بوونیشی بق هاوړه لیتی پیغه مېرمنه به راده یه که نارپه حتی و برستی چشت که که سی دیکه وه که نوی لی نه هاتیت..

نوه تا ځوی بزمان باس ده کات: که چون برستی ریځوله کانی ده هیئا ژان، نه مچا به ردی ده به سته وه به سکپه وه و دهستی ده گرت به جه رگپه وه، له مزگه وتدا ده که وت و ده بورایه وه هتا هه ندیک له هاوړه لانی وایان گومان ده برد که فی (صرع) ی له گه لدایه، نو فی گرتو نه بوو..!

کاتیک که موسلمان بوو هیچ گپو گرفتیکي ژیا نی نه مابوو که نیکه رانی بکات و به لایه وه گرنګ بیت جگه له یه که گرفت نه بیت که به هیوه خه و نه ده چووه چاوی..

نوه گرفته ش دایکی بوو چونکه له و کاته دا ناماده نه بوو موسلمان بیت..

ته نها هینده نا، به لکو نازاری کوپه کی ده دا و ناوی پیغه مېرمنه خودای به خراب ده هیئا لای..

رؤنکیان نېوهوره یوه گوئی لیبو قسه ی ناخوشی به پیغه مېرمنه خوا څخه ده وت، به گریان و دلته نگیوه له لای هستا و، به ره مزگه وتی پیغه مېرمنه رؤیشت..

ده با گوئی بق ځوی رادیرین پاشماوه ی هه واله که مان بق باس بکات:

{.... جا هاتم بق لای پیغه مېرمنه خوا به گریان وه و، وتم: نوی پیغه مېرمنه خوا، دایکی

نېوهوره یوه بانگ کرد بق لای نیسلام، به لام رازی نه بو و، نه مپوش بانگم کرده به لام

قسه ی ناخوشی به رانبر تو کرد، داوا له خوا بکه که ریتویتی دایکی نېوهوره یوه بکات بق لای

نیسلام..

پښه مېرې خوا ﷺ فرمووی: خودایا رښوینی دایکی نه بوهوره یړه بکه..
 نه مچا چوموه دهره وه و به خیرایی رویشتم تا مژده ی پارانه وه که ی پښه مېرې خودای
 بده من، کاتیک گه یستمه درگاهه ک بېنیم داخواه و گویم له خوړه خوړی ټاوبو، بانگی لیکردم:
 نه ی نه بوهوره یړه له جیگای خوت بوسته..
 پاشان جله کانی له بهر کړد و سه پوښه که ی دا به سهریدا و هاته دهره وه و تی: اشهد ان
 لا اله الا الله، و اشهد ان محمداً رسول الله.
 نه مچا گه پامه وه بق لای پښه مېرې خوا ﷺ له خورشانا ده گریام، هره وک چوڼ پېشتر
 به هو ی دلته نگیه وه ده گریام، وتم: مژده ت لیبی نه ی پښه مېرې خوا، خوی گه وړه
 پارانه وه که ی گیرا کړیت..
 خوی گه وړه هیدایه تی دایکی نه بوهوره یړه ی دا بق لای نیسلام..
 پاشان وتم: نه ی پښه مېرې خوا! داوا بکه له خوا که من و دایکم لای بپواداران
 خوښه ویست بکات..
 پښه مېرېش فرمووی: خودایا نه م بهنده بچوگه ت و دایکی لای هه موو ښ و پیاوینی
 بپوادار خوښه ویست بکه { ..

* * *

نه بوهوره یړه به خوابه رستی و، موجهیدی ژیا و.. له هیچ غزا و، گوپراه لیه ک
 دوانه ده که وت.
 له کاتی خه لافه تی (عومری کوپی خطاب) دا ﷺ کردیه والی به حره یڼ.
 (عومر) یش وه ک ده زانین له لئیرسینه وه ی والیه کانیدا زور توند بوو، گه ر په کیکیان
 بکر دایه ته والی و له و کاته دا خاوه نی دوو پوښاک بویه، نه و ده بوو که نه و رژه ی دهستی له
 والییتی هله ده گرت له نونیا دا ته نه ا دوو پوښاکه که ی هه بویه و.. چاکتریش که وازی لیدنییت
 ته نه ا پوښاکینی هه بیټ...!!
 به لام گه، که وازی له والییتی ده مینا نیشانه ی ده وله مهندي پتوه دیار بویه، نه وه له و
 کاته دا له ده ست لئپچینه وه ی (عومر) ده رباز نه ده بوو، هه رچهنده سه رچاوه ی
 ده وله مهندي که یشی هه لال و ری پیدراو بیټ!
 نونیا یه کی دیکه.. (عومر) پری کړد بوو له جوانی و موعجزه...!!
 کاتیکیش نه بوهوره یړه بوو به والی به حره یڼ هه نن مالی کړکړده وه، له سه رچاوه ی
 هه لاله وه، (عومر) به وه ی زانی و بانگی کړد بق مه دینه..
 با لیکه پښ نه بوهوره یړه باسی نه و گفتوگور خیرایه مان بق بکات که له نئونیا ندا روویدا:

{عومەر پټی وتم:

ئە ئی دوژمنی خودا و، دوژمنی کتیبه‌که‌ی، دزیت له مالی خودا کردووه...؟؟
 وتم: من نه دوژمنی خودام و، نه دوژمنی کتیبه‌که‌ی،... به لام دوژمنی هه‌رک‌سم که
 دژایه‌تیان بکات..

منیش له‌و که‌سانه نیم دزی له مالی خوا بکه‌م..!

وتی: ئە ئی له کوێ ده هه‌زارت کو‌کردووه...؟؟

وتم: ئە سیم هه‌بوو زاونی کرد و، له‌گه‌ڵ به‌خششی یه‌ک له‌دوای یه‌کی مانگانه..

عومەر وتی: ده‌ی بیبه‌خشه به (به‌یتولمال‌ی) موسلمانان {...!!

ئەمجا ئە‌به‌هوره‌یره سامانه‌که‌ی دا به (عومەر) و پاشان ده‌ستی به‌رزکردووه بۆ ئاسمان و

وتی: {خودایه له ئە‌میری باوه‌رداران خوش بیه {...

پاش ماوه‌یه‌ک (عومەر) ئە‌به‌هوره‌یره‌ی بانگ کرد و داوای لی‌کرد سه‌رله‌نوێ بیکاته والی،

ئە‌ویش ره‌تی کرده‌وه‌و داوای لی‌بوردنی کرد و رازی نه‌بوو.

عومەر پټی وت: بۆچی؟؟

ئە‌به‌هوره‌یره وتی:

هه‌تا سوکایه‌تی به ناموسم نه‌کریت و، سامانم بې‌ریت و له پشتم بدریت..

پاشان وتی:

ده‌شترسم به‌بێ زانین دادوهری بکه‌م.

و به‌بێ له‌سه‌رخوویی قسه بکه‌م..

* * *

رۆژنیکان زۆر تاهه‌ زۆری گه‌رانه‌وه بۆ لای خودا بوو..

له کاتی‌که‌دا ئە‌وانه‌ی هاتبوونه سه‌ردانی داوای چاکبوونه‌وه‌یان له نه‌خۆشیه‌که‌ی بۆ ده‌کرد،

ئە‌و له خودا ده‌پاراپایه‌وه‌و دووباره‌ی ده‌کردووه و ده‌بیوت:

{خودایه من هه‌زم له دیدارته، ده تۆش هه‌ز به دیدارم بکه {..

سالی په‌نجا و نۆی کۆچی له ته‌مه‌نی هه‌فتا و هه‌شت سالی‌دا کۆچی نوایی کرد..

له‌نێو ئارامگرتووه چاکه‌کاره‌کانی (به‌قیع‌دا) لاشه‌ی سپاردرای چیگه‌یه‌کی پی‌رۆزی گرت...

له کاتی‌که‌دا که ئە‌وانه‌ی له‌گه‌ڵ جه‌نازه‌که‌یدا هاتبوون له گه‌رانه‌وه‌دا بوون، زۆر له‌و

فه‌رموودانه‌یان ده‌وت که له پیغه‌مبه‌ر خوداوه له‌به‌ری کردبوو بۆیان.

له‌وانه‌یه به‌کێک له تازه‌ موسلمان بووه‌کانیش سه‌ری لارکردبیته‌وه بۆ لای هاو‌پیکه‌ی و لێی

بپرسیت:

- بۆچی ئەم گه‌وره کۆچ کردووه مان نازناوی (ئەبوه‌وره‌یره) ی لێنرا...؟؟

جا هاوڕێکە ی که شارەزای ئەو یه وه‌لامی ده‌داته‌وه:

- له سه‌رده‌می نه‌فامیدا ناوی (عه‌بدلشه‌مس) بوو، که موسلمان بوو پیغه‌مبه‌ر ناوی نا
(عبدالرحمن).. جا زۆر به‌سۆز بوو به‌رانبه‌ر گیانله‌به‌ران و، پشيله‌یه‌کی هه‌بوو، نانی پێ‌ده‌دا و،
هه‌لێ ده‌گرت و، خاوینی ده‌کرده‌وه‌و، شوینی بۆ ده‌کرده‌وه‌.. وه‌ک سێبه‌ر هه‌میشه له‌گه‌لیدا
بوو..

به‌مجۆره بانگه‌کرا: ئەبوه‌وره‌یره (باوکی پشيله).. ره‌زای خودای له‌بێت و رازی بکات.

* * *

به پائی کوری مالیات
خود و بهر

ئەو دوو کەسە ی که بۆ خودا ژيان و، په‌یمانێکیان دا به‌ پێغه‌مبەری خودا ﷺ که له‌ گەڵ تێپه‌ربوونی رۆژگارددا گه‌شە ی کرد و بوژایه‌وه‌.

یه‌کێکیان (ئەنەسی کوپی مالیک) خزمه‌تکاری پێغه‌مبەری خوا ﷺ بو.

(ئوم سوله‌یم) ی دایکی له‌ ته‌مه‌نی بیست سالی‌دا هه‌تایه‌ خزمه‌ت پێغه‌مبەری خودا وتی: {ئە ی پێغه‌مبەری خودا..

ئەمه‌ (ئەنەسی) خزمه‌تکارته‌، خزمه‌تت بکات، لای خوا بۆی بپاڤێره‌وه‌}..

جا پێغه‌مبەر ئی‌وجە‌وانی ماچ کرد و دوعایه‌کی بۆ کرد که ته‌مه‌نی درێژی به‌ چاکه‌ و پیرۆزی

به‌سه‌ر برد..

پێغه‌مبەر بۆی پاڤایه‌وه‌ و فه‌رمووی:

{خودایا سامان و، کوپی نۆزی بده‌ری و، به‌ره‌که‌تداری بکه‌ بۆی و، بیه‌خه‌

به‌هه‌شته‌وه‌}..

ئەمجا نه‌ود و نۆ سال ژیا و، کوپ و کوپه‌زای نۆزی پێدرا، هه‌روه‌ها خوا له‌ رزق و رۆزی

باختیکی فراوانی دل‌فێتی پێ به‌خشی‌بوو، که له‌ سالتێکدا دووجار سیوی ده‌گرت..!!

* * *

دووهمین بڕایشیان (به‌رائی کوپی مالیک) بو..

ژایانی مه‌زنی گیان له‌سه‌رده‌ستانه‌ی خۆی به‌سه‌ربرد و، دروشمی:

{خودا و، په‌هه‌شت}.. بو.

هه‌رکه‌سێک له‌ کاتی شه‌پکردنی له‌ پێناوی خودا ببینیایه‌، سه‌رسوپه‌ینه‌ریه‌کی به‌دی

ده‌کرد له‌ سه‌روی سه‌رسوپه‌مانه‌وه‌ بو..

چونکه‌ (به‌راه) له‌و که‌سانه‌ نه‌بوو که له‌کاتی شه‌پکردنی به‌ شمشێره‌که‌ی له‌ دژی

بی‌باوه‌پان به‌دوای سه‌رکه‌وتندا وێڵ بوون، با له‌و کاته‌شدا سه‌رکه‌وتن باشترین ئامانج بووێت..

به‌لکو ئەو عه‌ودالی شه‌هیدبوون بو..

هه‌موو ئومیدی ئەوه‌بوو که به‌ شه‌هیدی به‌ریت و، له‌سه‌ر خاکی به‌رز له‌ جه‌نگه‌کانی حه‌ق و

ئیسلا‌مدا به‌لێنه‌که‌ی به‌جێ به‌هێنێت.

له‌ پێناوی ئەوه‌شدا له‌ هیچ مه‌یدان و غه‌زایه‌ک دوانه‌که‌وت..

رۆژێکیان بڕا‌کانی چوونه‌ سه‌ردانی، رو‌خساری خۆپێندنه‌وه‌و پاشان وتی:

{پێده‌چێت که له‌وه‌ یترسن له‌سه‌ر نوێنگه‌که‌م به‌رم..}

نا سوێند بە خوا، پەرەردگارم بێ بەشم ناکات لە شەهیدی!!..
گومانە کەیشی راست دەرچوو تێیدا و، (بەرام) لە سەر جێگا کە ی نەمرد، بە لکو لە یە کێک لە
جوانترین جەنگەکانی ئیسلامدا بە شەهیدی گیانی سپارد!!..

* * *

پالەوانێتی (بەرام) لە رۆژی (یەمامە)دا هەر لە خۆی دەهات... شیاو بۆ پالەوانێک کە
(عوومەری کوپی خطاب) را بێدەسپارد کە هەرگیز نەکرێتە سەرکێرە، چونکە جەسووری و
چاوەترسی و، پاکردنی بەدوای مردندا... هەموو ئەمانە لە جەنگاوەرانی دیکە ی ژێر سایە ی
سەرکێراییە تێکە ی تووشی مەترسیە ک دەکرد کە لە تیاچوون دەچوو!!..

(بەرام) لە رۆژی (یەمامە)دا راوەستا و، سوپای مۆسڵمانان بە سەرکێراییەتی (خالید)
ئامادەبوو بۆ رووبەرپوو بوونەو، وەستا چاوەڕێی ئەو چرکە ساتانە ی دەکرد کە بە سستی وە ک
چەند سالتیک بێت دەگوزەرا، بەر لەو ی سەرکێرە فەرمان بکات بە شالۆ بردن..
هەردوو چاوی تیز ی بە خێرایی و زرنکی دەگێژا بە سەر هەموو گێژپەانی جەنگە کەدا، وە ک
ئەو ی بەدوای چاکترین جیگادا وێڵ بن بۆ مردنی پالەوانە کە!!..

بە ئێ، جگە لەو مەبەستە هیچ شتێکی دیکە لە هەموو دنیا دا سەرقالی نەکرێبوو..
بێ باوەڕانی بانگە شەکاری تاریکی و ناڕەوایی بە شمشێرە برەپە کە ی نۆزریان لێدە کەوت..
تا دواتر و لە کۆتایی شەرە کەدا بە دەستی بێ باوەڕێک لێدانێکی بەرکەوت، کە بە هۆیە وە
جەستە ی کەوتە سەر زەوی، لە کاتێکدا گیانی بەرەو لای کۆمەڵی پایە بەرز لە زەماوەندی
شەهیدان و، جەژنی پێرۆزبوو کەندا رێگای دەگرتە بەر!!..

* * *

خالید هاواری کرد: الله اکبر، جا ریزە تۆکمە کان بەرەو لای قەدەرەکانیان کەوتنە رێ و، لە
گەلیشیاندا (بەرام ی کوپی مالیک) ی شەیدای مردن بە پێ کەوت..
رۆیشت و بە شمشێرە کە ی درۆینە ی شوێنکەوتوانی موسەیلەمە ی درۆزنی دەکرد و،
ئەوانیش وە ک لە لای پایز لە ژێر توندی دەستە لاتیدا هەلە دەهرین..
لەشکری (موسەیلەمە) بێ هێز و کەم نەبوو.. بە لکو مەترسیدارترین سوپای هەموو
هەلگەراوە کان بوو..

بە نۆزی ژمارە و چە ک و تفاق ی و بە شەپکردنی جەنگاوەرەکانی، مەترسیە ک بوو لە سەروی
هەموو مەترسیە کەنەو..

بە بەرگرییەکی ئەو پەڕی توند وەلامی هێرش مۆسڵمانەکانیان دا یەو هەتا لەو دەابوو کە
جەلە ی سەرکەوتن بگرنە دەست و بەرگریکردنە کەیان بگۆڕێت بۆ هێرش بردن..

ئا لێره دا ترسێک که و ته ریزی موسلمانەکانه وه، سه رکرده و وتاریژەکانیان ده چوونه سه ر
پشتی ئه سه پەکانیان و وشه ی دامه زراویان ئاراسته ده کرد و، واده و به لێنی خودایان
ده مه یانه وه یاد...

(به رائی کوپی مالیک) یش دهنگی بلند و خوش بوو...

(خالدی) سه رکرده بانگی کرد و پێی وت: قسه بکه ئه ی (به راه)...

جا (به راه) به چه ند وشه یه ک هاواری کرد، که له سوپاسگوزاری و، جوانی و، به هیزیدا

بێ وێنه بوو...

ئه ویش ئه وه بوو:

{ئە ی خه لکی مه دینه...}

ئه مرێ مه دینه تان نه...

به لکو خودا و، به هه شتتان هه یه...}

چه ند وشه یه ک که گیانی بێژه ره که ی و پێشبینی خاسیه ته کانی ده خاته روو.

به لێ...

ئه وه خودا و، به هه شتتان هه یه...!!

ئا له و پێگه یه دا، نا کرێت خه یالات بۆ لای هه یج شتیکی دیکه بپوات...

ته نانه ت شاری مه دینه ی پایته ختی ئیسلام و، ئه و ولاته ی که مال و خاوه خیزان و مندالی

خۆیان تێیدا به جێ هه یشتوه، نابێت بیرێ له یکه نه وه، چونکه ئه گه ر ئه مرێ شکست به یێن، ئه و

مه دینه یان ئیدی هه رگیز نابێت...

وشه کانی (به راه) رۆیشتن وه ک... وه ک چی...؟

هه ر ویکچوواندنێک بۆی سته مه له حه قیه ته ی شوێنه وار و کاریگه ریه که ی...

با بلێن: وشه کانی (به راه) رۆیشت و به س...

کاتیکی که می به سه ردا تێپه ری شه په که گه رپاوه سه ر دۆخی سه ره تایی...

موسلمانەکان به ره و پێشه وه ده چوون و، سه رکه وتنێکی ته وایان پێشی خۆیان دا بوو...

بێ باوه په کانیش به شکستیکی بێزاره وه ده که وتن...

(به راه) یش له ویدا له گه ل براکانیدا به ئالاکی (موحه ممه د) وه ﷺ به ره و واده ی مه زنی

ده رۆیشتن...

بێ باوه پان به را کردن به ره و دواوه گه رانه وه، چوونه ئێو باخچه یه که وه خۆیان تێدا په نا

دا...

شه په که یش به خوێنی موسلمانان سارد بووه وه، وا دیاریوو که به م فرت و فێله ی

شوێنکه وتوانی موسه یله مه و سوپاکه ی په نایان بۆ بردوه ده کرێت چاره نووسی شه په که

بگۆڕدێت...

تا لیره دا (براء) چوپیه سر گردنکی بهرز و هاواری کرد:
{نه ی کومه لئ موسلمانان..}

هه لمبگرن و فریم دن به سه ریاندا له باخچه که دا..

نه ی پیتم نه وتن که به دوا ی سرکه وتندا ناگه پښت به لکو عه ودالی شه هید بوونه...!!

له م نه خشه یه شدا باشترین کوتایی بق ژیا نی و، چاکترین وینه ی مردنی بق خوی
هه لېژاردبو...!!

چونکه نه کاتیک ده خرپته ناو باخچه که وه، ده روزه که له موسلمانان ده کاته وه، له هه مان
کاتدا شمشیری بی باوه په کان لاشه ی هه لاهه لا ده کن، له و کاته شدا ده رگا کانی به هه شت خوی
ده پارزینته وه و لا ده بیت بق پیشوازی زاویه کی نو ی و، سر به رزی دیکه...!!

* * *

(براء) چاره پشی نه کرد تا خه لکه که هه لیبگرن و بیخه نه ناو باخچه که وه، چوپیه سر
دیواره که ی و، خوی خسته نیو باخچه که و ده روزه که ی کرده وه، نه مجا سوپای نیسلام تیکی
شکاند.

به لام خه ونه که ی (براء) نه هاته دی، نه شمشیری بی باوه پان له ناوی برد، نه نه و
تیا چوپونه ششی بق بوو که خوی به ته مای بوو..

(نه بو به کړ) پش ﷺ راستی وتوو له باره یه وه:

{سوور بوو له سر مردن.. ژیا نی پی به خشر!}...!!

راسته که جه سته ی نه م پاله وانه له و کاته دا زیاد له هه شتا لیدانی شمشیری بی باوه په کانی
به رکه وتبوو، هه شتا برین زیاتری تن که وتبوو، هه تا مانگیکی ته واو دوا ی شه په که یش،
(خالیدی کوپی وه لید) خوی سر په رشتی چاره سرکردنی ده کرد..

راسته هه مو نه و شمشیرانه ی که به ری که وتوو نامانج و خوزگی نه ی نه مینا دی..

به لام نه وهش (براء) تووشی ناو میند بوون ناگات.. سبه یین شه پکی دیکه رووده ات و،
جه نگ و شه پی دیکه ی به دوا دا دیت..

پیغمبر خا ﷺ پیشبینی نه وه ی بق کردبوو که پارانه وه ی لای خوا گپرایه..

جا نه وه ی له سر یه تی ته نها نه وه یه له په روه رگاری بپارپته وه هرده م که شه هیدی پی
ببه خشیت، پاشان له سری پیویسته په له نه کات، چونکه هه مو نا کامیک واده ی خوی
هه یه...!!

هه مو برینه کانی روژی (یه مامه ی) (براء) ساپیژ ده بی..

ئەجا لەگەڵ سوپای موسلماناندا بەپێ دەگەوت، کە بەرەو لەناوپردنی هیزی تاریکی دەچوون.. ئا لەوێدا دوو ئیمبراتۆریهتی پان و بەرینی تیا به، رۆم و فارس، به سوپا دەستدرژی کاره‌کانیان ولاتی خودایان داگیر کردبوو، خەلکەکانیان دەکرده کۆیله..

(بەرام) به شمشیره‌کی لێی دەدا و، له جینگە‌ی هەر لێدانێکیشی دیواریکی بلند له بونیاتنانی جیهانیکی نوێ داده‌مەزرا که لە ژێر سایه‌ی ئالای ئیسلامدا خێرا وه‌ک رۆژی رووناک گەشی ده‌کرد..

* * *

له یه‌كێك له شه‌په‌كانی عێراقدا، فارسه‌كان له شه‌پکردنیاندا په‌نایان برده به‌ر دێرنایه‌تیه‌کی زۆر خراپ که له توانایاندا بوو..

قولاپی چه‌سپ کراو به زنجیر و سوورکراو به ناگریان به‌کارهێنا و، له قه‌ڵاكانیان ده‌یانهاوێشت، به‌ر هەر کەس بکه‌وتایه له‌و موسلمانانه‌ی که نه‌یانده‌توانی خۆی ئی دورو بخه‌نه‌وه لێی گیرده‌بوو هه‌لیان ده‌کێشا..

(بەرام) و برا مه‌زنه‌که‌یشی (ئهنه‌سی کوپی مالیک) له‌گەڵ ده‌سته‌یه‌ک له‌ موسلمانه‌کاندا کاری یه‌كێک له‌و قه‌ڵایانه‌یان پێ سپێردرابوو..

به‌لێ له‌ناکاو یه‌كێک له‌و قولابان به‌ریوه‌وه و، له (ئهنه‌س) گیر بوو و، ئهنه‌س له‌به‌ر گه‌رمی نه‌یتوانی زنجیره‌که بگری‌ت تا خۆی ئی دهریاز بکا..

(بەرام) چاوی به‌و دیمه‌نه‌ که‌وت و.. خێرا به‌رەو لای براکه‌ی هات که زنجیره سووره‌وه‌بووه‌که به‌رەو سه‌ر دیواری قه‌ڵاکه به‌رزی ده‌کرده‌وه.. به‌ ده‌ستی زنجیره‌که‌ی گرت و به‌وپه‌ڕی توانایه‌وه ده‌ستی دایه و خه‌ریکی بوو هه‌تا کردیه‌وه و پچراندی و ئهنه‌س رزگاری بوو، (بەرام) و ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ڵیدا بوون سه‌رنجی که ده‌ستیان دا له‌جینگە‌ی خۆیدا نه‌ما بوو..!!

هه‌موو گۆشته‌کی توابوووه‌وه، ته‌نها په‌یکه‌ری ئێسکه‌کی به‌ سوتاوی و ره‌شی ماویه‌وه..!!

جا ئه‌م پالوانه‌ ماویه‌کی دیکه له‌ چاره‌سازی هێواشی له‌ سه‌رخۆدا به‌سه‌ر برد.. تا چاک بووه‌وه..

* * *

به‌لام کاتی ئه‌وه‌یه که ئه‌م شه‌یدای مه‌رگه به‌ ئاواتی بگات..؟؟

به‌لێ.. ئێستا کێ..!!

ئا ئه‌وه‌تا جەنگی (توس‌تور) دێته‌ پێشه‌وه تا تێیدا موسلمانه‌کان روویه‌پووی سوپای فارسه‌کان ببه‌نه‌وه..

بیته جه نیش بۆ (بهراء)، به لام چ جه نیک..

* * *

خه لکی نه هواز و، فارسه کان له سوپایه کی چوپیدا کۆبونه وه تا جهنگی موسلمانان کان بکه..

نهمیری باوه پداران (عومری کوپی خطاب) یش نامه یه کی نووسی بۆ (سه عدی کوپی نه بووه قاص) له کوفه تا سوپایه ک بنیزیت بۆ نه هواز.

نامه یه کیشی نووسی بۆ (نه بوموسای نه شعری) له به صره تا سوپایه ک رهوانی نه هواز بکات، له نامه که دا بۆی نووسی بوو:

{(سوه یلی کوپی عدی) بکه به نهمیری سه ریازه کان..}

با (به راڤی کوپی مالیک) یشی له گه لدا بیته..

جا نه وانی له کوفه وه هاتبوون له گه ل نه وهی له به صره وه رۆشتبوون به یه ک گیشتن تا روویه پووی سوپای نه هواز و له شکری فارسه کان بینه وه له شه پکی سه خندا..

نهو دوو برا مه زنهش له نێو سه ریازه بهواداره کاندا بوون.. (نه نه سی کوپی مالیک) و.. (به راڤی کوپی مالیک)..

شه په که به رۆرانبازی دهستی پیکرد، (بهراء) به ته نها خوی سه د پالهوانی فارسی له ناو برد..

پاشان شه په گرم بوو له نێوان سوپاکاندا و، ژماره یه کی رۆد رۆد کوزراو له هه ردوو لا ده که وتن..

هه ندیک له هاوه لان له کاتی که که جهنگ به رده وام بوو، له (بهراء) نزیک بوونه وه و بانگیان کرد و پێیان وت:

{(تایا (بهراء) نهو فه رمایشته ی پیغه مبه رت له باره ی خۆته وه له یاده:

{(قۆ بۆنکی تۆزای ده م و چا و ناوسا و بیته و گوئی پێ نه دات، نه گه ر سویند بخوات له سه ر

خوای گه وره، سوینده که ی ناشکینیت، (به راڤی کوپی مالیک) یه کیکه له وانه..؟

نه ی (بهراء)، سویند له سه ر په روه ردگارت بخۆ، که شکستیان پێ بهینیت و سه رمان

بخات}..

جا (بهراء) دهسته کانی به ره و ئاسمان به ملکه چیه وه به رزکرده وه و داوای کرد:

{خودایه شانیا نمان بخه به رده ست..}

خودایا بیان شکینه.. و

سه رمان بخه به سه ریاندا..

نهمرێ منیش بکه یه نه به پیغه مبه ره که ت}..

سەرنجێکی قۆلی (ئەنەس)ی بۆی دا کە لە نزیکێوە دەجەنگا.. وەك ئەوەی مالتاوی لێ
بکات..

ئەمجا موسلمانەکان بە شیوەیه‌کی وا بوێرانە دەریه‌رین کە دنیا جگە لەوان لەکەسی
دیکە نەبینیوە..

سەرکەوتنیکی روون و ئاشکرایان بە دەست هێنا.

* * *

(بەراء)یش لە نێو شەهیدەکانی جەنگەدا بوو، زەرەخەنەیه‌کی شادی وەك گزنگی
بەرەبەیان روخساری بەرزکریوتەوه و.. دەستی راستی لەسەر خۆلەکە تێکەڵ بوو بە
خوێنەکی..

شمشێرەکه‌یشی لە تەنیشیوە بوو.. بەهێز و بێ کەلێن، رۆك و بێ شکاوی.. بە راستی
رێبواره‌که‌ گەیشتەوه خانەی خۆی..

لەگەڵ برا شەهیدەکانیدا کوتاییان بە گەشتی تەمەنێکی پایەبلند و مەزن هێنا و، بانگیان
لەیکرا:

﴿أَنْ يَلَكُمْ الْجَنَّةُ أَوْ رِضْوَانُهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ﴾ ئەمە ئێوە بەهەشتیە کە پێتان دراوه، لە
پاداشتی ئێوە کارانەی کردووتانە. (الأعراف/٤٣).

* * *

عوتبه‌ی کوری غه‌زوان

سبه‌ینی نه‌میره‌کانتان دوا‌ی من دهبیننه‌وه

له نړیو که سانی زوو موسلمان بو و، کزچکردوانی سهرتا بڼ حبه شه و، پاشان بڼ مه دینه..

له نړیو نهو تیرهاوړه زرنګانه دا که له پیناوی خوادا به چاکی تاقیکرانه وه، نهو پیاوه زځد بالابه رزه، رووخسار که شه، دل دامه زراوه (عوتبه ی کړپ غه زوان) ه..

حه وته مین که سه له وانه ی زځد زوو موسلمان بوون و، دهستی راستیان خسته نړیو دهسته راستی پیغه مېری خواوه ﷺ و، به لښیان دا و به رهنګاری قوپه یش بوونه وه به و هم مو توانا و ده سه لاتهی که هه ییو بڼ توله سه ندنه وه.

له روژانی سهرتای بانګه وازدا.. روژانی ته نګانه و سه ختی، (عوتبه ی کړپ غه زوان) خزی راګرت له ګل براکانیدا، نهو خو ګرتنه به رزه ی که دواتر بوویه تویشووی روژایه تی که به درژیایی روژګار لئی تیر ده بوو و، که شه ی پڼ ده کرد.

هر که پیغه مېری خواوه ﷺ فرمانی کرد به هاوه لانی که کزچ بګن بڼ حبه شه، (عوتبه) ش له ګل کزچکاراندا چوپیه دهر وه..

به لام په روژی بڼ پیغه مېرمنه ﷺ لښه ګه ګا له وڼ جیګیر بیټ، هر بویه زځد خیرا ریګای دهشت و دهر و دهر یای ګرت بهر و ګه پایوه بڼ مه که و، له په نای پیغه مېرمنه دا بوو تا سالی کزچکردن بڼ مه دینه هات، نه مچا (عوتبه) ش له ګل موسلماناندا کزچی کرد..

له و ساته وه ی قوپه یش په لاماردانی خزی دهست پیکرد و پاشانیش که شه پی کرد، (عوتبه) رم و تیره کانی به شانوه بو، به لښانیه کی بی وینه وه دههاویش و، له ګل برا بپواداره کانیدا به شداری ده کرد له هره س پیته تانی جیهانی کونی به هم مو بت و هه لبه ستراوه کانیه وه..

نهو روژه یش پیغه مېری نازیز ګه پایوه بڼ لای په روه ردګاری بالاده ست چه که که ی دانه نا، به لکو به رده وام له سر زه ویدا ده ګه نګا و، له شه پکردنیش له ګل فارسه کاندا کوششی مه زنی هه پیه..

* * *

نه میری باوه پداران (عومر) نرکی رزګارکردنی (نه بوله ی پڼ سپارد، تا خاکه که ی له فارسه کان پاک بکاته وه که کردیوویانه خالیکي بازدان به سر هیزه شالویه ره کانی نیسلا بڼ نړیو نیمبراتوریه تی فارسی، تا ولاتی خودا و به نده کانی رزګار بګن.
(عومر) له کاتی به ریګرینیدا له ګل سوپا که یدا پڼی وت:

{ له گڼ شو که سانه ی که له گڼتدان به پښ بکه وه، تا ده گڼه نه وپه پښی خاکی عه رب و...
سهرمتای خاکی عه جه م..

له سر بهر هکت و قسمتی خودا به پښ بکه وه..
هر که س ولامی نایت وه بانگی بکه بڼ لای خوا..
هر که سپش نیمانی نه مینا، سهرانه ی لی بسینه..
د مینا شمشیر به کلر پیته بی زیاده پوی..
دوژمن له ناو بهرو، له خوی په روه ردگارت بترسه {..

* * *

(عوتبه) ش به سهر کردایه تی سوپا به ک که گوره نه بوو که وته پښ، تا گیشته (نه بوله)..
فارسه کان له ویدا سوپا به کیان له به هیترتین سوپا کیانان مۆل دابوو..
عوتبه ش سوپا که ی خوی ریکرد و، له پیښه وهی راوه ستا و، رمه که ی به ده ستیه وه
گرتبوو، که خه لکی له و روزه وهی فیزی رم هاویشتن بووه شکستیان لی نه دیوو...!!
جا هاواری له سوپا که ی کرد:
{ الله اکبر، په پیلانه که ی هاته دی}..

وه ک نه وهی نادیارکی نریک بخویننه وه، دوی چند په لاماریکی پیروز (نه بوله) که وته
ده ستیان و خا که کیان له سهریازانی فارس پاک کرده وه و، خه لکه که ی رزگار بوو له
چه وسانه وه که له میزه ده چه وسینرانه وه.. خودای مه زنیش واده و به لینی خوی برده سر..
(عوتبه) له جی (نه بوله) نه خشی شاری به صرای کیشا و، ناوه دانی کرده وه و مزگه وته
که ووه که ی دروست کرد..

ویستی نه وی بجی بهیلین و بگ پښته وه بڼ مه دینه و، تا له ده سته لاتداریتی هال بیت،
به لام نه میری باوه رداران فرمانی پیکرد که بمیننه وه..
جا (عوتبه) له جی که ی خوی مایه وه نوژی به خه لکه که ی ده کرد و، له ثاینه کیان تی
ده که یاندن و، دادگه رانه دابوهری نیوانیانی ده کرد و، جوانترین نمونه ی دنیانه ویستی و
پاریزکاری ساده گوزهرانی پیشان ددان.

به هموو توانا شیموه له دږی رابواردن و زیاده پوهی تیده کوشا، هتا هندی که له وانه ی
نارم زوومندی خوځگوزهرانی و نارم زووه کان بوون سهرزه نشتیان کرد..

تا لیره دا (عوتبه) هستا و تارکی ناراسته کردن و وتی:
{ سویند به خوا، هه و ته مین که س بووم له گڼ پیغه مېرمنی خودا ^ﷻ جگه له گڼ لای دار
خوړاکمان نه بوو بیخوین هتا ناو ده معان بریندار ده بوو..

رۆژێکیان عه‌بابه‌یکم بۆ هات، کردم به‌ دوو که‌رتوه‌، نیوه‌یم دا به‌ (سه‌عدی کوپی مالیک) و، نیوه‌که‌ی نیکه‌شم پۆشی...}

* * *

عوتبه‌ له‌ مه‌ترسی دنیا بۆ سه‌ر دینی ژۆر ده‌ترسا و، بۆ سه‌ر مو‌سلما‌نانیش ترسی هه‌بوو، هه‌ر بۆیه‌ له‌ سه‌ر رازی‌بوون و زیری گو‌زه‌ران رای ده‌هێنان.

ژۆر که‌سیش هه‌ولیان دا که‌ له‌و رێبازه‌ی خۆی لای بده‌ن و، هه‌ستکردن به‌ به‌رپر‌سیارێتی و، ئه‌و ما‌فانه‌ی که‌ به‌رپرس هه‌یه‌تی له‌ ده‌روونی‌دا بو‌روژێنن، به‌تایبه‌ت له‌ و‌لاتانه‌دا که‌ پێشتر به‌م جۆره‌ به‌رپرسه‌ دونیا‌نه‌و‌یسته‌ که‌م خۆرا‌نه‌ رانه‌هاتوه‌و، خه‌لکه‌که‌یشی وا رها‌توون که‌ ریزی رو‌که‌شی به‌رز و راز‌لوه‌ بگرن.. جا (عوتبه‌) وه‌لامی ده‌دانه‌وه‌ و، ده‌یوت:

{په‌نا ده‌گرم به‌خوا که‌ له‌ دونیا‌تاندا مه‌زن بم و، لای خ‌وای که‌وره‌ بچ‌ووک}..!

ئو‌و کاته‌یشی بێزاری له‌ رو‌خساری خه‌لکی‌دا به‌دی کرد به‌هۆی توندی ئه‌و به‌وه‌ی که‌ له‌ سه‌ر رازی‌بوون و که‌م خۆی رابێن، پیتی و‌تن:

{سه‌به‌ینی له‌د‌وای من ئه‌میره‌کان‌تان ده‌بینن}..

وه‌زی حه‌ج هات و، یه‌کێک له‌ برا‌کانی له‌جیی خۆی له‌ به‌صرا به‌جێ هێشت و چ‌وو بۆ حه‌ج، که‌ حه‌جی کرد، سه‌ردانی مه‌دینه‌ی کرد، له‌وێدا دا‌وای له‌ ئه‌میری با‌وه‌رداران کرد که‌ له‌ ئه‌میرایه‌تی لای بدات..

به‌لام (عومه‌) وازی نه‌ده‌هێنا له‌م پێره‌ پایه‌ بلنده‌ی دنیا نه‌و‌یستانی هه‌له‌هاتو که‌ تیک‌پای مر‌و‌فایه‌تی شه‌یدای بوون.

پیتی ده‌وتن:

{سپارد‌راوه‌کان‌تان ده‌خه‌نه‌ سه‌ر شانی من..}

پاشان به‌ ته‌نها به‌جێم ده‌هێلن...؟؟

نا، سو‌یندم به‌خوا هه‌رگیز لا‌تان نا‌بهم}...!!

به‌م شی‌وه‌یه‌ وه‌لامی (عوتبه‌ی کوپی غه‌زان)یشی دایه‌وه‌..

ئو‌و کاته‌یشی که‌ (عوتبه‌) ته‌نها ئه‌وه‌ی له‌ توانا‌دا بو‌و که‌ گو‌ێپایه‌لی بی‌ت، سواری و‌لا‌خه‌که‌ی بو‌و تا بگه‌ڕێته‌وه‌ بۆ به‌صره‌..

به‌لام به‌ر له‌وه‌ی سواری بی‌ت رووی کرده‌ قیبه‌له‌ و، هه‌ردوو ده‌ستی ملکه‌چی به‌ره‌و ئاسما‌ن به‌رزکرده‌وه‌و، له‌ په‌روه‌ردگاری بالا‌ده‌ستی پا‌پایه‌وه‌ که‌ هه‌رگیز نه‌یگه‌ڕێته‌وه‌ بۆ به‌صره‌ و، به‌ره‌و فرما‌نپه‌وایه‌تی..

پا‌پانه‌وه‌که‌یشی گه‌رابوو..

له‌ کاتی‌دا که‌ به‌پێوه‌ بو‌و به‌ره‌و و‌یلایه‌ ته‌که‌ی ئا‌کامی هات و..

کیانی بهره و لای پوره رڼکاری گه پایوه و پیچرایویوه بهو هوا و به خششانه
نه نجامی دا بهو دنیانه ویستی خځوگرتنه ی له گونا...
و بهو نیعمه تانه ی خوای گه وره پیی به خشیبوو..
و بهو پاداشستانه ی که خوای گه وره بوی ناماده کړدبوو..

* * *

سابقہ کوہی قہ بس
وٹار پٹری پیغمبر خوا

(حه سسان) شاعیری پیتغه مبهیری خوا و نیسلام بوو..
 (سابیت) یش وتاریژی پیتغه مبهیری خوا و نیسلام بوو..
 وشه کان به به میزی و، به رزی و، پړ واتی و، جوانی له زاری دهاتنه ده..
 له سالی شانده کاند، شانديکی (بهی ته میم) هاتنه مهینه و به پیتغه مبهیری خویان څخه
 وت:
 {هاتوین شانازیه کانی خومانست بڼ باس بگین، جا مۆلت بده به شاعیر و
 وتاریژی که مان}..
 پیتغه مبهیری څخه زهرده خه نه گرتی و، پتی فرمون:
 {ته وه مۆلت دا به وتاریژی که تان، با بلیت}..
 جا (عوطاردی کړی حاجب) هستا و خوی هله ده کتیا به شانازیه کانی موزه که یوه..
 کاتیک که ای بوویه وه، پیتغه مبهیری څخه به (سابیتی کړی قهیس) فرموو: ههسته وه لامیان
 بده روه..
 (سابیت) یش هه ستایه وه وتی:
 {سوپاس و ستایش بڼ خوا، که تاسمانه کان و زه وی درستکراوی ته وه، فرمانی خوی
 تیدا به دی میتاون و، به زانینی کورسیه کی فراوان کړدوه، هیچ شتیک نیه هه رگیز له فزلی
 نه نه بی..
 پاشان به توانای ته وهی که کړدوینه تیه پتیه و او، له چاکترین درستکراوانی خوی
 نیردراویکی هه لېږد، که بڼه چی له هه موان ریژدارتره و، له هه موان راستگوتره و، له پایه دا
 له هه موان باشره، جا په پامی خوی بڼ نازده خوار و، کړدیه متمانه پیکراوی له سر
 درستکرو له کانی، جا هه لېږداری خوا بوو له ناو هه موو خه لکدا..
 پاشان خه لکی بانگ کړد بڼ بړوه میتان پتی، جا کړچکارانی موزه کی و خرمانی نزیکی
 بړویان پی هینا و، باشرین خه لک له په چه له کدا و، چاکترینیان له کړده وه دا..
 دواتر نیمه ی نه نصاریه که مین که س بووین به ده میوه چووین..
 جا نیمه پشتیوانی خودا و، وه زیره کانی پیتغه مبهیره کین}...

* * *

(سابیت) له گه ل پیتغه مبهیری خودا څخه به شداری شه پی (ثوحد) و، غه زاکانی دیکه ی
 کړد..
 گیانفیداییه که یشی به جوړیکی ته و او سر سوپه یتنه و.. مایه ی سر سام بوون بوو...!!

له شه‌پی هه‌لگه‌پاوه‌کانیشدا، هه‌میشه له پێشه‌وه بوو، ئالاهه‌لگری نه‌نصار بوو، به شمشێره‌که‌یشی که نه‌کول ده‌بوو نه‌ ده‌شکا شمشێری ده‌ه‌شاند..

له جه‌نگی (یه‌مامه‌)شدا، که پێشتر چه‌ند جارێک باس‌مان لێوه کرد، (سابیت) شوینه‌واری ئه‌و هێرشه‌ له‌ناکاوه‌ی بێنی که سوپای (موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن) بۆ سه‌ر موس‌لمانه‌کان نه‌نجامیان دا، جا به‌ ده‌نگه‌ گرپه‌ به‌رزه‌که‌ی هاواری کرد:

{سویند به‌خوا، له‌گه‌ڵ پێغه‌مبهری خوادا ﷺ به‌م جۆره شه‌پمان نه‌ده‌کرد}..

ئه‌مجا رۆشیت و زۆر دوورنه‌که‌وته‌وه‌و، گه‌پایه‌وه‌و خۆی وه‌ک مرده‌و لێکردبوو، کفنی له‌به‌ر کردبوو، جارێکی که هاواری کرده‌وه:

{خودایه‌ من بێ‌یه‌رم له‌وه‌ی ئه‌وانه‌ هێناویانه‌}

مه‌به‌ستی له‌شکرده‌که‌ی موس‌ویله‌مه‌ بوو..

{داوای لێبووردنیشیت لێده‌که‌م له‌وه‌ی که ئه‌مانه‌ نه‌نجامیان دا..}

مه‌به‌ستی که‌مته‌رخه‌می موس‌لمانه‌کان بوو له‌ شه‌پکردندا..

سالمی خزمه‌تکاری پێغه‌مبهری خوادا ﷺ چوه‌ پالی، که ئالاهه‌لگری موهاجرین بوو..

جا هه‌ردووکیان چالێکی قولیان بۆ خۆیان هه‌لکه‌ند و چوونه‌ ناویه‌وه‌و راوه‌ستان و خۆلیان کرد به‌ سه‌ریدا هه‌تا نیوه‌ی هه‌ریه‌که‌یان داپۆشرا..

به‌و جۆره راوه‌ستان.. وه‌ک دوو کێوی بلند، نیوه‌ی هه‌ریه‌که‌یان له‌نێو قولایی چاله‌که‌دا جێگیر بوو.. له‌ هه‌مان کاتدا نیوه‌که‌ی سه‌ره‌وه‌یشی - سینگ و ناوچه‌وان و باسکه‌کانی - به‌ره‌و رووی سوپا‌کانی بت په‌رستی و درۆ ده‌بویه‌وه..

به‌ شمشێره‌کانیان له‌ هه‌رسه‌ریازیکی سوپای موس‌ویله‌مه‌یان ده‌دا که لێیان نزیک ببوایه‌ته‌وه‌ هه‌تا هه‌ردووکیان له‌ شوینی خۆیاندا شه‌هید بوون و، خۆری هه‌ردووکیان به‌ره‌و ناو‌بوون رۆشیت..!!

ئو دیمه‌ته‌یان ﷺ مه‌زنترین هاوار بوو که زۆلی هه‌بوو له‌ هاتنه‌وه‌ی موس‌لمانه‌کان بۆ جێگه‌ی خۆیان، که سوپای (موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن)یان کرده‌ خۆلی ژێر پێیان..!!

* * *

(سابیتی کوپی قه‌یس)یش.. ئو پیاوه‌ی له‌ وتاریژی و شه‌پکردندا بالاده‌ست بوو، هه‌لگری ده‌روونیکی گه‌پاوه‌ و، دلێکی ملکه‌چ بوو، له‌ موس‌لمانان زیاتر ترسی له‌ خوا هه‌بوو و شه‌رمی لێ ده‌کرد..

کاتێک ئه‌م ئایه‌ته‌ی قورئانی پێرۆزیش هاته‌ خوارێ:

{إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ: خودا ئه‌وانه‌ی خۆش ناوێت که به‌فیزه‌وه‌ به‌ریگادا

ده‌پۆن و شانازی به‌خۆیانوه‌ ده‌کهن. لقمان/١٨.

(سابیت) ده‌روازه‌ی ماله‌که‌ی داخست و، دانیشته‌ ده‌گریا.. و مانه‌وه‌ی له‌مامه‌لدا به‌و جۆره

دریژدهی کیشا، هتا هوالی شو کاره‌ی گه‌یه‌نرا به پیغمبره‌ی خواښه، نویش بانگی کرد و لیتی پرسى.

(سابیت) وتی:

{ئە‌ی پیغمبره‌ی خوا، من هه‌زم له پشاکى جوان و، پتلاوى شه‌نگه، جا ترسام که به‌وه له شانازی کاران بم}..

پیغمبر ﷺ به زه‌رده‌خه‌نه‌یه‌کى رازی‌مه‌نده‌وه، وه‌لامى دایه‌وه:

{تو له‌وانه نیت..}

به‌لکو به‌چاکى ده‌ژیت و..

به‌چاکیش ده‌مریت و..

ده‌چیته به‌هه‌شت}..

کاتیک شو نایه‌ته‌ش هاته خوارى:

{يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ: ئە‌ی گه‌ل باوه‌رداران! نه‌که‌ن ده‌نگتان به‌سه‌ر ده‌نگى پیغمبر که‌وى، شیوازی ئاخاوتنیشان له‌گه‌لى، به‌شیوه‌ی ئاخاوتنى نیوان خۆتان نه‌بیت، نه‌وه‌کو به‌بێ نه‌وه‌ی به‌خۆتان بزانی کاره‌کانتان ئی پوچه‌ل بیته‌وه. (الحجرات/۲).

(سابیت) ده‌روازه‌ی ماله‌که‌ی داخست و ده‌ستی کرد به‌گریان.

پیغمبریش ﷺ که نه‌یده‌بینی پرسى یاری له‌باره‌وه کرد و، ناردى به‌شوینیدا و بانگی کرد..

(سابیت) یش هات..

جا پیغمبر له‌هۆی دیارنه‌بوونه‌که‌ی پرسى، وه‌لامى دایه‌وه:

{من پیاوێكى ده‌نگ گه‌وره‌م..}

پیشتر ده‌نگم به‌رز ده‌کرده‌وه به‌سه‌ر ده‌نگدا ئە‌ی پیغمبره‌ی خوا..

که‌وابوو کرده‌وه‌کانم پوچه‌ل بوونه‌وه، من له‌پێڕى ناو ئاگرم}..!!

پیغمبریش ﷺ وه‌لامى دایه‌وه:

{تو له‌وانه نیت..}

به‌لکو به‌پاکى ده‌ژیت و..

به‌شه‌هیدى ده‌کوژیت و..

خواى گه‌وره‌ش ده‌تخاته به‌هه‌شته‌وه}..

* * *

له‌سه‌ربرده‌ی (سابیت) دا رووداوێك ماوه، که ئه‌وانه‌ی بیرکردنه‌وه و تێپه‌وانینیان له‌نیو جیهانی ته‌نگى ماددیاندان کورتى هێناوه که ده‌ستی لێده‌دن، یان ده‌یبینن، یا بۆنى ده‌که‌ن،

يٰٓيَا نَاحَهُوَيِّنْهُو...!!

له گەل ئەوهشدا، رووداو هه راسته و، راهه کهیشی روون و ئاسانه بۆ هه رک سێک که له گەل
بێنێندا به راهاو روونی بخاته کار..

پاش نووێی که (سابیت) له شه په که دا شه هید بوو، یه کێک له تازه موسلمان بووه کان به لایدا تێپه پێ کرد و زه تێو شه به نرخه که ی به سه ر لاشه ی (سابیت) هوه به دی کرد و وای گومان برد که مافی خۆیه تی بییات بۆ خۆی و بردی...

با ليڭه ريښ گيڙه ره وه که خوی بۆمانی باس بکات:

{.. لهاتنگدا كه پياويك له موسلمانان څه وتېږو، (سابيت) هاته څه ونی و، پټی وت:

وہ سیہ تینکت بڑ دہکام، جا نہ کہی بلایت: تہ وہ خہونہ و تہ نجامی نہ دہیت..

من که دینتی شهید بووم، پایوتک له موسلمانان به لامدا تیپه پری و، زینپوشه کی
بردم...

ماله کیشی له لویه پي خه لکه که به و، نه سپه که یشی قه د بلند-وانه له جله وه کهیدا،
مه نجه لکي به سر د داوه، له سر مه نجه له کهش که لویه لی دانواوه.

جا برو بۆلای (خالد)، فرمانی پی بکه بنیڑیت به دوایدا و بیھینیتوه..

کاتیک گه یشتیتوه مەدینه و چوویتوه لای (نەبوەکر)ی جێنشینی پێغه مەبری خوا، پێی بلێ: که من ئەوهو ئەوه قەرزەم لەسەرە...

با هستیت به دانه‌دهی..

کانتیک پیاوہ کہ لہ خہوہ کی رابو، چوویہ لای (خالیدی کوپی ولید) و، خہوہ کی بق
گتیراہوہ..

جا خالید یه کیکی نارد زریپوشه که بهینتیه وه، ههروه (سابیت) باسی کردبوو به تهواوی دۆزیه وه..

که مسلمانان کانیش گه پانه وه مه دینه، موسلمانان که خه ونه که ی بز خه لیفه گن پاپیه وه و، نه ویش وه سیه ته که ی (ساییت) ی به جی هینا...

له نيسلامدا وهسيه تي مردوو بهو جوړه بهجي نه هينراوه پاش مردني، تنها نو وهسيه ته ي (سايتي كوري قهيس) نه بيت ..

* * *

زور راستہ کہ مرؤف نہینے کی گورہیہ ..

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزُقُونَ﴾
 نه و که سانه‌ی هر رقیبی خواندا کوژداون، هر گنج به مردوویان حیساب مه‌کان، به لکو زیندوون و
 خودا بیژویان ده‌داتنه. ۱۶۹. مال عمران/۱۶۹.

نوسه یدی کورپی موزنه بر
 پالنه وانی بر قشری — قیفه

میراتگری له باوو پیاویرانیوه ئاکاریه ریزی بوو..

باوکی که (حوضه ییری کوپی که تانیپ)ه سرگه وره ی (ئوس) و، یه کێک بوو له پیاوماقولانی عه رب و، جهنگاوه ره به جه رگه کانی سرده می نه قامیدا..

شاعیرێک له باره یه وه وتویه تی:

لو أن المنايا، حدن عن ذي مهابي   لهبن (حُصيراً) يوم غلق واقماً
يطوف به، حتى اذا الليل جنه   تبوا منه مقعدا متناغماً

(ئوسهید) ریزی و، ئازایه تی و، به خشنده یی له باوکیه وه بۆ مابوو یه وه، بهر له وه ی که موسلمانیش ببیت، یه کێک بوو له سرگه وره کانی مه دینه و پیاوماقولانی عه رب و، تیرهاویژه زیره که کانیان..

کاتی که ئیسلامیش پاکی کرده وه، به ره و سه ر رێگای راست و به جیتی پهروه ردگاری بالاده ست و سوپاسکراو ریتوینی کرا، جه سوویه کی زیادی کرد و، پله و ریزی گه شه دارتر بوو، ئه و رۆژه ی که جیگی خوی گرت، بوو به یه کێک له پشتیوانانی خودا و پشتیوانانی پیغمه به ره کی و، هاته ریزی ئه و که سانه ی زۆر زوو موسلمان بوون.

* * *

موسلمان بوونی شی زۆر خیرا و، یه کلاکه ره وه، به ریزانه بوو..

کاتی که پیغمه به ر ﷺ (موصعه یی کوپی عومه یی) نارد بۆ مه دینه تا ئه و موسلمان ه نه نصاریانه ی له په یمانی عه قه به ی یه که مدا به لئینیان دابوو به پیغمه به ر فیزیان بکات و تئیان بگه یه نیت و، که سانی دیکه ش به ره و لای ئایینی خودا بانگ بکات.

له و کاته دا، (ئوسهیدی کوپی حوضه یی) و، (سه عدی کوپی مه عاذ) که سه رگه وره ی مۆزه کانیان بوون، پێکه وه دانیشتن و له باره ی ئه و کاره ناوخۆیه وه ده دوان که له مه که وه هاتوه و ئاینه که ی ئه مان به پرپوچ داده نیت و، بانگ شه بۆ لای ئایینیکی نوێ ده کات که پیتی ئاشنا نین..

(سه ع) به (ئوسهیدی) وت: به ره و لای ئه و پیاوه به پێ بکه وه قسه ی پێ بلی و رێگری لێ پێکه ..

(ئوسهید) یش خه نجه ره که ی هه لگرت و به ره و شوینی میوانداری (موصعه ب) که وته پێ که له مالی (ئوسهیدی کوپی زوراره) بوو که یه کێکه له سه رگه وره کانی مه دینه و پێشتر موسلمان بوو بوو..

له کور و دانیشتنه کې (موصعب) و (نوسعدي کورې زوراره) شدا، (نوسيد) خه لکنيکي
بيني به کرنګي و بایه خوه گوښان بق شو وشه چاګانه راګرتبوو که (موصعبي کورې عومير)
بوی ده کردن و بانګي ده کردن بق لای خوا..

جا (نوسيد) سراسامي کردن به توپه بوون و هه لچونه کې.
(موصعب) پپی وت:

{ده کړیت دابنیشیت و گوږاګریت.. له هه چي رازی بوویت شوا و هری ده ګریت و،
هه چیشیت پینا خوش بوو، واز له وه ده هینن که حزت پپی نیه}؟؟..

* * *

(نوسيد) پیاوونکي عقل روشنی دل زیره ک بوو، به جوړی خه لکي مه دینه ناویان لغتنبوو
(کامل).. که نه وش نازناوونک بوو پیشتراوکی پپی ناسرابوو..

هر بویه کاتیک (موصعب) ی به دی کرد تنیګه یشتن و عقل ده ګانه دادوهر، خه نه ره کې
له زهویه ګه دا چه قاند و، به (موصعب) ی وت:

— به راستی باشت وت، چیت لایه بیلن..

نه مها (موصعب) ده ستی دایه خویندنه وهی قورنانی پیروژ و، رافه کردنی بانګه شهی تاینی
نوئ بوی.

نه و تاینه راسته ی که موحه مه د فرمانی راګه یانندی و، بلاو کردنه وهی بنه ماګانی پیکراوه.
نه وانه ی ناماده ی نه و دانیشتنه بوون ده لئین:

{سویند به خوا، نیسلا ممان له روخساری (نوسيد) دا به دی کرد بهر له وهی که قسه
بګات.. له دره وشانه وه و کرانه وهیدا هه ستمان پیکرد} !!!

* * *

هر که (موصعب) له قسه ګانی بووه وه (نوسيد) به سراسامیه وه هاواری کرد:
{چه ند قسه یه کی جوان و به جیتی..

چی ده ګن نه ګر بتانه ویت بیتنه نیو نه م تاینه وه}؟؟..
(موصعب) پپی وت:

{جهسته و، پړشاکه ګانت پاک بکه یته وه، شایه تی حق بدهیت و، پاشان نوږ بکهیت}..
نوسيد، خاوه ن که سایه تیه کی دامه زراو و به میزی بی ګرد بوو، نه ویش که ناشنای ریګه ی

خوی بوو، بق چرکه ساتیک له به ردم ویسته چه سپاوه کېدا دودل نابن..

دوای نه وه (نوسيد)، به بن هیچ دواختن و خاوه خاویه ک هه ستا بق پیشوازی کردنی نه و
تاینه ی که دلی بوی کرایه وه، گیانی پپی که شه دار بوو، خوی شؤرد و پاکزیوویه وه، پاشان

کړنووشی بڼ په روه ردگاری جیهانیان برد و، موسلمان بوونی خوی راگه یاند و، ماشاواپی له
روژانی بټپه رستی و نه فامیتی خوی کرد...!!

ده بوو (نوسهید) بگه پټه وه بڼ لای (سهعدی کوپی مه عاذ)، تا هوالی نه و نه رکه ی پی
بگه نه نیت که خستیه نه ستوی، نه رکی ریگرتن له (موصعه بی کوپی عومه یی) و ده رکرنی..
گه پایه وه بڼ لای (سهعد)..

هرکه نژک بوویه وه له کور و دانیشننه که ی، (سهعد) به وانه ی ده وویه ری خوی وت:
{سویند ده خوم، که (نوسهید) به روخساریکی دیکه، جیا له وه ی که رویش
گه پایه وه}...!!!
به لئ..

له راستیدا به روخساریکی پر تالی و توپه یی و، گرزییه وه رویش و..
به روخساریکی داپوشراو به توخن و سوز و روناکیه وه هاته وه...!!

* * *

(نوسهید) بریاری دا که که میځ زیره کیه که ی بخاته گه پ..
نه و ده زانیت (سهعدی کوپی مه عاذ) له بیگه ردی ناو ده روون و، توندی جه سوری و،
ساغی بیرکرنه وه و مه زنده کړنیدا ته واو وه که نه مه..
ده زانیت که له نټوان نه و نیسلاندا جگه له گوئ لیټوونی نه و فرمایشتانه ی خوی
گه وړه که نه م بیستی هیچی دیکه نیه، که نیردراوی پټفمبه ر بڼ لایان (موصعه بی کوپی
عومه یی) به چاکی ده زانیت بیخوینټه وه و راهی بکات..
خو گه ر بلئ به (سهعد) من موسلمان بووم، ده توش ههسته و موسلمان بیه، نه و
روویه پو پوونه ویه که سهره نجامه که ی مسوگر نیه..
که واپوو پټویسته له سهری که به جوړی ده مارگری (سهعد) بووژنټیت که پالی پټوه بنټ
بڼ کور و دانیشننی (موصعه ب) تا بیستیت و بیینټ..
جا چ ریگایه ک بڼ نه وه بگریته بهر..؟

* * *

(موصعه ب) هه روه که پټشتر باسمان کرد، میوانی (نه سعه دی کوپی زوراره) بوو،
(نه سعه دی کوپی زوراره) ش کوپی پوری (سهعدی کوپی مه عاذ) بوو..
تا لټره دا (نوسهید) به (سهعدی) وت:
{بویان باسکردوم که (به نی حارث) هاتونه ته ده ری بڼ سر (نه سعه دی کوپی زوراره) تا
بیکوژن، ده شزلنن که کوپی پوری توپه}..

(سەعد) هەستایەو، دەمارگیری و توپەیی پالی پێو دەنا، خەنجەرەکی هەلگرت و خێرا بەرو ئەو جینگەییەکی (ئەسەد) و (موصەب) و، ئەو موسلمانانەیی لێبوو کە لەگەڵیدا بوون روشت..

کاتێ نزیک بوویو لە دانیشتنەکیان هیچ ژاوەژاو و دەنگە دەنگێکی بەدی نەکرد، بەلکو بێدەنگی پالی کێشایوو بەسەر هەموواندا و، (موصەبی کوپی عومەیر)یش لە ناو پاستیاندا بوو بە ملکەچی یەو ئەیتەکانی خۆی گەردی بۆ دەخویندەو، ئەوانیش بە گرنکی و پایەخێکی مەزنەو گوێیان لێ راگرتوو.

لێردا هەستی بەو تەلەپ کرد کە (ئوسەید) بۆی نابوویو تا وای لێتکات بەرو ئەو دانیشتنە بروت و گوێ رادییەت بۆ ئەو شتانەیی کە نێردراوی ئیسلام (موصەبی کوپی عومەیر) دەپلێت..

لە راستیشدا فیراسەتی (ئوسەید) بەرامبەر هاوڵەکی راست دەرچوو، هەر کە (سەعد) گوێی هەلخست، خۆی گەردە سنگی کردەو بۆ ئیسلام و، بەخێرای تیشک جینگای خۆی لە نێو ریزی باوەردارانی پێشیندا گرت.

* * *

(ئوسەید) لە دل و عەقلیدا خاوەنی ئیمانێکی پتەو و پرشنگدار بوو..

ئیمانەکی پشی نەرم و نیانی و لەسەر خۆیی و مەزەندەدروستی پێ بەخشیبوو، بەجۆرێ کە هەردەم جینگای متمانە بێت..

لە جەنگی (بەنی موصەلەق)دا (عبداللهی کوپی ئوبەیی) رق و قینی هەستا و، بەو خەلکەیی مەدینەیی و ت کە لە دەوری بوون:

{ئێو و لاتێ خۆتانتان بۆ حەلال کردن و، سامانی خۆتانتان لەگەڵدا بەشکردن.. بەلام سوێند بەخوا، ئەگەر ئەوێ لە دەستاندا یە لێتانتان بگرتایەتەو، ئەوا روویان دەکردە جینگەییەکی دیکە.

دەسا سوێند بەخوا، کە گەپایەنەو بۆ مەدینە، بەهێز و روژدارمان سەرشۆپ و بێ دەسەلاتمان دەردەکات}..

هاوڵاتی پایەبەرز (زەیدی کوپی ئەرقەم) گوێی لەو وشانە بوو، بگرە گوێی لەو ژەهرە دووربوییە ناگیرنە بوو، هەریۆیە پێویست بوو لەسەری کە ئەو هەوالە بگەیهنێت بە پێغه‌مبەری خوا ﷺ.

پێغه‌مبەری خواش ﷺ نۆر ناڕەحەت بوو، (ئوسەید) پێی گەشت، پێغه‌مبەر ﷺ پێی فەرمو:

— ئەوەت پێنەگەشتوو کە هاوێکەتان وتوویەتی..؟؟

(ئوسه‌ید) وتی:

- چ هاو پێه‌ك ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا...؟؟

پێغه‌مبه‌ر فرمووی:

- (عبدالله‌ی كهری ئوبه‌ی)...!!

ئه‌مجا (ئوسه‌ید) وتی:

- چی وتوو...؟؟

پێغه‌مبه‌ر فرمووی:

- وای خۆستۆته‌ روو كه‌ نه‌گه‌ر گه‌راپه‌وه‌ مه‌دینه، ئه‌وا به‌هێز و رێزدارترین كه‌س بێ‌ده‌سه‌لات و سه‌رشۆڕه‌كان ده‌رده‌كات.

(ئوسه‌ید) وتی:

- سوێند به‌خوا، تۆ ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا، به‌ پشتیوانی خوای گه‌وره‌ ده‌یه‌كه‌یه‌ ده‌ره‌وه‌.. سوێند به‌خوا ئه‌و سه‌رشۆڕ و بێ‌ده‌سه‌لاته‌ و، تۆ سه‌رفراز و به‌ ده‌سه‌لاتی..

پاشان (ئوسه‌ید) وتی:

{ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا، به‌زه‌یت بێته‌وه‌ پێیدا، سوێند به‌خوا، خوای گه‌وره‌ كه‌ تۆی بۆ ناردین، هۆزه‌كه‌ی خه‌ریکی رێككاری بوون تا بیه‌كه‌نه‌ پاشای مه‌دینه، هه‌ر بۆیه‌ وا ده‌زانیت كه‌ ئیسلام ئه‌و ده‌سه‌لاته‌ی لێ سه‌ندوو..}

تا به‌م بیركردنه‌وه‌ هێمه‌ قوله‌ هاوسه‌نگه‌ روونه‌، (ئوسه‌ید) هه‌میشه‌ چاره‌سه‌ری كێشه‌كانی به‌ زیره‌كیه‌کی خێرا و له‌جێ ده‌كرد.

له‌ رۆژی (سه‌قیفه‌)شدا، به‌هۆی وه‌فاتی پێغه‌مبه‌ری خواوه‌ ﷺ ده‌سته‌یه‌ك له‌ ئه‌نصاریه‌كان، له‌ سه‌رووی هه‌موویانه‌وه‌ (سه‌عدی كهری عوباده‌) رایانگه‌یاند كه‌ جێنشینێ مافی ره‌وای ئه‌وانه‌ و، گه‌توگۆ درێژه‌ی كێشا و، وتووێژه‌كان دایان به‌ یه‌كدا، هه‌لوێستی (ئوسه‌ید)-هه‌روه‌ك ده‌زانین كه‌ ئه‌و سه‌رگه‌وره‌یه‌کی ئه‌نصاری گه‌وره‌ بوو- هه‌لوێستێكی كارا بوو له‌ یه‌كلاکردنه‌وه‌ی هه‌لوێسته‌كه‌دا و، وشه‌كانیشی وه‌ك گزنگی به‌یان وابوو له‌ دیاریكردنی ئاپاسته‌كاندا..

(ئوسه‌ید) هه‌ستا و به‌و ده‌سته‌ ئه‌نصارییه‌ی هۆزه‌كه‌ی وت:

{ده‌زانن كه‌ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ له‌ كوچه‌ره‌كان بوو..}

جا جێنشینه‌كه‌یشی ده‌كرێت كه‌ له‌ كوچه‌ره‌كان بێت..

به‌راستیش ئێمه‌ پێشتر پشتیوانی پێغه‌مبه‌ری خوا بووین..

ئه‌مڕۆش له‌ سه‌رمان پتوێسته‌ كه‌ پشتیوانی جێنشینه‌كه‌ی بێن..

له‌ راستیدا وشه‌كانیش سارد و سه‌لامه‌ت بوو..

(نوسه پدی کوپی حوضه یی) به خواپه رستی و؛ ملکه چی بڅ خودا و؛ فیداکاری گیان و سامانی له پټناوی چاکه دا ژیا و؛ راسپارده کي پټفهمبري خواي ښودا بڅ نه نصاریه کان خستبوه بهرچاوی:

{تارام بگن.. هه تا له سر هموزی کهوسه رپیډم ده گه نه وه}..

به راستیش به هزی ټاینه کي و ټاکاری، چیگای ریز و خڅشه ویستی (نه بویه کي) بوو؛ به هه مان شیوه و هه مان چیگه و پله و پایه یی هه بوو له دلی نه میری باوه پداران (عومه) و؛ هه موو هاوه لاند

گوځگرتن له دهنگی له کاتی خویندی قورماندا یه کیڅک له و ده سته و ته گه ورانه بوو که هاوه لان به پرؤش بوون بوی..

نه و دهنکه ملکه چه سرسوپه ټینه ره روناککه ره وه یی که پټفهمبر ښودا هه والی نه وه ی دا که شه و چیکیان مه لاتی که ته کلن فزوک بوونه وه بڅ بیستنی..

له مانگی شه هبانی سالی بیستنی نکوچیدا، (نوسه پدی) مرد..

نه میری باوه پداران ته خا به وه رازی بوو که تابوونه کي له سر شانی خوی هه لگرت..

هاوه لان لاشی شو ټیمانداره مه زنه یان له ژیر زه وی (به قیغ) دا به خاک سپارد.. و

که رانه وه بڅ مه پینه و پادی چاکه کانپان ده کرده وه و نه و فهرمووده یی پټفهمبري ټانیزیان له باره یی وه دوو باره ده کرده وه:

{نوسه پدی کوپی حوضه یی؛ چاکترین پیاوه}..

* * *

عبدالرحمنی کو پری عہدِ وف
چی دہ تگریہ تی یاو کی محمّد ؟!

رۆژنیکان، له کاتیکدا که شاری مه دینه بیده نگ و ئارام بوو، تهپ و توژنیک چوپو له دهووبه ری نزیک دهووبه وه، که بهرز دهووبه وه و ژور دهووبو به جۆری وهخت بوو به ری ئاسمان بگریت.

ره شه با ئه م شه پۆلی تهپ و توژه زهردباوه ی پال پیوه دهنه که له لمی نهرمی بیابان بهرز دهووبه وه، دههات و له دهروازه کانی شاری مه دینه نزیک دهووبه وه، به توندی به ریگاکاندا تیپه پ دهووبو.

خه لکی وایان ده زانی که گیزه لوکه یه که لم راده مالیت و بلاوی ده کاته وه، به لام ژور زوو له پشتی په رده ی تهپ و توژه که وه گوئیستی هه راو دهنگه دهنگیک بوون که پیشبینی کاروانیکی گه وه و درێژی دهخسته روو.

کاتیک ژور که به سه ر چوو، هه تا حه وت سه د و لاخ به باره وه شه قامه کانی مه دینه یان جه نجال کرد و هه ژانديان و، خه لکی یه کدیان بانگ ده کرد تا دیمه نه ژوره که ی به دی بکه ن و، شاد و خو شحال ببن به و خیر و پیت و فه په ی که هه لیگرتوه ..

* * *

(عائیشه ی) دایکی باوه پداران، که دهنگی گه یشتنی ئه و کاروانه ژوره ی به رگۆی که وتبوو.. پرسی: ئه وه چیه له مه دینه روو دههات...؟؟
وه لامی درایه وه: ئه وه کاروانی (عبدالرحمنی کوپی عه وف) ه له شامه وه هاتوه بازرگانی پیته ..

دایکی بهواداران وتی:

— کاروانیک ئه وه هه موو دهنگه دهنگه ی هه به ..؟؟

— به ئی.. ئی دایکی بهواداران.. حه وسه د و لاخه ...!!

دایکی بهواداران سه ری له قاند و، سه رنجیکی دوری دا، وه ک ئه وه ی به دوا ی یادی دیمه نیکدا بگه ریت که بینیبیتی، یان قسه یه که گوئی لی بووبیت..
پاشان وتی:

{ به لام من له پیغه مبه ری خودام ﷺ بیستبوو ده یفه رموو:

(عبدالرحمنی کوپی عه وف) م بیني به گاگۆلکه ده چویه به هه شته وه .. }

* * *

(عبدالرحمنی کوپړی عه‌وف) به ګاګولکه ده‌چټه به‌ه‌شته‌وه...؟

باشه بڅچی به خټرای و هه‌نگاونان له‌ګال هاوه‌لانی پټیشینی پټغمبه‌ردا ناچټه ناوی...؟
هه‌ندیک له هاوه‌لانی ټور قسه‌یهی (عائیشه) یان پټیګه‌یاند، هاته‌وه یادی که ټور قسه‌یهی زیاده جارک له پټغمبه‌ره‌وه ﷺ ګوئ لټ‌بووه به چه‌ند شیوه‌یه‌ک...
جا به‌ر له‌وهی باره‌ګانی بازرګانیه‌ګی بکا‌ته‌وه، هه‌نگاوه‌ګانی به‌ ناراسته‌ی مالی (عائیشه) هه‌لګرت و پټ‌وت: فه‌رموده‌یه‌کت هټیامه‌وه یاد که له بیرم نه‌چووه‌ته‌وه...
پاشان وتی:

{یه‌لام من تق ده‌کم به‌ شامید که ټم کاروانه به‌ باره‌ګانیه‌وه، به‌و په‌تانه‌ش که باره‌ګانی پټ به‌ستراوه‌ته‌وه، به‌ ګوپانه‌ګانیه‌وه، له پټناوی خوی ګه‌وره‌دا ده‌به‌خشم}..
ټمجا باری هه‌وت سه‌د ولاخ له ټاهه‌نګیکی چا‌ګی مه‌زندا به‌شکرا به‌سه‌ر خه‌لکی مه‌دینه و ده‌وریه‌ریدا...!!

ته‌نها ټم روداوه‌و به‌س، وټنه‌ی ته‌واوی ژیا‌نی ټم هاوه‌له‌ی پټغمبه‌ری ﷺ که (عبدالرحمنی کوپړی عه‌وف) ده‌نوټیت.

ټو بازرګانیکي سه‌رکه‌وتووه، تا ټو په‌پړی سه‌رکه‌وتوویی..
ده‌وله‌مه‌ندیشه، زیاتر له ده‌وله‌مه‌ندی زځر ګه‌وره..
بېوادارنکی هڅمه‌ندیشه و، رازی نایټ شادی و به‌ختی دنیا خو‌شی و شادی ټاینه‌ګی

بیه‌ن و، ټو ره‌ت ده‌کاته‌وه که ده‌وله‌مه‌ندییه‌ګی له کاروانی موسلمانان و پادا‌شتی به‌ه‌شت دوا‌ی بخت..
جا (عبدالرحمن) ﷺ سامانه‌ګی به‌ ده‌ستکراوه‌یی و به‌خشنده‌یی و شادی‌وه ده‌به‌خشیت...!!

* * *

که‌ی و، چټن ټم پیاوه مه‌زنه موسلمان بو...؟

له راستیدا ټو زځر زو موسلمان بو..
بکره له ساته‌ګانی یه‌که‌می بانګه‌وازا و، به‌ر له‌وهی پټغمبه‌ری خوا ﷺ بچټه مالی

ټه‌رقه‌مه‌وه و بیکاته باره‌ګای بینینی یاوه‌رانی، ټو موسلمان بو..
هر بڅی یه‌کټکه له ه‌شت که‌سه پټشه‌نګی هاتن به‌دم بانګه‌وازی نیسلا‌مه‌وه و موسلمان بوون..
(ټه‌بویه‌کری صدیق) نیسلا‌می بڅ ټو و (عوسمانی کوپړی عه‌فان) و (زویه‌یری کوپړی عه‌وام)

و (ته‌له‌ی کوپړی عبیدالله) و (سه‌عدی کوپړی ټه‌بووه‌قاص) باس کرد، جا بابته‌که لټل نه‌بو و

لایان و گومان خاوه خاوی پښ نه کړدن، به لږکو له گال (نه بویه کړ) دا به په له بهر وه لای پیغمبر ﷺ خاوه ﷺ که وتنه رڼ تا په پیمانی پښ بدهن و نالای نیسلام ه لېکرن.

جا له و ساته وه که موسلمان بوو تا نه و کاته ی گه پایوه بڼ لای په روه ردگاری له ته منی حه فتاو پیښه مین سالیډا، نمونه یه کی سر سوږه پیغمبر ﷺ بروداری مزن بوو، هر نه و د ش بوو وای کرد له پیغمبر ﷺ له ننو نه و ده که سید دابنیت که مژده ی به هشتی پیدابوون و وای له (عومر) یش کرد که له ننو نه و شش هاوه له ی راوړ کړدنیدا دابنیت که خه لیقایه تی دوی خزی له ننو نه و اندا دابنیت و، وتی: (پیغمبر ﷺ و هفتی کرد و رازی بوو لییان)...

(عبدالرحمن) ده سته بڼ له دوی موسلمان بوونی پشکی خزی له دهر به دهری و دزایه تی قوپه یش پښ بړا...

کاتیک که پیغمبر ﷺ یش فهرمانی کرد به هاوه لانی که کړچ بکن بڼ حه به شه، (عبدالرحمن) کړچی کرد و پاشان گه پایوه بڼ مه که و... دواتر له کړچ کړدنې دووه مدا کړچی کړده وه بڼ حه به شه و پاشان گه پایوه بڼ مه دینه و... به شکاری (به دښ) و (نوحود) و، تڼکړای جه ننگه کانی دیکه ی کرد...

* * *

له بازرگانیه که پیدا به جوړیک به ختدار بوو که بوو بویه مایه ی سر سوږمان و سر سام بوونی و، خزی له و باره یوه ده لیت:

{وام ده بینې، گه به رڼیکم به رز بکړدایه ته وه، زیو و نالتونم له ژریدا ده دوزیه وه} !!!

بازرگانی کړدنیش لای (عبدالرحمن ی کړی عوف) ﷺ چلیسی و قورغکاری نه بوو...

بگره سوور بوونیشی نه بوو له سر کړکړنه وه ی سامان و تامه زړو بوونی ده وله مهندي... نه خیر...

به لږکو کار و، نه رکیکی سرشانی بوو که سرکه و تن تیا پاندا نریکتری ده کړده وه له دهر وون و، زیاتر تڼکوشان...

(عبدالرحمن) ه لگري سروشتیکي به جوش بوو، که ناسوده بوونی خزی له کار کړدنې چاکدا ده بینیه وه له هر کوی بیت...

که وایو نه و نه گه له مزگوتدا نه بوو تا نوړ بکات، یا له غه زادا تا جیهاد بکات، نه و له بازرگانیه که پیدا بوو که گه شه یه کی نوری کړدبوو، هتا کاروانه کانی وای لیها تبوو له میجر و شامه وه، به ه موو پیدلوسیه کانی دورگی عه رب له خوراک و پوشاک بهر و مه دینه ده هات...

رڼه وه ی کړچ کړنه که ی له سره تای کړچ کړدنې موسلمانان بڼ مه دینه، زیاتر نه و سروشته به جوشه پیمان بڼ ده خاته پوو.

به نامه ی پیغمبر له کاته دا وایو برایه تی بخاته نټوان هموو نوو هاوړنیک،
(موهاجر) ټکی مه ککه و (نه نصار) یه کی خه لکی مه دینه.

نهم برابیهش به چورئ بوو که مایه ی سرسام بوونی عه قل بوو، نه نصاریه کی خه لکی
مه دینه ده مات هموو نه وه ی که ه ییو له گال برا موهاجره که پدا به شی ده کرد... ته نانه ت
جنگاهه شی، گهر دوو ژنی ه بویه، ده یو یست یه کیکیانی ته لاق بدات، تا براکه ی
بیخو ازیت...!!

له و ساته شدا پیغمبر ی نازیز برایی خستنه نټوان (عبدالرحمنی کوپی عوف) و (سه عدی
کوپی ره بیع)...

ده با گوئ بق هاوړلی پایه برز (نه نه سی کوپی مالیک) رابگرین، که نه وه ی روید او ده
ده یگت پتته وه بزمان!

{... جا (سه عد) به (عبدالرحمنی) وت: براکم، من له هموو خه لکی مه دینه زیاتر سامانم
هیه، بروانه نیوه ی ماله کهم و بیبه !!

دوو ژنیشم هیه، سرنج بده کامیانت به دل بوو تا ته لاقی بدهم و، بیه یتیت...!

(عبدالرحمنی کوپی عوف) پتی وت:

{خوای گوره پیت و فې بخاته مال و خیزانته وه...}

به لکو بازارېم نیشان بدهن...}

پاشان چوو ده روه بق بازارو، شتی کړی و... فروشتی و... قازانجی کرد...!!

ژبانی بهم شتویه برده سر له مه دینه، له سرده می پیغمبر ﷺ و پاش وه فاتیشیدا،
له به جیه پتانی ته وای مافی ناین و، کاری دنیا و... بازگان قازانجه کی سرکه وتوو بوو، که
خاوه نه که ی-وه ک خوی ده لیت- گهر به ردیکي له شوینی خوی به رز بکردایه ته وه نالتون و
زیوی ل ژیریدا ده دوزیه وه...!!

نه وه شی وای له بازگانیه کی کردبوو سرکه وتوو پیرو بیت، هه لالیتی و،
دوورکه وتنه وه ی ته وایو بوو له هرام، بگره له گومانویش...

هروه ها نه وه ی زیاتر سرکه وتوو پیت و فېرداری کردبوو نه وه بوو که ته نها بق
(عبدالرحمنی کوپی عوف) نه بوو بهس، به لکو پشکی گوره ی بق خوای گوره بوو،
ده یگه یاند به کس و کار و، برایانی و، پزشته سازی سوپاکانی نیسلام...

گهر بازگان و ده وله مه ندی، به ژماره ی دانه کانی و قازانجه کانی سرژمیر بکړیت، نه وای
سامانه کی (عبدالرحمنی کوپی عوف) پزوه ژماره ی به وه ی که له پیناوی پروه رنګاری
جیهاناندا ده بیه خشی ده زانرا...!!

روژکیان گوئی له پیغمبر ی خوابو پتی فېرموو:

{نه ی کوپی عوف، تق له ده وله مه نده کانی...}

به گاکړلکېش ده چېته به هه شته وه ..

قهرز بده به خوای گه وړه، قاچه کانت بڼ ده کاته وه { ..

له و ساته وه که نه و نامور زگاریه ی له پټفهمبره ی خوا بیست، قهرزی ژور باشی به په وړه وړدگاری دده، خوای گه وړه ش بڼی چه ند باره ده کړده وه .

روژکیان زه ویهه کی فروشت به چل هه زار دینار، پاشان هه مووی به خشیه وه به سه ر خزم و که س و کاره که ی له هژی (به نی زوهره) و، دایکانی به واداران و، موسلمانان هه ژاره کاند .

جاریکیان پینچ سده نه سپی پیښکه ش به سوپای نیسلام کړد و .. جاریکی دیکه ش هه زار و پینچ سده و شتری به باره وه به خشی ..

له سه ره مرگیشدا، رایسپارد که په نجا هه زار دیناری به خشن له پیناوی خوا و، هه ر که س له وانه ی که به شداری به دریان کړدوه و ماون په کی چوارسه دیناریان پڼ بدړیت، ته نانه ت (عوسمانی کوری عه فان) ﷺ، سه ره پای ده وله مه ندیه که ی پشکی خوی وه رگرت و وتی: (سامانی عبدالرحمن هه لال و بیگه رده و، چیر کړدنی ساغی و پیت و فه پره).

* * *

(عبدالرحمنی کوری عه وف) خاوه ن و گه وړه ی سامانه که ی بوو نه ک به نده ی ..

خو ماندونه کړدنیشی له کورکړدنه وه و له سه ریه ک دانانی به لگی نه وه یه ..

بگره به سانایی له مالی هه لال کړدی ده کړده وه و .. پاشان ته نها بڼ خوی نه بوو به س .. به لکو خزم و که س و کار و برایان و هه موو کومه لگا که ییشی له گه ل نه ودا لیتی به هره مه ند ده بوون .

ژوری ناستی به خشین و ده ستگیرو ی کړدنی گه یشتبووه راده یه ک که ده و ترا:

{ هه موو خه لکی مه دینه پشکدارن له سامانه که ی عبدالرحمن دا .

قهرزی به سییه کیان دده و ..

سییه کیښیان قهرزه کانی بڼ ده بژاردنه وه ..

سییه کیش ده دیدانی و پیتی ده به خشین .. { !!

نه و ده وله مه ندیه شی مایه ی ناسوده یی و شادی ده روونی نه بوو، گه نه و توانایه ی پڼ نه دایه که پشتیوانی ناینه که ی و، کومه کی برایانی پڼ بکات ..

له لوی نه و ش، هه رده م له ده وله مه ندیه که ی ده ترسا ..

روژکیان خواردنی به دریانگی بڼ هینرا، له کاتیکدا که به پوژوو بوو ..

کاتی سه رنجی دا ناره زووی خواردنی نه ما و گریا و، وتی:

{(موصعه بی کړې عومه یی) که له من چاکتر یو شهید یو، عابایه کرایه کفنی که سهری دایپوشرایه، قاچه کانی به دهره وه بوون، قاچه کانی دایپوشرایه، سهری به دهره وه ده بوو..}

(حه مزه) ش که له من چاکتر یو شهید یو، ته نها عابایه هه یو بکړته کفنی. پاشان دونیا بڼ نیمه راخرا مینده ی که راخرا و، نه ونده ی که هه مانه پیمان به خشرا.

من ده ترسم که چاکه کانمان پیښ خرابیت بومان} ...!!

روژیکیان له سهر خوانیک لای هه ندیک له هاوه لان کړبوونه وه.

هر که خواردنه که له به رده میاندا دانرا دوستی کرد به گریان، لیان پرسى:

- چى دتگریه نى نه ی باوکی موحه مده...؟

وتى:

{پیغمبرى ﷺ وه فاتى کرد، خوى و خاووخیزانیشی تیر به سکی خویان نانی جویان نه خوارد... وانا بنیم سواخرانمان بڼ شتیک بیت چاکه ی نیمه ی تیدا بیت} ...!!

هر وه ها، ده وله مهنده که ی که له خویای بوون و لوت به رزی بڼ دوست نه کړدبوو.. ته نانه ت له باره ی وه وتراوه: گهر که سکی نامق که نه ینا سبایه له کاتیکدا له گه ل

خزمه تکاریکدا دانیشتبویه، نه یده توانی که لیکیان جیابگاته وه!!

به لام گهر نه که سه نامویه ناشنای به شیکى تیگرشانی (عبدالرحمن) و تاقیرکړنه وه کانی

بیویه، نه وا ده یزانی له روژى (نوحود) دا بیست برینی پیوه بوو، په کیک له و برینانه ش

شلیپه کی هه میشه یی له قاچیکدا دوست کړدبوو.. هر وه ها له روژى (نوحود) دا چند

ددانیکیشی که وت و، زمان گیرانیکى ناشکرای له کاتى گزکردن و قسه کړدنیدا دوست کرد.

نا له و کاته دا، نه و که سه نامویه ده ی توانی که بزانتیت نه و پیاو بالابه رزه، روخسار گه شه،

پیست نرمه، شه له، زمان گیره له نه نجامی پیکرانى روژى (نوحود)، (عبدالرحمن) کړې

عوف) ه...!!

ده زای خوی لی بیت و خوا رازی بکات..

* * *

سروشیتى مرؤ وای راهیتاوین که ده وله مهنده ی داوای ده سه لاتداریتى ده کات..

به و واتایه ی که ده وله مهنده کان هه میشه پییان خو شه که ده سه لاتیکیان هه بیت پاریزگاری

سامانه که یان بکا و زیادی بکات و، ثاره زوومه ندی لوت به رزی و خو به گه روه زانین و ثیره پیان

فیریکات که ده وله مهنده ی ده یوروزنیت هه رده م..

خۆ گەر (عبدالرحمنی کوپی عەوف) مان بەدی بکەدایە لەو دەولە مەندییە بەرینەیدا، ئەو مەروفتیکمان دەبینی کە بە شێوەیەکی سەیر سروشتەکانی مەزنی لەم بوارەدا دادەمالی و بەرەو بەرزییەکی نایابی دەبرد...

ئەو لە کاتیگدا روویدا کە (عومەری کوپی خطاب) ﷺ گیانی پاکی دەسپارد و، شەش پیاوی لە ھاوێژانی پێغه‌مبەری ﷺ ھاڵەبژارد تا لە نێو خۆیاندا جێنشینێکی نوێ دیاری بکەن...

پەنجەکان ئاماژەیان بۆ (عبدالرحمنی کوپی عەوف) دەکرد و روو لەو بوون... هەندێک لە ھاوێژانی لەو بارەپەووە قەسەیان لە گەڵدا کردبوو کە ئەو لەو شەش کەسە ڕەواترە بۆ جێنشینێکی، وتی:

{سوێند بە خوا، پەتیک ھەلبگیریت و، بخریتە گەردنم، پاشان بەرەو لایەکی دیکەم رابگیرن خۆشەویستەرە لام لەو}...!!

بەمجۆرە، مێشتا شەش کەسە ھەلبژێراوەکان کۆبوونەوی خۆیان ساز نەکردبوو تا یەکێکیان ھەلبژێرن بۆ جێنشینێکی لەوای (عومەری فاروقی)، ھەوایی بە پێنج براکەکی دیکەکی دا کە ئەو دەست لەو مافەکی خۆی ھەڵدەگریت کە (عومەر) بۆی داناوە، کاتیک کە کردی بە یەکێک لەوانەکی کە لە نێوانیاندا خەلیفە دیاری بکەیت... ھەر بۆیە لە سەریان پێویستە کە تەنھا لە نێوان خۆیان خەلیفە دیاری بکەن-واتە لە نێو پێنج کەسەکی دیکەدا-.

زۆر زەوویی ئەو دنیا نەویستییە لە وەرگرتنی پلە و پایەدا گەیاندا جیگای ناویژیوان لە نێوان ئەو پێنج بەرێزەکی دیکەدا و، رازی بوون کە ئەو لە نێوانیاندا خەلیفە دیاری بکات و، ئیمامی ەلی پێی وت:

{لە پێغه‌مبەری خوا م بیست ﷺ وای باس دەکردیت کە ئەمینی خەلکی ئاسمان و، ئەمینی خەلکی زەویت}...

(عبدالرحمنی کوپی عەوف) ییش (عوسمانی کوپی عەفان) ی دیاری کرد بۆ خەلیفایەتی و، ئەوانی نیکەش واژۆی دیاریکردنەکیان کرد.

* * *

ئەمە ھەقیقەتی پیاویکی دەولە مەندە لە ئیسلامدا... ئایا بینیتان کە ئیسلام چی لێکرد ھەتا بەرزێ کردەووە بەسەر دەولە مەندیدا، بەو ھەموو لەخۆبایی کەر و سەرلێشێواندنەکی کە ھەیەتی و، چۆن بە جوانترین شێوە زاخاوی دا...؟؟ نا ئەو ھەتا لە سالی سی و نووی کۆچیدا، گیان دەدا...

(عائیشه) دایکی پروادارانیش دهیه ویت به ریزیک به هره مەندی بکات که جگه له و به کهسی دیکه نه درایت، هه ریزیه له کاتیکدا که له سهه نوینگی مردنه داوای لیدەکات که له ژوره کهی نه ودا و له تەنیش پیتە مبهرو، نه بویه کرو، عومره وه به خاک بسپێردریت... به ئی نهو موسلمانیکه ئیسلام به چاکی پهروه ردهی کردوه، شهرم دهکا له وهی که خزی به رز بکاته وه بۆ نهو جینگایه...!!

پاشان نهو واده و به ئینیکی پیشتی ههیه له گه ل (عوسمانی کوپی مهظعون) دا، که ریزیکیان پیکهاتن که: هه رکامیان دواي نهوی دیکه مرد، له تەنیش هاوه له کهیه وه بنیزیت...

* * *

له کاتیکدا گیانی بۆ که شتیکی نوئی خزی ساز ده کرد، چاوه کانی فرمیسکیان لیدەباری و، زمانیشی له بهرخویه وه ده جولاند و دهیوت:

{ده ترسم نهگه یه نریم به هاوه لانه به هوی نهو سامانه زۆرهی که هه میوو}..

به لام سه بوری خوای گه وه نۆر زوو دایده گرت و، روخساری به روپوشیکی تهنگی شادی پرشنگاری مژده دهی دلتیاکار دایده پۆشی...

هه ربهو گویشی هه لختبوو... وه که نهوی که دهنگیکی خۆشی هه بیت و لیتی نزیک بیته وه...

له وانهیه نا لهو ساته دا گوپیستی راستیتی نهو فرموده یه پیغمبر ﷺ بوو بیت که هاوه یه کی نۆر بوو پیتی فرموویو:

{عبدالرحمنی کوپی عه وف} له به هه شدایه {..

هه ربه ها له وانهیه گوپیستی په یمانی خوای گه وه بوو بیت لهو قورئاندا:

﴿الَّذِينَ يُفْقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مَا أَنْفَقُوا مَثًا وَلَا أَدَى لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ﴾: نهو که سانهی مال له ریتی خوادا ده به خشن و به چاویاندا ناده نه وه و تووشی ئازاریکیان ناکه ن، پاداشتیان لای پهروه رگاریانه وهیج ترس و هه میکیان له سهه ر نیه. البقرة/ ۲۶۲.

عبداللہ کی کوہ پی عہ مری کوہ پی جہ رام

نہ لائیکہ نہ کاہ کیبہ ریباہ بوکرو بو

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY
1100 EAST 58TH STREET
CHICAGO, ILL. 60637

ئو کاته یی حهفتا پیاره نه نصاریه که له په یمانی عهقه بهی نووه مدا په یمانیان ددها به
پښه مېری خوا، (عبداللهی کوپی عه مری کوپی هرام) - باوکی جابری کوپی عبدالله - په کتیک
بوو له نه نصاریانه ..

کاتیک پښه مېری خوداش څخه سرگره وړه (نه قیب) ی له ننیو ه لیزاردن، (عبداللهی کوپی
عه من) په کتیک بوو له سرگره وړه کان و.. پښه مېری خوداش څخه کرډیه سرگره وړه ی سر
هؤزه کی که (به نی سه له مه) بوو ..

که گه راپیشه وه بقی مه دینه، سهروسامان و، خزم و خویشی خسته خزمه تی نیسلامه وه ..
پاش کوچکردنی پښه مېریش بقی مه دینه، نه بوجابر ه موو خوشبه ختی ختی له
هارپیه تی کردنی پښه مېردا څخه به شه وو به رورؤ ده بینیه وه ..

* * *

له جهنگی (به د) یشدا موجهیدانه هاته دهری و، پاله وانانه جهنگا ..
له غه زای (نوحود) یشدا مردنی خوی هاته پش چاو بهر له وهی موسلمانان بقی جهنگ بچنه
دهره وه ..

ئو هه سته راستگزیانه دایگرت که ناگه رپته وه، دلی وهخت بوو له خوشیا بال بگرتتو وه !!
نم هاوه له پایه بهرزه - جابر - ی کوپی بانگ کرد و پتی وت:
{من واده بینم له جهنگ دا ده کوژیم .. بگره له وانه یه په که مین شه میدی موسلمانانیش
.. م ..

جا من سویتد به خوا، جگه له پښه مېری خوا څخه له تو خوشه ویستر به چی ناهیل ..
قهرتکم له سره، بیده ره وهو، له گال خوشکه کانتدا باش به { ..

* * *

بقی دهمو به یانی رورؤی دواپی موسلمانان بقی روویه پوویونه وهی قوره یشیه کان چونه
دهره وه .. ئو قوره یشیه کی که به سوپایه کی بی شوماره وه هاتبو شاره هیمنه که یان داگیر
بکات ..

جهنگیکی ترسناک به رپا بوو، له سهره تادا موسلمانان سرکه و تنیکی خیرایان به ده ست
هینا، که ده کرا سرکه و تنی په کلاکه ره وهش بیت، گهر ئو تیرهاویژانه ی پښه مېر څخه فرمانی
پیکردبون که له جیگای خویاندا بمیننه وهو هرگیز چولی نه کن، ئو سرکه و تنه خیرایه

به سهر قوربه يشدا له خۇبايى كردن و، شوينه كانى خۇيان به سهر كټوه كه وه به جى نه هيشتبايه و
سهرقال نه بوونايه به گز كردنه وهى ده سته كه وته كانى سوپاى دټپاوه وه..
ئو سوپاى كه زور خيرا شكاني خوى كز كرده وه كاتى بينى پشتى موسلمانان به
تهواوهتى چول بووه، پاشان له پشتوه به هير شيكى له ناكاو سه ساميان كرون و،
سهر كه وتنى موسلمانان گزدره بى شكست..

* * *

له م جهنگه سهخت و تالدا، (عبداللهى كوپى عه من) مائاوايكار و شه هيدانه جهنگا.. كاتيك
له پاش جهنگه كه موسلمانان چون بى سهر كردنى شه هيدانه كانيان.. (جابرى كوپى عبدالله)
به دواى باوكيدا ده گرا، تا له نيو شه هيدانه كاندا دزيبه وه، سهرى كرد بټپاوه په كان
شواندويانه، هروهك چون پاله وانانى ديكه شيان شيواندوه..
له كاتيكدا (جابر) و هه نديك له كس و كارى بى شه هيدى ئيسلام (عبداللهى كوپى عه مرى
كوپى حرام) ده گريان، پيغمبه رى خوداش ﷺ به لايندا تټپه رى له كاتيكدا كه ده گريان،
فه رموى:

{بوى بگريـن..}

يان بوى نه گريـن..

مه لائيكه ته كان به باله كانيان سټپه ريان بى كردوه {!!!}

* * *

ئيمانى (نه بو جابر) دزه وشاوه و به تين بو..
خوشه ويستى - بگره ئه وپه رى ئه ويني - بى مردن له پټناوى خودا ئه وپه رى خوزگه و ناواتى
بو..
پيغمبه رى خوداش ﷺ دواتر هه والى مه زنى له باره يوه دركاند، هه واليك كه ئه ويني مه زنى
بى شه هيدى ده نواند..

روژنيكان پيغمبه رى ﷺ به (جابرى كوپى فه رمو):

{ئەى جابر..}

خوای گه وره هيج كه سى نه دواندوه له پشتى په رده وه نه بټت..

به لام روويه پوو له گه ل باوكتدا دوا..

پټى فه رمو: ئهى به نده كه م، دوا بكه تا پټت ببه خشم..

وتى: ئهى په روه ردگار، داوات لى ده كه م كه بگريه وه بى دنيا، تا دووباره له پټناوتدا

بكوژيم..

خواى گوره پټى فرموو:

پېشتړ نه وېم باسكړدووه: نه وان ناگړپته وه بړى..

وتى: نهى په روږدگار، نه م به خشخشى پټت دلوين، راييگه يه نه به وانهى دواى نيمه..

جا خواى گوره نه م نايه تهى ناردۀ خواره وه:

﴿وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتًا بَلْ أَحْيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ، فَرِحِينَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ:

نه و كه سانهى له رضى خوادا كوژوان، هرگيز به مردويان حيساب مه كن، بهلكو زيندون و خودا بژويان دۀ داتى. دليان خوځه به و چاكه يهى كه خودا دۀ رياره ي كړدون، شادن به وه ش كه نه وانهى وا نه گيشتونه نه مان و به جى ماون، هيچ ترسيكيان له سر نايى و هيچ خه ميكيان له بهر نايى. ۱۶۹-۱۷۰.

كاتيك كه موسلمانان ده چوونه سر شه میده چاكه كاره كانيان پاش كړتايى هاتنى جهنگى (نوحود).. نه و ساتهى كه خزمانى (عبداللہى كوپى عه م) لاشه كيان ناسيه وه، ژنه كى له گۀ ل براكه يدا كه نه ویش به ه مان شپوه له گۀ ليدا شه میده بوويو، خستنيه سر و شتره كى و، هات به بيريدا كه بيانباته وه بڼ مدينه تا له وى بياننيزيت و، هه روه كه ه نديك له موسلمانان شه میده كانى خوځيان به وچوړه ليكرد..

به لام بانگه رى پیغمبرى خوادا ﷺ گيشت پټيان و فرمانى پیغمبرى پښگه ياندن كه: {كوژاوه كان له شوينى كوژان ياندا به خاك بسپړن}..

جا هه ريه كه يان شه میدی خوځى هټايه وه..

پیغمبرى ناريزيش ﷺ سر په رشتى به خاك سپاردنى هاوه له شه میده كانى دۀ كړد، نه و شه میده انهى كه نه و په يمانهى به خواى گوره يان دابو برديانه سر و، گيانى به رزى خوځيان به لټيوردۀ ي كړدۀ قوريانى بڼ خودا و پیغمبره كى.

كه نورهى (عبداللہى كوپى حه رام) هات به خاك بسپړدريت، پیغمبرى خوادا ﷺ بانگى كړد:

{(عبداللہى كوپى عه م) و، (عه مرى كوپى جه موح) له يه ك گړدا بنځن، چونكه له دونيادا زړر په كديان خوځشده ويست و، دلساف بوون به رام بهر به يه ك}..

* * *

نائيتاش.. له ميانهى نه و ساتانهى كه گلکو به خته وهره كه يان سازده كړد بڼ پيشوازي هه ريو شه میده ناريزه كه، وهرن با پينگه وه سرنجيكي خوځه ويستانهى شه میدی دوهم (عبداللہى كوپى جه موح) بده ين..

* * *

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

عہ مری کو بی جہ مع

دہ مے و ہم شہ لیہ مہ وہ لہ بہ شہ شہا بکہ یم

زاوای (عبداللہی کوپی عمری کوپی هرام) بوو، چونکه میړدی (هیندی کچی عمری خوشکی بوو..

نم کوپړی (جه موج) یش یه کښک بوو له سرگره وره کانی مە دینه و، پیاوماقوالتی له پیاوماقوالتی (بەنی سەلمه) بوو..

(مه عادی کوپی عمری کوپی، که بهر له خوی موسلمان بوو یه کښک بوو له و هفتا نه نصاریه ی به شداری په یمانی (عقه به) دوه مییان کرد.

جا (مه عادی کوپی عمری) و (مه عادی کوپی جه بهل) ی هاوپی به وپه پری په روشیه کی که نجانته ی بېواداری بویرانه وه خه لکی مە دینه یان بۆ لای نیسلام بانگ ده کرده.. له و دمه شدا له نیو خه لکدا وا باوېو که پیاوماقوالت وپرای شو بته گورانه کی له په رستگا کانیاندا دانرابوون هه موو خه لکی ده یان په رست، له ماله کانی شیاندا بتی بچوکیان داده نا..

(عمری کوپی جه موج) یش به و پټیه کی که پیاوماقوالت و سرگره وره بوو، بتیکی دروست کردبوو، ناوی (مه ناف) ی لټنابوو، له ماله که یدا داینابوو..

(مه عادی کوپی عمری) له گال (مه عادی کوپی جه بهل) ی هاوپییدا پټکهاتبوون له سر نه وه کی که بته کی (عمری کوپی جه موج) بکه نه مایه کی گالته چاری و یاری کردن.

شوه چوونه ساری و، هه لیان گرت و فریایان دایه شو چاله کی که خه لکی شتی پیس و زیلی تن فریده دا.

(عمری یش که دمه و به یانی هه ستا سرچی دا (مه ناف) له جیگای خوی به دی نه کرد و، به داویدا گه را تا بینی له و چاله دا فریده راوه.. جا توره ده بیت و ده لیت:

— دهک تیا بچن، کن نه مشوه ده سترژی کی کردوته سر خواوه نده کانمان..؟!

پاشان ده یشات و، پاکی ده کاته وه و، بونی خۆشی لیده دات..

شوه ی نویی به سر دا هاته وه، هه ربوو (مه عادی) — (مه عادی کوپی عمری) و (مه عادی کوپی جه بهل) هه مان شتیان به سر بته که دا هیتا یه وه، هه موو شه ویک به و جوړه.

هه تا (عمری) هه راسان بوو، شمشره کی هیتا و خستیه سرگره دنی (مه ناف) و پتی وت: گه ر چاکه ت تیدا یه بهرگری له خۆت بکه..!!

بق به یانی که هستا سهیری کرد له جی خویدا نه ماوه... به لکو له هه مان چالدا فریدراوه،
نه مجاره به تهنه اش نه بوو له چاله که دا... به لکو له گهل سه گیکي توپیودا توند پیکه وه به
گوریسیک به سترابونه وه...

له کاتیکدا که توپه و، په ست و، سه رسام بوو بوو، هه ندیک له پیاوماقوانی مه دینه که
پیشتر موسلمان بوو یون لئی نزیک بوونه وه، به ده ستیان ناماژمیان بق به فریدراوه که ده کرد
که به سه گیکي توپیوه وه به سترابویه وه، عه قل و دل و تیگه یشتنی (همری کوهی
جه موج) بیان دواند و، باسی په روهردگاری حق و، خاوه ن توانا و ده سلاتیان بق ده کرد، که
هیچ شتیک هاوشیوهی نه...

ده ربارهی (موحه مه دی) (صادق الامین) قسه یان بق ده کرد، که هاتوته دنیا تا
بیه خشیت، نه که وه رگریت... رینوتی بکات، نه که سر بشیوینیت...
ده ربارهی نیسلا میش، که هاتوه تا مرقه کان له کوت و به ند رزگار بکات - هه موو کوت و
به ندیک -، هاتوه خوشی و په همتی خودای تیدا زیندو بکاته وه رووناکی شو یان له دلدا
په خش بکات.

چا له چه ند ماوه په کی که مدا (همر) خوی و ناینده ی خوی بینیه وه...
له چه ند چرکه ساتیکدا رشت و، پشاکه کانی و جه سته ی خاوین کرده وه و، پاشان خوی
یون خوش و ریک و پیک کرد و، په سه ری به رز و ده روونی که شاه وه که وته پی، تا په یمان بدات
به دواين پیغمبر و، جیگای خوی له نیو بروادارندا بگریت.

* * *

له وانه په که سیک بیت به بیریدا و بپرسیت: که سانیکی وه (همری کوهی جه موج)... که
سه رگه وره و پیاوماقوالی موزه کانیان بوون... چون برویان ده هینا به و به کالته جارپانه به و
جوره شو هه موو برویه...
چون عه قلیان له و گیلیه نه یدیه پاراستن...
وه چون نه مړ - له گهل موسلمان بوون و قوربانیدانیا ندا - له ریزی گوره پیاواندا
ده یاندوینین...؟

کردنی شم جوره پرسیارانه له رزگاری نیستادا رزدر سانایه، که مندالیکیش به دی ناکه یین
عه قلی وای لئ بکات ته خته په که دابتشیت و له ماله که یدا دابینیت و بیهرستن...
به لام له و رزگاره ی که رابوورد، سوزی مړه جیگای شو جوره کارانه ی تیدا ده بوویه وه
به بن شو هی که زیره کی و تیگه یشتنیان هیچ ته له که و فیلتیکی به رانبر شو داب و نه ریتانه
تیدا بیت...!!

(نه سینا) به سه بزمان وه نمونه...

(ئه‌سینا) له سه‌رده‌می (بارکلین) و (فیساکۆرس) و (سوقرات) دا..
 ئه‌و (ئه‌سینا) یه‌ی که له پێشکه‌وتنی فیکریدا که‌یشتی‌بووه ئاستی سه‌رسام کردنی عه‌قل، ئا
 له و کاته‌دا هه‌موو خه‌لکه‌که‌ی، فه‌یله‌سوف و، دانوهر و، جه‌ماوه‌ره‌که‌ی بپوایان به‌و بته
 داتاشراوانه‌ هه‌بوو، بپوادارییه‌ک تا ئه‌وه‌په‌ی گێلی و گاته‌جاری!!
 چونکه‌ وێژدانی ئایینی له‌و چه‌رخه‌ دورانه‌دا له‌گه‌ڵ پێشکه‌وتنی عه‌قڵدا به‌ هه‌ڵتکی ته‌ریبیدا
 نه‌ده‌پۆیشتن.

* * *

(عه‌مری کوپی جه‌موح) دڵ و، ژایانی به‌ په‌روه‌ردگاری جیهان سپاردبوو، سه‌ره‌پای زۆر
 به‌خشنده‌یی و ده‌ستبلاویه‌که‌ی، ئیسلام زیاتر به‌خشنده‌تری کرد و، هه‌موو سامانه‌که‌ی خسته
 خزمه‌ت ئاینه‌که‌ی و براکانی..
 پێغه‌مبه‌ر ﷺ له‌ کومه‌لێک خه‌لکی (به‌نی سه‌لمه‌) -هه‌زه‌که‌ی (عه‌مری کوپی جه‌موح)- ی
 پرسی:

- کێ سه‌رگه‌وره‌تانه‌ ئه‌ی به‌نی سه‌لمه‌..؟

وتیان: (الجع‌د بن قیس)، له‌سه‌ر ئه‌و زۆدییه‌ی که‌ ته‌ییدابوو..

ئه‌مجا پێغه‌مبه‌ر ﷺ فه‌رمووی:

{جا چ ده‌ردنێک له‌ زۆدی سه‌خته‌ره!!}

به‌لکو سه‌رگه‌وره‌تان ئه‌و ده‌موچاو پانه‌ سپیه‌یه‌، (عه‌مری کوپی جه‌موح)-{..

ئه‌م گه‌واهیدانه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ ریزلێنانی (عه‌مری کوپی جه‌موح) بوو، چ
 ریزلێنانێک..!

له‌مباریه‌وه‌ شاعیری ئه‌نصاریه‌کان وتویه‌تی:

فسود عمرو بن الجموح لجوده   وحقّ لعمره بالندی أن یُسودا
 إذا جاءه السؤالُ أنهب ماله   وقال خذوه، إنه عائد غدا

واته: پیاوه‌لدانی (عه‌مری کوپی جه‌موح) له‌به‌ر به‌خشنده‌ییه‌که‌ی مافی خۆی بوو که‌ بانگ
 بکری‌ت و پیایدا هه‌لبدری‌ت.. گه‌ر دواکه‌ر ماله‌که‌ی هه‌موو ببردایه‌، ده‌یوت: بیهه‌ن، سه‌بین
 دیته‌وه‌..

جا (عه‌مری کوپی جه‌موح) هه‌روه‌ک چۆن سامانه‌که‌ی له‌پێتواری خۆی گه‌وره‌دا به‌خشی،
 ده‌یویست که‌ گیان و ژانیشی ببه‌خشیت..

به‌لام.. به‌چ شێوه‌یه‌ک؟؟

ئه‌و قاجێکی به‌جۆزێکی وه‌ها شهل بوو که‌ به‌ که‌لکی به‌شداریکردنی شه‌پ نه‌یه‌ت.

خاوه‌نی چوار کوپیش بوو، هه‌موویان موسلمان بوون و، پیاوانیکی به‌جهرگ بوون و، له‌گه‌ڵ پێغه‌مبهری خوادا ﷺ بۆ شه‌پکردن ده‌چوونه‌ ده‌ره‌وه‌و، به‌رده‌وام بوون له‌سه‌ر به‌جێهێنانی فه‌رزی جیهاد..

له‌ جه‌نگی به‌دردا (عه‌مر) هه‌ولیدا به‌شداری بکات، جا کوپه‌کانی چوونه‌ خزمه‌ت پێغه‌مبەر ﷺ تکه‌یان لێکرد که باوکیان رازی بکات به‌وه‌ی که نه‌یه‌ته‌ ده‌ره‌وه‌، یان گه‌ر قه‌ناعه‌تیشی نه‌کرد فه‌رمانی پێ بکات..

هه‌رواش بوو، پێغه‌مبەر ﷺ پێی راگه‌یانده‌ که ئیسلام لێی بوراوه‌ له‌ به‌شداریکردنی جیهاد وه‌ک فه‌رزی که‌م ئه‌ندامیه‌که‌یه‌وه‌ که خۆی له‌ شه‌لییه‌کی زۆردا ده‌نواند..

له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا ده‌ستی دایه‌ زۆرلێکردن و تکه‌کردن.. تا پێغه‌مبەر فه‌رمانی پێکرد که له‌ مه‌دینه به‌مێنێته‌وه‌.

جه‌نگی (ئوحد)یش هات، عه‌مر چووه‌ خزمه‌ت پێغه‌مبەر ﷺ و لێی پاراپیه‌وه‌ که مۆله‌تی به‌شداریبوونی بدات و پێی وت:

{ئهی پێغه‌مبهری خوا.. کوپه‌کانم ده‌یانه‌وێت رێگه‌م نه‌ده‌ن که بۆ جیهاد کردن له‌گه‌ڵندا بێمه‌ ده‌ره‌وه‌..}

جا سوێند به‌خوا من ئومێده‌وارم که به‌م شه‌لیه‌مه‌وه‌ له‌ به‌هه‌شتدا بگه‌ڕێم..

له‌ به‌رامبه‌ر ئه‌و سووریوونه‌ مه‌زنه‌یدا پێغه‌مبەر ﷺ مۆله‌تی دا که بێته‌ ده‌ره‌وه‌و به‌شداری بکات، جا چه‌که‌که‌ی هه‌لگرت و، به‌خۆشی و سنگ فراوانیه‌وه‌ به‌ شه‌لی که‌وته‌ پێ و، به‌ ده‌نگیکی ملکه‌چانه‌ له‌ په‌روه‌ردگاری پاراپیه‌وه‌:

{خودایا شه‌هیدیم پێ بیه‌خشه‌ و مه‌مگێره‌وه‌ بۆ ناو که‌س و کاره‌که‌م}...

* * *

هه‌ربوو له‌شکر له‌ رۆژی (ئوحد)دا به‌یه‌ک گه‌یشتن..

(عه‌مری کوپی جه‌موج) و هه‌رچوار کوپه‌که‌یشی به‌ شمشیره‌کانیان که‌وتنه‌ لێدانی سوپای تاریکی و بێباوه‌پی..

(عه‌مر)یش له‌ نێو ئه‌و خه‌ڵک و هه‌رایه‌دا هه‌نگاوی ده‌نا و، له‌گه‌ڵ هه‌ر هه‌نگاوێکیشیدا شمشیره‌که‌ی سه‌ری یه‌کێک له‌ بته‌په‌رسته‌کانی لێده‌کرده‌وه‌..

ئه‌و به‌ ده‌ستی راست شمشیری ده‌وه‌شاند و، پاشان سه‌رنجی ئاسۆی به‌رزی ده‌وروپه‌ری خۆی ده‌دا و، وه‌ک ئه‌وه‌ی په‌له‌ی بێت بۆ هاتنی ئه‌و مه‌لانیکه‌یه‌ی که گیان ده‌کێشێت و، پاشان به‌ره‌و به‌هه‌شتی ده‌بات..

به‌ئێ.. ئه‌و به‌راستی شه‌هیدبوونی له‌ په‌روه‌ردگاری خواست و، ته‌واو دانیاش بوو له‌وه‌ی که خوای گه‌وره‌ پاراپه‌نه‌وه‌که‌ی گیراگرده‌وه‌..

به‌لێ ئه‌و تاهه‌ زۆیه‌ - چ تاهه‌ زۆیه‌ك - به‌وه‌ی كه‌ به‌ قاچی شه‌لی له‌ به‌هه‌شتدا هه‌نگاو
بنیّت تا خه‌لكه‌كه‌ی بزانی كه‌ موحه‌مه‌دی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ چۆن هاوه‌لانی خۆی دیاری
ده‌كرد و، چۆن پیاوونی په‌روه‌رده‌ ده‌كرد...!!

* * *

به‌لێ ئه‌وه‌ی كه‌ چاوه‌ پێی بوو پێی گه‌شت.
لێدانی شمشیرێكی به‌رگه‌وت و، ساته‌وه‌ختی زه‌هاوه‌نده‌كه‌ی راگه‌یاند..
زه‌هاوه‌ندی شه‌هیدێكی پایه‌بلند به‌ره‌و به‌هه‌شتی جاویدانی و، فێرده‌وسی خودای
میه‌ره‌بان...!!

* * *

له‌كاتیدا كه‌ موسلمانه‌كان شه‌هیده‌كانیان به‌خاك ده‌سپارد، پێغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌و فه‌رمانه‌ی
ده‌ركرد -كه‌ پێشتر گۆییستی بووین-
{سه‌رنج به‌هه‌ن، (عه‌بداللهی كه‌وی حه‌رام) و (عه‌مری كه‌وی جه‌موح) له‌یه‌ك گۆپدا بنێژن،
چونكه‌ هه‌ردووكان له‌ دنیادا یه‌كیان خۆشه‌ویست و دڵساف بوون به‌رامبه‌ر به‌یه‌ك}...!!

* * *

ئه‌مجا هه‌ردوو شه‌هیده‌ هاوێی نازیژه‌كه‌ له‌یه‌ك گۆپدا به‌خاك سپێدران، له‌ژێر گلگۆی ئه‌و
خاكه‌دا كه‌ جه‌سته‌ی پێگه‌ردیانی گرت هه‌و، پاش ئه‌وه‌ی كه‌ پاله‌وانیته‌ی بی‌وینه‌یانی بینی.
پاش تێپه‌رپه‌وونی چل و شه‌ش ساڵ به‌سه‌ر به‌خاك سپاردن و هاوپیته‌تیان، لافاوێكی زۆر
به‌هێز هات و خاکی گۆپه‌كه‌یانی داپۆشی، به‌هۆی كانیه‌كه‌وه‌ كه‌ (موعاویه) له‌وێهه‌ هه‌ینابوو،
جا موسلمانه‌كان خه‌ی‌را كه‌وته‌ گواسته‌نه‌وه‌ی جه‌سته‌ی شه‌هیده‌كان، ئه‌وانه‌ی به‌شداری
گواسته‌نه‌وه‌ی لاشه‌كانیان كرد له‌باره‌یانه‌وه‌ ده‌لێن:
{لاشه‌یان هه‌ر نه‌رم بوو..

ده‌ست و قاچیان ده‌جولێنرا}...!!

(جابه‌ری كه‌وی عبدالله) له‌و كاته‌دا زیندووپیو، له‌گه‌ڵ خزم و كه‌س و كاره‌كه‌یدا رۆشت تا
لاشه‌ی (عه‌بداللهی كه‌وی عه‌مری كه‌وی حه‌رام)ی باوكی و لاشه‌ی (عه‌مری كه‌وی جه‌موح)ی
مێردی پوری بگۆژیته‌وه‌..

له‌گۆپه‌كه‌ی خۆیاندا بینینی، وه‌ك ئه‌وه‌ی نوستن وایوو.. زه‌وی هه‌یچی لێ نه‌خواردبوون و،
ئه‌و خه‌نده‌ی ره‌زانه‌ندی و شادییه‌ی ئه‌و رۆژه‌یان له‌سه‌ر لێو دانه‌بڕابوو كه‌ به‌ره‌و لای خۆی
گه‌وره‌ بانگ کران، ئایه‌ سه‌رتان سوپه‌ماوه‌..

سه‌رتان سوپه‌نه‌مێن..

چونکه نه و گيانه مه زنه ته قواداره، بېگه ردانه ی، که به سر چاره نویساندا زال بوون.. له
جسته کاندا که ساز بووه بوی، ریژه یه ک له بهرگری (مناعة) به جی ده هیلتیت که هکاره کانی
شیکردنه وه، داپزانی ناو خاک لاده بات..

مه بیبی کوری زهید
رُفسانه‌ی فیداکاری و خوشه‌پستی

له په‌یمانی عه‌قه‌به‌ی دووهمدا که پی‌شتر چ‌ند جارئ لئی دواڼ و، تئیدا ه‌فتا پیاو و دوو
ثا‌فره‌تی خ‌لگی مه‌دینه په‌یمانیان دا به پیغه مبه‌ره، (حه‌بیبی کو‌پی زه‌ید) و (زه‌یدی کو‌پی
عاصم) ی باوکی له و ه‌فتا پیاوه پی‌رژه بوون..
(نوسه‌یبه‌ی کچی که‌عب) ی دایکیشی یه‌کک بو له و دوو ثا‌فره‌تی که په‌یمانیان دا به
پیغه مبه‌ری خودا..

ثا‌فره‌تی دوهمیش پوری - خوشکی دایکی - بوو...!!
که‌وابوو پرواداریکی دتیرنه و ئیمانی به شاده‌ماره‌کانیدا ر‌چووه..
له‌پاش ک‌چ‌کردنی پیغه مبه‌ری خوداش ب‌ق مه‌دینه له په‌نایدا ژیا و، له‌هیچ غه‌زایه‌کدا
دوانه‌کوت و، له‌هیچ کارنکدا که‌مته‌رخه‌می نه‌نواند..

* * *

روژ گاریک هات باشووری دوورگی عه‌ره‌ب دوو در‌ژنی پیسی به‌خ‌وره دی که بانگه‌شه‌ی
پیغه مبه‌رایه‌تیاڼ ده‌کرد و، خ‌لگیان به‌ره‌و سه‌رلی‌ش‌یوان ده‌دایه پیش خ‌ویان..
یه‌که‌میان که (نوسه‌دی کو‌پی که‌عبی عه‌نسی) بوو له (ه‌نه‌ما)..
دوهمیش له یه‌مامه ده‌رکه‌وت، که (موسه‌یله‌می در‌ژن) بوو..
ه‌ردو در‌ژنه‌که ده‌ستیان دابوه هانداڼی خ‌لگی له در‌ژی ئو پرواداران‌ه‌ی ه‌ژنه‌کانیان که
به‌دهم بانگه‌وازی خودا و، پیغه مبه‌ره‌وه چ‌وو‌یوون و، هانیان ده‌دان له‌در‌ژی ن‌یردراوانی
پیغه مبه‌ری خوا ب‌ق ئو جیگایانه..
له‌سه‌ری ئوه‌شه‌وه، ده‌ستیان دایه ش‌یواندن‌ی خودی پیغه مبه‌رایتی و، خ‌راپه و تاریکیان
له‌سه‌ر زه‌یدا بلا‌وده‌کرده‌وه.

* * *

پیغه مبه‌ر روژنکیان سه‌رسام بوو به هاتنی ن‌یردراوی (موسه‌یله‌مه) که نامه‌یه‌کی ه‌ینابوو
تئیدا هات‌بوو: (له موسه‌یله‌می پیغه مبه‌ری خوداوه، ب‌ق موحه‌مه‌دی پیغه مبه‌ری خودا..
سلاوت ل‌ی‌ب‌یت..

پاش ئوه، من به‌شدارکراوم له و کاره‌دا له‌گه‌ل ت‌ودا و، نیوه‌ی زه‌وی ب‌ق ئیمه‌یه‌و، نیوه‌که‌ی
دیگه‌یشی ب‌ق ق‌وره‌یشه، به‌لام ق‌وره‌یشه‌کان ه‌ژنکی ده‌ستدر‌ژنی‌کارن)!!!
پیغه مبه‌ریش یه‌کک له نووسه‌رانی هاوه‌لی بانگ کرد و، وه‌لامی موسه‌یله‌می پ‌ی نووسی:

{به‌ناوی خودای به‌خشنده‌ی میهره‌بان..}

له‌ موحه‌مه‌دی پێغه‌مبهری خوداوه، بۆ موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن..

سالو له‌و که‌سه‌ی شوێن روئکی ده‌که‌وێت..

پاش ئه‌وه، زه‌وی مولکی خودایه‌ و، بۆ هه‌ر که‌سه‌ی بیه‌وێت له‌ به‌نده‌کانی پێی ده‌دات و،

سه‌رته‌نجامیش بۆ ته‌قوادرانه‌ {..!}

ئه‌و وشانه‌ی پێغه‌مبهر وه‌ک گزنگی به‌ری به‌یان هات و، ئابروی به‌رۆزنه‌که‌ی (به‌نی

حه‌نیفه‌)ی برد که‌ وای گومان ده‌برد پێغه‌مبهرایه‌تی مولکه‌و، ئه‌ویش هات و داوای نیوه‌ی زه‌وی

و نیوه‌ی به‌نده‌کانی ده‌کرد..!

ئه‌مجا ئێردراوه‌که‌ی (موسه‌یله‌مه‌) وه‌لامه‌که‌ی پێغه‌مبهری ﷺ له‌گه‌ڵ خۆیدا برده‌وه‌ بۆ

(موسه‌یله‌مه‌)، بوه‌ مایه‌ی زیادبوونی گومرای و سه‌رلێشیواویه‌که‌ی.

* * *

درۆزنه‌که‌ ده‌ستی دایه‌ بلۆکردنه‌وه‌ی بوختان و هه‌لبه‌ستراوه‌کانی و، زیاتر ئه‌شکه‌نجه‌دانی

به‌واداران و هاندانی له‌ درێیان زیادای کرد، هه‌ریۆیه‌ پێغه‌مبهر وای به‌چاک زانی که‌ نامه‌یه‌کی بۆ

بنی‌زیت و تێیدا ریگری ئه‌و بێ‌عه‌قلانه‌ی بکات..

بۆ ئه‌م کاره‌ش پێغه‌مبهر ﷺ (حه‌بیبی کوپی زه‌ید)ی دیاری کرد تا نامه‌که‌ی پێدا بنی‌زیت

بۆ موسه‌یله‌مه‌..

(حه‌بیب)یش که‌وته‌ هه‌نگاونان و، به‌وپه‌ڕی شادیوه‌ بۆ ئه‌م کاره‌ پایه‌بلنده‌ که‌وته‌ پێی که‌

پێغه‌مبهری خودا ﷺ پێی سپاردبوو، ئومێده‌وار بوو که‌ دلی موسه‌یله‌مه‌ رێنۆینی بکات بۆ لای

حه‌ق و، (حه‌بیب)یش پاداشت و خه‌لاتی مه‌زنی ده‌ست بکه‌وێت..

* * *

رێبواره‌که‌ گه‌یشته‌ شوێنی مه‌به‌ست و..

نامه‌ پڕ له‌ روئاکه‌یه‌که‌ی دایه‌ موسه‌یله‌مه‌ی درۆزن و، زیاتر له‌ سه‌رلێشیواوی و گومرایدا

رۆچوو..

له‌کاتی‌که‌دا که‌ موسه‌یله‌مه‌ ته‌نها بێ‌مێشکیکی بوختانچی بوو، هه‌موو ره‌وشتیکی بوختانچی

بێ‌مێشکیشی تێدا‌بوو..!!

به‌م شیوه‌یه‌، هیچ مه‌ردایه‌تی و ره‌وشت جوانی عه‌ره‌ب و پیاوه‌تی تێدا نه‌بوو که‌ ریگریان

بکردایه‌ له‌ رشتنی خۆینی ئێردراوی‌که‌ نامه‌یه‌کی نوسراوی هێناوه‌.. ئه‌و کاره‌ی که‌

عه‌ره‌به‌کان رێزبان لێده‌نا و پێرۆز بوو به‌لایانه‌وه‌..!!

قه دهري نايڼي مه زني نيسلام ويستي وه هابوو كه وانه يكي نوې زياد بكاټ بڼ سهر وانه
مه زنه كاني پاله وانيتي كه به گوڼي تيكپاي مرقايه تيدا ددها، وانه يه ك كه نه مجاره بابته و
ماموستاكي له يه ك كاتدا (حه بيبې كوپي زهيد) بيت...!!

* * *

موسه يله مه ي دروژن هوزه كي خزي كوكړده وه، بڼ يه كيك له روژه دياره كان بانگي
كردن...

نه وجا (حه بيبې كوپي زهيد) نيزدراوي پيغه مبهري خودا ﷻ هيترا و شوپنه واري
نه شكه نجه داني توند كه تاوانباران به سهر ياندا هيتا بوو، بهر نومنده ي گيان بويري برفيتن و،
له بهرچاوي خه لكه كده سهر كز و بيده سولات دهر كه ويټ و، خيرا بروا بهيتنيت به موسه يله مه
كاتيك كه له بهر دم خه لكه كده بڼ لاي شو بروايه بانگ شه دهر كريت و.. بهر وش موسه يله مه ي
دروژني دژا و موعجيزه يه كي خه يالي له بهر دم هه لڅه له تيتراوه كانيدا به ده ست ده هيتنيت.

* * *

موسه يله مه به (حه بيب) ي وت:

- شاهيدي ددهيت كه (موحه ممد) پيغه مبهري خوايه...؟

(حه بيب) وتي:

- به لئ "شاهيدي ددهم كه (موحه ممد) پيغه مبهري خوايه.

روو زهرديكي سهرشوپانه روخساري موسه يله مه ي داگرت و، دووباره ليتي پرسيه وه:

- شاهيديش ددهيت كه من پيغه مبهري خودام...؟؟

(حه بيب) يش به گالته چارپيه كي مريته ره وه وه لامي دايه وه:

- من هيچ ناييستم...!!

نه مجا رهنگي زهردي سهرشوپانه ي سهر روخساري موسه يله مه ي دروژن گولپا بڼ ره شيكي
قين له دلانه ي ريلو توبوو.

له راستيدا نه خشه كي شكستي هيتا و، نه شكه نجه كي بين بهرهم بوو، له بهر دم نه و
كه سانه شدا كه كوي كردبوونه وه تا موعجيزه كي بيبين زلله يه كي به هيتي بهر كه وت كه
هه ييه تي دروژني خسته ناو قوپه وه...

تا له ويدا وهك گاي سهرپراو بولاندي و، هاواري پياوكوژه كي كرد كه پيشتر نوكي
شمشيره كي كرد به جه سته ي (حه بيب) دا...

پاشان ده ستي دايه پارچه پارچه كردني جه سته ي، پارچه پارچه و، كوت كوت و، نه ندانم
له نواي نه ندانم...

پالەوانە مەزنە‌کەش هیچی دیکە‌ی زیاد نە‌دە‌کرد بۆ‌سەر ووتە‌ووتە‌کە‌ی و سرودی ئیسلامە‌کە‌ی دووپات دە‌کردە‌وه:

{ لا اله الا الله، محمد رسول الله }.

* * *

خۆ‌گەر (حە‌بی‌ب) ئێ‌و رۆ‌ژه به شتێ‌ له ئاسانکاری روو‌کە‌ش بۆ‌ موسە‌یله‌مه ژیا‌نی خۆ‌ی دە‌ریاز بک‌ردایه و، ئی‌مانە‌کە‌ی له‌نێ‌و سنجیدا بشار‌دايه‌ته‌وه، موسلمان بو‌ونه‌کە‌شی هیچ خراپە‌یه‌کی به‌سە‌ردا نە‌دهات..

به‌لام ئێ‌و پیا‌وه‌ی که له‌گە‌ڵ باوک و، دایک و، براو، پوریدا ئاماده‌ی په‌یما‌نی عه‌قه‌به بوو، له‌و ساته گ‌رن‌گه پ‌یرۆ‌ژه‌وه به‌رپ‌رسپاری‌تی په‌یما‌نه‌کە‌ی و ئی‌مانە‌کە‌ی به‌ ته‌وا‌وه‌تی و به‌بێ‌ کە‌م و کو‌پی له‌ ئە‌ستۆ گ‌رت، نە‌دە‌ک‌را که چ‌رکه‌ساتی‌کی رۆ‌ژی هاوسە‌نگی راب‌گ‌ریت له‌نێ‌وان ژیا‌نی و مه‌یده‌نه‌کە‌یدا..

پاشان هیچ هە‌لی‌کی وای له‌به‌رده‌مدا نه‌بوو تا هه‌موو ژیا‌نی به‌ده‌ست به‌ی‌تی‌ت وه‌ک ئە‌م دە‌رفه‌ته ده‌گه‌نه‌ی که چ‌یرۆ‌کی تێ‌ک‌پ‌ای ئی‌مانی خۆ‌ی تێ‌دا بینیه‌وه.. له‌ خۆ‌پ‌اگ‌ری و، مه‌زنی و، پالە‌وانی‌تی و، قوریا‌نیدا‌ن و، شه‌هید‌بوونی له‌ پێ‌ناوی رێ‌نۆ‌ینی و حه‌ق خه‌ریک بوو له‌ جوانی رێ‌کو‌پ‌ن‌کیدا زیاتر بێ‌ت له‌ هه‌موو سه‌رکه‌وتن و بالا‌ده‌ستی‌ه‌ک...!!

* * *

هه‌والی شه‌هید‌بوونی نێ‌رد‌راوه به‌پ‌یرۆ‌ژه‌کە‌ی گه‌یشتە‌وه به‌ پێ‌غه‌مبە‌ری خوا ﷺ و، له‌به‌رده‌م حوکمی په‌روه‌رد‌گا‌ریدا ئارامی گ‌رت، چون‌که ئێ‌و به‌ رو‌ناکی خودا ئاینده‌ی موسە‌یله‌مه‌ی درۆ‌زی به‌دی ده‌کرد و، خه‌ریک بوو له‌ناو‌چوونی به‌چا‌وی خۆ‌ی ببینی‌ت..

به‌لام (نوسه‌یبه‌ی کچی که‌عی دایکی (حە‌بی‌ب) بۆ‌ ما‌وه‌یه‌کی زۆ‌ر ددانی جی‌پ‌کرده‌وه، پاشان سو‌ین‌دیک‌ی ته‌وا‌وی خوارد که تۆ‌له‌ی کو‌پ‌ه‌کە‌ی له‌ خودی (موسە‌یله‌مه) بکاته‌وه و، رم و شمشیرە‌کە‌ی بگ‌ێ‌ریت به‌نێ‌و گۆ‌شته پی‌سه‌کە‌یدا..

ئێ‌و قه‌ده‌ره‌یشی که له‌و رۆ‌ژه‌دا ده‌پ‌روانییه د‌لته‌نگی و ئارام‌گ‌ری و خۆ‌پ‌اگ‌ریه‌کە‌ی، مایه‌ی سه‌رسو‌پ‌مانی‌کی زۆ‌ر بوو، له‌ هه‌مان کات‌دا ب‌پ‌یاری دا که له‌ په‌نایه‌وه بوه‌ستی‌ت تا سو‌ین‌ده‌کە‌ی به‌جێ‌ ده‌هێ‌نی‌ت...!!

* * *

خولیکي کورتي روزگار سوپایه وه. به مویه وه جهنگه زیندوه که به ریا بوو، جهنگی په مامه ..

(نه بوبه کړی صدیق) چېنشینینی پټه مېری خوا څخه سوپای نیسلا می ناماده کرد تا به ره و
په مامه بگویتنه پټی که (موسه یله مه) تییدا گوره ترین له شکری ناماده کرد بوو..
(نوسه ییه) ش له گه ل سوپادا که وته پټی و..

چوه نټو گهرمې جهنگه که وه و، به دهستی راستی شمشیزه که ی ه لگرتبوو، رمه که یشی
به دهستی چه پیه وه بوو، زمانیشی له هاوار کردن نه ده که وت:

{موسه یله مه ی نوژمنی خوا کوا!} ..؟

کاتې (موسو یله مه) ش کوژا و، شوینکه و ته کانی وه ک خوری شیکراوه که و تنه سر زهوی
و، به یداخه کانی نیسلام به سر بلندی و سرکه وتووی به رز بوونه وه .. (نوسه ییه) که جهسته ی
پایه داری به هیزی پر له جیگای برین و لیدانی رم بوو، راوه ستا ..

راوه ستا و پیشوازی له روخساری کوږه نازیزه که ی شهید (ه بیب) ده کرد و، بینی کات و
شوینی پرکړه وه .. !!

(نوسه ییه) چاوی به هه رایه کدا و بق لای هر نالایه که له نالا شه کاوه سرکه وتوه شاده کان
بگټرپایه روخساری (ه بیب) ی کوږی به شه کاوه یی و .. سرکه وتووی و .. شادی له سر به دی
ده کرد ..

توبہ ی کوہی کہ عب

نہ نہ رہیں فیہ فیہ فیہ

رؤښکيان پیغه مبهري خوا ﷺ پرسياري ليکړد:

{ئې باوکی مونډير...؟؟}

چ ټايه ټيکي قورټاني پيرؤز مه زنتره...؟؟}

له وه لاميدا وتی:

{خودا و پیغه مبهري که ی زانانن...}

پیغه مبهري ﷺ پرسياري که ی لی دوپاره کرده وه:

{ئې باوکی مونډير...؟؟}

چ ټايه ټيکي قورټاني پيرؤز مه زنتره...؟؟}

له وه لاميدا وتی:

{(اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ) البقره/۲۵۵}

نه مجا پیغه مبهري خوا ﷺ دوستی دا به سهر سينگيدا و، له کانتیکدا شادی به سهر

بوخساريه وه دد دره وشايه وه پټی فرموو:

{زانياريت لی پيرؤز بيت ئې باوکی مونډير...}

نه و (باوکی مونډير) ه ی که پیغه مبهري نازيز پيرؤزيایي نه و زانياری و ټيگه يشتنه ی ليکړد

که خوا ی گه وره پټی به خشيبوو، هاو له پای به رز (نوبه یی کوپی که عب) بوو...

(نوبه یی) نه نصاريه کی هؤزی خه زره جه و، به شداری په يمانی عه قه به و، غه زای به در و،

جه ننگه کانی دیکه ی کردوه.

له نټو نه وانه دا که زؤد زوو موسلمان بوو يوون گه يشتبوه پای به کی بلند و، ناستيکی به رزی

وه ها مه تا نه میری باوه پدران (عومر) ﷺ له باره یه وه وتی:

{نوبه یی سهرگه وره ی موسلمانان...}

(نوبه یی کوپی که عب) له پيشه وه ی نه و که سانه بوو که (وه حی) یان دهنووسیه وه،

نامه کانیا ن دهنووسی...

له له برکردنی قورټانی پيرؤز و، خویندنه وه و، ټيگه يشتنی ټايه ته کانيدا، له سهرکه وتوان

“بوو،

رؤښکيان پیغه مبهري خوا ﷺ پټی فرموو:

{ئې (نوبه یی کوپی که عب)...

من فرمانم پیکراوه که قورټانت فیر بکه م...}

(نوبه یی) ده یزانی که پیغه مبهري خوا ﷺ فرمانه کانی له (وه حی) یه وه ودرده گريت...

ټا لټړه‌دا به شادبیه‌کی زږده‌وه له پټغمبه‌ری خودای ﷺ پرسې:
 {نهی پټغمبه‌ری خودا، دایک و باوکم به قوریانت بن.. ټایا ناوی خۆمیان هیټا بۆت}؟؟..
 پټغمبه‌ر وه لامي دایه‌وه:
 {به‌لن}..

به‌ناوی خۆته‌وه، ره‌چه‌له‌کته‌وه، له ټاسمانی سه‌ره‌وه{!!..
 جا موسلمانیک له دلی پټغمبه‌ری خودا ﷺ بگاته نو ناسته به‌راستی موسلمانیکي
 مه‌زته، زږیش مه‌زن..

به‌دریځی سالاتی پټکه‌وه‌بوونیشی، (نوبه‌یی کوږی که‌عب) له نزیک پټغمبه‌ری خوداوه ﷺ
 بوو، له و کانیاوه سازگاره به‌خشه‌ری ه‌لده‌گوزی..
 پاش گویانه‌وه‌ی پټغمبه‌ری خوا ﷺ بق لای په‌روه‌دگاری بالاده‌ست، (نوبه‌ی)..
 په‌رسته‌که‌ی و، به‌هیزی ټاینه‌که‌ی و، ټاکاریدا له‌سر به‌لټنه‌که‌ی به‌رده‌وام بوو..
 هه‌میشه به‌ناگاهیتنه‌ر ترسیننه‌ری هۆزه‌که‌یشی بوو..
 رۆژانی سه‌رده‌می پټغمبه‌ری ﷺ ده‌هیتانه‌وه یاد، له‌گه‌ل نو به‌لټن و، خوږه‌وشت و،
 دنیانه‌ویستی‌ی که‌ن‌وان له‌سری بوون..

له‌و ته پرشن‌گدارانه‌یشی که‌له‌نیو هاوه‌لاند ده‌یوته‌وه:
 {به‌راستی ټی‌مه که‌له‌گه‌ل پټغمبه‌ری خودا بووین ﷺ، ټی‌پروانیمان یه‌ک بوو، که‌لټشی
 جودا بووینه‌وه، ټی‌پروانینه‌کانمان به‌راست و چه‌پدا جوو‌دابوویه‌وه}..
 به‌رده‌وام بوو له‌سر ته‌قواداری و، دنیانه‌ویستی و، دنیا نه‌یتوانی تووشی ټاشووب یان
 هه‌لځه‌له‌تاندنی بگات..

چونکه نو حه‌قیقه‌ته‌که‌ی له‌کۆتاییه‌که‌پدا به‌دی ده‌کرد..
 جا مرؤف چه‌ند بژی و، چه‌ند له‌نیو ناز و خۆشیدا بگوزهری، ده‌گاته رۆژانیک که‌هه‌موو
 نه‌وانه‌ی ټی‌دایه‌ ده‌گوریت بق گه‌رد و ټوزو جگه له‌کرده‌وه‌ی چاک، یا کاریکی خراب که
 نه‌جماي دابیت هیچی دیکه‌ی به‌ده‌سته‌وه نامینیت..
 له‌باره‌ی دنیاشه‌وه (نوبه‌ی) ده‌لټت:
 {خۆراکی ټاده‌میزاد، بۆته نمونه بق دنیا..

سه‌رنج بده گه‌ر خوئی ټی بکه‌یت و، خۆراکه‌که‌ی چی به‌سه‌ر دیت}؟؟..
 (نوبه‌ی) که‌قسه‌ی بق خه‌لکی ده‌کرد گه‌ردن و گوییه‌کان به‌په‌رؤش و گویپاگرته‌وه رۆزبان
 لټده‌نا.. چونکه له‌و که‌سانه‌ بوو که‌له‌به‌ر خواي گه‌وره له‌هیچ که‌سیکی دیکه نه‌ده‌ترسا و..
 هیچ ویستیکیشی له‌دنیا داوا نه‌کردبوو.

نو ده‌مه‌ی ولاتی ئیسلامیش فراوان بوو، موسلمانه‌کانی بی‌نی به‌ناړه‌وا خۆیان له‌گه‌ل
 والیه‌کاندا ده‌گونجاند، هات وشه ترسینه‌ره‌کانی ټا‌راسته‌کردن:

{ به په روه ردگاری که عبه تیاچوون ..
به لām من خه فته ناخوځم بویان، به لکو خه فته بۆ ئو موسلمانانه ده خوځم که له ناویان
ده بهن { ..

* * *

له پال نذر پاریزکاری و ته قواکه یدا، هر که باسی خودا و، رۆژی دواپی بکرایه ده گریا ..
نایه ته کانی قورنایی پیروزیس خوی بیخویندایه، یا گوئیستی بیوایه، ده به ژاند و هه موو گیانی
ده میتنا له رزه ..

به لām نایه تیک له نیتو ئو نایه تانه ی قورنایی پیروذا، که گوئیستی ده بوو یان خوی
ده یخویندوه به جوړنکی بینوینه خه م و خه فته دایده گرت ..

که نه ویش نایه تی:
﴿قُلْ هُوَ الْقَادِرُ عَلَىٰ أَنْ يَبْعَثَ عَلَيْكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ أَوْ مِنْ تَحْتِ أَرْجُلِكُمْ أَوْ يَلْبَسَكُمْ شِيعًا
وَيُؤَيِّقَ بَعْضُكُم بِأَسَ بَعْضٍ﴾ بلێ، خودا توانای هه یه که له لای سه روتانه وه یان له لای ژیرتانه وه
نازارتان بۆ بنیړی، یان بتانکاته چهند ده سته و تیکتان به ردا و نازار له به کتر
بچینن. ۴۱ الانعام/ ۶۵.

نه وه یشی که نوبه ی زیاتر لیتی ده ترسا که به سه ر ئومه تی ئیسلامیدا بیت نه وه بوو که
رۆژیک بیت به سه ریدا که هیز و توانای نه وه کانیان له نیتوان خویندا په رش و بلاو بیت ..

هه میسه ش داوای سه لامه تی له خوای گه وړه ده کرد و .. به راستیش هه ندیک له ناز و
نیعمه تی خودای گه وړه ی به سه ردا رځابوو ..

به بروداری و دنیایی و، پاداشت وه رگرتنه وه گه پاپه وه بۆ لای په روه ردگاری ..

بہ عری کوری مد عاز
باوکی عمر، خوشی لہ تو

له تمه نى سى ويهك سالىدا موسلمان بوو..

له تمه نى سى وحهوت سالىدا شهيد بوو..

جا له نيتوان روژى موسلمان بوونى و، روژى كړچكړنديدا، (سعدى كړى مهان) روژانكي به رزى له خزمه تكدنى دينى خودا و پټه مبهردا به سر برد.

* * *

سهرنج بدهن!

نو پياوه پوخسار جوانه، پايه داره، زور بالا به رزه، روخسار گه شه، به خوره بووه، مزته به دى ده كن...؟؟

نو ه خوي تى..

به خيږايى و راكړدن به رو مالي (نوسعدى كړى زوراره) ريگا ده بږى تا نو پياوه -
موصعبى كړى عومير - بږينى كه له مكه كوه (موحه ممد) ناروويه تى بى شارى مه دينه،
مه تاوه كو مژده ي كه خواناسى و نيسلاميان پيښات..

به لى.. نو به رو نوئ ده كوزه رى تا نو پياوه نامويه به نايه كه يوه بكا ته دهره وهى
شارى مه دينه و.. واز له خلكى مه دينه و نايه كه يان به نيت..!!

* * *

به لام هر كه له كړى (موصعب) نزيك ده بږته وه كه له مالي (نوسعدى كړى زوراره) ي
كړى پورته تى دلى به شنه بايه كى شيرين ده بوژته وه كه باى ليخوش بوون و خوشبه ختى بوى
ده نيت..

هر كه گه يشته لاي دانيش توانى كړه كه و، جى خوى گرت له نيتواندا و، گوئى رانديا بى
و شه كانى (موصعب)، هيدايه تى خوى گوره دهر وون و گيانى روناك كوده وه.
له پيك ك له قه دهره سر سوپه نيره كاندا، سر كرده ي نه نصاريه كان خه دهره كه ي
فرنده دات و، ده ستى راستى ده نيت پهمان ده دات به پټه مبهري خوا ..

به موسلمان بوونى (سعدى كړى مهان) پش خور كى نوئ له مه دينه دا مه لديت، كه زور
دل له خولگه دا ده سوپته وه و له گال موحه ممد دا ده بږنه به جيتنه رى فرمانه كانى
په رو دگارى جبهانيان..!!

* * *

سعد موسلمان وو. هه نكاوه كانی موسلمان بوونی پالوان و مه زنانه هه لكرت.
 نو دده می پټفمبهري خوا و هاوه لانی كوچیان كرد بڼ شاری مه دینه ماله كانی (به نی
 عه بدلوله شهه ل) - هژده كی سعد - ده سټیكي ده روزه كان وو بڼ كوچكاران و، ټیكړای
 سامانه كانیشیان به بڼ منه و، نازاردان و. لټرسینه وه له بهرده ستیاندا وو...!!

* * *

غزای به در دیت..

پټفمبهري خوداش ﷺ هاوه لانی كوچهري و پشتیوانانی كرده كاته وه، تا له و باره یه وه
 راوټزیان پښ بكات..

روی پیریزی كرده لای نه نصاریه كان و پټی فرمون:

{ بیروباوه پټانم پښ بدن خه لكینه }.

جا (سعدی كوپي مه عاذ) هه ستایه وه وهك به یداخ و. وتی:

{ نهی پټفمبهري خوا..

نټمه بېرومان هښا پټ و، به راستمان زانیت و، كه واهیمان دا كه نه وهی هښاوتنه حقه،
 له سر نه مهش په ایمان و به لټنمان پیداویت..

ده سا نهی پټفمبهري خوا، به ره و نه وهی ده ته وټت بڼ و، نټمهش له كه لټن..

سوټند به و زاتهی كه به حق ره وانهی كړدوویت، گر به نیو نو ده ریایه دا به انبهیت و
 بڼویت، نټمهش له كه لټ دټین و، تاكه پیاوټكمان دواناكه وټت و، ناترسین له وهی كه سبه پښ
 دوژمنان رویه پومان بیټته وه..

نټمه نارامگرین له چه نگدا و، راستگرین له رو به پویونه وه دا..

به لكو خوا له نټمه دا نه وهت نیشان بدات كه مایه ی چاوپوونیت بیت..

ده سا له سر به ره كه تی خودا به انبه {..

* * *

وشه كانی سعد وهك مژده كه شانه وه و، روخساری پټفمبه ریش به ره زامه ندی و
 به خته وری و شادی كه شایه وه و، به موسلماننه كانی فرموو:

{ بڼ و مژده تان لټ بټ، خوی كه وړه واده ی پیدلوم كه یه كټك له و دوو ده سته یه تان
 پټده دات..

سوټن به خوا.. ده لټی سهیری تیاچوونی نو هژده ده كم {..

* * *

له غزای نوحودیشدا و کاتیک که موسلمانان له ژیر کاریگری نهو ده سترژییه له ناکاوه ی سوپای بڼ باوه رداندا که به سریاندا هینان، چلو له سر دجانی شوینی (سعدی کوپی مه عا) دا به مه لدا نه ده چوو.

له راستیدا نهو قاچه ی کانی به تنیشت پیغمبره وه ﷺ له سر خاک چه سپاندبوو، به شیوه ی کی بویرانه که شایسته ی نهو بیت، به رگری لیده کرد و نازار و ترسی ئی دوو ده خسته وه !!

* * *

غزای خنده قیش هات، تا مه ردایه تی و پالوانیتی سعد به شیوه ی کی گش و پایه دار زیاتر پرشنگ بداته وه ..

جهنگی خنده قیش نیشانه ی کی ناشکرای سر فیل و تله کی ده سترژیکارانه که به شوین موسلمانانه وه بوو به بڼی هق، له دژیکه وه که له دژایه تیکردنه کیاندا ناشنای هیچ داد و په ایمانیک نڼ.

له کاتیکدا که پیغمبر ی خوا ﷺ و هاوه لانی له شاری مه دینه به هیمنی و ناسایش سر قالی په رستشی په روه ردگاریان بوون و، له سر گوږاپه لیان به رده وام بوون و، خوازیار بوون که قوپه یش ده ست له شالو و جهنگه کانی مه لېگریت، له و کاته دا ده سته ی که له سر کرده کانی جوله که له دهرغه تیکدا به دزییوه ده پڼ بق مه که و قوپه یشیه کان له دژی پیغمبر ی خودا هان ده دهن و، په ایمان و به لښیان پیده دهن که پشتیوانی قوپه یشیه کان بکن گر له گال موسلماناندا رویه رو بڼه وه ..

به راستیش له گال هاوه لپه رسته کاندای پڼکها تن و، پڼکه وه نه خشی جهنگ و داگیرکاریان دانا ..

له ریگای گه پانه وه شیاندا بڼ مه دینه په کڼ له گوره هوزده کانی عره ب که هوزی (غه طه فان) بوو هانیان دان و له گال سر گوره کانیان پڼکها تن که به سوپای قوپه یشیه وه .. نه خشی جهنگ دانراو، جهنگاوه ران دابه شکران .. قوپه یشیه کان و غه طه فان به سوپایه کی ئیجگار گوره وه هیرش ده که نه سر شاری مه دینه ..

جوله که کانیش مه لده ستن به رولی ناژاوه چیتی له ناوخوا ی مه دینه و ده رویه ی له و کاته دا که سوپای هیرش به مه لده کوتیته سهری !! ..

کاتی پیغمبر ﷺ دهرکی کرد به پلانه نامه رده که ده سته دایه خوسازدان بوی و .. فرمانی کرد به مه لکه ندنی خنده ق به دوری شاری مه دینه دا تا بهر له لښاوی هیرش به ران بگریت.

(سعدی کوپی مهان) و (سعدی کوپی عوباده) یشی نارد یق لای (که عبی کوپی به سدی) سرگه وړی هژی (بهی قوره یظه) ی جوله که، تا راستی هلو یستی نه وانیان یق روون بیته وه به رانېر نه و جهنگه چاوه پوانکراوه، له و کاته شدا په یمان و به لئندان هه بوو له نټیان پښه مېری خودا ښه و جوله که کانی (بهی قوره یظه) دا.. هه بزیه کاتی نیردراوه کانی پښه مېر گه یشتنه لای سرگه وړی (بهی قوره یظه) سرسام بوون که پعی وټن:

((هیچ په یمان و به لئنیك نیه له نټوان نټمه و موچه مه ددا))!!

پښه مېر ښه و زور لای سخت بوو که خه لکی مه دینه دوجاری نه و داگیرکاریه گه وړیه و، نه و نابلقه هه وټینه ره بکات، هه بزیه بیري کرده وه که (غه طه فان) له قوره یش دابریټ و، سوپای هیر شهینر نیوه ی ژماره ی سرباز ه کانی و، نیوه ی هیزه که ی له ده ست بدات، نه وه بوو هات و له گه ل سر کرده کانی غه طه فاند ا که وټه و تو یژ که ده ستیان له م جهنگه بکیشنه وه، به رانېر به وده ش سییه کی به رو یومی مه دینه یان پیده درټ.. سر کرده کانی (غه طه فان) یش به وه رازی بوون و، هیچی نه ما بوو که پښکاته که له په یمان نامه یه کی متعانه پښکراودا بنوو سرتټ..

تا له و ناستی هه و له که دا، پښه مېری خودا ښه و راوه ستا و به مافی خوی نه زانی که به تنها له و کاره دا بریار دهریکات، هه بزیه هاوه لانی بانگ کرد تا راویژیان پښ بکات له و باره یه وه.

له مه شدا پښه مېر ښه و گرنکی په کی تاییه تی دا به بیرو یو چوونی (سعدی کوپی مهان) و (سعدی کوپی عوباده)، چونکه نه وان گه وړی مه دینه بوون و، به مه ش نه وان له هه موو که س له پیشترن یق گفتوگو کردن له سر نه و کاره و، هلو یستی وهرگرتن به رامېری..

* * *

پښه مېر ښه و به سهراتی نه و و تو یژده ی یق گڼرانه وه که له گه ل سرگه وړه کانی (غه طه فان) دا نه نجای داوه و.. هه والی دانن که نه و په نای بریټه به نه و هه و له، تا نه و هیرشه هه ترسیدارو، نابلقه ترسناکه، له شاری مه دینه و خه لکه که ی دوور بخاته وه.. هه رنوو (سعد) له پښه مېری خودایان پرسى:

{نه ی پښه مېری خودا..}

تایا نه وه بیرو یو چوونکی خوته هه لیده بزیری، یان نیگایه و خودا فرمانی پښکرویت {؟؟

پښه مېر ښه و هه رموی:

{هه رمانیکه من هه لیده بزیرم بټان..}

سویند به‌خوا، نه‌مهم تنه‌ها له‌بهر نه‌وه نه‌جامدا چونکه وام بیني که عه‌رب تئوه‌یان خستوته نیو که‌وانیکه‌وه نیشانه‌یان لی‌گرتوون و، له هه‌موو لایه‌که‌وه ده‌وره‌یان ته‌نیون، منیش ویستم که نه‌و هیڅ‌ه‌یان تا راده‌یه‌ک به‌رامبه‌رتان بشکینم}.

(سه‌دی کوپی مه‌عان) هه‌ستی کرد که توانایان وه‌ک مه‌رد و باوه‌پدار رویه‌پوی تاقیکردنه‌وه‌یه‌ک بڅته‌وه، به‌لام چ تاقیکردنه‌وه‌یه‌ک..

لیره‌دا وتی:

{نه‌ی پټغمبه‌ری خوا..}

تیغه و نه‌وان له‌سهر شيرک و و بت په‌ستی بووین و، نه‌په‌رستشی خوامان ده‌کرد و نه‌ده‌مان ناسی، نه‌وانیش چاویان نه‌پرېبوه نه‌وه‌ی که ده‌نکه خورمایه‌کی شاره‌که‌مان بخون، مه‌گر به‌خشین و میوانداری یان فروشتن بیت..

نیجا کاتې که خوی گه‌وره به‌ناینی پیروزی نیسلام ریزی لیتاین و، رینوینی کردین بۆ لای و، سهرفرازی کردین به‌قر و به‌نیسلام، سامانی خومانیان پی‌ده‌ین..؟؟

سویند به‌خوا هیچ پټیو‌ستیمان به‌وه‌نیه..

سویند به‌خوا به‌س شمشیریان پی‌ده‌ده‌ین.. هه‌تا خوی گه‌وره دانوهری ده‌کات له‌نیوان تیغه و نه‌واندا}!!!

ده‌ست به‌جې پټغمبه‌ر څخه له‌بڅ‌چونه‌که‌ی پاشگ‌ز بووه‌وه و، هه‌والی دا به‌سهرگه‌وره‌ی (غه‌طه‌فان) که هاوه‌لانی رازی نه‌بوون به‌پروژه‌ی وتویژ و، نه‌ویش بریاری نه‌وانی په‌سند کردوه‌و پابه‌نده‌ پټوه‌ی..

* * *

پاش چند رۆژیک شاری مه‌دینه رویه‌پووی نابلقه‌یه‌کی ترسناک بوویه‌وه..

له‌راستیدا نه‌وان نه‌و نابلقه‌یان بۆ خویان هه‌لبژارد، زیاد له‌وه‌ی که به‌سهریاندایه‌سه‌پیتراپی، نه‌مش به‌هوی نه‌و (خنده‌ق)ه‌ی که به‌ده‌وری شاردا هه‌لیان که‌ندبوو تا ببیته‌سوپه‌ر و پاریزه‌ریان..

موسلمانه‌کانیش کالای جه‌نگیان پوځی..

(سه‌دی کوپی مه‌عان)یش شمشیر و ره‌که‌ی هه‌لگرت هاته‌ده‌روه له‌بهر خویوه‌ه‌ونراوه‌ی ده‌وته‌وه:

لَبْتُ قَلِيلًا يَشْهَدُ الْهَيْجَا جَمْلُ مَا أَجْمَلَ الْمَوْتَ إِذَا حَانَ الْأَجَلُ!

له‌یه‌کټک له هه‌لمه‌ته‌کانیشدا باسکی سه‌د تیریکي کوژه‌ری به‌رکه‌وت، که یه‌کټک له‌بې‌اوه‌رکان تیی گرتبوو.

جا خوین له دهماره کانی هاته دهر وه فریاگوزاریه کی کانی به په له یان بڼ نه نجام دا تا خوینه که ی بوه سستېته وه، پیغمبر ﷺ فرماني کرد که هه لیبگر و بیبهن بڼ مزگوت و، تئیدا چادرکی بڼ هه لبدن تا له کانی چاره سازیدا هه میسه نزیك بیت لئی...
جا موسلماننه کان لاره مه زنه که یان هه لگرت بڼ شوینه که ی له مزگوتی پیغمبر...
(سه عدی) یش چاوی هه لپتنا و سه رنجی ناسماني داو، وتی:
{خودایا، گه رشتیک له جهنگی قورپه یش ماوه نهوا بمهیلره وه بوی...
چونکه هیچ هوزیک نیه نه وه نده چه ز بکم له دزیان بجهنگم وه نه وهزی نه شک نهجی پیغمبره که یان دایت و، به درونیان دانا و، ده ریانکرد...
نه گه ر شپشت له نیوان نیمه و نه واند تهاو کرپوه، نهوا نه وهی تووشم بووه بیکره ریگی شه میدبوون...
هم مرینه هه تا چارم روون ده بیتره به نه مانی به نی قوره یظه... !! }

* * *

بڼ تویه پاداشتی خودا نهی سه عدی کوپی مه عاذ...!
کڼ ده توانی جگه له تر قسه ی واکات، له ناوه ها هه لویتسینکدا...؟؟
خودای گه ورهش پاپانه وه که ی گپرا کرد...
هر نهو پیکرانه بوو به ریگی شه میدی و، پاش مانگیک له ژیر کاریگری نهو برینه دا به ره لای په روره دگاری گه پایوه...
به لام نه مرد تا دلی ناسوده بوو به رانبه ر (به نی قوره یظه)...
چونکه پاش نه وهی که قورپه شیه کان بیتومید بوون له چوونه ناو مه دینه و، ترس و بیم که وته ریزی سوپاکه یانه وه، هه موویان چهک و تفاقه کانیان هه لگرت و، به سه رشوپی گه پانه وه بڼ مه که...
پیغمبر ﷺ خوداش وای بینی که وازه نیان له (به نی قوره یظه) که هر کاتیک ویستیان ناپاکی به رانبه ر مه دینه نه نجام بدن، کاریکه ناکریت نیدی چاوپوشی لی بکریت...
تا لیره دا فرماني کرد به هاوه لانی که به ره و به نی قوره یظه به رن...
لیره شدا بیست و پینج روژ نابلقه یان دان...
کاتیک که هه ستیان کرد ده ریا زیوونیان بڼ نیه له ده ست موسلماننه کان، خویان دا به ده سته وه، تکای خویان خسته به رده م پیغمبر ﷺ خوا، نه ویش به ده میانه وه چوو، تکاکه یشیان نه وه بوو که (سه عدی کوپی مه عاذ) ناویژوونی نیرانیان بکات... سه عدیش له سرده می نه فامیدا هاوپه یمانیان بوو.

* * *

پیغمبر ﷺ هندی هاولانی نارد و سعادی کوږی معاذ یان هینا له چارگه‌ګه‌ی که له نیو مزګه‌وتدا تیتیدا تیمار ده‌کړا..

به‌سەر ولاخیکه‌وه هات و، ماندوویه‌تی و نه‌خوښی پیوه دیار بوو..

پیغمبر پتی فرموو:

{نه‌ی سعاد، فرمان ده‌ریاره‌ی به‌نی قوره‌یظه بده}..

جا سعاد هوله ناپاکه‌ګانی هاتوه یاد که دواترینیان شهرې خه‌نده‌ق بوو که وهخت بوو شاری مه‌دینه و خه‌لکه‌ګه‌ی تووښی تیاچوون بیت..

بزیه سعاد وتی:

{واده‌زانم که شه‌پکاره‌ګانیان بکوژین و..

ژن و منداله‌ګانیان بکوژنه خزمه‌تکار و..

سامانه‌ګانیان دابه‌ش بکوژت..}

به‌م شپوه‌یه سعاد نه‌مرد ه‌تا ده‌رونی ناسوده بوو به‌رانبه‌ر (به‌نی قوره‌یظه)..

* * *

مه‌ترسی برینه‌ګه‌ی سعاد روژ له‌دوای روژ، بگره سات له‌دوای سات ترسناکتر ده‌بوو..

روژتکیان پیغمبره‌ری خودا چوو بقی سهردانی و، سه‌یری کرد له چرکه‌ساته‌ګانی مالئاواییدایه، جا پیغمبره‌ری مه‌لگرت و خستیه کوشیه‌وه، له‌خوای ګه‌وره پاراپه‌وه:

{خودایا، سعاد له پیناوی تودا تیکوښا و..

بپوای به پیغمبره‌که‌ت هینا و..

نه‌وه‌ی له‌سهری بوو به‌جیی هینا..

جا گیانی به چاکترین شپوه‌ی وه‌رگرتنی گیان وه‌ریگره}..

و شه‌ګانی پیغمبر ﷺ به‌سهر گیانی مالئاوایک‌اریدا فینکی و هیمنی داباراند.

هه‌ولی داو، چاوه‌ګانی کرده‌وه به‌و نومیده‌ی که روخساری پیغمبره‌ری خوا دواين شت بیت

که له ژيانیدا چاری پتی ده‌که‌ویت و، وتی:

{سلاوت لی بی نه‌ی پیغمبره‌ری خوا..

منیش شاه‌یتدی ده‌ده‌م که پیغمبره‌ری خودایت}..

تا له‌و کاته‌دا پیغمبره‌ری سرنجی روخساری سعاد دا و، فرمووی:

{خوښی له‌تو نه‌ی باوکی عمر}..

* * *

نه پوسه عیدی خودری څرګند ده لیت:

{له وکه سانه بووم که گوریان یو سعد مه لکه ند...

هر که چینیکي خوله که مان مه لکه ند، یونی میسکمان ده کرد...

مه تا ته و او مه لمان که ند}...

مړینی سعد لای موسلمانان کان زور سخت بوو...

به لام سهره خوشیان، زور پایه بلند بوو، کاتیک گویبستی پیغمبره که یان بوون

ده یفه رموو:

{عرشی خودای گوره یو مړینی سعدی کوپی مه عاذ له ریه وه}..

بہ عری کوہی عوبادہ
مازاہہ نگری رخصار

له گڼ ناوځپانۍ (سعدی کوږی مه‌اند) دا باسی (سعدی کوږی عوباده) ش ده‌کړیت...

چونکه هر دوو کیان سرگه‌وره‌ی خه‌لکی مه‌دینه بوون...

(سعدی کوږی مه‌اند) گه‌وره‌ی نه‌وس...

(سعدی کوږی عوباده) ش گه‌وره‌ی خه‌زده‌چ بوو...

هر ښووکشیان، زږد زوو موسلمان بوون و، ناماده‌ی په‌یمانی عه‌قه‌به بوون و، وه‌ک

سریازیکي گوږپایه‌ل و، بروداریکي راستگور له په‌نای پټغمبه‌ری خوادا څخه ژيان...

له‌وانه‌یه (سعدی کوږی عوباده) له‌نیو هم‌وو نه‌نصاریه‌کاندا تا‌که که‌س بیت که‌پشکی

خوږی له‌و‌تازار و نه‌شکه‌نجه‌ی قورپه‌یش چه‌شت‌بیت که‌به‌سر موسلمان‌ه‌کاندا ده‌هات له‌شاری

مه‌ککه...!!

ناسایی بوو که‌قورپه‌یش تازار و نه‌شکه‌نجه‌ی نه‌وانه‌ بدات که‌له‌نیویاندا ده‌ژيان و، له

مه‌ککه‌ نیشته‌جن بوون...

به‌لام پیاوونکی خه‌لکی مه‌دینه توووشی نه‌و نه‌شکه‌نجه‌دانه بیت... که‌ته‌ن‌ها پیاوونکی ناسایی

نه‌بیت و به‌س... به‌لکو سر‌کرده‌یه‌کی گه‌وره‌ بیت له‌سرگه‌وره و پیاو ماقوله‌کانیان، نه‌م

کاره‌ قه‌ده‌ر وای کرد که‌ته‌ن‌ها به‌شی (سعدی کوږی عوباده) بیت...

نه‌مش له‌نوا‌ی نه‌وه‌ی په‌یمانی عه‌قه‌به به‌نه‌نیتی به‌سترو، نه‌نصاریه‌کان ناماده‌بوون

برقونه‌وه، قورپه‌یشیه‌کان به‌په‌یمان‌دان و پیکه‌اتنی نه‌نصاریه‌کانیان له‌گډ پټغمبه‌ری

خوادا څخه زانی به‌وه‌ی که‌کوچ بکات بق مه‌دینه و نه‌وانیش له‌و‌ی له‌ده‌وړی ده‌ین به‌رانبه‌ر هر

هیزیکي هاو‌له‌پرستان و تاریکی...

شیت‌بیتی قورپه‌یش هاته‌ جوش و، ده‌ستیان دایه‌ شوینک‌ه‌وتنی سواره‌ پوښتو‌ه‌کان تا‌کو

گه‌یشتن به‌ (سعدی کوږی عوباده) و بڼ باو‌ه‌ره‌کان له‌گډ خو‌یاندا هیتایانه‌وه، به‌گوریسی

ولا‌خه‌کی هر ښوو ده‌ستیان به‌ستبو‌ه‌وه به‌ملیه‌وه هیتایانه‌وه بق مه‌ککه و، له‌ده‌وړی

کروونه‌وه‌و که‌وتنه‌ لیدانی و نه‌وه‌ی خه‌زیان لږی بوو له‌تازار و نه‌شکه‌نجه‌ به‌سریان هیتا...!!

کڼ نه‌مه‌ به‌سر سعدی کوږی عوباده ده‌هینیت؟

نه‌و سرگه‌وره‌یه‌ی مه‌دینه، که‌ده‌میکه‌ په‌نایان بق برښووه‌و، بازگان‌نیتیه‌کانی پاراستبوون

و، ریژی له‌شاند‌ه‌کانیان گرتبوو، کاتن په‌کټکیان له‌مه‌ککه‌ ده‌چوو بق مه‌دینه...؟؟

له‌راستیدا نه‌وانه‌ی که‌گرتیان و، نه‌وانه‌یشی که‌لییان ده‌دا نه‌یان ده‌ناسی و ناشنایه‌تی

په‌وپایه‌ی نه‌بوون له‌نیو هوزده‌کیدا...

به‌لام، وا ده‌زانیت گهر بیا ننا سیا به‌ وازیان لێ ده‌هێنا؟؟

ئهی ئه‌شكه‌ نه‌جه و ئازاری ئه‌و سه‌رگه‌ و رانه‌ی مه‌كه‌كه‌ یان نه‌دا كه‌ موسلمان بوون...؟؟
 قوربه‌ش له‌و رۆژگا رده‌ا شێت بوو، ده‌بیینی كه‌ هه‌موو تواناكانی نه‌فامی تیه‌كه‌ی، خۆی ساز
 ده‌دا بۆ شكست خواردن به‌ بانگی حه‌ق، هه‌ر بۆیه‌ هه‌یج رێبازیکی شك نه‌ده‌برد بۆ
 دامركاندنه‌وه‌ی رق و قینه‌كه‌ی جگه‌ له‌ ئه‌شكه‌ نه‌جه..

-وه‌ك وتمان- بێ باوه‌ په‌كان له‌ ده‌وری سه‌عدی كورپی عوباده‌ كۆبوونه‌وه‌و لێیان ده‌دا و
 ده‌ستدرێژیان ده‌كرده‌ سه‌ر..

با ئی گه‌ پێین (سه‌عد) پاشماوه‌ی باسه‌كه‌ مان بۆ بگێرێته‌وه‌:

{... جا سوێند به‌خوا كاتێ كه‌ له‌ به‌ر ده‌ستیاندا بوم به‌كێك له‌ قوربه‌شیه‌كان به‌ره‌و لام
 هات، پیاویکی كه‌شی، سه‌پی، بالا په‌رزی پیاوانه‌..
 له‌دلی خۆمدا وتم: گه‌ر له‌ نێو ئه‌م هۆزه‌دا كه‌سێك هه‌بێت چاكه‌ی ئی بوه‌شێته‌وه‌، ئه‌وا
 ئه‌مه‌ یانه‌..

كاتێ لێم نزیک بووه‌وه‌ ده‌ستی به‌رزكرده‌وه‌و زله‌یه‌کی زۆر توندی لێدام..

له‌دلی خۆمدا وتم: نا.. سوێند به‌خوا، له‌دوای ئه‌مه‌ چاكه‌ له‌ كه‌سیاندا نه‌یه‌...!!
 سوێند به‌خوا كاتێ له‌ به‌ر ده‌ستیاندا بوم، رایانده‌كێشام، به‌كێك له‌ پیاوه‌كانیان هات بۆ لام
 و، وتی: مالموێزان، په‌ناداریت له‌ گه‌ل هه‌یج قوربه‌شیه‌كه‌دا نه‌یه‌...؟

وتم با.. من په‌ناداری حارسی كورپی هه‌ریی كورپی ئومه‌یه‌م..
 پیاوه‌كه‌ وتی: ده‌سا به‌ ده‌نگی به‌رز ناویان به‌یته‌ و، باسی ئه‌وه‌ بكه‌ كه‌ په‌ناداری هه‌یه‌
 له‌ نێوانتاندا، منیش وام كرد..

جا پیاوه‌كه‌ رۆشت بۆ لایان و، هه‌والی پێدان كه‌ پیاویکی خه‌زرجی له‌ (أبطح) لێی
 ده‌دریت و ناوی ئه‌مان ده‌هێنیت و، باسی ئه‌وه‌ ده‌كات كه‌ په‌ناداری هه‌یه‌ له‌ گه‌لێاندا..

له‌ به‌اره‌ی ناومه‌وه‌ پرسیاریان كردبوو.. وتبووی: سه‌عدی كورپی عوباده‌..

وتبوویان: راست ده‌كات به‌خوا، جا هاتن و له‌ چنگیان ده‌ریاز كردم {..

(سه‌عد) دوای ئه‌و دوژمنكاریه‌ی كه‌ تووشی هات له‌ كاتێ خۆیدا مه‌كه‌كه‌ی به‌جیه‌یشت، تا
 بزانێ قوربه‌ش چه‌ند به‌ تاوان خۆی پێ چكه‌ ده‌كات به‌ رانه‌ به‌ر كه‌ سانیکی بێ په‌نا، كه‌ بانگه‌شه‌ی
 خه‌لكی ده‌كه‌ن بۆ لای چاكه‌ و، حه‌ق و، ناشتی..

له‌ راستیدا ئه‌و دوژمنكاریه‌ زیاتر عه‌زمی جه‌زم كردو، به‌یاری دا كه‌ لیبهرییت بۆ سه‌رخستنی
 پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ و هاوه‌لانی و ئیسلام.

پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ كۆچ ده‌كات بۆ شاری مه‌دینه‌ و.. به‌ر له‌ خۆیشی هاوه‌لانی كۆچیان

كردبوو..

ئا له‌وێدا (سه‌عد) سامانه‌كه‌ی خسته‌ خه‌زمه‌ت كۆچه‌ران..

(سعد) هر خوی به فیرت و یوماوه یی به خشنده بوو..
چونکه نهو کوړی (عوباده ی کوړی دوله یمی هاریسه) بوو، که ناویانگی به خشنده یی و
ده سترکاووی له سرده می نه فامیدا به رفرلوانتر بوو له گشت ناویانگیک..
به راستی به خشنده یی (سعد) له نیسلامدا بوو نیشانه یه که له نیشانه کانی ئیمانی به ټیز و
پته وی.

فرموده گټړه وه کان له باره ی به خشنده یی که یه وه ده لټن:
(ده فری پر خوراکی سعد له گټ پټغه مېر د ﷺ به هه موو ماله کانیدا ده سوپایه وه)..
هه روه ها ده یانوت:
(پیاویکی نه نصاری یه که س یان دوو.. یان سټ که س له موهاجیرانی ده برده وه له گټ
خوی بڼ مال..

به لام (سعدی کوړی عوباده) هه شتا که سی له گټ خوی ده برده وه)!!..
له بهر نه وهش بوو، سعد هه میسه داوای چاکه و رنق و رنزی زیاتری له په روه ردگاری
ده کرد و ده یوت:

(خودایا که م به که لکی من نایه و، باش نایم له سهری)!!..
له پټناوی نه وهشدا، شایسته ی نهو پارانه وه ی پټغه مېری خودا بوو ﷺ که بوی کرد:
(خودایا بهر که ت و به زه یی خوت به سهر خاووخیزانی سعدی کوړی عوباده دا برټزه).

* * *

سعد به ته نها سامانه که ی نه خستبووه خزمه ت ئیسلامی پیرۆز، به لکو ټیز و لټه اتووی
خویشی خستبووه خزمه ت..

به راستیش تیرهاوټیکی کارامه و چاک بوو.. له جهنگه کانیشدا که له گټ پټغه مېر د ﷺ
به شداری ده کرد فیداکاری جه سورانه ی په کلاکه روه بوو.. (نیلن عه باس) ﷺ ده لټت:
له هه موو شوټنگه په کدا پټغه مېری خوا ﷺ دوو ئالای هه بوو..
ئالای موهاجیرین، به ده ست (علی کوړی ابوطالب) وه بوو..
هی نه نصاره کانیش، به ده ست (سعدی کوړی عوباده) وه..
* * *

وا دیاره توندی سروشتی دیاری نه م که سیتی به ټیز بووه..
چونکه نهو توند بوو له سهر حق و..
توندیش له خواستنی شتی کدا که به مافی خوی بزانیاه..
* * *

بېوايشی به کارک هه بوايه هه لده ستا به راگه ياندنی به شيويه کی ناشکرای بی پیچ و په نا و، سوړبوونیک که ناشنای ده ست لي هه لگرتن نه بیت..
جا هم توندیه، یاخود هم توندپویه، ببوه پالته ری سر گه وړه ی نه نصار به ره و
هه لویستی وها که له سهری ده کورت زیاد له وړی قازانجه مند بیت لیتی..

* * *

له رۆزی رزگارکردنی مه ککه دا پیغهمبری خودا ﷺ کردیه سرده سته ی کومه لیک له
له شکری موسلمانان..

هر که گه یشت ده وروپه ری دهر وازه کانی (البلد الحرام) مه ککه هاواری کرد:
(نه مړی رۆزی داستانه..)

نه مړی، حرامه کان هه لال ده بن))..
جا (عومری کوړی خطاب) ﷺ گوئی لیتی بوو، ده ست به جی خوی گه باند ه خزمه ت
پیغهمبری خودا ﷺ وتی:
(نه ی پیغهمبری خوا..)

گوئی بگره بزان ه سه عدی کوړی عوباده چی وتوه..
دلناین لیتی که له نیو قورپه شیه کاند ا په لاماردانی هه بیت)..
نه مجا پیغهمبر ﷺ فرمانی کرد به علی ﷺ که خوی بگه یه نیته لای و نالاکه ی لي
وه ریگریټ و، له جیي نه و نه میر بیت..

سه عد کاتئ مه ککه ی به دی کرد سرشوقانه خوی داو ته ده ست سوپای موسلمانانی
رزگارکار، دیمه نی نه شکه نجه دانی بپواداران و، نازاردانی خوی، نه و رۆزه ی به سهریان هیتا..
هاته وه یاد..

همو نه و جه نگان ه شی بیرکه و ته وه که قورپه شیه کان دژ به هۆزه کی و بانگخوازانی
نه نجامیان دا .. همو تاوانیشیان نه وه بوو که ده یانوت: (لا اله الا الله) جا توندوتیزیه کی
وای لي کرد که له رۆزی رزگارکردنی مه زندا جنیو به قورپه ش بدات و هه پشه بکات..

* * *

هر نه توندیه، یان بلئ هم توندپویه که به شیکي سروشتی (سه عدی) پیکه یتابوو، هر
نه وش بوو له رۆزی (سه قیفه) دا وای لیکرد که نه و هه لویسته دیاره ی هه بیت.
به ووی وه فاتی پیغهمبر وه ﷺ، کومه لیک له نه نصاریه کان له ده وړی کوبونه وه له
(سه قیفه ی به نی ساعیده) و داوایان لیده کرد که جینشینی پیغهمبری خوا ﷺ له نه نصاره کان
بیت..

جینشینی پیغمبري خوداش ﷺ ریزیک بوو بۇ خزمانی له دنیا و قیامه تدا..
 پاشان نه و کومه له نه نصاره ده یانویست که به دهستی بهین و بویان بیت..
 به لآم پیغمبري خوا ﷺ له کانی نه خوشبه که یدا نه بویه کری له جی خوی دانا بوو نوژیان
 پی بکات و، هاوه لانیس له م له جی خو دانا نه تیگیشتن که پشتگیری دیارده ی دیکه ی ده کرد
 که پیغمبري خوا ﷺ نه بویه کری.. دوهمین که سی نیو نه شک و ته که ی.. زیاد کرد.
 ده لاین: تیگیشتن که نه بویه کر له هموان له پیشتر بوو بۇ جینشینی..
 به مجوره (عومری کوپی خطاب) ﷺ نه م بۆچونه ی ده ربی و پیوه ی پابه ند بوو..
 له کاتیکدا (سعدی کوپی عوباده) بۆچونیکي دیکه ی هه بوو و دهستی پیوه گرت، به جۆری که
 وای له ریزیک له هاوه لانی پیغمبري خوداش ﷺ کرد که نه م هه لویتستی به جوان نه زانن، که
 مایه ی ره تکرده وه و ناره زایان بوو..

* * *

به لآم (سعدی کوپی عوباده) به م هه لویتستی راستگزیانه به ده م سروشت و
 خه سلته کانی خویوه چوو..
 چونکه نه و- وه ک باسما ن کرد- ژور توند وابه سته بوو به بیرو بۆچونیه وه، ژور سوور بوو
 له سار قسه له پرووی و پرونیه که ی..
 هه لویتستی پاش جهنگی (حونه ین) له سه رده می پیغمبري خودا نه و خه سلته تیمان پی
 نیشان ده دات..
 نه وه بوو کاتیک موسلمانان له و جهنگه دا سه رکه و تنیان به ده ست هیئا، پیغمبري ﷺ
 دهستی دایه دابه شکردنی ده سته و ته کانی به سه ر موسلماناندا و.. له و رۆژه دا ژور گرنگی
 به تازه موسلمان بووه کان دا، که بریتی بوون له و پیاوما قول و سه رکه ورانه ی که تازه
 موسلمان بوویون، پیغمبري خودا ﷺ ویستی کومه کیان بکات و زیاتر دلایان په یوه ست بیت،
 هه روه ک چۆن به شی جهنگا وه ره نه داره کانی دا..
 نه و که سانه یشی ژوو موسلمان بوویون دانیه ده ست نیسلا مه تیه کیان و، هیچی له
 ده سته و ته کانی نه و جهنگه پی نه دان..
 به خشینی پیغمبري خودا ﷺ ته نها به خشینی ریزیک بوو هه موو خه لک سوور بوون
 له سه ری..
 ده سته و ته کانی جهنگیش له و کاته دا بوویوه ده سته مایه یه کی گرنگ و گوزهرانی
 موسلمانانی پی به پیوه ده چوو..
 به م شیوه یه نه نصاریه کان به دلته نگیه وه پرسیان: بۆچی پیغمبري خوا ﷺ به شی
 خویانی له ده سته و ته و سامان پی نه دان؟؟

هه سانی کوږی سابیتی شاعیریش ده لیت:

وانت الرسول فقل يا خير مؤمن
للمؤمنين اذا ما عدد البشر
علام تدعي سليم، وهي نازحة
قدام قوم، هموا آووا وهم نصروا
سماهم الله انصارا بنصرهم
دين الهدى، وعوان الحرب تستر
وسارعوا في سبيل الله واعترفوا
للتائبات، وما خاموا وما ضجروا

شاعیري پیغمبري خوا له م بهیته شیعرانه دا گوزارشتی له و بیزاریه کړېوه که
نه نصاریه کان هه ستیان پیکرد، که بینیان پیغمبر ﷺ نه وې که ویستی له هارو لان پتی دان
و، هیچی به مان نه دا..

(سه عدی کوږی عوباده ی سرگه وړې نه نصاریه کانیش نه وې بیښی و، بیستی که
هؤزه که ی له نیتو خویاندا نه و قسه یه دده دن به گوئی په کدیدا، به م هه لویسته رازی نه بوو، به دهم
سروشته ناشکرا راسته له پوره که یه وړه چو، ده ست به جی خوی گه یانده پیغمبري خودا ﷺ
و، وتی:

((نه ی پیغمبري خوا..))

نه م کومه له ی نه نصار شتیک بوته گری له سر دلیان، به هوی شیوانی دابه شکردنی نه و
ده ستکه وتی به دده ستینرا.. له نیتو هؤزه که ی خؤتد دابه ست کرد و، به خششی مه زنت دا به
هؤزه کانی عره ب و، هیچ به شی نه م کومه له ی نه نصاری تیدا نه بوو)..

به م جؤره نه و پیاوړه قسه له پوره رازی ددرونی خوی و، نه وې ده هات به بیري هؤزه که یدا
درکاند و.. وینه یه کی راست و دروستی هه لویسته که ی بق پیغمبر خسته پوو..
جا پیغمبري خودا ﷺ لئی پرسې:

((بؤچوونی تو چی یه له ویاړه یه و نه ی سه عد)) ۹۹۰۰

به و مانایه ی که بؤچوونی هؤزه که ت نه وې، نه ی بؤچوونی تو چی یه ۹۹۰۰

(سه عد) یش به هه مان قسه له پووییه و وه لامی دابه و:

((منیش له هؤزه که ی خؤم))..

پتویسته تا کؤتایی له گه ل چیر که که دا به ږین، چونکه جوانیه کی بی هاوتای تیدایه !!

سه عد هؤزی نه نصاری خوی کؤکرده و..

پیغمبري خوداش ﷺ هات بق لایان، روخساری غه مگینایانی خوینده و..

زده رده خه نه یه کی گه شی پیزانی جوانیه کانیان و ریژلنایانی کاره که یان کرد..

پاشان فرموی:

((نه ی کومه له ی نه نصار..))

شتیک له نیتو به ښه و، که له دلی خؤتاند شتیکتان به رامبرم بق دروست بوو ۹۹۰۰

نایا نیتو له سرلېشیواندا نه بوون کاتې هاتمه لاتان و، خوی گه وړه هیدایه تی دان ۹۹۰۰

نه دار بوون و، خوا دهوله مېندی کړېد...؟؟

دوژمن بوون و، خوای گه وره دله کانتانی پټکه وه په یوه ست کړېد...؟؟

وتیان:

به لڼ، خوای گه وره و پیغه مېرمنه که ی چاکه یان به سرمانه وه نژره و چاکترن.

پیغه مېرمنه فرمووی:

((بڼ وه لاس ناده نه وه نه ی کومه لی نه نصار...؟؟))

وتیان: چیت وه لاس بدهینه وه نه ی پیغه مېرمنه خا...؟؟

خودا و پیغه مېرمنه که ی چاکه یان به سرمانه وه نژره و چاکتریشن..

پیغه مېرمنه فرمووی:

به لاس سویند به خوا گه ربتانویستایه ده تانوت و، راستیشن ده کړد و راستگوبوون:

به درې خرابو پته وه که هاتیه لاسان، نیمه ش برامان پټکړدی..

به شکستی هاتی و، سرمانه خستی..

به نه داری هاتی و، کومه کمان کړدی..

ده رکرلو بوویت و، په نامان دایت..

نه ی کومه لی نه نصار.. له دهرونی خوتاندا خوشه ویستی دونیاتان بینوه که هوزیکم پی

وابسته کړد تا موسلمان بین و، نیو ش به نیسلامه تی خوتان سپارد...؟؟

نایا رازی نابین نه ی کومه لی نه نصار، که خه لکی مه پ و و شتر بېن و، نیو ش به

پیغه مېرمنه خوداوه بگه پته وه بڼ لای کول و باره کانتان...؟؟

جا سویند به و زاته ی گیانی منی به دهسته، گه ر به ر کچکړدن نه بوايه من په کیک ده بووم

له نه نصار.. گه ر خه لکیش هر په که به ریگایه کدا بڼ، من ریگای نه نصارم ده گرت بهر..

خودایه به زه بیتت وه به نه نصاریه کان و..

نه وه ی نه نصاریه کان و..

نه وه ی نه وه ی نه نصاریه کاند...!!

تا له ویدا نه نصاریه کان هینده گریان تا ریشیان ته پ بوو..

چونکه وشه کانی پیغه مېرمنه پایه برزی مرن دله کانیانی پر کړد له سهوړی و، گیانیان له

دهوله مېندی و، ده روینیان پر له ساغی..

جا ه موویان، به سه عدی کوپی عوباده شه وه هاواریان کړد:

((رازی بوین به وه ی پیغه مېرمنه خا پشک و به شمان بیت))..

* * *

له رۆژانی سه‌ره‌تای جێنشینایه‌تی (عومه‌) دا، سه‌عد چوو بۆ لای ئه‌میری باوه‌رداران و، به‌هه‌مان قسه‌ له‌ پڕووی توندپۆیانیه‌وه‌ پێی وت:

((ئه‌بویه‌ ک‌ری هاو‌پێت- سو‌یند به‌خوا- له‌تق خۆشه‌ویست‌ر بوو له‌لامان.. سو‌یند به‌خوا وام لێها‌توو‌ه‌ حه‌زم نیه‌ به‌دراوس‌تیه‌تیت)).

عومه‌ریش به‌ هه‌یمنی وه‌لامی دایه‌وه‌:

((هه‌رک‌س حه‌زی له‌ دراوس‌تیه‌تی که‌سێک نه‌بێت، لای بار ده‌کات)).

سه‌عد گه‌پایه‌وه‌ و‌تی:

((من ده‌گوتمه‌وه‌ بۆ دراوس‌تیه‌تی که‌سیکی له‌تق چاک‌تر)).!!

* * *

سه‌عد ﷺ به‌ و‌شانه‌ی که‌ ئاراسته‌ی عومه‌ری ئه‌میری باوه‌رداران‌ی کرد بۆ ئه‌وه‌ نه‌بوو که‌ رق و‌ قینی خۆی ده‌رب‌پێت، یان گوزارشت له‌ بێزاری خۆی بکات..

چونکه‌ هه‌رک‌س رازی بووب‌یت پێغه‌مب‌ری خوا ﷺ پشک و‌ به‌شی بێت، پشتیوانی و‌ خۆشه‌ویستی که‌سیکی وه‌ک عومه‌ر ر‌ه‌ت ناکاته‌وه‌، که‌ هه‌میشه‌ جینگای ر‌یز و‌ خۆشه‌ویستی پێغه‌مب‌ر بووه‌..

به‌لکو سه‌عد که‌ یه‌کێکه‌ له‌ و‌هاوه‌لانه‌ی که‌ قورئانی پ‌ی‌رۆز باسی کردو‌ن: ﴿ر‌حماء بینهم﴾ الف‌تح/ ۲۹..

ویستی که‌ چاوه‌ر‌پێی ره‌وشێک نه‌کات، که‌ جیاوازی له‌ نێوان ئه‌و و‌ جێنشین‌ی موس‌لمانان‌دا دروست بێت، جیاوازییه‌ک که‌ ئه‌و نایه‌و‌یت و، پ‌ێ‌ن رازی نیه‌..

* * *

کۆل و‌ باری پ‌ێ‌چایه‌وه‌ به‌ره‌و شام ب‌روات..

هه‌ر که‌ گه‌یشته‌ ئه‌وێ و‌ له‌خاکی (حوران) دابه‌زی ئاکامی هات و، به‌ره‌و لای په‌روه‌ردگاری میهره‌بانی گه‌پایه‌وه‌..

ئۇ سامەي كۆپى زەيد
خوشە وىسى كۆپى خوشە وىسى

نهمیری باوه پداران (عومری کوپی خطاب) ﷺ سه رقالی دابه شکردنی شت و مه کی
(به يتولمال) بوو به سر موسلمانانگاندا..

نوره ی (عبدالله ی کوپی عومر) هات و، عومر به شی خوی پیدا..
پاشان نوره ی (نوسامه ی کوپی زهید) هات و، عومر دوو هینده ی (عبدالله ی کوپی خوی
پیدا..

له کاتیکدا عومر به پیتی ریژ و پایه و نارحه تی چه شتنيان له پیناوی نیسلامدا شتی به سر
خه لکیدا به ش ده کرد، (عبدالله ی کوپی عومر) له وه دهرسا که شوین و جیی له نیسلامدا
له دواوه بیت، له کاتیکدا که نومیده وار بوو به هوی گوپراهیلی، تیکوشان و، دونیان ویستی و،
پاریزکارییه وه لای خوی گوره له موسلمانان پیښه نکه کان بیت..
تا لیره دا له باوکی پرسې: (فه زلی نوسامه دا به سر مندا، له وه ختیکدا نه وه ی من
له گال پیغه مبهری خوادا بینومه نه وه نیببینوه)؟..

عومریش وه لای دایه وه:

((نوسامه له تر خۆشه ویستېر بوو لای پیغه مبهری خوادا ﷺ..

باوکیشی له باوکت زیاتر خۆشه ویستېر بوو لای پیغه مبهری خوادا ﷺ))!!..

جا ده بن نه وه کن بیت که خوی و باوکی له دلی پیغه مبهردا خۆشه ویستیان گه یشت بیته
ناستیک که کوپی عومر و عومریش پیی نه گه یشت بن؟؟
نه وه (نوسامه ی کوپی زهید) ه..

له نیتو هاوه لانیښدا نازناوی (خۆشه ویستی کوپی خۆشه ویست) ی هه بوو..

(زهیدی کوپی حاریسه) ی باوکیشی خزمه تکاری پیغه مبهری خوادا بوو ﷺ و، پیغه مبهری
به سر باوک و دایک و کس و کاریدا هه لبارد، نه وه (زهید) ه ی که رۆژیکیان پیغه مبهر له نیتو
کومه لیک له هاوه لانیښدا رایگرت و فهرمووی:

((شاهید بن نیتو که نه م زهیده کوپی منه و، میراتگرمه و میراتگرم))..

له نیتو موسلمانانیشدا هر به (زهیدی کوپی موحه ممد) ناویان دهرد هه تا قورئانی پیرۆز
داب و نه ریتی (ته بنی) به مندا لکردنی هه لوه شانده وه..
نه م نوسامه یه کوپیه تی..

(ئوم ئەیمەن) ی دایکیشی دایەنی پیغه مبه‌ری خوا بووه..
 روخساری دەرەوێ بۆ هیچ شتێک دەستی نەدەدا.. هیچ شتێ..
 چونکە ئەو وەک مێژوونووسان لەبارە یەو دواو: رەشێکی لوت هەژۆل بووه..
 بەلێ.. بەم دوو وشە یەو بەس، مێژوو قسە ی خۆی دەربارە ی ئوسامە کورت دەکاتەو..
 بەلام، کە ی ئیسلام گوتی بە شیوازی دەرەوێ خەلکی داوه..
 کە ی.. لە کاتی کدا کە پیغه مبه‌رە کە ی دەفرموت: ((ئیمە لەوانە یە قژپێکی، تۆزای، جل و بەرگ شپ کە کەس ئاوی ئی ناداتەو، گەر سویند لەسەر خۆای گەرە بخوات خوا سویندە کە ی ناخات)).

* * *

کە وابوو با واز لە شیوێ دەرەکی ئوسامە بهێنین..
 با لە پێستە پەشە کە ی، لوتە هەژۆلە کە ی بگەرێن، چونکە تێکرای ئەوانە لە تەرازی ئیسلامدا سەنگیان نیە..
 با سەرنج بدەین خۆشەویستی و پشتیوانیە کە ی چۆن بوو؟ قوربانیانی بە چ جۆرێ بوو..
 چی لە داوێن پاکێ کەیدا بوو..؟ لە جیگیرێ کە ی و..؟ پارێزکاری و دانیاییە کە ی و..؟ مەزنی و ژیانی پێیدا هەبوو..؟!
 لە هەموو ئەوانەدا گەشتبوو ئەو ئاستە ی شایانی ئەو خۆشەویستی و رێزگرتنە زۆرە ی پیغه مبه‌ر ﷺ:
 ((ئوسامە ی کوپی زەید خۆشەویستترین کەسە لای من و، ئومیدەوارم کە لە پیاوچاگان تان بیت و، راتان دەسپێرم کە چاک بن لە گەلیدا)).

* * *

ئوسامە ﷺ خاوەنی هەموو ئەو ئاکارە مەزنانە بوو کە نزیک بکات لە دلی پیغه مبه‌ر و، گەرەبیت لای.. چونکە ئەو کوپی دوو موسڵمانی بە پێزی زوو موسڵمان بوو کە زۆر زوو بەرەو ئیسلام هاتن و، لە زۆریە یان زیاتر خۆشەویستی و پشتیوانیان لە پیغه مبه‌ر دەکرد و لێی نزیک بوون..
 لەو منداڵە بێگەردانە ی ئیسلامیش کە لە سەردەمی ئیسلامدا لە دایک بوون و، لە فێترەتی بێخەوشیدا گۆش کران، بە یی ئەوێ گەرد و تۆزی نەفامی و تاریکیەکانی بگرت..
 هەرەو ها ئوسامە ﷺ زۆر زۆر زیرە ک و، خۆ بە کەم زان بوو، لێ پێانیشی لە پێناوی خودا و پیغه مبه‌ر دا بێ سنور بوو.

پاشان شو دواى نه وده ش، له ثانيي نويدا نوينه رايه تي قوريانياني رهنگه کاني ده کرد که
نيسلام هات کورت و بهندي جوداخوازي و شته قيزه ونه کاني ليى پامالي..

جا هم ره شه لوت هه لوڼه له دلي پښه مېرې خوا و، له ريزي موسلماناندا خاوه نى
جنگايه کي بلند بوو، چونکه نه وې خدا رازي له سره بې بهنده کاني چوڼيه تي پايو ريزي
له نيو خه لکيدا راستگرډوته وه و فرمويه تي:

﴿إِنْ أَكْرَمَكُمْ عَنْدَ اللَّهِ أَفْكَكُمْ﴾ ريزدار ترينتان له لاي خدا
پاريزدار ترينتان هـ المجرات/۱۲.

به م شپوه يه ش بينيمان پښه مېرې خوا څخه له روژي رزگار کړني مه زندا چووه شارى
مه ککه و هم ره شه لوت هه لوڼه (نوسامه ي کورې زه يد) به تهنيشته وه بوو.

پاشان بينيمان که له خوشترين و جوانترين ساته کاني نيسلام و، سرکه وتنه کيدا، که
ده چووه که عېه بيلال و نوسامه له لاي راست و چه پيه وه بوون.. دوو پياوي پيست په شى
قه تراني، به لام نه و پيامي خوايه ي که له هه ردو دلي گه وره ي بيگه ردياندا هه ليا نگر تېو نه و
هه موو ريز و به رزيه ي پېن به خشيبوو..

* * *

له ته مهنكي که مدا، که بيست سالي تينه په پانډبوو، پښه مېر (نوسامه ي کورې زه يد) ي
کرده فرمانده ي سويا، که (نه بوبه کرو عومر) له نيو چه نگاوه ره گانيدا بوون...!!
ورته ورت که و ته نيو هه ندئ له موسلمانان کان و کاره که يان به لاهو گران بوو، به زور يان
ده زاني که نوسامه ي کورې زه يد تازه پيگه يشتوو فرمانده ي سوپايه ک بيت که گه وره پياواني
نه نصار و موهاجريني تيدا به ..

قسه و باسه که يان گه يشته وه به پښه مېرې خوا څخه له نويش چوويه سر دوانگه و،
سوپاس و ستايشي خواي گه وره ي کرد و، پاشان فرموي:

((هه ندئ که س تانه و ته شه له فرمانده يه تي نوسامه ي کورې زه يد ده گرن و..

پيشتريش تانه و ته شهريان له فرمانده يه تي باوکي ددها..

جا باوکي شايسته ي فرمانده يه تي بوو..

نوسامه ش هر شا يانيه تي..

نه و له دواي باوکي خو شه ويست ترين که سه لاي من..

من نوميده وارم که له پياو چا گانتان بيت و..

راتان ده سپترم که چاک بن له گه ليدا))..

به رله وې سوپا به رو شويني مه به ست بکه وېته پېن پښه مېرې خدا څخه وه فاتي کرد،

به لام له راسپارده داناييه که يدا بې هاوه لاني نه وې به جن هيشتېو:

((ناردنی نوسامه جیبه چی بکن..))

ناردنی نوسامه جیبه چی بکن...))

خه لیفه ی موسلمانان (نوبه کی) به م شتویه نو راسپارده ی پیروز راگرت و، وئی پای نو رهوشه نوئی ی که وه فاتی پیغمبر هینایه ئارا، (نوبه کی) هر سوور بوو له سر به جیبه یانی راسپارده و فرمانه کی، نه وه بوو سوپای موسلمانان به سرتکاپه تی (نوسامه) به رهو مه به سته کی که وته ری، پاش نه وه ی که خه لیفه موله تی لی خواست که (عومر) له لای خوی بهیلتیه وه له شاری مه دینه..

له کاتیکدا که (هرقل) ی ئیمیراتوری روم هه والی وه فاتی پیغمبر ی بیست، له هه مان کاتدا هه والی نو سوپای موسلمانان پیگه بشت که به سرتکاپه تی (نوسامه ی کوپی زهید) بۆ پاککردنه وه ی شام که ورتنه ری، سهری سوپا له وه ی که موسلمانان نه وه ندنه به میز بن که وه فاتی پیغمبر که بیان کاریگه ری نه بیست له سهر نه خشه و توانایان.

به م شتویه رومه کان خاو بونه وه و، ئیدی سنوری شامیان نه کرده شوینی چاودیری کردنی لانه ی ئیسلام له دورگی عه ره بیدا..

سوپا بن زیان گه پایه وه.. موسلمانان له باره ی وه وتیان:

((هیچ سوپایه کمان نه بینیه وه ک سوپای نوسامه بن زیان))!!

رۆژنکیان (نوسامه) وانه ی ته مه نی وه رگرت.. وانه ی کی کاریگه ر.. نوسامه گوزه راندی و تیکر پای ژبانی تیدا گوزه را له ساتانه وه که پیغمبر به رهو په روه ردگاری بالاده ست گه پایه وه تا نو ساته ی (نوسامه) به رهو لای په روه ردگاری گه پایه وه له سهرده می کوتایی خه لافه تی موعاویه دا..

دوو سال بهر له وه فاتی پیغمبر ﷺ کردیه نه مری ده سته یه ک و ناردی بۆ روه په روه بونه وه ی هه ندی له هاوه لپه رستان که دژایه تی ئیسلام و موسلمانان ده کرد.

نه وه ش په کهم نه مریقی بوو (نوسامه) بیگریته ده ست..

له م چالاکیه شیدا سهر که وتن و برینه وه ی به ده ست هینا و، هه والی سهر که وتنه که شی بهر له هاتنه وه ی که بشته پیغمبر ی خوا ﷺ و پیتی دلخوش و شادومان بوو..

ده با گوئی له نوسامه را بگرین پاشماوه ی هه واله که مان بۆ باس بکات:

((.. جا چومه خزمهت پیغمبر ﷺ و، مژده در مژده ی رزگار کردنه کی پیدابوو،

روخساری گه شاهه بوو.. له خوی نزیک کردمه وه و، پاشان فره مووی: بۆم بدوئی..

جا منیش ده ست م کرد به گپه رانه وه.. بۆم باس کرد که له کاتیکدا مژده که شکستیان خوارد گه بشته سهر پیاوینکیان و په کهم له سهر سینگى دانا، وتی: لا اله الا الله، منیش په کهم لیدا و کوشتم..

به م جوړه بینیمان کاتې ناشوبی گوره له نیوان نیمای علی و لایه نگرانی له لایه ک و،
 موعاویه و لایه نگرانی له لایه کی دیکه ه لگیرسا، به ته وای بی لایه ن بوو.
 زودیش (علی) خۆشده ویست و، حه قی لای شو ده بینی.. به لام چون به شمشیره کی
 موسلماننیک بکورتیت که بوای به خودا و پیغمبر هیه، له کاتیکدا که پیغمبر سه رزه نشتی
 کرد له سه ر کوشتنی جه نگاوه ریکی بی باوه پ که له ساتی شکان و ه لاهاتنیدا وتویه تی: لا اله الا
 الله...؟!

ئا لیژده نا مه یه کی ناراسته ی نیمای علی کرد و تییدا وتی:
 گه ر تو له نئو که لیه ی شیردا بویتایه،
 پیم خۆش بوو که له گه لندا بم تییدا..
 به لام نه مه کاریکه به باشم نه زانی!!..

مه ر بویه به درزیایی شو ململانی و جهنگه له ماله کی خویدا بوو..
 کاتیک ه ندی له هاوه لانی هاتنه لای له باره ی شو وه لویسته یه وه قسه یان له گه ل کرد، پتی

وتن:

((مه رگیز که سیک ناکوژم بلت لا اله الا الله)).
 یه کیکیان پتی وت: نه ی خوا ناهه رمویت ﴿وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ
 لِلَّهِ﴾ له گه لیان بجهنگن هه تا ناواوه نامین و دین گشتی دینی خوا ده بین الانفال/۳۹؟
 ئوسامه ش له وه لامیدا وتی:

((نه وانه هاوه لپه رست بوون و، نیمه له دزیان جهنگاین هه تا ناشوب هه لته گیرسیت و هه موو
 تاین بۆ خوا بیت)).

* * *

له سالی په نجاو چواری کۆچیدا، ئوسامه په روشی دیداری خوا بوو، گیانی له نئو په له کانیدا
 کهوته چوله و، ده یویست که بگه رپته وه بۆ نیشتمانی یه که می.
 ده روازه کانی به هه شت کرانه وه، تا پیشوازی له یه کیک له چاکه کاره ته قواداره کان بکات.

عبدالرحمنی کوری نہ بوبہ کر

تاکوئی پالہولا

نمونه یه کی روونی ناکاری عه رهب بوو به هه موو قوئی و، ره هه نده کانیه وه.
له کاتیکدا که باوکی یه که مین بپوادار و.. راستگر بوو که بپوای هینا به خودا و
پیغه مبهردا، ئیمانیک که هاوشیوهی نیه و.. دوهم که کسی نیو ئه شک و ته کهش بوو له گه ل
پیغه مبهردا.. ئه وه که بهرد له گه ل ئاینی هۆزه که ی و، بهت کانی قوپه یشدا خۆپاگر بوو...!!
له غهزای بهدریشدا وه که جهنگاوهر له گه ل سوپای بی باوه پاندا هات..
له جهنگی ئو خودیشدا سهردهستهی ئه و پم هاوێژانه بوو که قوپه یش ئامادهی کردبوون بۆ
جهنگ له دژی موسلمانان کان.

به ره له وهی که ههردوو سوپا به یه کدا بدن، وه که نه ریت خولی زۆرانبازی دهستی پیکرد..
(عبدالرحمن) راوهستا و داوای کرد که یه کیک له موسلمانان کان بۆی بپته دهر و له گه لیدا
بجهنگیت.

ئه بویه کری صدیق-ی باوکی ﷺ ههستایه وه به ره و لای بپوات و له گه لیدا بجهنگیت، به لام
پیغه مبهردی خودا گرتی و، نه بهیشت زۆرانبازی له گه ل کپه که یدا ئه نجام بدات.

* * *

عه ره بی ره سه ن ههچ شتیک وه که پشتیوانیکردنی تهواوی له وهی بپوای پێیه تی جودای
ناکاته وه..

گه ر بپوای هینا به ئاینیک، یان به فیکره یه که، بپوای چوونی دهخاته ژێر جلوهی و، ههچ
رێگایه که بۆ کردنه وهی ئه و کۆته نیه، مه گه ر خودا بۆ چوونیک ئوئ دال و دهروونی به بێ ساخته
و خه له تاندن پێ بکات.

سه ره پای ریز و پێزانی باوکی لای (عبدالرحمن) و، متعانهی تهواوی به تهواومه ندی عه قلی
و، مه زنی دهروون و ناکاری، که چی پشتیوانی و خۆشه یستی بۆ بۆ چوونه که ی خۆی به سه ریدا
زال بوو، موسلمان بوونی باوکی وای ئی نه کرد که شوینی بکه ویت.

به م جهۆره له شوینی خۆیدا مایه وه، بهرپر سیاریتی بۆ چوون و بپه ره که ی خۆی هه لگرت و،
به رگری له خواوه نده کانی قوپه یش ده کرد و، له سایه ی به یداخه که یدا له دژی بپواداران
ده جهنگا.

به هیزانی په سه نی له م پێره، هه قیان ئی ناشارد رپته وه گه ر ماوه یه کی زۆریش بخایه نیت..
چونکه ره سه نایه تی ناخیان و، روشنایی روونی و دلسۆزیان، له کۆتایی کاره که دا رینۆتیان
ده کرد به ره و لای راستی و، له گه ل هیدایهت و چاکه دا کۆی ده کردنه وه.

هر واش بوو، رڼځکیان کاترژمیری قه دهر زهنگی لږدا و، له دایکېوونیکې نوټی (عبدالرحمن) ی کوبې نه بویه کړی صدیق ی راگه یاند...

چراکاني رڼوونتی دهر وونیان روونک کرده وو تیځپای میراته کانی نه فامی له تاریکی و شپونان رامالی و.. خودای بیهاوه لی تاك و ته نه ای له هه موو بوونه وهر و شتیکی دهر ووبه ریدا به دی کرد و، هیدایه تی خوی گه وړه سیبه ری خوی کښا به سهر دهر وون و جوانیه کانیدا، که وایو ئیستا کئ نه و له موسلمانانه...!!

دهست به جئ هه ستایه وه بهره و خزمه تی پښه مېری خوا که وته پئ، وهك ته وبه کارځ بهره و ئاینی هه ق...

روخساری نه بویه کړ له خوښاندا گه شایه وه که بینی کوبه که ی په یمان ده دات به پښه مېری خودا.

نه و به کافری پیاو بوو.. نه و نه ئیستاش پیاوانه موسلمان ده بیټ، هیچ چا وچنوکیه ک پالی پیوه نانیت و، هیچ ژینیک که مه ندکښی ناکات... به لکو بېرواښانیکې تیگه یشته و نه ی راست هیدایه تی خوزا و سرخستنی نه وه ی به سهر دا باراند.

جا (عبدالرحمن) دهستی دایه قهره بوو کړنه وه ی هه موو نه وه ی که له دهستی دایو، به خستنه گه پری هه موو نه و لی له پیتاوی خودا و، پښه مېره که ی و، ئیسلامدا...

* * *

له سهرده می پښه مېرمنه ^{عليه السلام} و، رڼځگاری هه لیه کاندای دوی خوی، (عبدالرحمن) له هیچ جهنگیک دوانه که ووت و، وازی له جیهادی رڼیدراو نه هینا...

له رڼی یه مامه شدا تاقیردنه وه یه کی مه زن بوو، خورگاری و بویریه که ی رڼی گه وده ی هه بوو له به دهسته ئینانی جهنگه که له چنگی سوپای موسه یله مه و هه لگه پاره کان.. بگره هر نه و بوو که کزتابی به گیانی (موحه که می کوبی توفه یل) هینا، که عه قلی رڼکخه ری موسه یله مه بوو، هه روه ک چن به هیزه که ی گرنګترین پیگه ی نه و قه لایه ی ده پاراست که سوپای هه لگه پاره کان له ناویدا خوی په نادایو، هر بویه کاتیک (موحه که) به شمشیری (عبدالرحمن) هات به لادا و که ووت و، نه وانه ی دهر ووبه ری په رته وازه بوون، دهر وازه یه کی فراوانی گه وده ی قه لکه و الا بوو جهنگا وهره موسلمانانه کان لیوه ی چوونه ژوره وه...

خه سه ته کانی (عبدالرحمن) له سنځپه ری ئیسلامدا گه شاهوتر و سه نگینتر بوو.. جا پشپتیوانی خۆشه ویستی بۆ بۆچوون و تڼوانینی و، سووربونی ته وای له سهر شوینک ووتنی نه و ی به راست و حه قی ده بیینی و، ره تکرده وه ی خق به که مزانی و مه راییی کړدنه.

هه موو نه و ئاکارانه کړوکی که سیټی و ژیا نی بوو و، له ژیر کاریگه ری گومپایوونی هیچ ویستیکدا یان له بهر کاریگه ری ترس، دهست به رداری نه بوو، ته نانه ت نه و رڼه سامنا که ش،

نو روژدهی که موعاویه بپاری دا که به زهبری شهنشیر په یمان بۆ یهزید وهریگریته.. جا نامه ی په یماندانی نووسی بۆ مهرانی کاربه دهستی له سهر مه دینه و، فهرمانی پیکرد که له مزگه وندا بیخوینتته وه بۆ موسلمانان..

مه‌روانش وای کرد و، له‌وه‌دا بوو له خوځېندنه‌وه‌ی بېټه‌وه، (عبدالرحمن ی کورپی نه‌بویه‌ک) مه‌سته‌ایه‌وه تا نه‌و ناږه‌زاییه‌ی مزگه‌وته‌که‌ی گرتبوه‌وه بیگوږډت بق ناږه‌زایی ده‌ربرینی وتراو و به‌ره‌و رویه‌روپونه‌وه‌یکنی به‌رز و، وتی:

{سویند به خوا چاکه تان بق نوممەتی موخە مەمەد نەویستوو، بە لڤو دە تانە ویت بیکە نە هەرقە لیت.. هە رکە هەرقە لێک مرد، هەرقە لێکی دیکە بچیتە شوینی!!}

عبدالرحمن نا لهو سانه دا هه مو ئو مه ترسیانه ی به دی کرد که چاوه پیتی نیسلا مه گهر معاویه ئه م کاره ی بۆ بچیته سه رو، فه رمانه وایی له نیسلا مه که به راویژ خه لکی فه رمانه وای بخویان مه لده بژارد، گۆپی بۆ قه یسه ریه ت یا کیسراییه ت که به هۆی له دایک بوون و ریکه وته وه قه یسه ر له دوی قه یسه ر ده سه یفتیت به سه زیاندا... !!

* * *

مه‌رکه عبدالرحمن ئەم وشه توندانه‌ی به‌پوی مه‌رواندا دا، ده‌شته‌یه‌ک له موسلمانان پشتیوانیان کرد، له سه‌روی مه‌موشیان‌ه‌وه (حوسه‌ینی کۆپی عه‌لی) و، (عبدالله ی کۆپی زویه‌یر) و (عبدالله ی کۆپی عومه‌ر)...

نواثر پاش ودهوشیکی سه رکونکارانه (حوسهین و عبدالله ی کوپی زوبیر و عبدالله ی کوپی عومس) ناچار کران بیدهنگ بین له ناست نهو په پیمان وهرگرته دا که معاویه بپناری داچوو به زهیری شمشیر وهری بگریت.

به لام عبدالرحمنی کوپی نه بویه گر به زده وام پوخته لی نه و په پیمان وهرگرتنه ی به ناشکرا راده گه یاند، موغایویه ش نیردراوینگی به سه دهه زار دغه موه نارد بل لای، ده یوینست به هویه وه که نه دکتشی بکات، جا عبدالرحمن فری دی دا دواوه و، به نیردراوه که ی موغایویه و ت:

{بگه پیره وه بق لای و پیتی بلتی: عبدالرحمن ئاینه گه ی خوری بق دونیای تو نافرۆشیت} .
کاتیک پاشی شه وه ی زانی که موعاویه خوری سازگردووه بیت بق مه دینه، ئه وه دست به جی
به ره وه مه که ره شیت...

خواى گه ووه ويستى وابور كه ناشوويى نه م هه لويتست و خراپى سه ركه نجامى هه هينده بيت.

له‌وه‌دا بگاته ده‌روپه‌ری مه‌ککه و بۆ که‌مێک ئێڤیدا نی‌شته‌جێ بیت، گیانی ده‌رچوو و بۆ لای
یه‌روه‌ردگاری گه‌راپه‌وه... پیاوان له‌سه‌ر شانیا‌ن به‌ره‌و به‌رزاییه‌کانی مه‌ککه مه‌لانیگرت و له‌ویدا

به خاکيان سپارد، له ژير نهو خاكي كې كه سهرده مي نه فاميشي بينيپوو.. موسلمان بوونيشي
به دي كرديوو...!!
كه موسلمان بووني پياوړيكي راستگري، نازادي، بويد بوو..

عبداللہ کی کوری عہ سری کوری عاص

خوبلاگری فدیہ ہار

ئو خۆپاگره، تهویه‌کاره، خواپه‌رسته‌ی که ئیستاکی له‌باره‌یه‌وه ده‌دوین (عبدالله‌ی کوپی عه‌مری کوپی عاص)ه.

ئه‌وه‌نده‌ی که باوکی مامۆستا بوو له‌ زیره‌کی و لێزانی و فرت و فیلزانی.. ئه‌میش مامۆستایه‌کی خاوه‌ن شوێنێکی بلند بوو له‌نیۆ خواپه‌رستان، دونه‌یه‌وه‌ستی، دیاردا..

هه‌موو کاتی خۆی و، تێکرای ژیا‌نی بۆ په‌رستش ته‌رخان کردبوو..

شیرینی ئیمان مه‌ستی کردبوو، شه‌وو رۆژ به‌شی خواپه‌رستی و خه‌لوه‌تی ئه‌ویان نه‌ده‌کرد..

* * *

به‌ر له‌باوکی موسلمان بوو، له‌و ساته‌وه‌ی ده‌ستی راستی خسته‌ ده‌سته‌پاستی پێغه‌مبه‌ری خواوه‌ ﷺ په‌یمانی پێدا، دلی به‌روناکی خودا و روناکی گوێپايله‌ی بوونی وه‌ک به‌ره‌به‌یانی بێ‌وینه‌ رۆشن بوو.

یه‌که‌مجار سه‌رقالی قورئانی پیرۆز بوو که به‌ش به‌ش ده‌هاته‌ خواره‌وه، هه‌ر که ئایه‌تیک داده‌به‌زی له‌به‌ری ده‌کرد و تێی ده‌گه‌یشت، هه‌تا هه‌مووی هاته‌ خوارێ و ته‌واو بوو، هه‌مووی له‌به‌ر بوو..

ته‌نها له‌به‌ر ئه‌وه‌ له‌به‌ری نه‌ده‌کرد که مێشکی به‌هێز بێت و، له‌نیویدا په‌رتوکیکی له‌به‌رکراو له‌خۆ بگرێت..

به‌لکو بۆیه‌ له‌به‌ری ده‌کرد تا دلی پێ‌ ئاوه‌دان بکاته‌وه، تا له‌دوای ئه‌وه‌ به‌نده‌ی گوێپايله‌ی بێت و، ئه‌وه‌ی هه‌لال کراوه‌ هه‌لالی بکات و، ئه‌وه‌ی هه‌رام کراوه‌ هه‌رامی بکات و، به‌ده‌م هه‌موو ئه‌و شتانه‌وه‌ بچێت که بانگه‌شه‌ی بۆ ده‌کات، پاشان سه‌رگه‌رمی خوێندنه‌وه، تێگه‌یشتن و، ده‌ورکردنه‌وه‌ی بێت و.. له‌باخه‌ جوانه‌کانیدا خۆی به‌پرازیته‌وه، به‌و خۆشیانه‌ی که ئایه‌ته‌کانی قورئانی پیرۆز به‌سه‌ریدا ده‌پشت ده‌روونی فراوان ده‌بوو، چاو به‌ فرمێشک بوو بۆ ئه‌و ترسانه‌ی ده‌یورژاند..!!

عبدالله‌ وه‌ک ئه‌وه‌ی بۆ ئه‌وه‌ دروست کرابێت تا بپێته‌ خه‌لوه‌تکارێکی خواپه‌رست، هه‌چ شتیکی دونه‌ی نه‌یده‌توانی لاییدا‌ت له‌وه‌ی که بۆی دروست کراوه‌و رێنوێنی کراوه‌ بۆی..

که‌ سوپای ئیسلام بۆ جیهاد و رویه‌رووبونه‌وه‌ی بێ‌باوه‌پان ده‌چوو، له‌ پێشه‌وه‌ی ریزی ئه‌و که‌سانه‌دا ده‌مانبێنی که ئاره‌زومه‌ندی شه‌هیدی بوون، به‌گیانیکی خۆشه‌ویست و، سوڕبوونیکی شه‌یدایانه‌وه..

که شه پېش ته واو ده بوو، له کوڅې بوو...؟

له مزگړتۍ گوره بوو، یان له مزگړتۍ مالګه کی خوی، له رڼډا به پڅو و، به شه ویشدا شه ونوږزی ده کرد و، زمانی ناشنای هیچ قسه ویاسیځی دنیا نه بوو، هر چنده رڼېدراویش بیت، به لکو همیشه به یادی خوا پارو بوو، قورئانه کی ده خویند، یان سوپاسگوزاری ده کرد، یا داوای لیخو شېوونی گونا هه کانی ده کرد...

هیڅده به سه ټاگاداری په هنده کانی پرستش و خه لوه تی بین، که ده بینن نه و پیغه مېره ی هاتوو بانگه شه ی خه لکی بکات بڼ پرستنی خوا، ناچار ده بیت که ده ست وهریدات له رڼچونه زیاده ی عبدالله له پرستشدا...!!

به مجوره گړ یه کټک له روخساره کانی ټاموژگاری له ژیانی عبدالله ی کړی عمردا ټاشکرکردنی گه نجینه ی دهرونی مړوؤ بیت له توانای رڼر بڼ گیشتن به وپه پړی پله ی پرستش و لیبران و چاکه، نه و روخساره کی دیکه ی سوړیوونی ټاینه له سر مه به ست و میانپه وی له گه شه پیدانی هه موو بالاده ستی و ته و او مه ندیتیه ک، هه تا دهروون په رڼشی و خوښه کانی بمینیت...

ساغی و دروستی جه ستش بمینیت...!!

پیغه مېره ی خوا ﷺ زانی که (عبدالله ی کړی عمری کړی عاص) ژیانی له سر یه ک رڼره و ده گوزریتن جگه له چوونه دهروه بڼ غزا، هه موو رڼره کانی دیکه ی له بهره به یانه وه تا بهره به یانی داهاته وه له پرستشی بهرده و امدا به سر ده برد... رڼو و نوږ و، قورئان خویندن...

پیغه مېره ﷺ بانگی کرد بڼ لای خوی و، له باره ی مه به ستی خوا په رستیه کی وه پرسپاری لی کرد.

پیغه مېره ﷺ پی فېرمو:

{هه و الم پڼ گه شتووه که تر به پڅوډا به پڅوویت و، نابشکینۍ و، به شه ویشدا شه ونوږ ده که یت و ناخویت؟}

هیڅده به سه بڼ که له مانگیګدا سڼ رڼر به پڅوویت بیت.

عبدالله وتی: من له وه زیاترم له توانادایه..

پیغه مېره ﷺ فېرمو:

هیڅده به سه بڼ که له هه موو هه فته یه کدا دوو رڼر به پڅوویت بیت..

عبدالله وتی: ده ی من له وه زیاترشم له توانادایه..

پیغه مېره ی خوا ﷺ فېرمو:

که و ابوو چاکترین رڼوؤ بڼ هه یه، وه ک رڼووی داود، رڼر نا رڼر ټک به پڅوویت ده بوو..

نه ما پیغهمبر ﷺ لیتی پرسې:

زانویشمه که هه موو قورئان به شه ویک ده خوینیت.

ده ترسم که پیر بویت بیزار ببیت له خویندنه وهی...!!

به مانگیک په کجار ته وای بکه..

به ده رۆژ بیخوینه..

به سئ رۆژ ته وای بکه..

پاشان پتی فرموو:

من رۆژوو ده گرم و، به ریانگیش ده که مه وه..

شه ونوژ ده که م و، ده شخه وم..

ژنیش ده هینم، جا هر که س له سوننه تی من هه لکه پایه وه

نه وه له من نیه))

عبدالله ی کورپی همریش زۆر ته مهنی دريژ بوو، کاتیک که به ناو سالدا چوو و هیژ و توانای

که م بوو، هه میشه بیرى له ئامۆزگاریه که ی پیغهمبر ده کرده وه و دهیوت:

((بریا روخسته که ی پیغهمبری خوام وه ریگرتایه))..

* * *

به واداریکی ئاوه ها زۆر نه ستم بوو له جهنگدا-هه رجه نگیک- بیدوزیته وه که له ننیوان دوو

کۆمه لی موسلماندا به رپا بوو پیټ.

جا نیدی چۆن قاچه کانی هه لیانگرتوو له مه دینه وه به ره و (صفین و) جیگای خۆی له ننیو

سو پای مو عاویده دا گرت له کاتی ململانیتیدا به رامبه ر نیعامی عه ی...؟

له راستیدا نه م هه لویسته ی عبدالله، شایانی ئی وردبونه وه یه، هینده ی نه وه ی که پاش

تیگه یشتنمان لیتی شایسته ی ریز و به گوره گرتنه..

بینیمان که عبدالله ی کورپی همر سه رقالی په رستش بوو به جوړی وهخت بوو که ببیته

مه ترسیه کی ته واوله سه ر ژانی-نه و کاره ی که هه میشه باوکی سه رقال کردبوو- سکالای

ده کرد لیتی لای پیغهمبری خوا.

له کۆتا جاریشدا که پیغهمبر فره مانى پیکرد که په رستش که متر بکاته وه و کاته کانی بۆ

دیاری کرد، همر ئاماده بوو، جا پیغهمبر ده ستی عبدالله ی گرت و، خسته ی ننیو ده ستی

(عه مرى کورپی عاص) ی باوکیه وه و.. پتی فرموو:

{نه وه ی فره مانم پیټ کرد به جیتی بهینه و.. گوږپایه لی باوکت به}..

سهرپای نهوې که عبدالله به هوی تاین و ناکاریه وه، گوږپایه لی باوک و دایکی بوو، به لام
 فرمانی پیغمبري خوا بوی، بهر جوړه و له و بڼه یه دا کاریگریه کی تاییه تی هه بوو
 له سهری..

(عبدالله ی کړی عه) ته منی درزی گوزه راند، بڼ چرکه ساتیک نه و ده سته وازه کړتی
 له یاد نه چوو:

{نهوې فرمان پیت کرد به جی بهینه و.. گوږپایه لی باوکت به}..

* * *

له که ژاوه ی رزگاری سال و روزه کان به دواي په کدا هات و..
 موغویه له شام رازی نه بوو په یمان به نیعمانی علی بدات..
 نیعمانی علیش رازی نه بوو ملکه چی نه و هه لگه پانه وه ناږه وایه بیت..
 نه مجا شه به ریا بوو له نیتوان نه و دوو کومه له مسلمانانه داو.. روودای (جهمل) روویدا و..
 روودای (صفین) هات.

(عمری کړی عه) یش ریزی خوی هه لیژار دبوو له گه ل معاویه دا، ده یزانی که
 مسلماننه کان چنه د ریزی (عبدالله) ی کورپان لایه و چنه د متمانه یان به تاینداریه کی هه یه،
 ویستی وای لیکات که بڼ جهنگ بیته دهره وه، تاکو لای موغویه به هوی هاتنیه وه نژی
 ده ست بکه ویت..

به م جوزه (عمر) نژر که شبین بوو به ناماده بوونی عبدالله له گه لیدا کاتی جهنگ و،
 ناږه حه تی کانی رزگار کړنی شام و رزی به رموکی له گه لدا له یاد نه ده چوو..
 نه و ساته یش هات به خه یالیدا که بڼ (صفین) پروات بانگی کرد و پی ویت:
 نه ی عبدالله! خوت ناماده که بڼ چوون، بڼ له گه ل نیمه دا ده بیت بڼ شه.
 عبدالله ش له وه لامیدا وتی:

((چون بیم..؟ له کاتیک که پیغمبري خوا ﷺ رایسپاردم که هه رگیز شم شیر له سهر
 گردنی مسلمان دانه نیم..؟؟))

نه مجاره عمر به لیژانیه کی هه ولیدا پروای پی به نیت که نه وای به م دهر چوونه یان
 ده یانه ویت که بگنه بکوزانی عوسمان و توله ی خوینی پاکي بکه نه و..
 پاشان قسه سهرسور هیته ره یه کلاکه ره وه کی خوی به کړه کی ویت:
 {نه ی عبدالله! له بیرته دوايه مین ناموزگاری پیغمبري خوا ﷺ بڼ، کاتیک ده ستی گرتی
 و خستیه نژر ده ستمه وه و فهرمووی پیت:

گوږپایه لی باوکت به؟..

نیستا من پیت ده لیم که له گه لماندا بیت و بجه نکیت}..

عبداللهی کوپۍ عمر گوټپایه‌لی باوکی بوو هاته دهړۍ و لای خویه وه وای دانا‌بوو که شمشیر ه‌لنه‌گریت و له‌دږی موسلمان نه‌جه‌نگیت..

به‌لام چوڼ نه‌وهی پۍ ده‌گریت...؟؟

نیستا نه‌وندهی به‌سه که له‌گل باوکیدا بچپته دهړۍ.. به‌لام کاتۍ که جه‌نگ به‌ریا ده‌بیټ نه‌وساته به‌جوړیکه خوا ده‌بیات به‌پټوه...!

شه‌پ به‌سه‌ختی ه‌لگیرسا..

میژوونووسان جیا پان له‌وهی که عبدالله له‌سره‌تاکه‌یدا به‌شدارۍ کړېوه یان نا..

نیمه‌ش ده‌لین له‌سره‌تاوه به‌شدار بووه، چونکه شه‌پ‌که زوړی نه‌خایاند، ه‌تا روداویک رویدا و وای له‌عبداللهی کوپۍ عمر کرد که به‌ناشکرا شوینی خوی له‌دږی شه‌پ و له‌دږی مو‌عاویه بگریت..

نه‌ویش بریتی بوو له‌وهی که (عه‌ماری کوپۍ یاسر)^۱ له‌ریزی سوپای نی‌مامی عه‌لی دا ده‌جه‌نگا و عه‌ماریش جینگای ریزی زوړی هاوه‌لانی پټغمه‌مېر بوو.. له‌وه‌ش زیاتر، له‌روژگارنکی زووه‌وه پټغمه‌مېر پټشبینی تیاچوون و کوژدانی دا‌بوو.. نیمه‌ش نه‌وکاته بوو که پټغمه‌مېر و هاوه‌لانی مزگوتی خویان له‌شاری مه‌دینه دروست ده‌کرد له‌پاش کزچکردنیان بق نه‌وۍ و.. به‌رده‌کان زوړ قورس و گه‌وره بوون مروفی زوړ به‌توانا نه‌یده‌توانی که یه‌ک به‌رد زیاتر یان ۱ ه‌لگیریت.. به‌لام عه‌عمار به‌موی زوړ خو‌شی و شادییوه دوو دوو ه‌لیده‌گرت، روژنکیان پټغمه‌مېر چاوی پټۍ که‌وت و به‌دوو چاوی پر له‌نه‌شکه‌وه سه‌رنجی دا و فهرموۍ: {وای له‌کوپۍ سومه‌ییه، کومه‌لیکی لاپۍ ده‌یکوژن}..

هه‌موو نه‌و هاوه‌لانی به‌شدارۍ بونیاتنانی مزگوته‌که‌یان ده‌کرد. گوټی‌بیستی نه‌و پټشبینیه بوون، ه‌تا نی‌ستاش له‌یادیانه.

عبداللهی کوپۍ عه‌مریش یه‌کټک بوو له‌وانه‌ی گوټیان لټی بوو..

له‌ده‌ستپیکۍ شه‌پۍ نیوان سوپای عه‌لی و ده‌سته‌ی مو‌عاویه‌دا، عه‌عمار ده‌چوویه سه‌ر به‌رزیای و به‌وپه‌پۍ ده‌نگی هاواری ده‌کرد:

ده‌گه‌ینه‌وه به‌نازیزان.. به‌موجه‌ممه‌د و هاوه‌لان.

کومه‌لیک له‌سوپای مو‌عاویه رنک‌که‌وتن له‌سه‌ر کوشتنی و، رمیکۍ گونا‌هبارانه‌ی تن‌گرت و،

به‌ره و جیهانی شه‌هیدای سه‌رفراز گواسته‌یوه..

هه‌والی کوژدانی عه‌عمار وه‌ک ره‌شه‌با بلا‌وېویه‌وه.

عبداللهی کوپۍ عه‌مریش ټوله‌سین و شو‌پشگپانه راپه‌پۍ:

- ئەوێ عەممار کوژرا...؟؟

- ئێوێش کوشتان...؟؟

- کەوابوو، ئێوێ کۆمەڵە لایی کەن..

- ئێوێ جەنگاوەرە سەرلێشتیواوەکان...!!

وەك ترسێنەر بەنیو سوپای موعاویەدا کەوتە پێ و، وەرە دەهێتانه خوارەو، هاواری دەکرد بەنیویاندا کە لەپێدەرچوون، چونکە ئەوان عەماریان کوشتوو و پێغه‌مبەریش بەر لە بیست و حەوت ساڵ لە نیو دەستەیک لە هاوێلانیدا پیشبینی ئەوەی کرد کە دەستەیکە لەپێدەرچوو دەیکوژێت..

قەسەکی عبدالله گەیه‌نرایە موعاویە، ئەویش عەمر و عبدالله ی کوپی بانگ کرد و بە عەمری

وت:

{ئەم شەیتەتمان لەکۆڵ ناکەیتەو...؟}

عبدالله وتی:

{من شیت نیم، بەلام لە پێغه‌مبەری خودام ﷺ بیست بە عەماری فرموو: دەستەیکە

لەپێدەرچوو دەتکوژێت}..

موعاویە پێی وت:

{ئەو یۆ لەگەڵمان هاتی}..؟

عبدالله وتی:

{چونکە پێغه‌مبەری خوا فرمانی پێکردم کە گوێڕایەلی باوکم بێ و، منیش لە هاتندا

گوێڕایەلی بووم، بەلام لەگەڵتاندا ناچەنگم}..

لەکاتیگدا کە ئەوان پێکەو دەدوان، یەکیگ هاتە ژوورەو مۆلەت بۆ بکوژی عەممار

بخوازی تا بێتە ژوورەو بۆ لای موعاویە، عبدالله ی کوپی عەمریش بە دەنگی بەرز هاواری

کرد:

{مۆلەتی بدە و، مژدە ی دۆزە خیشی بدەرئ}..

موعاویە سەرەپای لەسەرخوێی و، پشودریژی، رق و قینی هەستا و هاواری کرد بەسەر

(عەمر)دا:

(گویت ئی نیه چی دەلێت)..

جا عبدالله بە هێمنیەکی تەقوادر و دلنایاییەو ئەوەی بۆ موعاویە نوپات کردەو کە

ئەوێ وتویتی حەق و، ئەوانە ی عەماریان کوشتوو لەپێدەرچوون..

ئاوێشی لەباوکی دایەو و وتی:

{گەر لەبەر ئەوە نەبایە کە پێغه‌مبەری خوا فرمانی پێکردم کە گوێڕایەلت بێ لەگەڵ تۆ

ئەم رێگەم نەدەگرت}..

نه مچا موغاویه و عمر هاتنه دهره وه و سوپاکه یان به سر کرده وه و سرسام بوون کاتې
بینیان هم مو خه لک دهریاره ی نو پیشبینیه ی پیغمبر له باره ی عماره وه دهوان:
{دهسته ی کی له پې دهرچو دتکوژیت}.

عمر و موغاویه هه ستیان کرد که ثم ورته ورته بوی هیه که بگوریت به یاخیبون و
هه لگه پانه وه له موغاویه.. هر بویه بیران کرده وه هتا فیل و ته لکه ی خویان دوزییه وه
ده ستیان کرد به بلاوه کردن وه ی به نیو خه لکدا..
ده یانوت:

{به لن، پیغمبر ی خوا ﷺ رۆژنکیان فرموی به عمار: دهسته ی کی له پې دهرچو
ده تکوژن..}

پیشبینیه کی پیغمبر یش راسته..

نه وه تا عمار کوژا..

به لام کئ کوشتی..؟؟

نه وانه کوشتیان که له مالی خوی هینایانه دهر، له گه ل خویاندا بؤ شه ی{!!!

له م جوړه هه پاچه شدا ده توانریت هم مو بؤ چونیک بایه خی بؤ په یدا بکریت، به م شتویه

نو بؤ چونه ی موغاویه و عمر ره واجی بؤ په یدا بوو..

هر دوو کومه ل ده ستیان به شه ی کرده وه..

عبدالله ی کوپی عمریش بؤ مرگه و ته که ی و، په رستشی گه پاپه وه.

* * *

ژیانی ته نها به خه لوه تگا و په رستشه وه به سر برد..

به لام دهرچوونی بؤ (صفین)-ته نها دهرچوون-، هه میشه سرچاوه ی دله پاوکی ی بوو.. هر

که یادی ده که و ته وه، ده گریا و ده یوت:

{من چیم بوو، له صفین..؟؟

چیم بوو، له کوشتاری موسلمانان}{؟؟..

* * *

رۆژنکیان، له کاتیکدا که له گه ل هه ندیک له هاوه لانی له مرگه وتی پیغمبر دانیشتبوو،

حوسه ینی کوپی علی ﷺ به لایاندا تپه پی کرد و، سلاویان له یه کدی کرد..

کاتې که تپه پی کرد، عبدالله به وانه ی دهرویه ری خوی وت:

{پیتان خو شه که خو شه ویسترتین که سی سر زه ویتان لای نه هلی تاسمان پی بلیم..؟؟

نو که سه یه که نیستا به لاماندا تپه پی.. حوسه ینی کوپی علی یه..

له روځی (صفین) هوه نه یدواندوم..

نوم ئی رازی بیت لام خوځه ویستره له وشتی سوور}!!..

له وی له مالی حوسین، نو دوو به پرتزه به یهک گه یشتن..

سهره تا عبدالله ی کوپی عه مر دهستی کرد به قسه کردن و، باسی (صفین) کرا، حوسین

به گله ییوه لئی پرسی:

{چی وای ئی کردی له که ل موعاویه دا بییت یو شه پکردن}؟..

عبدالله وتی: {روژکیان عه مری کوپی عاصی باوکم لای پیغمبر ﷺ خواځ شکانی ئی

کردم و پیتی وت:

(عبدالله روژانه هه مووی به پوژووه و، به شه ویشدا هه مووی شه ونویژ دهکات..

جا پیغمبر ﷺ خودا ﷻ فهرمووی پیم:

((نه ی عبدالله، نویژ بکه و بخه وه.. روژوو بگره و به ریانگ بکه ره وه.. گوپرایه لای باوکت

به..

کاتیک که روژانی صفین هات، باوکم سویندی ئی خواردم که له که لیاندا بچم، منیش چووم..

به لام سویند به خوا نه شمشیریکم وه شانده وه، نه پمیک..

نه تیریشم هاویشته وه..!!

له کاتیکدا که گه یشتبوه حه فتاودوو سالی ته مه نی پیروژی..

له وه ختیکدا که له شوینی نویژکردنیدا بوو، ملکه چانه ده پاپایه وه له پهروه دگاری و،

سوپاسگوزاری خوی ده کرد، به ره و گه شتی هه میشه یی بانگ کرا، نویش به په روشیه کی

مه زنه وه به ده م داوه که وه پوشت..

به ره و لای نه و برایانه ی که بهر له خوی به چاکی گه پاپوونه وه، گیانی نه میش رویش و

له شه قه ی بالیدا..

مژده دریش له لای پهروه دگاری بالاده سته وه بانگی ده کرد:

{يَا أَيُّهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ، ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً، فَادْخُلِي فِي عِبَادِي، وَادْخُلِي جَنَّتِي:

توش نه ی گیانی دلنیا، به ره زامه ندیه وه بکه پتوه لای پهروه دگارت، هرچون نه وت له خوت

رازی کرد، سا توش وه ره ناو بنده کانی من و، وه ره ناو به مه شتی من (الفجر/ ۲۷-۳۰.

نہ بوسوفیانی کوری عارس

لہا تاریکیہ بہ و پروتانی

نهمه (نابوسوفیان) یکی دیکه یه و، (نابوسوفیانی کوپی حرب) نیه..
 سرگوزده شته ی ژیا نیشی، چیرۆکی رۆپونی پاش سهرای یشیوان و.. خۆشه ویستی دوی رق
 لای پوون و.. به خته وه ری دوی نار په حه تیه..
 چیرۆکی به زه یی فراوانی خوی گه وریه کاتی ده روزه کانی والا ده کات بق په ناهه نده یه ک
 که خۆی خستۆته بهر دهستی خوا پاش نه وه ی که ماندو پوون که نه فتی کرد...!!
 بیهیننه پش چای خۆتان، (ناین حارس) بیست سال له دژایه تیکردنی بهرده وامی
 نیسلامدا به سه ر برد...!! بیست سال له و ساته وه ی پیغمه مبه ری خوا نێردرا، هه تا نزیک
 بوونه وه ی فه تحی گه وریه، (نابوسوفیانی کوپی حارس) یارمه تی قوپه یش و هاوپه یمانه کانی
 ده دا و، به شیعره کانی هه جوی پیغمه مبه ری ده کرد، له هه یج کۆمه لێک دوانه ده که وت که
 قوپه یشیه کان بق شه پکردن ناماده یان به کردایه...!!
 هه رسن برا که یشی، (نه وفل) و، (ره بیعه) و، (عبدالله)، بهر له خۆی موسلمان بوو پوون..
 نهم (نابوسوفیان) هه ش، نامۆزای پیغمه مبه ری خوا بوو ﷺ و، کوپی (حارسی کوپی
 عبدالمطلب) بوو.. هه روه ها برای شیر ی پیغمه مبه ر ﷺ بوو، چونکه (حه لیمه سه عدیه) ی دایه نی
 پیغمه مبه ر چه ند رۆژێک شیر ی پتی داوه..
 رۆژێکیان قه دهر بق ناینده ی به خته وه ری بانگی کرد و، نه ویش (جه عفری) کوپی بانگ
 کرد و، به خا ووخێزان که ی وت: نهمه سه فهر ده که ین..
 - بق کوئ نه ی ناین حارس...؟؟
 - بق لای پیغمه مبه ری خوا، تا له گه لیدا بپوا بهینین به خودای په روه ردگاری جیهانیان..
 به سواری و لاخه که یه وه که وته پتی و، ته ویه کارانه ده ییری..
 له لای (نه بواء) سه ره تای سوپایه کی بی شو ماری به دی کرد و، تیگه یشته که پیغمه مبه ره و
 ده یه ویت شاری مه که رزگار بکا..
 ییری کرده وه.. چی بکات...؟؟
 پیغمه مبه ر خویته نه وی به هۆی زمان درۆزی و جهنگ کردنی نۆزی له دژی نیسلام هه لال
 کر بووه..
 هه ر بۆیه هه ر که سه له سوپا که یان نهم ببینیت، به په له دیت بق تۆله لی سه ندنه وه ی..
 له سه ری پتیو یسته که فیلێک بدۆزیت وه تا خۆی یه که مجار ده گه یه نیت بهرده م پیغمه مبه ری
 خوا، بهر له وه ی که یه کێک له موسلمان ه کانی به دیی بکات..

ئەمجا (ئەبوسوفیانی کوپی حارس) دەم و چاوی خۆی پێچایەو بەجۆری کە نەدەناسرایەو، دەستی جەغفەری کوپی گرت و، بەپێی نۆز رویش، تا پێغه‌مبەری خۆی بینی لەگەڵ کۆمەڵێک لە هاوێلانیدا دەهات، خۆی پەنادا هەتا سوارەکان دابەزین... جا لەناکاودا خۆی خستە بەردەم پێغه‌مبەر و دەمامکەکی سەر پوختاری لادا و پێغه‌مبەر ناسیەو، ناوچاوی ئی وەرگێرا، ئەبوسوفیان لەلایەکی دیکەو هاتەو، پێغه‌مبەر ﷺ خۆی ئی لادا...

ئەمجا (ئەبوسوفیان) و (جەغفەری کوپی) هاواریان کرد:

((نشهد أن لا اله الا الله - نشهد أن محمداً رسول الله))..

لەپێغه‌مبەر ﷺ نزیک بوویەو وتی:

{ئە ئی پێغه‌مبەری خوا! سەرزنشت نەما}..

پێغه‌مبەریش وەلامی دایەو:

{سەرزنشت نیه ئی ئەبوسوفیان}..

پاشان دایە دەست عەلی کوپی ئەبوتالب و پێی فرموو:

((ئامۆزاکەت فێری دەستتۆزگرتن و سوننەت بکە و بیپێنەرەو بۆ لام))..

(عەلی)ش بردی و پاشان گەپایەو، پێغه‌مبەر پێی فرموو:

((بانگ بکە لەو خەڵکە کە پێغه‌مبەری خوا لە ئەبوسوفیان رازی بوو، ئێوێش لێی رازی

بن))..

چرکە ساتیکی ژین، خۆی گەورە پێی دەفرموی: پێرۆزیبە و، چەندین قۆناغ و مەودای

سەختی و سەر لێشێواوی دەپێچێتەو، دەروازە بێ سنوورەکانی بەزەیی بۆی والا

دەبێت...!!

* * *

ئەبوسوفیان پێش ئەوێ موسلمان ببێت، کاتێک کە لەگەڵ قورەیشیەکاندا بوو لە بەدردا و دەجەنگا، شتیکی بەدی کرد کە بوو مایەیی سەرسام بوونی..

جا لەو جەنگدا (ئەبۆلەهەب) دواکەوت و لەجێی خۆی (عاصی کوپی هیشام)ی نارد..

بەوپەڕی ئارامیەو (ئەبۆلەهەب) چاوپەڕی هەوالی شەپەکی دەکرد، وێدەورده هەوالی

شکستی خراپی قورەیشی بۆ هات..

رۆژێکیان، لەکاتیکیدا (ئەبۆلەهەب) لەگەڵ پیاویکی قورەیشیدا لای (زەمزەم) دانیشیبوو،

سوارێکی بەدی کرد بەرەو لای ئەمان دەهات، کە نزیک بوویەو بینی (ئەبوسوفیانی کوپی

حارس)ه... جا (ئەبۆلەهەب) لێی نەگەپا و، خێرا بانگی کرد: وەرە برازا، بەخوا هەوالیکت

پێی.. بۆمان باس بکە دەنگ و باسی ئەو خەڵکە چۆن بوو...؟!

ئەبوسوفیانی کوپی حارس وتی:

{سۆیند به‌خوا، هەر ئه‌وه‌یه که ئێمه شانی خۆمان خسته به‌رده‌ستیان، چۆنیان ویست ده‌یان‌کوشتین و، دیلیان کردین به‌پێی ئاره‌زووی خۆیان..}

سۆیند به‌خوا سه‌ره‌زه‌شتی قوربه‌شم نه‌کردوه.. چونکه پیاوانیکی سپیمان رویه‌پووبوویه‌وه به‌سه‌ر ولاخی بازووه‌وه، له‌نیوان ئاسمان و زه‌ویدا، هیچ ساتیک وه‌ك ئه‌وان نه‌بوو، هیچ شتیکیش له‌به‌رده‌میاندا خۆی پانه‌ده‌گرت!!..}

ئه‌بوسوفیان مه‌به‌ستی له‌وه ئه‌وه‌بوو که مه‌لائیکه‌ت له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەر و موسلمانه‌کاندا دژ به‌مان شه‌ریان کردوه..

جا ده‌بین چی وای ئی کردبێت له‌و رۆژه‌دا پاش ئه‌وه‌ی که بینی موسلمان نه‌بێت...؟؟

گومان رێگی دلتیابوونه و، ئه‌وه‌نده‌ی گومانه‌کانی ئه‌بوسوفیان گیر و به‌تین بوو، ئه‌وا دلتیابوونه‌کی که هات پته‌و و به‌هێزتر ده‌بێت..

به‌ئێ رۆژی دلتیابوون و رێپوونی هات و، هه‌روه‌ك بینیمان موسلمان بوو، باوه‌ری هێنا به‌خودای په‌روه‌ردگاری جیهانیان..

* * *

له‌یه‌که‌مین چرکه‌ساتی موسلمان بوونیشیه‌وه، خواپه‌رست و، مواهیدانه له‌گه‌ڵ کاتدا پێشپه‌یکێی بوو، تا شوینه‌واری پێشوی ب‌سپێته‌وه‌و، قه‌ره‌بووی کاتی له‌ده‌ست چووی ب‌گاته‌وه..

له‌گه‌ڵ پێغه‌مبەر‌دا پاش فته‌تی مه‌که‌که به‌شداری جه‌نگه‌کانی دیکه‌ی کرد..

له‌رۆژی (هونه‌ین)یشدا، کاتیک که بێ باوه‌ره‌كان بۆسه‌یه‌کی ترسناکیان بۆ موسلمانه‌کان نایه‌وه و، له‌ناکاودا ده‌وره‌یان گرتن به‌جۆرێک که هه‌ستیان نه‌ده‌کرد هه‌له‌ته‌یکێ له‌ناویه‌ریان بۆ دیت، موسلمانه‌کان هۆشیان له‌لای خۆیان نه‌ما و، زۆریه‌ی جه‌نگاوه‌ره‌کانی پشتیان هه‌لکرد، پێغه‌مبەر له‌جینگای خۆیدا جێگیر بوو، بانگی لێده‌کردن:

{به‌ره‌و لای من بێن خه‌لکینه..}

من پێغه‌مبهرم و درۆ ناکهم..

من کوپی عبدالمطلب-م..}

تا له‌و چرکه‌ساته سامناکانه‌دا، که‌سانیکێ که‌م هه‌بوون به‌هۆی ئه‌و هێرشه له‌ناکاوه‌وه هۆشی خۆیان له‌ده‌ست نه‌دا..

(ئه‌بوسوفیانی کوپی حارس) و (جه‌عفری کوپی له‌نیواندا بوون..)

(ئه‌بوسوفیان)یش ره‌شۆی و لاخه‌که‌ی پێغه‌مبهری گرتبوو، کاتێ ئه‌وه‌ی روویده‌دا بینی، زانی که ئه‌و ده‌ره‌فته‌ی بۆی ده‌گه‌را ره‌خساوه.. به‌وه‌ی که ئاواتی خۆی به‌دی بێنی و له‌پێناوی خوای گه‌وره‌دا و، له‌به‌رده‌م پێغه‌مبهری خوادا شه‌هید بێت..

به‌ده‌ستی چه‌پ جله‌وی ولاخه‌ک‌ی گرتیوو، به‌ده‌ستی راستیشی شمشیری ده‌کرد به‌سینگی بڼ‌باوه‌په‌کاندا..

جا موسلمانان‌کان گه‌رانه‌وه بڼ شوینی شه‌په‌که‌و ده‌ووبه‌ری پیغه‌مبه‌ر و، خوای گه‌وره‌ش سه‌رکه‌وتنی ته‌واوی کرده به‌شیان..

کاتن ته‌پ و توژی شه‌په‌که لاچوو.. پیغه‌مبه‌ر ته‌ماشای کرد بینی به‌واداریک ره‌شوی نه‌سپه‌ک‌ی گرتووه..

هر نه‌وه، هیشتا له شوینی خۆیدایه، له‌سه‌ره‌تای شه‌په‌که‌وه تا کوتایی، جا پیغه‌مبه‌ر لینی راما و پاشان فهرمووی:

{نه‌وه کټیه...؟}

نه‌بوسوفیان کړپ حارسى برامه...؟؟}

هرکه نه‌بوسوفیان گوئی له وته‌ک‌ی پیغه‌مبه‌ری بوو که فهرمووی (برام)..

له‌خویشی و رښدا دلی له شه‌قه‌ی بالی داو، خۆیدا به‌سه‌ر ه‌ردوو قاچی پیغه‌مبه‌ری خوادا و ماچی کرد و، به‌فرمیسکه‌کانی ده‌یشورد..

هه‌ستی شاعیریتیشی له‌ه‌وشی شو نیعمه‌تی نازایه‌تی سه‌رخستنه‌ی خوای گوره‌ پټی به‌خشی بزوا:

لَقَدْ عَلِمْتُ أَفْنَاءُ كَعْبٍ وَعَامِرٍ	غَدَاةَ حُنَيْنٍ حِينَ عَمُ التَّضَفُّعُ
بَأَنِي أَخُو الْهَبْجَاءِ أَرْكَبُ حَدَّهَا	أَمَامَ رَسُولِ اللَّهِ لَا أَتَتَّقِعُ
رَجَاءَ ثَوَابِ اللَّهِ، وَاللَّهِ رَاحِمُ	إِلَيْهِ - تَعَالَى - كُلُّ أَمْرٍ سَيَرْجِعُ

* * *

نیدی نه‌بوسوفیان به‌شیوه‌یه‌کی مه‌زن سه‌ری کرده په‌رستش و، له‌پاش وه‌فاتی پیغه‌مبه‌ریش، گیانی په‌یوه‌ست بوو به‌مردنه‌وه تا له‌مالی ناخیره‌تدا بگاته‌وه به‌پیغه‌مبه‌ری خوا.. نه‌وه‌نده‌ی گوزه‌راندی و ژیا وه‌مردن ناواتی ژيانی بوو..

روژنکیان خه‌لکی بینیان له به‌قیع گرپ هه‌لده‌که‌نیت و، رڼک و ناماده‌ی ده‌کات، کاتن که سه‌رسامی خۆیان ده‌ریپی به‌رانبه‌ر نه‌وه‌ی ده‌یگات، پټی وتن:

{من گړپى خۆم ناماده ده‌که‌م}..

له‌پاش سڼ روژ و به‌س، له‌کاتیکدا له‌مالی خۆی راکشابوو، خاووخیزانی له‌ده‌وری بوون و ده‌گریان، چاوه‌کانی به‌دلناییه‌کی به‌تینه‌وه کرده‌وه و رووی تیکردن و پټی وتن:

((مه‌گرین بڼ من، چونکه له‌وساته‌وه‌ی موسلمان بووم هیچ گونا‌ه‌یکم نه‌کړیوه))...!!

به‌رله‌وه‌ی سه‌ری بچه‌میتوه بڼ سه‌ر سینگی، به‌ره‌و سه‌ره‌وه به‌ریزی کرده‌وه، تا سلایو مال‌ناوایی له‌نونیا بکات...!!

عیمرائی کوہی موصہ میں

ہاوسینوی نہ لائیکہ قنکا

له‌سالی خه‌یبه‌ردا، هات بۆ خزمه‌تی پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ و په‌یمانی پێدا..
جا له‌و ساته‌وه‌ی ده‌ستی راستی خسته‌ ئێو ده‌ستی راستی پێغه‌مبه‌ره‌وه، ده‌ستی راستی
جیگه‌ی ریزێکی زۆر بوو، له‌سه‌رخۆی پتوێست کرد که ئه‌و ده‌سته‌ی ته‌نها له‌ هه‌موو ئیشیکی
چاک و به‌پێزدا به‌کاری به‌یتیت..
ئه‌م دیارده‌یه‌ ده‌یخاته‌ روو که خاوه‌نه‌که‌ی چه‌نده‌ خاوه‌نی هه‌ستیکی ورده..

* * *

(عیمرانی کوپی حوصه‌ین) یش وێنه‌یه‌کی به‌رجه‌سته‌بووی وێنه‌کانی راستگویی و،
دوینیانه‌ویستی و، پارێزکاری و، توه‌نه‌و بوو له‌ خۆشه‌ویستی و گوێپایه‌لی خوادا..
له‌سه‌رخستن و نیعمه‌تی رێنۆینی خوای گه‌وره‌ش زۆری پێ به‌خشرابوو، له‌گه‌ڵ ئه‌وه‌شدا
ئه‌و هه‌میشه‌ ده‌گریا و، ده‌گریا و، ده‌یوت:

{بریا خۆلێ بوومایه و، ره‌شه‌با بآلوه‌ی پێ بکهدایه} !!

له‌به‌ر ئه‌وه‌ ئه‌م پیاوانه‌ به‌ هۆی گونا‌ه‌ کردنیان له‌ خوا نه‌ده‌ترسان، چونکه‌ دای موسلمان
بوونیان به‌ که‌می گونا‌هیان کردوه‌.

ئه‌مه‌ش له‌به‌ر ئه‌وه‌ی هێنده‌ی په‌ی بردنیان به‌ مه‌زنی و پایه‌ب‌لندی خوا، هێنده‌ی
تێگه‌یشتنیان له‌ ده‌سته‌وسانیان له‌ شوکرانه‌ب‌ژێری و په‌رستشی، هه‌رچه‌ندی مل که‌چ بکه‌ن و،
بچه‌ رکوع و، چه‌ند کپنوش به‌ه‌ن و بیپه‌رستن، لێی ده‌ترسان و سلایان ده‌کرده‌وه‌ لێی..

روژیکیان هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر په‌رسیاری ناگریان له‌ پێغه‌مبه‌ری خوا ﷺ و، وتیان:
(ئه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوا! ئه‌وه‌ بۆ کاته‌ی که‌ له‌ خزمه‌ت تۆداین ئێمه‌ د‌لمان نه‌رم ده‌بێت و،
دوینیامان له‌به‌رچاو ده‌که‌وێت، وه‌ک ئه‌وه‌ی قیامه‌ت به‌چاوی خۆمان ببینین.. هه‌تا ئه‌و کاته‌ی
لای تۆ به‌جێ ده‌هێلین و، ده‌گه‌ینه‌وه‌ لای ماڵ و منداڵ و، دوینیامان، خۆمانمان له‌یاد
ده‌چیت..؟؟)

پێغه‌مبه‌ریش ﷺ پێی فه‌رموون:

((سوێند به‌وه‌ی گیانی منی به‌ده‌سته، گه‌ر به‌رده‌وام بوونایه‌ له‌سه‌ر ئه‌و حاڵه‌ی که‌ له‌ لای
من، ئه‌وا مه‌لانیکه‌ته‌کان به‌ به‌رچاوتانه‌وه‌ ته‌وه‌قیان له‌گه‌ڵدا ده‌کردن، به‌لام کاته‌ و..
کاته‌..))..

(عیمرانی کوپی حوصه‌ین) یش ئه‌م فه‌رموده‌یه‌ی بیست و، هه‌ز و ئاره‌زووی ب‌ئێسه‌ی دا،
وه‌ک ئه‌وه‌ی له‌سه‌ر خۆی داناب‌یت که‌ دانه‌نیشیت تا به‌و ئامانجه‌ ب‌لنده‌ نه‌گات، گه‌ر ژانی‌نشی

له پیناودا به خشبییت، هه روه كه نه وهی هیمه ته كه ی به وه رازی نه بویت كه ژيانی.. كاته و..
كات بگوزەرتنئ.. ویستی كه هه مووی به ك ساتی به رده وامی پې مونا جات و، روو له خودای
به روه رډگاری جیهانیان بیت..!!

* * *

له سەردەمی خەلافەتی (عومەری کۆپی خەتتاب) دا ئەمیری بڕواداران عومەر ناردی بۆ
بەصرە تا خەلگە کە ی شارەزا و فێز بکات.. کاتێ له بەصرە کۆل و باری کردەوه، هه ركه
خەلکی بەصرە ناسیان بۆ موبارەکی دەچوونە لای و، به تەقواکە ی دلگەش دەبوون..
شیخ حەسەنی بەصری و ئین سیرین دەلێن:
(هیچ هاوڵیکی پیغمه مبري ﷺ نه هاتۆته بەصرە له عیمرانی کۆپی حوسەین پایە دارتر
بیت..))

عیمران رازی نه بوو به هیچ شتێك كه له خوا به رستی دایبیریت و، له پەرستشدا رۆچوو بوو،
خوا به رستی به جۆرێ له خۆی گرتبوو تا وای لێهاتبوو وه كه نه وهی كه سەر به جیهانی دنیا
نه بیت كه له سەر زهویه کە ی و له نێو خەلگە کە ییدا دهژی..
به ئێ..

وه كه مه لانیكه یه ک ی لێهاتبوو كه له نێو مه لانیكه ته كاندا بژی، ده یاندوینیت و
ده ییدوینن و، ته وه یان له گە لدا ده کات و ته وه ی له گە لدا ده کەن..

* * *

ئەو ساتە یشی مەملانیی گە وره له نێوان مۆسڵماناندا به رپابوو.. عیمرانی کۆپی حوسەین
ته نا مه لوێستیکی بێلایه نانه نه وه ستا له نێوان ده ستە ی ئیعامی عە لی و ده ستە ی مو عاو یه دا،
به لکو له نێو خەلگیدا دهنگی به رزکردبو وه و هاواری لێده کردن كه واز به یێن له به شداری کردنی
ئەو جهنگدا و، به چاکترین شیوه باوهش به ناشتیدا بکەن و.. به خەلکی دهوت:

((له سەر لوتکە ی شاخێك بزنی ئاوس به خێو بکەم تا کاتی مردن لام خۆشتره له وهی كه له
دژی یه کێك لهو دوو کۆمه له دا، تیرێك بهاوێژم، ئیدی ببیێکم یان نه ببیێکم)..

هه ر مۆسڵمانێکیشی پێ بگه یتشایه نامۆزگاری ده کرد و ده بوت:
((له مزگه وتدا بمێنەر وه..))

گه ر هاتنه سەرت، بڕۆه مالی خۆت..

گه ر له ماله کە شتدا هاتنه سەرت، خۆت و سامانه کە تیان ویست، له گە لیاندا بجهنگه..))

* * *

نیماني (عیمرانی کوږی حوصهین) مه زنتړین سرکه وټنی بده ستهینا، کاتیک که نه خوشیه کی سه ختی تووش بوو سی سال پټوه تلوه، نه لټی بیزار بوو، نه وتیشی توف. به لکو بېرده وام بوو له سر پرستشه کانی به پټوه، به دانیشن و، راکشانه وه.. هرکاتیک دټست و برایانی بهاتنايه سردانی نه خوشیه که یان لا ناسان بکړدایه و دلنه واییان بکړدایه، بده میانه وه پټده کني و، دهیوت:

((خوشه ویست ترین شت لای من، خوشه ویست ترین شتی لای خوايه))..!!

راسپارده یشی بڅ خاووخیزان و برایانی له سره مرگدا نه وه بوو:

((هر که له ناشتم گه پانه وه، حیوان سرپښ و بیه خشنه وه))..

* * *

به لئ.. با سرپښ و.. بیه خشنه وه.. چونکه مردنی بېواداری وه ک عیمرانی کوږی حوصهین، مردن نیه.. به لکو زه ماوه نديکی مه زن و بهرزه، که تپیدا گیانی به پازي بووی بهر و به هشتیک بهرزه دکرته وه که پانتاییه که ی هینده ی ناسمانه کان و زهوی ده بیټ و بڅ ته قواداران ناماده کړاوه..

سہ لہ نہی کو پری نہ کوہ ع

ہاں دل فی ہر پادشاہ کا

(نیاس)ی کوږی ویستی که ټیټکړای چاکه کانی باوکی له دهسته واژه په کدا کږ بکاته وه.
هر بډیه وتی:

((باوکم هر گیز دروی نه کړېوه))...!!

بق مرقف هیڼده به سه که هم چاگه په به ده ست بهینیت، تا جینگه ی بلندی خوی له نیو
پیاوچاکان و چاکه کاراندا بگریټ.

به پاستیش (سه له مه ی کوږی نه کوږه) شایسته ی بوو، به ده ستی هیڼا.

(سه له مه) له تیر هاوینزه باشه کانی عه رب بوو، له نازایه تی و به خشنده یی و
چاکه مه ندیشدا له که سایه تیه دیاره گان بوو.

نه و کاته یشی خوی دایه ده ستی نیسلام، به پاستی و پوونی موسلمان بوو، نیسلام له سه ر
شیوازه مه زنه که ی زاخاوی دا.

سه له مه ی کوږی نه کوږه له به شدار پوانی به یعه ی ریضوان بوو.

* * *

کاتیک که پیغمبر و هاو لانی له سالی شه شی کږچیدا به مه به ستی سه ردانی مالی
خودا (که عبه) که وتنه پئی و، قوږه یشیه کان به ره و روویان بوونه وه.

پیغمبر، (عوسمانی کوږی عه فان)ی نارد بق لایان تا هوالیان بداتی که پیغمبر بق
سه ردان ها تووه، نه که جه ننگ...

له چاوه پوانی گه رانه وه ی (عوسمان) دا، نه وه بلاوویو یه وه که گوايه قوږه یشیه کان
کوشتویانه، پیغمبر یش ﷺ له سپه ری داریکدا دانیش و په یمانی له هاو لانی په که به په که
وه رگرت له سه ر مردن.

(سه له مه) ده لیت:

((له ژیر نه وخته که دا په یمان له سه ر مردن دا به پیغمبر ی خوا ﷺ، پاشان چووم، کاتی
قهره بالفی خه لکه که سوک بوو، قهرمووی: نه ی سه له مه، چیه بق په یمان ناده یت، وتم: پیشت
په یمان دا نه ی پیغمبر ی خوا.. قهرمووی: هرو هه نیستاش.. منیش په یمان پیدایه وه)).

به چاکترین شیوه ش نه مه کدار بوو به رامبر په یمانه که ی.

بگره به ره له وه یش په یمان بدات نه مه کدار بوو به رامبر ی، له وساته وه ی که شاهیدی دا (آن
لا اله الا الله، وأن محمداً رسول الله)..

ده لیت:

((له گڼل پیغمبري خواد ﷺ به شداری حوت جهنګم کړېوه، له گڼل (زهیدی کوپی هاریسه) شدا به شداری تر جهنګم کړېوه)).

* * *

سه له مه له لیژانترینی نه و جهنګاوه ره پیدانه بوو که تیر و پمیان ده اویشته.
شیوازی شه پکردنیشی هاوشیوهی هندی له شه پی پارتیزانییه گوره کان ده کرد که نه مېړ
په پړوه ده کریت... به جوړی هر که دوزمن شالوی بهینایه ته سر، له سر نوکی پی
ده گه پایوه دواوه، هر که دوزمن پشتی ه لیکردبایه یان بوه ستایه بې هوانه وه، بی سلکردن
هیرشی ده برده سر...!

به م شیوازه توانی که به تنها نه و هیزه راوینیت که هیرشی هینابووه ده وویه ری مه دینه
به سر وکایه تی (عویینه ی کوپی حیصنی فراری) له و جهنګی که به جهنګی (ذی قرد)
ناسرابوو...

نه و بوو به تنها که و ته شویتیان و، به رده وام له دزیان ده جهنګا و نه ملار نه ولای پی
ده کردن و، دوی ده خستنه وه له شاری مه دینه تا پیغمبر ﷺ له گڼل هیرتکی ندی
هاوه لاند پی گیشته...

له م پړوه دا پیغمبر به هاوه لانی فرموو:

((چاکترین پیواتان- نه وانه ی به پی د پښ- (سه له مه ی کوپی نه کوه ع))!!

* * *

سه له مه تنها له کاتی تیاچوونی (عامری کوپی نه کوه ع) ی برای له شه پی خه یه ردا خه مبار
و نا په حوت بوو...

له کاتیکدا عامر له پیشه وهی سو پای موسلمانان کان نه م شیعه ری به ده بگی به رز ده و ته وه:

اللهم لولا أنت ما أمتدینا ولا تصدقنا، ولا صلینا

فانزلن سسکینه علینا وثبت الأقدام | لاقینا

له و جهنګه دا عامر به شمشیر که و تېوه لیدانی بی باوه پړک، تا شیره که ی له ده سستی وه رګه را
و دای به نیوچاوانی خویدا و بووه هوی کوشتنی و... هندی له موسلمانان کان وتیان:
((به سته زمانه عامر... له شه هیدیش بی بهش بوو)).

هر له و ساته دا- بهس- سه له مه رږ په شوکا، کاتی نه ویش وک نه و خه لکه ی دیکه وای
گومان برد که براکه ی به به له خوی کوشتووه، له پاداشتی جیهادرکدن و، پله ی شه هیدی
بی بهش بووه.

به لام پیغمبري دلسوز، زور زو شته کانی هتیاپوه جی گونجای خزی، کاتی که سه له مه چوپیه خزمه تی و لیتی پرسى:

— نه ری راسته، نه ی پیغمبري خوا، که عامر کرده وه کانی پوچهل بونه وه...؟

پیغمبر ﷺ پئی فرموو:

((نه و به مواهیدى کوژا و

دوو پاداشتی بونه هیه و..

نه و نیستا له روبره کانی به هه شتدا

مه له ده کات...!!

سه له مه سه ره پای نه و به خشنده ییه زوره ی که هه یوو زیاتر ده ییه خشی گه ر له پیتاوی

خوادا داوای لی بکرایه..

هه ریویه گه ر مرقفک له بهر خوا داوای زیانی لی بکرایه بى دوو دلی ده ییه خشی.

خه لکیش به راستی ناشنای نه و خه سه له ته ی بوو بوون، گه ر په کیکیان بیویستایه شتیکی لی

وه ریگریټ، پتی دهوت: له پتی خوا پیم بده.. نه ویش دهیوت:

((هه رکه س له پتی خوادا نه به خشیټ.. ده بى له پیتاوی چیدا بیبه خشیټ))...؟؟

* * *

نه و پوره یش عوسمان T کوژا، نه م مواهیده بویره تیگه یشټ که ده روزه کانی ناشروب

به پووی موسلماناندا والا بووه..

پئی نه ده کرا له کاتیکیدا که ته منی له شه پکردن له نیو هاوه لانیدا به سه ربردووه بیگوپیت بى

شه پکردن له دزی هاوه لانی..!

به لی.. نه و پیاوه ی که پیغمبر ده ستخوشی لیها تووییه که ی کرد له شه پکردن دز به

بی باوه رده کان نه و ماته ی نیه که به و لیها تووییه ی له دزی برودا دزک بجه نگیت، یان برایه کی

موسلمانى بکوژیت..

نه و هه دوو دواتر، شتومه که کانی هه لگرت و شاری مه دینه ی به ره و (زه به زه) به جی هیشټ،

هه مان شوینی که (نه بوژه) پیشت هه لیبارد و کچی کرد بوی و تیندا مرد.

سه له مه ش پاشماوه ی زیانی له (زه به زه) به سه ر برد، هه تا سالی هه فتا و چواری کچی،

پوژیکیان په رقی بیینی شاری مه دینه بوو، هه ر بویه به سه ردان گه پایوه بوی و.. رقی

یه که م و، دووه می تیدا به سه ر برد..

له پوژى سینه مدا مرد.

به مجوره گلکو نازیزه چاکه که ی بانگی کرد تا له سایه ی باله کانیدا خزی بگریټ و له گه ل

نه و هاوه له پیروزانه و، شه میدانی چاکه کاردا په نای بدات که پیشت په نای دابوون.

عبداللہ کی کوری زوبہ پر
چ پاپونک .. چ شہیدیک ؟!

کورپه له یوې پیروز بوو له سکې دایکیدا، له کاتیکدا بیابانی بلنسه داری مه ککې بهره و
مه دینه ده پړی له سهر پړی هیجره تی مرن.

به مجوره قه دهر وایو که عبدالله ی کورې زوبیر له گال موهاجراندا کچ بکات بهر له وهی
که بیتنه دنیا و، په حمی بۆ لت نه کرابوو...!!

هر که نه سمای دایکې-خوای ل رازی بیت-گه یشته (قهبا)ی دهوړی مې دینه، ژان
گرتی و کورپه له موهاجره کاش له هه مان کاتدا که موهاجرانی هاوه لانی پیغه مبهري
داده به زین نه ویش دابه زی...!!

جا یه که مین له دایکې وې هیجره ته لگړا و برایه خزمه ت پیغه مبهري خوا ﷺ له مالکې
له شاری مې دینه و نه ویش ماچی کرد و دهنکې خورمای خسته ده می خوی جووی و له ده می
وهردا، به مجوره یه که مین شت که چوو نه و ناوی عبدالله ی کورې زوبیر لیکی ده می
پیغه مبهري نازیز بوو.

موسلمانانیش له شاری مې دینه کورپونه وه، ساواکه یان له لانکه که پیدا هه لگرت و، پاشان
به دم (لا اله الا الله) و (الله اکبر) وه به تیکرای شه قامه کانی مې دینه یاندا گتړا.

نه مهش به وې نه وهی که جوله که کان نه و کاته ی پیغه مبهري و هاوه لانی هاتنه مې دینه
ده مکت کران و رق و کینیان بلنسه ی دا، ده ستیان دایه جهنگی دهرونی به رامیه ر
موسلمانان کان و، نه و پړوپاگه نده یان بلاو کرده وه که کاهینه کانیان جادوویان له موسلمانان کان
کرده وه نه زوکیان کردوون و، هرگیز شاری مې دینه له دایکې وې نویان به خوره نابینیت.

نه و کاته یشی عبدالله ی کورې زوبیر له جیهانی په نهانه وه هاته نویان، به لکه نامه یه ک بوو
قه دهر بوختانه که ی جوله که کانی مې دینه ی پی مکرکرد و فیل و ته لکه و هه لبه ستر او ه کانیانی
پوچال کرده وه...!!

عبدالله له سهرده می پیغه مبهري خوا ﷺ نه گه یشته ناستی پیاوان له ته مه ندا، به لام له و
سهرده مه و، له خودی پیغه مبهري خوا به وې نه و په یوه ندیه به تینه ی که هه ییو له گه لیدا،
هه موو که رهسته خاوه کانی پیاوه تی و بنه ماکانی ژانی وهرگرت که دواتر ده بیبنین دنیا پر
ده کات و ده بیتنه جی قسه کردنی خه لکی...

جا نه منداله به خیرایي گه شه ی کرد و، له زینده گی و، زیره کی و خورپاگریدا پی
ینه بوو...

که پشته ته مېنى لارې و، که نجېتیه که یشی بېگه ردې و، پاکی و، خواپه رستی و، پالنه وانتيه که بوو له سه رووی خه ياله وه.
پژگار و قه دهره کانی له گه ليدا گوزه شت و، ژيانې وه که خوی مایه وه نه گړې و، ويسته کانی مليان پېن که چ نه کړد..
به لکو نه و پياوېک بوو پښکای خوی دهناسی و، به جه سوریه کی گوره و، بړوايه کی به تين و سه رسوپه ینه روه بړی..
* * *

له پژگار کړدنې نه فریقيا و نه دنده لوس و قوسه ننتینیه- که هېشتا ته مېنى بیست و هوت سالی تېنه په پانده بوو- پالنه وانتيه که بوو له پالنه وانتي رزگار کړدنه نه مره کان.
به تاييه تيش له جهنگی نه فریقيا د موسلماننه کان به سوپايه کی بیست هزار سه ریا زيه وه به رامبر سوپايه که وهستان که ژماره ی جهنگاوه رانی سه د و بیست هزار که س بوو..
جهنگ به رپا بوو، مه ترسیه کی مرن بالی به سه ر موسلماننه کاند کتشا..
جا عبدالله ی کړپې زوبه یر ته ماشايه کی هیزې دوزمنی کړد و چاوگه ی هیز و توانایانې دهرک پېن کړد، نه و چاوگه یه ش تنها پادشای (به ریه) و سه ر کړده ی سوپا که بوو، به جۆړک هاواری له سه ریا زه کانی دهرکړد و هانی دده ان که به شپوه یه کی سه رسوپه ینه ر به ره و مردن پالی پتوه دهنان..
عبدالله تیگه یشت که نه م جهنگه خویناویه تنها به کوشتنی نه و سه ر کړده یه یه کلا ده بیتوه، به لام چون پېنی بگات، له کانتیکدا سوپايه کی بی شوماری له پېشه وده یه و، که وه که دهره لول ده جهنگیت...؟؟
به لئ به جه رگی عبدالله ی کړپې زوبه یر و گیان له سه رده ستیه که ی هرگیز جیگه ی پرسیار نه بوو...!!

نالیره دا هندی له برایانی بانگ کړد و، پېنی وتن:

((له پشته وه م پارېزگاریم بکه ن و، له گه لمد ا هیزش ببه ن...))

نه مچا ریزه چره که یانی وه که تیر خوپاگرانه به ره و لای سه ر کړده که یان بړی، هتا پېنی گیشته و به یه که لیدان له ناوی برد، پاشان به و جهنگاوه رانه وه که له گه ليدا بویون رووی کړده نه و سه ریا زه ی که دهره ی پادشا و سه ر کړده که یانیا ن دابو دده ستیان کړد به له ناویردنیا ن و... پاشان هاواریان کړد: الله اکبر..
موسلماننه کان بینیان نالاکه یان له ویدا به رز ده بیتوه که سه ر کړده ی (به ریه) تیدا وه ستابو و فرمانه کانی دهره کړد و سه ریا زه کانی ه لده نا... تیگه یشتن که نه م سه رکه وتنه و،

وهك تاكه كه سێك خۆیان توندوتۆڵ كرد و، هه‌موو شتێك له به‌رزوه‌ندی موسڵمانه‌كان كۆتایی پێ هات..

(عبداللهی كۆپی ئه‌بی سه‌رح)ی سه‌ركرده‌ی سوپای موسڵمانه‌كانیش به‌و پۆله‌ گه‌وره‌یه‌ی ئه‌یبن زویه‌یری زانی، ده‌ستخۆشانه‌ و دیاریشی بۆی ئه‌وه‌بوو كه خۆی مژده‌ی ئه‌و سه‌ركه‌وتنه‌ بپاته‌وه‌ بۆ شاری مه‌دینه‌ و، عوسمانی كۆپی عه‌ففانی خه‌لیفه‌ی موسڵمانان.

* * *

سه‌ره‌ پای پاله‌وانیته‌ی له‌ جه‌نگدا و، بالا‌ده‌ستی و به‌توانایی ته‌یدا كه‌چی له‌به‌رده‌م پاله‌وانیته‌ی له‌ په‌رستشدا خۆی ده‌شارده‌وه‌..

ئه‌وه‌ی ده‌كرێت بپێته‌ هۆی گه‌شانه‌وه‌ و، لاریبونه‌وه‌ی ده‌سته‌كان زیاده‌ له‌ هۆیه‌كه‌ و، به‌شویته‌ی هه‌میشه‌یی و بڵندی له‌نیۆی خواپه‌رسته‌ دونه‌یه‌وه‌سته‌كاندا سه‌رسامان ده‌كات. نه‌ په‌چه‌لك و، نه‌ لاویته‌ی و، نه‌ شوێن و بڵندی و، نه‌ سامان و، هێزی.. هه‌چ یه‌كه‌ له‌وانه‌ هه‌موو، نه‌یتوانی عبدالله‌ی كۆپی زویه‌یر دابه‌رپێت له‌وه‌ی كه‌ ئه‌و خواپه‌رسته‌ بێت كه‌ به‌پۆژدا به‌پۆژوه‌ و، شه‌وه‌له‌ده‌ستێت بۆ شه‌ونۆژ و، به‌شتیه‌یه‌ی سه‌رسوپه‌ینه‌ر مله‌كه‌چی خوا بێت.. (عومه‌ری كۆپی عبدالعزیز) پۆژێكیان به‌ (ئیه‌بن ئه‌بی موله‌یكه‌)ی وت: ده‌ریاره‌ی عبدالله‌ی كۆپی زویه‌یر بۆمان بدۆی.. ئه‌ویش وتی:

{سوێند به‌خوا، هه‌چ كه‌سم نه‌دیوه‌ وه‌ك ئه‌و كه‌ له‌نیۆان دوو لادا پۆشتبێت.. كه‌ ده‌چوو به‌ ناو نۆژه‌وه‌، له‌ هه‌موو شتێك ده‌رده‌چوو بۆی..}

كه‌ ده‌چوویشه‌ پكوح یان كهنوشه‌وه‌، چۆله‌كه‌ له‌سه‌ر پشت و شانی پاده‌وه‌ستان، به‌هۆی درێژخایاندنی پكوح و كهنوشه‌كه‌یه‌وه‌ به‌ دیوار، یاخود كالا‌یه‌كی هه‌لواسراویان ده‌زانی.. جارێكیان له‌كاتی نۆژه‌دا به‌رێكی ئاگرینی مه‌هه‌ج نه‌یق به‌نیۆان سنگ و پشیدا ته‌په‌پێ، سوێند به‌خوا نه‌ هه‌ستی پێ كرد، نه‌ وروژا پێی، نه‌ به‌هۆیه‌وه‌ له‌ خۆپێندنه‌وه‌كه‌ی دابه‌را، نه‌ په‌له‌ی كرد له‌ پكوحه‌كه‌یدا{...!!}

ئه‌و هه‌واله‌ راست و دروستانه‌ی كه‌ میژوو له‌باریه‌ی په‌رستشی عبدالله‌ی كۆپی زویه‌یره‌وه‌ ده‌یگێژێته‌وه‌ له‌ ئه‌فسانه‌ ده‌چێت..

چونكه‌ ئه‌و له‌ پۆژوگرته‌ن و، نۆژكرته‌ن و، هه‌جكرته‌ن و، هه‌مته‌ به‌رزیه‌ی و، به‌پۆژه‌یه‌كه‌یدا.. له‌ شه‌و به‌ئاگای-به‌درێژایی ته‌مه‌نی- مله‌كه‌چ و خواپه‌رستیدا..

له‌ ته‌نویه‌تی نیوه‌روانی گه‌رمدا-به‌درێژایی ته‌مه‌نی- پۆژوگر و تێكۆشانیدا.. له‌ ئیمانی پته‌ویدا به‌خوا و، له‌ترسی هه‌میشه‌بییدا لێی..

له‌ هه‌موو ئه‌وانه‌دا تاكه‌ چنراوی ده‌ستی خۆی بوو..!!

له باره‌یه‌وه پرسیار کرا له (ئێبن عه‌باس) -سه‌ره‌پای ئه‌و جیاپاییه‌ی که له‌نیوانیدا هه‌بوو-، له وه‌لامدا وتی:

((قورئانی ده‌خوێند و، شوێنکه‌وته‌ی سوننه‌تی پێغه‌مبه‌ر بوو... ملکه‌چ بوو بۆ خوا و... له گه‌رمای نیوه‌پواندا له‌ترسی خوا به‌پۆژوو بوو... کوپی حه‌واری پێغه‌مبه‌ری خوا بوو... ئه‌سمای دایکیشی کچی ئه‌بویه‌کری صدیق بوو... (عائیشه‌ی) پوریشی خێزانی پێغه‌مبه‌ری خوا بوو... که‌س ناتوانیت مافه‌کانی فه‌رامۆش کات مه‌گه‌ر که‌سیک که‌ خوای گه‌وره‌ نابینای کردبیت...!!))

* * *

ئه‌و له به‌هیزی ئاکار و دامه‌زرای خووپه‌وشته‌کانیدا، وه‌ک چیاکان دامه‌زراو بوو... روون و... پێژدار و... به‌هیز بوو... هه‌رده‌م ئاماده‌ی ئه‌وه‌بوو ژیا‌نی بکاته قورئانی قسه‌ له‌په‌ویییه‌کی و، دامه‌زرای پێبازه‌که‌ی...

له‌کاتی ململانێ و شه‌په‌کانیدا له‌گه‌ڵ ئه‌مه‌ویه‌کاندا، (حوصه‌) کوپی نه‌صه‌ی سه‌رکرده‌ی ئه‌و سوپایه‌ی (یه‌زید) ئارده‌بووی بۆ خامۆشکردنی شۆرش (ئێبن زویه‌ی) هات بۆ لای...

به‌هۆی گه‌یشتنی هه‌وایی مردنی (یه‌زید) وه‌ه بۆ مه‌که‌که‌ هاته سه‌ردانی و... پێشینیاری ئه‌وه‌ی خسته به‌رده‌می که له‌گه‌ڵیدا بچیت بۆ شام و، حوصه‌ین بالاده‌ستی مه‌زنی خۆی بخاته گه‌پ بۆ وه‌رگرته‌ی به‌یعه‌ت بۆ عبده‌لله‌ی کوپی زویه‌یر... عبده‌لله‌ش ئه‌و ده‌رفه‌ته‌ زۆرینه‌ی په‌تکرده‌وه، چونکه‌ بپوای وابوو که پتووسته‌ تۆله‌ی ئه‌و هه‌موو تاوانه‌ درێندانانه‌ی ئی بکریته‌وه که جه‌نگاوه‌رائی له‌کاتی ده‌ست به‌سه‌راگرته‌ی شاری مه‌دینه‌ی پێغه‌مبه‌ری خوادا ﷺ له‌پێناوی چاوپۆتکی ئه‌مه‌ویه‌کاندا نه‌جامیان دا... له‌وانه‌یه جیاپابین له‌گه‌ڵ عبده‌لله‌ دا له‌م هه‌لوێسته‌یدا و، خوازیاری ئه‌وه‌ین که ناشتی و لێبوردیه‌ی هه‌لبژاردایه‌ و، به‌ده‌م ئه‌و ده‌رفه‌ته‌ نایابه‌وه بپۆشیتایه که حوصه‌ینی سه‌رکرده‌ی سوپای (یه‌زید) خسته به‌رده‌ستی...

به‌لام وه‌ستانی مه‌ردانه‌ی -چ مه‌ردیه‌که‌- له‌سه‌ر بۆچوون و بیروباوه‌پی... دوورکه‌وته‌وه له‌ فریودان و درۆ، کارێکه جیگای سه‌رسوپمان و پێژه... ئه‌وکه‌ته‌یشی هه‌جاج به‌ سوپاکیه‌وه هێرش هێنایه سه‌ری و، ئابڵۆقه‌ی ترسناکی خسته سه‌ر خۆی و ئه‌وانه‌ی له‌گه‌ڵیدا بوون، ژماره‌یه‌کی زۆری (ئه‌حباش)ی له‌گه‌ڵدا‌بوو، که لێزانترین پم هاوێژ و جه‌نگاوه‌ر بوون...

گوێی لێیان بوو به‌شێوه‌یه‌کی ناپه‌وا و بێ‌وێژدانانه ده‌ریاره‌ی خه‌لیفه‌ی کۆچکردوو -عوسمان- ده‌دوین، ئه‌میش به‌مجۆره‌ توپه‌بوو لێیان و پێی و تن:

((سویند به خوا، پټم خوځ نیه پشت به که سانیځ بیهستم به رامبر دوزمنه که م که رقی له عوسمان بیت))!!..!!

پاشان له و تنگانه یی که شو تئیدابوو، و دکو نغزو یوویه ک چهند پټویستی به ده ریا که ریکه، شو پټویستی به کومه که هبوو، نا له و کاته دا له خوی دور خستنه وه!!..!!
 قسه له پویی شو له که ل خویدا و، راستگویی له که ل بیرویاوه و پټیره کانیدا، وایان لیکریدوو گوئ نادات به له ده ستدانی دووسه د پم هاوږی لپه اتوو، که ناینه که یان جینگای متانه و دلنایای شو نه بیت، له کاتیکدا که له جهنگی چاره نو سسازي له ناویه ردایه و، زور پیده چو که مانه وهی شو پم هاوږه لپه اتوانه له که لیدا په وتی شه په که ی بگورپایه!!..!!

* * *

خوږاگریشی له بهر و پوو بوونه وهی موعاویه و یه زیدی کوپدا به پاستی پاله و انیتیه کی بی وینه بوو...

شو وایده بینی که یه زیدی کوپ موعاوییه کی کوپي نه بوسو فیان دوايه مین پیاوه که ده ست بدات بۆ خه لیفه ی موسلمانان.. گهر هر ده ستیش بدات و.. هم بۆ چوونه یشی پاست و دروست بوو، چونکه یه زید له هم مو شتیکدا خراب بوو.. تنه ا چاکه یه کی نه بوو تا تکا بۆ شو تاوان و گونا هانه ی بکات که میژوو توماری کردوه بۆ مان.

جا نیدی چو ن عبدالله ی کوپي زویه یر په یمانی بدات...؟؟
 وشه ی په تکررنه وده یشی بهرز و به میژانه به موعاویه گوت له کاتیکدا که زیندوو بوو..
 نه وه تانی نیستاش به یه زیدی دهلث پاش نه وهی بووه خه لیفه و، نیردراوی نارده لای عبدالله و به لینی چاره نو سیکی خرابی پیدا..
 نا لیره دا عبدالله ی کوپي زویه یر وتی:
 ((هرگیز په یمان نادم به سه رخوځ))..
 پاشان شو سروده ی وت:

ولا الین لفر الحق أسأله
 حتی یلین لیخرس العاضع الحجر

* * *

بهرده و ام عبدالله ی کوپي زویه یر هر به نه میری باوه پداران مایه وهو، مه که کی پیروزی کربوه پایته ختی خه لافه تی و، ده ست لاتی به سر حجاز و یه من و به صره و کوفه و

خوراسان و شامدا هېږو جگه له دیمه شق.. پاش نه وهی تېکړای خه لکی نه و ناوچانه په یمانیان پتی دا..

به لام نه مویه کان ناسره ون و، داناسوکنین و، چنده شه پښکی په ک له دواي په کی ده کنه سر و، له زوریاندا سره شقی و تیکشکان به شیان بو.

هتا سرده می (عبدالملیک ی کوپی مروان) هات و بڼ هیرش کردنه سر عبدالله ش له شاری مه که که تاده میزادیکی ه لېژار دېو که دلړه قترین که س بو له تاوانکاری و توندوتیژیدا..

نویش (هه حاجی سه قه فی) په، که پېشه وای دادگر (عومری کوپی عبدالعزیز) له باره یوه ده لیت:

((گر هر نه تهویه ک به هه له کانیانه وه بیت و، نیمه ش ته نها به (هه حاج) وه بیت، نه و له هه موویان زیاتر ده بیت))...!!!

* * *

هه حاج به سرکردایه تی له شکره به کرښکېراوه که یوه بڼ داگیرکردنی شاری مه که کی پایته ختی عبدالله ی کوپی زویه پر که وته پڼ و، نزیکه ی شه ش مانگ نابلقه ی خسته سره شاره که و خه لکه که ی و ریگی نه دا ناو و خوراک بېوات بویان، تا ناچاریان بکات عبدالله به چی بېوتلن و به ته نها بمینیتته وه، به یڼ سوپا و یارمه تیده ر..

له ژیر چه پښکی نه و برسیتیه له ناویه رده زور که س خویان دا به ده سته وه، عبدالله ش خوی به ته نها بینیه وه.. یا له ودا بو ته نها بمینیتته وه، سره پای مانه وهی دهر فتهی دهر یاز کردنی خوی و ژیا نی، به لام نه و بېاریدا تا کوتایی به رپر سیار تیه که ی ه لېگریت و، به نازایه تیه کی بېوتنه وه له دڼی سوپای هه حاج ده چنگا، له کاتیکدا که نه و کاته ته مهنی هه فتا سال بو..!!

ناکړیت وینه په کی ته وای نه و هه لویتسه به رزه مان بڼ دهر که ویت تا گوڼ بڼ نه و وتویزه رانه دیرین که له نیتوان عبدالله و دایکی مه زنی پایه بلندی (نه سمای کچی نه بویه کدا پووی دا له دواسته کانی ژیا نیدا.

دایکی چوویه سر دانی و، په وشتی ته وای هه لویتسه که ی و، نه و ناینده یی که به پوونی دیاره و چاوه پوانیه تی بڼ خسته پوو..

(نه سما) پتی وت:

((کوپی نازیزم! خوت چاکتر ناگاداری خوتی، گر ده زانیت که تو له سره حقیت و، بانگه شه بڼ هه حق ده که بیت، نه و نارام بگره له سهری هه تا له پیناویدا دهر میت و، ملی خوت مه خره به رده سستی هه رزه کارانی به نی نومیه یه..

خو گړ ده شزانیت که مه به ست د دنیا بووه، نه وا خراپترین که س تقویت و، خوټ و نه وانه ی له پېناوتدا کوژلون تووشی ناږه حتی کردوه)).

عبدالله وتی:

((سویند به خوا دایه گیان، دنیام نه ویستوه و په نام یو نه بریدوه.
هرگزیش نه له فرمانی خوادا سرپیچیم کردوه، نه ستم و، ده ستریزیم کردوه))..

نه سمای دایکیشی پتی وت:

((له خوی گوره داواکارم له دل دانه وی له ده ستدانی تویم چاک بیت، گړ پیش من گه پایتوه یو لای خوا، یان من پیش تو که وتم.
خوایا به زبیت بیتوه پیدایا له بهر دریزایی هستانی شوانه ی و، تینویه تی گه رمای نیوه پوی و، چاکبونی یو باوکی و من..

خودایا من ته سلیمی نه مری تو ی ده کم و، رازیم به وی که فرمانت له سریه تی و، پاداشتی نارامگره شوکرانه بژیره کان بیه خشه به عبدالله ی کوپی زوبه ی))..!

نه مجا ده ست له ملانټی و سلوی مالټا واییان له یه کدی کرد.

پاش سعاتی که و ته نیو شه پټکی تالی نابهرانه ره وه، تییدا شه هیدی مه زن لیدانی مردنی بهر که وت و، له کاتیکدا که حجاج هینده ی هه مو نه و پق و سر زه نشته ی له سر زه ویدا هیه په سستی دایگرت، سووړیو له سر نه وه ی که جه سته ی سارد و سپی هه لېواسیت، یو دامرکانده ی کینه ی پیسی ناخی..!!

* * *

دایکی که له وکاته دا ته مه نی نه وه د و حوت سال بو، هستا تا کوپه له خاچدراوه که ی ببینیت، وه ک کیوکی بلندی یی له رزین بهرانه ری پاوه ستا و.. حجاج به سرشوی و سرکزیوه لئی نزیک بوویه وه، وتی:

— دایکه! عبدالملیک کوپی مه روان راپسپاردم چاک بم بهرانه برت، هیچ پتویسته کت هیه..؟

نه ویش هاواری کرد به سریدا و وتی:

((من دایکی تو نیم..
به لکو دایکی نه و هه لواسراوه م به سر نه و بهر زاییوه..
هیچ پتویسته کیشم پیتان نه..

به لام به سرهاتیکت یو ده گنپه وه که له پیغمبر ﷺ خوام ﷺ بیستوه، فرموی:

((له سه قیفا دروزن و درنده یه ک درده که ویت))..

دروزنه که مان نه وایی و، درنده که ش، جگه له تو و نازیم که سیک دیک بیت))..!!

نه ما عبدالله ی کورې عومر نزيك بوويه وه لتي تا سره خوښی لي بکات و، داوی لي کرد
نارام بگړيت، له وه لاميدا وتی:

((له بهرچی نارام نه گرم، له کاتيکدا که سهری په حياي کورې زه که ریا به دیاری برا بڼ داوین
پیستک له داوین پیسه کانی نیسراښل))...!!

تیی له مه زنی تږ... نهی کچی صدیق...!!

جا له ویدا هیچ وشه په ک له و شانه جوانتره بوتړین به وانه ی که سه زی عبدالله ی کورې
زویه پریان له جهسته کرده وه بهرله وهی که ه لیبواسن...؟؟

به لی... گهر سهری (تیین زویه پر) کرابیته دیاری بڼ هه حاج و عبدالملیک، نهوا سهری
پښه مېرمنکی به پړزی وه که په حیا ۱ پښتر کرایه دیاری بڼ (سالومی)... داوین پیسی خرابی به نی
نیسراښل...!!

به په کچواندنه که ی چوند جوانه و، وشه کانی چوند راسته..

* * *

پاشان، ثایا ده کرا عبدالله ی کورې زویه پر به بی نهو ناسته دووره ی سرکه وتن و،
پاله وانیتتی و، چاکسازی که زیانی بگوزهراندایه، له کاتيکدا که به شیري دایکيکی له و جوړه
گوش کرابیت...؟؟

سلاو له عبدالله و..

سلاو له نه سما.

سلاو له هه ردو شه هیدی هه میشه زیندوویان بیت..

له گه ل چاکه کارانی ته قوادار سلاویان لي بیت.

عبداللهی کوری عه بیاس

زانای ئیم ئوممه

ئین عباسی له عبدالله ی کوپی زویهیر دهچیت له ودا که گنج بوو گیشته به پیغمبر و له گلیدا ژیا و، کاتی پیغمبر وهفاتی کرد هیشته ئین عباس نه گیشته ووه ته منی پیگیشته.

به لام نهویش هر له ته منی مندالیوه هه موو سیفته کانی مەردی و، بته ماکانی ژیا نی له پیغمبری خواوه ﷺ وهرگرت، شوین پی هه لده گرت که پیشی دهخست و پاکژی ده کرده ووه و دانایی پوختی فترده کرد.

به هژی به هیزی ئیمانی و، به هیزی ئاکار و، زانینی ژویهوه، ئین عباس جیگایه کی بلندی گرتبوو له نژی پیاوانی دوری پیغمبر دا.

* * *

ئو کوپی عباسی کوپی عهبدولموته لیبی کوپی هاشمی مامی پیغمبری خوایه ﷺ. نازناه کهیشی (الجیو) زانا.. زانی ئم ئوممه ته، به هژی عاقله مندی و، دلزیره کی و، فراوانی زانست و زانیاریوه، به دهست هتیاوو.

ئین عباس له سه ره کانی رژیانیدا ئاشنای پتیازی چونیتهی ژیا نی بوو، زیاتریش له باره یوه به ناگا بوو، که بینی پیغمبر را له هژی نزیک کرده وه کاتیک که مندا ل بوو، دهستی خسته سه رشانی و، پی فهرموو:

((خودایا شاره زای بکه له ئاین و فیری لیکدانه وه (تاویل) ی بکه)).

پاشان بۆنه و ده رفه تی دیکه ی به دوا دا هات پیغمبر هه مان نزا بق عبداللهی کوپی عباسی ئامۆزای دووباره بکاته وه.. له و ساته وه، ئین عباس تیگه یشت که ئو بق زانست و، زانیاری دروستکراوه.

ئاماده باشی عه قلیشی له م پتیگایه دا زیاتر به ره و پیشه وه ی ده برد.

سه ره پای ئوه ی که ته منی سیازده سالی تینه په پاندبوو ئه و کاته ی پیغمبری خوایه ﷺ وهفاتی کرد، ئه و ئه و یه ک پۆزی مندالیتی تیگه یشتوه که ی به فیر نه ده دا، ده چوویه کۆر و دانیشته کانیوه هه رچی به ره موایه پیغمبر ئم له به ری ده کرد..

پاش گه پانه وه ی پیغمبریش بق لای په روه ردگاری بالاده ست، ئین عباس سوور بوو له سه ره ئوه ی که ئوه ی له دهستی چووه له پیغمبر وه کوئی لی بیت و فیری ببیت له هاوه له پیشینه کانی پیغمبری خواوه فیری ببیت..

تا لټړه دا، هميشه ځوی کړدبوه نيشانه ی پرسيار.. هرکه بيبیستايه که فلانه که س داناييه که ده زانیت، يان فرموده يه کی له بهره، خټرا بهره و لای ده پښت و لټړه ی فټړه بوو. عه قله پښن و کړاوه که يشی بهره و پشکنيی هه موو نه و ی گوټیستی ده بوو ناراستی ده کړد.. نو تنها بایه ځی به کڅکړدنه و ی زانست نه دده و به س، به لگو له گال کڅکړدنه و، پشکني و ور دبوونه و له سه رچاوه که ی مه به ست بوو.

له باره ی څږی شیه و ده لټ:

((من له باره ی یه کاره و، پرسيارم له سی هاو لای پیغه مبهري خواږه ده کړد)).

له م پر وده شه و نمونه يه کی سوړیوونی څويمان له تیگه پشتنی حقیقه و زانست و زانساری ده دات و ده لټ:

((کات پیغه مبهري خواږه گیانی سپارد له که نجی کی نه نصاریم پرسى: وهره با بچین پرسيار له هاو لای پیغه مبهري خوا بکین، نه مږ زږدن..

وتی: چنه سهری ئین عه باس!! وا ده زانیت که نه و خه لکه له کاتیکدا که نه و هه موو هاو لای پیغه مبهري ځوايان له ناودايه پیوستان به تو ده بیټ...؟

جا نه و زانی له و- هټنا، منیش ده ستم کړد به پرسيار کړدن له هاو لای پیغه مبهري خوا.. نه گهر بمبینایه که سټک فرموده يه کی لایه، ده چوومه لای له کاتیکدا- نه و له نیوه پڅه ودا بوو، منیش عاباکم له بهر ده رگا که یدا داده خست و پالم ده دایه و و با ته پ و توژی دده به پر وده، هه تا له نیوه پڅه و ده کی هه لده ستا و، ده هاته دهره و ده ده بیینیم و، جا ده یوت: نه ی ناو زای پیغه مبهري خوا! چی که یاندو ویتیه نټره...؟؟ بق وده لامت نه نارد بوم تا من بیم بق لات...؟؟ منیش ده موت: نه خټر، تو له پیشتری من بیم بق لات، جا پرسيارم له باره ی فرموده که و لټ ده کړد و فټړه بووم لټی)...!!!

به مجوره لاهه مهنه که مان ده پرسی و، ده پرسی.. پاشتر وده لاهه کی له گال څویدا ده پشکني و، به عه قلیکی بوټره و تاوتوی ده کړد..

جا نه و هه موو پښی، زانست و زانیری و داناييه که ی که ش ی ده کړد، هه لایوټیه کی زوودا دانای پیر و له سه رځویان و، پټکوپټکی پاوټو چونیانی، تیدا ده سته بهر ته نانه تهمیری باوه داران (عومه را) سوړ بوو له سه ر نه و ی که له هه موو کاروباریکی که وړه دا پاوټی پی بکات و.. نازناوی (لوی پیری) لای نابوو...!!

پښکیان له ئین عه باس پرسيار کړا: چوئن هم زانست ده سته که و توه...؟؟ له وده لاهه و تی:

((به زمانیکی پرسيار که و..

دلکی هوشمند)..

جا به زمانې پرسپارکړی هه میښه یی و، به عقله هه رده م پشکنه رکه یی، پاشان به خق به که م زانی و ټاکار شیرینه که یی، ټیښ عه باس بوویه زانی نه م نوممه ته ..

((سه عدی کوپی ټه یی وه قاص)) یش به م وشانه له باره یه وه دهوړت:

((که سم نه دیوه زیاتر له ټیښ عه باس ټیگه یشتنی ناماده بیت و، عه قلی گه وره بیت و، زاناتر و، له سره خوتر بیت ..

عومرم بینی بڼ گړی و ته گه رکه کان بانگی ده کرد، له کاتیکدا که به شداریوانی به در له موهاچیرین و نه نهار له دهوړی بوون، جا ټیښ عه باس قسه ی ده کرد، عومه ریش له قسه ی دهر نه ده چوو...))

عبیدالله ی کوپی عوتبه ش له باره یه وه ده لیت:

((که سم نه دیوه هینده ی ټیښ عه باس شاره زای فهرمووده پیشینه کانی پیغمه بره خوا څخه

بیت ..

که سیشم نه بینوه له زاناتر بیت له دادوه ریی ټه بوبه کړو عومرو عوسمان.

یا له بڼ چوندا له ټیگه یشتووتر بیت ..

یان له شیعر و له عه ره بیدا، یا له پافه ی قورټان و، حیساب و فهرزدا له زاناتر بیت ..

هر بویه پوژیک داده نیشت بڼ (فقه) ه که ی و، پوژیک بڼ قورټان و.. پوژیک بڼ غه زاکان و..

پوژیک بڼ شیعر و.. پوژیک بڼ پوژانی عه رب و ده نگوباسه کانیان ..

هیچ زانایه که نه دیوه لای دانیشیت بیت دنا که وتوته ژیر کاریگری و ملکه چی بووه، یان

پرسپارکړیک لټی پوسی بیت زانست و زانیاری لټی ده ست که وتوه))...!!

* * *

موسلمانیکې خه لکی به صره ش وه صفی ده کات، له کاتیکدا که ټیښ عه باس له سرده می

ټیمای عه لی دا له وټی والی بوو، ده لیت:

((سټی شتی ده ست پټوه گرتبوو، وازیښی له سټی شت هیټابوو:

دلې پیاوانی راده کیشا کاتیک قسه ی ده کرد ..

به جوانی گوپی راده گرت گه ر قسه ی بڼ بکرایه ..

ټاسانترینیانی هه لده بژارد گه ر له ټیوان دواندا سره پشک بکرایه ..

وازیښی هیټابوو له دمه قالی و..

هاوپټیه تی پیاوخرایان و..

ټه و شته ی داوای لیبور دنی بڼ بکړیت))...!!

* * *

هەمە پەنگی پۆشنیریەکی و، گشتگیری زانست و زانیاریەکی سەر سۆپهێنەر بوو. ئەو زانای، زیرەکی نۆزەکان بوو لە هەموو زانستیکدا.. لە پاشای قورئان و لیکدانەوهیدا و.. لە فقه و لە میژوو، لە زمانی عەرەب و داب و نەریته کانیاندا و، پاشان ئەو چۆنە بەستی عەوداڵانی زانست و زانیاری بوو، خەلکی دەستە دەستە لە ولاتانی ئیسلامەوه دەهاتنە خزمەتی، تا گوێی ئی بگرن و لیۆهی شارەزا بین.

یەكێك لە هاوێلان و هاوسەردەمەکانی لەبارەیهوه دەئاییت:
((ئێین عەباسم لە کۆپ و دانیشتنیکدا بینی، گەر هەموو قوڵەیش شانازی پێوه بکردایە، بەشی شانازی هەموویانی دەکرد..
بینیم خەلکی لای دەرگا کەشەوه کۆبوویونەوه هەتا پێگەش نەمابوو، هیچ کەس نەیدەتوانی کە بیست و، بپووت.

منیش چووێم لای و دەریاری شوێنیان لای دەرگا کەوه هەوالم پێدا، پێی وتم:
ئای دەستوێژم بۆ ئامادە کە، جا دەستوێژی گرت و دانیش و، وتی: بپۆ بۆ لایان، ئەوهی دەیهوێت لەبارە قورئان لیکدانەوهیهوه پرسیار بکات بانگی بکە..
منیش چووێم دەرەوه مۆلەتم دان، هاتنە ژوورەوه تا مالهەیان پێکرد، پرسیاریان لەبارە هەر شتیکەوه دەکرد بەزیاوه وهلامی دەدانەوه..
پاشان وتی پێیان: براکانتان ماون.. ئەوانیش چوونە دەرەوه تا پێگە بۆ ئەوانە دیکە چۆل بکەن..

پاشان پێی وتم: بپۆ دەرەوه هەرکەس دەیهوێت لەبارە هەلال و حەرام پرسیار بکات بابێتە ژوورێ..

منیش چووێم دەرێ و مۆلەتم دان، هاتنە ژوورەوه تا مالهەیان پێکرد، پرسیاریان لەبارە هەر شتیکەوه دەکرد بەزیاوه وهلامی دانەوه..
پاشان وتی: براکانتان ماون.. جا چوونە دەرێ..

دواتر پێی وتم: بپۆ هەرکەس دەیهوێت لەبارە فەرەکانەوه پرسیار بکات بابێتە ژوورێ..
منیش مۆلەتم دان، هاتنە ژوورێ تا مالهە پێبوو، لەبارە هەر شتیکەوه پ یاریان کرد بەزیاوه وهلامی دانەوه.

پاشان پێی وتم: بپۆ هەرکەس دەیهوێت لەبارە عەرەب و شیعرەوه پرسیار بکات بابێتە ژوورێ..

منیش مۆلەتم دان و، هاتنە ژوورێ تا مالهە پێبوو، جا لەبارە هەر شتیکەوه پرسیاریان دەکرد بەزیاوه وهلامی دانەوه..!!

ئێین عەباس لە پال ئەو بیرە بەهێزەیدا، بگرە بۆئێنەیهیدا، خاوهنی زیرەکیەکی نۆد و دووربین بوو، زرنگیەکی لەپادە بەدەر بوو.. بەلگەشی وەك تیشکی خۆر درەوشاوه و، پەوون

و، که شاوه بو... له گفتوگو و بیرو پوځوونیشدا، ئی نه ده گهړا به رانېره که یی تنها به قناعت هیتان به پوځونه که یی تیر بکات و به س، به لکو دلشادېشی بکات به هوی جوانی بیرو پوځوون و لیژانېی گفتوگو که یه وه...

له پال زوری زانسته که یی و، به هیزی به لکه کانیدا، گفتوگو و وتویزه کانی وه که جهنگی زیره کیتی نه ده هاته پیش چاو، تیتیدا به هوی زانسته که یه وه به رز بیته وه، پاشان به سرکه وتنی به سر به رانېره که ییدا... به لکو وه که پښتیا که یی به هیزی به دی کردنی راستی و زانینی ده هاته پیش چاوی.

چه نده هاجار خه واریجه کان سرسام بوون به هوی تپوانینه تونده دادگره کانیه وه. نیمای عه لی T پوځیکان ناردی بولای کومه لیکي زوریان و، گفتوگو یه کی جوان له نیتوانیدا به رپا بوو به شپوره یه کی سر سو پهنه ر قسه ی کرد و به لکه یی بۆ هیتانه وه. له و گفتوگو دریزه تنها هم پرکه یه ده هیتینه وه...

نیم عه باس پرسپاری ئی کردن:

((نپوه توله ی چی له عه لی ده که نه وه...؟؟))

وتیان:

((توله ی سی شت:

یه که میان: نه و حوکی پیاوانی به کارهیتناوه له نایینی خوادا، له کاتیکدا که خوا فره مویه تی ﴿إِنَّ الْحَكَمَ إِلَّا لِلَّهِ﴾ فرمان هره فرمانی خوایه ﴿﴾.

دووه میش: نه و شپه ی کرد، پاشان له و که سانه یی که شپه یی له گه لدا کردن که نیزه که و ده سته وتی و هرنه گرت، جا گه ر نه وانه کافر بووین، نه و مال و سامانیان هه لال بووه بوی و، گه ر برواداریش بووین، نه و خویینیان هه رام بووه بوی...!!

سپیه میش: له کاتی دادوهریکردندا پازی بوو به وه یی که سیفه تی (نهمیری باوه پداران) له خوی دابمالی، له سر قسه ی نوژمنه کانی، جا گه ر نهمیری باوه پداران نه بیت، نه و نهمیری بین باوه پانه...))

نیم عه باسپیش دهستی دایه پوچه لکردنه وه یی ناره نووه کانیان و، وتی:

((نه و قسه یه تان، نه و حوکی پیاوانی به کارهیتناوه له نایینی خوادا، چی تیدایه...؟ خوا یی گه وده فره موی: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصِّدِّقَ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَ مِنْكُمْ مَتَعَمَّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ﴾ نه یی که لی برواداران! هه تا نپوه له نهمیرامدان، نابین هیچ نیچیری بکوژن، کن له نپوه به نانقه ست له نهمیرامدا نیچیری بکوژی، له سریه تی نازه لیکي هاوتای نه و نیچیره بکاته قوربانی، هم هاوتاییه ش دوو که سی دادوهری خوتان برپاری له سر ده دن. ﴿العائده/۹۵﴾.

جا توخوا تېم بگه یه نن: دادوهری کردنی پیاوان له پاراستنی خوینی موسلمانان له پېشترو
 په واتره، یان داوهری کردنیان له کړویشکی کدا که نرخه کی چاره که دره مېکه...!!؟؟))
 سرکرده کانیان له بهر بهرکه وتنی هم بچوونه گالته نامیزه به کلاکه روه یدا دهستان
 به یه کدا دهات و.. زانای نوممه تیش درژده ی به قسه کانی دا:

((نو قسه یه شتان، نو جهنگا و که نیزه و دهسکه وتی نه برد، نایا نیوه ده تانه وئ که
 عائیشه ی خیزانی پیغه مېر و دایکی بېواداران به که نیزه ک ببات و، شت ومه که کانی وه
 دهسکه وت هه لگړت...؟؟))

ئا لیره دا روخساریان له شهرماندا زهره داگه پا و، به دهستان پووی خویمان دهشارده وه..
 جا نیین عه باس چوه سر سینه میان:

((نو قسه یه شتان، نو پازی بووه سیفه تی نه مری باوه پداران له خو ی دامالیت، هتا
 دادوهریه که ده کریت، جا گوئیگن پیغه مېری خواص الله له پوژي حوده بیبه دا چی کرد، ویستی
 نو نامه یه بنوسیت که له نیوان نو و قوړه یشدا داده نریت، به نویساره که ی قهرموو: بنووسه:
 نه مه نه وه یه که محمدی پیغه مېری خوا-.. نیراوه که ی قوړه یش وتی: سویند به خوا گه
 بمانزانیایه تو پیغه مېری خوات پرگړیمان له که عبه ی نه ده کردیت و شه پمان له گه
 نه ده کردیت.. بنووسه: نه مه نه وه یه که محمدی کوپی عبدالله له سهری پیکهات.. جا
 پیغه مېری خوا قهرمووی پیاوان: سویند به خوا من پیغه مېری خوا، با نیوه به درویشم
 تیگه.. پاشان قهرمووی به نویساری نامه که: نه وه ی ده یانه ویت بینووسه: بنووسه: نه مه بوو
 محمدی کوپی عبدالله له سهری پیکهات...!!))

جا وتوژ له نیوان نیین عه باس و خه واریجه کاند ا له سر نو شتوازه سرسوپه ینه ره
 به هیزه برده وام بوو.

هیشتا گفتوگو که ته و او نه بوو بوو بیست هه زاریان بیرو بچونیان گوا و، وازیان هیئا له
 دزایه تیکردنی تیمامی علی...!!

* * *

نیین عه باس ته نها خاوه نی هم که نجینه ی زانست و زانیاریه نه بوو بهس، به لکو له پالیدا
 خاوه نی که نجینه یه کی گه وره تر بوو، له خوړه وشتی زانین و ناکاری زانیان.. له به خشنده یی و
 داستگیردا پېشه و د یاریوو..

به مالی خوی ده یه خشیه خه لکی.. به هه مان شیوه ی که زانستی خوی پیده دان...!!

هاوسه رده مېرمنه له باره یوه ده لئین:

((هیچ مالیکمان نه بینووه که خواردن و، خواردنه وه، میوه و، زانستی له مالی نیین عه باس

زیاتر بوو بیت...!!))

ئەو دڵپاک و، دەروون بێخەوش بوو، رق و کینەى بەرامبەر هیچ کەس هەلنەدەگرت، ئەو ئارەزوویشى که لێى تێر نەدەبوو، بەتاوات خواستنى چاکەبوو بۆ هەموو ئەو خەلگى دەیناسى و ئەوانەیشى نەیدەناسین..

له باره‌ی خۆیه‌وه ده‌لێت:

((کاتێک دەچمه‌ سه‌ر ئایه‌تێک له‌ ئایه‌ته‌کانى قورئانى پێرۆز، حه‌زده‌که‌م که‌ هەموو خەلگى ئەوه‌ی من له‌ باره‌یه‌وه‌ ده‌یزانم بیا نازانایه‌..

کاتیکیش ده‌بیستم فه‌رمانه‌وه‌ایه‌ک له‌ فه‌رمانه‌وه‌اکانى موسلمانان دادگه‌ره‌و، یه‌کسانی ده‌چه‌سپێنیت، دلخۆش ده‌م پێی و، بۆی ده‌پاڕێمه‌وه‌و.. هیچ ئیش و کاریکشم پێی نه‌یه‌!!
کاتێک گویم ئێ ده‌بیت زه‌ویه‌کى موسلمانان بارانى زۆرى ئێ ده‌باریت، شادومان ده‌م پێی، له‌کاتێکدا که‌ هیچم نه‌یه‌ له‌و زه‌ویه‌ به‌وه‌پێت..!!))

* * *

ئەو خواپه‌رستێکى ملکه‌چى ته‌ویه‌کاره‌.. به‌شهو هه‌لده‌ستیت بۆ شه‌ونۆز و، به‌ پۆژیشدا به‌پۆژوو ده‌بیت و، پێچه‌کى فرمێسکى چاوه‌کانى له‌سه‌ر پومه‌تى لاناچیت.. له‌کاتى نوێژکردن و، قورئان خوێندندا زۆر ده‌گریا..

گه‌ر له‌کاتى قورئان خوێندندا بگه‌یشتا به‌سته‌ر هه‌ندێک له‌ ئایه‌ته‌کانى سه‌رکۆنه‌ و ترساندن و، باسکردنى مردن و، زیندوو بوونه‌وه‌، هه‌نێسک و ده‌نگى گریانى به‌رز ده‌بوویه‌وه‌.

* * *

ئەو له‌پاڵ ئەمه‌دا ئازا و، ده‌ست پاک و، بۆچوون دروست بوو.. له‌ جیاپایى نێوان ئیمامى عەلى و موعاویه‌شدا، بێرو بۆچوونى وای هه‌یه‌ که‌ درێژه‌پێدانى زیره‌کى و، لێزانى فراوانى ده‌رده‌خات.

له‌کاتێکدا که‌ ئەو ناشتى به‌سه‌ر شه‌پدا هه‌لده‌بژارد و، نه‌رم و نیاى به‌سه‌ر توندوتیژیدا و.. تێگه‌یشتن به‌سه‌ر راپێچکردندا..

کاتیکیش حوسه‌ین هات به‌ خه‌یالیدا که‌ به‌ره‌و عێراق بچیت بۆ شه‌پکردن به‌رامبەر (زیاد) و (یه‌زید)، ئێبن عه‌باس خۆى پێداهه‌لواسى و زۆر هه‌ولیدا که‌ پێى ئێ بگریته‌.. دواتریش هه‌والى شه‌هیدبوونى پێگه‌یشت، غه‌م و په‌ژاره‌ داگرت و، له‌ مالێ خۆى ده‌رنه‌چوو..

له‌کاتى دروستبوونى هه‌ر جیاپایه‌کیشدا له‌نێوان موسلمانێک و موسلمانێکى دیکه‌دا ئێبن عه‌باس ئالای ناشتى و، تێگه‌یشتن و، نه‌رم و نیاى به‌ده‌سته‌وه‌بوو..

راسته نهو له گهڼ نیمامی عهلی دا دژ به مو عاویه شه پری کرد، به لام شه وی بویه کرد چونکه شه پړکه له سهره تاوه خوی له وه لامدانه وه یه کی پتو یستدا ده نو اند دژ به بزاف ټکی لیکبونه وی ترسناک، که هره شهی له یه کیتی ثابین و یه کپیزی موسلمانان ده کرد...

* * *

نابین عه باس ژبانی ده گوزهراند و دونیای خوی پړکرد له زانین و دانایی و، بون و بهرامه و ته قواکلی له نښوان خه لکیدا بللو ده کرده وه...

له تمه منی هفتا و یه ک سالی دا بق دیداری په روه ردگاری مه زنی بانگکرا...
شاری (طائف) دیمه نیکي قهره بالمی به خوره دی که به شداری به پړکردنی بېواد لړیکیان ده کرد به ره و به هشت...

له کاتیکدا که جه سته ی جیگه ی نارامی خوی له کلکړکیدا گرت ، به هشته کانی بالا به ده نگدانه وی به لینی پاستی خوا ده هژا:

﴿يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ
ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً
فَاذْخُلِي لِي عِبَادِي
وَاذْخُلِي جَنَّاتِي﴾

الفجر: ۲۷-۲۸-۲۹-۳۰.

عه بیاری کوری بیستر
روناکی خوری که نه خلیه!

کاتیک موصعه بی کوی عومیری نوښه ری پښه مېری خواښه گېشته شاری مه دینه، تا
 نهو نه نصاریانه ی په یمانیان له سره نیسلام دابو به پښه مېری خوا فیریکات و، نوښیان
 پی بکات، (عهادی کوی بیش) ۲ په کیک بوو له و چاکه کارانه ی په روه ردگار دلی به پوی چاکه دا
 والا کرد، چوویه کړ و دانیشتنی موصعه و گوئی لږ پاکرت و پاشان دهستی راستنی هینا و
 په یمانی موسلمان بوونی دا، ئیدی له و ساته وه جیگای خوی له نیو نهو نه نصاریانه دا گرت که
 خوی گوره لئیان پازی بوو و لئی پازی بوون..

که پښه مېریش کوچی کرد بڼ مدینه، پاش نه وه ی که بروداران ی مه ککه بهر له خوی
 ناردبوو، نهو جهنگانه دهستی پیکرد که تئیدا هیزی چاکه و پوشنایی بهره و پوی بهری
 تاریکی و خراپه بوویه وه.

له هه موو نهو جهنگانه دا، عهادی کوی بیش له پزی پښه وه دا به جهرگانه و لیپراوانه
 له پیتنوی خوا دا ده جنگا به جوړی که مایه ی سرسام بوونی عه قله کان بوو.

* * *

پښه چیت نه روداوه ی که ئیستا ده یگپښه وه گرشه یه که له پالنه وانیتی نه بروداره
 مه زنه مان بڼ بخاته پوو..

پاش نه وه ی پښه مېری خوا و موسلماننه کان له جهنگی (ذات الرقاع) بوونه وه، لایاندیه
 جیگیه که تا شو تئیدا بمیننه وه و، پښه مېر هندی که له هاو لانی دیاریکرد که به سره
 پاسه وانیتی بکن، له وانه (عه ماری کوی یاسر) و (عهادی کوی بیش) سره یان پیکه وه
 بوو.

(عه باد) بینی (عه ماری هاو پتی ماندووه، هه ریویه داوای لیکرد که سره تایی شو
 بخویت و نهو له جتیدا نیشک بگریت، هه تا هاو پیکه ی ماوه یه که ده حه ویته وه ده توانیت پاش
 هه ستانی درژه به نیشک گرتنه که ی بدات..

عه باد سهیری کرد ده ورپه ری هیمنه و، ئیدی بڼ کاته کانی به نوښکردن پر نه کات و،
 پاداشتی نه وه شی له گال پاداشتی نیشک گرتنه که دا ده ست بکه ویت..؟!
 هه ستایه دهستی کرد به نوښکردن..

له کاتیکدا که به پتوه بوو نوښی ده کرد و له دوی سوره تی فاتحه سوره تیکی قورثانی
 ده خویند، تیریک بهر دهستی که وت و، ده ریپنا و بهر ده وام بوو له سره نوښه که ی..! جا تیری
 دوه می تیکرت..

پاشان هیزش هینه‌ره‌که‌ی نیو تاریکی شهو سیتی‌مین تیری بۆ هاویشته، ئه‌میش ده‌ریه‌پنا و خویندنه‌وه‌که‌ی ته‌واو کرد...

دواتر چوو به پکوع و، کپنوشی برد... ماندویه‌تی و ئازار هیزی ئی بریبوو، جا له کاتیکدا که له کپنوشدا بوو ده‌ستی راستی درێژکرد بۆ هاوه‌له‌که‌ی که له ته‌نیشتی‌وه‌ خه‌وتیوو، پایوه‌شاند تا بیداری‌بوویه‌وه...

پاشان له کپنوشه‌که‌ی به‌رزبوویه‌وه‌و ته‌حیانی خویند و نوێژه‌که‌ی ته‌واو کرد.

عه‌معاریش به وشه له‌رزۆکه ماندوه‌کانی به‌ئاگاماته‌وه که پیتی ده‌وت:

{هه‌سته بۆ نیشک‌گرتن له‌جیی من، چونکه بریندار بووم.}

(عه‌مان) پاپه‌پی هه‌راو پلۆکردنیکی دروستکرد که بوویه مایه‌ی ترساندنی هیزش‌به‌ران و،

ئه‌وه‌بوو هه‌له‌هاتن، پاشان ئاوپى دایه‌وه له عه‌باد و پیتی وت:

{سبحان الله...}

بۆ له‌گه‌ڵ یه‌که‌م تیردا که لی‌تدرا به‌ئاگات نه‌هینامه‌وه {...؟؟

عه‌بادیش وه‌لامی دایه‌وه:

{له‌نوێژه‌که‌دا هه‌ندێ ئایه‌تی قورئانی پیرۆزم ده‌خویند که ده‌رونیان پڕ له‌ خوشی و جه‌زم

کردبوو، جا جه‌زم نه‌کرد که بی‌پریم...

سویند به‌خوا گه‌ر له‌به‌ر ئه‌وه نه‌بوایه که لی‌تیکم له‌ده‌ست ده‌چوو که پیغه‌مبه‌ری خوا

فه‌رمانی پارێزگاریکردنی پیکردبووم، ئه‌وا مردم هه‌له‌ده‌بژارد به‌سه‌ر برینی ئه‌و ئایه‌تانه‌دا که

ده‌مخویندوه‌وه {...!!

* * *

عه‌باد له پشتیوانیکردن و خوشه‌ویستی خوا و، پیغه‌مبه‌ر و، ئایه‌که‌یدا زۆر توند بوو...

هه‌ر ئه‌و خوشه‌ویستی و پشتیوانیکردنه‌ش هه‌موو ژيان و هه‌ستی داپۆشیبوو...

له‌و ساته‌وه‌ش که گوێی له پیغه‌مبه‌ری خوا^ﷺ بوو پوهی کردبووه ئه‌نصاره‌کان-که ئه‌و

یه‌کیکیان بوو- و پیتی فه‌رموون:

{ئهی کۆمه‌لی ئه‌نصار...}

ئیوه‌ پیاده‌ن و، خه‌لکی سواره

با له‌لای ئیوه‌وه که‌سم بۆ نه‌یه‌ت {...

ده‌لیت: له‌و ساته‌وه‌ی عه‌باده‌ گوئیستی ئه‌و وشانه‌ی پیغه‌مبه‌ر و، مامۆستا و،

پێنۆنی‌کاره‌که‌ی بۆ لای خوا بوو، به‌گیان و مال و ژایانی له‌پێناوی خوا و پیغه‌مبه‌ره‌که‌یدا

تێده‌کۆشی...

له‌شوینی قوریانیدان و مردندا، هه‌میشه‌ یه‌که‌مین که‌س بوو...

له جیگای دهسکهوت و وهگرتندا، هاوولانی ماندو و نارهت دهوون تا
دهیاندریزیه...!!

نو هه ردهم:

خواپه رست بو- له پرستشه کیدا پډه چوو..

پاله وان بو- له پاله وانیتشدا پډه چوو..

به خشنده بو- له به خشنده یه تیدا پډه چوو..

بپواداریکی به هیز بو، هه موو ژيانی له پیتناوی نیماندا بهخت کردبوو..!!

له نئو هاوولانی پیغمبردا هه مووی هم خهسله تانه ی زانرابوو..

عائیشه ی دایکی بپواداران- خوی لی پازی بیت- ده لیت:

((سئ که سی نه نصاری هه یه که س له چاکه مه ندیدا پیتان نه گه یشتوه:

سه عدی کوپی مه عاذ و

نوسهیدی کوپی حوضه یر و

عه باده ی کوپی بیش))...

* * *

موسلمانان پیتینه کان عه باده یان وا ناسیوو که رووناکی خوی له گه لدايه.. چونکه
به رچا پوونیه پرشنگداره که ی به بی گه پان به ره و لای چاکه و دلنایی ده برد..

به لکو بپوای هاوولکانی سه بارهت به و پووناکیه ی گیشتبوه ناستیک که وینه ی هست و
مادده یان به سهردا ددها، یه کده نگ بوون له سهر نه وه ی که عه باده گه له تاریکیدا بپوات
پرشنگ و پووشایی لی هه لده قولیت و، پیکاکه ی بۆ پووشن ده کات..

* * *

له جهنگی هه لکه پراوه کانیشدا، پاش وه فاتمی پیغمبر ﷺ عه باد به شیوه یه کی
نازایانه ی که م وینه به رپرسیاریتی سهرشانی له نه ستقر گرت..

له شه پی یه مامه شدا که موسلمانان به ره و پووی سوپایه کی نه وپه پی توندوتیز و لیزان
بوویه وه به سهر کردایه تی موسه یله می درۆن، عه باد هستی به و مه ترسیه کرد که هه په شه
له نیسلام ده کات..

قوریاندانی و، گورج و گولیه که ی به پپی نه و نه رکه ی که نیمانه که ی پپی ده سپارد به رز
ده بوویه وه بۆ ناستی زیاتر هه سترکردن به و مه ترسیه، به پراوه یه ک و به جۆریک خۆبه ختکاریکی لی
دروست ده کرد که سوورییت له سهر مردن و شه هیدبوون..

* * *

پژښک بهر له رودانی جهنگی په مامه، خه ونیکي بینی که هیڅدهی نه برد وه ک پژی رووناک رافه کړا، له سر خاکی شو شپه گه وره و خویناویه ی که موسلمانان کان کردیان.. ده با لیکه پښین هاو لیکي پایه داری که نه یوسه عیدی خودری به ت شو خه ونه مان بڼ بگړپښته وه که عباد دیویه تی له گڼل رافه که یدا بڼی، پاشان هه لوښتی سرسوپه یتیری له و جهنگه دا که به شهید بوونی کوتایی هات.
نه یوسه عید ده لیت:

((... عباد پښی وتم: نهی نه یوسه عید! نه مشه و له خه ومدا بینیم، ده توت ناسمان کړاوه ته وه بڼم، پاشان به سر مده داخرا.. من ته نها وای ده بینم که به پشینیوانی خوا شه هیدی بیت...!!

منیش پښم وت: سوښد به خوا خه ونیکي باشت بینوه..
له پژی په مامه شدا سر نجم ددها، هاواری له نه نصاریه کان ده کرد:
کیفکی شمشیر ه کانتان بشکپنن و، له نیو خه لکیدا خوتان دیار خه ن..
جا چوارسه د پیاو که هه موویان نه نصاری بوون به ره و لای پژیشن، هه تا هیرشیان برده سر ده روزه ی باخچه که و، به توندترین شپوه جهنگان.
جا عبادی کورپی بیشر ت شهید بو..
لږدانی نږدم له سر پوخساری به دی کرد و، به ته نها به هوی نیشانه یه کی جهسته یه وه ناسیمه وه))...!!

* * *

له کاتیکدا بینی که جهنگ خویناویه که له سره تاوه له بهر زه ونندی دوژمنان بوو، په یامی پیغه مېری خوای بڼ نه نصاریه کانی هڅه که ی هاته وه یاد:
{نیوه پیاده ن..
با له لای نیوه وه که سم بڼ نه یه ت}..
دهنگه که ی جوانی و ویزدانی پر کرد بو..
وه ک نه وه ی که پیغه مېرمنه نښتا وه ستا بیت و نه و وتانه ی بلښته وه..
عباد هه ستی کرد که هه موو بهر پر سیاریتی جهنگه که ته نها ده که ویتنه نه ستی نه نصاریه کان، یان بهر له خه لکی دیکه له نه ستی نه واندایه..
لږه دا چوویه سر گردیک و هاواری کرد:
{دهی خه لکی نه نصار..
کیفکی شمشیر ه کانتان بشکپنن و،
له نیو خه لکیدا با دیار بن}..

کاتیک چوارسه د پیاویان بده مېوه هاتن، له نټویاندا نه و نه بودوچانه و به راښی کوږی مالیک سرکردایه تیان کردن به ره و باخچه که که سوپای موسه یله مه خویان تیدا په نادابوو.. جا جه نځاوه ره پالوانه که به جوړیکي شیاوی پیاوانه و، باوه پدارانه و، نه نصاریانه جه نځا..

* * *

له و پوږه به رزه دا عباد شهید بوو..
 به پاستیش خه ونه که ی که دویښی له خه ونیدا بینیبووی هاته دی..
 نه ی نه و نه بوو بیښی ناسمان بوی کرایه وه، هه تا له و که لیڼه کرایه وه چوویه ژوره وه و،
 ناسمان چوویه وه شوینی خوی و پیچاپیه وه، دایخست؟؟
 هه رخویشی وای لیکدایه وه که گیانی له و جه نځه چاوه پوانکراوه دا به ره و لای په روه ردگاری
 دروستکاری به رزه بیته وه...؟

* * *

به پاستی خه ونه که ی و لیکدانه وه کهیشی بوی پاست دهرچوو..
 دهرگاګانی ناسمان به شادیه وه کرانه وه تا پیشوازی له گیانی عبادی کوږی بیشر بګه ن..
 نه و پیاوه ی که پروناکی خودای له گه ل بوو...!!

سوهه یلی کوری عه مر

له نازاد کراوانه وه به ره وشه هسید بوان

کاتیک له جهنگی به‌دردا به‌دیلی که‌وته ده‌ستی موسلمان‌ه‌کان، عومه‌ری کوپ‌ی خطاب له پیغه‌مبه‌ری خوا ﷺ نزیك بوویه‌وه، وتی:

((نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا.. لیم گه‌ږئ نه‌و ددانا‌نه‌ی پیغه‌مبه‌ری سوه‌یلی کوپ‌ی عامر ده‌ریښم، هه‌تا جاریکی دیکه پانه‌وه‌ستیت له‌دژت وتار بدات...))

پیغه‌مبه‌ری مه‌زنیښ وه‌لامی دایه‌وه:

((نه‌خیر نه‌ی عومه‌ر..))

هیچ که‌س ناشیوینم، خوا به‌سه‌رمدا دینیت‌ه‌وه، با پیغه‌مبه‌ریښ بم...!!

پاشان عومه‌ری له‌خوی نزیك کرده‌وه، پی‌ی فرموو:

((نه‌ی عومه‌ر..))

به‌لکو سوه‌یل هه‌لویتیک بنوینیت که دل‌خوشت بکات...!!

* * *

پوژان تنیبه‌پی..

پیش‌بینیه‌که‌ی پیغه‌مبه‌ر راست ده‌رچوو..

مه‌زنترین وتاریژی قوړه‌یش که سوه‌یلی کوپ‌ی عمه‌ر بوو گورپا بڼ وتاریژیکی لپه‌اتوو له وتاریژیانی ئیسلام..

نه‌و هاوه‌لپه‌رسته داخ له دله گورپا بڼ.. بېواداریکی ته‌ویه‌کار، که له ترسی خوا فرمیسک له چاوانی نه‌ده‌پړا...!!

یه‌کیک له پیاوماقوله گه‌وره‌کانی قوړه‌یش و سه‌رکرده‌کانی سوپایان، گورپا بڼ جه‌نگاوه‌ریکی خوراکر له‌پیناوی خوادا.. جه‌نگاوه‌ریک په‌یمانی به‌خوی دابوو که به‌رده‌وام له ناماده‌باشی و جیهادکردندا بیت تا مردن له‌و باره‌دا پی‌ی ده‌گات، به‌و ئومیده‌ی خوی گه‌وره له تاوانه‌کانی پیشتیری بېوریټ...!!

ده‌بڼ نه‌و هاوه‌لپه‌رسته سه‌رسه‌خته و، نه‌و بېواداره له‌خوا ترسه شه‌هیده کی بیت...؟؟

* * *

نه‌و پیاوه سوه‌یلی کوپ‌ی عمه‌ر..

یه‌کیک له پیاوماقولانی به‌ناویانگی قوړه‌یش و، ده‌سته‌لا‌تداره زړنگ و خاوه‌ن پاوېچپوونه‌کانیان.. هه‌ر نه‌ویش بوو که له‌لاین قوړه‌یشه‌وه نیردرایه لای پیغه‌مبه‌ر تا پازی بکات به‌وه‌ی که نه‌یه‌ته شاری مه‌که له سالی حوده‌بیه‌دا..

ئەو دەبوو له کۆتایی سالی شەشەمی کۆچیدا پێغه‌مبەری خودا و هاوێڵانی لەشاری مەدینەو بەرەو مەککە کەوتنە پێ بە مەبەستی سەردانی مالی خوا، بەجێهێنانی عەرە- شەپیان نەدەویست- نامادە نەبوون بۆ شەپکردن.

قورەیشیەکانیش بە هاتنیانی زانی بەرەو مەککە و، چووێ دەرهو تا پێگیان ئی بگریت و، بەرەستیان بکات له هاتن.

هەلوێستە کە تەنگ و چەلەمی تیکەوت و، دەروونەکان تیکچوون.

پێغه‌مبەر بە هاوێڵانی فەرموو:

((لێم مەگرن گەر قورەیشیەکان ئەمڕۆ داوای پێگاچارەیه‌کم ئی بکەن کە تێیدا سیلای پەرم بەجێ بهێنم، ئەوا پێیان دەدەم.))

قورەیشیەکان دەستیان کرد بە ناردنی نوێنەر و نێردراوەکانیان بۆ لای پێغه‌مبەر ﷺ، هەموویانی ئاگادارکرد کە بۆ شەپ نەهاتوو، بەلکو بۆ سەردانی مالی خوا هاتوو و، بەرزێه‌کانی مەزن پادەگریت.

هەر کە نوێنەرێک دەگەرێ، قورەیشیەکان داوی ئەو نێردراویکی لێهاتوو بەهێزتر و زیاتر قسەزانیان دەنارد، هەتا عروەێ کۆپی مەسمودی سەقفەفی یان هەلبژارد، کە له لێهاتووترین لێزانترین کەسیان بوو. وایان گومان برد قورەیشیەکان کە عروە دەتوانێت بپوا بە پێغه‌مبەر بکات کە بگەرێتەو.

بەلام نۆد زوگەر پێوه بۆ لایان و پێی و تن:

((ئەێ کۆمەلی قورەیش.

من چووێ لای کیسرا و، قەیسەر له مولکی خۆیدا و، نەجاشی له مولکی خۆیدا، بەلام سوێند بەخوا هیچ پاشایەیکم نەدیوێ هەرگیز هۆزەکی وای بە مەزنی بزانن، وەك ئەوێ هاوێڵانی موخەمەد، موخەمەد بە مەزنی دەرزان.!!

له دەورووبەری کە سانیێکم بەدی کرد کە هەرگیز بۆ خراپە خۆیان نادەن بەدەستهو.

ئێوێش له بۆچوونی خۆتان وردبێنەو.))

ئەو کاتە قورەیشیەکان تێگەشتن کە هەولەکانیان بێ ئاگامە، بۆیه بپارێ. کە پەنا بێنە بەر دانوستان و پێکھاتن و. بۆ ئەم کارە گرنگەش لێهاتووترین پیاوێ ی خۆیان هەلبژارد. کە سوھەیلی کۆپی عەرە بوو.

* * *

موسلمانەکان هەر کە سوھەیلیان بینی بەرەو لایان دێت ناسیانەو، تێگەشتن کە قورەیشیەکان پێگای لێگەشتن و پێکھاتنیان گرتۆتە بەر، مادام سوھەیلیان له کۆتاییدا ناردوو.

سوهیل له خزمهت پیغه مبهردا دانیشته و، گفتوگریهکی درژ له نیوانیاندا نهجام درا و به بێکهانن گۆتایی هات..

سوهیل ههولای دا که زۆر شت بۆ قوردهیشیهکان به دهست بهێنێت و.. له مهشدا لێبوردیهی بلند و چاکی پیغه مبهردا له دانوستان و رێککهوتندا یارمهتیدهری بوو..
پۆزگار یهک به دواى یهکدا گوزهشتن، ههتا سالی ههشتهمی گزچی هات و.. پیغه مبهردا خوا و موسلمانانهکان بۆ پزگارکردنی مهککه کهوتنه پێ پاش ئهوهی قوردهیشیهکان پهیمان و به ئێنهکهی خۆیان له گهڵ پیغه مبهردا خوادا شکاند.

ئهجا کۆچبهران گه پانهوه بۆ ئه نیشتمانهی خۆیان که دوتنێ به زۆرهملێ و ده در نرابوون لێ.. گه پانهوه، ئه ئه نصاریانهشیان له گهڵدا بوو که له شارهکهی خۆیان دالدهیان دان و پێزی زۆریان ئی فان..

تیكپای ئیسلام گه پاپهوه و، ئالای سه رکه و توهکانی له ئاسماندا ده شه کاپهوه..
شاری مهککهش هه موو ده روازهکانی والا بوو..
هاوه لپه رستهکانیش چه پهبابوون..

ده بی ئه مۆ ئاکامیان چی بێت، له کاتی کهدا که پێشتر ئه وان ده سه لاتێ خۆیان له کوشتن و، وستاندن و، ئه شکه نه جدان و، برستی کردنیدا به کارهێنا بوو..؟!

پیغه مبهردا به سۆز ئی نه گهرا له ژێر چه پۆکی ئه وه سه ت به سه رشپۆیه له ناویه ردها زۆر به مێننه وه. ئه وه بوو به لێبوردیهی و نه رم و نیانی وه پێشوازی لیکردن و، له کاتی کهدا ژێیهکانی دهنگی به سۆزی سۆز و به زهیی ئی دهباری، پێی فرموون:
(ئهی قوردهیشیهکان..)

گومان ده به ن چیتان به رانه بر ئه نه جام بدهم..؟؟

ئا لێ ردها پکابه ری دوتنێ ئیسلام، سوهیلی کوپی عه مرهاته پێشه وه و، وه لامی دایه وه:
(گومانی چاکه ت پێ ده به ی، براهیکی به پێز و، کوپی براهیکی به پێز)..
زه رده خه نه یهکی پڕشنگدار له سه ر لێوهکانی خۆشه ویستی خوا دره وشایه وه، پێی فرموون:

((بپۆن.. ئیوه ئازادن))!!

ئه وشانهی پیغه مبهردا سه رکه و توه هیچ مرۆفیکهی هه سه ت زیندووی نه هیشت وه ک خۆی و گۆرینی بۆ گۆرپایه لی و شه رمه زاری، به لکو په شیما نی..

له هه مان کاتدا ئه م هه لوێسته پڕ له چاکه و مه زنیه، هه موو هه ستهی سوهیلی کوپی عه مرێ هێنایه جۆش و موسلمان بوونی خۆی و بپوای ته وای به په ره وردگاری جیهانیان پرا گه یاند.
موسلمان بوونی له و ساته دا موسلمان بوونی پیاویکی تیکشکاوی خۆ به ده سه ت ده ری پودا وه کانه وه نه بوو..

به لکو- هره وکو ناینده ی دهریده خات دواتر- موسلمان بوونی پیاوړیک بوو که مهنی موحه مد و مهنی شو ناینه ی که موحه مد به پیتی پینما و بنه ماکانی هلس و کوت دهکات سرسام و شادمانی کرد و، به خوشه ویستی کی زوره وه نالو به بیداخه کی ه لده گریټ...!!

* * *

شو که سانه ی له پوړی پژارکردنی مه که دا موسلمان بوون ناوی نازادکراوان (طلاق) بیان لی ترا.. واته شوانه ی که لیبورده یی پیغمبر له هاوه لپه رستی وه گواستی وه بۆ لای نیسلام، کاتی پیتی فرموون:

((بوقن، نیوه نازادن)).

به لام یه کیک له و نازادکراوانه ی به ووی دلسوژی به تینه وه شو هیله ی به زاند و، به ره و ناسوی دوری قوریانیدان و په رستش و پاکبونه وه به رز بوویه وه، خستی پیزی پیشه وه له نیو هاوه له پایه به رزه کانی پیغمبری خوادا، سوهیلی کوپی عمر بوو..

* * *

نیسلام سر له نوی دایرشته وه.

همو به هره کانی پیشتری پیکخته وه و، زیادی کرد و، پاشان هموویانی خسته خزمه تی حق و، چاکه و، باوه پ..

له کاتی مردنیدا به م وشانه له باره یه وه دواون و، وتویانه:

((لیبورن، به خشنده یی..))

زور نویژکردن و، پوړوو، خیرکردن و، خویندنه وه ی قورئان و، گریان له ترسی خوا...!!

هر شو ووش بوو مهنیتی سوهیل..

هر چه نده له پوړی رزگارکردنی مه که دا موسلمان بووبوو، نه ک پیشتر، ده بینین زور راستگویه له موسلمان بوون و دلنیا بوونیدا، به راده یه که به سر همو دهروونی خویدا زال دهیټ و، ده گورپټ بۆ خوا به رستی کی، دنیا نه ویست و، گیان به ختکارپکی تیکوشه ر پیناوی خوادا و نیسلامدا.

کاتیک پیغمبریش بۆ لای په روه رگاری بالاده ست گه رپاوه، هر که شو هه واله گه یشته مه که، له کاتیکدا که شو ساته سوهیل له وئ داده نیشت، موسلمان ه کانی شویش وه ک موسلمانانی مه دینه ماته مینی و چه په سان دایگرتبوون.

خو گه ر چه په سانی مه دینه، که نه بو به کر ت شو ساته به و وشه یه کلاکه ره وه کانی

په واندیه وه:

((هر که سیک موحه مه دی ده په رست، شو موحه مد وه فاتی کرد..))

هر که سیش خوی ده په رست، شو خوی گه وره زیندووه و نامری...))

سهرمان سوږده مینیت کاتیک ده بینین سوهیل ٦ هه مان هه لویستی شاری مه دینه
نه بویه کړی له شاری مه ککه هه بوو.

هه موو مسولمانه کانی کړ کرده وو، به وشه پاراوه کانی سهرسامی کردن و، هه والی پیدان
که موحه مه د به پاستی پټغمبه ری خوا بوو. نه مرد هه تا سپارده و نه رکی سهرشانی به جیټینا
و، په پامه کوی گه یاند، نه رکی سهرشانی بپروا دارانیش دوی خوی نه ویه که پټبازه کوی نه و
بگرته بهر...!!

سوهیل بهم هه لویسته و، به و وشه ته و او و، بپروا به تینه ی، نه و ناژاوه یی لادا که
له وه دابوو به گه یشتنی هه والی وه فاتنی پټغمبه ر ټیمان له دلی هه ندی کسوی مه ککه
هه لیکه نیت...!!

له و پوژده زباد له کات و ساتی دیکه پټشبینیه کوی پټغمبه ری خوا رڼا دره وشایه وه
نه وه نه بوو کاتی که عومر مولاتی لی خواست ریگه ی بدات ددانه کانی پټشه وه ی سوهیل
ده ری پټیت له کاتیکدا که له شه پی به دردا دیل کرابوو، به عومری فرموو:
(لیی گه پټ، له وانه یه پوژیک دلخوشت بکات)...!!

جا نا له و پوژده دا... کاتیک هه لویستی سوهیل له شاری مه ککه وتاره سهرسامکاره کوی
که ټیمانی له دلدا ده چه سپاند گه یشته موسلمانان له مه دینه، عومری کوپی خطاب
پټشبینیه کوی پټغمبه ری هاته وه یاد... زور پټیکه ی، چونکه نه و پوژده هات که نیسلام
سودمند بیت له ددانه کانی پټشه وه ی سوهیل که عومر ده یویست هه لیکیکشییت و ده ری
به پټیت...!!

* * *

نه و کاته ی سوهیل له پوژی پزگار کردنی مه ککه دا موسلمان بوو...
پاش نه وه ی چیژی ټیمانی چه شت، به لټینکی دابوو به خوی، که له و وشانه دا کورتی
کربدوه وه:

((سویند به خوا! هر هه لویستیکم که له گه ل هاوه لپه رستاندا نواند بیتم، له گه ل
موسلمانان کانی شدا هه لویستی وه نه وه ده نوینم و لیی ناگه پټم... هر به خششیکش که له گه ل
هاوه لپه رستاندا به خششیتم، هر ده بیت له گه ل موسلمانان کانی شدا نه وه به خشم... به لکو
کاره کانم یک بسپنه وه...))

جا له گه ل بی باوه پاندا زور له به رانیه ر بته کانیا ندا وه ستابوو...
ده با نیستاش زور و زور له گه ل باوه پداراندا له به ردم خوی تاک و ته نهادا بوه ستیت.
بهم شیوه یه وه ده ستی دایه نویتز کردن... نویتزی ده کرد...
پوژووی ده گرت و... پاشان به پوژوو ده بوو...

هر پرستشك مایه ی بهرزکردنه و هی گیان و، نزیكبوونه و هی بوايه له پوره دگاری بالاده ستی لئی نه ده گهړا و به شیکي نژی لئ دهر د...

دوینیشی له گهړل بین باوه په کانداهه روا بوو له شوینی دژایه تیکردن و شه پکردن به رانېهر نیسلام.. ده با نیستاش وهك چنگاوهریكي نازا، شوینی خوی له نیو سوپای نیسلامدا بگریټ و، له گهړل كه تیبه كانی هه قدا ناگری فارسه كان خاموش بكات كه له بری خوا ده پهرستن و، سه رنه نجامی نه و گه لانه ی پی ده سویتین كه به سه ریاند زالن و، هه روه ها با له گهړل كه تیبه كانی هه قدا تاریکی و سته مکاری پوهه كان پامالیت و.. په یامی په كخواناسی و ته قوا له هه موو جیگایه ك بالو بكاته وه..

به م شپوه په له گهړل سوپای موسلماننه كانداهه ره و شام كه وته پئی، تا به شداری جهنگه كانیان بكات.

له پژی په رموكدا كه موسلماننه كان شه پزکیان نه نجام دا كه له وپه پي توندوتیژی و ترسناکی و مه ترسیدا بوو.

سوهه یلی کوپی عمر وهخت بوو له خوشیاندا بال بگریټ، له کاتیدا كه نه و دهر فته چه وری ده ست كهوت تا له م پژه نا په هه ته دا نه و هی له توانایدا په نه نجامی بدات و هه نگو و هه له كانی سه رده می نه قامی و بین باوه پي خوی پی بسپرنه وه..

* * *

مهككه ی نیشتمانی به جوری خوش ده ویست خوی له بیر بردبووه وه..

له گهړل نه وه شدا، له پاش سه ركه وتنی موسلماننه كان له شام نه گهړا په و بوی و، وتی: ((گویم له پیغمه بری خوا بوو ﷺ ده یفه رموو: مانه و هی هه ركه سیكتان په ك سه عات له پیناوی خوادا، چا كتره بوی له كارو كرده و هی هه موو نه مهنی..

منیش هه تا مرین له ناماده باشیدام له پیناوی خوادا و، ناگه پیموه بق مهككه))!!

* * *

سوهه یل نه مه كدار بوو به رامبه ر په یمانه كی و..

پاشماوه ی ژیا نی له ناماده باشیدا به سه ر برد، هه تا واده ی كړچكردنی هات و، گیانی به خیرایی به ره و لای سۆز و په زامه ندی خوی گه و ره له شه قه ی بالیدا.

نه بوسای نه شعرى
دسوزي .. نيدى چى ده پت ياپت

کاتیک نه میری باوه‌داران (عومری کوپی خطاب) ناردی بۆ (به‌صره)، تا ببیتته نه میر و
والی له وئ، خه‌لکه‌کی کۆکردنه‌وه و وتاریکی بۆ دان و پئی پاگه‌یاندن:
(نه‌میری برواداران (عومر) ناردومی بۆ لای ئیوه، تا په‌پاوی په‌روه‌ردگار و، پئی وشوینی
پیغمبرتان فیر بکه‌م و، پنگاتان بۆ پاک بکه‌مه‌وه)!!
خه‌لکه‌که به ته‌واوی سه‌رسام و چه‌په‌سان، چونکه تیده‌گه‌ن که پۆشنبیرکردنی خه‌لکی و
تیگه‌یاندنیان له ئاینه‌که‌یان چۆن ئه‌ریکه‌که له ئه‌ریکه‌کانی سه‌ر شانی فه‌رمانه‌وا و نه‌میر، به‌لام
پاککردنه‌وه‌ی پنگاکان له ئه‌ریکه‌کانی سه‌ر شانی بیت، نه‌مه شتیکی نوێ بوو لایان، بگره‌ سه‌یر
و سه‌رسوپه‌ینه‌ریش بوو.

جا ده‌بێ ئه‌و والیه‌ که بیت که حه‌سه‌ن ٢ له‌باره‌یه‌وه وتویه‌تی:
(هیچ سواریک نه‌هاتوته به‌سه‌ره له‌ و چاکتر بیت بۆ خه‌لکه‌که‌ی)??

* * *

ئه‌و پیاوه (عبداللهی کوپی قیس)ی ناسراو به (ئه‌بوموسای ئه‌شعیری)یه..
هه‌ر که هه‌والی ده‌ریکه‌وتنی پیغمبره‌ریکی بیست له شاری مه‌که‌که که بانگه‌شه بۆ
یه‌ک‌خواناسی ده‌کات، به‌رچاوپه‌وانه بانگی خه‌لکی ده‌کات بۆ لای خوا و، فه‌رمان به
خوپه‌وشتی جوان ده‌کات، ده‌ست به‌جێ (یه‌مه‌ن)ی ولات و نیشتمانی به‌جێ‌هێشت و به‌ره‌و
ئه‌وێ که‌وته پئی..

له (مه‌که‌که)ش، له‌خزمه‌تی پیغمبره‌ری خودا ﷺ دانیشته و پێنمونی و دلتیایی
له‌وه‌رگرت..

ئه‌مجا به‌ په‌یامی خوداوه‌ گه‌پاوه‌وه بۆ ولاته‌کی، پاشان گه‌پاوه‌وه بۆ لای پیغمبره‌ری ﷺ
پاش لێبوونه‌وه‌ی له‌ رزگارکردنی (خه‌یه‌ه).

گه‌پاوه‌وه‌ی له‌گه‌ل هاتنه‌وه‌ی (جه‌عه‌ری کوپی ئه‌بوتالب)د-ا یه‌کی گرتوه‌ که له
حه‌به‌شه‌وه له‌گه‌ل هاوه‌لانی هه‌به‌شه‌یدا گه‌پاوه‌وه‌وه و، پیغمبر به‌شی هه‌موویانی دانا..
ئه‌مجاره‌یان (ئه‌بوموسا) به‌ته‌نها نه‌هاتوه‌وه، به‌لکو په‌نجا و چهند پیاویکی خه‌لکی
(یه‌مه‌ن)ی له‌گه‌لدا بوو که ئاشنای ئیسلامی کردبوون، له‌گه‌ل دوو برای خۆیدا که ناویان
(ئه‌بووه‌م) و، (ئه‌بوهورده) بوو..

جا پیغمبر ئه‌و شانه‌وه‌ی ناونا.. به‌لکو هه‌موو هۆزه‌که‌یانی ناونا (ئه‌شعیره‌که‌ن)..
پیغمبر به‌ دلنه‌رمترین که‌س ناوی بردن.

تۆرجاریش وهك نمونهی به‌رز بۆ هاوه‌لانی باسی ده‌کرد و، له‌باره‌یانه‌وه ده‌یفه‌رموو:
 ((ئەشعەرێه‌كان ئەگەر پیاویکیان لەشەپدا لایبکۆژیت، یان خۆراکیان لا کەم بێتە‌وه،
 هەموو ئەوێ که له‌ دەستیاندایه‌ له‌ کالایه‌کدا کۆیده‌که‌نه‌وه و، پاشان به‌ یه‌کسانی دابه‌شیان
 ده‌کرد... جا ئەوان له‌ من و... منیش له‌وانم))!!

* * *

له‌و پۆژه‌وه ئەبوموسا جینگای هه‌میشه‌یی بڵندی خۆی له‌نیۆ موسلمانان و بڕوادراندا گرت،
 ئەو موسلمانانه‌ی که دانرا بۆیان هاوه‌ل و قوتایی پێغه‌مبەری خوا ﷺ بن و، هه‌لگری په‌یامی
 ئیسلام بن بۆ نونیا له‌ تیکرای سه‌رده‌م و پۆژگاره‌کانیدا..

* * *

ئەبوموسا ئاوێته‌یه‌کی سه‌یری ئاكاره‌ مه‌زنه‌كان بوو..
 ئەو جه‌نگاوه‌ریکی چاونه‌ترس و، تیکۆشه‌ریکی خۆراگر بوو، ئاچار بکرایه‌ بۆ
 شه‌پکردن..

له‌هه‌مان کاتدا که‌سیکی بێ‌زیان و، چاک و، پوو‌خۆش بوو، تا ئەوپه‌ری چاکه‌مه‌ندی و،
 پوو‌خۆشی!!..

شاره‌زا و، دانا و ژیر و، زیره‌ک بوو، ده‌یزانی چۆن بیریو‌و‌چوونی ئاراسته‌ی کاروباره‌
 داخراوه‌كان بکات و، له‌ فتوادان و قازیه‌تیشدا ده‌ره‌وشایه‌وه، هه‌تا له‌باره‌یه‌وه وتراوه:
 ((دابوه‌ره‌ و قازیه‌کانی ئەم ئوممه‌ته‌ چوار که‌سن:

عومه‌ره‌، عه‌لی و، ئەبوموسا و، زه‌یدی کوپی سابیت))!!..

پاشان ئەو له‌گه‌ڵ ئەمه‌شدا، خاوه‌نی فیه‌ره‌تیکێ بێ‌خه‌وش بوو، هه‌رکەس ناوی خۆی
 به‌پێنايه‌ بۆ فیل لێکردنی، هه‌لده‌خه‌له‌ تا بۆی!!..

په‌شتیوانی و خۆشه‌ویستی‌یه‌کی مه‌زنی به‌رانبه‌ر به‌رپرسیاریتی سه‌رشانی هه‌بوو..
 تۆر متمانه‌یشی به‌ خه‌لکی هه‌بوو..

گه‌ر به‌انه‌وێت له‌ واقعیی ژیا‌نی دروشمێک هه‌لبژێرین، ئەوا ئەم ده‌سته‌واژه‌یه‌ ده‌بوو:
 (دڵسۆزی.. ئیدی چی ده‌بێت با بیه‌یت)..

له‌کاتی جیه‌ادکردندا، ئەبوموسای ئەشعەری به‌ ئازایه‌تیه‌کی به‌رزوه‌ به‌رپرسیاریتی
 سه‌رشانی ده‌گه‌رته‌ ئەستۆ، هه‌ر ئەوه‌ش بوو وایکری‌بوو پێغه‌مبەری خوا ﷺ له‌باره‌یه‌وه
 به‌فرمو‌یت:

(ئەبوموسا گه‌ره‌ی سوارچاکانه‌)..!!

خۆیشی وێنه‌یه‌کی ژیا‌نی خۆیمان وه‌ك جه‌نگاوه‌ریک بۆ باس ده‌کات و، ده‌لێت:

(له خزمهت پښه مېرمنی خوادا بڼ جه ننگیځ که وتینه پښ، قاجمان تښدا ناوسا و، هر دوو قاجی منیش ناوسا و، نینځکه کانم هه لوه رین، هه تا به په پړی شې قاجمان پښچایه وه)!!
باشیتي و دهر وون سافیه که ی وایان ئ نه کړدو دوزمن بتوانیت له جهنگدا فریوی بدات..
هر بڼیه له پڼگی ناوه هادا کارویاره کانی به پوونیه کی نه واوه وه به دی ده کړد و به
عزمی کی دلنیا شه وه په کلای ده کړده وه..

نه وه بوو نه وکاته ی موسلمانان ولای فارسیان پزگار ده کړد، پوویدا که نه بوموسای
نه شعری به سوپاکه ی وه دای به سر نه سبه هاندا که له گه لی پښکها تبوون سرانه بدن و
نه ویش له گه لیان پښکها تبوون..

به لام نه وان پاستگ نه بوون له و پښکها تنه یاندا.. به لکو ویستیان دهرغه تی خو ناماده کړدن
بسارینن بڼ لیداننکی چاره وان نه کړاو..

به لام زرنکی نه بوموسا که له کاتی پښیستیدا ون نابیت، بڼی نه و کاره ی کړد که نه وان
سهرقالی بوون.. کاتی ویستیان لیان بدن، سره کړده بڼ ناگا نه بوو، نا لیرده له گه لیان
جهنگا و نه گه یشته نیوه پڼ سره که وتننکی بڼ وینه ی به سر یاندا به ده ست هیئا..!!

* * *

له و جهنگانه شدا که موسلمانان له دږی نیم براتقویه تی فارس نه نجامیان دا، تاقیکړنه وه ی
مه زن و جیهادی به پڼزی نه بوموسای نه شعری بوو ت به تاییت له شه پری (توسته) دا، کاتیک
هورزمان به سوپاکه ی وه کشایه وه بڼی، تښدا خڅی قایم کړد و سوپایه کی به شوماری تښدا
کوکړده وه، نه بوموسا پالوانی نه و جهنگه بوو..

نه میری بروداران (عومر) له و پڼڅده ژماره یه کی زڅر له موسلمانانی بڼ کڅمه کی نارد، له
سرووی هه موویانه وه (هه معاری کوپی یاسر) و (به رانی کوپی مالک) و (نه نه سی کوپی مالیک) و
(مه جزه نه تی بکری) و (سه له مه ی کوپی په جاو)..
جا هر دوو سوپا به یه که گیشتن..

سوپای موسلمانان به سره کړدایه تی نه بوموسا و.. سوپای فارسه کانیش به سره کړدایه تی
هورزمان له جهنگیځدا که له توندوتیزترین شه پو له گرمی و به هیژیدا..
فارسه کان کشانه وه بڼ ناو شاری (توسته) ی شوره دار.

موسلمانان کانیش پڼڅاننکی زڅر نابلقه یان دان، هه تا نه بوموسا عه قل و ته له که ی خڅی
خسته گپ..

جا هات و دوسه د سوارچاکی له گه ل به کړنګیراوینکی فارسدا نارد و، نه بوموسا
هه لیخه له تاندن تا فیلیان ئ بکات هه تا دهر وازه ی شاره که ده کاته وه، له به رده م نه و دهسته
پښه پړه وه ی که بڼ نه م کاره هه لیبارد بوون..

هەر که دەروازەکه والا بوو، سەربازانی پیشپەو دایان بەسەر قەڵادە هەتا ئەبوموسا بە سوپاکە یەوێ تێکی شکاندن..

جا لە چەند سەعاتێکدا توانی دەست بگرت بەسەر پێگە یەکی مەترسیداردا و، سەرگەردە ی فارسەکان خۆی دا بە دەستەو و، ئەبوموسا ش ناردی بۆ شاری مەدینە تا ئەمیری باوە پداران لە بارە یانەوێ بپار بدات..

* * *

سەرەپای ئەوێش ئەم جەنگاوێرە زۆر بە هیژە، گۆرە پانی شەپی چۆل نە دە کرد هەتا دەگۆرێ بۆ تەو بە کاریکی چاویە فرمیسکی بێ گەردی وەک چۆلە که..!

بە دەنگێک قورئانی دە خوێند هە رکەس گۆیی لێ ئێوایە لە ناخەوێ دە هەژا.. هەتا پێغمەبر لە بارە یەوێ فەرمویەتی:

((ئەبوموسا لە رینەوێ یەکی دەنگی لە لە رینەوێ کانی دەنگ خۆشی ئالی داودی پێداروێ))..!

عومەریش هە رکە چاری پێی بکە و تایی، بانگی دە کرد تا قورئانی پێروزی بۆ بخوێنێت، پێی دەوت:

((پەرۆشی لای پەروەردگارمان بکە ئە ی ئەبوموسا))..

هەروەها بەس لە دژی سوپای بێ باوە پان بە شداری جەنگی دە کرد، ئەو سوپایانە ی که لە دژی ئاین دە جەنگان و مەبە ستیان بوو پۆشنایی خوا خامۆش بکەن..

ئەو کاتە ییشی شە پ لە نێوان مۆسڵماناندا ببوایە، هە ل دە هات لێ و هیچ پۆلێکی نە بوو تێیدا. لە مەلانی ئێ نێوان ئێمامی عە لی و موعاویە شدا ئەو هە لۆیستە پوون و دیار بوو، لەو شە پە شدا که لە نێوان مۆسڵماناندا لە و کاتە دا بە رپابوو.

لە وانیە ئەم خالە ی باسە که مان بمانگە یە نێتە بە ناویانگترین هە لۆیستی ژیا نی، که ئەویش هە لۆیستیە تی لە دادوێری کردنی ئێوان ئێمامی عە لی و موعاویە دا.

ئەو هە لۆیستە ی که زۆر جار بە نیشانه و شایە تی لە سەر زیادە پەرە ی ئەبوموسا لە چاکە دا دە هێنرێتە و بە جۆرێک که هە ل خە ل تانندن ئاسان بێت.

لە کاتی کدا که ئەم هە لۆیستە ی وەک دە بینین، سەرەپای ئەوێ که لە وانیە پە ل و هە ل ی تێدا بێت، بە لگو مە زنی ئەم هاوێ ل پایە بە رزە دە ر دە خات، مە زنی دە روون و، مە زنی بڕوای بە حە ق و، بە خە لکی..

بێرۆ پوچوونی ئەبوموسا لە کاری دادوێری کردنە که دا خۆی لە وە دا دە بینێتە و که مۆسڵمانانی بی نی یە ک دیان دە کوشت، هەر دە ستە یە ک دە مارگێری بۆ پێشەوا و فەرمانرەواکە ی تێدا یە.. هەروەها بی نی هە لۆیستی ئێوان شە پکاران لە پەرە سەندن و کاتی پاکتاو کردنیدا گە یاندۆتە ئەو ئاستە ی که داها تووی هە موو ئوممە تی ئیسلام لە لێواری تیا چووندا بێت..

ده لټين: بېړيوچوونی نه و له کاتیکدا که بارودوخ له خراپیدا گېشتبووه نه و ناسته، له گورینی هم مو بارودوخه که و سرله نوې ده ست پیکرته ودا خوۍ ده بڼیه وه.

نه و شه پره نیوخویه که نه و رږگار به رپا بوو، له نیوان دوو ده سته ی موسلماناندا بوو که ململانټیان بوو له سر که سی فرمانپه و، ده با نیمامی علی به شیوه یه کی کاتی ده ستی له خلیفایه تی ه لگړت و، معاویه ش ده ست به رداری بیت، به و مرجه ی هم مو کاروباره که سرله نوې بگ پتیرته وه بۆ موسلمانان کان تاوه کو به پښکی پاوږ نه و خلیفیه ی دیانه ویت ه لټیرن...

نه بوموسا به م شیوه یه له باره ی په وشه که وه گفتوگوی کرد و، چاره سریشی بۆ به و جوړه بوو.

راسته که نیمامی علی T په یمانیکی راست و دروستی خلیفایه تی پتیرابوو.

راسته که هم مو ه لگ پانه وه یه کی ناپه و نابیت که ده رفته تی پتیریت حقیکی په و باخت.

به لام کاروباره کانی ململانټی نیوان نیمامی علی و معاویه و، نیوان خه لکی عتراق و خه لکی شام - به بړچوونی نه بوموسا - گېشتبووه نه و ناسته ی که جوړیکی نوې له بیرکرته وه و چاره سازی به پتیریت... چونکه سر پتیرکردنی معاویه، ته نها سر پتیرکردن نه بوو به س... ه لگ پانه وه ی خه لکی شامیش ته نها ه لگ پانه وه نه بوو... جیا پاییه که ش هم مو ته نها جیاوازی بړچوون یان ه لټیردن نه بوو.

به لکو هم مو نه وانه گورابوو بۆ شه پښکی نیوخوۍ خویناوی که تیتدا ه زاره ها که س له ه ردوولا کوژا و... ه تا نیستاش ه په شه ی خراپترین ناکام بۆ سر نیسلام و موسلمانان ده کات.

جا لابرینی هوکانی ململان و شه پ و، وه لانانی لایه نه کانی، بۆ نمونه له بېړيوچوونی نه بوموسادا خالی سره تای پښکی ده ریا زوون بوو.

بېړيوچوونی نیمامی علی پیش له کاتیکدا که به کاری دادوهری کردنه که پازی بوو نه وه بوو که عبدالله ی کوپی عه باس یان هر هاوه لټیکی دیکه نوینهری لای نه م بیت، به لام ده سته یه کی گوره له خاوه ن هیزه کانی کو مه ل و سوپاکه ی نه بوموسای نه شعهری یان سه پاند به سریدا.

بیانوشیان له دیاریکردنی نه بوموسادا نه وه بوو که نه و هیچ کاتی به شداری نه کردبوو له ململانټی نیوان نیمامی علی و معاویه له و ساته وه ی ده ستی پیکر بوو به لکو له ه ردو لا دوور که و ته وه پاش نه وه بی نومید بوو له سر لټیکه یشتن و پتیکه اتن و ده ست له شه پ ه لگرتنیان. جا به م هویه وه په واترین که سه بۆ دادوهری...

نه له تاینی نه بوموسا و، نه له دلسوزی و راستگویی که یدا شتن نه بوو نیمام بخاته دوودلیه وه... به لام نه و له مه به ستی لایه نی به رانبر تیگه یشتیوو، ده یزانی چه نده پشیمان به

فیل و ته له که ده به ستن، نه بوموساش سهره پای ټنگه یشتن و شاره زایی رقی له ه لڅه له تاندن و
فیل بوو، پښی خوش بوو راستګویانه ه لسوکه وت له گه ل څه لکیدا بکات، نه ک به
زیره کیه کی، لیره وه نیمای علی م ترسی نه وهی هه بوو که لایه نی به رانېر فریوی بدن و
داسره یی کړنه که بګر پټ بڼ نه ملا و نه ولا پټ کړدن و، به وده ش کاره که خراپتر بیت...

* * *

داسره یی کړدن له نیوان هه رڼو کومه لدا ده ستی پټ کړد...
نه بوموسای نه شعری نوښتې به رهی نیمای علی بوو.
عمری کوپی عاصیش نوښتې لایه نی مو عاویه بوو.
له راستیشدا عمر پښتی به زیره کی زږ و فرت و فیلی فراوانی خوی به ستبوو بڼ
به ده ستپننای کاره که بڼ مو عاویه.

دانیشتنی نیوان هه رڼو کیان به پښنیار ټکی نه بوموسا ده ستی پټ کړد، که نه وه بوو که
هه رڼو داسره پټک بین له سره پالوتنی عبداللهی کوپی عومره، بګره هه ر داشی بنین به
څه لیفه ی موسلمانان، نه مه ش به هوی نه و یکه دنگیه جوانه ی هه بوو له سره خوشه ویستی و
پټ و پایه داری.

عمری کوپی عاص له م ږووه ده رفه ټکی باشی له نه بوموساوه ده ست که وت و
قو ستیه وه...

کر ټکی پښنیاره که ی نه بوموسا نه وه بوو که په یوه ندی نیه به و لایه نی که نه م
نوښتې ته ی که لایه نی نیمای علی بوو.
به و اتایه ش که نه و ناماده یه څه لیفایه تی بداته که سانیکي دیکه له هاوه لانی پښه مېر،
به لګه ی نه مه ش پښنیار کړدن عبدالله ی کوپی عومره.

به مجوره عمر به هوی لیزانیه زږه که یوه که لیټنیکي فراوانی ده ستکه وت بڼ به دیپننای
مه به سته که ی و، نه وه بوو معاوی ی پښنیار کړد... پاشان عبدالله ی کوپی عمری پښنیار کړد
که کوپی خوی بوو، خاوه نی جیګایه کی مرن بوو له نیوان هاوه لانی پښه مېر څرګندا.

به رانېر لیزانی عمر زیره کیه که ی نه بوموسا وه لانه نابوو، نه وه بوو هه ر که بینی عمر
بنه مای پالوتنی کړدو ته چارچیتو ی قسه کړدن و داسره ی هه تا جلوی به ره و لایه کی
سه لامه ت بیات، رویه پوی عمر بوویه وه به وهی که ه لېزاردنی څه لیفه مافی هه موو
موسلمانانه، خوی گوره ش کاروباری نیوانیانی له سره پوښ کړدن داناه، بویه پښیسته که
ته نها بڼ نه وان هه موویان مافی دیار کړدن واز لی به ټیریت...

دواتریش ده بینین که چن عمر نه و بنه مایه به رزه ی له به رزه وه ندی مو عاویه قو ستیه وه...

به لومړی بهر له وه بیا گوځې بڼه ده قی شو و توږه میژوویه راډیرین که له نیوان نه بوموسا و
عمری کوپی عاصدا له سهره تای دانیشننه که یاندا نه تمام دره، له کتیبی (الأخبار الطوال) ی
(نهی هه نیغه ی دهینه وه ری) ده یگوږینه وه:

نه بوموسا: نه ی عمر... هیچ پییه مایه ی پیکوونی نوممهت و په زامه ندی خوی گه وړه ی
تیدا بیت...؟

عمر: نه وه چیه...؟

نه بوموسا: عبدالله ی کوپی عمر دابننن، چونکه نه وه دهستی له هیچ شتیکی نه م شهره
وهرنه دلوه.

عمر: نه ی بڼه مو عاویه نالیت...؟

نه بوموسا: مو عاویه گونجاو نه بڼه نه وه و شایسته نه.

عمر: تاپا نازانیت که عوسمان به سته ملیکروای کوږا...؟

نه بوموسا: به ی... ده زانم...

عمر: ده سا مو عاویه میراتگری خوینی عوسمانه و، له بنه مالیه قورپه یشیه وه که ده زانیت.
خو گهر خه لکی وتیان بچی دره به که سیک که پیشینه ی نه؟ نه و له مه دا بیانوت ده بی،
ده لیت: بینیم میراتگری عوسمانه و، خوی گه وړه ده فهرموت: ﴿وَمَنْ قُلْ مَظْلُومًا فَقَدْ
جَعَلْنَا لَوْلَاهُ سُلْطَانًا﴾ هره که سیک به ناهه ق بکوږیت، ده سه لاتمان داوه ته ده ست
خوینگره که ی. ﴿الاسرا/ ۲۴﴾ سهره پای نه وه ش برای (نوم هه بیبه ی) خیزانی پیغمبر ﷺ و،
به کیکه له هاوه لانی.

نه بوموسا: ترسی خوات هه بیت نه ی عمر...

نه وه ی با ست کرد له باره ی پږ و پایه ی مو عاویه و، خو گهر خه لافهت به هوی پله و پږه وه
وهریگریایه نه و (نبره هه ی کوپی صه باج) ره وترین که س بوو پتی، چونکه له نه وه ی پادشا
یه که له دوی یه که کانی یه مهن بوو که ده ست لاتیان به سهر پږه لات و پږتاوی زه ویدا هه بوو.
پاشان مو عاویه چ پږتیکی هه یه له بهرانه ر عه لی کوپی ابوطالب...؟

نه وه ش که ده لیت: مو عاویه میراتگری عوسمانه، نه و عمری کوپی عوسمان له پیشتره
بوی...

به لومړی گهر گوږپرایه لم بیت پښوینی عمری کوپی خطاب و یادی نه و زیندو ده که یه وه
به وه ی که عبدالله ی دانای کوپیمان دابنیه...

عمر: نه ی چی پږگرت بهرانه ر عبدالله ی کوپم له گډل نه و هه موو باشیتی و گونجاوی و
زوو کوچکردن و هاوه لیتیه ی...؟

نه بوموسا: کوږه که ت پیایو راستیه، به لومړی تو له و شه پانهت وهر داوه، هه سته با بیده یه
ده ست باشی کوپی باش... عبدالله ی کوپی عمر.

عمر: ئی ئېبوموسا، تنها پیاوړیک شایسته ی ئم کاره یه که دوو که لېبی هه بیټ به یه کیکیان بخوات و، به وی دیکه شیان نان بدات..

ئېبوموسا: تیاچوون بۆتق عمر.. موسلمانان کاروباری خوځیان پاش شمشیر نانه سهرملی یه کتر و، به ړم لیکدان، داوه ته دهست ئیمه، دهبا نه یانگړپینه وه بۆ ناو ئاشوب.

عمر: ئی چی به چاک ده زانیت تۆ..؟

ئېبوموسا: وای ده بینم که هه ردووکیان -عهلی و موغایه- لابه دین و پاشتر بیکه یین به پلوړژ له نښوان موسلماناندا، تا کئیان خوځوویست هه لئېژین..

عمر: به م بۆچوونه ت پازیم و چاکی دهرونی تئدایه..

ئم وتویژه شیوه ی ئو وینه یه ده گزپیت که له سهری پاهاتوین ئېبوموسای ئه شعهری تئدا به دی بکه یین، هه رکاتئ باسی روودای دادوه ری کردنمان کرد.

ئېبوموسا ژور دوور بوو له بئ ئاگایی..

بگره له م وتویژه یدا زیره کی ئو زیاد له زیره کی عمری کوپي عاصی ناسراو به زیره کی و لئزانی له کاردا بوو..

ئوه بوو کاتیک عمر ویستی ئېبوموسا به خه لیفایه یی موغایه پازی بیټ به و بیانوه ی که به په چه له ک کوپه ییشیه و، میراتبه ری خوینی عوسمان، وهلامی ئېبوموسا یه کلاکهره وه و دره وشاوه بوو وه ک تیزئ شمشیر..!

- گه ر خه لافه ت به هوی به پله و پیز بیټ ئوا (ئېبره هه ی کوپي صه باح) له موغایه له پېشتره..

- خۆ گه به میراتبه ری خوینی عوسمان و به رگریکردن له مافیشی بیټ، ئوا کوپه کی عوسمان له موغایه له پېشتره بۆ وه رگرتنی.

* * *

له پاش ئم وتویژه په وشي داوه ریکردن که وته سهر پړپه ویک که به به، دسیار تیتیه کی تنها له سهر شانی (عمری کوپي عاص) و به س..

ئېبوموسا ئه رکي سهر شاتی به جئ گه یاند و کاره کی گه پانده وه بۆ دهستی خه لکی تا قسه ی خوځیان بکه ن و خه لیفه ی خوځیان هه لئېژین..

عمریش په زامه ندی له سهر ده رپړی و پابه ند بوو به و بۆچوونه وه..

نه دهات به خه یالی ئېبوموسادا که عمر له و هه لویسته دا که هه په شه یه بۆ سهر ئیسلام و موسلمانان به خراپترین کاره سات، په نا ده باته به ر فرت و فیل، بړوا و متمانئ هه رچه ند بیټ به موغایه..

له‌م ڕۆوه‌وه ئێین عه‌باس ئه‌بوموسای ئاگادارکرده‌وه له‌ فرت و فێلی عه‌مر کاتێ که‌ گه‌ڕایه‌وه و هه‌والی پێکهاته‌که‌ی پێدان، ئه‌وه‌بوو پێی وت:

((سوێند به‌خوا ده‌ترسم عه‌مر فریوی دابیت، خۆ گه‌ر له‌سه‌ر هه‌ر شتێک پێکهاتوون ئه‌وا پێشی بخه‌ با ئه‌و پێشتر قسه‌ بکات، پاشان تۆ له‌دوای ئه‌و قسه‌ بکه‌))...

به‌لام ئه‌بوموسا هه‌لوێسته‌که‌ی به‌رز و پایه‌دارتر له‌وه ده‌هاته پێش چاوی که‌ عه‌مر فرت و فێلی تێدا بکات.. پاشان هیچ گومان و دوودلییه‌کی نه‌بوو له‌ پایه‌ندبوونی عه‌مر به‌وه‌ی که‌ له‌سه‌ری پێکهاتوون.

بۆ ڕۆژی دوایی کۆبوونه‌وه.. ئه‌بوموسا نوێنه‌رایه‌تی به‌ره‌ی ئیمامی عه‌لی ده‌کرد و عه‌مری کۆپی عاصیش نوێنه‌ری به‌ره‌ی موعاویه‌ بوو..

ئه‌بوموسا، عه‌مری بانگ کرد تا قسه‌ بکات.. به‌لام عه‌مر پازی نه‌بوو، وتی:
((هه‌رگیز پێشی تۆ ناکه‌وم له‌کاتی‌کدا که‌ له‌من باشتی و.. پێشتر کۆچت کرێوه‌وه.. له‌من به‌ته‌مه‌نتی))...

ئه‌مجا ئه‌بوموسا هاته‌ پێشه‌وه‌و ڕوی‌کرده‌ ئه‌و خه‌لکه‌ زۆره‌ی هه‌ردوو لا که‌ کۆیویوونه‌وه‌وه.. وتی:

((ئهی خه‌لکینه.. ئێمه‌ پاماین له‌وه‌ی که‌ خوا ی گه‌وره‌ خۆشه‌ویستی ئه‌م ئومه‌ته‌ی پێ ده‌گێڕێته‌وه‌و کاروباری ده‌سازێنیت، هیچ شتێکه‌مان به‌دی نه‌کرد باشتی بێت له‌ لادانی ئه‌م دوو‌پیاوه‌-عه‌لی و موعاویه‌- و بیه‌کینه‌ پاوێژ تا خه‌لگی کێ به‌ شیاو ده‌زانن بۆ خۆیان هه‌ل‌بژێرن.. ئه‌وا من عه‌لی و موعاویه‌م لادا.. ده‌ ئێوه‌ش سه‌رنج له‌ کاروبارتان بده‌ن و کێتان خۆش ده‌وێت دابینن))..

ئه‌مجا ڕۆلی عه‌مری کۆپی عاص هات، تا لادانی موعاویه‌ پابه‌یه‌نیت، هه‌روه‌ک چۆن ئه‌بوموسا ئیمامی عه‌لی لادا.. به‌ مه‌به‌ستی به‌جێهێنانی ئه‌و پێکهاته‌ مۆرکراوه‌ی دویتن.

عه‌مر چوویه سه‌ر دوانگه‌ و وتی:

((ئهی خه‌لکینه.. ئه‌بوموسا ئه‌وه‌ی گوێبیستی بوون وتی و، هاوه‌له‌که‌ی له‌سه‌رکار خست.. ئه‌وا منیش هاوه‌له‌که‌ی ئه‌وم له‌کارخست وه‌ک ئه‌و له‌سه‌ر کاری لادا و، له‌جێگه‌یدا هاوه‌له‌که‌م موعاویه‌م دانا، چونکه‌ ئه‌و وه‌لی ئه‌میری باوه‌رداران عوسمانه‌ و داواکاری خۆینه‌که‌یه‌تی و په‌واترین که‌سه‌ بۆ جێگا‌که‌ی..))!

ئه‌بوموسا به‌رگه‌ی ئه‌و رووداوه‌ له‌ناکاوه‌ی نه‌گرت و، چه‌ند وشه‌یه‌کی توپه‌و توندی به‌ عه‌مر وت و..

سه‌ره‌له‌نوێ گه‌ڕایه‌وه بۆ گۆشه‌گه‌ڕیه‌که‌ی و، هه‌نگاوه‌کانی به‌ره‌و مه‌که‌که‌ گرت به‌ر و.. له‌ په‌نا‌ی مانی‌ خوادا، پاشماوه‌ی ژیا‌ن و ته‌مه‌نی به‌سه‌ر بیات..

نېوموسات جینگای متمانه و خوشه ویستی پیغمبر و، جینگای متمانه و خوشه ویستی خلیفه کانی راشیدین و هاوولان بوو. له کاتی زیانیدا پیغمبر ﷺ له گڼ (مه عادی کوپی جه بهل) دا کردنیه والی یه من..

پاش وه فاتی پیغمبریش گه پایوه یق مه دینه تا بهر پرسیار یتیه کانی له و تیکو شانه گه وره یه دا بگریته نه ستق که سوپای موسلمانان له دژنی فارس و پښم نه نجامی ده دا..

له سهرده می عومهریشدا نه میری باوه پداران کردبوویه والی شاری به صره.. عوسمانی کوپی عه فغانیش کردی به والی کوفه..

* * *

به پاستیش له پیپی قورئان بوو، به له بهر کردن و، تیگه یشتن و، کاریک کردن..

له و ته پرشننگداره کانیشی دهریاره ی قورئان:

((شوینی قورئان بکه ون..))

چاوتان له وه نه بیټ که قورئان شویتان بکه ویت..!!

هره وه ها له پیپی پرستشکارانی به رده وام بوو..

له پږه گهرمه کاندای که وهخت بوو تینی گهرماکه هه ناسه ی ده بری، نه بوموسات به دی ده کرد به پرورش وه پنی ده گیشته تا به پږوو بیټ تیدا و، ده یوت:

((به لکو گهرمای نیوه پږو بیټه ناو دیرمان له پږی قیامه تدا..))

* * *

له پږتکی شیداردا ناکامی هات..

د رهوشانه وه یه ک پوخساری داپوشی وه که سنی که داوای به زهیی خوا و پاداشتی چاکه ی لی بکات..

نه و شانه ییش که هه میشه و به درژیایی ژیا نی باوه پدارانه ی ده یوت وه، نیستا زمانی له کانتیکدا که له چرکه ساته کانی مالتاوا ییدایه ده یلټت وه..

نه وه ییش نه وه بوو:

((اللهم أنت السلام..))

ومنك السلام..))

طوفانِ بلی کوری عمری رہ دسی

فسنِ رتیکے چاک

له‌خاکی (ده‌وس) له‌نیۆ خانه‌واده‌یه‌کی به‌پێژدا گه‌وره‌بوو..

خاوه‌نی به‌هره‌ی شیعر بووه و، له‌نیۆ هۆزه‌کاندا ده‌نگ و باس و ناویانگی بلأوبوو بووه..
له‌ وه‌رزه‌کانی (عوکاڤ) دا، کاتێ شاعیرانی عه‌ره‌ب له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه ده‌هاتن و، خه‌لکی
کۆده‌بوونه‌وه‌و قه‌ره‌بالغ ده‌بوو، خۆیان به‌ شاعیرانه‌کانیانوه هه‌ڵده‌نا، (طوفه‌یل) جینگای
پێشه‌وه‌ی بۆ خۆی ده‌سته‌به‌ر ده‌کرد..

نۆزجاریش جگه‌ له‌ وه‌رزێ (عوکاڤ) ده‌هاته شاری مه‌که‌که..

جاریکیان له‌کاتی سه‌ردانی مه‌که‌که‌یدا بوو، پیغه‌مبه‌ری ﷺ بانگه‌وازی خۆی ئاشکرا
کردبوو.. قوپه‌یشیه‌کان مه‌ترسی نه‌وه‌یان هه‌بوو که (طوفه‌یل) پێی بگات و موسلمان ببێت،
پاشان به‌هره‌ی شاعیری خۆی بڤانه‌ خه‌زمه‌تی ئیسلام، نه‌و کاته ده‌بێته به‌لای ناگه‌هان به‌سه‌ر
قوپه‌یش و به‌ته‌کانیانوه..

له‌به‌ر نه‌وه ده‌وریان دا و.. هه‌موو پێداویسته‌یه‌کی پابواردن و شادی و خۆشگۆزه‌رانیاان بۆ
میواندارتی ئاماده‌کرد، پاشان ده‌ستیان دایه‌ به‌ ناگا هێنانه‌وه له‌ دیداری پیغه‌مبه‌ری ﷺ و،
پێیان ده‌وت:

((قه‌سێ نه‌و وه‌ك جادووه، كوپ و باوك و، پیاو و براكه‌ی و، پیاو و ژن له‌ یه‌ك‌دی جودا
ده‌كاته‌وه، ئێمه‌ش مه‌ترسی تۆ و هۆزه‌كه‌تمان له‌ئێشتوه، بۆیه له‌گه‌ڵی مه‌دوێ و گوێی ئی
پامه‌گره‌))!!..

ده‌با گوێی له‌ (طوفه‌یل) خۆی پ‌اگرین تا پاشماوه‌ی باسه‌كه‌مان بۆ ته‌واو بکات، ده‌لێت:
((سوێند به‌خوا هێنده‌یان له‌گه‌ڵ وتم، هه‌تا وام له‌ت‌هاات سووریم له‌سه‌ر نه‌وه‌ی که نه‌ گوێی
له‌ئێگرم و نه‌ به‌ دیداری بگم..
کاتیکیش چووم بۆ که‌عه‌ لۆکه‌م ده‌خسته‌ گوێم، هه‌تا گوێم له‌هیچ قسه‌یه‌کی نه‌بێت، که‌ر
قسه‌ی کرد..

له‌وێ بینیم به‌پێوه وه‌ستاوو له‌ که‌عه‌ نوێژی ده‌کرد، منیش له‌ نزیکیه‌وه پاوه‌ستام،
ویستی خوا وابوو که هه‌ر ده‌بێت هه‌ندێك له‌وه‌ی ده‌یخوێنێته‌وه گوێیستی بم، به‌راستی قسه‌ی
نۆز جوانم گوێی له‌بوو..

جا به‌ خۆم وت: پۆله‌ی داكم مرئ.. سوێند به‌خوا من پیاویکی هۆشمه‌ندی شاعیرم، چاك و
خرابم په‌نه‌ان نیه، ئیدی چی پ‌یگه‌ی نه‌وه‌م له‌ده‌كاته که گوێیستی قسه‌کانی نه‌و پیاوه‌ بێم،
خۆ که‌ر نه‌وه‌ی هێناویه‌تی چاك بوو نه‌وا پ‌ازی ده‌بم پێی و، که‌ر خرابیش بوو وازی له‌دێتم..

مامه وه هه تا بهرو مال هدی گه پایوه، منیش شوینی که وټم تا چوپیه ژورده وه، به شوینیدا چوپمه ژوروی و پټم وټ: نهی موحه ممد، هوزه که ت نه وه و نه و هیان له باره ی توره بؤ باسکردوم.

جا سویند به خوا نه و نه دیان له م کاره ی ت تراساند م هه تا گوپییه کانم به لؤکه ناخنی تا گوپیستی قسه کانت نه بم..

به لام ویستی خوا وابوو گویم لی بیت و، قسه ی چاکم بیست، دسا نه وهی هینا وټه بؤم باس بکه..

نه مچا پیغه مېر له باره ی ئیسلام وه بؤم دوا و، هه ندی له قورنانی بؤم خوینده وه.. سویند به خوا، هرگیز قسه ی له وه باشر و، کاری له وه دادگرانه تره نه بیستوه.. نه و بپو موسلمان بووم و، شایه تی حه قم هینا و، وټم: نهی پیغه مېری خوا، من که سیکم هوزه که م گویم لی پاده گرن، نه و بؤ لایان ده که پیغه وه و، بهرو ئیسلام بانگیان ده که م، له خوا بپاړه وه که به لکه و نیشانه یه که بکاته پشتیوانم له بانگ گردنیاندا، پیغه مېری عليه السلام فهرمووی: خویاه به لکه و نیشانه یه کی پی بده)..

* * *

خوای گوره له قورنانی پیروژدا ستایشی نه وانه ی کردوه که ﴿الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ﴾ نه وانه ی گوپیستی قسه ده بن و شوینکه وټه ی چاکترین و جوانترین قسه ده بن ﴿الزمر/١٨﴾.

نه وه تا ئیستا ئیمه به په کټک له وانه ده گین..

که به پاستی نمونه یه کی پاسته له نمونه کانی فیره تی چاک و پیگه بشتوو..

هرکه گوپیستی هه ندیک له ثایه ت کانی چاکه و خیر بوو که خوای گوره بؤ سر دلی پیغه مېره که ی دابه زانده وو، هه تا هه موو گوئ و، دلی بکاته وه، دهستی پاستی هینا و په یمانی دا..

هر نه و نا و به س.. به لکو ده ست به جئ بهر پرسیاریتی بانگ گردنی خزم و هوزه که ی بهرو لای نه م ثایه پټنومنی کاره و، بؤ لای نه م پیگا پاست و دروسته گرتنه ستق..

له پټنایو نه مه شدا، ده بیینین هر که ده گاته وه شوین و مالن خوی له خاکی (دهوس) به و بیروباوه و سوویدوونه ی که له دلایه تی پوویه پووی باوکی ده بیت وه و، بهرو لای ئیسلام بانگی ده کات پاش نه وه ی که له باره ی نه و پیغه مېره وه بؤی دوا که بانگ وازی خه لگی ده کات بهرو لای خوا.. باسی مه زنیتی و.. پاکی و نه مانه تپاریزی و.. دلسوزی و لیپرانی بؤ خودای په روه ردگاری جیهانیان بؤ کرد..

ده ست به جئ باوکیشی موسلمان بوو..

پاشان پوښت بڼ لای دایکی و، نهویش موسلمان بوو..

دوای نهوړی د لنیابوو لهوړی که نیسلام مالک کی تهنیوه، گواستیوه بڼ لای هوزده کی و، هه موو خه لکی (دهوس) و.. نهوانیش جگه له (نهوهوره یوه) ٢ که سی دیکه یان لای موسلمان نه بوو..

نه مچا دهستیان دایه سوکایه تی پتکردنی و لیتی دورده که وتنه وه، هه تا نارامی نه ما له گه لیاندا..

سواری ولاخه کی بوو و، به بیاباندا که وته پئی و بهرو لای پیغمبر ﷺ که پایوه و سکالای خوی برده خزمه تی و، هه ولتی به دهسته تانی شاره زایی زیاتری ددها. کاتی گه یشته شاری مه ککه، خیرا بهوپه پی جوش و خروشوه بهرو لای پیغمبر پوښت.

به پیغمبر و ت:

((نه ی پیغمبر خوا.. زینا و، سوو، به سهر خه لکی (دهوس) دا زالبوون، له خوی گوره بیاپیره وه که (دهوس) له ناو بیات...!!))

شتیکی سهر و چاوه روانه کراو بوو و مایه ی سهرامبوونی بوو کاتی بینی پیغمبر هردو دهستی بڼ ناسمان بهر زکړده وه، فهرموو:

((خوا به هیدایه تی (دهوس) بده و، به موسلمان بووی بیانته))...!!

پاشان ناوپی له (طوفه یل) دایه وه و.. پئی فهرموو:

((بگه پیره بڼ لای هوزده کت و بانگیان بکه و، نه رم و نیان به له گه لیان))..

نم دیمه نه دهروونی (طوفه یل) ی پر له خوشی کرد و، گیانی پر کرد له سهلامه تی و، به باشتیرین شیوه سوپاسگوزاری خوی گوره ی کرد که نم پیغمبره مرفه به سوزده ی کردوته ماموستا و فترکاری و، نیسلامیشی کردوته ناین و په ناگی.

نه مچا هه ستایه وه بهرو لای خاک و هوزده کی که پایوه..

تا لیروه به نه رم و نیانی دهستی دایه بانگه شه کردنی خه لکی بڼ لای نیسلام، بهو شیوه یی که پیغمبر ﷺ پایسپارد..

له میانه ی نهو ماوه یی که له نیتو هوزده که یدا به سهری برد، پیغمبر ﷺ خوا کچی کرد بڼ شاری مه دینه و جهنگی به درو، نوحود و، خه نده ق پوویدا.

له کاتی کدا پیغمبر ﷺ خوا له خه ییهر بوو پاش نهوړی که خوی گوره پزگار کردنی به خشیه موسلمانان، کاروانیکی گوره هات که هه شتا خانه واده ی (دهوس) ی تیدابوو که به دم و تنه وه ی (لا اله الا الله محمد رسول الله) و (الله اکبر) وه بهرو خزمه تی پیغمبر ده هاتن..

نه مچا له بهر ده میدا دانیشتن و یه که له دوای یه که په یمانیان دا..

کاتیک له دیمه نه جه نجاله که یان و، په یماندانه پیژده که یان بوونه وه، (طوفه یلی کوړی
عه من) به تنها دانیشت و یاده وهریه کانی به سر کرده وه له هنگاوه کانی له م پنگایه دا
پاده ما...!!

نو پوړه ی هاته وه یاد که هاته خدمت پیغمبر و داوی لئ کرد که دهستی به رزیکاته وه
بق ناسمان بپارپته وه له خوا و بلایت: ((خوايه (دهوس) له ناو به)).. به لام نو به جوریکی دیکه
پارپایه وه که مایه ی سرسام بوونی بوو نو کاته..

نو ویش بریتی بوو له:

((خوايه هیدایه تی دهوس بده و، به موسلمان بوئی بیانیه ته))!!

خواي گوره ش هیدایه تی دهوسی دا و..

به موسلمان بوئی میتانی..

تا نو هتات.. هشتا مال و، خانه واده ن که ژورینه ی خزم و که سه کانی پتکده هینن، له
ریزه بیتگرده کانی شوین پیغمبره ی دهسپاکیدا جیکای خویان ده گرن.

* * *

(طوفه یل) له گه ل کومه لی پرواداراندا له سر کاره کی به رده وام بوو..

له پوړی رزگارکردنی مه ککه شدا، نو له گه ل دهه زار موسلماندا دهچویه ناوی که سوز و
به زه بیان به لوتبه رزی و خو هه لکیشان به سر نه ده برد، به لکو به ملکه چی و پژه وه
ناوچه وانیان دانواندبو و، سوپاسگوزاری نو خوايه بوو که رزگارکردنیکی نزیک و،
سهرکه وتنیکي پوونی پی به خشین..

(طوفه یل) پیغمبره ی خوی بیبی بته کانی مه ککه ی تیکده شکاند و، به دهستی خوی له و
پیسیه پاکي ده کرده وه که له میژه تییدایه..

(طوفه یلی دهوسی) دهست به جی بتیکی (عمری کوړی حومه مه) ی هاته وه یاد.. که
ژورجار نو (عمره) له گه ل خویدا دهیبرد بق لای، کاتی که به میوانی دهچویه مالی و،
له به رده میدا ملی که چ ده کرد و، لیی ده پارپایه وه...!!

تا نیستا دهرفته، تا (طوفه یل) خهوش و پیسی نو رزگار له خوی پامالیت..
لیژده له پیغمبره ی خواﷺ نزیک بوویه وه تا مؤله تی لی بخوازیت بپوات بته که ی (عمری
کوړی حومه مه) که به (ذا الکفین) ناوده برا بشکینیت، پیغمبره یش پی پيدا..
(طوفه یل) یش پویش و ناگری تی به ردا.. هرکه ناگره که خاموش بوايه زیاتر ناگری
تی به رده دا و، دهیوت:

یا ذا الکفین، لست، من عبداکا میلادنا أقدم من میلادکا!!

إني حشوت النار في فؤادکا

* * *

بهم شپږه یه له گڼل پیغمبردا ژیا، له دواپه وه نوژیی ده کرد و فیژ ده بوو لئی و، له گه لیدا به شداری جهنگی ده کرد.

پاش وه فاتی پیغمبر و گه پانه وی بق لای په روه ردگاری بالاده ست، (طوفه یل) سهرنجی دا که بهر پرسیاریتی سرشانی وه ک موسلمانیک به وه فاتکردنی پیغمبر ﷺ کوتایی نه هاتووه، به لکو له وه دایه ده ست پیبکات..

بهم جوړه هر که جهنگی هه لگه پاره کان دهستی پیکرد (طوفه یل) ده ست و قاجی لی هه لمانی و، تا به سوژیکی په رو شدارانه ی شهید بوونه وه بچیته نیو سهختی و ناپه حه تیه کانیه وه..

به شداری یه ک له دوا یه کی شه پری هه لگه پاره کان بوو..

له پوودای یه مامه شدا له گڼل موسلمانانه کاند چوویه دهره وه و عه مری کوپری له گڼل خویدا برد.. له گڼل ده ست پیکردنی جهنگه که دا دهستی کرد به راسپاردنی کوپه که ی که وه ک سینیکی شه هاده ت خواز و مهرگ ویست له دژی سوپای موسیله مه ی دروژن به نگیټ.. هه والی نه وه شی پیدا که نه و- واته (طوفه یل)- واهه ست ده کات که له م جهنگه دا ده مریت..

بهم شپږه یه شمشیره که ی گرته ده ست و به لیژانیک ی به رزه وه جهنگا..

نه و به شمشیره که ی به رگری له ژیانی نه ده کرد.

به لکو به ژیانی شمشیره که ی ده پاراست.

هه تا کات ی نه و مرد و جهسته ی به لادا هات، شمشیره که ی به ساغی ده مینیتته وه تا ده ستیک ی دیکه که خاوه نه که ی ماوه پتی به نگیټ..!!

له و جهنگه شدا (طوفه یلی ده و سی) شهید بوو..

جهسته ی که و ته بهر لیدانی پم له کاتیکدا ده پیاوانیه کوپه که ی که له نیو قهره بالغیه که دا نهیده بینی..!!

سهرنجی ده دا وه ک نه و ی هانی بدات تا شوینی بکه ویت و پتی بگات..

به راستیش پتی گیشټ.. به لام پاش ماوه یه ک..

نه و بوو له جهنگی یه رموکدا له شام عه مری کوپری طوفه یلی موجهید به شداری کرد و.. تپیدا ناواتی شهید بوونی هاته دی..

له کاتیکشدا گیانی ده دا، دهستی راستی دریزکرد و ناو له پی کرده وه، وه ک نه و ی ته و قه له گڼل یه کیټکا بگات.. به لام کن ده زانی..؟

له وانه یه له وساته دا ته و قه ی له گڼل گیانی باوکیدا کرد بیت..!!

عہ مری کو پی عاص

رزگار کارے میسر لے چنگے رفومہ کابی

سې که س هه بوو له قورده یش، پیغمبره ځویان ﷺ به توندی پرویه پرویوونه وهی بانگه وازه کی و نه شکه نجه دانی هاوه لانی ماندوو کردبوو..

پیغمبره یش نوعای لیده کردن و، له پروه ردگاری به سوز ده پاپایوه که سزای خزی دایار یتیت به سهریاند..

له کاتیکدا که هر ده پاپایوه، تکای ده کرد، ثم ثایه تانهی قورنانی پیروزی بق سر دلی دابه زین..

﴿لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبُهُمْ فَلَهُمْ ظَالِمُونَ﴾: خودا نه وان بیوری یان سزایان بدا له بهر نه وهی ستمکارن، تق هیچ کارت به سر کاری نه واندانیه. (آل عمران/ ١٢٨)
پیغمبره وا له ثایه ته که تیگه یشت که فرمانی پیده کات واز به یتیت له دوعا کردن لیان و، وازیان لای به یتیت بق خودای بیهاوتا..

نیدی یا نه ودا له سر ستمی خویان به رده وام ده بن و، سزا و نه شکه نجهی خوا ده یانگریته وه..

یاخود لیان ده بوریت و، پاشکه ز ده بنه وه، سوز و به زهیی خویان پی ده کات..

(عمری کوپی عاص) یه کیک بوو له و سې که سه..

خوای گه وره ړنگای نهویه کردن و، به زهیی بق هه لېژاردن و، هیدایه تی دان بق لای نیسلام..
جا عمر گزړا بق موسلمانیکي تیکوشر و.. سر کرده یه که له سر کرده نه به رده کانی نیسلام..

سهره پای هه ندی هه لویستی عمر که ناتوانین برها به جوری تیپوانینه کانی به یتین تییدا، به لام پوولی وه که هاوه لیکي پایه به رز که هه ولی داوه و خزمه تی پیشکه ش کردوه، سودی گه یاندوه و تیکو شاره، هرده د دل و چاومان له سر کوشه کانی ده یت..

جا لیرده به تاییه له میصر، به رده وام نه وانهی که نیسلام وه که تایینیکی به هاداری به رز سهیر ده کن و، نیردراوه که یشی به زهیی که کراوه ته دیاری و، به خششیکه پیشخراوه و، پیغمبره ړنگی راستگری مهن نیته پیش چاویان، که به رچاوپروانه بانگه شهی خه لکی بق لای خوا ده کرد و، تیگه یشتن و ته قوای زوری به زیان به خشی..

به رده وام نه وانهی هه لگری نه و برهاوه خوشه ویستی و پشتیوانی له میزینهی نه و پیاوه که قهدهر کردیه هؤکاریک- به لام چ هؤکاری- بق به خشین نیسلام به میصر و، به خشین میصر به نیسلام، باشترین دیاری و چاکترین به خشر..

که نه ویش عمری کوپی عاص بوو..

میژوونووسان واپاها توون که عەمر بە (فەتحکاری میصر) ناوزەد بکەن..
 لەگەڵ ئەوەشدا ئێمە وای دەبینین که دەرجوون و زیادەپەوی تێدا بێت و، پێدەچێت که
 دەواترین ناوی عەمر ئەوەیە که بە (پزگارکاری میصر) ناوی ببەین.
 چونکە ئیسلام فەتحی ولاتەکانی نەدەکرد بەو تێگەشتنە هاوچەرخی که چەمکی فەتح
 مەبەت، بە لکو خەلکیان لە ژێر چنگی ئەو دوو ئیمپراتۆرە دەرباز دەکرد که بە خراپترین شێوە
 ئازار و ئەشکەنجیان دەدان، که ئەوانیش ئیمپراتۆریەتی فارس و.. ئیمپراتۆریەتی پۆم بوو..
 میصریش بە تاییەت، ئەو پۆژە پێشەنگانی ئیسلام پێی گەشتن لە ژێر چنگی پۆمەکاندا
 بوو، گە لە کەیشی بێوچان لە پووبە پووبوونە ودا بوون..
 ھەر بۆیە کاتێک ھاواری کەتیبە ی باوەردارانیان لە دەورووبەری ولاتە کە بیست:
 ((الله اکبر.. الله اکبر))..

ھەموویان بە قەرەباڵغیەکی زۆرەو بەرەو ئاسۆ ھاوێھە پۆیشن و ئاویتە ی بوون،
 دەربازبوونی خۆیان لە دەست قەیسەر و پۆمەکان تێیدا بەدی دەکرد..
 کەوابوو عەمری کوێی عاص و سەربازەکانی فەتحی میصریان نەکردوو، بە لکو پێگایان
 لە بەردەم میصردا والا کرد تا چارەنووسی خۆی بە ھەق بگەینێت و.. پەییوەستی بکات بە
 دادگەری و قەدەرەکانیەو.. خۆی و ھەقیەتی بوونی لەبەر پۆشنایی پەيامی خوادا و بە
 بنەماکانی ئیسلام بدۆزێتەو..
 عەمر تا سوور بوو لەسەر ئەوێ که خەلکی میصر و قیبتیەکانی لە شەپ دووربخاتەو،
 تاوھکو شەپ و کوشتار تەنھا لە نێوان ئەو و سەربازە پۆمەکاندا بێت که ولاتیان داگیرکردوو
 رزق و پۆزی خەلکەکی دەدەن..
 لە پێناوی ئەوەشدا دەبینین قسە بۆ سەرکردە ی مەسیحیەکانی ئەو کاتە و گەرە
 ئەسقە فەکانیان دەکات و، دەئێت:

...خوای گەرە موحەممەدی بە ھەق نارنووەو فەرمانی پێکربوو..
 پێغه مەبریش ﷺ پەيامەکی گەیان و، پاش ئەوێ لەسەر پۆشنایی واتە لەسەر پێگی
 راست و دروست - داينان، بە جێی ھێشتن..
 لەوێشی که ئەو فەرمانی پێکربوین بە لگەدانە بە خەلک.. ئێمە بانگەشەتان دەکەین بۆ لای
 ئیسلام..
 ھەرکەس بە دەممانەو بێت، ئەو لە ئێمە ی و، ئەوێ بۆ ئێمە بێت بۆ ئەویشە و،
 ئەویشی لەسەر ئێمە پێتووست بێت لەسەر ئەویشە..
 ئەو کەسەیشی وەلامان نەداتەو و نەیت بە دەم ئیسلامەو، سەرانی لەسەر دادەنێن -
 واتە باج - و بارێزگاری و بەرگری لێکردنی بۆ داين دەکەین..

ههروهه پیغه مبه ره که مان هه والی پیداوین که میصر به رووماندا ده کریته وه،
 پایسپاردوین که له گه ل خه لکه کهیدا چاک بین و، فهرموویه تی: له پاش من میصر به پوتاندا والا
 ده بیت، جا ئیوه بۆ قیبتیه کانی باش بن، چونکه (زمه) و خزمایه تیان^۱ له سه رمان هه یه)..
 گه به ده ممانه وه بین بۆ ئه وهی که بانگتان ده کهین بۆی، ئه و پاراستنتان له نه ستوماندا
 ده بیت تا ئه وپه پری په یمان)..

جا عمر له قسه کانی بویه وه، هه ندیک له نه سقه ف و راهیبه کان هاوریان کرد و وتیان:
 (ئه و خزمایه تیه ی که پیغه مبه ره که تان پایسپاردوون پپی، خزمایه تیه کی دووره و ته نها
 پیغه مبه ران به جیی ده هیتن)..!!
 ئه مهش ده ستپیکی باشی لینگه یشتن و ویسترای نیوان عمر و قیبتیه کانی میصر بو..
 هه رچهنده سه رکرده کانی پۆم هه ولی هه لوه شانده وه یان دا..

* * *

عهری کوپی عاص له و که سانه نه بوو که زۆر زوو موسلمان بوون، ماوه یه کی کهم بهر له
 فه تحی مه که که له گه ل خالیدی کوپی وه لیددا موسلمان بو..
 سه یر له وه دایه که موسلمان بوونی له سه ر دهستی نه جاشی له حه به شه دهستی پیکرد،
 له وکاته نه جاشی، عهری ده ناسی و پیزی لئ ده نا به هۆی زۆر سه ردانکردنی حه به شه و ئه و
 دیاریه به نرخانه ی ده یبرد بۆ نه جاشی، له دوا سه ردانیدا بۆ ئه و ولاته یاسی ئه و پیغه مبه ره
 هاته ناو که بانگه شه بۆ یه کخواناسی و ئاکار جوانی ده کات له نئو دورگی عه ره بدا.
 سه رۆکی حه به شه له عهری پرسى: چۆن به روات نه هیناوه پتی و شوینی بکه ویت،
 له کاتیکدا که ئه و به راستی نیردراوی خوایه ..؟؟

جا عمر له نه جاشی پرسى:

((ئینجا به راستی وایه ؟؟))

نه جاشی وه لامی دایه وه:

((به ئی.. ده سا ئی عمر گوپرایه لم به و شوینی بکه وه، چونکه سویند به خوا ئه و له سه ر
 حه قه و، به سه ر نه وانه دا زال ده بیت که سه پپی ده که ن))..؟؟

ده ست به جی عمر پنگای ده ربای گرت بهر، گه رایه وه بۆ ولاته که ی، به ویکرده شاری
 مه دینه تاوه کو موسلمان ببیت و به و به خودای په روه رگاری جیهانیان به یئیت.

---

١ فهرمووده که ئامازه بۆ ئه وه ده کات که قیبتیه کانی ئه وکاته ی میصر به پله ی خالوانی
 ئیسماعیل^۲ بوون، چونکه هاجه ره خاتوونی دایکی ئیسماعیل قیبتی میصر بووه و، ئیبراهیم^۳
 کاتیک هاته میصر و پیشکه شی کرا، خواستی و ئیسماعیلی لى بوو.

له پښتۍ چوڼیدا بڼ شاری مه دینه گه پښت به خالیدی کوړی وه لید که له مه ککوه هاتبوو،
- نه ویش به هه مان شتوه - بهرو لای پیغمبر ده پښت تا په یمانی موسلمان بوونی
پېښدات...

هر که پیغمبر به یی کردن دین پوخساری گه شایه وه به هاوه له کانی فرموو:
((به پاستی مه ککه پوله و جهرگی خوی تیگرتن))...

جا خالید هاته پیښه وه په یمانی دا...

پاشان (عمر) هاته پیښه وه و، وتی:

(نه ی پیغمبر ی خوا...

من په یمانت پېښه ده دم له سر نه وه ی که خوی گوره له گوناوه کانی پیښووم بیوریت))...
پیغمبر یش ﷺ وه لای دایه وه، فرمووی:

((نه ی عمر...))

په یمان بده، چونکه نیسلام هه موو شتیکی به له خوی ده سر پته وه))...

جا عمر په یمانی دا و لیزانی و نازایه تیه که ی خسته خدمت ثانی نوی:

نو وکاته یشی پیغمبر بڼ لای په روږدگاری بالاده ست گه پاپه وه، عمر والی پیغمبر بوو

له عومان...

له سهرده می جینشینی عومریشدا له جهنگه کانی شامدا به چاکی تاقیکرایه وه، پاشان
به پږگارکردنی میسر له فرمانپه وایی پومه کان.

* * *

بریا عمری کوړی عاص چله وی حه زلیکردنی فرمانپه وایی له دهوړونی خویدا بگرتایه...

نهوا به سر هندی که له هلویتسه کاند زال ده بوو که نهو خوشه ویستیه تیوه ی گلاند...

به لام خوشویستنی فرمانپه وایه تی لای عمر تا پاده یه ک پاسته وخو گزارشتی له

سروشتی به جوشی پې به هری ده کرد... بگړه شتوه ی ده رکی و، چونیته تی پښتن و،

قسه کړندیشتی، وایان نیشان ده دا که بڼ فرمانپه وایه تی دروستکراوه...!! ته نانه ده گڼپنه وه

که نه میری باوه پداران عومری کوړی خطاب پوژیکیان چاوی پتی کهوت بهرو پوی ده هات،

زهرده خه نه گرتی به شتوه ی پوژیتنه که ی و، وتی:

((بڼ نه بو عبدالله نه هاتوه به سر زه ویدا هه نگار بنیت و نه میر نه بیت))...!!

له راستیدا نه بو عبدالله نه هه قه ی له ده ست خوی نه دا...

ته نانه کاتیک رووداوه مه ترسیداره کان به سر موسلماناندا ده هات... عمر وه که نه میر

مامه له ی له گل رووداوه کاند ده کرد... نه میر کی زیره و، لیزان و، به توانا، به جوری که وای

لیکرد متعانه ی به خوی بیت و شانازی بکات به بالاده ستیه که یه وه...!!

به لām له گه ل هه موو نه مانه شدا هینده ده سټپاکي تېدا بوو که عومری کوږی خطاب بیکاته والی سره له سټین و نوردن، دواتریش تا کۆتایی ژبانی نه میری باوه پداران عومر والی میسر بوو، له کاتیکدا که عومر له هه لیزاردنی والیه کانیدا زۆر توندوتیژ بوو..

ته نانه ت کاتیک که نه میری باوه پداران عومر بیستی که خوشگوزهرانی عمر نه و ناسته ی تپیه پاندووه که نه میری باوه پداران له والیه کانی داوای ده کرد که لئی تپیه نه کهن، تا هه میشه له ناستیکدا بن، یان به لایه نی که مه وه نزیك بن له ناستی گشتی خه لکی..

ده لاین: ته نانه ت کاتیک خه لیفه به زۆر خوشگوزهرانی عمری زانی لای نه دا، به لکو موحه ممه دی کوږی مه سله مه ی نارد بۆ لای و فرمانی پیکرد که هه موو سامان و شت و مه که کانی عمر بیکاته دوو به شه وه و نیوه ی بۆ به یلایت وه و نیوه که ی دیکه شی له گه ل خوی هه لبرگیت و به یلایت وه بۆ (به یتمال) له مه دینه.

خو گهر نه میری بهواداران ناگاداری نه وه بوايه که خوشه ویستی فرمانه وایه تی وای لی ده کات که که مه ترخه می بکات له بهر پرسیار تپیه کانیدا، نه وای ویزدانی پینگه یشتووی ریگه ی پین نه ده دا که بۆ چرکه ساتی به والیه تی به یلایت وه.

* * *

عمر ت زۆر زیره ک و، خاوه ن زرنکی و بۆ چونیکي قول بوو.. هه تا نه میری بهواداران عومر T هه رکاتیک موقیکی بفرت و فیلای به دی بکردایه، به سهر سوپانه وه دهیدا له شانی و ده یوت: ((سبحان الله...!!))

دروستکاری نه و، دروستکاری عمری کوږی عاص یه ک خوابه))!! هه روه ها تا نه وپه ی به جهرگ و گیان له سهر ده ست بوو.. له زۆر جیگا شدا لیزانی و به جهرگ یه که ی ناوینته ی یه کدی ده کرد، وای گومان ده برا که بترس یان تۆقیبی.. به لām نه وه فراوانی فرت و فیلای بوو، که عمر زۆر چاک ده یزانی له ته نگانه ی سه خندا خوی پین ده ریان بکات..!!

نه میری بهواداران عومر ناشنای نه و به هرانه ی بوو و ریژی خوی لی ده نا. له پیناوی نه مه شدا بهر له پویشتنی بۆ میسر کاتی ناردی بۆ شام، به نه میری بهوادارن وترا: سوپای پۆمه کان له شام (أرطوبنا) واته نه میر و سه زگرده یه کی نازای لیزان سه زگرده یه تیان ده کات..

وه لāmی عومریش نه وه بوو:

((أرطوبن)ی عه ره بمان گرتۆته (أرطوبن)ی پۆم، ده یا سه یز بکه یین یزانی کارویاره کان سه ریان له کوپوه ده رده چیت))!!..!!

جا نه وه بېو زالبوونځي گه وږه (آرگبون) ی عه رب و، عه مری کوږی عاصی لیزانی مه ترسیداریان به سر (آرگبون) ی پښدا لیکه و ته وه که سوپاکه ی بڼ شکست به جی هیشت و بهرو میصر ه ل ه ات... که عه مر پاش ماوه ی که کم ده ی گاتن... تا به ی د اخی نیسلام له سر به راییه کانی به رزی کاته وه...

* * *

نو ه لویستانه زږن که تییا ندا زیره کی و لیزانی عه مر دره و شاه و ته وه. گرچی نو ه لویست ه ی به ران به نه بوموسای نه شعری له به سره اتی دادوړی کردندا نواندی نو ساته ی که هردوکیان پیکه اتبون له سر نه وه ی که نیامی علی و مو عاویه ل ابدن، تا کار و فرمانی پوویژ بگه پته وه بڼ موسلمانان، نه وه بېو نه بوموسا پیکه اتنه که ی به جی هینا... به لام عه مر جی به جی نه کرد.

خځ گر بمانه ویت نمونه ی کی لیزانی و، زنگیه که ی به دی بکه ی، نو ه لویستی به ران به سر کرده ی (قه لای بابلیون) له کاتی شه پرکرنیدا به ران به پښه مکان له میصر- له گتپانه وه ی کی دیکه ی میثو ویدا- نو پوداوه ی که لئی ده وین له یه رموک به ران به (آرگبون) ی پښ پو ویداوه.

نه وه بېو (آرطیون) ی سر کرده بانگی کرد تا له گلی بدویت، پیشت فرمانی به هندی که پیاوه کانی کرد بېو که پاش ده رچوونی له قه لا به رديک به سریدا به ریده نه وه، هه موو شتيک ناماده کرابو تا وه کر کوشتنی عه مر کارنکی مسوگر بیت.

عه مریش چو بڼ لای سر کرده که یان، هیچ شتيکی مایه ی ترساندنې نه بېو، دیداره که یان کزتابی هات.

له کاتیکدا که بهرو دره وه ی قه لاکه هه نگاوی دنا، ههستی به جولانه وه ی کی گومانای سر یازه کانی سر قه لاکه کرد، جولانیک که ههستی زږ ناگادار بوونی تیدا بوو.

دهست به جی به شیوه ی کی لیها ت اونه ه ل س و که وتی کرد.

که پایوه بڼ لای سر کرده ی قه لاکه چند هه نگاوکی دنیای هیمن و له سرخوی نا به ههستی کی پر متمانه وه، وه که نه وه ی هه رگیز هیچ شتيک نه یترساند بیت، هیچ گوماننکی نه بر د بیت!!

چو یه ژورده وه بڼ لای سر کرده که یان و پتی وت:

- شتيک هات به خه یالدا ویستم ناگادارت بکه م لئی... له و جینگایه ی که یاه و رانی لییه کره لیک له هاوه لانی زو موسلمان بوی پیغه مېرم له گه لایه، که نه میری باوه پداران هیچ فرماننیک به ی پوویژ پکردنی نه وان درناکات و، هیچ سوپایه که له سوپاکانی نیسلام په وانه ناکات تا نه وان له پیشه وه ی سر یاز و جهه نگاوه ر ه کانی دانه نیت، منیش وام به چاک زانی که

بیانه‌تیم بۆ لات، هه‌تا گوێببستی نه‌وه بن که من گویم لێی بوو، نه‌وانیش وه‌ک من کاره‌که‌یان لا پوون بیت...

سه‌رکرده‌ی پۆمه‌کانیش وا تیگه‌بشت که عمر به ساده‌یی خۆی هه‌لی ته‌مه‌نی داوه‌ته ده‌ستی...!!

که‌وابوو با پازی بیت به بۆچوونه‌کی، هه‌تا که گه‌راپه‌وه‌و نه‌و ژماره سه‌رکرده‌ی موسلمانه‌کان و چاکترینی پیاوان و سه‌رکرده‌کانیان له‌گه‌لدا بوو، هه‌موویان له‌ناویه‌ریت، له‌بری نه‌وه‌ی که ته‌نها عه‌مر بکوژیت...

جا به‌شێوه‌یه‌کی چاره‌پوان نه‌کراو فه‌رمانی دا به هه‌لوه‌شاندنه‌وه‌ی نه‌و نه‌خشه‌یه‌ی که ناماده‌کراپوو بۆ له‌ناویردنی عه‌مر...

نه‌وه‌بوو به‌چاکی به‌پێی کرد، به گه‌رمی ته‌وه‌ی له‌گه‌لدا کرد...

جا لێزانی عه‌ره‌ب له‌کاتی به‌جێهێشتنی قه‌لاکه‌دا پێکه‌نی...!!

بۆ به‌یانی عه‌مر به سه‌رکرده‌یه‌تی سوپاگه‌ی گه‌راپه‌وه بۆ قه‌لاکه و، به سه‌ر پشته‌ی نه‌سه‌به‌که‌یه‌وه بوو، که به‌شێوه‌یه‌کی گالته‌نامیز ده‌یجیلاند.

به‌لێ... نه‌ویش به هه‌مان شێوه زۆری له‌باره‌ی لێزانی خاوه‌نه‌که‌یه‌وه ناشنابوو...!!

له‌سالی چل و سێی کۆچیدا، عه‌مری کوپی عاص له میصر کۆچی دوا‌یی کرد، له‌کاتی‌که‌دا که والی بوو له‌وێ...

له دوا چرکه‌ساته‌کانی مائاوااییدا ژیا‌نی خۆی ده‌هاته‌وه پێش چاو، وتی:

((... له سه‌ره‌تای کارمه‌وه بێ‌په‌وا بووم و... توندوتیژترین که‌س بوم به‌رامبه‌ر پیغه‌مبه‌ری

خوا، جا گه‌ر نه‌و کاته به‌رمدا‌یه ناگر مسۆگه‌ر بوو بۆم...

پاشان په‌یمانم دا به پیغه‌مبه‌ری خوا، له‌نیۆ خه‌لکیدا که‌سم هێنده‌ی نه‌و خۆش نه‌ده‌ویست

و، پێژدارترین که‌س بوو له‌پێش چاو... خۆ گه‌ر په‌رسیارم لێ‌یکردایه که به‌پێی توانام

له‌باره‌یه‌وه بلێم نه‌مه‌دته‌وانی، چونکه له توانامدا نه‌بوو که چاو‌م پڕ له ریزی نه‌و بکه‌م...

خۆ گه‌ر نه‌و کاته به‌رمدا‌یه نه‌وا ئومێده‌وار بووم که له پێپه‌ی خه‌لگی به‌هه‌شت بم...

دوا‌ی نه‌وه به ده‌سته‌لاتداریتی و، به شتانی‌ک تاقی‌کرامه‌وه که نازانم ئایا بۆ من، یان

له‌سه‌رمه...))

* * *

پاشان به ملکه‌چه‌یه چاره‌کانی بپه‌ ئاسمان و، له په‌روه‌ردگاری به په‌هم و به‌زه‌یی

به‌ری ده‌پارایه‌وه:

((خودایا بێ تاوان نیم تا دا‌وی لێ‌خۆش بوون بکه‌م، ده‌سته‌لاتدار نیم تا سه‌ریکه‌وم،

گه‌ر به‌زه‌یی تۆم فریا نه‌که‌وێت له تیا‌چوان ده‌بم...!!))

به رد موم بوو له پارانته وهكې و، (لا اله الا الله) كانی هتا گیانی بهر مو لای خوی گوره
به رز بوویه وه، كوتا وشه یشی (لا اله الا الله) بوو...
* * *

جا له ژیر خاکی میسر دا، كه عمر پښای نیسلا می پښا شنا كرد، جهسته ی به خاك
سپړدرا...
له سر خاكه پته وهكې یشی، هیتشا كړې و كړبوونه وهكې كه تپیدا فیری ده كردن و،
قازیته ی بډ ده كردن و، فرمانی دهرده كرد... به درېژایی سرده مه كان له ژیر سهریانی مزگه وته
دیرینه كیدا (مزگه وتی عمر) ماو ته وه، كه یه كه مین مزگه وتی میسر بوو ناوی خوی تاك و
ته نها تپیدا بهینریت و، له سر هه موو لایه كان و له سر دوانگه كې په یامی خوی گوره و،
بڼه ماكانی نیسلا مړاگه به نرا.

سالمیٰ نازاد کراوے تُو بوحوذہ یفہ
 بہ لکوباسترین ہ لگری فورٹان !

پوځيکيان پیغه مبه‌ری خوا ﷺ هاوه‌لانی پاسپارد و، فهرمووی:

((قورئان له چوارکس وه‌ریگن

عبدالله ی کوپی موسعود و..

سالمی رزگارکراوی نه‌بو حوذه‌یفه و..

نوبه‌ی کوپی که‌عب و..

موعادی کوپی چه‌بل...))

پیشتر به (نبین مه‌سعود) و (نوبه‌ی) و (موعادی) گه‌یشتن..

جا ده‌بې نه‌و هاوه‌لانی چواره‌میان کټ‌بیت که پیغه مبه‌ری خوا ﷺ کردبوویه به‌لگه و

سه‌رچاوه‌ی فی‌زیوونی قورئان...؟؟

نه‌و پیاوه سالمی رزگارکراوی نه‌بو حوذه‌یفه‌یه..

پیشتر کویله‌کی ژورده‌سته بوو، نیسلام پله‌وپایه‌ی به‌رزکرده‌وه تا کردیه کوپی یه‌کټک له

که‌وره‌پیاوانی موسلمانان که به‌ر له موسلمان بوونی یه‌کټک بوو له پیاوماقولا‌نی قوپه‌یش و،

سه‌رؤکټک له سه‌رؤکه‌کانیان..

کاتیکیش که نیسلام به کوپکردن (تبنی) هه‌لوه‌شاندوه‌وه، بوو به‌برا و، هاوپئ و،

رزگارکراوی نه‌وکه‌سه‌ی که پیشتر بوو‌بوویه کوپی، که نه‌ویش هاوه‌لانی پایه‌به‌رز

(نه‌بو حوذه‌یفه‌ی کوپی عوتبه‌یه)..

به‌هوی فزئ و نیعمه‌تی خواوه له‌سه‌ر سالم، له‌نټو موسلماناندا گه‌یشته جینگایه‌کی بلند و

به‌رز، که باشه‌ی گیانی و خوړپه‌وشت و، ته‌قواکه‌ی پټی گه‌یاندبوو..

نه‌م هاوه‌له پایه‌به‌رزده‌ش به‌م نازناوه‌ ناسرا: (سالمی نازادکراوی نه‌بو حوذه‌یفه)..

نه‌مه‌ش له‌به‌ر نه‌وه‌ی کویله‌ بوو و نازاد کرا..

نقد زوو به‌روای به‌خودا و پیغه مبه‌ره‌که‌ی هینا و..

جټگای خوی له‌نټو هاوه‌لانی زوو موسلمان بوودا گرت..

به‌همان شټوه حوذه‌یفه‌ی کوپی عوتبه‌ش، نقد زوو به‌په‌له به‌ره‌و لای نیسلام هات و

ده‌ستی له عوتبه‌ی کوپی ره‌بیه‌ی باوکی هه‌لگرت، رق و کینه‌ی و خه‌مه‌کانی بخواته‌وه که پر

به‌ژيانی بوو، به‌هوی موسلمان بوونی کوپه‌که‌یه‌وه که که‌سیکی دیاری هوزه‌که‌ی بوو و،

باوکی‌شی بؤ سه‌رکردایه‌تی قوپه‌یش گۆشی ده‌کرد..

نه بوخوذه يفه له پاش نازادکردنی سالم به کوپي خڅي کرد و، نيدی به سالمی کوپي خوذه يفه بانگ دهکرا.. جا هر دوو کيان به دلنایي و، ملکه چپه وه خواپه رستی خويان نه نجام دهدا و، به چاکترین شپوه له سر نازار و نه شکه نه چي قوپه پيشه کانه ناراميان دهکرت..
پژځيگان که نه نايه ته دابه زی داب و نه ریتی به کوپکردنی هله وشانده وه..
همو به کوپکراوه کانه بوونه وه به هلگری ناوی راسته قینه ی نه باوکه ی که لئی بووه و خستویه تپه وه..

بې نمونه (زهیدی کوپي حاریسه) که پښه مېر ښکاري کردبوویه کوپي خڅي و، له نيو موسلماننه کانه به (زهیدی کوپي موحه ممد) ناسرابو، که پایه وه سر ناوی (حاریسه) ی باوکی و بووه به زهیدی کوپي حاریسه، به لام سالم نه ده زانرا که کن باوکیه تی، بویه نه بوخوذه يفه گرتیه نه ستوی خڅي و، نيدی به سالمی نازادکراوی نه بوخوذه يفه بانگ دهکرا..
پښه چیت که نه کاته ی نیسلام داب و نه ریتی به کوپکردنی هله وشانده وه، ویستبیتی به موسلماننه کانه پایگه په نیت:

به شوین خزمایه تی و نزیکایه تی، یان په یوه نډیه کدا مه که رین که برایه تیتانی پی به لمینن له نیسلام گوره و به هیتر.. لهو عه قیده یی که ده تانکاته برا...!!
موسلماننه پښینه کانیس به چاکی له مه که یشتن..
هیچ شتک نه بو له دوی خودا و پښه مېره که ی، له برا بهواداره موسلماننه کانیان خڅه ویستتر بیت لایان..

نه دیمه نه شمان به دی کرد که نه نصاریه کانه چون پیشوازیان کرد له برا که چپه ره کانیان و، سامان و، مال و، همو نه وه ی که ه یانبو له که لیاندا به ش کردن...!!
هر نه وه شه که ده یبینن له نیوان نه بوخوذه يفه ی خانه دانی قوپه یش و، سالمدا که کویله ی کی ژرده سته بو و، باوکی خڅي نه ده ناسی پووده دات..
مه تا دواچرکه ساتی ژانیانیشان زیاتر له دوو برای دایک و باوکی بوون-مه تا له کاتی مردنیشدا- پیکه وه مردن.. گیان له که ل گیان و.. جهسته ش به ته نشتی جهسته وه...!!
نه مه په مه زنی نایابی نیسلام..

به لکو نه مه په کیکه له باشه و، مه زنیه کانی...!!

* * *

به راستی سالم ثیمانیکی راستگویانه ی هینابو و..
پې و شوینی چاکه کاره موته قیه کانی به ره و لای خوی گوره گرتبووه به..
هر بویه په چه له ک و، جیگای له نیو کومه لگادا هیچ سه نگیکی نه بوو..

به لکو به هوی ته قوا و دلسوزیبه وه به ره و به رزترین پله ی کومه لگای نوې به رز به ویی وه که نیسلام هات له سر بنچینه یه کی نوئی دادگری و مه زن دایمه زړاند و پایده په پاند.. بنچینه یه ک که پوخته کی له م نایه ته دا هاتوه:

﴿إِنْ أَكْرَمَكُمُ عِنْدَ اللَّهِ أَلْقَاكُمْ﴾ ریزدارترینتان له لای خدا پاریزدارترینتان. ﴿الحجرات/١٣﴾.

له فرموده شدا هاتوه:

((هیچ عهده بیکه فزلی به سر ناعره بدا (بیگانه دا) نیه مه گر به ته قوا))..

((هیچ کوپی سبیه ک فزلی نیه به سر کوپی ره شینکدا مه گر به ته قوا))..!!

* * *

جا له م کومه لگه نوییه پینگه یشتووه دا، نه بوخوذه یفه ریزکی گه وړه ی بڅ خوی بینیه وه به وړه ی که نه و که سه له حق بگریت تا دویتن کویله ی بووه..

به لکو ریزیشی بڅ خانه واده کی دوزیبه وه، به وړه ی که فاتیمه ی کچی وه لیدی کوپی عوتبه ی برزای کرده هاوسری سالم...!!

له م کومه لگه نوئی و پینگه یشتووه دا، که چینی ستمکاری پوخاند و، جیا که ره وړه ی دروینیه ی هلوته شانده وه، سالم به هوی راستگویی و نیمان و، تازار چه شتنه وه هر دهم له پریزی پیشه وړه دا خوی ده بینیه وه...!!

به لن.. به راستی پیشنویتی کڅچه ران له مه ککه وه بڅ مه دینه بوو به دروینیه ی ماوه ی نویژ کړدنیان له مزگوتی (قویا) ...!!

هر وړه ها به لگه یه کیش بوو له په پاری خوا ی گه وړه دا، هه تا پیغه مېرمنه فرمانی کرد به موسلمانان کان که لیوه ی فیر بین...!!

هینده ی چاکه و، ته قوا تیدا بوو که پیغه مېرمنه خواشینه له باره یه وه پتی فرموو:

((سوپاس بڅ خوا، که له ننیو نوممه ته که مدا که سی وه ک تر هیه))..!!

ته نانه ت برا بېواداره کانیشی به:

(سالم له چاکه کارانه) ناویان ده برد...!!، بڅ گومان چیروکی موسلمان بوونی (سالم) وه کو

چیروکی بیلال و ده یان کویله و هه زاری تر وایه نه وانه ی که نیسلام کوتی کویلیه تی و بڅ هیزی له سر لایردن و کردنیه پیشه وړو و سرکار و پیشه نگ له کومه لگای ریتنویتی و راست و شاره زادا.

* * *

سالم چاکه کانی ئیسلامی پټگ یشتهووی وه رگرتبوو..
چاکه کان تئیدا و له دهویری ریشی کۆبوو بوویه وه.. ئیمانه قوله راستگویه که یشی
به جوانترین شیوه پټکی خسته بووه وه..
له دیارترین لایه نه باشه کانیشی، درکاندنی نه وهی به پهوانی ده زانی..
ئهو ناشنای بیدهنگی نه بوو له به رانبهر وشهیه کدا که وتنی به ئه رکی سه رشانای خۆی
بزانایه..
ناپاکیشی له ژبان نه ده کرد به بیدهنگ بون له ئاست هه له یه که که خوشی بویت..

* * *

پاش فەتح کردنی شاری مه که که له لایه ن موسلمانانه وه، پټفهمبری خوا ﷺ هه ندیک
ده سته ی نارد بۆ لای گوند و هۆزه کانی دهویری مه که که و، هه وانی پێدان که پټفهمبره ﷺ
وه که بانگهواز ناردوونی نه که جهنگاوه..
خالیدی کوپی وه لید سه رده سته ی یه کتیک له و کۆمه لانه بوو..
کاتیک خالید گه یشته ئه و جینگایه ی بۆی نێردا بوو، کاره که واپوو په نا بیاته بهر شمشیر و،
خوێن برێژیت..
ئه م پوه لوه کاتیک پټفهمبره هه و له مه که ی پێ گه یشته ماوه یه کتیک ئه و لای لێخۆش بوونی له
په روه ردگاری کرد و، ده یفه ره وو:
(خودایا من به ریم له و کاره ی خالید نه دجامی داوه)!!..
ئه و پوه داوه ش بوو که ئه میری باوه رداران عومه ر بۆی باس ده کرد و له سه ری حسێب
ده کرد و ده بیوت:
(شمشیره که ی خالید په له کردنی تئیدا))..
سالمی ئازادگراوی ئه بو خۆ ده یفه له گه ل چه ند هاوه لێکی دیکه دا له و ده سته یه ی خالید دا
بوون..
هه ر که سالم ئه و کاره ی خالیدی به دی کرد و تووژێکی توند و گه رمی له گه لدا، جام دا و،
ده سته ی کرد به ژماردنی ئه و هه لانه ی ئه نجام درابوو..
خالیدی سه رکرده و، پاله وانی مه زنی سه رده می نه فامی و ئیسلام، جارێ گویی ده گرت و،
جاریکیش به رگری له خۆی ده کرد و، بۆ جاری سێیه م تووند ده بوو له قسه کردنیدا، سالمیش
له سه ر بۆچوونه که ی خۆی بوو و، به بێ ترس و پێچ و په نا پای ده گه یاند..
سالم له و کاته دا وه که خانه دانیک له خانه دانه کانی مه که که نه یده پوانیه خالید.. له کاتیکدا که
ئه و له دوێنێ یه کی نزیکدا کۆیله بووه..
نه خێر.. چونکه ئیسلام وه که یه کی لێکردوون!!..

وهك سهر كړده په كیش سهیری خالیدی نه ده كړد كه هه له كانی پیړۆز سهیر بكریت.. به لكو
وهك هاویه شیک له بهر پرسیاریتی و نه ركد..!!

هیچ مبه‌ست و ناره‌زووی کی نه‌بو له و بهر وپوږیوونه وی خالیدا، به لكو نه‌وه ناموزگاری
بوو كه نیسلام مافه‌کی پیړۆز راگرتوهو، چنده‌ها جار له پیغه مبه‌ره وه څرګندا گوښیستی
ده‌بوون ده‌یكړده كوله‌کی تیکرای تاین كاتیک ده‌یفه‌رموو:
((تاین ناموزگارویه.. تاین ناموزگارویه.. تاین ناموزگارویه..))

* * *

پیغه مبه‌ره څرګندا كاتیک هه‌والی كاره‌کی خالیدی كوپي وه‌لیدی پیگه‌یشت، پرسپاری كړد:
(هیچ كه‌س سهر نه‌شستی كړد)..؟؟

چند پرسپاریتی به‌رز و، شنگ و جوانه ۱۹۹۰!!
توپه‌بوونه‌کی شتی هیور بووه‌وه نه‌و ساته‌ی پتیا و ت:
(به‌لن.. سالم چوه‌ لای و به‌وه پازی نه‌بوو).
سالم له‌گه‌ل پیغه مبه‌ره و پړوا دارندا ژیا..

له‌هیچ جه‌نگیک دوانه‌ده‌كه‌وت و، له په‌رستشدا كه‌مته‌رخمی نه‌ده‌نواند..
برایه‌تیه‌كه‌یشتی له‌گه‌ل نه‌بوو ده‌یفه‌دا پۆز له‌دوای پۆز به‌تین و پته‌وتر ده‌یوو..

* * *

پیغه مبه‌ری خوا گه‌پایه‌وه بۆ لای په‌روه‌ردگاری بالاده‌ست..
جینشینایه‌تی نه‌بویه‌كړد به‌ره و پړوی پیلانی هه‌لگه‌پاوه‌كان بوویه‌وه..
پۆزی یه‌مامه‌هات..
به‌راستی جه‌نگیكي ترسناك بوو، كه نیسلام به‌و چۆره‌ تاقی نه‌كړا بووه‌وه..
نه‌وه‌بوو موسلمانان بۆ شه‌پكړدن چوونه‌ دهره‌وه..
سالم و نه‌بوو ده‌یفه‌ی برای تاینیشی چوونه‌ دهره‌وه..
له‌ ده‌ستپیکي جه‌نگه‌كه‌دا موسلمانان كان توانای خړاگر تینان نه‌بوو له‌به‌رده‌م هیترشه‌كه‌دا
و.. له‌ویدا هه‌موو پړوا دارنك هه‌ستی كړد كه شه‌په‌كه‌ شه‌پي نه‌وهو.. به‌ر پرسیاریتی‌كه‌
به‌ر پرسیاریتی سهر شانی نه‌وه..

سهر له‌نوئ خالیدی كوپي وه‌لید كۆی كړس نه‌وه..
به‌ لیزانیه‌ سهر سوپه‌نه‌ره‌گي سهر له‌نوئ سوپا‌کی پښ‌خسته‌وه..
سالم و نه‌بوو ده‌یفه‌ش ده‌ستیان كړده ملی یه‌كتر و به‌لینی شه‌هیدبوونیان له‌پیتناری نه‌و
تاینه‌ په‌واپه‌دا دا به‌ یك كه به‌خته‌وه‌ری دنیا و دواپۆزی پی‌به‌خشین..

ئەمجا خۆیان هاویشته شوپینکی ترسناکەوه...!!

ئەبوحوذەیفە هاواری دەکرد...

((ئەی قورتان خوازان..))

قورتان بە کردەوه کانتان بپازیننەوه...))

شمشیرەکه یشی وەک گەردەلول بەریووبوو سوپای موسەیلەمەیی درۆژن.

سالمیش هاواری دەکرد:

((گەر لەلای منەوه هیزش بکریته سەر موسلمانەکان..))

ئەوا خراپترین ھەلگری قورتان منم...!!

دوور لەتۆ ئەی سالم.. بەلکو باشترین ھەلگری قورتان تۆ بوویت...!!

شمشیرەکه یی لە گەردنی ئەو ھەلگەپاوانەدا دەهات و دەچوو کە دەیانویست نەفامی

قوڕەیش بگێرنەوهو، پۆشنایی نیسلام خامۆش بکەن..

شمشیری ئە ھەلگەپاوەکان دای لە دەستی راستی و پەپاندی.. لە کاتی ئەوە

ئالای کۆچبەرانی پێ ھەلگرتبوو پاش ئەوێ زەیدی کوڕی خطابیی ھەلگری شەھید بوو..

کاتێک سەرنجی دا دەستی راستی دەپەڕیت، بە دەستی چەپی ئالاکەیی ھەلگرت و،

بەردەوام بەرزتری دەکردەوهو بە دەنگی بەرزیش ئەم ئایەتە پێرۆزی دەوتەوه:

﴿وَكَايْنِ مِنْ نَبِيٍّ قَاتِلٌ مَعَهُ رِبِّيُّونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا

اسْتَكَاثُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ﴾ ھال عمران/١٤٦.

ئای چەند مەزنە ئەو دروشمەیی.. کە لە پۆزی مردنیدا کردیە دروشمی خۆی...!!

کۆمەڵێک لە ھەلگەپاوەکان دەورەیان دا و سالمی پالەوان کەوت، بەلام گیانی بەردەوام لە

جەستە بیتگەردەکیدە دەهات و دەچوو، ھەتا جەنگەکە بە کوژرانی موسەیلەمەیی درۆژن و

تیکشکانی سوپاکەیی و سەرکەوتنی موسلمانەکان کۆتایی پێھات..

ئەو کاتە یشی موسلمانەکان بەنیو قوریانیان و شەھیدەکانیاندا دەگەپان (سالم)یان بەدی

کرد لە سەرەمەرگدا بوو..

لێی پرسین:

((ئەبوحوذەیفە) چی بەسەرھات...؟؟)

وتیان: شەھید بوو..

وتی: لە پەنایەو ھەم پامکیشن..

وتیان: ئەوە تانی لە پەناتەو یە ئەی سالم.. لە ھەمان جیگادا شەھید بوو...!!

* * *

دوايین بزه که وته سهر لیوانی و..

نیدی قسه ی نه کرد...!!

تیگه یشته که نه وه ی نه و هاو له که ی خوازیاری بوون پتی گه یشته...!!

پیکه وه موسلمان بوون و..

پیکه وه زیان و..

پیکه وه ش هیدبوون..

نای له جوانی به خته کان و، قه شهنگی قه دهره کان...!!

نه و بپواداره گه وره یه که عومهری کوپی خطاب ٧ له کاتی سهره مهرگی خویدا له باره یه وه

وتی:

((نه گهر سالم زیندووبوایه، نه و له دوا ی خوم دامده نا))...!!

دوا وته

باش نه وش..

ثانیستا که ئیمه مالٹاوايي له و پېړه پایه بلندهی هاو لانی موحه ممدی پیغمبري خوا درودی خوا له سر بیت و په زامه ندیشی له سر هه موویان بیت..

وای ده بینین که مافی خویمان داییت به باسه که مان..؟

وای تیده پوانن که سر زمیری په که په که یی نه و پیاوه به جهرگانه مان کرد بیت..؟
نه خیر..

پژنی ناشنابوونی دهسته یه کی پیروژی مەزنیانمان له نزیکه وه پی پرا و، چەند ساتیکی پرشنگدارمان له گه لدا به سر بردن، له کانتیکدا که دهره تی هاو لیتی هه موویانمان بق نه بوو..

نه و شهست پیاوه یی که له م پهرتوکه دا خراڼه روو، نوینه رایه تی هه زاره ها که سانی زور و سرفرازی نه و برایانه یان ده که ن که پیغمبریان ﷺ بیني و، له گه لیدا زیان و، پروایان پی هینا و، له گه لیدا تیکرشان..

جا له وینه یی نه و شهست چاکه کاره دا، وینه یی تیکرای هاو لان به دی ده که یین..

ثیمان و، خوراگری و، پالوانیتی و، قوربانیان و، خوشه ویستی و پشتیوانیکردنیان به دی ده که یین..

نه و هه وله یان که دایان و..

نه و سرکه و تنه یی که به ده ستیان هینا و..

نه و پوله یی که پتی هه ستان بق پژارکردنی هه موو مرقایه تی له بتپه رستی ویزدان و، له ده ستجوونی ناینده ده بینین..!!

* * *

که و ابو نه و شهست پیاوه نمونه یه کی گهش و جوانن، پیشوازی لئده که یین و بهرز و بهرپز رایده گرین و، تیددا پالوان و سربازی مەزنترین قوناغ له قوناغه کانی تیکوشانی هه موو مرقایه تی و، نایبی به شیوه یه کی بهرز تیددا به دی ده که یین..

نه و قوناغه یی که تیددا جیهانی کونی له ژیر پاچه کانی نه و راستیه نوییه دا داده پوخیت که هاتوه یه کخواناسی په روهر دگار و، یه کخواناسی به دیه پنه ر پاده که یه نیت..

هیچ بت و بێه‌رستیه‌ك نیه ..

ده‌سته‌لائی فارس و قه‌یسه‌ر نیه ..

به‌لكو ته‌نها یه‌ك خوای بێ‌هاوه‌ل هه‌یه ..

هه‌موو مرۆفه‌كانیش وه‌ك ددانه‌كانی شانه‌ یه‌كسانن ..

نامانه‌وێت دووباره‌ نه‌وه‌ی پێشتر نووسیمه‌ ده‌ریاره‌ی ئه‌و هۆکارانه‌ی كه‌ ئه‌م ئیمانه‌ سه‌رسوپه‌ینه‌ره‌یانی دا‌پشت كه‌ دل و ده‌روونی ئه‌و پیاوانه‌ی پێ‌كرد بنووسمه‌وه .

چونكه‌ لێزه‌دا و له‌ ده‌سته‌پێکی ئه‌م په‌رتووکه‌دا و، له‌ ژێر ناوێشانی (ئه‌و رووناکییه‌ی شوێنی که‌وتن) به‌ پشتیوانی و به‌خشینی خوای گه‌وره‌ بۆم ره‌خسا که‌ کرۆکی ئه‌و فاکته‌ر و هۆکارانه‌ ده‌ربخه‌م.

* * *

به‌راستی محمد به‌ راستگویی و، دامه‌زراوی و، بێگه‌ردی و، مه‌زنیه‌که‌ی، ته‌نها ئیمانیکی له‌ شێوه‌یه‌ی تێدا په‌نگدانه‌وه .

ئیمانی پیاویك كه‌ به‌ چاکی ناشنا بوون و.. به‌ تێكپاری ته‌واومه‌ندی و به‌زه‌یی و، هه‌موو مرۆفیتی و خوداوێستیه‌وه .. به‌ گشت به‌رزی خۆ به‌که‌م زانیه‌وه .. به‌ گشت جوانی و ساکارییه‌که‌وه .. به‌ ته‌واوی هێز و به‌زه‌یییه‌وه بینیبویان ..

بینیان و.. به‌چاکی پالنه‌ر و، دامه‌زراوی به‌رنامه‌که‌یان به‌دی‌کرد، هه‌ربۆیه‌ له‌پاش بپوه‌ینان پێی، گومان ده‌سته‌لائیکی نه‌ما به‌سه‌ریانه‌وه .. به‌لكو ئه‌وان ده‌سته‌به‌رداری ئه‌و مافه‌ ئاساییه‌ی خۆیشان بوون كه‌ داوای مو‌عجیزه‌یه‌کی لێ‌بگه‌ن كه‌ له‌ پێش چاویاندا راستی پێغه‌مبه‌ریتی و په‌یامه‌که‌ی ده‌ربخات...!!

هه‌موو نه‌ته‌وه‌كان داوای مو‌عجیزه‌یان له‌ پێغه‌مبه‌ره‌که‌یان کردووه، تا بپوای پێ به‌ینن .. ته‌نها هاره‌لائی پێغه‌مبه‌ر نه‌بی‌ت .. ته‌نیا پیاوانی ده‌وری پێغه‌مبه‌ر نه‌بی‌ت .. هه‌رگیز نه‌یانوت پێی: مو‌عجیزه‌یه‌که‌مان نیشان بده‌ن راستگوییان نیشان بدات .. چونكه‌ محمد بۆ خۆی مو‌عجیزه‌ بوو...!!

گه‌رانه‌وه‌ی مو‌عجیزه‌یه‌کی دیكه‌ له‌ ده‌ره‌وه‌ی خۆی و که‌سیتی و بیروباوه‌ره‌که‌ی، ساویلکه‌یه‌یه‌که‌ پیاوانێکی له‌م شێوه‌ عاقلمه‌ندانه‌ی تووشی نابن، به‌ تایبه‌ت پاش نه‌وه‌ی دلایان پێ هیدایه‌تی خوا بوو و، چاوه‌کانیان پێ له‌ رۆشنایی پێغه‌مبه‌ره‌که‌ی بوو...!!

* * *

به‌راستی ئیمانی ئه‌و ده‌سته‌ موسلمانانه‌ یه‌که‌مینه‌ هێنده‌ متمانه‌ ده‌به‌خشیه‌ت تێکپاری مرۆفایه‌تی به‌ هه‌موو ئاین و، سه‌رحه‌م سه‌رده‌م و، ره‌گه‌زه‌که‌ی كه‌ به‌رده‌وام بی‌ت له‌سه‌ر لاویتی به‌گۆپ و، عه‌زمی جه‌سووری.

نه وان له سره تا و کړتایی کاره که شدا، وهکو خه لکی مړوفن.
 له نټو په وشیکدا ده ژیان، که له روکه شیدا وایار نه بوو که بتوانیت وایان ای پکات توانای
 نه نجامدانی نه وه یان هه بیت که دواتر کردیان.
 هه روه ها نه وان وهک کومه لگاش، هیشتا هه موو پیداویسته گونجاوه کانی دروستکردنی
 کومه لگایان به ده ست نه هیثا بوو..
 چونکه نه وان هؤزی په رته وازه و.. به گژیه کداچو بوون.. که تاکی توندوتیژی داخراو
 به پړوهی ده برد..

وهکو هیزی سیاسی، بهر له هاتنی نیسلام شتیکی وای نه بو شیاوی باس بیت.
 وهک هیزی نابووری، له هه موو که س نه دارتر بوون.
 وهک هیزی ژماره ش، ژماره یان له هه موو خه لکی که متر بوو..
 جا چی رویدا، وایکرد شو کومه له که مه له هه موو شتیکیا بوونه بنیاتنه ری جیهانیکي
 نویی جوانی گشتگیر..؟

ثایا به هیزی چهک و نؤزی سوپا بوو..؟؟
 به راستی نه سکندهر بهر له وان و، جهنگیزخان دوی نه وان نؤر له وان زیاتر چهک و
 سوپایان هه بوو..

جا نه مړو کوا نه سکندهر و، کوا جهنگیزخان..؟؟
 چپیان له پاش خویان و، سوپا داگیر که ره کانیان و، سرکه وتنه سرسوپهینه ره کانیان
 ماوه ته وه..؟؟

له هه موو نه وانه چی ماوه ته وه له ویزدانی ژیان و، ویزدانی مړوفدا..؟؟
 هیچ..

که وایو هیزی ماددی به هه موو شیوه کانیوه نه بووه هؤی نه وهی هاوه لانی پیغهمبه به و
 جژه بن که بینیمان..

به لگو به هؤی نیمانه وه بوو، نیمان به حق و، به چاکه..

بهر له وهش، نیمان به په روه رنگاری حق و، چاکه..

نه وهش نه وانه راستیه به که محمدی پیغهمبه ری خوا ﷺ داویته و به رده وام دهیدات
 به گوئی هه موو مړوفایه تی و، نه وانه ی باوه پریان هیثا له که لیدا..

* * *

تاریکی ده گوریت بؤ روشنایی..

ناژاوه بؤ یاسا..

لاوازی بؤ به هیزی..

ونبون ده بیته پاریزکار و..

سوکیتی ده بیته مەزنی و..

نه قامی زانستی به شویندا دیت و..

نه بون ده بیته زوری..

جا کاتئ مرقه کان ژینیان بۆ حق و چاکه تهرخان ده کەن، هه موو دپکه کانی سبهینی ده بنه گول.. نه مهش نه وه بوو که پیغمبر ﷺ و هاوه لانی نه نجامیان دا..
هر نه وهش بوو، بهر له وان، تیکرای نیردراوان و، یاوه رانی بروداریان فرهامه میان هینا..
نه وهش، نه ومانه یهیه که له نوای خویان به جییان هیشتوه..

* * *

له بهر نه وهی حق و چاکه، هه ربووکیان کاکلهی نه و ژۆله بوون که پیغمبر و هاوه لانی پیتی ههستان.. له بهر نه وهی نیمانی راستگویانهی، بیکگرد و، ئازا ریزه و بهرنامه یان بوو..
له بهر نه وهی که وابوون-بینیمان- محمد و هاوه لانی باشتین میراتیان بۆ مرقه یه تی به جی هینا..

هه وه ها بینیمان ویزدانی مرقه یه تیان پپ ده کرد له باشیتی و، رووناکی و، نیکه یشتن..
نه مپوش، زۆریه ی نیستگه کانی دنیا نایه ته کانی قورئانی مه زنیان له خوگرته وه که پیشه وا و رووناکی بوو بۆ پیغمبر ﷺ و هاوه لانی، تا به ئاشکرا و بپه رده رایبگه یه نن..
زۆریه ی نیستگه کانی دنیا، ته نانه ت نه و ولاتانه یشی که جگه له ئاینی نیسلام ئاینیکی دیکه یان هه یه..

هه تا نه و ولاتانه یشی که بریایان به ئاین نه..
زۆریه یان، له و نیستگانه یاندا که به زمانی عه ره بیه، ده ستپیکی بهرنامه کانیان به نایه ته کانی قورئانه !!

له هه موو بستنکی سه ر زهوی و..

له نئو که له موسلمانه کان و..

که له مه سیحی و..

له نئوان جوله که و، هیندوسی و، بوزی و..

له سه روی سه رسام بوونی نه و ده وله تانه یشه وهیه که بریایان به ئاین نه..

جا له نئوان نه وانه و، نه وانه دا.. بلندگو به رزه کان بلندتر ده بن تا له سه ریانه وه هه مان نه و وشانه به رز بینه وه که دهنگی بانگدهری پیغمبر ﷺ بهر له هه زار و چواره سد و نه ونده سال دای به گویتی خه لکیدا..

الله اکبر... الله اکبر
 أشهد أن لا اله الا الله
 أشهد أن محمداً رسول الله
 حى على الصلاة
 حى على الفلاح

له ټيکړای جیگاګانی سر زهوی، قورنایي هم ټاینه ده خویندریتته وه..
 له سرچم شوینه ګانی سر زهوی، مزګوته ګانی بهر زه بڼه وه..
 له هممو پڼګه ګانی سر زهوی، بڼه ماګانی بلاوده کړینه وه..
 چ هیزنګه هم جاویدانیې پي به خشیوه...!!؟؟
 هه مان شو هیزه په که پشتر بینیمان که هیزنګی بڼوینه و بهرزی ده به خشیه هم ټایینه و
 پیاوه ګانی بڼو ګورنې نونیا و، نه وهی ټیډایه له خهک و، داب و نه ریت و چاره نو سه ګان..
 که نه ویش هیزې نیمانه به حق و، به چاکه..
 بهر له ویش، نیمان به په روه ردګاری حق و، چاکه و..
 به پیغه مېره، بګره بهو پیغه بهرانهی که زيانی خوږان له پیناوی حق و چاکه ده به خشی..
 نه وانه هممو شتیګیان به خشی و، هیچیان ورنه ګرت...!!

* * *

له کز ټاییدا وشه په ک ماوه بوتريت..
 نه ویش پرسپاریکه که بیګومان دیت به خه یالدا، پاش نه وهی که شو دیمه نه
 پرسنگداره مان خوینده وه که له میانه یاندا شو شه ست پیاوهی هاوه لانی پیغه مېره خوامان
 ټیدا به دی کرد..
 پرسپاره که ش نه وه په :

لملانی جیارپی چوڼ توانی په یوه ندي به ټینی نیوان شو برا ټیګه یشتوانه بشیوینی و..
 چوڼ چونی شو شه په نیو خوږیبه له نیوان لایه نګرانی نیماهی علی و، پشتیوانانی موعاویه ده
 بهرپا بوو، زال بوو به سر برایتی ګه شیاندا، که بینیمان له خسته پووی هه ندیک له
 هه وال کانیدا، له میانه ی لاپه رده ګانی هم په پاوه دا...؟
 وه لای شو پرسپاره ش ده مانګه ریتته وه بڼو لای چاکه ی نیمان لای شو هاوه لانه، پاشان
 بڼو لای هزګاری دیکه میژووی..
 بهلن... نیمانی دیار و، راستګویانه و، په کلابووه وه یان، کردبوونی ریږواری په ک ری...

حه قیش لای ئوان تنها یه ک شپوهی هه بوو، ناشنای بوون و شوینی دهکوتن و، چهنده ها شپوهی جوراوجوړی نه بوو که چاک هه لېژنران به ویستی خوږیان و به پټی به رژه و نه دپه کانیان په کیکیان به چاک بزائن.

کاتیک پټغمبه رښتیا له نښاندو ده ژیا، رښمونی کردنی خه لکی به ره و لای ئو هه قی که خه لکی جیاواز بویه به بیروپایان له باره یوه کاریکی ئاسان بوو. چونکه نیگا، یاخود پټغمبه، یان هه ردوکیان پیکه وه هه موو کاریکی جیی گومانیان په کلا ده کرده وه. کاتیک پټغمبه ریش وه فاتی کرد، جیاواز نه بوون له وهی که خوی گوره په کلا کردبوه و به یان، یان پټغمبه ره که ی بوی په کلا کردبونه وه.

کاتیکیش عوسمان T کوژا، کوشتنه که ی ناشووب و ناژاوهی له گه ل خوی هینابوو که هه موو ولاتانی ئیسلامی له کاتدا هه ژاند و، له ئاکامی ئو روداوه ترسناکه هه لویستیک هاته پیش بوری جیاوانی بیروپا و مه زنده فراوان بوو. موسلمانانیشی ناچار کرد که هه موویان هه لویستی خوږیان دیاری بکن و په کیک له لایه کانی هه لویسته زوره کانی هه لېژن...

شیوازیشیان له هه لېژاردندا وه ک شپوهی ئیمان هینانیا... روون و په کلاکه روه بوو، به یی دودلی و، دوپووی...

جا ئه وانه ی بپوایان به و تپروانینه هه بوو که ئیمامی علی سه رکردایه تی ده کرد، لای ئو یان هه لېژارد... ئه وانه شیان بپوایان به و تپروانینه هه بوو که موعاویه سه رکردایه تی ده کرد، لای ئو یان هه لېژارد...

ئه وانه پیشی هه ردو لایان به هه له ده زانی، رښکه یه کی دیکه یان گرتبوه بهر که خوی له ناچار کردنی هه ردو لای ناگزردا ده بینیه وه بۆ وازهینان له جیاوانی، کاتیک کاره که له ده ست ده رجوو، بیتلایه نیان هه لېژارد و، له کیشه که دوورکه و تنه وه...

ئهمه، سه بارت به و هاوه لانه ی زوو موسلمان بوون و هاوسه رده می پټغمبه ر بوون و، له گه لیدا دژ به هیزه کانی بی باوه پی و تاریکی جهنگابوون. به لام ئو هاوه لانه له روزانی ململانیکه ی نښان ئیمامی علی و معاویه دا به تنها نوښته رایه تی (چه قی هین یان له ده ولتی ئیسلامدا نه ده کرد...

له بهر ئه وهی ئو ساته ده ولت زور زور فراوان بیوو و، هیزی دیکه له نښیدا سه ری هه لداوو، که به شداری له روداوه کان و ئاراسته کردنیدا ده کرد. ئو پیلاندهی که ژیا نی خه لیفه عوسمانی کرده مه بست و، ئو دام وده زگایه ی نه نجامدانی گرته ئه ستق به لگه یه له سه ر ئه وه، که له ده ره وهی مه دینه هاتبوو، بگره له ده ره وهی هه موو نیوه دورگی عره ب و... له ولاته ئیسلامیه زور دووره کانه وه هاتبوو...

جا ئو هیزه نوښانه روژنیکي وایان هه بوو که له توانای هاوه له گوره کاندای نه بوو ریگری ایڅکهن.. روژنیکي مه ترسیدار و کارا له گورانی ململاتی نیوان معاویه و نیمامی علی بۆ شه پ و کوشتار.

بگره که خه لکی شامی لایه نگرى معاویه و، خه لکی عیراقی لایه نگرى نیمامی علی، له پیشخستنی کورتایی ململاتی که دا خاوه نی روژنی راسته قینه ی ئو شه پره بوون.. ته نانه ت له شیکردنه وه ی کورتاییدا بۆی، له نیوان دوو سه ریا زگه ی نیسلامیدا نه بوو، هینده ی نه وه ی که له نیوان دوو سه ریا زگه ی هه ریمیدا بوو.. خه لکی شام له لایه ک و، خه لکی عیراق له لایه کی دیکه وه..!!

لیره دا هیزی سیتی هه میش هه به که ناتوانی چاوپووشی لی بکریت.. نه ویش هیژنیکى خراپه کاره و له و ساته وه ی نیسلام قامچی له ده ست سه ندبووه وه و ده ست لاتکه ی ته ختی زه وی کردبوو خه و نه ده چوو ه چاوی.

ئو هیزه ش خۆی له پاشماوه ی فارس و رۆمه کاندای ده بینیه وه، که به رده وام فیل و ته له که ی به رامبه ر نیسلام نه نجام ده دا له ریی سیخوپه ر ژوره کانیانه وه که دزه یان کردبووه ناوی به وه ی وا خۆیان ده خسته روو که باوه رپیان پیتی هیناوه، نه وانه یشی که هه ندیکیان توانیبویان ژاوه ژاو و تیکدان بخه نه ریزی موسلمانانه وه، به جۆرێک که هه ردوو نیمه راتگریه ته که له ئاستیدا ده سته وستان بوون..!!

ئه مه سه رنجدانیکى خیرابوو له ئاست ئو هه لویسته سه خته ی که له و رۆژهدا به سه ر هاوه لان و، هه موو نیسلامدا هات.. پێیوسته که ئو راستیه ی دیکه ش فه راموش نه که ین، که هه ردوو سه رکرده ی سه ریا زگه به شه په اتوو ه کان ئو ه یان مه زه نده نه کردبوو که کاره که بگاته ئو ئاسته مه ترسیداره..

جا نیمامی علی و نه وانه ی له گه لیدا بوون، شالاو بردنیان بۆ سه ر شام ته نها وه ک هیژشیکى ترسینه ر سه یر ده کرد، که رۆر نه خایه نیت معاویه له سه ر هیزی ده ست لاتى ده ولت پتیکیتته وه له گه لیان و، ریزی ده گریت و گورپایه لی ده بیئت..

معاویه و نه وانه یشی له گه لیدا بوون، له و باوه رده دا بوون که نیمامی علی ده ست لاتیان ده پتیکیتته وه و، ئاماده باشییان تاقی ده کاته وه، گه ر بینى هیژ و تفاقیان به و جۆره به که هه یانه، ئه و جگه له شه پ ریگایه کی دیکه ده گریته به ر بۆ نه هیشتنی جیاوازی.. به لام کاره کان رۆر دوورتر گه شه ی کرد.

ئو گه شه کردنه له ناکاو و دوورده ش، په رده له سه ر ئو هیزه شاراوویه هه لده مالیت که له ناواهنی هه ر سه ریا زگه یه کدا کارى ده کرد، بۆ گورپینی ململاتی که بۆ شه پ و کوشتار..

نیستاش بهم رووداوه کوتایی به قسه کانمان دههینین له باره ی نهی شه پوهه.
زویه پیرا له ریزی سوپای معاویه دا ده چنگا و.. له کوتایی شه پوه که دا مه له یی
به شداریکردنی له شه پدا بۆ درکهوت و، کشایه وه لیتی.
به لام په کتک له به شه پها تپوه کان شوپنی کهوت و، له کاتپکدا به پتپوه نوپژي ده کرد، رمیکی
کوژهری لیدا.

جا بکوژه که شمشیره که ی زویه پیری هه لگرت و، به خپرایي به ره و لای نیمامی عه لی که پایه وه
، ده یویست مژده ی کوژانی زویه پیری پئی بدات و نهو شمشیره ی بخاته برده م که له نیو
سوپای معاویه دا دژ به نیمامی عه لی پئی ده چنگا.
له ده روزه ی نیمامی عه لی دا راوه ستا و، داوای مۆله تی چوپنه ژووده وه ی کرد.. نیمامی
عه لی به رووداوه کی زانی، هاواری لی کرد و فرمانی دا که نهو بکوژه دریکن و فرموی:
(مژده ی چوپنه نیو ناگر بده به بکوژی کوپی صه فیه))

مه به سستی له (کوپی صه فیه) زویه پیر بوو.
جا فرمانی کرد که شمشیره که ی زویه پیری لی وه ریکرن و بۆی بوپنن.. شمشیره که ی
زویه پیر به ره و لای نیمامی عه لی برا، نهویش به ده م گریان وه ده ستنی کرد به ماچ کردنی و، وتی:
(نه مه شمشیره که، سوپند به خوا، خاوه نه که ی چنده ما جار نا په حه تی له پیغه مبه ری خوا
دورخستوته وه پئی ..)!

* * *

نه مه دیمه نیکی مه زنه و سه بووریه کی زۆر ده دات به سه ر نا په حه تیه کانی نهو جیاوازیه
ناخوشه و، زۆر تیگه پشتن و چاک مه زنده کردنیش به نیمه ده به خشیت..

* * *

نائیستاش نهو نیمه مائتاوایی له و پیاوا نه ده که ین که کاتیکی پر له خوشی و شادی له سه ر
لا په رکه کانی نه م په پراوه له که لیاندا به سه رمان برد و.. که قوشی سوپا سگوزاری بۆ خوای که وده
ده به ین له سه ر به خششه کانی و.. داواکاری به خشش و به زه یی و، له شساغی زیاترین لیتی..
به ملکه چی و ریزیشه وه، به مامۆستای مه زن و، دوا یین پیغه مبه رانی خوا ده لیتین:
- السلام علیک ایها النبی ورحمه الله وبرکاته.

-خوا به چاکترین شیوه پاداشت بداته وه له سه ر نه وه ی به خشیت و، رینمونیت کرد.
به جۆش و خروشیکی زۆریشه وه، به هاوه له به پژه کانی ده لیتین:
نه ی چاکه کاران، مائتاوا..!

به لام... که ی ناوابوون، هه تا پیا یان بگوترت مائ تاوا..؟؟

ده با سلاومان نه مه بښت: سلاو..
 سلاويك، له ده ستنېكدا به ملكه چيه وه وتان..
 له كړتاييشدا هر به ملكه چي ده يلائين..

سه‌رچاوه میژووویه‌کان

- ١- الإصابة، في تمييز الصحابة
  - ٢- الإستيعاب، في أسماء الأصحاب
  - ٣- أسد الغابة، في معرفة الصحابة
  - ٤- السيرة النبوية
  - ٥- الطبقات الكبرى
  - ٦- البداية والنهاية
  - ٧- حلية الأولياء
- ١- ابن حجر العسقلاني.
  - ٢- ابن عبد البر.
  - ٣- ابن الأثير.
  - ٤- ابن هشام.
  - ٥- ابن سعد.
  - ٦- ابن كثير.
  - ٧- أبو نعيم الأصبهاني.

ناوړوځ

- ٣٩٧ ..... زهيدى كورى سابيت (٣١)
- ٤٠٥ ..... خاليدى كورى سه عيد (٣٢)
- ٤١٣ ..... نه بوئديوپى نه نصارى (٣٣)
- ٤٢١ ..... عه بياسى كورى عبدالمطلب (٣٤)
- ٤٣٥ ..... نه بوهورميره (٣٥)
- ٤٤٧ ..... به راڼى كورى ماليك (٣٦)
- ٤٥٧ ..... عوتبهى كورى شهزوان (٣٧)
- ٤٦٣ ..... سابيتى كورى شهيس (٣٨)
- ٤٦٩ ..... نوسه يدي كورى حوضه ير (٣٩)
- ٤٧٧ ..... عبدالرحمن كورى عه وف (٤٠)
- ٤٨٧ ..... باوكى جابر (٤١)
- ٤٩٣ ..... عه مري كورى جدموح (٤٢)
- ٥٠١ ..... حه بيبى كورى زميد (٤٣)
- ٥٠٩ ..... نوپه ي كورى كه عب (٤٤)
- ٥١٥ ..... سه عدى كورى مه عاذ (٤٥)
- ٥٢٥ ..... سه عدى كورى عوياده (٤٦)
- ٥٣٥ ..... نوسامدى كورى زميد (٤٧)
- ٥٤٣ ..... عبدالرحمن كورى نه بوپه كر (٤٨)
- ٥٤٩ ..... عبداللہى كورى عه مري كورى عاص (٤٩)
- ٥٥٩ ..... نه بوسوفيانى كورى حارس (٥٠)
- ٥٦٥ ..... عيمرانى كورى حوصه ين (٥١)
- ٥٧١ ..... سه لهدى كورى نه كوه (٥٢)
- ٥٧٧ ..... عبداللہى كورى زوپه ير (٥٣)
- ٥٨٧ ..... عبداللہى كورى عه عباس (٥٤)
- ٥٩٧ ..... هه بادي كورى بيشر (٥٥)
- ٦٠٥ ..... سوهه يلى كورى عه مر (٥٦)
- ٦١٣ ..... نه بوموساى نه شهري (٥٧)
- ٦٢٥ ..... طوفه يلى كورى عه مري دموسى (٥٨)
- ٦٣٣ ..... عه مري كورى عاص (٥٩)
- ٦٤٣ ..... سالى نازادكراوى نه بو حوزميفه (٦٠)
- ٦٥٣ ..... دوا وته
- ١١ ..... نه وروناكيپه ي شوينى كه وتن
- ٢١ ..... نه وانه ي شوينى كه وتن
- (١) موصه ب كورى عمير
- (٢) سه ثانى فارسى
- (٣) نه بوذمرى غيفارى
- (٤) بيلالى كورى ره باح
- (٥) عبداللہى كورى عومهر
- (٦) سه عدى كورى نه بى ومقاص
- (٧) صوهه ييسى كورى سينان
- (٨) مه عاذى كورى جده بل
- (٩) ميقدادى كورى عه مر
- (١٠) سه عيلى كورى عامر
- (١١) حه مزمى كورى عبدالمطلب
- (١٢) عبداللہى كورى مه سعود
- (١٣) حوزميفه ي كورى يه مان
- (١٤) عه ماري كورى ياسر
- (١٥) عوياده ي كورى صاميت
- (١٦) خه بابى كورى نه رمت
- (١٧) نه بو عوبه يدى كورى جه پراح
- (١٨) هوسمانى كورى مه ظفون
- (١٩) زهيدى كورى حارسه
- (٢٠) جده عه مري كورى نه بو طالب
- (٢١) عبداللہى كورى ره واه
- (٢٢) خاليدى كورى وه ليد
- (٢٣) قه ييسى كورى سه عدى كورى عوياده
- (٢٤) عومه يري كورى ومه ب
- (٢٥) نه بو دمرداء
- (٢٦) زميدى كورى خطاب
- (٢٧) قه لهدى كورى عبيدالله
- (٢٨) زوپه يري كورى عه وام
- (٢٩) غوبه ييسى كورى عه دى
- (٣٠) عومه يري كورى سه عد